

Ball D

4834

Numbered - 0010058-4834

Ball
D

1881.

NEPPEL FERENCZ

Abony kerületi képviselő-jelöltnek

Abonyban, 1881. Junius 19-dikén mondott

Programm-beszéde.

Tisztelt választók!

Az Abonyi kerületi szabadelvű pártjának megtisztelő bizalmából midőn mint képviselő-jelölt lépek e helyre, nem önérdék sem dicsvágy, hanem egyedül a kötelességérzet vezérelt ide.

Megfelelni azon nem érdemlett nagybecsű bizalomnak, melyet nem kerestem, de melyet ernyedetlen munkásság és egész odaadással meghálálni feladatomnak tartandom.

A kötelességérzet szólított e helyre, hogy csekély személyem felajánlása által megakadályozható legyen e kerületben oly elvek érvényre jutása, melyeket házámra nézve károsaknak tartok. Oszípte hecsüléssel viseltetem én' a kerület volt képviselője és jelenlegi ellenjelöltem személye irányában, de károsnak tartom oly elveket tűzni ki maga elé, melyek ez idő szerint meg nem valósíthatók, és ez által izgalmat szítva, oly kedély állapotot idézni elő, mely a csendes munkásságnak csak is akadályul szolgál.

Magyarország teljes függetlensége! Külön önálló magyar hadsereg! Oly eszmék ezek, melyek minden magyar embert önkéntelen lelkesedésre buzdítanak. De ha higgadtan megfontoljuk, hogy a körülöttünk lévő nagy népcsoportok arányához képest mily kevesen vagyunk, — vagyoni fejlődésünk még mily kezdetleges, — és saját kebelében is mennyi különféle nemzetiségeket számlál hazánk, melyeknek némelyike — elég hálátlanul! — magyar ellenes aspiratióit nyíltan bevallja, — akkor lehetetlen azon meggyőződésre nem jönni, hogy csak azon politika lehet helyes — csak azon elvek lehetnek üdvösek, melyek nem kockáztatva a meglévőt, azon alapon a tovább építést és haladást lehetővé teszik. — Ha majd eljövend az idő, midőn Magyarország az anyagi és szellemi fejlettségnek oly fokát éri el, melyet elérnie okvetlen kell is, hogy fenállása biztosítva legyen, — szóval ha Magyarország vagyonos és erős lesz, akkor fog előállani azon időpont, midőn majd a közjogi alap módosítására megrázkódtatás nélkül gondolni lehet. — És hiszem — mert bizom hazám jövőjében, — hogy el fog jönni azon idő, midőn Magyarországnak külön önálló hadserege is lesz. Mit ma keresztül vinni akarni nem csak merő ábránd, de sőt hazafisági szempontból is aggályos volna, a jelen bonyolult európai viszonyok között, biztos szövetség nélkül az átalakítás hosszú idejére védtelenül hagyni az országot. Mig most hiszem, hogy jól szervezett hadseregünk minden ellenség ellen meg fog védeni. Igaz, hogy e nagy hadsereg sok pénzbe kerül; de az nem rajtunk áll, mert ha nagy és hatalmas szomszédaink még nagyobb hadseregeket tartanak, mi sem bocsájthatjuk el a magunkét, mert az által csak ajtót nyitnánk az ellenségnek, hogy azonnal előzőlhessen hazánkat. — Külön vámtörület — önálló magyar bank — ez eszmék most mind csak pusztá hangzatos frazisok; a jövő országgyűlésen még csak szóba sem hozhatók, miután ezek iránt a szerződés Ausztriával 10 évre megkötött.

Ez idő szerint a legtöbb jót, — a legtöbb üdvöst kivinni csak azon az alapon lehet, melyet a szabadelvű párt elfoglal. Egész nyíltsággal kijelentem, hogy magamat azon párt őszinte sőt buzgó tagjának vallom, az abból kifolyó kormányt támogatni kötelességemnek ismerendem, mindaddig mig az meggyőződésemmel és önérzetemmel összeegyeztethető, mert függetlenségemet áruba bocsájtani soha és semmi körülmények között nem fogom.

A jövő országgyűlés teladata lesz főleg a csendes kitartó munkásság: bel-reformok.

Czél szerű törvények által fejleszteni a közvagyonosodást. Elhárítani azon akadályokat, melyek annak útját állják. Belviszonyaink rendezése és megszilárdítása által azoknak állandósága iránt hitet gerjeszteni. Pénzügyi bajainkat lassankint orvosolni. A közigazgatást valamint adókezelési rendszerünket javítani; mert noha adónk oly magas, hogy annál többet senki meg nem bír, — de sőt mondhatjuk, hogy azt is alig bírjuk meg, — főleg a zaklató és hibás adórendszer teszi azt elviselhetetlenné; azon segíteni kell, — mert arra, hogy adónk kevesbüljön, fájdalom! kilátásunk nincsen, de emelkedni sem fog, és határozottan kijelentem, hogy egy krajczárnyi egyenes adó emelést sem fogok megszavazni.

Igen fontos továbbá, hogy vízi ügyeink rendezése körül minden emberileg lehető megtéssék, hogy az idei siralmas állapotok többé ne ismétlődhessenek.

Égető szükség a regale ügynek méltányos alaponi megszüntetése. Ép úgy a régi rendszerből felmaradt, és a kor igényeinek ma már meg nem felelő felső házi intézménynek akkénti módosítása, hogy az mint a törvényhozás egyik tényezője, teladatának megfelelhessen.

Összes belkormányzatunknak alig van oly ága, hol sok tenni-javítani való ne legyen; mindezen annyi sok és fontos teendők megoldására a jövő országgyűlés lesz hivatva. De hogy azokat kellőleg és behatóan intézhesse, béke és nyugalomra lesz szükség. Miért is a külügyek vezetésében azon irányt tartom helyesnek, mely a külállamokkal jó viszony és a béke fentartását czélozza; természetesen azon tekintély és befolyás megóvása mellett, mely Ausztria-Magyarország hatalmi állását megilleti.

Békére van szükségünk kint, és nyugodt belállapotokra, hogy belügyeinket rendezhessük, és sok tekintetben előre haladottabb szomszédainkkal versenyezhesünk.

Egy tekintetben azonban felette áll hazánk némely nagy és hatalmas államnak, s ez az, hogy minálunk a honpolgárok vallásos érzülete hazafiui kötelneikkel összeütközésbe nem jő; és nézetem szerint csak oly intézkedések lehetnek helyesek, melyek egy felekezetnek vallásos érzületét sem sértik, hogy mindegyik háborítlanul követhesse a magáét, és tiszteletben tartsa a másét.

Előadtam főbb vonalaiban az irányt melyet követni jónak látok, jeleztem azon nézet különbséget mely köztem, és általam személyileg igen tisztelt ellenjelöltem között képezi a válaszfalat.

Ma egy hete ugyanezen helyen, ugyanez időben hallottak Önök egy szónoklatot, hazafiui fájdalommal teli, súlyos vádakkal illetve az ellenpártot. Én a vádaskodás terére nem lépek. Én minden pártot feltételezni akarom a hazafiui szándékot. Siralom könyök hullatására okot nem látok; sőt hazafiui örömmel látom azt, hogy hazám lassu bár — de fokozatos haladásban van, saját házában ur a magyar, és a külföld előtt tekintélye oly fokon áll, mint századok óta nem.

Elmondtam Önöknek nézeteimet, melyekhez szigoruan ragaszkodni elveim parancsolják. Ismernek Önök, és tudják rólam azt, hogy egy kimondott szótól soha semmi el nem tántorit.

Ismernek Önök mindnyájan, nyílt homlokkal nézhetek bárki szemébe, itt születtem, itt éltem Önök között, érdekeim az Önök érdekeivel azonosak, a kerület viszonyait ismerem, és annak érdekeit mindig szem előtt tartani és önzetlenül szolgálni fogom.

A kiknek pedig politikai meggyőződése azt hozza magával, hogy ne reám adják szavazatukat, kérem azokat, valamint kérem saját párthiveimet is, hogy a polgári jogok e legszebbikét gyakorolják azon higgadtsággal, mely azt megilleti.

Az én fellépésem ne legyen magva bármely egyenetlenségnek vagy visszavonásnak, ne zavarja meg politikai ellentélek között a jó egyetértést, mert meg nem tudnám bocsájtani magamnak, ha csekély személyem miatt polgártársaim bármelyikének is csak egy haja szála görbülne.

Hogy nagy dolgokat kivinni lehessen, nem teszek Önöknek ígéreteket; megígérek azonban egyet, mit megtartanom könnyü lesz, azt: hogy azon kitüntetésért, melyben polgártársaim bizalma részesített a hálaérzet keblemből kihalni soha nem fog.

Szabad legyen végre arra kérnem Önöket, hogy politikai nézet különbség nélkül tartsanak meg jó indulatukban.

1881.
Abonyi kerület.

T. Polgártársak!

Hála a felvilágosodás szellemének a polgárok nemcsak kezdik, de tökéletesen fel is ismerik helyzetüket; átlátja már a nép, honnan várhatja súlyos helyzetének enyhülését, melyik párt az, mely önzetlenül ohajt a haza javára, a nép boldogulására működni, ez a **függetlenségi párt**. E körül csoportosul Abony határozott nagy többsége, e mellett lelkesül a választó kerület nagy része. Láttuk, tapasztaltuk országgyűlési volt képviselőnk megjelenésekor, miként viselte magát Abony, Uj-Kécske, kiknél a meleg fogadtatás szeretett képviselőnket könyekre indította, ott volt Ó-Kécske és Alpár őszinte ragaszkodása.

És hogy ez nem volt szalmatüz, mutatja az, hogy Kovásznay Kovács Zsigmond és testvéröccse Kovács Ferencz Uj-Kécskén megjelenvén, a kormánypárti jelölt programját hordóikból s tárczájukból akarták megismertetni, onnan meghallgatás nélkül kiverték.

Neppel Ferencz ur, a kormánypárti jelölt, nem érdemesíti a népet arra, hogy személyesen megjelenvén, programját megismertesse, vagy azt hiszi, elég a népnek bort és pénzt a Kovács testvérek által küldeni; azt hiszi a népet elég itatni és fizetni, mert a népnek lelke nincs.

Polgártársak! mutassátok meg, hogy van szabad akaratotok, érettek vagytok a polgári jogok gyakorlatára, s bor meg egy kis bérért nem adjátok el lelkeiteket, s nem teszitek kockára a jövő nemzedék szabadságát.

Polgártársak! Legyetek bizalommal, a központ legjobban tudja, mikép áll a dolog? határozottan mondhatjuk, a legjobban; mindenfelé amiénk a többség s e többséget képesek is vagyunk beszállítani.

Éljen a haza!

Éljen a független párt!

Éljenek a független lelkü polgárok!

Előre! a győzelem biztos!

Abony 1881. május 16-án.

Az abonyi függetlenségi párt
 központi bizottsága.

1884
Herrn ...

J. Polignac

Die ...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

1884. 3.
Ákosfalva.

Követválasztási dal.

Ákosfalvi választói kerület,
 Szóval, tettel tudja: mi a becsület;
 Ákosfalván képviselőt választanak,
 S ott a jobbak mind **Kálmánra** szavaznak!

Pedig Zoltán, László, Károly s a Gábor
 Megizenték: kész a lankó s foly bor;
 Mit ér a pénz? mit ér a bor? El vele!
 Ultramontán a Tolnai szelleme!

Ki ne tudná, hogy ezelőtt évekkel
 Hogy bánt el a lőrinczévi népekkel?
 Adósságuk elengedni ígérte:
 Ha mindenik pápista lesz érette!

Az akkori református főpásztor
 Azt mondta, hogy: megállj Tolnai Gábor!
 Nagy-Enyedről átment Lőrincz-Révére,
 Szép szavával ugy hatott a népére.

Ki ne tudná, hogy ezelőtt hat évvel
 Kormánypartot támogatta kész szívvel;
 Buda-Pesten Tisza mellett ott székelte:
 S lett azután **pártkivüli** s mérsékelt.

Székely népnek olyan követ nem kellhet,
 A ki könnyen változtatja az elvet;
 Kormánypárton a levele ha kitelt
 Pártkivüli lesz, s azután mérsékelt.

S ha megunja ezt az elvet, hát megint,
 Kormánypártra mosolyogva rátekint;
 S ha látja, hogy változás van oda fent,
 Akkor ismét **megfordítja** a köpenyt.

Nem kell nekünk pénze, bora, sem maga,
 Válassza meg verekedő tábora,
 Szavazatunk adjuk mi csak **Kálmánnak**,
 Gábor pedig maradjon a pápának.

Ákosfalvi választóknak jelszáva,
 Fel van írva minden székely kapura:
SzentIványi Kálmán lesz a követünk!
 Becsülettel érte mindent megteszünk!!

Tolnay Gábor az ellenfél

...

...

...

...

...

...

...

...

...

KÖNYVTÁRSÁGI QM

1878

1884.

Ákosfalva.

4.

A közelebbi követválasztásra.

Két követjelöltünk vagyon
Az ákosfalvi kerületben;
S kettő közül az egyiknek
Buknia kell okvetetlen.

Egyik Gábor von Tolnai,
A ki csak volt marosszéki.
Rég itt hagyta a megyéjét,
Pesten tölti az idejét.

Bár vitéz őrnagy s jó honfi
Volt ő nyolczszáz-negyvennyolczban;
De mindezen érdemei:
Rég nyugosznak egy mély sirban.

Azon sirban, a mely elnyelt
Minden honfi érzelmeket,
S fejfáján ez a symbolum:
„Perdidimus omne rectum!”

Áldozatra is van szive,
Jól tudja azt Lőrinczréve.
Azért ezzel elhallgatunk,
S hegedt sebet föl nem bontunk.

De az semmikép nem járja,
Hogy a székeltyt csalogassa:
Tokánnyal, borral ámitsa:
S ezekkel megvásárolja.

Mikor megyénk felosztása
Került a ház asztalára;
Mért nem jött le s mért nem küzdött,
Ha iránta érdeklődött.

Arra kérjük azért szépen:
Maradjon fenn mindig Pesten,
Hadjon végleg békét nekünk
Többé néki úgy se kellünk.

Másik Szentiványi Kálmán,
Kinek neve is talizmán;
Mely vigasszal is bátorít,
A hol fogyatkozik a hit.

Ezernyolczszáz-negyvennyolczból,
Koránál fogva nincs multja:
Az utókor neki hódol,
S az a jelen Apostola.

A nép sorsát hordja lelkén,
Kiket színről színre ismert,
S küzdött mindig a közjóért, —
Üldözés tárgya azért lett.

Lelke összeforrt lelkünkkel, —
Élte közös életünkkel.
Ha Ő elvesz, mi elesünk;
Egymás nélkül nincs életünk.

Azért aki őt hajhászsa,
Az nekünk is ellenségünk.
Fogjunk kezét s járjunk abba:
Hogy ezektől megmentődjünk.

S járjunk minél előbb abba:
Hogy azon régi közmonda:
„A nép szava, Isten szava”
Lehessen megvalósulva.

S legyen az a mi jelszavunk, —
Hogy ha élünk, avagy halunk,
„Meggyőződés, honszerelem,
Sirunk szélégig kísérjen!!”

A már fennebbi leírás
Után kész is a választás:
S tudjuk, hogy zöld ágra ki jut,
S a nép akarata kit sujt?

Tovább ne alá s felezzünk,
Mondjuk ki, hogy a követünk:
Senki más csak **Szentiványi**, —
Bármit áldozzon Tolnai!!

1884
H. C. ...

1884
H. C. ...

Handwritten header text, possibly a title or address, partially illegible.

5.

1878.

Alkotmányi bizottság.

Biztelt Polgártársaim!

(Resümé' formájában.)

Három évvel ezelőtt nagyrabecsült bizodalomuk által országgyűlési képviselőül választatván — önök iránti tiszteletem és hivatalos állásomból eredő kötelességérzetem parancsolja, hogy jelentést tegyek önöknek most, — midőn az országgyűlés fölösztatása következtében fontos megbízatásom megszűnt, s önöknek hivatása és hazafiúi kötelessége ítéletet mondani eljárásom felett. —

Jól tudom tisztelt polgártársaim, — hogy szerény működésem várakozásuknak teljesen meg nem felelhet, — szigorú ítéleteket mindenben ki nem állhatja, — de szolgáljon mentségemül a feladattal kellő arányban nem levő csekély erőm és tehetségem.

Az egész ország küldötteiből alakult tanácskozások egyik csekély részesévé tétvén, ez által alkalmam nyílt — de hivatásul is tekintém — megismerkedni bővebben az ország művelődési és anyagi állapotával, igazgatási rendszerével; — hivatásomul tekintém továbbá az ország politikai fejlődésére befolyással levő viszonyok és körülmények természetének tanulmányozását, — valamint a politikai küzdőterén szereplő tényezők erőinek s törekvéseinek fölismerését. —

Azt tapasztaltam tisztelt polgártársaim, hogy észben és javakban egyiránt szegények vagyunk, úgy anyagilag mint szellemileg, csekély erővel rendelkezünk emberi és polgári, illetőleg állami hivatásunk betöltésére; igazgatási rendszerünkben az elavult s ez idő szerint már céltalan intézmények orvoslás nélkül hagyatnak, — viszonyainknak meg nem felelő idegen intézmények kellő átídomítás, minden összhang, s következmények számitásba vétele nélkül foganosíttatnak, államéletünk ennélfogva az ahhoz kötött méltó várakozásnak meg nem felelhet, a reánk háruló terhek pedig, ez úton haladva rövid időn elviselhetlenekké tornyosulnak. — Helyes politikai fejlődésünk elé nagy akadályt gördítenek a régibb időkől örökölt óriási terhek, — nagy akadályt gördítenek a szomszéd államok, s illetőleg nemzetek irányábani kedvezőtlen viszonyaink; de szerény véleményem szerint legnagyobb gátul szolgál állami közéletünk fejlődése során azon szomorú körülmény, hogy köztgyeink vezetésére, s alakulására befolyással levő összes tényezők — a legalsóbb köröktől a legfelsőbbekig — nem mindég a valódi államcélok, és érdekek megfontolása és létesítése, hanem igen gyakran egészen magán — vagy csekélyebb körre terjedő mellékes érdekek által vezéreltetnek. —

Ezen általános megjegyzések után áttérve a legközelebb lefolyt országgyűlés működésére, első helyen kell szóllanom azon nagyfontosságú, tisztelt polgártársaim által jól ismert egyességről, mely az úgynevezett közös ügyek iránt az osztrák-magyar monarchia másik államával a birodalom lajthán-túli részével 10 évre kötött; — ennek körébe tartozik:

1. Az Austriával közös állami költségekhez járulásunk arányának — a quota mennyiségének — megállapítása, melyre nézve a két állam anyagi erőinek aránya szolgálhatott helyes és igazságos kulcsként — mint ezt képviselői megbízatásom elfogadása alkalmával is kijelentém. — A két ország anyagi erőinek aránya lehetőségig fölszámítatván, úgy tűnt ki, hogy a mi anyagi erőink a lajthántúliakéhoz kis különbséggel oly arányban áll mint 29- a 71-hez — daczára ennek a kötött egyesség szerint a közös költségek minden 100 frtjához nem 29 frt s néhány krajczárral kell járulnunk anyagi erőinknek megfelelőleg; hanem 30 frttal, s így anyagi erőink arányán túl illetéktelenül terheltetünk.

2. Az egyesség egyik s talán legfontosabb része a vám és kereskedelmi szövetség feletti intézkedés, melyre nézve tisztelt polgártársaimhoz megválasztatásom előtt intézett nyilatkozatomban szükségesnek állítám, hogy közvetett adóinknak saját kincstárunk érdekébeni kezelhetése s iparunk fejlődésének biztosítása, esetleg külön vámterület,

illetőleg határszéli vámsorompó felállítása által is létesíttessék. — Az új vám és kereskedelmi szövetség megkötése alkalmával egyik irányban sem tétetett semmi intézkedés, — hanem ellenkezőleg a közös vámterület közvetett adóink szabad kezelésének kikötése nélkül fönntartatván, a külföldről szállíttatni szokott számos iparcikk — különösen a posztó és egyéb szövetek vámja, valamint a legnagyobb fogyasztás tárgyát képező gyarmat-árúk — különösen a petroleum és kávé vámja tetemesen fölemeltetvén újabb súlyos terhek rovattak reáuk, nagy részben nem is a kincstár, hanem némely osztrák gyáripárosok javára.

3. Lényeges részét képezi érdekelt egyességnek a bankkérdés megoldása, melyre nézve főkéllékül tekintettem mindig, hogy önálló s az ország valódi hitelszükségletének megfelelő magyar bank létesíttessék, — azonban ez nem létesíttetvén az osztrák nemzeti banktársulat lejárt szabadalma megújíttatott s törvény által kiterjesztetett Magyarországra területére is, — sőt ezen banktársulat által a volt absolut állámkormányának kölcsön adott 80 millió adósságból is 24 milliónak mi általunk leendő visszafizetésére kötelezett bentünket az országgyűlés daczára annak, hogy a volt absolut kormány idejéből eredő minden államadósságra nézve, 1867. évben végegyesség kötötven, törvénybe iktattatott, hogy ezen adósságok kamataihoz és törlesztéséhez az akkor örök időkre megállapított évi járulékon fölül soha semmi czim alatt hozzájárulni nem tartozunk.

Föladatotott tehát a Tisza Kálmán minister elnök úr által s ő vele csaknem az egész ország által oly fennen hangoztatott álláspont, ugy a quóta kérdésben, mint a vám- és bankügyben, s a nagy szavakban ígért előnyök kivívása a kormány által komolyan meg sem kíséreltetvén, a helyett illetéktelen terhekkal s idegen adósságok átvállalásával sujtattunk. — Azt hiszem tisztelt polgártársaim helyeslik, hogy ezen egyességet el nem fogadtam. —

Az országgyűlés egyéb teendői között valamint előleges nyilatkozatomban, ugy hivatalos működésem alkalmával is legfőbb gondomat fordítottam a közterhek illetőleg közadók kérdésére, mivel ezt tartom az állami élet legnagyobb fontosságú kérdésének, nem levén oly állami intézkedés, mely ezen kérdéssel összefüggésben nem volna; s mivel ép az adóügyi kérdésekben tapasztaltam, ugy a törvényhozás mint az igazgatás terén, a legkönnyelműbb és leghibásabb eljárást. —

Az általános jövedelmi pótdóról s a közadók kezeléséről szóló törvényekhez szavazatommal nem járulhattam, mivel az abban megállapított adók nem jövedelem aránylag hanem a kormány által indokolatlanul önkényesen kidolgozott szövevényes kulcs szerint vettettek ki, melynek végeredménye, hogy az egyik polgár ezen súlyos adó alól részben vagy egészben menekülhet, míg a másik hasonló vagy sokkal csekélyebb jövedelmű állampolgár többzörösen megrovatik. — Nem fogadtam el ezen javaslatokat, továbbá azért, mivel az adókezelést nem egyszerűsítették, hanem sokszorosították, — nem világosabbá hanem érthetlenebbé tették; — a tengernyi mulasztást és visszaélést az adókezelés terén ezen törvények nem szüntették, sőt alkalmul szolgáltak azok szaporodására, mint azt a mindennapi tapasztalat igazolja.

Nem járulhattam szavazatommal a községi törvény módosításáról szóló törvényjavaslathoz, mely a községi élet számos bajait orvosolni meg nem kíséri, hanem illetéktelen kedvezményeket nyújt némelyeknek a községi közterhek viselésében.

Meg kell említenem, hogy az egészségügyről, a cselédügyről, a közigazgatási bizottságról, a büntető törvénykönyvről, a váltóügyről hozott különböző törvényczikelyeket nem elleneztem, bár tudom, hogy a gyakorlat azon törvényekben is számos hibát tüntethet elő, de egészben véve ezen törvények szükséges intézkedéseket tartalmaznak.

Ki kell emelnem a gyámhatóságról és kisebb polgári peres ügyekről szóló törvényeket, melyeket részben ugyan helyeseknek tartok, — de kötelességemnek tartottam mégis ellenök szavazni, miután azokban a községek számára kellő hatáskör nem lön megállapítva s mivel az árva és gyámhatósági pénzek kezelése a községektől általában elvonatik.

Tisztelt polgártársaim! ha ezen jelentésemet, megválasztásom előtt tett nyilatkozatommal összehasonlítják, azt kell látniok, hogy azzal ellenkező eljárást nem követtem, helyzetem mégis egészen megváltozott annyiban, a mennyiben akkor — bizva hogy a magára vállalt munkát híven teljesíteni is fogja — a kormányt támogatni ígértem; — míg később midőn láttam, hogy a közös ügyek iránti egyezkedés tárgyában tett hangzatos ígéreteinek bevaltásáról a kormány egészen lemondott, sőt a mindenároni kiegyezés iránt a képviselők többségétől kiteröltetett előleges ígélet által az e részbeni sikernek útját teljesen bevágta, — midőn láttam hogy egyéb ügyek tárgyalásánál is a kormány az előterjesztett törvényjavaslatokban foglalt leglényegesebb intézkedések indokolását, azok megbirálására szükséges adatok kiszolgáltatását kötelességének nem tekinti, sőt mindent elkövet, — hogy a legéletbevágóbb kérdések felett a képviselőház minél tájékozatlanabb álla-

potban hozzon ítéletet; — midőn láttam, hogy a kormány a kincstár szorult helyzetének daczára a közterhek viselésében némely irányban messze terjedő kedvezményeket osztogatni hajlandó; — midőn láttam, hogy a közjavak kezelésében elharapódzott visszaéléseket ígértéhez képest a kormány meg nem szünteti, sőt az abban utólérteket hatalmas pártfogásával védelmezi, — midőn mindezeket láttam, tisztelt polgártársaim, azt hiszem helyeslik, hogy a kormányt tovább nem támogattam, sőt ellenkezőleg hazafiúi kötelességemnek ismertem s ismerem ma is, minden törvényes eszközzel a jelen kormány megbuktatására törekedni annyival inkább, mivel a külügyekre nézve alkotmányunk szerint őt illető törvényes befolyását is úgy látezik a nemzet várakozásának megfelelően érvényesíteni épen nem tudja.

Hiányos, és czélzatomnál mégis hosszabbra nyult jelentésemet befejezván, irántam nyilvánított becses bizodalmitukat megköszönve arra kérem tisztelt polgártársaimat, — hogy bölcs belátásuk szerint ítéletet mondva, eljárásom felett legyen ítéletök bár kedvező vagy kedvezőtlen, baráti jó indulatukban sziveskedjenek továbbra is megtartani. —

Alsó-Dabason 1878. évi július 15-én.

Halász Bálint.

Az alsódabasi kerület
választó polgáraitól

jelentése

Halász Bálint

volt országgyűlési képviselőnek

hivatalos eljárásáról.

1878.

61

Az Alsódabasi képviselőválasztó-kerület polgáraihoz!

(Párizsban.)

Folyó hó 21-én Alsódabason tartott kerületi értekezlet előtt a mult országgyűlésen követett eljárásomról jelentést tévé. felszólítottam újlag a képviselő jelöltség elfogadására, — s miután tisztelt polgártársaim rajtam kívül mást nem is tiszteltek meg ezuttal bizodalomukkal, — azt kellett bennem, hogy szerény működésem helyesléstükkel találkozik, — kötelességemnek tartottam tehát a jelöltség elfogadását; — megígértem egyuttal, hogy a jövő országgyűlés teendőire vonatkozó véleményemet röviden írásban is közlendem tisztelt polgártársaimmal, — értesíteni óhajtván azokat is, kik az értekezleten meg nem jelenhettek.

Legfőbb gondját a törvényhozásnak véleményem szerint az államháztartás mielőbbi rendezésére kell fordítani, hogy ne legyünk kénytelenek kiadásaink egy részét évenként — mint eddig — újabb s újabb adósságokkal fedezni, s hogy a legterhesebb adónemek leszállítása, s az adó behajtásnak a vidéki termelési, s forgalmi viszonyokhoz alkalmazása által megmentessék a közönség az adóbehajtással jelenleg rendszerint kapcsolatos zaklatásoktól.

Meg van nehezítve az államháztartás rendezése az által, hogy közvetett adóink feletti szabad rendelkezésben a Lajtán túli országokkal legközelebb kötött egyesség által tíz évre írnót korlátozva vagyunk; — de azt hiszem — addig is míg ezen terhes szövetségünk változás alá jöhet, — a véderőről szóló törvény módosításával, — illetőleg a katonai szolgálati évek leszállításával. — a községi élet helyes berendezésével, s a közigazgatási s törvénykezési teendők egy részének a községi, s törvényhatósági hatáskörbe utalásával, a közjavak kezelésénél, s a közigazgatás némely ágainál elharapódzott messzeterjedő visszaélések kiirtásával, — némely szükségtelen intézmény megszüntetésével, tervbe vett újabb szükségtelen intézmények mellőzésével — sikerülhet kiadásainknak apasztása, s bevételeinknek emelése oly mérvben, hogy kincstárunk szorult helyzetéből kiemelkedve, állami kiadásaink a jövedelmekkel egyenúlyba jöjjenek.

A törvényhozási teendők között — mint többször hangsúlyoztam — nagy fontossággal bír bármely című köztehernek megállapítása, annak módzatai, különösen a teherviselés aránya. — mire nézve meg kell jegyezni, — hogy semminemű kedvezményekben bele nem egyezem, s a valódi vagyon és jövedelem arányán kívül egyéb kivétési kulcsot el nem fogadok.

Előre láthatólag a legközelebbi országgyűlés elébe terjesztendő némely ügyekre különösen ki kell terjeszkednem, — s meg kell jegyezni, hogy a királyi kisebb haszonvételeknek (regaléknak) a községek általi megváltását, vagy más úton a jelenlegi viszonyoknak megfelelő végleges rendezését, a katona beszállásolás és közmunka ügynek a közteher viselés helyes elvei alapján leendő megoldását, — a hitel telekkönyvi intézmény némely hibáinak orvoslását, s a hiteltelkek könyveknek a járásbiróságokhoz utalása által hozzáférhetővé tételét, a fenyítő eljárás berendezésénél kizárólag a közbiztonság követelményeinek érvényre emelését, — a közoktatás érdekeinek fölkarolását, nyerstermelésünkkel kapcsolatos iparágaknak fejlesztését, a felsőházi intézménynek képviselői alapon leendő átalakítását, — minden hivatalos intézkedésnek, de különösen az adókezelésnek, — a peres s illetőleg csőd eljárásnak lehető egyszerűsítését, s olcsóvá tételét, a délkeleti átalakítások folytán reánk nézve még nagyobb fontosságúvá vált Pest—Zimonyi vasut vonal kiépítését csakély erőm s tehetségem szerint pártolni fogom.

Meg kell említenem, hogy a jelenlegi kormányt nem támogathatom, mivel eddigi eljárása alapján nem bizhatom benne, hogy az állami s nemzeti érdekek kellő felismerésére, s azok biztosítása céljából úgy a törvényhozás, mint az igazgatás terén teendő intézkedések foganatosítására elegendő tehetséggel, akarattal és erővel rendelkezék.

Meg kell végül említenem, miszerint a képviselőház tagjai körében alakulni szokott, s oly sokféle bírálat alá vett pártok, helyesebben szólva előleges értekezés céljából alakított magánkörök fölfogásának, — belső meggyőződésemben gyökerező véleményemet alá nem vetendem, a mint nem tettem azt eddig sem; — bármely körbe ha belépek, teszem azt azért, hogy azon úton bővebb ismeretet szerezhessék magamnak a tárgyalás alá kerülő ügyek természetéről, — s a törvényhozás részeseinek különböző fölfogásáról, s törekvéseiről; — bármely kérdésnél minden csakélyebb jelentőségű, s így a pártérdekeknek is mellőzésével — szigorúan csak a köz-, az állam-érdekek által engedem magam vezéreltetni, miután ezt tartom minden közmegebizott legfőbb kötelességének.

Alsó Dabas, 1878. Julius 30-án.

Halász Bálint.

DE BALLASI GÉZA

1881.

Alsó-dabasi kerület.

Tisztelt választók!

Az utóbbi időben rövid időközök alatt már öt vagy hat küldöttség keresett fel engem az alsó-dabasi választókerület több községének polgárai részéről azon kívánattal, hogy Önök közt jelenjek meg és szeretett hazánkat érdeklő ügyekben, melyek megoldásra várnak, közöljem nézeteimet. Igen jól tudják Önök, hogy e meghívásra az én részemről a legtávolabbról sem tétetett lépés, hanem Önök kerestek fel csendes munkám közepett s a mily megtisztelő a figyelem, mely felém fordult, épen oly meglepő is volt reám nézve. Nem titkoltam el Önök előtt, hogy e kerület eddigi országgyűlési képviselője — habár különböző politikai meggyőződéssel bírnak — sok év óta személyes barátom, kit szerintem téves politikai iránya daczára tisztetek, — továbbá ismételten is hangsúlyoztam, hogy nekem a politikai szereplés nem czéлом, nem hivatásom, erre becsvágy nem ösztönöz, hiúság nem bánt; s a midőn mégis megígértem Önöknek, hogy megtisztelő meghívásuknak eleget teszek, erre csak azután határoztam el magam, midőn Önök biztosítottak, s több oldalról hallottam, hogy eddigi képviselőjük — midőn felkérített a jelöltség elvállalására — ez iránt ígéretet nem tett s így a választókerületben képviselőjelölt nincs, továbbá nem mulasztottam el kiemelni, hogy ily körülmények közt kész vagyok azon párt érdekében, melynek hive vagyok. Önök mozgalmát előmozdítani, kérve önöket, hogy engem csak ügyengetőnek tekintsenek s a megkészült uton nálamnál hivatottabb és érdemesebb hazafit küldjenek be a törvényhozó testületbe.

En ígéretemet az önök megtisztelő meghívása folytán beváltom s ime közlöm né-mely gondolatomat, hogy mik lehetnének szerény véleményem szerint már a közel jövőben az országgyűlés intézkedéseinek tárgyai, a miket, ha Önök is szükségeseknek ismernek fel, a jövő országgyűlésre küldendő képviselőjük támogatásába ajánlhatnak.

Nem nehéz kikeresni, hogy mik lennének első sorban felemlítendőek azok közül, a mik mielőbb intézkedést igényelnek. Szakadatlanul halljuk emlegetni a pénzt és az adót. Az adó miatt sok a panasz, a pénz után pedig mindenki sovárogo. Az adók nagysága miatt sok roszakaratú izgatás történik, holott ha figyelembe vesszük, hogy nemzeti létünk függ attól, miszerint a művelt államokat kövessük, ha követjük azon czéllal, hogy azon államok anyagi és szellemi emelkedését megközelítsük, utóbb elérjük, ez megfelelő befektetéseket kíván, minden beruházás pedig költséggel jár s nem mindig láthatja az ember annak hasznát, — akkor az adók nagysága miatt azon rendkívüli panasz nem indokolt, s ha a roppant beruházásokat tekintjük, melyek közül csak a földtehermentesítést, szállódezmamegváltást, vasuti és egyéb állami építkezéseket és vásárlásokat stb. említem fel, el kell ismernünk, hogy már is nagyon sok történt nemzeti létünk, művelődésünk és haladásunk érdekében, hogy az ez irányban tett beruházások kétségtelenül hasznosak és szükségesek voltak, habár anyagi hasznát csak később fogjuk fokozottabban érezni s hogy a még ezen szükséges beruházásokra fordított költsönök visszatérítve nem lesznek, addig bárki jöjjön kormányra, az adóleszállításra, kevesbítésére nem gondolhat.

Ha az adók miatti panaszokat vizsgáljuk, azon eredményre jutunk, hogy tulajdonképp nem is az adók nagysága, hanem inkább az azok kivétele és beszedése körüli eljárás ad okot a panaszra. E panaszok igen gyakori jogosultságát magam is elismerem s mivel ez közvetlenül és kivétel nélkül minden polgárt közelről érint, az adókezelés szabályozását első sorban mellőzhetlen szükségnek tartom s e tekintetben a pénzügyi bíróság létesítésétől várnék igen sokat, mert ez lenne hivatva az adózók sérelmeit a méltányosság és igazság alapján részrehajlatlanul orvosolni.

A pénz kérdése szintén nagy fontosságú. Legyünk őszinték és valljuk be, hogy változott viszonyaink között a pénzzel még helyesen bánni nem tudunk. Pénze csak takarékos embernek lehet; ne terjeszkedjünk túl jövedelmünkön, akkor nem fogyunk ki a pénzből s ha iparkodunk takarékoság mellett tőkénk is lesz. Igaz, hogy előre nem látható csapások is jöhetnek közbe, de ez esetre már is sok magán és állami intézmény áll fenn a sujtottak támogatására.

A mi egyesekre áll, az alkalmazható az állam pénzügyeire nézve is, minélfogva

Óhajtánám, hogy az okszerű takarékoság elve itt is követessék s oly pénzügyi törvények alkottassanak, illetve pénzügyeink olyképp rendeztessenek, hogy a költségvetésben az egyensúly mielőbb helyreálljon, mely irányban már a közel múltban örvendetes haladást tapasztaltunk több irányban, különösen a járadék-kölcsön convertálása s ennek sikere által, a mi kétségkívül hitelviszonyaink javulását bizonyítja.

Fontosnak tartom a vízszabályozás ügyét is. Az utóbbi időkben folyó és talajvizek igen sok bajt okoztak, sőt folyvást okoznak, mely bajok orvoslására az egyesek tehetősége nem elég; szükségét látnám tehát oly állami intézkedéseknek, melyek által a kárt okozó vizek szabad és gyors lefolyása vagy levezetése lehetővé tételnek.

A még mindig sok áldozatot követelő úzsora is törvényhozási intézkedést igényelne, mert habár ennek korlátozására hoztak is már törvények, de még mindig sürűn fordulnak elő visszaélések, melyek alig lesznek véleményem szerint hatásosan korlátozva, ha fenyítő uton fognának üldöz(etni).

Óhajtánám az oktatás-ügyben is az állam rendelkezéseinek következetes folytatását s ennek alapján a közép és felsőbb iskolai oktatás törvényhozási szabályozását.

A vasutak államivá tétele és a szállítási díjtételek csökkentése szintén nagy fontossággal bír kereskedelmünk, iparunk és földmívelésünk fejlődésére s a külföldi államokkal szemben versenyképességünkre.

Elérkezettnek látnám az időt arra nézve is, hogy a főrendiház reformáltassék s olyképp állittassék össze, hogy hivatásának méltóképp megfelelhessen. Ezen újabb összeállításnál a születési jogosultságon kívül a tudomány, kereskedelem, ipar, valamint az állam, egyház és a katonai pálya érdekeit is figyelembe vétetni óhajtánám, hogy mindezek befolyást nyerjenek az állam mindennemű ügyei elintézésében.

Kivánatos lenne a katonai szolgálati idő leszállítása is, hogy oly sok munkaerő ne lenne sok ideig elvonva;

szükséges lenne a hosszadalmas törvénykezési eljárás javítása, rövidítése és olcsóbbá tétele;

szükséges lenne a kereskedelem és ipar támogatása tekintetéből sok irányú intézkedés, mert ezek fejlődése mellőzhetlen érdekünk;

és sok más ügy, miknek elősorolása nem lehetséges, mert azok összegyűjtésére és indoklására elegendő idő nem áll ezuttal rendelkezésemre.

Ezen rövid vázlatban csupán jelezni kívántam az irányt, mely nézeteimen végig vonul s a melyet bátran gyakorlatinak és szabadelvűnek merek nevezni.

Én a politikai meddő vitatkozást mellőzöm, mert annak most ideje sincs, miután sem a közjogi, sem a közgazdasági kiegyezés ezen országgyűlés folyama alatt napi rendre nem kerül. Sokkal több teendője van a törvényhozásnak, a mi üdvösebb a hazára nézve, mint oly dolgok folytonos emlegetése, melyek napi renden nincsenek s a mi által csak az időt vesztegetjük. Lássunk mindnyájan a munkához s akkor a haza és a hazában minden polgár boldogulni fog!

Mindazonáltal ki kell jelentenem, hogy midőn látom a különbséget a cselekvés és merev ellenkezés között, midőn látom a szabadelvű párt törekvéseit, melyek sikerét leggyakrabban épen az indokolatlan ellenzés bénítja meg, midőn látom a szabadelvű párt nemzeti irányát, mely nemzetiségünk terjesztése körül már is tapasztalható eredményeket mutat, midőn látom, hogy a szabadelvű párt a forgalmi statistika életbeléptetése által a közgazdasági kiegyezés javítását tűzte ki célul s az ország kivánságának ez irányban eleget tesz, midőn látom, hogy a szabadelvű párt működése hazánk hitelviszonyainak javulását idézte elő, a magyar névnek tekintélyt szerzett s az országban mindenütt csend és béke uralkodik, a mi fejlődésünknek nélkülözhetlen kelléke: ily körülmények közt én is a szabadelvű párt híve vagyok! És a midőn Önöktől bucsút veszek egy részről köszönöm bizalmas meghívásukat, mi által lehetővé tették, hogy az említett és üdvösen működő párt érdekében önök előtt nyilatkozhassam, másrésztől a haza és saját jólétünk szempontjából tisztelettel kérem, hogy bárkit tiszteljenek meg szavazatukkal, az mindenesetre a szabadelvűpárt híve legyen!

Hindy Kálmán.

1877.

Alsó-Dabasi kerület.

71

Tisztelt polgártársaim!

Az 1878. évben összehívott országgyűlés néhány nap múlva be fogván záratni, a jövő választások határideje rövid időre kitűzetik, — kötelességemnek tekintem ennél fogva eljárásomról jelentésemet mielőbb megtenni, hogy tisztelt polgártársaim azt bölcs belátásuk szerint megbirálva a jövő választás iránt kellő időben határozhassanak.

A lefolyt országgyűlés által tárgyalt igen nagy számú törvényjavaslatok s illetőleg most már törvények tisztelt polgártársaim előtt ismeretesek — azoknak egyenkénti részletes fejtegetése fölösleges volna, — de rövid s csak általános tájékozásra szánt jelentésem, valamint tisztelt polgártársaim részéről ezen ügynek szentelt idő arra ugy sem elegendő

Ki kell azonban emelnem államháztartásunk fönntartására, adózási viszonyainkra — közgazdasági állapotainkra továbbá igazságszolgáltatásunk s általános közigazgatásunk helyzetére lényegesebb befolyással lévő törvényhozási intézkedéseket legalább annyiban, hogy tisztelt polgártársaim azokkal szemben követett eljárásomat megbirálhassák. — Az államháztartás rendezése avagy fönntartása tekintetéből egyrészt újabb és újabb adósságok vétettek föl — másrészt az adók emeltettek s újabb adónemek vettettek ki

Én tisztelt polgártársaim sem az adósságok fölvételét, sem az adók emelését s illetőleg új adónemeket meg nem szavaztam, — mivel láttam, hogy a kormány a kiadásokat kellően apasztani nem igyekszik; újabb és újabb szükségtelen költséges hivatalok, — intézmények teremtetnek, — beruházások építkezések pazar módon foganatosítottatnak, — az államjavak kezelése nem javul, jövedelme nem szaporodik, — a katonai szolgálati idő alább nem szállittatik, — a közszolgálat némely ágaiban labra kapott visszaélések nem orvosoltatnak.

Mindezeket látva tisztelt polgártársaim! nem szavaztam meg az adósságokat s adóemeléseket, — mivel ugy vélekedem, hogy hasznos és szükséges befektetésekre is csak annyiban engedhető meg az államadósságok szaporítása, mennyiben a kiadások az állami czélok veszélyeztetése nélkül többé nem apaszthatók, — az adók emelése pedig, tekintve közgazdasági viszonyaink nyomoruságát s adóink magas voltát — csak végszükség esetében volna ez idő szerint megengedhető.

Meg kell még ide vonatkozólag említenem, hogy a kormány az államadósságok föltételeinek, — módozatainak megállapításánál is tájékozatlanul, könnyelműen jár el —

mit leginkább bizonyít az arany járadék kölcsönnek legutóbbi beváltása, — midőn az állam által igényelt összeg a pénzpiaczokon huszszorosan túljegyeztetett s még ily körülmények között is az állam kötvényei mintegy husz százalékkal adatnak névértékükön alól.

Közgazdasági viszonyainkra befolyással lévő legfontosabb intézkedések a vasútügyben tétettek némely vasútnak társulatoktól megvétele s más új vasútvonalak építésének elrendelése s illetőleg a helyiérdekű vasútvonalakra vonatkozó általános törvény meghozatala által.

Kellő közlekedés nélkül gazdasági előhaladás lehetetlen lévén, vasúti hálózatunk minél további fejlesztését azt hiszem mindenki helyesli, helyeselnünk kell azt az alföldön annyival inkább, mivel itt közutak építése még nagyobb nehézséggel eszközölhető; — helyeselnünk kell véleményem szerint azon törekvést is, hogy a vasútnak általában az állam s illetőleg a közhatóságok birtokaivá legyenek, — mivel a vasútnak az állami közcél elérésére mai nap már ép úgy mint a közutak — nélkülözhetlen eszközülni szolgálnak, kell, hogy közvagyonként képezzenek: ezen törekvés nyert kifejezést némely vasútnak megvételénél, — de nem maradt a törvényhozás következetes ezen elv alkalmazásában a helyi érdekű vasútnakról szóló törvény alkotásánál s némely vasúti építési engedélynek magántársulat részére történt kiadásánál.

Számos törvényhozási intézkedés tétetett a vizek szabályozása ügyében, — de úgy látszik, hogy a külföldi szakértők meghallgatása s a legközelebbi nagymérvű vízáradások után sem fognak az intézkedések általános helyes rendszer keretébe illesztetni, — mely helyes rendszer egyik lényeges része volna véleményem szerint a belvizeknek a folyamszabályozással egyidejű levezetése.

Igazságszolgáltatásunk s általános közigazgatásunkra vonatkozó törvényhozási intézkedések közül ki kell emelnem az új büntető s rendőri törvénykönyvek és az állami csendőrség életbeléptetését.

Az állami csendőrség életbeléptetésétől várják sokan s a törvényhozás többsége is a közbiztonsági állapot javulását. — holott addig míg a büntető eljárás s különösen a bűnvizsgálatot s rendőri hatóságot gyakorló közegek hatásköre helyesebben meg nem állapittatik s ezen bírói állásokba mindentűt arra hivatott közegek nem alkalmaztatnak, a közbiztonsági állapot meg nem javulhat, ezen véleményemet a képviselőházban is kifejezvé — a csendőrségről szóló s az országnak temérdek költséget okozó törvényjavaslatot el nem fogadtam.

Meg kell említenem az új csődtörvényt, mely az eddiginél kétségtelenül jobb, — de a csődvagyon kezelését kellően nem egyszerűsíti; az elveszett telekkönyvek pótlásáról szóló törvényt, melynek meghozatala szükséges volt, de szükséges lett volna a telekkönyvi rendtartás egyéb hiányait is orvosolni s a telekkönyvek decentralisatiója — hozzá férhetővé tétele iránt intézkedni, a törvényhozás azonban figyelmét eunyire ki nem terjeszté; — meg kell említenem a közforgalombeli értékpapírok megsemmisítéséről s elévüléséről szóló törvényt, mely polgári perrendtartásunk egyik kiegészítő részét képezi, s melynek a lefolyt ülészekben leendő tárgyalását annak idején megstírgettem.

Tisztelt polgártársaim! az említettekén kívül számos csekélyebb jelentőségű törvényjavaslat tárgyalatott a képviselőház által, mindazokra részletesen ki nem terjeszkethevé általában megjegyzem, hogy mindazon javaslatokat pártoltam, melyek meggyőződésem szerint a nagy közönség érdekeinek megfelelőek, s elleneztem mindazokat, melyek véleményem szerint hátrányosak lehetnek; — saját legjobb meggyőződésemén kívül semmi egyéb körülmények által magamat vezéreltetni nem engedtem.

Mindenkor rövid és tárgyilagos beszéddel a képviselőház idejét csak oly esetekben vettem igénybe, — midőn az általam helyeselt ügynek vagy eszmének más nálamnál hivatottabb szószólója nem volt s fől szóállásomnak némi eredményét remélhettem

Az elmondottak után csaknem fölösleges emlitenem, hogy megválasztatásom idejében elfoglalt ellenzéki állásponton maradtam mind végig, — az ugynevezett egyesült ellenzéki körnek egyideig, tagja voltam, — a mult év folytán azonban látva, hogy a kör kellő vezérlet hiányában működését a nép valódi érdekeinek fölkarolására irányozni nem tudván ellenzéki törekvésének komolysága is kétségbe vonatik — a körből kiléptem. — Egy ideig nem voltam tagja egy körnek sem, — bár az ily helyzet igen kellemetlen nálunk, — hol hivatalos előértekezletek a házban nem tartatnak, — hol a választóknak adott szó oly sokszor figyelmen kívül hagyatván, könnyen gyanusításnak teszi ki magát valamely párthoz nem csatlakozó képviselő.

Később beléptem az ugynevezett függetlenségi körbe — beléptem ugyanazon főntartással, mint bármely más körbe, hogy belső meggyőződésemben gyökerező véleményemet mások fölfogásának alá nem vetendem, tagja leszek addig, míg a kör törekvései a közérdek — a népnek s az államnak valódi érdekei által vezéreltetnek.

Tisztelt polgártársaim! itéljék meg eljárásomat bölcs belátásuk szerint, — a mennyiben várákozásuknak meg nem felelhettem, tulajdonítsák ezt tehetségem gyengeségének s ha netalán kedvezőtlen lenne is ítéletük a képviselőre, — tisztelettel kérem tartsanak meg mint embert további szives jó indulatokban.

Budapesten, 1881. májushó 23-án

Halász Bálint.

Az alsó-dabasi választó kerülethez

Dr. BALLASI GÉZA

Jelentése

HALÁSZ BÁLINT

országgyűlési képviselőnek

1878/1881. évi országgyűlé-
sen követett eljárásáról.

1884.

Bács-megye.

KIVONAT

Bács-Bodrogh megye központi választmányának Zomborban 1884. évi május hó 8-án tartott üléséből

2. szám.
kpv. 1884.

Olvastatott a m. kir. belügyminiszteriumnak ápril hó 20-án 23472. szám alatt kelt intézvénye, melyben felhívja a választmányt, hogy az országgyűlési képviselő választók 1885. évben érvénynyel birandó névjegyzékének a folyó évben eszközendő kiigazítása iránt akként intézkedjék, hogy e részben szükséges munkálatok az 1874. évi XXXIII., az 1875. évi VI. és az 1876. évi XVIII t. c.-ben foglalt rendelkezések szigorú szem előtt tartása mellett — a megszabott határidőkben — pontosan teljesitessenek.

Minek folytán a megyebeli képviselő választók névjegyzékének kiigazítására az 1876. évi XVIII t. c. 1. §-a alapján az országgyűlési képviselő választó kerületekbe a következő küldöttségek határozottak kiküldetni, ugymint :

I. Az almási választó kerület

1. Jankovác, 2. Mélykút, 3. Felső-Szentiván, 4. Csávoly, 5. Rém, 6. Kisszállás, 7. Matheovics és 8. Tataháza községeibe az

A küldöttséghez :

Elnökül : Deák Zsigmond.
Tagokul : Boromisza Tibor,
Auer Ferenc.
Póttagokul : Garay József,
Deák István,
Csincsák János.

Ugyanazon választó kerület

9. Almás, 10. Kunbaja, 11. Madaras, 12. Bikity és 13. Borsód községeibe a

B. küldöttséghez :

Elnökül : Sándor István.
Tagokul : Arnold Antal,
Halm Emil.
Póttagokul : Nágl Nándor,
Barity István,
Bauer János.

II. A rigyicai választó kerület

1. Vaskút, 2. Gara, 3. Katymár, 4. Rigyica, 5. Sztanisics és 6. Krusevlya községeibe az

A. küldöttséghez :

Elnökül : Fülöp Kálmán.
 Tagokul : Maison Mihály,
 Oláh László.
 Póttagokul : Ribovicz András,
 Pencz Ádám,
 Pacher Béla.

Ugyanazon választó kerület

7. Báthmonostor, 8. Csataalja, 9. Baracska, 10. Dautova, 11. Szántova, 12. Béregh, 13. Kolluth és 14. Gákova községeibe a

B. küldöttséghez :

Elnökül : Paul József.
 Tagokul : Grün Ferenc,
 Rogovits Ignác.
 Póttagokul : Budánovits István,
 Schwerer Lajos,
 Rehák Nándor.

III. Az apatini választó kerület

1. Apatin, 2. Bezdán, 3. Monostorszegh és 4. Kupuszina községeibe az

A. küldöttséghez :

Elnökül : Bodnár Imre.
 Tagokul : Raichl Péter,
 Roheim Károly.
 Póttagokul : Kapetánovits János,
 dr. Kovács Kálmán,
 Bosnyák János.

Ugyanazon választó kerület

5. Prgl. Szentiván, 6. Szóna, 7. Ó-Sztapár és 8. Dorozsló községeibe a

B. küldöttséghez :

Elnökül : id. Ertl János.
 Tagokul : Sztankovits Lázár,
 Zombory János.
 Póttagokul : Rauschenberger Adolf,
 Gaiszt Béla,
 Brezsovszky Vazul.

IV. A hódásghai választó kerület

1. Hódásgh, 2. Karavukova, 3. Bogojeva, 4. Déronya, 5. Rác-Militics és 6. Parabuty községeibe a

A. küldöttséghez :

Elnökül : Vissy József.
 Tagokul : Willmann Mátyás,
 Radoysich Endre.
 Póttagokul : Szalay Frigyes,
 Antits Jusztin,
 Berecz Károly.

Ugyanazon választó kerület

7. Bresztovác, 8. Veprovác, 9. Filipova, 10. Lality, 11. Keresztúr és 6. Cservenka községeibe a

B. küldöttséghez :

Elnökül : ifj. Trischler X. Ferenc.
 Tagokul : Lelbach Péter,
 Schwerer Béla.
 Póttagokul : Mártonfy Endre,
 Karl Bálint,
 Zányi József.

V. Az ujverbászi választó kerület

1. Topolya 2. Hegyes. 3. Szeghegy és 4. Feketehegy községeibe az

A. küldöttséghez:

Elnökül: Molnár Miklós.
 Tagokul: Jausz János,
 Cziráky József.
 Póttagokul: Radimetzky Ferenc,
 Decsi Dezső,
 Weinrich Dániel.

Ugyanazon választó kerület

5. Kula, 6. Ó-Verbász, 7. Uj-Verbász, 8. Torzsa, 9. Kucura és 9. Kis-Kér községeibe a

B. küldöttséghez:

Elnökül: Schlagetter Gyula.
 Tagokul: Kármán József,
 Harr Samu.
 Póttagokul: Maximovits Lázár,
 dr. Schneider Károly,
 Luszkánczky Bertalan.

VI. A kernyajai választó kerület

1. Bajmok, 2. Pacsér, 3. Ó-Morovica és 4. Bajsza községeibe az

A. küldöttséghez:

Elnökül: Császár Péter.
 Tagokul: Oszwald Pál,
 Kunszabó Antal.
 Póttagokul: Kovács Sándor,
 Aradszky Jakab,
 Szilvásy János.

Ugyanazon választó kerület

5. Nemes-Militics, 6. Csonopla, 7. Kernyaja, 8. Ó-Szivac és 9. Uj-Szivac községeibe a

B. küldöttséghez:

Elnökül: Poppovics Dusán.
 Tagokul: Jovánovits Mladen,
 Kaich József.
 Póttagokul: Zsupanszky Lyubomir,
 Eiman Károly,
 Preszly János.

VII. Az ó-kanizsai választó kerület

1. Sándor, 2. Csantavér, 3. Martonos és 4. Ó-Kanizsa községeibe az

A. küldöttséghez:

Elnökül: Matkovits Lajos.
 Tagokul: Wagner Ferenc,
 Eremita Milos.
 Póttagokul: Poppovits Simon,
 Mihályi Sándor,
 Hajdufy Károly.

Ugyanazon választó kerület

5. Ada és 6. Moholy községeibe a

B. küldöttséghez:

Elnökül: Poppovits Szilárd.
 Tagokul: Sümeghy József,
 Kelemen János.
 Póttagokul: Kuglics János,
 Gajcsinovits Milos,
 Ofner Lipót.

VIII. Az ó-becsei választó kerület

1. Temerin, 2. Járek, 3. Turia és 4. Szent-Tamás községeibe az

A. küldöttséghez:

Elnökül: Zittl Róbert.
Tagokul: Dörner Márton,
Manojlovits Lázár.
Póttagokul: Lakatos Péter,
Sztójkovits Vazul,
Mikovits Kálmán.

Ugyanazon választó kerület

5. Ó-Becse, 6. Földvár és 7. Petrovoszelló községeibe a

B. küldöttséghez:

Elnökül: Vissy Károly.
Tagokul: Varga István,
Debelyácsky Izidor.
Póttagokul: Gortva Lázár,
Lakatos Béla,
dr. Hirschenheiter Alajos.

IX. A kulpini választó kerület

1. Cséb, 2. Glozsán, 3. Uj-Futtak, 4. Begecs, 5. Piros, 6. Kiszács és 7. Ó-Futtak községeibe az

A. küldöttséghez:

Elnökül: Eigl József.
Tagokul: Zsigmond Gyula,
Herczeg Gyula.
Póttagokul: Szabó Péter,
Stelczer Frigyes,
Baruskovits István.

Ugyanazon választó kerület

8. Kulpin, 9. Petrovác, 10. Bulkesz, 11. Despot-Szentiván, 12. Ó-Soóvé. 13. Uj-Soóvé és 14. Ó-Kér községeibe a

B. küldöttséghez:

Elnökül: id. Szalay Károly.
Tagokul: Bierbrunner Gusztáv,
Grigorievits Péter.
Póttagokul: Sigmund Göntér,
Hartmann János,
Papp Jakab.

X. A tovarisovai választó kerület

1. Obrovác, 2. Ó-Palánka, 3. Német-Palánka, 4. Uj-Palánka, 5. Gajdobra, 6. Szilbás, 7. Pivnica, és 8. Paraga községeibe az

A. küldöttséghez:

Elnökül: Mezey Károly.
Tagokul: Mallin Károly,
Nagy László.
Póttagokul: Gruics János,
Sztójakovits Miklós,
Fischer Nándor.

Ugyanazon választó kerület

9. Bács, 10. Vajszka 11. Bogyán, 12. Plávna, 13. Novoszelló, 14. Tovarisoa, 15. Bácsujfalu és 16. Bulkin községeibe a

B. küldöttséghez:

Elnökül: ifj. Ertl János.
Tagokul: Mladoniczky Vince,
Oltoványi György.
Póttagokul: Payerle János,
Mihailovits Mihály,
Marianovits Alajos.

XI. A titeli választó kerület

1. Titel, 2. Lok, 3. Vilova, 4. Kovil-Szent Iván, 5. Gardinovce, 6. Felső-Kovil, 7. Mosorin, 8. Alsó-Kovil és 9. Káty községeibe az

A küldöttséghez :

Elnökül: dr. Nagy Kálmán.
Tagokul: Marsics János,
Perkovác Ferenc.
Póttagokul: Iszakovits János,
Milovánovits Miklós,
Vracsarits Glisó.

Ugyanazon választó kerület

10. Zsablya, 11. Gyurgyevó, 12. Goszpodince, 13. Nádaly és 14. Csurogh községeibe a

B. küldöttséghez :

Elnökül: Raics Miklós.
Tagokul: Nagy Béla,
Vucserics Uros.
Póttagokul: Jancsó Ödön,
Mihajlovits Koszta,
Nikolits István.

Az ekként megalakított bizottságokba megválasztott elnök, tag és póttag urak megválasztásukról jegyzőkönyvi kivonatban oly fölhívással határozattak értesíteni, hogy az 1874. évi XXXIII. t. c. 32. §-szának pontos és szigorú betartása mellett, nevezetesen, hogy az egyes községekben a határidőt az összeírás eszközölhetése végett tűzze ki, s erről 8 nappal előbb értesítse az illető községet, hogy azt a szokásos módon közhírré tegye, a képviselő választók névjegyzékének kiigazítását az 1876. évi XVIII. t. c. 1. §-a alapján rögtön ezennel határozatilag kitűzött s bezárólag folyó évi **junius hó 8-áig** terjedő **záros határidő** alatt eszközöljék.

Minthogy továbbá az 1874-ik évi XXXIII. törvénycikk 21. §-a a megválasztott összeíró küldöttségi tagokat az előirt eskü letételére is kötelezi: felkéretnek a küldöttségi elnökök, tagok s póttagok arra is, hogy a kérdéses kiigazítási munkálatok tényleges megkezdése előtt, illetékes járási szolgabirájuknál a törvényes eskü letétele végett jelentkezzenek; a járási szolgabírák pedig ezennel utasítatnak, hogy a küldöttségi tagoktól az esküt vegyék ki, s az erről felvett jegyzőkönyvet a központi választmánynak haladéknélkül mutassák be

Az egyes küldöttségek elnökeinek a hozzájuk beosztott községek országgyűlési képviselő választóinak 1884. évre szóló állandó névjegyzéke, és a kiigazításhoz szükséges rovatos ivenk, oly felkéréssel küldetnek meg, hogy a készitendő összeírási, illetve kiigazítási névjegyzéket is okvetlenül **beturendben** szerkesztessék, és az, a kiküldött névjegyzékkel együtt, mely utóbbi minden javítás és bejegyzéstől megóvándó, a kiigazítási eljárás befejezte után azonnal lovas postával ezen központi választmánynak küldjék be.

Ugyancsak megküldetni rindeltetik alkalmazkodás végett az összeíró küldöttségek elnökeinek a központi választmány 1874. évi december hó 29-én 4. kpv. sz. a. hozott az iránti határozata, hogy a nem urbéres községekre nézve, melyik azon szomszéd község, melytől a legkevesebbe megrót $\frac{1}{4}$ telek föld adója vétessék az 1874. évi XXXIII. t. c. 4. §-a alapján azon adómennyiségnek, mely az urbériséggel nem birt községekben a választási jog alapjául szolgáló földbirtok után fizetendő.

Az eddigi tapasztalatok alapján különösen figyelmeztetnek az összeíró küldöttségek tagjai az 1874. évi XXXIII. t. c. 1. §-ának a választók életkorára vonatkozó rendelkezésére, azon oknál fogva is, hogy a választók netán kétségbevont személy azonossága könnyebben megállapít-

ható legyen, mivégből is mulhatlanul szükséges, hogy a névjegyzékeknek az életkort előtüntető rovata a lehető legnagyobb pontossággal töltesse ki.

Minthogy továbbá a névjegyzékekből évenként készitendő statisztikai kimutatások összeállítása nagy mértékben megnehezítettik azon eljárás által, melyszerint némely választó a választói jogosultság alapját előtüntető rovatokba több jogcim alatt jegyeztetik be, még egy más választónak jogcime egyetlen egy rovatban sem tüntetik ki: ennélfogva felhivatnak az összeíró küldöttségek tagjai, hogy a névjegyzék kiigazításánál egy-egy választót csak egy jogcim altt vegyenek fel, és ezen jogcimet az illető rovatban pontosan vezessék be.

Végre az egyes közsegek előjárói az 1874. évi XXXIII. t. c. 32. és 35. §-ainak rendelkezése folytán első sorban az elnök által kitűzött összeírási határnapot a községben legalább 8 nappal előbb a szokásos módon közhirré tenni kötelesek, azután a községükbeli választók összeírásánál, a névjegyzék kiigazításánál jelen lenni, és a szükséges felvilágosításokat megadni tartozván, a törvényben előirt ebbeli kötelességük teljesítésére azonnal rendeltetnek felhivatni, hogy az eddigi hazafias szokást megtartva az összeíró küldöttségeknek — a szükséges előfogatokat díjmentesen szolgáltatassák ki.

K. m f.

Jegyzette s kiadta:

Hauke Imre,

megyei eljegyző, mint a központi választmány jegyzője.

A Bárándi kerület tisztelt választóihoz!

Midőn kerületünk értekezletének nagyrabcsúlt bizalma engem az országos képviselői jelöltek közzé emelni kegyeskedett, kötelességemmé vált, hogy nézeteimet, politikai irányzatomat ősmertessé tegyem: teszem ezt nem a közönséges szokásnak hódolva, hanem a választó közönség iránt mindenkor érzett tiszteletből, s teszem főleg azért, hogy azon alapeszmék, melyekből kiindulva politikai pártállást foglaltam, nyilvánosságra hozatván, a kerületnek minden tagja bírálata alá vehesse, valjon a hazának üdvét, boldogságát lehetséges volna-e ez elvekkel előmozdítani.

Minden hazafinak kötelessége midőn valamely országos pártnak támogatására magát elhatározta, megfontolni a létező pártok elveit célzatait, s ezen komoly megfontolás után határozni, hogy melyiknek legyen közharcosává: én is ez uton indulok el; s bár előzetesen és folytonosan szemem előtt tartottam a hazai ügyek fejlődését, mégis most, midőn önök bizalma a törvényhozó testületbe kíván juttatni: kétszeresen érzem szükségét a komoly megfontolásnak.

Hazánk politikai pártjait három elnevezés alatt ősmernjük: egvesült ellenzék, szélsőbal és szabadelvű párt. Az egyesült ellenzékéről sokat nem mondhatok, mert hiszen, sem e kerületben hívei nincsenek, sem pedig csaknem bevégzett pályafutása után keresni azt, hogy élteben mit akart, feladatam nem lehet.

Mindenekelőtt a szélsőbal fogalma alatt értett pártról szólva meg kell említenem, hogy azon pártban sajnós — de nincs meg a politikai elvek egyezősége; sajnós azért, mert az elvek egyöntetősége hiányában csak a közös cél tartja össze: a nemzet többségét minden áron legyőzni. Ha jól ősmertem fel — mert ezt a sok változatokban bemutatott szélsőbaloldali programok után méltán kérdésbe lehet tenni — úgy három főirányt kell megkülönböztetni.

Egy rész független Magyarországot óhajt a personál unio alapján, azaz Ausztriával szövetségbe; másrészt valahol másutt keresve hozzá a szövetséges társat csak nem Ausztriában; harmadik rész minden szövetséges nélkül önálló Magyarországot óhajt. Nem is említve, hogy e három főirányzaton kívül van egy esomó eltérő árnyalata a párttagoknak, mik társadalmi kérdésekben nyilvánulnak, már magában az említett három főirányzatban oly eltérőség mutatkozik, hogy azokat egy kalap alá vonni lehetetlen, hogy azok egy pártot képezhessenek, hihetetlen.

Hogy teljesen független Magyarország létezhesék akár Ausztriával akár más valakivel szövetségbe, tehát mindenesetre a szövetség feltétele mellett, azt én megérteni nem tudom; mert már a szövetség fogalma hozza magával, hogy attól a kivel én egy közös célra szövetségbe független nem lehetek; hogy épen a szövetség céljával ellentétesen működjem, azt szövetséges társam meg nem engedheti; e szerént attól független nem vagyok. Azon résznek tehát, mely szövetséges társa mellett függetlenséget vél elérhetni: politikája érthetetlen.

A másik irányzatnak, mely minden szövetséges társ nélküli független Magyarországot óhajt, nagy magasztos és hazafias értelme van; nincs is magyar ember ki ne táplálná szívében ezen érzelmeiket. Nekem is keblemben élő vágy ez, kiindulási pontja politikai és magán életben folytatott cselekményeimnek; és él bennem a remény, hogy egykor el is fog oda jutni e haza: — de addig míg ahhoz elég anyagi erővel nem bírunk, hogy Európa közepén — 30-40-70 — millio népességű birodalmak szomszomságában, minden szövetséges társ nélkül feltarthassuk államunkat: csak fájdalommal venném nemzetem oda sodortatását, hogy ezen törekvésünk megvalósításához erőtlennül akarjon hozzá kezdeni. Ez az elhirtelenkedett lépés végzetessé tehetné hazánk sorsát.

Én nem óhajtom országomat azon dunai fejedelemséghez hasonló függetlenségben részesíteni, a minőt az orosz-török háboru ideje alatt egyik szomszédunk a független Románia élvezett, midőn tiltakozása daczára, az orosz birodalom duló hada, az ő független területén ütött táborot, hogy hadjáratát megkezdhesse, mit nem hogy beszüntetni vagy megtorolni lett volna ereje, hanem ráadásul a muszka hódítási vágyat akarata ellen egész haderejével támogatni kellett, és midőn elnyomóját győzelemre segíté jutalmul mit kapott? el kellett tünnie, hogy az a kit segített egyik tartományától megfosztotta.

Ilyen független Magyarországtól Isten őrizze meg ezt a sokat sanyargatott hazánkat.

Az az önálló függetlenség a mit mai erőnkkel létesítenék — még ha létesíthetnők is — épen ilyen lenne. Akkor dulna keresztül-kasul rajtunk török-tatár, mikor kedve telnek benne. Ilyen önálló függetlenséget én nem kívánok és őszintén kimondom, hogy nem járulhatok olyan politikához, mely függetlenségre, önállóságra törekedve, csak nyomoruságot teremhet.

Kimondom ezt azokkal szemben is, kik önök között az országos ügyekről más nézetet táplálnak, mert én nem egy képviselői mándátum dicsőségeért lelkesülök, hanem a haza szent szerelme vezérel; nem áll előttem, hogy ezt kimondva leszek-e képviselő avagy nem, hanem mert meggyőződésöm szerint ezen út veszélyes a hazára: kimondom nyíltan, hogy nem követhetem.

Ezekből folyólag nem helyeslem a szélsőbaloldali pártnak azon eljárását, hogy ő minduntalan a fennálló alkotmány ellen izgat; miután úgy sem teljesülhet ez idő szerint az ő programja, csak lázas ingerültséget költ vele fel, a kivihetőségnek minden reménye nélkül. Ezáltal oda tereli a dolgot, hogy nem tud parlamenti életünk egészséges fejlődnek indulni.

Egy parlament csak úgy képes hivatásának teljesen megfelelni, ha két nagy kormányképes pártból áll, hogy bármikor bukják az egyik párt kormánya, a másik pártból alakult, azonnal helyébe léphessen. De nálunk, azon résznek, mely meg van győződve, hogy a szélsőbalnak kormányra kerülése válságossá teheti állami létezésünket: még azon esetben is támogatni kell a kormányt, ha esetleg, egy vagy más kérdésben eltérő volna is nézete; mert félnie kell, hogy az a párt következhet utána kormányra, mely a meglévő tűrhető állapotainkat is kockáztatni merészelné.

Hogy a függetlenség megvalósításáért tett törekvésünk merő kockázat lenne, elég annak átlátására hazánk lakóinak nemzetiségi viszonyait szemle alá venni.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a magyar korona területét, nem mind magyarok lakjuk, hogy majd felerészben nemzetiségek és pedig fájdalom, részben velünk nem egyetértő és külön nemzetiségi eszmét tápláló elemekből állunk. Ezen nemzetiségeket előbb a közös haza iránt velünk egyérmelművé kell tenni és csak akkor remélhetjük, hogy a kik Magyarország földjét lakjuk mindnyájan egy közös célért buzgólkodunk; csak ezen általános buzgalom fokozhatná a más nagy államokkal szemben akkor is kicsiny erőnket annyira, hogy önálló független Magyarország létesítését elkezdhesstük.

* * *

Minden időnek meg van a maga hangulatja. Nincs annak lehetősége, hogy mindenkor hangzatos politikát folytassunk. Minden hangzatoság után eljő a komoly cselekvésnek korszaka és most épen ezen korszakot éljük. Most nekünk minden erőnket összeszedve a béke és fejlődés útján kell haladni, hogy anyagilag és szellemileg megerősödvé hazánkat minden tekintetben a kiváló államok sorába emeljük fel.

Én tehát a képviselői állás legfontosabb irányzatának azt tartom, hogy fére téve az ez idő szerint nem valósítható politikai eszmékért való küzdelmeket: minden hazafinak gondja oda forduljon, hogy belügyeinket rendezve erősítsük magunkat.

Sok javítani valónk van azon téren, miktől anyagi jóllétünk függ. Közigazgatásunk javítása, evvel kapcsolatosan adó törvényeink szelidítése, de különösen közigazgatásunk javítása és ezen kérdés keretében vizeink ügyei mindoly sürgős intézkedéseket kívánnak, melyek elodázása megengedhetetlen. És én ezeket és ehhez hasonló minden oly kérdések mielőbbi megoldását tartom szemem előtt, melyek a haza polgárainak jóllétét, vagyonosodását mozditják elő.

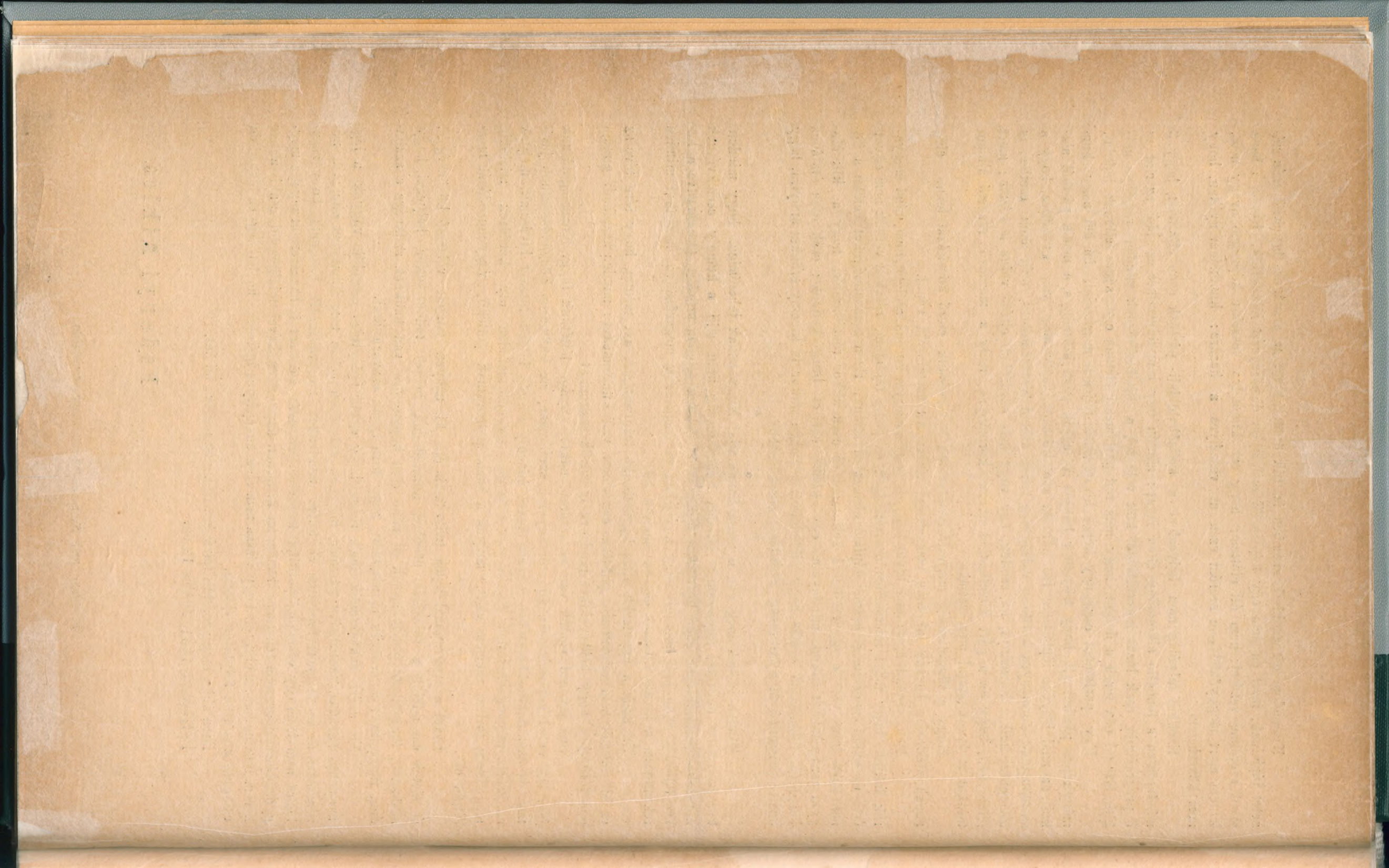
Ezzel a programmal lépek tehát önök elé ki, mélyen tisztelt választó közönség!! és sietek ezt mielőtt a választási urnához közelednék becses tudomásukba helyezni, hogy szabadon, függetlenül gondolhassák át minő elvű képviselőre van önöknek szüksége s szabadon, függetlenül határozzák el magukat, hogy kire adják szavazatukat.

Ne azért szavazzanak önök reám, hogy egyik igénytelen tisztelője vagyok a legnagyobb, hazafias, szabadelvű pártnak, melynek kebelében vélem megoldhatónak kifejezett nézeteimet: de ne is azért forduljon el tőlem mindenkor nagyrabecsült bizalmuk, hogy zászlómra nem írom egy vészthozó politikai küzdelem jelszavát, mert ezt is hazaszeretet sugalta meggyőződésöm miatt nem tehetem: hanem ha kifejezett nézetem önökével találkozand, csakis akkor kérem bizalmukat! melylyel, hogy vissza nem élek ünnepélyes ígéretem mellett legyen biztosíték eddigelé közöttük folytatott életem.

Isten áldja meg szeretett hazánkat és annak minden hí fiát.

P.-Kovácsi, 1881. Junius 10-én.

Nadányi Miklós.

1869.
Budapesti levelek.

Tisztelt értekezlet!

21

Nincsen nagyobb és hecsesebb jutalom a nyilvános pályára lépett emberek számára mint polgártársainknak szeretete és bizodalma ; azért nem is lehet kötelesség mi lélekösmeretesebben lenne teljesítendő, mint azon törekvés, hogy a kinyert bizodalmat, szeretetet, ki is érdemeljük.

Azért a midőn Önök engemet a képviselői fontos állásra kijelölni méltóztatnak, egyszersmind reám róvják azon súlyos kötelességet, hogy az irányomban eme kijelölés által nyilvánuló bizodalmost, szeretetöket, igyekezzem ki is érdemelni.

Önök erkölcsi kötelességemmé teszik, hogy kezeikből a jelöltséget elfogadjam; s én, a midőn hódoló tisztelettel engedelmeskedem az Önök ebbeli akaratának, azt azon öntudatból vélem cselekedni: hogy a részemről eme lépésem által hozandó áldozattal, az első szemernyi érdemet szerzem meg az Önök nagybecsü bizodalma s szeretetére.

Énnekem tisztelt polgártársak; érdemeim a multból nem is lehetnek, Mert én szabadságharcunknak gyászos befejezése után elvonulva pusztai magányomba az ekeszarvához kárhoztattam magamat, mivel ezt tartottam azon üldözésteljes korszakban a többi közt inkább független állásnak.

Azért a legnagyobb mértékben hiunak kellene lennem, ha keresni akarnám a nem létező érdemeket, hogy azoknak tulajdonítsam a nyilvánuló bizodalmat.

Én tisztelt értekezlet! a bizodalomnak jelen nyilvánulásában azon elveknek győzedelmét látom kerületünkben is a felszinre emelkedni, melyeknek első ifjuságom óta, minden körülmények között egyaránt, állhatatos követője s tántoríthatlanul hű katonája vagyok. Azon elveket, melyeket a hatalomnak árja elnyomva tarthat ugyanmég egy idejeig e hazában is; de a melyeknek győzedelmi jelvényét vállvetve, s állhatatos kitartással előbb utóbb fennen fogjuk lobogtatni.

E cél elérésére azonban mindenek felett egyetértésre van szükségünk.

S azért, valahányszor vissza emlékezem utolsó követválasztási mozgalmainkra s az azokat közvetlenül követett surlódásokra, mindannyiszor a lelkem fáj bele, látva, hogy az akkor oly könnyelműen elszórt viszálykodásnak magva, mily erős gyökeret volt képes verni bennünk; annyira, hogy privat életünkben is átszivárogtatva a meghasonlást, többen vagyunk még e mai napig is, kik ellenségek gyanánt állnak egymás ellenében.

Ez akkor sem volt menthető dolog, ma pedig kétszeres bűn a hazafiság ellen. Mert ime tapasztaljuk már is, hogy sokan, inkább ellenségeivé váltak az elvnek csak hogy barátai maradhassanak a személynek.

Azért ha valamikor volt ugy bizonyára most szükséges, hogy tudjuk legyőzni önmagunkat, s levetkőzve az ellenségeskedést, sorakozzunk lelkünknek meggyőződése szerint minden tekintet nélkül a személyekre. Főleg pedig: legyünk türelmesek az ellenvéleményűek irányában s ne gyanusítsuk egymást.

A mi választói állásunk tisztelt polgártársak egészen más ma, mint volt 65-ben.

Akkor a 61-diki remek két felirat jelölte ki a közös tért számunkra; s azon sorakozott vállvetve s egyakarattal az egész nemzet.

Akkor a számosabb követjelöltnek közül tetszésünk szerint sorakoztunk annak zászlaja körül, kinek személye iránt legtöbb rokonszenvvel viseltettünk.

Ma azonban pártok állanak pártok ellenében. Mert az országgyűlésnek többsége oda hagyta az álláspontot, melyet a nemzet jelölt volt ki számára s megalkotta a közösügyes alkotmányt.

Nem lehet nekem ezélem a hozott törvények elemezésébe boesátkozni. Eléggé részletezték azokat már mások, kik szakértők e tekintetben, s nálamnál avatottabbak, de regisztrálta azokat az időszaki sajtó is. Eléggé elemezi az Önök lelkes felhívása, melynek folytán ez alkalomra öszvegyülekeztünk; sőt érezzük is már és pedig elég fájdalmasan azoknak boldogító jótékonyosságát.

Mert ime adónk azóta szaporodva növekedett, az ujonczajanlásnak gondját letettük 10 esztendőre előre; s így ezzel nem lesz bajunk egész 1878-ig. S ha nincsen is ugyan magyar hadseregünk, de azért katonánk van elég. Nyoleczszáz ezer! Éppen ötször annyi mint volt 48 előtt. Tehát ötszörös kilátásunk lehet az állandó békére; pedig ez szükséges, hogy gyarapodjunk anyagi tekintetben is. Egy szóval miként a jobboldali urak mondják: *megnyertünk mindent!*

De látszik is polgártársak, mert elégedett csakugyan az egész ország, annyira, hogy fátvölt vetett a multakra. Kegyelemkenyeret adott a jogtalanul megtámadott szabadságnak védelmére felkelt honvédeknek! S szokott nagylelkűségében nyugdíjakkal árasztotta el a muszkavezetőket, s mindazokat a kik a letiprott nemzetnek kibérelt hóhérai valának.

Ez tehát a megeledés a megnyugvás; ez a jólét; ez a kölesönös bizalom, mit a szabad nemzetek szabad egyezkedése eredményezett az osztrák magyar birodalmi népek számára!

Mert tudnunk kell tisztelt polgártársak, hogy korántsem vagyunk mi e tekintetben egyedül választott népe az Istennek; közösügyes alkotmányunk kiterjesztve tartja boldogságot árasztó szárnyait a birodalom többi népei felett is egyaránt.

Ime cseli szomszédainknak már osztogatják a magyar huszárök az ostromállapot boldogságát, kardjuk hegyéről. Nagyon természetes dolog, hogy nekünk mihelyt szükségünk leszen reá, az uhlánusok fogják azt kiosztogatni.

Más részről Galiczia szinte alig fékezhető.

A nyugati szláv faj pedig s a tiroliak elégedetlenebbek ma mint valaha.

A németek? szinte csak az alkalomra várnak, hogy jövőjükéről a maguk módja szerint gondoskodhassanak.

Ilyen ez a mi közösügyes boldogságunk uraim!

Megnyugvás helyett elégedetlenség; egyetértés s bizalom helyett a visszavonás s jólét helyett anyagi állapotunknak alább sülyedése mutatkozik minden alkalommal.

Azonban bekövetkezik nem sokára az idő tisztelt polgártársaim! melyben a nemzet hivatva leszen arra, hogy ítéletet mondjon az elmúlt országgyűlésnek eljárása felett.

Hogy kinyilatkoztassa: miként éppen nincsen kielégítve abbéli várakozása: melyből a 61-diki remek feliratok alapján képviselőinek megválasztásánál kiindult volt.

Es én bízom a nemzet józan felfogásában s érettségében, hogy nem fogja magát az albarátok tanai által elvezettetni; hanem tiszta lelke sugallata szerint többséget fog szerezni a baloldalnak a jövő országgyűlésre.

A nyugdíjak megszavazásának mentségére, azt hozza fel a Deákpárt: „hogy a fejedelemnek ígérete volt a latba vetve s a király nem szeghette meg szavát.”

Ezt én tagadom. Meglehetett volna néhány százezerrel nagyobbítani a királynak civillistáját; s a király megtarthatta volna szavát a nélkül, hogy megbélyegeztessék a nemzet!

Azzal vádolják a baloldalt, hogy háborut akar; hogy ő vezeti tévutra a nemzetet, mert elérhellen vágyakat gerjeszt benne s ez forradalomra vezet; sőt azzal is gyanusítják, hogy a muszka zsoldjában van.

Ez rágalom! Az ellenzék nem kíván ma sem többet sem kevesebbet, mint 61-ben maga Deák Ferencz s vele az egész ország kívánt, s ki merete volna őtet akkor ama feliratokért *háborut akarással*, vagy forradalmi irányzattal vádolni?

Külömben a forradalmakat nem lehet csinálni, mert azok mindig magoktól csinálódnak.

A mi pedig az ellenzéknek a muszkával való coquettirozását illeti: az még rágalomnak is nevetséges.

Én még a muszkával rokonfajú nemzetiségekről is erősen felteszem: hogy ha a nemzet az ellenzék ohajtása szerint leend kielégítve: született legyen bár valaki százszor szerbnek, románnak vagy tótnak, mégis sokkal inkább fog akarni szabad polgára maradni egy szabad Magyarországnak, semmint muszka alattvaló.

Külömben, ha a jobboldali urak olyannyira meg vannak győződve a hozott törvényeknek üdvös voltáról, miért nem folyamodnak ők is a nemzetnek józan felfogásához s érettségéhez? Miért nem igyekeznek, ha tettel nem lehet, legalább szóval meggyőzni a nemzetet: hogy csakugyan *megnyertünk* mindent?

Miért folyamodnak, miként országszerte látjuk, amaz őket lealacsonyító, a népet pedig demoralisáló eszközökhöz? Minők az etetés, itatás, lekötelező külömbféle ígéretek s lélekvásárlás?

Minek kivannak mindenütt pressiót gyakorolni az illetőkre? Felhasználva e czélra *mindent* és *mindenkit*, kezdve a főispányon, le egész az utolsó persecutorig?

Azt mondja a magyar közmondás: hogy a jó bornak nem kell czéger; a jó lónak nem kell vásár.

Azért: az ellenzék kötelességének tartja ugyan feltárni a nemzet előtt a kormány közös-ügyes s delegációs politikájának veszélyes voltát; de azért, ha a választók valamelyike annvira szerelmes tudna lenni ebbe a mostani állapotba: hogy elhinné a Daákpártnak, hogy mindent megnyertünk: az ellenzék nem fogna igyekezni pénzen vagy pálinkával szerezni ellenkező meggyőződést az ő számára, hanem legfeljebb azt mondaná neki az irással: barátom, *legyen neked a te hitel szerint!*

Én tisztelt polgártársak az 1867-diki törvények *egy részének* megváltoztatására törekszem.

Nekem nem kell delegatio, sem közös miniszter, sem német hadsereg.

Én vissza ohajtom szerezni, miután feladatott a nemzetnek függetlenségét; hogy minden idegen befolyástól függetlenül, szabadon intézkedhessek sorsa felett.

Igy tartom csak lehetőnek könnyíteni a nép sorsán, mert a közöstudgyes állapot lehetlenné teszi az olesó kormányzást.

A 800,000 katonát, egy nemzet csontvelejét kiszáritó masinának tekintem; a mely egy részről felemésztí az országnak fiatal erejét, virágát; más részről pedig az annak fenntartására szükséges óriási költségek, a quota segítségével, fölemésztenek s anyagilag tönkre tesznek mindnyájunkat.

Ezek az én igénytelen nézeteim tisztelt polgártársak! S ambar én szerintem az a legboldogabb ország, melynek legkevesebb olyan polgára van, a ki megtevesztve életpályáját, nem bírja emberül megállani a maga helyét; s ezen okból: ámbár sokkal többre becsülök egy jó közkatonát mindig, mint egy rossz generálist; s mindenkor eleibe teszem a jó szántóvető embert, a rossz követnek; mégis elveim győzelemre juthatásuknak érdekében, ha t. polgártársaim eme nézeteim mellett parancsolnak velem, s morális kötelességet csinálnak a dologból:

Hódoló tisztelettel engedelmeskedem akaratuknak s elvállalom a jelöltséget.

Kövér Pál,

baloldali követjelöltnek a f. évi
január 31-ikén Battonyán tartott
párt-értekezleten a választókhoz
intézett beszéde.

A battonyai kerület t. cz. Választóihoz.

Azon küldöttség, mely engem — mint a közügy egyik szerény napszámosát — közelebb látogatásával megtisztelt, politikai hitvallásom kifejezését kívánta tőlem.

Szives készséggel engedelmeskedem, — mert igen természetesnek találom, hogy mindaz, ki magát a közügynek gyűrűzvé el, a közbizodalmat kiérdemelni törekszik, ne úgy cselekedjék, mint a mécseset véka alá rejtő evangeliomi szolgálta, hanem tárja ki őszintén politikai meggyőződését a szerint, mint isten a haza közügyeit legjobban belátnia engedte.

A mult évben befejezett országgyűlés, tisztelt választók, a második honalapítás nehéz, de dicső munkájával foglalkozott.

Saját hosszas, keserű tapasztalásunkból ismerjük hazánk szomorú helyzetét az utóbbi időben, s épen ezért igen megnyugtató az eredmény, melyet az országgyűlés küzdelmek közt kivivott.

Ezen eredményt a baloldal egyik vezérférfia híven ecseteli eképen:

„Most törvényesen koronázott király ül Magyarország királyi székén; Magyarországnak alkotmánya van, felelős miniszteriuma vezeti kormányzatát, országgyűlése alkotja a törvényeket; Magyarország nem tartománya többé az osztrák császárságnak, a kibékült Horvátország, a Magyarországgal egyesült Erdély vissza léptek a magyar birodalom kapcsolatába, az országgyűlés alapítja meg az ország költségvetését, és szavazza meg évről évre az adót, a sajtó a törvény oltalma alatt áll, szabadon választott törvényes tisztviselők és képviselő testületek igazgatják a törvényhatóságokat, haladás, élénkebb mozgalom tapasztalható az ország számos vidékein a társulatok, az ipar és kereskedés terén.“

A mely fának első virágzásáról ily gyümölcsök teremnek, az bizonyára nemes és életképes, s egyáltalában nem illik rá az evangeliomi ítélet: hogy tüzre vessessék.

Kétségen kívül igen sok még a tenni való, de a szerencsés kezdet a további sikert méltán biztosítja, ha a mérséklet tapintatosságával, s az eszélyesség kitarásával folytatjuk egyetértőleg a nagy munkát, hasonlóul a gondos és ügyes építészhez, ki tömör alapra, és szilárd oszlopokra fektetvén az épületet, ha a lakályosság okán jónak látandja, majdan eltávolíthatand egy egy közfalat, vagy át fog helyezhetni egy egy ajtó s ablak nyílást, s alkalmazhatand a menyezeten izletesebb diszitményeket is — a nélkül, hogy a beomlást, avagy csak ideiglenesen a hajléktalanság veszélyének tenné ki a benlakókat.

Ime tisztelt választók, azért van nekem bizodalmam az 1867-ki jogalapban, mint melyen alkotmányunk épületét erőssen állani, s viharral és fergeteggel is daczolni képesnek hiszem; — de ugyan e bizodalmam óva int arra nézve is, hogy az alig betetőzött épület megbontásához segítkezeket ne nyujtsak.

Azon országgyűlés, mely rövid idő mulva munkálkodását megkezdendi, különösen a belügyek és nemzetgazdászati állapotok czélszerű rendezését intézni lesz hivatva, hogy képesitse a nemzetet minél nagyobb mérvben azon tényezők birtokába jutni, melyek nélkül a valódi szabadság és függetlenség hiú ábránd.

E tényezők: a közmiveltség és a vagyonság.

Mert valaminthé értelmileg és anyagilag gazdag nemzet mindég és mindenha a szabad és független nemzetek közé sorakozik, úgy a közmiveltségben elmaradt és szegény népek sorsa szomorú, lévén ők rendszerint a hatalmasok szánandó uszályhordói.

Komoly és sürgős feladat különösen közremunkálni a hazai közép osztály erősítésére és gyarapítására, mert a nemzet erejének zömét az életerős közép osztály képezi.

E tekintetben önök kerülete, illetőleg Csanádmegye kiváló figyelmet érdemel, mert alig van a hazában hasonló nagyságu terület, melyben oly nagy számú és tekintélyes földbérlői kar, mezei gazda és oly sok telepközség léteznék, mint itt.

Sok ezer családnak léte és állampolitikai szervezkedési szüksége sürgeti, hogy a bérleti és telepesi viszonyokat kimerítően szabályozó törvények alkottassanak.

Nem fárasztom azonban tovább önök figyelmét a teendők részletes felsorolásával, mert bizonyára minden választókerület gondosan kiszemelendi munkaképes képviselőjét, kinek teljhatalmat adni kíván, hogy legjobb belátásához képest járuljon a törvényalkotás komoly munkájához, — és a megválasztottak majdan tudni fogják küldetésüket, lélekismeretesen közreműködve a terheknek, melyek súlyosan nehezedenek reánk, lehető enyhítésére és oly előnyök teremtésére, melyek a szellemi és anyagi gyarapodást előmozdítják.

Nehéz s egyaránt nemes e munka, de az ily munkától Isten nem vonja meg áldását.

És most engedjék meg Önök, hogy egy szívélyes kérést intézzek Önökhöz.

Eléggé ismerik Önök a pártszakadás gyászos következményeit. Az életerős tölgyet apró férgek teszik tönkre az által, hogy előrelvén gyökereit, annyira meggyengítik, miszerint a vésznek és viharoknak századokig diadalmasan ellentállani tudott erdők királyát az első forgószél földre teríti.

A meg hasonlóság nagy és apró szenvedélyei az erkölcsi élet kártékony férgek, melyek mindig meg hasonlóságot idéznek elő, holott testvéri és szeretetteljes egyetértés csak jót és nemeset alkot.

Kérem tehát Önöket, legyenek összetartók és egyetértők, — a hazának soha sem volt inkább szüksége, mint most, arra, hogy minden fia egyesítse jóakarátát és erejét.

És erre nézve, ha röviden előadott politikai irányomat Önök nem osztanák, akár pedig Önök bizalmára más, nálamnál inkább érdemesitné magát, vagy ha fellépésem pártszakadásra szolgáltatna okot, kérem Önöket, törjék össze a zászlót és szaggassák foszlányokká a lobogót, melyre nevemet irták, mert nem akarhatom, nem szabad akarom, hogy fellépésem Önök sorait és összetartását megbontván, miattam teljesejék Önök kerületében a végzetes közmondás:

Átok fogta meg a magyart,
Hogy az soha össze nem tart.

Eljen a legelső magyar ember: a király,
Eljen a haza bölcsője.

S mindennek felett:

Szebb jövődőt a hazának,
Bús idői már valának.

Érkövy Adolf.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is mostly centered on the page.

Kövesválasztani ügyek
1869.

1872

1881. 13.

A battonyai kerület függetlenségi választóihoz.

Alulirottak, mint a fővárosi Ferenczvárosi függetlenségi párt tagjai üdvözlétünket küldjük a battonyai képviselő választó kerület függetlenségű pártu választóinak ama tapintatos s szerencsés választásukhoz, mely szerint képviselőjükkül **Justh Gyula** aradi birtokost jelölték ki.

Örömmel csatlakozunk elvtársaink eme nekünk is kedves kijelöléséhez, mert mi, kik nevezet képviselő jelöltnek, ugy multját, jelenét, elveit, működési törekvéseit ismerjük ; csak osztatlan lelkesedésünkkel s meleg ajánlatunkkal kísérhetjük azon cél felé, melynél fogva ott a honszeretett s Magyarország függetlenségi törekvései előmozdításának nagy munkájához való csatlakozási szándéka Battonyára intette.

Éljenek azok, kik elveik képviselétét ily derék hazafira törekesznek ruházni.

Éljenek a battonyai választó kerület függetlenségi elvű választói.

Éljen **Justh Gyula** a függetlenségi elvek derék bajnoka.

Budapest 1881. Junius 8-án.

A fővárosi, Ferenczvárosi választó kerület függetlenségi választói :

Hets Ödön,
hely. p. Elnök
Fiáth Károly,
Bernáitzky Antal,
alelnök.
Glatz György,
mint a ferenczv. függetlenségi párt jegyzője.
Csatár Zsigmond,
Scheibel Károly,
függetlenségi bizottsági tag.
Dr. Szerényi Gyula,
Szerényi Miklós,
birtokos.
Végh Endre,
ügyvéd.
Fehér János,
Antóny Ferencz,
Pap Alajos,
Pozpischl József,
Vágó Károly,
Müller Gábor,
Schwarz János

Ványi János
Bircsák János
Takáts István
Sáska Sándor
Bük Károly
Neubauer Ferencz
Vas Sándor,
pártjegyző.
függetlenségi követjelölt.
Gecse Lajos
Czehet Antal
Frank János
Taschner György,
Deák János,
Moss Ferencz,
Ivánszky József,
Juhász Lajos,
Schering Ferencz,
Wolmuth József.
Sándor

PALEACE GEZA

Herzogsherrn
von Kempten

Herzogsherrn

14r

1881.

A batonyai kerület tisztelt választóihoz!

Az 1878—81. ülészsakra összehívott országgyűlés befejeztetvén, kötelességem lett volna a lefolyt országgyűlés működéséről, valamint saját személyem tevékenységéről a batonyai kerület tisztelt választóinak számot adni és, miként más alkalommal is tevé, megköszönni polgártársaimnak azon kitüntető bizalmat, melylyel lehetővé tették, hogy a batonyai választókerületet, a törvényhozás előtt, két ülészsakon át képviseljem. Azonban közbejött akadályok e szándékom, vagyis inkább kötelességem teljesítésében, önhibámon kívül, megakadályoztak; most pedig, miután az idő rövideége miatt az új választások küszöbén a tisztelt választók összejövetelét többé remélni nem lehet, jelen soraimmal kívánok a tisztelt választóknak őszinte és hálás köszönetet mondani azon nagy kitüntetésért, hogy bizalmukkal 6 éven át megajándékozni szivesek voltak. De ez alkalommal nem annyira beszámolni akarok, mert azt hiszem, hogy azon 300-at meghaladó törvény, mely a lefolyt két országgyűlésen a szabadelvű párt tagjainak élénk közreműködése mellett alkottatott, és melyről hírlapok útján Önök is elég ismereteket szerezhettek, eléggé számot ad azon lelkiismeretes tevékenységről, melylyel az országgyűlés, különösen a szabadelvű párt tagjai a haza és a nép érdekében munkálkodtak, fáradoztak; hanem, minthogy a politikai élet zajától némileg visszavonulni szándékozom, és ezután, legalább egy ideig, többé mandátumot nem vállalva, hazámat más irányu munkássággal kívánom szolgálni, búcsút akarok venni Önöktől és kikérni magam részére többé nem a politikai bizalmat, hanem, a mi előttem épen oly becses, az Önök barátságát, jóindulatát.

De, tisztelt választók, midőn a lefolyt két országgyűlés tevékenységére hivatkoztam, legalább két fő kérdésre, mely a politikai pártok közti küzdelem legfőbb tárgyát képezte, habár igen röviden, mégis ki kell terjeszkednem, annyival is inkább, mert épen két kérdés volt az, mely, míg egyfelől a Kossuthért lelkesülő, de azért — szerintük — egész helyes politikai konzekvenciával a personal unio alapján álló szélső baloldalt elkeseredett csatára készteté, addig másfelől megteremtette azon, szintén ellenzéki pártot, melynek neve eleinte „független szabadelvű párt“, midőn a konzervatívekkel egyesültek, „egyesült ellenzék“, majd „mérsékelt ellenzék“, utóbbi időben pedig, midőn egy közös program megállapítása a legnagyobb erőfeszítés dacára sem sikerült, „társalgásra egyesült ellenzék“ volt.

E két kérdés, tisztelt választók! a külügyi és a közgazdasági kérdés volt. A mi a külügyi kérdést illeti, azt hiszem, hogy ma már az ország közvéleménye tisztában van azzal, hogy e kérdést a többség helyesen oldotta meg, mert míg tudjuk a multból, hogy eddig a monarchia oly politikát folytatott, melylyel tartományokat vesztett ugyan, de azért nagyobb befolyást Európa ügyeinek intézésébe nem volt képes magának biztosítani. — addig ma, jóformán békés uton, oly befolyást szerzett magának, a minővel eddig még sohasem rendelkezett. Igaz, hogy például igen sok eltszenzével találkozott Bosznia okkupációja, de a következés megmutatta, hogy azok is, kik az okkupációnak leghevesebb ellenfelei voltak, ma belátják, hogy miután Törökország nem volt képes a keleti tartományokban a rendet föntartani, nem volt más eszköz és mód a panszlavisztikus törekvéseknek határainkon való megakadályozására mint azon tartományok megszállása.

A másik kérdés a közgazdasági kérdés volt. Midőn ez irányban Ausztriával a kiegyezés létesült, az ellenzék részéről Magyarország tönkremenése, a végpusztulás hirdettetett. És mi lett az eredmény? Az, hogy a kiegyezés előtt államhitelünk rossz volt, állampapirjaink állása a legalacsonyabb, a kiegyezés után pedig, jóllehet a közben a monarchiának egy népszerűtlen, de a mi még ennél sokkal kellemetlenebb, egy igen drága külügyi expedíciót kellett teljesíteni, államhitelünk a külföldön megszilárdult és oly magas fokra emelkedett, a minőt még nem élveztünk soha. Idebenn pedig a deficit napról-napra kisebbedik, ma már csak egyharmada van annak, mint a mi volt, mikor a Tisza-kormány megalakult és így reményünk van, államháztartásunkban az egyensúlyt teljesen helyreállítani, az országnak üdvös irányban megindult közgazdasági fejlődése kedvezően halad, kereskedelmünk, iparunk, gazdaságunk fejlődik, hitelünk van. Igazolja ezen állításomat a legutóbbi rente-konverzió is, mely kormányunknak oly szerencsésen sikerült, hogy általa a kamatok címén fizetett kiadásaink évenként majdnem három millió forinttal kevesbedni fognak. De, tisztelt választók, erre azt fogják mondani, hiszen ez mind igen szép, mind igen jó és tudjuk, hogy igaz is; meg volnánk mi nyugodva a kormány által folytatott bel- és külpolitikával, ismerjük mi jól annak helyes irányát, tudjuk mi jól az elért eredményeket, csak egy nagy hiba van és ez az, hogy az adó folyton súlyosan nehezedik ránk, zserozskadunk alatta és a törvényhozás ezen a bajon nem segít. Hát hogy az adó nagy teher rajtunk, azt vitatni nem kell, érezzük azt mindannyian egyformán; de talán, ha jól meggondoljuk, nem is annyira az adó nagysága volna a mi tulajdonképeni bajunk, hanem inkább azon körülmény, hogy adóképeségünk nem emelkedik kellő arányban adóinkkal. Hát ez az aggodalom szintén nem egészen alap nélküli. Mert igaz, hogy nekünk a mult büneit és mulasztásait rohamosan kellett kipótolni. 1867-ben, midőn Magyarország ura lett saját sorsának, nagyon sok oly beruházást volt kénytelen foganatosítani, mely az előző 20 év alatt elmulasztott; önállóságot, szabadságot nyertünk. Bizony ennek meg kellett adni az árát. A fejlettebb államélet kimondhatatlan sok igényekkel állott elő. A népnevelés, az igazságszolgáltatás, honvédelmünk szervezete, kulturális intézményeink létesítése száz milliókat emésztettek föl; hogy közgazdaságunk, kereskedelmünk és iparunk fejlődjön, számtalan beruházásokat voltunk kénytelenek létesíteni, melyek szintén milliókba kerültek, de kezdetben nem jövedelmeztek. Hogy egyebet ne említsek, ilyenek voltak a nagy kiterjedésű vasuti beruházások. Mindezen intézmények létesítése természetesen az adók fokozását vonta maga után, hozzájárulván még ehez a majdnem 10 esztendeig tartó rossz termés: kétszeresen éreztük az adónak ránk nehezető terhét. No de ma már javul helyzetünk. A drága beruházások kezdik meghozni jövedelmüket és azok hasznát nemcsak az állam, mint ilyen, hanem egyesek is megfogják érezni. Azonkívül kormányunk nemcsak azon fáradozik, hogy az államháztartásban az egyensúlyt helyreállítsa, hanem minden lehetőt elkövet arra nézve is, hogy az egyes polgárokat képessé tegye közterheik elviselésére, minden lehetőt elkövet, még anyagi áldozattal is, adóképeségünk emelésére. Fényes példával igazolta ezt legutóbb Csanád-vármegyével szemben, midőn vasutunk létesítésére fél millió forintnál többet szavaztatott meg a törvényhozással, fényesen igazolta mondom, mert fölfogásom szerint, semmi tényező sincs, mely a jövedelem fokozására és az adóképeség emelésére oly sikeresen hatna, mint a célszerűen épített vasut. Erős a meggyőződésem, hogy az arad-csanádi vasut, mely különösen a batonyai kerületet két helyen is átszeli, közgazdaságilag új életre fogja ébreszteni az egész Csanád-vármegyét.

Én, tisztelt választók, a lefolyt két országgyűlésen a szabadelvű pártnak voltam tagja, mert a létező pártok között elvi alapon álló kormányképes pártnak csak a szabadelvű pártot ismertem, mert ezen párt az 1867-ik évi kiegyezés alapján áll; nekem pedig erős a meggyőződésem, hogy a létező közjogi törvényeink alapján megerősíthetjük a magyar államiséget és nemzetiséget, ezen alapon fejleszthetjük közoktatási, igazságszolgáltatási, közigazgatási, pénzügyi és közgazdasági ügyeinket, melyek már eddig is a

legörvendetesebben fejlődtek ; fejleszthetjük hazánkat anyagilag és szellemileg, a létező közjogi alapon megszilárdíthatjuk állami életünket annyira, hogy nyugodtan nézhetünk keletre mindenkor, az onnan fenyegető vihartól nem félhetjük vitorláinkat ; megszilárdíthatjuk államéletünket annyira, hogy ismét egy lépést tehetünk előre állami függetlenségünk fejlesztésére.

A szabadelvű párt folyton szabadelvű nagy reform-eszméket honosít meg, hazánkat modern állammá akarja átalakítani és azért továbbra is ezen pártnak maradok hiva.

Ezek után búcsút veszek önöktől és még egyszer a legőszintébb és leghálásabb köszönetemet fejezem ki a bennem helyezett bizalmukért. Én ezután is a közpályán fogok maradni. szolgálni fogom ezután is hazámat és megyémet s habár mandátumot, legalább egy időre, nem vállalok, kötelességem kijelenteni, hogy érzelmem és ragaszkodásom a batonyai kerület iránt a régi marad és a legfőbb örömem ezután is az lesz, ha szolgálatot tehetek a batonyai kerületnek és az egész Ušanád-vármegyének s hogy szívesen fogok előmozdítani minden igazságos köz- és magánügyet, az iránt elég biztosíték multam.

Isten önökkel !

Szeged, 1881. június 10-én.

Végh Aurel.

T.

Ingin Toza unar

Balonyair. AGBU VILLOT

A népi hitvallásunk
1869. 15.

Politikai hitvallás.

Tisztelt polgártársak!

Dr. BALLAGI GÉZA

Hét éve mult el, mióta Békésen élőszóval és írásban, tanteremben és a nép között hirdetem az evangéliomot: az igazság szabaddá tesz. A viszonyok kedvezőtlenége meggátolt abban: tetteg kimutathatni, miképen vegyük hasznát ezen tudománynak itthon, közéletünk viszonyai-ban. De azt vehették észre, a kik szives figyelemmel kísérték egész működésemet, hogy szenvedni kész voltam és vagyok inkább, mint jobb meggyőződéseim ellenére tenni, vagy a nép közjára ellenére szolgálai vak eszközül adni el magamat.

Egy harmatesöpp vagy egy kis csermely vizének tüköre egész tájképet, az égnek csillagait s a föld virányát előtüntetni, visszaragyogni képes. Városunk történeti multja és jelenkori állapotja — kicsinyben, de élethiven — példázza előttünk az egész hazának, e sokat szenvedett s ma is még szenvedő magyar nemzetnek sorsát. Bármely községnek és hazának közjólléte csak úgy virágozhatik fel, ha az igazság uralkodik a szentesített törvények trónusán, s ezen uralkodónak hiven, önfeláldozásig nemes buzgalommal alája rendeli magát az első úgy, mint az utólsó, a legnagyobb úgy, mint a legkisebb.

Az 1848-diki törvények a néhány százezernyi nemességnek akkorig kiváltságos osztályával együttesen a milliókból álló nemzetömegnek, a volt jobbágyságnak is megadták a szent jogot és elmulasztatlan köteleességet: a magyar haza boldogságáról, a nemzet közjává-ról gondoskodni; a költő szavaival —

„Hogy mondhassuk csend s viharban: — Szent Hazánk!

Megfizettük mind, mivel csak — Tartozánk.“

Most már a nemzet, — népképviseleti alapon választandó országgyűlési követei által itél saját kormányának s országgyűlésének eljárása felett. A nemzet szavazatzogos polgárainak követválasztásnál adandó szótöbbsége dönti, úgy kell hogy döntse el a legujabb magyar állami szerkezetnek, a közösügyes, kvótás, delegációs árnyék-alkotmányok sorsát — életre, vagy halálra.

Szomoru, de igaz, hogy ezen alkotmányféle szemfényvesztésnek élete a magyar nemzetre és hazára nézve szintén egyértelmű a politikai és erkölcsi halállal. Igen. Az alkotmányok betűiben ez az éltető lélek, hogy akarhatja ellen, erőnek erejével még boldogítani sem lehet és nem szabad az embert és a nemzetet. — Ezen igazságot bizvást alkalmazhatjuk itthon — városi, egyházi, köznevelési és társadalmi viszonyainkra éppenúgy, mint az országházában a nemzeti nagy életkérdésnek megoldására.

Tudnivaló ugyanis, hogy a mai kornak alkotmányos fogalmai szerint, önálló nemzettől csak az oly nép tekintetik, mely a népfelségi jogok gyakorlatában van. Ez azt teszi, hogy pénzéről, véréről, anyagi jobblétének és szellemi haladásának tényezőiről, bel- és külügyeinek a szabadság alapján szervezése felől önmaga a nép, a népképviseleti országgyűlésnek felelős, minden kül, vagy idegen hatalomtól független végrehajtó közege (minisztérium) útján, szabadon rendelkezik. Ez az igazán parlamentáris felelős kormányzat. Ilyent kíván, követel a már ezredév jó és balsorsával megküzdött magyar alkotmányok szelleme, ilyent biztosítanak nemzetünk számára az 1790—1-iki X., 1827-ik III t. cz. és egészben véve 1848-ik évi alaptörvényeink.

Ha már végtelen sokat küzdött ezek kivivhatásáért, ha mérhetlenül sokat szenvedett az ezekhez való ragaszkodásért szegény hazánk népe; most az isteni és természeti jog s a nemzetközi jogviszonyok mai fejlettsége, — ha csak mimagunk eltemetkezni nem kívánunk, — meg nem fosztanak azoktól, biztosítanak azok élvezetében bennünket. Minden nép, a magyar is tehát, ha akarni tudja, az igazság által szabaddá lesz. A szabadság öntudatosan hódol a jó rend istenének; a szolgát ura és gazdája, önkénye szerint fegyelmezi.

Békés városa szavazatzogos polgárainak nevezetes része, a népkörben, kegyes volt igénytelenségemet a képviselő-jelöltségre fölhívással megtisztelni (1868. dec. 26.). Ezen fölkérést parancsnak vettem, mintha arra küldetném ki:

„Menj el, és a mint ekkorig tanítottál, — jövőre — a mi nevünkben cselekedjél.“

E szerint tán elég is volna most ennyit mondanom : ezutánra sem kívánok rosszabb lenni annál, a minő eddig voltam.

De szükségesnek találom — nyilatkozni az iránt, hogy én az 1865–8-iki országgyűlésen képződött pártok neveit és tusait magamévá nem teszem. Csak alkudozó és minden áron megalkudni kész ugynevezett Deák- vagy kormánypártot, és annak ellenzékét, az 1848. alaptörvények csonkítatlan épségben fentartása, korszerű tovább fejlesztése és alkotmányos biztosítékokkal ellátásáért lelkesülő **nemzeti pártot** ismerek. A képviselői állomáson, ha engem talál a szerencse, ez utóbbinak, az 1848-as nemzeti vagy néppártnak javára működni szándékozom. Ez a párt kívánja és eszközölni azt, hogy ur legyen és itthon találja magát saját hazájában a magyar, — hogy a testvér nemzetiségekkel a közös szabadságnak drága örökségén igazságosan megosztva, békében élhessünk, — hogy a népet nyomasztó rendkívüli adóteher megkönnyítessék, eltöröltetvén a nem egyenes adónemek, dohányegyedáruság stb. harácsnemű és a közerkölesiséget megrontó neve és valósága, — hogy az általános katonakötelezettség ne a magyar polgárt nyomorítsa el birodalmi katonává, de a katonát honvédő polgárrá változtassa, — hogy a szegény nemzet ne tétessék állítólagos törvényhozói bölcseségnek, diplomatiái és kabinetpolitikai műfogásoknak s reánk parancsolt nagyhatalmassági érdekeknek szárandó áldozatává, hanem anyagi erőre jöhessen önmaga előbb mint mások kíségetésében tönkre jut, és a korigényelte szabadelvű társadalmi reformok terén haladásával önjogu európai nemzettestvérei körébe családtagul befogadtassék, beigtassa önmagát, s hogy legjobb és leg-hűbb fiai ne bujdossanak hazátlanul az idegen földön. Ezen tekintetek miatt, az emberiségi és tulajdon nemzeti életcélok elérhetésére megkívántató segély eszközökkel — az önmagunkéból — kell, hogy szabadon rendelkezhessünk.

Közmondás nálunk : Három szentje a magyarnak,
Isten, haza és király!

Nekem is. Hanem az én lobogómra — **Kossuth Lajos** izenetéből („Uj Korszak“ III. évfolyam 1. szám) még e három szó is föl van írva :

„Függetlenség, demokratia, közművelődés.“

A közművelődés ügyének voltam, vagyok és leszek különösen hive, tán szakembere. Ez a két előbbire elvezető kalauz. Műveltség — a polgári szabadságnak egyetlen és legfőbb biztosítéka. Ez szerzi meg, ez hódítja meg a pénz- és a fegyverőt, mindkettőnél hatalmasabb. Ez nem fog meddő vitázások vagy vérengző forradalmak tévutjára vinni. A független jellemű ember igazi demokratia, és a művelődés, a közfelvilágosodás világszerte a demokratia és függetlenség zászlója alá toborz hiveket. Népekért vannak a kormányok, és nem : kormányokért a népek!

Az én meggyőződésemet osztó t. polgártársak bizalmi szavazatát kérem, és hálás köszönettel elfogadom. Igérek csupán annyit, a mennyit teljesíthetni remélek : rendületlenül kintartást bevallott elveim mellett. Továbbá azt, mi saját eszmém s mit alkalmilag öröm lesz megvalósíthatnom, — hogy „legyen élő és folytonos összeköttetésben az elválasztott népképviselő az ő választó közönségével!“ **A népgyűlések tartása által.** — Kezdetben elég, ha az egyetlen és legfőbb életkérdésben megegyezünk. Ez nem több sem kevesebb mint : „1848.“ A többit meghozza, kifejti az idő. A népgyűléseknek alkotmányosan szervezendő intézménye arravaló lesz, hogy az országgyűlési szünetek alkalmával egymást megtalálják, s az alkotmányos belszervezkedés mint p. o. a megyék és községek demokratikus (a népfőlség kívánalmainak megfelelő) alapon rendezésének függő kérdéseiben nézeteiket kicserélik, összeegyeztessék képviselő és választói. A politikai közműveltség nagyban terjesztésére ez a legjobb alkalom, a legkorszerűbb iskola. Ennek jövőben remélt felvirágozhatására nem ma kezdték elhíntetni a jó magot. Ebből várjuk azon aratást, melynek öröminnepen a hazai közszabadság és jóléteből a mi városunk is kiveendi az őt megillető osztályrészt, — míg viszont a mi községünkben létesítendő üdvös intézmények által építeni fogjuk a hazai közboldogság, a közemberi és nemzeti szabadságnak szentegyházát.

Éljen a szabad és boldog Haza! Éljen a teljes egész 1848!

Békés, február 10. 1869.

Gonda László.

A' mameluk banda pedig
Megyét nem képviseli.

Úgy vágott ezen keresztül,
Róka bölcsességében,
A megyének szégyenére,
Itthon maradtunk szépen.

III.

Decemberben tisztújítás,
Lesz majd a' napirenden,
Teli vérű mamelukok,
Készülnek nagy serényen.

Armány-, csel-, és ámitással,
Igyekeznek fellépni,
Jóhiszemű közönséget,
Fortélyokkal lefőzni.

Az anyagi érdekekért,
Tulságosan kapkodnak,
Mamelukok és csatlósok,
Versenyeznek, harcolnak.

A becsület és törvénynek
Nincs közöttük értéke,
Róka Pisti mindezeket,
Hatályából kivette.

Folv a vásár, kufárkodnak,
Főérdem a rókaság,
Róka Pisti, a nagy mester,
Vele tart a sógorság.

Tisztújítás alkalmából,
Folyik most a főmustra,
Jelöltjeik között vannak,
Érettek a hitóra.

Sógorok és mamelukok
Összeültek kilenczen.
Összehívni — Ertekezést,
Haszonkilenczedikén.

Szindarabot előadni
Megírta Róka Pista,
Mamelukok a szereplők,
A hogy Pisti kiadta.

Ilyen előkészülettel
Fognak, mostan fellépni.
Ármánvos — mamelukokat
Közönségre feltolni.

Hogy pedig, ezt kívihessék,
A pressió — szerepel,
Róka Pisti a nagy mester.
Ebben ismét remekel.

Vesztegetés és pressió,
Nagyon hatalmas fegyver,
Tudja azt jól — Róka Pisti.
Az opportunus ember.

Mameluk és csatlósait,
Ezzel csalja a lépre.

Hizelegni — és hazúdni
Nem tudhat így senki se.

Ha azonban a hízélgés,
És hazugság hasztalan,
Előveszi a pressiót,
Ez aztán csalhatatlan.

Mint a kormánynak közege,
Az abrakot kezeli,
Mameluk és csatlósait,
Szorgalmasan — eteti.

Ki azonban, szilárd férfi
Es ütemre, nem szavaz,
Vége minden kedvezésnek,
Üldözött egy ember az.

Ilyen férfiú élete,
Keresves egy küzdelem,
Az üldözés, — felemészti,
Nincsen sehol kegyelem.

Nincsen törvény, nincs igazság,
Ily férfiú részére,
Szolgabíró, — és alispán,
Csavarják aztat félre.

Valóságos kinszenvedés,
Ilyennek a jutalom,
Még csak végre, el nem vérzik,
Az erkölcsi — kintpadon.

Ily jellemes szilárd férfit,
Ki leginkább üldözi,
Az a telivér mameluk,
Róka Pisti, — kegyeli.

Ily csatlósok, mamelukok.
Róka-párt, — jelöltjei,
Közérdeknek, polgároknak,
Átkos — ellenségei.

IV.

Ezek ellen sorakozzunk!
Ne adjuk meg magunkat,
Harcoljunk az igazságért;
S védjük meg ős jogunkat!

Szavazzuk le bandájukat,
Kergessük őket széjjel.
Az erkölcsi nyomorultak,
Párologjanak most el.

Talpra magyar! vigyázzatok!
Vigyázzatok! magyarok!
Mert különben, bizonyára
Nyakatokon — a hurok.

Közkivánatra összeszedte és 48 rimre fa-
ragta Gyulán, 1883 nov. 4-én.

DALLOS GYULA, 00. k.

Folytatás 1883. november 30-án.

V.

Értekezést megtartottak,
A' kitűzött időben.
Szindarabot eljátszották,
A' megye nagy termében.

Hogy pedig ez sikerüljön,
Először a rendőrök,
Fridrich Miska. Sztraka Gyurka,
Végezték a szerepök.

Községekben a jegyzők is,
Erre felhasználtattak,
A' pressiot alkalmazták,
Háromszor felesavarták.

Megye bizottsági tagok,
Tizenkilenczedikén,
Hivatalos -- névsor -- szerint,
Meválasztattak akként.

Jóhiszemű, függetlenebb
Férfiak mellőztettek,
Noha ők a bizottsághan,
Ekkoráig -- résztvettek.

A' második, csavarképen,
Járás -- értekezletek,
Mameluk -- és csatlósokból,
Jól -- összeszerkesztettek.

Ezekkel elfogadtatták,
Róka-párt jelöltjeit,
Követségként elküldötték,
Párt kitűnőségeit.

Ki pedig mamelukokkal,
Egy véleményt nem osztott,
A' megbízott küldöttségbe,
Sehogy be nem juthatott.

Eztet tehát róka esellel.
Jó előre intézték,
Jóhiszemű -- közönséget,
Fortélyokkal lefőzték.

Ily csavarok s pressióval,
Küzdött biztositották,
Tisztességes - férfiakat,
Onnan elriasztották,

Nagy birtokos fő urakat.
Ily tettek disznaltálják,
Közügyekbeni részvétől.
Magukat visszavonják.

Középrendű -- tisztességes.
Férfiak is ezt teszik,
Mert magunkat üldözésnek
Szinte ki nem tehetik.

VI.

Értekezés elnökéül,
Sógort megválasztották.

Többi sógor, s' mamelukok
Szerepüket jól adták.

Tisztességes embereket
Róka esellel kihagyták,
Hüségese -- mamelukokat
Szívesen -- candidáltak.

Lelkesítő -- szellemképen,
Darabot, ki szerzette,
Róka Pisti a nagy mester,
Lakásában fülelte.

Értekezés végeztével,
Az öröm szörnyű nagy volt,
Róka Pistinek az areza,
Az örömtől -- ragyogott.

Volt szívélyes kézzorítás,
Barátságos ömlengés,
Főispán és mamelukok
Között jó egyetértés.

És ezen nyert -- diadalra,
Nagy vendégség tartatott,
Róka Pisti a nagy mester,
Osztotta az abrakot.

Szép ős jogunk a választás,
Ekként kigúnyoltatott,
Vesztegetés és pressió,
Diadalmat aratott.

Tisztességes, becsületes
Embernek megmaradni,
Lehetetlen, -- mert ily módon,
Nem lehet itt megélni.

VII.

Nagy birtokos, főuraink!
Tisztességes emberek!
Mindezeket megfontolván,
Küzdésre kilépjetek!

Ős jogaink megóvása,
Lovagias érzelem,
Egyiránt megkövetelik,
Mindenkitől, hogy tegyen.

Mert a széjjel hullott kévet,
Könnyen eltördelhetik,
Ős jogunk és szabadságunk,
Aldozatul eshetik.

Azért tehát sorakozzunk!
Vállat a válhoz vessük,
Mameluk és csatlósokat
A pokolba kergessük.

Mert a fortélyokkal kicsalt,
Szavazási-igéret,
Adott szó megtartására
Senkit nem kötelezhet.

Sőt ha aztat, hogy rászédtek,
Valaki — észreveszi,
Erkölcsei kötelessége,
A hibát jóvátenni.

Hazafiság önzetlenség,
Legyen a mi jelszavunk!
Kik ezen zászlót követik,
Azokra mind szavazzunk!

Talpra tehát! az erélyben,
Senki se ingadozzék,
A ki csak mozdulni — képes,
Az velünk sorakozzék!

Mutassuk meg a Pistinek,
Hogy pulyák mi nem vagyunk,

Alkotmányos — szabadságért
Küzdtéren jelen vagyunk.

Rajta tehát! egyetértés
Virágozzék közöttünk,
Gyáva egy se találkozzék,
Ki kiváljék — közülünk.

Fel tehát! és a felhívást,
Melyet előbbi versünk,
Három utolsó szakasza,
Mond, azt hiven kövessük.

Közkivánatra összeszedte, és rímre faragva,
kiegészítette Gyulán, 1883. nov 30-án.

Dallos Gyula, m. k.

1883. 14.

Béke — egy.

1883. évi tisztújítási dalnak folytatása.

Előbbi versben ígértem,
Hogy folytatom dalomat,
Szavamat hát beváltandó,
Felveszem a lantomat.

Megyei nagy értekezést,
Huszonkilencedikén,
Mamelukok megtartották,
Örültek a sikerén.

Eztet most megénekelni,
Húrokat feszíteni kell,
Itten sok lesz a hamis hang,
Még táu hír is pattan el.

Alispáni jelöltünket,
Mamelukok mellőzik,
A régi rosszat fenntartják,
Ismét aztat jelölik.

A főjegyzőt, mivel sógor,
Alispánuak akarták,
Azonban, hogy nem sikerült,
Főjegyzőnek meghagyták.

Szolgabírák, java, — rossza, —
Mind újra jelöltettek,
Hazafiság, önzetlenség,
Figyelembe nem jöttek.

Csak is Csabán van eltérés,
Mert itten a kegyenczek,
Sztraka Gyurka a csatlósért
Egymás közt összevesztek.

Fejér Béla jelölt pedig
Azért ostromoltatik,
Jelentse ki aztat nekik,
Hogy most ő nem pályázik.

Tisztességes embereket
Hogy nem gyanúsíthatnak
Mindennemű fortélyokkal,
Küzlérről riasztanak.

Hiresztelik is már aztat,
Hogy nem vállal hivatalt,
Sztraka Gyurka, a csatlósna,
Egyengetik a talajt.

A gyomai szolgabíró
Mamelukok mellőzik,
A szarvasi Kricsmarikot
Bandájukba beveszik.

Tiszti ügyészi állásra,
Pályázik már özön nép,
Minden város, minden falu,
Jelöltjével előlép.

Igy Paraszkat — a puritánt
Jelölésben mellőzik,
Mert nem sógor, nem mameluk
S azért őtet üldözik.

Hanem Gyulán — Oláh Gyurkát,
Mamelukok jelölik,
O belépet a bandába,
A sógorok kedvelik.

Főispáni egyik sógor
Bajos lánya itt a bér,
Mely minden mamelukságnál,
Még százszor is többet ér.

A csabaiak Iháán Bélát
Tiszteletből jelelik,
Csabán jeles pap az atyja,
Eztet illemből teszik.

Szarvasiak Kricsmarikot,
Az ifiút említik,
Mint hogy nekik is jelölt kell
Mamelukok eltűrik.

Orosházi mamelukok
Loyálitást mutatni,
Főispáni — sógor — öcsését,
Sietnek kandidálni.

Találkoznak még többen is,
De már papírt sajnálom,
Elmefuttatásnak elég,
A többit már elhagyom.

A pénztári s számvevői
Személyzetet meghagyták,
Itt mindeniket a régi
Helyére candidáltak.

Az árvaszékhez elmököl
Nagy Károly, — ki lemondott,
Lemondását visszavonva,
Pályáznak beállott.

Mamelukok itt felsültek,
Mert már Szigethy Lajost
Igen sokan felbíztatták
Ez ám nehéz kérdés most.

Egyik sógor, még a másik,
Teli vérű mameluk,
Érdemeit rég fokozza,
Mint hűséges csatlósuk.

Itt a csaca érdekes lesz,
Melyik lesz most erősebb,
En azt mondom, a sógorság
Kötélke, — fényesebb.

Az ülnökök meghagyták,
A mint voltak helyükön,
Árvák ügyén lendíteni.
Nem viselik szívükön.

Első aljegyzői állás
Érdekes vitává vált,
Mert ezen állomásért is,
Sikra — két mameluk szállt.

Egyik az alispán fia
Pártolja mamelukság,
Másik főispáni kegyencz,
Kandidatus sógor-ág.

Itt is tehát mamelukság,
Egymás közt meghasonlott,
A' mindenható főispán
Szava dönti a dolgot.

A' második aljegyzőség,
Ászalayt illeti,
A' ki aztat tisztelethől,
Már régebbsen viseli.

A memelukok azonban
Ezt is birni óhajtják,
Fábri Sándort felléptették,
'S behelyezni akarják.

Segédszolgabíróságra,
Szinte sokan pályáznak,
Mindezeket megbírálni
Gondot ad még Gyulának.

Igy Gyulára — Kövér Lászlót,
Mamelukok ajánlják,
Jóllehet, — hozzá mit sem ért,
Mind a mellett pártolják.

Lehet ezen csudálkozni,
Miért van ez ekképen,
O a főispán sógora,
Ez megfejti azt szépen,

A' bekési, orosházi,
Szarvasi és szeghalmi
Szolgabíró segédeket
Megakarják tartani.

A' Gyomára és Csabára
Pályázók, sokan vannak,
Ezek még mind fiatalok,
Kritikát még nem állnak.

Pengesd most már meg lantodat.
Dallos Gyula, összhangban,
Mit lehet ebből tanulni,
Mi van most még a lantban.

Lantom hangja fátyolozott,
Tiszta hang, itt ninesen már,
Mert az önzésnek ördöge
Minden pontra ráült már.

Főispánnak rokoni,
Sógorai sok izzig,
Hivatalokat uralják,
Fel, — és le — a végletig.

A mi ezektől felmarad,
A memelukok konceza,
Eztet is a böles főispán,
Érdem szerint kiosztja.

Teli vérű memelukok,
Kik legtöbbet segítnek,
Főispáni rokonságnak,
Sógorságnak — tetszenek.

Ezek osztoznak a koncezban,
Ezt a geseft, úgy hozza.
Mert régi közmondás szerint,
A kezét, a kéz mossa.

Azért pedig, hogy mindezek,
Ekként — sikerüljenek,
Vesztegetés és zsarolás,
Kényelmesen — üzetnek,

Igy terjed a korrupció
Rákfenéje megyénkben,
A zsidóság is szerepel.
Ebben a jó geseftben.

Ezen szövetkezett — banda,
Mind halálíg — összetart,
Ki ellenük panaszt — emel,
Mondják — elméje — zavart.

Leszakadtak már a hurok
Lantrol, — az már néma lett,
Ily bandával harezot álni.
Halandónak nem lehet.

Közkívánatra összeszedte, és rimre faragva
kiegészítette, Gyulán, 1883. évi decz. 10-én.

Dallos Gyula, m. k.

1883.

18.

Békés megye.

Tisztújítási Dal 1883-ik évben.

Tisztújítás alkalmából

Megindult a hajhászat,
Ébredj tehát Dallos Gyula,
Pengesd meg a lantodat.

Mond meg nekünk de igazán,
Kik önzetlen hazafik?
Mindnyájunknak bizodalmaát
Kik leginkább érdesszük.

Azt is mondd meg haso. lókép,
Kik köztük a pióczák,
Kik másoknak verejtékét
Borravalóba vonják.

Lantomat nem pengethetem,
Mert nem ad tiszta hangot,
Huzavonók és zsarolók
Zavarják az őszhangot.

Na de mégis megkísérlem
Kiverni a dallamot.
Ha valahol elhihádom.
Kérem a bocsánatot.

A megyének alispánja,
Kérdemült vén kofa,
Az igazság oltáráról
Forintokat kaparja.

A főjegyző még fiatal.
Amde gazdag szellemben,
Hivatalát jól betölti,
Részesüljön éljenben.

A békési szolgabíró
Tisztelt atya gyermeke,
Ennek nyomdokit kövesse
Amint azt már megkezde.

A gyulai szolgabíró
Nem egészen őszinte,
De azért a hivatalát
O is jól betöltötte.

A szeghalmi szolgabíró
Középszerű tehetség,
Mind a mellett hivatalhoz
Nem kellett segítség.

A gyomai szolgabíró
Ósi szokást meg tartja;
Ha az alkalom úgy hozza,
Az áldomást megissza.

Amde azért hivatalát
Becsülettel betölti,
'S mint őszinte magyar embert
Közvélemény becsüli.

A szarvasi szolgabíró
Legjelesebb közöttük,
Kit is azért alispánnak
Egyhangulag jelöljük.

Csabai és orosházi

Szolgabírók ördögök,
Kiket a ért összefogva,
Együttesen rüfögök.

A jellemük a nevüknel
Ördögibb ám. még nagyon.
Iszakosságnak aldoznak,
Borravaló kell nagyon.

Ugyan azért ha ritkosan,
'S észrevevlen tehetik,
Az igazság rovására
A garast esenegetik.

Es az, a régi közmondás,
A ki mint ken, úgy halad;
Náluk mindég érvényesül,
Ha szakmányolás akad.

Tiszti ügyesz hivatalát
Megunta es letette,
Ugyanazért érdemeit
A torgoszl elvitte.

Főpénztárnok közpénzeket
Zsugorian kezeli,
Zsakmányolás 's sikkasztástól,
Hűségesen megőrzi.

Főszámvevő a pohárban
Találja fő örömét,
Es ez által le is járta,
Hivatal tekintélyet.

Az árvaszekről mit mondjak?
Ez ám igazán árva!
Az elmökük már lemondott,
Árvaságot megunta

Leghelyesebb volna tehát
Ezeket ki seperni,
Onérzetes embereket,
Helyükre választani.

Ekként már meg önkövéen,
'S je ezvén a líriókat,
Sorban van már megbírálni,
Az új kandidáltakat.

Alispannak Salacz Ferencz
Megüti a mértéket,
A megye kormányzásához,
Bír ő minden kelleket.

Oroshazi szolgabíró
Nagy Károly kíván lenni,
Érdemei követelik
Kívánságát megtenni

Csabai szolgabíroság,
Fejér Bélát illeti,
Művelt, szerény, komoly férfi,
Leginkább megérdemli.

Ezen szolgabíróságra
Sztraka Gyurka is vágyik,
Ámbár hozzá készülsége,
Szörnyű módon hiányzik.

Adok én egy jó tanácsot
Rendőrbiztos uramnak,
Minapában kiérdemült
Pandur komiszárusnak.

Rójjá fel ön kiérdemült
Részfokosa nyelére,
Hogy megrokkant taligás ló
A nyúlfogásra gyenge.

Szarvasi szolgabíróság
Szóba még nem hozatott,
Mert annak megürülése
Még nem kombináltatott.

Tiszti ügyésznek — pályázik,
Paraszka — a puritán,
Bár ezen jelleme folytan
At is ejtik a szítán.

De ezekkel ő megküzdött
Nem tört meg az ereje;
Bár az igaz — mondás miatt,
Sokszor be'ört a feje.

A főszámvevői állás
Hívja Baumhauer Györgyöt,
Ki az alszámvevőségben
Több éveket működött.

Az árvaszékhez elnökül
Nincs még illő emberünk,
Mert az elnök lemondása
Még nem teljes üttelü.

Egyik ülnök, Németh József
Szükségből megmaradhat,
De a másíknak helyére
Megnyílik a pályázat.

Kedélyes — Tóth Eduárdot
Émlítik ez állásra.
Eljen hogyha erdemesebb
Ember nem reklamálja.

Ily hiányos számitással
Szemben immár lantomat,
Le kell tennem, mert mostan már,
Csupa hamis hangot ad.

Ha azonban a jelölés
Előhaladást teszen,
Letett lantomat telveszem,
S dalomat be'jezem.

Végezetre: — Főispán Úr!
Onhöz van egy kérésem,
Lovagias érzelmeit,
S figyelmét hogy ébresszem.

A megyének becsülete
Jó hirneve alászállt,
Mióta a corruptió
Mindenütt helyet talált.

Irtsa ki azt, seperje ki
Megye termét azoktól,
A megyének jó hirneve
Tündököljek ezentül.

Közkivánatra összeszedte, és
Rímre faragta, Gyulán 1883.
November 22.

DALLOS GYULA, m. k.

Beregmegye polgáraihoz!

A hazaszeretet alkotmányos szabadságunk iránti hűség s meggyőződésünkhöz köteles ragaszkodás egyaránt megkövetelik tőlünk, hogy a közügyek elkedvetlenítő folyásából országszerte oly nagy mérvet öltött tétlen lehangoltság nyomása alól magunkat kiragadva, mint tényezői a nemzet akarat nyilvánításának, a rövid idő múlva elébünk táruló kötelesség teljesítésére tetterőnket összegyűjtsük s igaz meggyőződéssel és hű hazafisággal hivatásunknak megfeleljünk.

Az országgyűlés berekesztve van; működése feletti bírálatot és akaratot az iránt, hogy mielő irány követessék a jövőben — a nemzet az új választások útján lesz hivatva kifejezni.

A mély meggyőződésnek e napokban immár tétlen szunyadozni nem lehet; igaz szó hangoztassa elveinket és nézeteinket, hogy a rokon irányúak tömörülve, ez által erősödve — törekvéseinket érvényre juttatni képesekké váljunk.

A jövő iránti elhatározásnak pedig legbefolyásosabb tényezője a múlt feletti bírálat lévén; azért vessünk habár csak futó tekintetet is a múlt országgyűlés s a többség által támogatott kormányra ez idő alatti működésére.

Az egykori ellenzéki vezér irányában országszerte általánosan éledt bizalom hatása alatt a nemzet soha nem látott kormánytöbbséget nyújtott a szabadelvű pártban; mert az államháztartás kibillent egyensúlyának helyreállítása s a közgazdasági viszonyok Ausztriával újabb megállapítása nagy feladataira egyesült közrehatás igényeltetett és mert hitte a Nemzet azt, hogy az ellenzék padjáról a múlt kormányok irányára és működésére oly szigorú bírálatot gyakorlott férfiu kormányra jutva: az ország igazságainak hű őre, a közszabadságnak védője leendő s a nemzeti kívánalmaknak valószínűsítését a hatalom polczáról kezdeményezni fogja.

Fájdalom — mindezen feltevésekben csalódott nemzetünk! Állam háztartásunk egyensúlya távolról sincs helyreállítva, mert a nagymérvű és mindenre kiterjedő adóemelés és ezzel karöltve járó zaklató adóbehajtás daczára állami költségvetésünkben még a rendes kiadásokat is évről-évre új költségnök útján kell fedeznünk; félni lehet méltán, hogy ezen uton haladva és semmit sem téve az ország és polgárok anyagi fellendülésének előmozdítására, az adóképeség mértéktelenül csapolt forrásai végképpen bedugulnak s valamiint a polgárok erőtlenné lesznek telj. síteni az állam iránti tartozásait, úgy ez uton maga az ország is képtelenné tétetik állami létét a független nemzetek sorában megtartani.

Az ausztriai közgazdasági egyezkedésnél a kormány már kezdetben oly álláspontra vonult vissza, a mely a nemzet anyagi fejlődése feltételeinek s pénzügyi érdekeinek nyílt feladását jelentette a mely ténre a szabadelvű párt tekintélyes része a kormányt már nem követhette.

A hosszúra nyúlt egyezkedések fonalán a kormány, mely a kínos munkára még szakminisztert sem volt képes állítani — fokként még a saját maga által választott gyarló álláspontjairól is leszorítottatott. Összebonyolította a kérdéseket s felállítván a különböző ügyek közötti compensatiók veszedelmes tanát, — az éppen tárgyalás alá vett kérdésekben mindég engedett, a másokban keresvén a kártérítést, míg így egyenként és fokként érdekeink védelmében mindenütt vereséget szenvedve minden egyezkedési főkérdés hátrányunkra és kárunkra dőlt el.

Továbbra fentartatott a közös vámterület a tapasztalat által kimutatott hátrányaival, sőt eljettett eddigi mérséklő előnye is, a szerződéses és szababkereskedelmi irány az általános vámszabályzat felállítására útján; azért hogy az osztrák gyárosoknak érdeke e nyugoti államok hatalmasabb és így olcsóbb gyártmányai versenyé ellenében piacainkon s a mi kárunkra megvédve legyen; magas vámok által záratik el az ajtó a külföldi cikkek előtt, hogy legyünk kényszerülve drágább pénzen az osztrák silányabb cikkekhez folyamodni, miután magunk vámközösségben — Ausztria kifejlett iparától — iparos fejlődésre emelkedni képesek nem vagyunk. Kissé elburkolt alakban állandó adó-kivetés, melylyel terhelhetik mindenki a ki ipar cikkeitet vásárolni kénytelen, ki posztó öltönyt, vászon ruhát, üveg árut, kalapot, csizmát, vagy bármit vesz, miben Ausztria a külföldnél alantabb s nálunk fejlettebb fokon áll — önkéntelenül adóüzetövé válik ezen vámtariffa által.

Az önálló nemzeti bank, vagy csak az ércalap kétté osztásának később-visszavonulás közben választott alapjáról is hova vonult vissza kormányunk, midőn az osztrák-magyar bank felállításának mostani módozataiba belenyugodott?!

Végre a kiegyezési mű befejezéseül — hogy a csalódások mértéke teljes legyen, a kormány és pártja 30%-nyi terhet elvállalt a különben is roskadozó nemzet nyakába azon 80 milliónyi bankkövetelésből; mely a nemzetet, a mely egyszer mindenkorra részt vállalván méltányossági tekintetből az osztrák állam adósságok kamat terhének viseletében — semmiképpen sem terhelte.

Államháztartásunk egyensúlyának létre hozását, hitelviszonyaink rendezését, nemzeti ipar fejlődését közgazdasági jólét fellendülését, anyagi erőink gyarapodását s ezek folyamánya képpen nemzeti létünk biztosítását következetesen megsibbasztja e káros mű; ennek valódi neve, nem ki-egyezés: hanem capitulatio, hol sarcz vettetett reánk és nincs compensatio!

A nemzet- törvényhatóságok, községek, társaskörök és népgyűlések útján kért könyörgött a kormány és országgyűlés előtt: mind hiába! a képviselőház ellenzéki árnyalatainak hatalmas érvei, óriási erőfeszítései mind nem voltak képesek a művet megakadályozni s még azt sem kivinni, hogy ezen életbe vágó ügy elbírálása a közelgő új választások útján a választó polgároknak tartassék fenn. A kormány és pártja figyelmen kívül hagyta a nemzet nyugtalan intelmeit, hangos kívánságait éppen úgy, mint az ellenzék megegyezhetetlen érveit és indokait.

E közben biztatta pártját jó keleti politikával, de hogy erre erőt fejthessen ki: kívánta a monarchia két állama közötti tárgyalások gyors befejezését.

A szomszédban dúló háboru zajában, hol a mi érdekeink is koczán forogtak s a háboru következményei folytán ma talán még kétesebb megoldás előtt állanak: a monarchia két fele egymás elleni közgazdasági harc megvívásába vezetett.

A mi létérdekeinket erősebben érintik a keleti események, s az alkudozások ily helyzetben vezetése előre feltételezte a mi részünkről az engedékenységet; csak hogy egyezség útján a közös védelem céljára erősbítettünk. Ezzel birta a kormány pártjának még megmaradt elemeit fokról-fokra mélyebbre süllyeszteni érdekeink megoltalmazásának színvonala alá; mely helyzetben az érdekek feladásában már egyszer részessé tett és betanított párttól többé ellenzéstől nem tarthatott.

De kérjük hogy tehát valjon a keleti kérdésben — beváltak-e a kormány politikája iránt rózsaszinben látók és bizodalommal hívők reményei?!

A kormány hangoztatta ugyan hogy érdekeink megfognak védelmeztetni és hogy erre van erőnk: de érdekeink körvonalozásában oly hallgatag és szófukar kormányunk csak annyit jelentett ki hogy új szláv állami alakulások és a hatalmi viszonyok változtatása a Balkán felszigeten monarchiánk érdekeiben állók nem lehetnek s hogy a dunai kereskedelem függetlensége reánk nézve fontos érdek.

E közben az események rohamosan fejlődtek, Románia magára hagyatva elsepertetett az orosz hadak áradása által, a dunai kereskedelem megakasztott, Szerbia és Montenegró felloboztatták a háboru és lázadás üszkeit; körülöttünk minden lángba borult s bár a nemzet szorongva kérte s követelte bevégzett tények előtti időben a cselekvést: a mi kormányunk a nemzeti közszellem daczára nyugodott a tétlenség párnáján.

A szláv megyék mint Zólyom mentek elől s kívánták a török állam területi épségének s önállóságának biztosítását s kívánták hogy a pánszláv törekvésekkel szemben államunk érdekei békés uton ha lehet, — férfias bátorsággal azonban karddal kezünkben is — hogy ha szükséges, de minden áron megvédelmeztessenek.

Törökország e közben rombadöntetett s az új építés munkájára összeült az európai congressus; kormányunk kezdeményezte, de azt ma is láthatjuk már, hogy általa érdekeink mególtmazva nem lesznek.

A tétlen politika mulasztásai éppen úgy orvosolhatlanok, a mily mérvben lehetetlen a megtörtéteket megneve törtétekké varázsolni; úgy látszik azonban hogy a kormánynak számítása bevált s a baj csak az volt, hogy szándéka nem egyezett a nemzet óhajaival, hogy törekvése nem az volt mit állított, hanem egyszerűen a török állam szétroncsolni engedett egyes tagjainak birtokba vétele. —

E kormánynak minden lépten kísérő átka az, hogy semmit sem úgy tesz mint igéri, midőn a congressustól bizonytalan időre a közigazgatás és közkormányzat rendezésére Bosnia és Herzegovinában felhatalmazást vállal, midőn új bolgár fejedelemség alakításába beléegyeznek, midőn Szerbiát egy millio lélekkel Montenegrót jelentékeny és fontos területtel gyarapíttatni, Romániát Beszarabiától megfosztatni, Oroszországot a dunai torkolatok birókába jutni engedi: kérjük valjon életképesnek feuntartva marad e még meg Törökország? valjon északon és keleten közvetlen szomszédságban, délen az orosz előőrsként szereplő Bolgár és Szerbországoztól határozva, hol mutatható fel életérdeünk védvonala a panszlavismus ellenében?

Nemcsak a nemzeti közérzűlet által felállított érdekek adattak fel; de még maga a kormány által felállított érdekvonal megül is várszavonult kormányunk: mert új szláv állam alakulásába s a létező hatalmi viszonyok változásába, úgy szintén a dunai kereskedelem tényleg Oroszország által feltételezett függetlenségébe a congressus hirei szerint belé nyugodott.

A nemzeti közakarát ellenére — a magyar nemzet kormánya a világ a közérkölcsiség és az alkotmányosság gunyaira határozott ígérete ellenére a leveret Törökország egy részét kívánja zsákmányul megejteni.

A népek rokonszenve is hátat fordít nekünk, mert míg a törökök államát feladtuk, addig a szláv népek önállósítási törekvéseinek is útjában állunk; a muszka hatalmat vádoljuk hogy nem a keresztény népek felszabadítása érdekében, hanem saját hatalmi állásának kiterjesztése céljából indított irtó háboru Törökország ellen: és ime kormányunk is csak az osztozkodási vágy által vezéreltetik, nem gondolva semmit véle, hogy a nemzet Bosnia és Herzegovinának ez új fajta trójai falónak államunkba bevonatása ellen mily általános és hangosan tiltakozik.

Adja Isten hogy hazánk romlása ne legyen következése ezen végzetes lépésnek!!

A kormányt minden áron fentartani kívánók míg a közjogi ellenzék létjogosultságát kétségbe nem vonják ugyanazt megtagadják a mérsékelt ellenzékétől, állítván: hogy a közdászati kiegyezés tíz évre megkötése által a párt létezése az alpokat nélküli annyival inkább, mert a keleti kérdésben is, sürgetett cselekvés ideje a kormány által is elérkezettnek találván azon a kormánypárt között különbség többé fenn nem áll.

Részünkről ezt s az ilyen feléket hibás és félrevezetésre szant állításoknak tartjuk s egy pár vonással kimutatni fogjuk ellenkező felfogásunkat; de mindjárt egyuttal megjegyezni kívánjuk, hogy ha még tartható lenne is az állítás — az ígéreteit be nem váltott kormány iránt minden ellenzéki előtt a jövőbeli ígéreteket illetőleg is el van játszva a bizalom.

E kormány talán az erélyes és czélszerű közigazgatás hozzá kötött kívánalmait töltötte be? E téren parlamenti vezetése s kormányzati működése, ha lehet még silányabb mint a vázolt kérdésekben. —

Elkezdte kikerekíteni a megyéket, de az ebből támadt felzudulás folytán uralmának féltékeny őrizete abban hagyta véle a különben is tökéletlen művet.

Hangoztatta a megyei és törvényszeki területek és székhelyek egybeesítését, összecsoportosítását; de a tétovázó politika több helyen csak a megyék csoportosítása más helyen csak a törvényszeki területek összecsoportosítása fél munkáját végezve féluton megállott; megbolygatta a régi rendet költség megtakarítás czélzatából és a teremtett rendszeretlenség fejében szembavehetőbb megtakarításokat elérni még sem birt.

Közigazgatásunk keretébe beállította a közigazgatási bizottságot a mely sem hus, sem hal; nem elégíti ki az országos közigazgatást kívánókat s még kevésbé kell az, a megyei intézvény hivatásának, de legkevésbé érzi hasznosságát és czélszerűségét a nemzet.

Köz és mezői rendőrségünk gyarló állapotán segíteni, — népiskolai közoktatásunkat öntudatos irányba terelni képtelenségnek mutatkozott.

A magyar államisági és nemzetiségi politika érdekében is csak egyes példákat odaállítani, — de öntudatos egész rendszert követni nem birt.

A közigazgatási bíráskodásnak a miniszteriumoktól elkülönített rendezését, a teljes vallás — és lelkiismereti szabadság létesítését, a mezőgazdasági érdekek emelését, ennek javára kisebb olcsó és ügyes hitel nyújtását mind hiába vártuk ezen kormánytól s partjától.

A kormány a büszke, de tettek által elnevezésében is meghazudolt szabadelvű jelszó alatt — az említett kívánalmakkal éppen ellentétben például kiadta: a Szt. István napi ünnepnek mint nemzeti ünnepnek a protestánsok által is egyháziilag megünneplését elrendelő intézvényét; belenyúlt ez által a vallás és lelkiismeret szabadságába, megsértette az országnak azon törvényeit melyek a protestánsok részére szabad vallás gyakorlatot és egyházi önkormányzatot biztosítanak és ezeken kívül külön megsértette törvény által biztosított jogait a protestánsoknak.

Más oldalról a gyűlekezési jogot, az emberiség oly közös ősi jogát, melynek rendezése még törvényhozási uton is a legnagyobb óvatosságot és kiméletet igényli, a törvényhozás együtt ülése idejében — rendeleti uton szabályozta, és — mert lehetetlen feltételekhez kötötte a népgyűlések megtarthatását — ugyszólván beszüntette.

Megsértette az által Magyarország souverain törvényhozó testületét, hogy annak ülésében idejében ily fontos ügyben, sürgős szükség nélkül, talán csak egy adott, de általa mélyen érzett eset alkalmából — rendeleti uton általánosan intézkedett; megsértette az ország minden egyes polgárát, kik maguknak követeljük azt, hogy törvényes téren, az alkotmány kereten belül, egymással akár egyesek, akár tömegekben, akár véletlen találkozás akár előre megállapodás vagy meghívás útján találkozáva szabadon érintkezessünk.

Ha ezen két rendbeli miniszteri szabályrendelet visszavétele érdem — s ezt tagadni nem akarjuk — de mindenesetre maga az, hogy a rendeletek olyanok voltak, hogy visszavonatniok kellett: egy könnyelmű közkormányzat kimutatására alkalmas bizonyosság.

Tisztelt Polgártársak! Igen hosszúra nyulnék, ha mindazokat felsorolni akarúók, a mik bennünket eltávolítanak azoknak sorából, kik még ma is bíznak az ígéreteit beváltani képtelen s programot követni gyenge Tiszakormányban s az őt támogató igen gyérre leolvadt s legnagyobb részben csak egyéni viszonyok és személyes tekintetek kapcsai által összetakolva teugdó kormánypártban. Csak rámutatni kívántunk azon személyes, felfelé és kifelé meghunyászkodó, bent hatalmaszkodó és önkényszerű, állami érdekeinket hanyagul szolgáló, irány tekintetében elvtelen és tétovázó, magán érdekeit a polgároknak tekinteten kívül hagyó, a nemzeti lét fenállását s Hazánk jövőjét kockára tévő politikára, a mely hosszú időre kiható káros állapotokat teremtett már a mult országgyűlés folyama alatt is: de a melyre mi éppen ezért az állami közhatalmak gyakorlását s a törvényhozás vezetését a jövőben bizni nem kívánjuk s szavazatunkkal ezen kormánynak, partjának és rendszerüknek ellene fogunk működni.

Rámutatni kívántunk számos kérdésre, kitüntetésül annak, hogy majd minden irányban különböző elvek, álláspontok és törekvések választják el az ellenzék összes árnyalatait azon kormánytól, a mely három évi működése által egyéblre sem szerzett érdemet, mint hogy az aggodó és gondolkodó hazafiak ellenében sorakozásra érezzék magukat indíttatva.

Az egyesült működés ad előtt s csak a többség elérése nyújthatja nekünk a győzelmet! Azért tisztelt Polgártársak sorakozunk; az idő halad és a választásokig még az összeműködést megszoknunk szükséges.

Alólirottak — ime — kibontjuk tehát Bereg megyében az Ellenzék lobogóját s kérjük tisztelt Polgártársainkat sorakozzanak e lobogó alá.

E hó 21-ére délelőtti 10 és fél órára Beregszászba az arany oroszlán szálloda nagy termébe kitűzzük a bereg megyei ellenzék alakuló közgyűlését s minden elvtársunkat szives bizalommal és hazafiai tisztelettel arra ezennel azon megjegyzéssel hívjuk meg; hogy egyesek elháríthatlan akadályoztatás esetében törekvésünk iránti csatlakozásukat esetleg levél útján is lennének szivesek a közgyűlés tudomására hozni.

Kelt Beregszászban 1878. Julius 5-én.

Abonyi Emil s. k.	Gotier Lipót s. k.	Meisels János s. k.
Bozsár Ferencz s. k.	Horthy Gyula s. k.	Nedeczai János s. k.
Csánk Nándor s. k.	Hunyady Béla s. k.	Riosey Samu s. k.
Eötvös Jenő s. k.	id. Jandrisics Antal s. k.	Szalay Tamás s. k.
Ferencozy János s. k.	Jobszty Gyula s. k.	Schuller Sámuel s. k.
Füzesséry Péter s. k.	Kovács István s. k.	Sréter Károly s. k.
Frieder Mór s. k.	Láng Jenő s. k.	Szentirmay Alajos s. k.
Friedman Ödön s. k.	Linner Bertalan s. k.	Szopó József s. k.
Gecsey Ferencz s. k.	Mack Antal s. k.	Zsiros Sándor s. k.
Gulácsy Lajos s. k.	Merényi János s. k.	Vass György s. k.

50. BEREKSZÁSZ

1892.

29.

Bereg megye - Tiszahát.

20.

Választó Polgártársak!

Néhány nap választ el azon ünnepélyes órától, melyben a királyi szó lejártnak fogja nyilvánítani a nép által képviselőinek adott megbízás érvényét s alig egy rövid hónap választ el azon naptól, melyen — öt évben egyszer — Magyarország választóinak alkalmuk nyílik a törvényhozás körüli egyetlen, de legnagyobb jogukat: a képviselőválasztás jogát gyakorolni.

Kevés kerülete van szép hazáknak, melynek értelmesebb és öntudatosabb választó közönsége lenne, mint a tiszahátinak s mégis alig van kerülete ez országnak, mely érzékenyebb mellőztetést szenvedett, mint ezen kerület közönsége, mely a lefolyt 4 $\frac{1}{2}$ év alatt nem részesült azon szerencsében, hogy képviselője a lezajlott nagy politikai mozgalmakban tanúsított magatartása-, az országos és helyi érdekek istápolása körüli tevékenysége felől megbízói előtt beszámolt volna; nem latolgatjuk ezen mellőzés okát, de felemlítjük aényt, mint olyat, mely azt mutatja, hogy bizalmunk nem lett érdem szerint méltatva!

Az országos politica terén nagy átalakulás van folyamatban, az elvek tisztulva lépnek ki a homályból, az elvek harcossai különböző zászlók alá sorakozva lépnek a küzdőterre, melyen a polgárok bizalma képezi a babért!

A lezajlott negyedszázad alatt tisztább, őszintébb és nyiltabb programmal nem lépett a nagy hazafiak csoportja a nemzet elé, mint a minőnek alapján az

„országos 48-as párt“

a választó polgárok bizalmát kéri. Minden igaz hazafi szívének azon egy óhajban kell összpontosulnia, vajha ezen nagynevű férfiak által lobogtatott zászló mielőbb teljes diadalra jutna.

Az országos érdekek mellé sorakozik számos olyan megyei érdekünk és óhajunk, melynek megvédése és sikerre juttatása azonos ezen vármegye minden polgárának boldogságával s ezt reméljük hathatósan előmozdítani, midőn a „tiszaháti járás“ képviselőjét oly férfura ohajtjuk bizni, kinek évtizedek óta köztiszteletet szerzett hazafisága, elvhüség, fáradhatlan tevékenysége, a jogegyenlőségért folytatott küzdelmei közepette elért sikerei biztos garantiát nyújtanak nekünk arra nézve, hogy diszes mandatumunkat hazánk és kerületünk felvirágoztatása érdekében a „szabadság, egyenlőség és testvériség“ szentháromságának megvalósításával fogja viselni!

KOMJÁTHY BÉLA

országos nevű hazánkfia, a 48-as elvek tántorithatlan hive, megyénkhez s a tiszaháti kerülethez a legszentebb kötelekek által van elválaszthatlanul fűzve, itt ringatták szeretteinek bölcsőjét s boldog lesz, ha minket boldogokul lát! Neve maga is program s büszkék lehetünk ha a nevével diszített zászlót diadalra juttathatjuk.

Szervezkedjünk, jelenjünk meg mindannyian a folyó hó 10-én délelőtt 10 órakor Beregszászban az Oroszlán vendéglő nagytermében tartandó gyűlésen, melyen a párt országos nevű

vezére: **Ugron Gábor** is részt vesz; sorakozzunk a zászló alá, melyre ez lesz írva:

„Éljen Komjáthy Béla
48-as párti képviselőnk!“

Beregszász, 1892. január hó 3-án.

A szervező bizottság.

Faint, illegible handwriting at the top of the page.

DE BALLACI GÉZA.

1896.

Bittsen.

Jegyzőkönyv

21.

felvételét Nagy Bittsén, 1896. évi október hó 13.-án a trencsénmegyei nagy-bittsei választókerület szabadelvű párt képviselő választás előkészítésére kiküldött végrehajtó bizottság ülésében.

A megyei központi bizottság által választott elnök Tombor László a gyűlést megnyitván, felhívja a megjelenteket, hogy magukat alkalmas egyénnel kiegészítsék, minek folytán a bizottság a következő tagokkal megalakult:

Megválasztottak: elnöknek Tombor László, alelnöknek: Kenedich János, jegyzőnek ifj. Holeczman Lajos dr., helyettes jegyzőnek: Veszely Alajos.

Rendes tagokul pedig: Adler János, Akay Kornél dr., Ambrózy Gusztáv, Ballay Károly, Ballay László, Balogh József, Bácsik József, Beck Ignác dr., Bednárk István, Benyovszky Lajos, Benyovszky Napoleon, Biza János, Biza Jenő, Bondora Fülöp, Brandisz Lajos Csajda János, Csajda Nándor, Czedzó András, Czipko György, Czipár János, Deutsch Ignác, Domaniczky László, Dubravka József, Durny Elek, Ertl Gyula, Fajbik József, Fischer Adolf Flachs Ármin, Folkman Mór, Freund Bernát, Friedler Lajos, Friedmann Miksa dr., Gabris János, Gerlei István, Gerzanicz János, Grün Ármin, Grün Gyula, Grün Károly, Gyuriss György, Gyuriss József, Haasz Miksa, Heim Rezső, Halus Gyula, Harnay Antal, Havas Ede dr. Heller Ignác, Hertschka Mór, Hochfelder Gábor, Hochfelder Jakab, Hochfelder Ignác, ifj. Hochfelder József, Hochfelder Dávid, id. Holeczman Lajos dr., ifj. Holeczman Lajos dr., Honza János, Horzák József, Hertschka Henrik, Hübsch Lipót, Janovszky József, Igonda Péter, Jucker Samu, Juracsek István, Kadák András, Kenedich János, Kipusz János, Klacsko Márton, Kocsis István, Kohn Jakab, Kosztek István Kraicz István, Krasznianszky Sándor, Kuruczár Ádám, Leimdörfer Ignác, Liha Vincze, Links István, Lipscher Adolf, Majsztrik Pál, Matter Rezső, Micsura József, Micsura Imre, Milch Zsigmond, Mildner János, Neubauer Jakab, Neuberger József, Neumann Zsiga, Novák Ferencz, Novák Ignác, Novák Zsiga, Omaszta József, Ország Ignác, Orván Jakab, Polánszky Ferencz, Pásztorek Simon, Pokorny Győző dr. Politzer Ármin dr. Pomelek József, Porgesz Sándor, Porgesz Zsigmond, Propper József, Raszovecz György, Reitter György, Reliák Gyula, Rovnyan Gáspár, Rovnyan István, Rozenzweig Henrik, Schächter Henrik, Schlesinger Adolf, Schlesinger Ignác, Sebenya János, Sevcsik István, Spitzer Zsigmond, Szádeczky Gyula, Spaldon János, Szakala István, Szapieta András, Szekács János, Szerényi Jakab, Szkotniczky Miklós, Szkotniczky Sándor, Szulyovszky Alajos, Tauszk Jakab, Tomek György, Weiner Adolf, Weisz Arnold dr., Veszely Alajos, Werner Dávid, Wittenberg Samu, Wohl Bernát, Vrsánszky István, Zahn Marcell, Zubek József, és Zsilincsár Mihály.

Ezek után Pokorny Győző dr. indítványára az értekezlet nagy lelkesedéssel kiállította ki a jelenlevő

URBANOVSKY ERNŐT

a kerület szabadelvű párt képviselőjelöltjének és felkérte annak elfogadására, kötelezvéni ma-

gát a legszélesebb körbeni erkölcsi támogatására. Urbanovszky Ernő köszönetet mond a beléhelyezett bizalomért, a felajánlott jelöltséget elfogadja és felkéri a jelenlevőket, hogy a szabadelvűség lobogóját mint eddig megőrizni és diadalra juttatni segítsék.

Az értekezlet ezt lelkes tudomásul vevén, elhatározta, hogy jelen jegyzőkönyv ki nyomatik és a bizottsági tagoknak megküldetik.

Jelen jegyzőkönyv hitelesítésével Szkotniczky Sándor és Zahn Marcell bizottsági tagok bizatnak meg.

Kmf.

Tombor László s. k.
elnök.

Szkotniczky Sándor s. k.

ifj. Dr. Holeczman Lajos s. k.
jegyző,

Zahn Marcell s. k.

DE BALLAGI GÉZA.

Horvát nyelv
Magyar nyelv
Magyar nyelv
22.

Szakály Miklós kertesvezér
 Meglakoltál Miklós ezért?
 Szégyen a fátás, de hasznos
 Ugy-e kikaptál, vén taknyos.

De ez neked mind nem elég
 Azt gondolod, elfér ez még
 Szenvedek még a hazaért
 Leszek azért kertesvezér!

Ha már annak még kell lenni,
 Hogy Bodajkra el kell menni
 Aztán talán meg kell bújni,
 De a honért lehet inni.

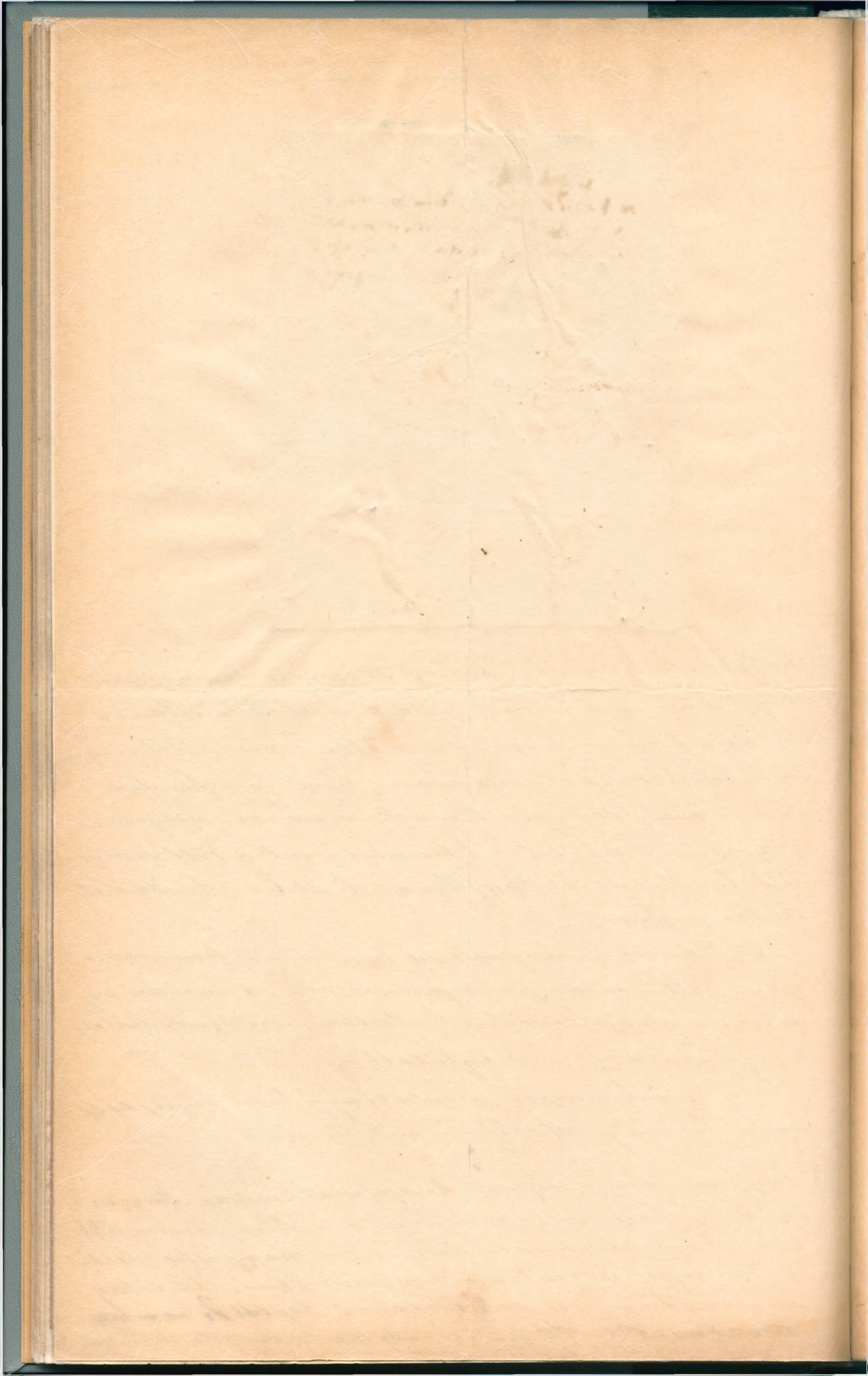
Aki szenved a hazáért
 Lehet az még öreg honvéd,
 Ezen polczra vágyom én csak
 Segit ebben Frey János/majd.

1) Szakály Miklós magyar nyelv, az ellenzéki képviselőket
 Nagy Ignác egyik kérésére. Miklós Avell Péter Magyar
 100 kocsitál kérésre bevarult is 3000 ember előtt mag-
 samsáfrédet akart mondani, most megpendise
 előtt Szakály egy más ellenzéki magyaros polgárral
 8 gyereket 8 naplovát is 8 munkésinnal a 3000 ember
 köré furakadtak a Nagy Ignácot elletve Avell öko-
 tel kinyegedte.

A lövő - mely sötétül levei az idejű perencsio
 jóra volt - néhánykor nyarantította, a szábau meg-
 forgatta a naplóvalakkal ellátta, melyet Szakály
 kéfán nem venni megfult.

Ezen epind magyar nyelvű képet nyújtott
 minden káros nyelvtelen nékiú volt.

2) Frey János Avell köré volt köréje (elkalt 2 év előtt). Magyar-
 nyelvű is károsultó körében áll a mielőtt, kintar 1848
 a Dec 31-én magyar nyelvű elvepésiben nagy része volt
 az ellenzéki parlatban Frey János a kái, Miklós
 az aranyosba lett polgárlakait lapok a magyar
 idevükneptel. Sol jó - nek a bama köréje sota Magyar.

1892.

Budapest: I. kerület.

23.

udavárban muzsikálnak,

Apponyinak verbuválnak,
Eszem-iszom, dinom-dánom,
Vásárolnak minden áron,
Mert katona kell:

Nincs elég hal a Dunába',
Á'tal mennek hát Budába,
Kivetik a pöndöl-hálót,
Csalogatják a szavazót,
Mert illik az így!

Hivatalnok több Budában,
Mint hal mennyi a Dunában,
S ha háló, horog nem elég,
Kifutja a kortesbeszéd
Meg az ígéret!

És nagy hanggal mint a duda,
Hirdetik: nincs oda Buda,
Meglesz a fény, meglesz a jus,
Mind megszerzi azt a Mátyus,
Ha rá szavaznak!

Hivatalnok, díjnok sereg,
Többé éhen nem kesereg;
Mert mire zöld lesz a pázsit,
Fölemelteti a gázsit
Minden bizonynyal!

Palotát épít a primás,
S valamennyi főpap s mágnás;
S a mi eddig volt oda át:
Áthozzák az országházát,
Ha Mátyus meglesz!

1881
Magyar király is itt lakik,
S nádorrá teszi Apponyt,
S újra fénybe lesz Budavár,
Mátyus lesz benne kancellár
És Szelestey!

S azok, a kik rá szavaznak,
Mind magasabb állást kapnak;
Mig, kik szekerét nem tolják,
Egytől-egyig mind elcsapják,
Mert így igazság!

Igy is lesz ez jó Budavárt,
Hogy ha győz a nemzeti párt;
Igyekezék hát beállni,
Jobb Apponyinak szolgálni,
Mint a kormánynak.

Csakhogy vigyázzunk magunkra,
Ne adjunk sokat szavakra,
Mert politikával teli
S nevét, elvet kereszteli:
Ez a nemzeti!

A mikor még volt mérsékelt,
Igéretett eget földet,
De mint nemzeti azt hányja,
Más mit ígért, be nem váltja,
Mert ő nemzeti!

Azért tehát vakulj magyar,
Tedd azt, mit Apponyi akar,
Mert csak neki van morálja,
Hunzfut ki szavát nem állja,
Hogy ha nemzeti!

Báró KAAS IVOR programmbeszéde.

Szeretett polgártársak! A szabad ég alatt történt, hogy megválasztatván Budapest belvárosának képviselőjéül, magam előtt láttam a nép nagy sokaságát, amint hazaszeretettől lelkesülve, felém kiáltotta a szabadságot. Megindulva így szóltam hozzájuk: »Érzem a nép szeretetét és viszonzom.« Ma, három évvel később, hálát adok Istenemnek, hogy e szavakat újra elmondhatom, érzem a nép szeretetét és viszonzom. (Hosszas lelkesült éljenzés.)

Ezernyolczszáznyolczvannyolcz szeptember huszomegyedik évforduló pontot képez Magyarország történetében, mert — akkor nem én — Magyarország belvárosának választópolgárai feltámadva, megdöntötték Magyarország akkori hatalmas kormányelnökével annak egész kormányzati rendszerét. Innen datálódik a személyes mindenhatóság lehangyatlása. Én mandátumomat azzal vettem át, hogy a Tisza-kormányt, mint a korrupciónak és a személyes uralomnak kormányzatát megdöntsem. Erre vállalkoztam és e feladatom képezte első kötelességemet. (Lelkesült éljenzés.) Számot vettem magammal és a körülményekkel, tudtam, hogy oly nagy erőt, a minő Magyarország kormányzati hatalma összességének egy személy kezében összpontosított ereje s a minő mögötte álló óriási többség — közönséges eszközökkel megdönteni nem lehet és elszántam magam arra, hogy a magyar alkotmánynak Dugonics Tituszává leszek. De nem így történt. (Lelkesült éljenzés.) Leszállottam mint Gladiátor társainnal az arenába, küzdöttem, sebeket osztottam, és sebeket kaptam és győztünk. (Lelkesült éljenzés.)

Ez a mult országgyűlés legjelentékenyebb ténye: Tisza Kálmán bukása. Ezután egy új kormány következett: a Szapáry Gyula kormánya. (Élénk abczug kiáltások. Eljen Apponyi Albert!) És én akkor választóimnak beszámolva mondám, hogy nem tartom az időt elérkezettnek ellenzéki állásomnak feladására; de magam is szükségesnek láttam változtatni a taktikán, mert ha azt tartottam, hogy Tisza Kálmánt úgy kell elejteni, mint egy oroszánt, akkor elég Szapáry Gyulának, ha mint egy darab szappan, meleg vízbe tétetik és elolvad. (Hosszszantartó élénk tetszés.)

Nem akarok végigmenni azokon, miket mint képviselő tettem, miket nem; olvashatták ezt mindennap a hirlapokból; most csak két momentumra kívánok áttérni, melyek Budapest fővárosra, különösen pedig a belvárosra vonatkoznak (Halljuk! Halljuk!)

Midőn a regale-kérdés felmerült, én a kormány regaleváltságról szóló törvényjavaslatával szemben élénk opposzióba léptem, látván, hogy azok keresztül foguak menni, követeltem a fővárosnak sokkal nagyobb mértékben való részesítését, mint ahogy a kormány eredeti javaslatában foglalva volt. Wekerle miniszter belátván Budapest igényeinek nagyságát, adófizetéseinek roppant mérveit, hozzájárult, hogy e kulcs megváltoztassék és a fővárosnak abból, valamint a megváltási összeg felemeléséből jelentéke-

nyebb többlete származott, mint eredetileg tervezve volt. Lehet, hogy némán viselkedő kormánypárti képviselőtársaim is kivitték volna a kormánynál, hogy saját jószántából módosítsa a javaslatot. (Élénk ellenmondás.)

A másik kérdés a hid-kérdés czimén ismeretes. Több esztendeje annak, hogy e kérdés felmerült s én a sajtóban és a képviselőházban is beszédeimben ismételtlen ajánlottam a kormány figyelmébe. Midőn láttam, hogy a dolog nem akar előrehaladni, kapcsolatosan az adómentesség kérdésével megtettem a következőket: Elmentem Baross Gáborhoz és a következőket mondtam neki: E hidkérdés és a 30 éves adómentesség kérdése az új építkezésekre oly fontos Budapest belvárosára és az én választóimra nézve, hogy én annak minden egyebet alája rendelek. És ha ő, a kinek a főváros iránti jóindulatát ismerjük, elvállalja, hogy a kérdéseket sikerrel megoldja: akkor én, ha ő kívánna a belváros képviselője lenni, ellenében jelöltséget nem vállalok. Baross miniszter értekezett Wekerlével s a következő választ kaptam: A negyedik hid, melyet a közmunkatanács gyaloghídnak tervezett, s a melynek rendes kocsihidra való megépítését a városi képviselő-testület az én indítványomra elhatározta, meg fog építtetni kocsihidnak és épül esetleg egy ötödik hid is. Ez attól függ, hogy a pénzügyi kérdésre nézve a főváros milyen arányban fog hozzájárulni? A mi az adómentességet illeti, a miniszterium nézete az volt, hogy az egész belvárosra nézve nem hajlandó az adómentességet megadni, hanem igenis hajlandó megadni a Lipót-utcának és a hatvani utcától a hidhoz való folytatásáig s ez csak két esztendő múlva lehet, midőn a külső körút kiépült. Értésemre esett, hogy azért nem akarják az adómentességet most megadni, mert ezeket a dolgokat Szapáry Gyula, mint belvárosi képviselőjelölt, maga szándékozik a belvárosnak megígérni. (Élénk felkiáltások: Abczug Szapáry!) Ezt hallván, midőn a hidat tervező Palóczy Antal tisztelt barátom nálam járt, előre megmondtam neki, hogy az én belvárosi képviselőségem a legnagyobb mértékben képes, mert szemben vagyok a kormány kortes szándékaival. Ezek azonban ma már elhatározott dolgok, legyenek önök megnyugodva, a hid fel fog épülni s az adómentesség is meg fog adatni. Egyszer Kléh István tisztelt barátommal beszélve, azt mondtam, hogy benyujtok erre nézve egy törvényjavaslatot, de később ettől elálltam, mert e kérdést a képviselőházban leszávaztatni nem akarom. (Élénk helyeslés.)

Ezeket azért mondom el, hogy konstataljam, miszerint ez is Szapáry Gyula gróf elsajátított eszméi közé tartozik. A közmunkatanács régen megoldhatta volna e kérdéseket, valamint a kormány is, ha akarta volna; hanem kortesczélokra rezerválta magának. Most azonban ígéreteit tudomásul vesszük. En a kormány ígéreteit elfogadom, magannak megjegyzem és ha ezentul is én leszek szerencsés a belváros képviselője lehetni (Lelkes

éljenzés), nem fogja a kormány saját szavait megtagadni, mert kényszeríteni fogom őt ígéretének beváltására. (Hosszas lelkes éljenzés.)

Beszámolómat ezzel befejezém, áttérek programomra.

T. Választópolgárok! Bejelentem önöknek, hogy én a jövő országgyűlésen kormánypárti leszek (Perczekig tartó és szünni nem akaró lelkesült éljenzés és taps. Éljen Apponyi felkiáltások.)

Ezt úgy tessék érteni, hogy ha a jelenlegi tarthatatlan kormány megbukott és a nemzet bizalmából a mi pártunk, élén Apponyi Albert gróffal veszi át ez ország vezetését, akkor én feloldva fogom magamat érezni az alól, hogy továbbra is ellenzéki legyek és választóim újabb megkérdezése nélkül fogok az új kormánypártba lépni (Élénk tetszés.) Egyszerűsáind azonban kijelentem, hogy én azt a programot, melyet Apponyi Albert gróf a párt nevében kiadott, a magam részéről elfogadom, azt a kormányzás átvételére elegendőnek tartom, a magam részéről azonban a magyar nemzeti állam megszerkesztésére minimumnak tekintem. (Élénk tetszés.) Es e tekintetben őszintén tartozom kijelenteni, hogy bármely dolgokban többet követelő vagyok, mint pártom vezére: gróf Apponyi Albert. Tartozó kötelességem azonban mindaddig, míg elvi ellentétek fel nem merülnek és a meggyőződések összeegyeztethetők, magamat pártom vezérének és pártom elvének alárendelni és azokhoz alkalmazkodni. (Élénk tetszés.)

Vezéreszméi életemnek: a nemzeti magyar állam és benne a nép szabadsága. (Perczekig tartó éljenzés és taps.) Ez alapelvől kiindulva a következőket tartom szükségesnek: (Halljuk! Halljuk!)

Először nemzeti udvartartást, hogy Magyarországnak a civillisztában megszavazott milliói itt költessenek el, a budai várban, a magyar király körül magyar főméltóságok végezzék a politikai teendőket, a budai várak ne legyen üres és az udvari szállítók valóságos udvari szállítókká legyenek, ne pusztán tiszteletbeliek. (Élénk tetszés.)

Kívánom nemzeti képviseltesünket a külföldön, hogy ha magyar ember az országból felmegy, ne tekintessék se osztráknak, se osztrákmagyaroknak, hanem csak magyaroknak. (Zajos tetszés. Felkiáltások: Abczug Szilágyi!) A külföldi képviselteknel találkozzunk mindenütt magyarokkal, a kik ott a magyar államot képviselják.

Aki akár azt mondja, hogy a magyar udvartartás össze nem egyeztethető Deák Ferencz elveivel, akár pedig, hogy a külső képviseltesben, mely közös, Magyarország képviseltesének helye nincs: az nem ismeri sem Deák Ferencznek az udvartartásra vonatkozó nézeteit, sem a kiegyezési törvényt. (Ugy van!)

Követelem a nemzeti magyar hadsereget (Lelkesült éljenzés és taps) a hadsereg taktikai egységének megbontása nélkül. A ki azt mondja, hogy a közös hadseregnek osztráknak kell maradnia és németnek, az nem ismeri sem Deák intenczióit, sem a 67-iki törvényt. Mert e törvény közösnek mondja ugyan a hadsereget, melynek a magyar hadsereg kiegészítő része; de midőn belső szervezetre, a vezérletre és vezényletre nézve a magyar állam jogait a magyar király ő Felségére ruházza át: ezel nincs mondva sehol, hogy az osztrák szervezet érintetlen maradjon és a hadsereg vezényelve német legyen. Ha magyar tanácsosai és a magyar tör-

vényhozás kérelmére a korona beleegyezik abba, hogy ezen királyi jogokat a magyar nemzet igényeihez mértén fogja gyakorolni, akkor a nemzeti hadsereg meg lesz és bármikor meglehet, ahhoz Ausztriának semmi hozzászólni valója nincs. (Ugy van! Ugy van!) Én nemzeti államot nemzeti hadsereg nélkül elképzelni nem tudok. (Igaz! Ugy van!)

Kívánom a belügyekben az egységes szervezetet a közigazgatásban. Híve vagyok az állami adminisztrációnak az önkormányzati jogok épségben tartásával sőt kiegészítésével. A tisztviselők fizetésének felemelését, melyet a kormány ígért, mi majd megtartjuk. (Zajos tetszés.)

Különösen súlyt fektetek a városok és községek önkormányzati jogának épségben tartására, sőt kibővítésére. A mi nevezetesen Budapest fővárosát illeti, úgy vélekedem, hogy annak joghatósága is kiterjesztendő s a főváros megszabadítandó ama zaklatásoktól, melynek jelenleg a miniszteriumok részéről ki van téve. A fővárosi törvény revízióját óhajtom s eltörlendőnek vélem a főpolgármesteri állást, a minő még Bécs városában sem létezik. (Helyeslés.) De szükségesnek látom az előljárásgoknak olyatén szervezését, hogy minden előjáró, a tanács tagja, tehát tanácsos legyen. (Helyeslés.) Egyebektől eltekintve — hiszen nem a főváros szervezéséről szólnunk most — szükségesnek tartom a közmunkatanács eltörlését, mely nagyon jó szolgálatokat tett a múltban, de azon feladatnak, melyre hivatva volt, már megfelelt és most már csak mint ötödik kerék gátolja a közmunkák igazgatásának gyorsaságát. Ma már nincs szükség a városi hatóság és miniszterium közötti közbenjárásra. (Élénk helyeslés.)

Kívánom a nemzeti állam érdekében az egységes igazságszolgáltatást, a jogfejlődés önállóságát és bizonyos tekintetben nemzeti jellegét, vagyis ami viszonyainkból való kifejlődését. Magától értetődik, hogy én azt szóbeli eljárással kívánom. Épen ezen egységes jogfejlődés tekintetéből nem szavaztam meg a királyi táblák felosztását. (Helyeslés.)

Nemzeti kulturpolitika nélkül Magyarország boldogulni nem fog; pusztá jóakarattal nem lehet kulturát teremteni és az a gyöngé társadalom, mely idáig magára hagyatva alkotta meg azt a kulturát, a melylyel birunk, nagyon rászorulna egy céltudatos nemzeti kulturpolitikára, mely sem nem kapkod, sem pedig a magyar érdekeket alá nem rendeli a német kulturdrangnak.

A ki azt mondja, hogy mi a kiegyezésben a katonai nevelésről lemondunk és hogy ez közösiügy, az nem fog arra törvényt idézhetni. A Ludovika akadémia élő bizonyossága annak, hogy Magyarországnak a katonai nevelésre önrendelkezési joga van. Ha ez áll, akkor Magyarország számára visszakövetelem mindazon tan- és nevelőintézeteket, a melyek az országban fennállanak és itt a magyar gyermekek számára állítottak, hogy azokban a mi fiaink magyar nyelven katonai kiképzésben részesüljenek. (Zajos tetszés.)

Nyilatkozom itt a vallás és közoktatásügyi miniszterium egységes szervezete folytán az egyházi kérdésekről is. Hogy a vallásszabadságnak vagyok híve, mondanom felesleges, miután minden évben Irányi Dániel benyújtott törvényjavaslatára szavaztam. (Éljenzés.) Mint protestans, nemcsak a vallásszabadságot kell hogy szeressem, hanem egyháznak autonóm jogait is. Mint vallásos ember

másoknak lelkiismeretét és hitét úgy tiszteltem, mint kívánom tiszteltetni a magamét. (Elénk helyeslés.) E szempontból óhajtom megadatni a katolikusoknak az autonómiát. Kívánom, hogy 700,000 lelket számláló zsidó polgártársaink hitközségei magyar zsidóegyházzá szervezkejenek, (Zajos tetszés) és ezen így szervezett magyar zsidó egyház a törvényesen bevett vallásfelekezetek közé ígtattassék. Ezt én — tanukra hivatkozhatom — elmondtam, mielőtt még tudomásom lehetett volna arról, hogy ez irányban mozgalom fog megindulni. (Ugy van! ugy van! Elénk és zajos éljenzés.)

A nemzeti államhoz annak nemzetgazdasági életében is szükséges a nemzeti politika. mert anyagi bázis nélkül sem nemzeti kulturát, sem nemzeti államot eltartani nem lehet. E tekintetben sajnos, az osztrák politika igen bajos helyzetbe hoz minket. A törvényeknek egész sora által le vagyunk kötve, de nem a kiegyezési törvény által. A kiegyezési törvény nem akadály abban, hogy nemzeti közgazdaságot folytassunk. E tekintetben követelem, hogy Magyarország fogyasztási adóiban visszanyerje önrendelkezési jogát, mert mások a mi termelési és fogyasztási viszonyaink mint Ausztriáé. Kívánom és követelem, hogy a valuta rendeztessék és utalok arra, hogy a legnagyobb akadály erre nézve éppen most, tisztelt szomszédaimnál található fel, a kik Wekerle minisztert lépten-nyomon gátolják abban, hogy erre vonatkozó terveit létesítse. Hol van a kiegyezési törvényben megírva, hogy Magyarországnak önálló valutája és rendezett pénzforgalma ne lehessen? Ha pedig a valuta rendezve lesz, akkor követelem a magyar nemzeti jegybankot. (Elénk helyeslés.) Követelem ezt azért, hogy megszűnjék azon protekcionista irány, mely egyes nagyhitelű férfiaknak, vagy társulatoknak kedvez ugyan, de a kiskereskedőket, kisiparosokat és mezőgazdákat kizárja a legolcsóbb hitelforrás közvetlen élvezetéből, úgy hogy azok csak közvetve, tehát drágábban jutnak azon hitelhez, melyre az állam a jegybanknak privilegiumot ad. A külföld számos példája — Franciaország, Németország egyaránt bizonyítják, hogy egy jól szervezett jegybank legerősebb fejlesztője az iparnak. De természetesen annak ismernie kell a magyar iparosokat hitelükben és viszonyaikban, nem pedig dirigáltatni hécsi ipar- és finantzörök érdekei szerint.

Ha Magyarországot Ausztriától gazdaságilag emancipálni akarjuk, azt nem a földmiveléssel tehetjük, mert ottan erősebbek vagyunk mi, ezt az emancipációt az ipar és kereskedelem által kell elérni. Ott vagyunk mi Ausztria által elnyomva és függésben tartva. Egy nemzeti közgazdasági politikának tehát törekvése legyen a magyar ipar pártolása különösen Budapesten, mint legfontosabb ipari központban, s mindazon a helyen, a hol a magyar ugy kis- mint nagy iparosok a legerősebben kiterjeszthetik üzletüket, mert itt a magyar ipar a kereskedelem kezére játszhatik. E pártolás részint a kormánytól, részint a társadalomtól eredhet. Be kell azt hozni, hogy a magyar ember otthon vásároljon mindent s ennek folytán a magyar kereskedő is kontaktusban álljon a magyar iparosokkal, mivel ez mindkettőnek érdekében áll. (Elénk helyeslés.) A kormánynak pedig kötelessége gondoskodni, hogy mindenütt, a hová az ő messzeérő keze elér, a magyar iparnak megadja az előnyöket, nem mint a kisiparossal a honvédelmi miniszter

tette; (Elénk abcúg kiáltások) a kereskedésnek pedig nyisson utat.

E tekintetben nem mondom, hogy nem történtek lényeges javítások és azt igazság szerint elismerem, mint már beszédem eddigi folyamából is kitűnt, hogy én a miniszteriumban két férfit tudok, ki jó indulattal viseltetik a főváros iránt s a magyar nemzeti érdekeket elősegíteni igyekeznek. Ezen férfiak: Baross és Wekerle miniszterek, és igen sajnálom, hogy ebben a kompániában kell látnom őket, szolidaritásban az aulikusokkal, mert ezért nem cselekedhetnek szabadon. Mondhatom, hogy nem kedves emberek ők az udvarnál, de még a miniszteriumban sem. Am ha szolidaritásba léptek Szapáryékkal, ők lássák, az ország miattuk nem szenvedheti azt a politikát, mely az egész országra nézve rossz. Ok tudják legjobban, hogy mennyire gátolva vannak az ország javait célzó működésükben, ama politika által, melyet mi, az ellenzék támadunk.

A nemzeti politikának — hogy ugy mondjam koronájaképpen kívánom, hogy Budapest magyar főváros legyen, teljesen magyar. (Zajos tetszés.) Legyen nagy és hatalmas, hogy Béccsel szemben felvehesse a versenyt, legyen a magyar királynak valóságos szék-városa, legyen másképpen is az a központ, a honnan a magyar szellem meghódítja az egész Magyarországot széltől végig. (Zajos tetszés.) Ezért nem nélkülözhetjük mi itt a kereskedelem magyarságát. Ama teendők között, melyek a polgárok erényeitől s a viszonyok kedvezéseitől eltekintve, a kormány cselekedetei s a törvényhozás alkotásából Budapest felvirágozását előmozdítják, kiemelendőnek tartom, hogy mivel már vasuti hálózatunk — mondhatni a maga teljességében meg van, legfőbb gondja kell, hogy legyen a kormánynak — mert ez nem a város feladata, — a Dunának szabályozása nemcsak az árvíz szempontjából, de a kereskedelem szempontjából is, Dévénytől egész Orsováig, e folyam képezvén legfőbb életerét a főváros kereskedésének s azon vonalat, mely Magyarország határainál meg nem állva, Budapestet összeköti úgy Németországgal, mint kelettel. A másik pedig, a mi talán távolabb áll, de a vasuti politika befejezése után szintén kell, hogy napirendre kerüljön, a Duna-Tisza csatorna sokat ventilált de soha meg nem kezdett ügye. A mi azonban mindig a polgárok igyekezete kell hogy legyen, az, hogy a főváros a nemzettel magával teljes szolidaritásban álljon, vagyis magyarrá legyen egészen. Mert csak így fog Budapest azon hatással birni a nemzetre és így fogja azt a nagy erőt gyakorolni a politikában, mely neki hivatása és kötelessége.

Még ezzel nincs kimerítve programom és most egy igen fontos pontjához érek. (Halljuk! Halljuk!) A kormánypárti tevékenységtől áttérek a népszabadság alapkérdéséhez és ez nem más, mint a parlamenti reform.

Folyton azt mondja a kormány, hogy a parlamentarizmus megromlott. Ki rontotta el? O! Megromtotta hamis választásokkal, megromtotta a képviselőknek kormányképviselőkkel való degradálásával, megromtotta a meggyőződések elfojtásával. Ennek orvoslását nem csupán a kuriai biráskodásban keresem, a mely szükséges, de csak eső után való köpönyeg. Követelem tehát magának a választási törvénynek revízióját és a választási jognak kiterjesztését (Hosszantartó tetszés.) Nem riadnék vissza attól sem, hogy az általános szavazati jogot behozzam, mert a

hol be van hozva az általános hadviselési kötelezettség, az általános teherviselés és a hol a fogyasztási adók oly óriás nagy arányúak, ott megtagadni cenzus szerint a politikai jogokat a pénz- és véradót fizető alsóbb néposztályoktól nem igazságos. (Ugy van! Ugy van!)

Nem vonakodnám megadni az általános szavazati jogot sem, mert azt hiszem, az elkerülhető nem lesz, tekintve, hogy az egész világon a civilizált államok már elfogadták. Elfogadta Németország, Franciaország, Olaszország, még Románia is, szabadság dolgában pedig Magyarország sohasem lehet az utolsó (Ugy van! Ugy van!) De nem fogom követelni az általános szavazási jogot ezen a cikluson, mert kételyeim vannak arra nézve, hogy a mig Erdélyben a dakoromanizmus uralkodik, s a népet elszakadásra lájítja, addig be lehetne-e hozni a reformot a magyar nemzeti államra való veszély nélkül? minden esetre követelem azonban a választási cenzus egységesítését és leszállítását. (Zajos tetszés.)

Tovább megyek. Követelem a választási kerületeknek új beosztását, mert képtelenség az, hogy egyes megvásárolható fészkek nagyobb képviselői joggal birjanak, pár száz választóikkal, mint sok ezer választóval. Ha mi a városok fejlődését nézzük az utóbbi évtizedben, lehetetlen, hogy azon az alapon maradjunk, a melyen a kerületeket 1848-ban megállapították. Ha mi a jelenlegi népszámot vesszük alapul, Budapestnek legalább is tizenkét képviselőjének kellene lenni. Ilyen aránytalanságot és igazságtalanságot tűrni nem szabad. (Ugy van! Ugy van!) A választások tisztaságára és olcsóságára szükséges, hogy az annyi visszaélésre alkalmas adó fuvarozás megszüntetésére a községenkénti szavazás hozassék be. (Élénk helyeslés.) A lelkiismeretek felszabadítására pedig hozassék be a szavazások titkos gyakorlása. (Ugy van! Ugy van!) Fontosabb s a nemzeti egységnek a legszélesebb alapokra való fektetésében sokkal nagyobb és szükségesebb reformja az a parlamentarismusk Magyarországon, mint a szólásszabadságnak a klotürrel való megszorítása. (Élénk tetszés.) A mit a kormány tervez, azok oly eszközök, melyekre csak a kétségbeesés tanítja a kormányt és a melyekre ráillik, hogy: »medicina peior morbo.« (Élénk helyeslés.)

Még csak egy dolgról szólok: az ellenzéki pártok állásáról és azokhoz való viszonyomról (Halljuk! Halljuk!) Az osztrák pártról, mely a Szapáry kormány körül csoportosulni fog, nem szólok, lássa ő, mit akar tenni. En ezt nem tudhatom, mert sem ő maga, sem egy képviselőjelöltje nem tudja, hogy mit akar Szapáry? Hogy ebből a párthól mi lesz, azt csak az Uristen tudná megmondani (Élénk derűtség). De hogy én ellene leszek, az bizonyos. (Zajos éljenzés.) Az ellenzéki pártok közötti viszonyra nézve van megjegyzésem. (Halljuk! Halljuk!)

Kezdetől fogva feladatomban tartottam, hogy az ellenzéki pártok közötti barátságot fentartsam és előmozdítsam. Ez irányban működtem az első naptól fogva s így működöm most is. Szükségesnek tartom nemcsak a fegyverbarátságot, hanem szük-

ségesnek tartom a szövetségnek ha lehet a jövő országgyűlésen állandósítását is elvi áldozatok nélkül, mert én senkitől elveinek feladását nem kívánom, a kit tisztelek. Vannak azonban körülmények, a mikor nagy országokban is koalíciók képződnek a rokon irányú pártok között, a melyekből miniszteriumok is alkottatnak. Ilyen jelenleg az olasz koalícionált pártok kormánya; ilyen maga az angol miniszterium, pedig ott a parlamentárizmus csakugyan valóságos és mégis a Salisbury konzervatív kormány a mérsékelt wigh-ekkel való koalícióból származik és ezáltal tartatik fenn. En a magyar nemzet érdekében szükségesnek tartom a pártok olyatén változtatását, hogy ne legyen mindig jobbfelől a kormány. Magyarországon ne legyen a kormány mindig arra utalva, hogy a végekről szedett képviselőkkel az alföldi Magyarországot majorizáltassa. En magyar nemzeti politikát nem képzelhetek másként, mint hogy az a magyarok által lakott területekből szivja erejét. (Zajos tetszés.) Ezen oknál fogva óhajtom, hogy ha a körülmények és a politikai fordulat így engedné, a szövetség e pártok közt egyenlő legyen. Ha pedig az ellenzék győz, akkor nem tudom: mi fog bekövetkezni, de óhajtom, hogy e szövetség meg ne szűnjék. (Élénk éljenzés.) A legforróbb ohajtásom az lenne, hogy Apponyi Albert gróf egy baloldali kormány élén vegye át az ország ügyeinek vezetését. (Hosszan tartó zajos éljenzés és taps.)

Befejeztem programomat. Huszonöt éve annak, hogy Magyarországon mint hírlapíró működöm. Ezen hosszú idő alatt sok politikai változást láttam, de engem, — tanu rá lelkiismeretem, tanu rá az egész közönség — mindig a magyar nemzeti eszme vezérelt működésemben. (Hosszu lelkesült éljenzés és taps.) Ha ma önök előtt, t. választók, amaz ideált állítottam föl, a minőnek én — aki közönséges alapon állottam ifjúságomban és állok most is — Magyarországot képelem, ugy hozzátehetem, hogy erre az ideálra törekedtem.

És ha ma itt állok, hogy azt mint politikai párt-pogramot enuncziálhassam választóim előtt, a magam részéről, de nemcsak a magam részéről, hanem azt mondhassam, hogy ez országban nemzeti párt van és annak egy hatalmas vezére, akkor azt is hozzátehetem, hogy van ebben nekem is egy csekély részem. (Zajos lelkesült éljenzés.) És ha önök meg is választanak, tovább fogok haladni az én rajongó szeretetemmel a nemzeti fejlődésért és szabadságért való harcban; ha pedig önök nem választanak meg, akkor is ugyanezt fogom cselekedni. (Hosszantartó zajos éljenzés.)

Mindennap reggeltől estig nem teszek egyebet, ennek az eszmének vagyok szolgája. Mint kolduló barát járom be az országot hírlapjaimmal s hirdetem az igét, a magyar nemzetről és a magyar szabadságról. (Lelkesült tetszésnyilvánítások és taps.) Nem keresek egyebet vele, mint mindennapi kenyeremet és nem kívánok elérni egyebet, mint hogy az ige testté váljék. (Hosszan tartó éljenzés és taps.)

Ez az én hitem, ez az én hitvallásom, így éltem, így élek és így fogok élni. Isten engem úgy segéljen!

Budapest. 1887. Május 15.

25

1887.

Budapest: Felsőváros.

Igen tisztelt Uram!

Van szerencsénk értesíteni, hogy a IX. választó körület szabadelvű párt szász bizottsága t. cz. Vraságot a végrehajtó bizottság tagjává megválasztotta.

Nádon ezt szíves tudomására adjuk, egyben tisztelettel felkérjük, hogy nagybecsült szavazatát a szabadelvű párt jelöltjére **Tolnay Lajosra** adni méltóztassék.

Királó tisztelettel

jegyző.

pártelnök.

 Párthelyiség: Üllői-út 25. Köztelek II. lépcső II. emelet 12.

1887

Handwritten signature or name, possibly "H. J. ...".

Open Market Place

Main body of faint, illegible text, likely a letter or document content.

A line of faint text, possibly a separator or a specific heading.

Handwritten signature or name on the left side.

Handwritten signature or name on the right side.

1896.

Budapesti Ferencvárosi.

26.

Mélyen tisztelt Polgártárs!

A ferenczvárosi függetlenségi párt 1896. évi október hó 27-ikén este 8 órakor a Soroksári-utcza 12. sz. alatti „Két korona“ vendéglőben fontos pártügyekben értekezletet tart.

Midőn erre tisztelettel meghívjuk, egyben becses tudomására hozzuk, hogy folyó hó 28-ikán, vagyis a választás napján pártunk reggeli 11¹/₂ órakor gyülekezik az Üllői-úton 69. szám alatt levő „Ferenczváros“ kávéházban s onnét banderiummal és zeneszóval vonul a Knezits-utczai polgári iskolában levő választási helyiség elé, a melyhez a bejárás a függetlenségi szavazók részére csakis a Rákos-utczáról van megengedve.

Tisztelt Polgártárs! Jöjjön el mindkét alkalommal okvetlenül, hogy ezzel is megmutassuk jelöltünkhez és szent elvünkhez való föltétlen ragaszkodásunkat.

Budapest, 1896. október 26.

Kiváló tisztelettel

az elnökség nevében

Dr. Sáska Sándor

elnök.

1875. Ország.

T. cz. Választó-polgárok!

Az országgyűlés két legtekintélyesebb pártja megszűnt egymással szemben állani. A baloldal és jobboldal egyesült.

E nagyfontosságú esemény előidéző oka ismeretes. . . Az előbbi kormányok hibás gazdálkodási rendszere a végveszély örvényébe vitte hazánkat.

A balpárt legüdvösebb szabadelvű törekvései egymásután hiúsultak meg a hatalom gyeplőit féltő kormányférfiak szűkkeblősége miatt.

S míg itthon a meddő pártviszály és elemi csapások valóságos inséget szültek az országban: hitelünk és tekintélyünk semmivé lett a külföld előtt, s régi dicsőségünk fénye letűnt.

Belátták ezt magok a jobboldal szabadelvű férfiai, s belátta a kormány is; s míg ez utóbbi megingatott terhes állásától szabadulni vágyott: a jobboldal túlnyomó többsége hazafias önmegadással késznek nyilatkozott a baloldallal egyesülni, hogy vállvetett erővel megmenthessék az ország süllyedező hajóját egy újabb pénzügyi bukás végzetes veszélyétől.

Ekkor emelte fel szavát az országgyűlésen Tisza Kálmán, a baloldaluak hosszú éveken át érdemekben kitűnő vezére.

Feltárta előttünk az ország siralmas pénzügyi helyzetét; megmutatta annak orvosszereit; s belátta minden hazafi, hogy a bukás szélén áll hazánk s annak megmentésére nem pártoskodva vitázni, beszélni; de tenni kell, tenni egyesült erővel, tenni rögtön.

A nemzet óriási többsége, s ezek közt saját megyénk, a szabadelvűségnek mindenkor első zászlóvivője Pest vármegye meghallotta a mentő szózatot. s a két országos nagy párt kimondva az egyesülést. mint **szabadelvűpárt** lépett a cselekvés terére.

Maga Tisza Kálmán leszállott fényes vezéri állásáról, s oda állott ő, a nagy-lirú pártvezér, a dús vagyonú honpolgár, oda állt egyszerű munkásnak a kormány gépezetébe; mert munkára hívta az a mélyen érző tudat, hogy a haza veszélyben forog s áldozatot vár minden hű fiától.

S alig telt el néhány rövid hét azóta, hogy ő erős kezekkel igazgatja hazánk ügyeit; szemmel láthatólag emelkedett hazánk állami tekintélye s megviselt hitele.

Ily kormány megérdemli azt a határozott bizalmat, melyet iránta a magyar nemzet óriási többsége tanúsít. De szüksége is van e bizalomra, mert csak olyan kormány mentheti meg a hazát, melynek működését egy egész ország támogatja, s mely szabadelvű céljainak kivitelében számba vehető gátot nem talál.

Csak két figyelmet érdemlő párt maradt az országgyűlésen, mely a szabadelvű párthoz nem csatlakozott, s annak kormányától megvonta bizalmát és támogatását.

Az egyik azokból alakult, kik ellenségei a szabadelvűségnek. Ezek megmaradtak továbbra is jobboldalnak. A másik a függetlenségi párt különböző töredékeivel, kiknek száma a képviselők közt még csekélyebb. Mindkét párt egyenlő hévvel és kiméletlen fegyverekkel ostromolja a szabadelvű pártot és annak munkás kormányát. Sajnos hogy a hazafiai aggodalom keserű gyanúsításra is fakasztja néha őket a haza legszentebb érdekeiben munkás szabadelvű párt ellen!

Azt mondják, hogy a baloldal hűtlen lett elveibe, midőn a szabadelvű párthoz csatlakozott. E méltatlan vádnak semmi alapja nincs!

A szabadelvű kormány valósítani igéri s hisszük, hogy valósítja is mind azon elveket, melyek a baloldal programjában sarkpontokul állítottak fel. De ez elvek valósításánál a helyzet és szükség parancsolta egymásutánt tartja meg.

Első sorban hazánk zilált pénzügyeit rendezi; de e mellett kitűzött célját képezik a szabadelvű kormánynak: a vámügy kedvező megoldása, a közösügyes költségeknek helyesebb arányú megsabása, az önálló magyar bank, s ezek rendezése után nemzeti hadsereg és a közösügyi új törvények megváltoztatása.

Ily üdvös célok elérésére alakult a szabadelvű párt, s e szent célok megvalósítására hitta fel az országgyűlést Tisza Kálmán, midőn említett nagyfon-

tosságú beszédében bátran kimondta mindkét párt szemébe, hogy: „ne vitatkozzunk most arról, mit fogunk tenni a jövőben; hanem vitatkozzunk arról, mit kell tennünk most azonnal, hogy a haza megmentessék.”

Nem való az sem, amivel a független párt annyiszor vádolta a volt baloldalt, hogy ez elhagyta elveit s letett a közösügyek megváltoztatásáról. Hiszen maga Tisza Kálmán, a szabadelvű kormány jelenlegi tagja, kimondta az országgyűlésen azt is, hogy miután most a birodalom többi népeivel kötött közösügyi szerződést megváltoztatni vagyis felmondani azok — mint másik szerződő fél — beleegyezése nélkül jogunkban nem áll: azért ezen akadályt, melynek vitatása minden időnket és munkánkat elvonta az üdvös belreformoktól, ne akarjuk azonnal és minden áron félre gördíteni; hanem első törekvésünk legyen a haza megmentése, és ha ezt a célt elértük s a közösügyi szerződés megváltoztathatásának határideje elérkezik s kezünkben lesznek az idő közben szerzett eszközök: ő maga lesz akkor az első, ki a Királynak a megváltoztatás czélszerűségét előterjeszteni fogja.

Mindezekből tisztelt polgártársainkra bizzuk megítélni, hogy helyes-e ezen elv, s követésre méltó-e, vagy kárhoztatandó. Az ország óriási többsége és saját meggyünk már itélt felette, s helyeselte azt és követi.

Ez a mi elvünk, a szabadelvű párté, melynek valósítására őszinte, egyenes lélekkel s egyenes úton mindnyájan törekszünk.

Nem erőszakolunk senkit elveink követésére, a ki azok voltát önként el nem ismeri.

Nem gyanúsítunk senkit; mert tiszteljük a hazafini aggodalmakat még akkor is, ha azok az ország haladására kártékonyan hatnak. De nem akarjuk megczáfolni azon gyanúsításokat sem, melyeket fegyverként használnak ellenünk; mert megnyugt bennünket öntudatunk nemes tisztasága s mert tudjuk, hogy mások gyanúsítása nem tisztos lépcső arra, ki ez által akar magasra jutni.

Mi nem kötjük pártunk részére senki szavazatát nevének aláírásával. Hazánk nagynevű fia, Kossuth Lajos maga mondja azt, hogy: „a politika a tapasztalásnak tudománya;” s így az ő nézete szerint is a politikai elv alkalmazása változásnak van alávetve Csak a cél legyen szent, egy és közös: a haza boldogítása!

Ki ma meggyőződik arról, hogy tegnap követett útja a haza boldogítására nem vezet, s azt más úton könnyebben elérheti: nem csak jogában áll, de hazafini szent kötelessége is az utóbbit tenni. habár amaannak követésére magát aláírásával kötelezte is.

Azért mi nem kötjük le senki szavát sem aláírásokkal, mert ezen aláírásokat kötelezőknek nem tartjuk, sőt határozottan oly bilincsnek nyilvánítjuk, mely a meggyőződés szabadsága ellen van kigondolva.

A fentebbiekben előadtuk a szabadelvű pártnak politikai elveit; ez a mi zászlónk, ez a mi országútunk, melyen felemelt homlokkal, tiszta öntudattal haladva legbiztosabban véljük előmozdithatni a haza boldogságát s azzal kapcsolatban saját városunk jólétét is.

A politikában nem a szív, hanem a jól felfogott közérdek az irányadó s meggyőződésünk az, hogy csak a szabadelvű párt elveinek diadalra jutása biztosítja édes hazánknak, a szabad és független Magyarállamnak felvirágzását.

Erős meggyőződésünk ez, ezt kimondjuk nyíltan.

Párttanácskozásaink nyilvánosak; senkit azokból kizárni nem fogunk; szívesen látott vendég lesz ott minden választó polgártársunk.

Nem titokban, nem magunk közt, s nem sokat ígérő nagyhangú szavakban hirdetjük mi a szabadelvű párt törekvéseit; hanem az igazság és meggyőződés egyszerű és őszinte igéivel, mindenki előtt, nyilvánosan. A ki az elmondottakat megczáfolni tudja, jöjjön el közénk; örömmel fogadjuk, kihallgatjuk, s felelünk honfui aggodalmaira.

Addig is t. Polgártársak, míg a szabadelvű párt legközelebbi gyűlésén találkozandunk, egyesítsen bennünket egy óhajlás: Eljen a haza!

A czeplédi szabadelvű párt nevében: Szalai Sámuel elnök, Kiss László Kovács László, Antal Pál, Nagy József, Bába Molnár András, Bába Molnár János, Gombos Pál, Nuszbek Ferencz, Negyedi Ferencz, Szalai Sándor választók. Talasy Árpád pártjegyző.

28. 1884.

Czegléd város t. közönségéhez!

Már három év óta intéz Verhovai Gyula képviselő úr jogtalan támadásokat ellenem szóval és írásban.

Ezek ellen én sohasem tartottam érdemesnek védekezni, ezért, mert biztam e város értelmes és elfogulatlan népének igazságos ítéletben, hogy rem fog hitelt adni oly ember alap-talan vádjainak, ki csak mások becsületének bemocskolásából élőködik.

A legtöbbször események azonban arra kényszerítettek, hogy — most se a saját szemé-lyem, hanem azon állás méltóságának érdekében, melyet elfoglalok, — röviden megjegyzést tegyek azon arcátlan támadásokra, miket oly emberek hangoztattak e város előljárósága, különösen pedig én ellenem, akik saját lecsúszásukat a másokra szólt piszokkal akarják eltakarni a világ szeme elől és akiket nem csak ezen párt, melyhez tartoztak, hanem minden tisztességes kör vége kitagadott kebeléből. Sajnos, hogy ez még nálunk be nem következett, hogy e város írávaló, becsüle-tes népének egy része ma is inkább ad hitelt egyes betolakodó idegenek rágalmainak, mint a leg-buzgóbb, lelkiismeretes polgártársaik szavának és tetteinek, kik minden tehetségüket e város jólle-tének előmozdítására szentelik.

Ezeknek előre lecsátása után, mindazon vádak és rágalmakat, miket Verhovai Gyula és méginkább Csátár Zsigmond arcátlan valnerőséggel dobáltak a közönség személe ellenem és az egész előljáróság ellen, határozottan visszautasítva, kijelentem, hogy ezen rágalmaknak és a lázításnak megbotránkoztatása végett a törvény útját is igérvé fogom venni ellenök, annál is inkább, mert orvítamásaikra olyan helyet és alkalmat használtak fel, a hol és amikor nekem nem állt módomban magamat védeni és polgártársaimat felvilágosítani.

Ezért vagyok kénytelen ily uton szólni, s ezuttal csak rövid vonásokban tenni meg észrevételeimet azon vádakra, miket arulóm különösen az utóbbi évben oly nagyon szeretnek lovagolni. Előre is kijelentem azáltal, hogy 6 évi hivataloskodásom alatt — és erre Isten a ta-núm — minden gondolatomnak, minden cselekedetemnek egyedüli célja, egyedüli rugója városunk-nak szellemi és anyagi jóléte, boldogsága volt.

Felhozzák elleneim, hogy a város perzsezelése rendetlen. Ezen kezelés a megye által szigorúan megvizsgáltatván kitünt, hogy a város pénztáráról **egy krajczár hiány nincs**, és a megye Alispánja e vádat teljesen beszüntette.

Felhozzák továbbá, hogy a város sok acósséggot csinált az én polgármesterségem ideje alatt. De azt már nem tessék hozzá, hogy ez idő alatt a város vagyona pár százezer ft értékkel gyarapodott.

Valamint azt is, hogy én az uradalmnak, a ki a város bírtokosai ellen perben áll, bér-lője vagyok. Igaz de bérője voltam már hivatalba lépésem előtt is, és azt a földet, melyet bér-ben bírok harmadszori nyilváros árverésen vettem ki holdaként 59 krajczárral fizetve többet más ajánlattevőnél, s különben is a folyamatosan levő perre nem én mint polgármester, hanem a bírtokosok által választott bizottság ügyel fel, s mindenben ezen bizottság határozata döntő.

Végül a kaszárnya építés ügye is szöla hozott; ezen hiba azonban létszükségemet képezi, mert ez által azt ohajtottam elérni, hogy városunk lakossága egy nagy állandó pénztárral nyerjen, ha az a városunk nagyobb megterhelése nélkül volna létesíthető.

Egyébiránt ezennel ünnepélyes ígéretet teszek arra nézve, hogy 6 évi polgármesteri működésemről és a városnak akkori és mostani állapotáról rövid idő alatt részletes és kimerítő jelentést fogok a város közönsége elé bocsátani, amikor alkalma leped polgártársainak a rágal-makkal szemben helyes és igazságos ítéletet alkotni működésemről. És én ez ítélet előtt, legyen az rám nézve kedvező vagy kedvezőtlen szívesen meghajlok; de rem hajlok meg Verhovai és Csátár ítélete előtt, kiknek ítélni joguk nincs. Nincs pedig azért, mert nekik e város belügyeihez sem-mi közük, ennek nem polgári, terheit nem viselik s így jogot se gyakorolhatnak; de nincs joguk föleg azért, mert ők nem állanak a jellemnek és tisztességrek azon magaslatán, honnan mások jel-lenét bírálni lehet.

De hát mégis mi az én bűnöm, mely okot adott az üldöztetésre, miben oly bő mértékben részesítenek azon emberek kiknek talán utjokban allok, mert meggátolom őket, hogy a zavarosban beláshassanak?

E bűnöket kész vagyok itt magam elsorolni, mert azokra én büszke vagyok.

Első az, hogy a város lakosságának érdekében szükségesnek tartottam és tartom ma is második patika felállítást (a mai kettő tu ajdonképen egy.)

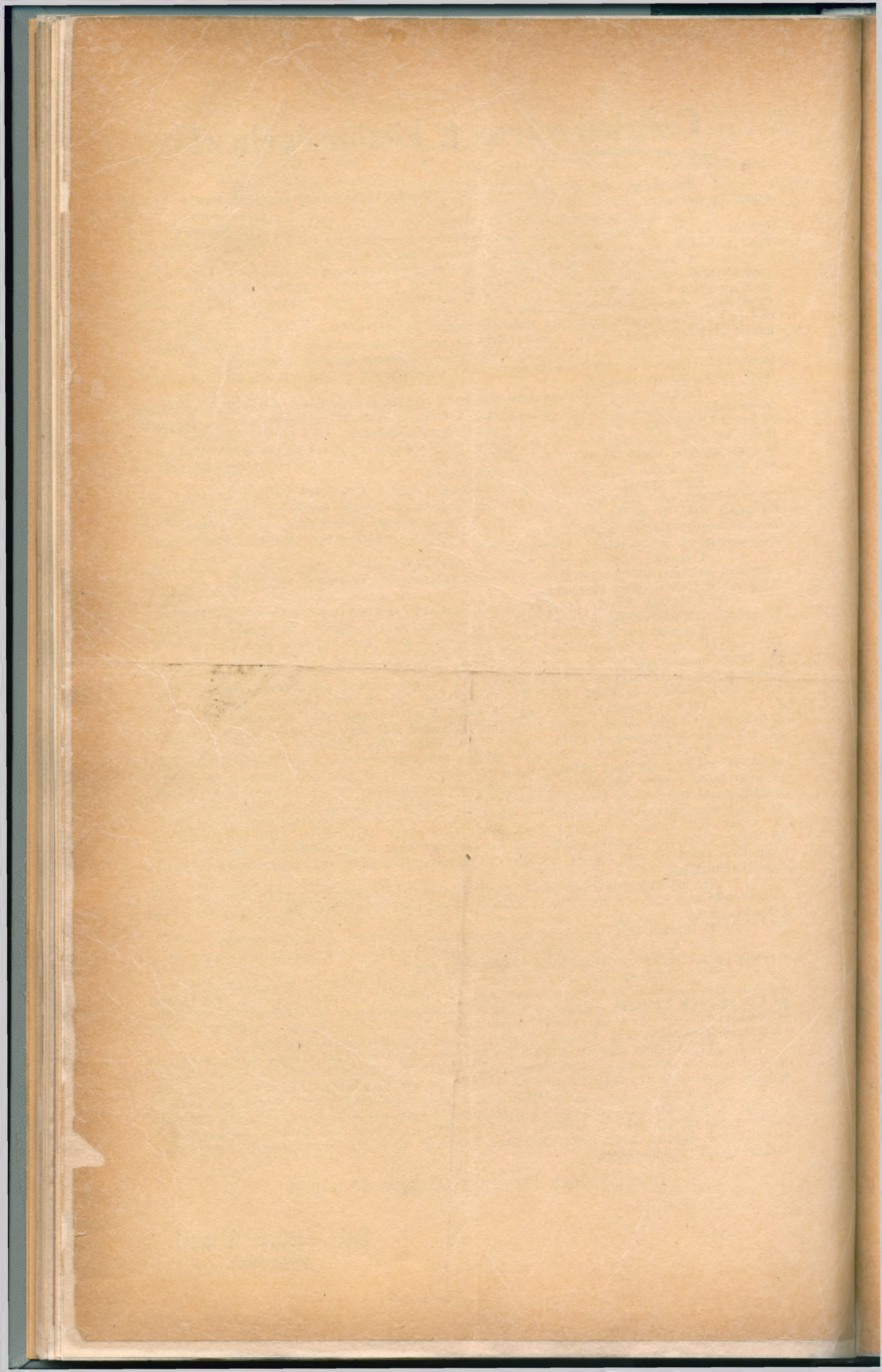
Második, hogy azon országos botrányok után, melyek Verhovai Gyula képviselővel az ő Lorrárythajhászó medora és eljárása folytán annyiszor ismétlődtek és melyek miatt a **függetlenségi part is kebeléből kitagadta**, mert szardéka volt ezen pártot míhez mi is mindnyájan tartozunk, szétrohantani, és az országgyűléstől majdnem egy év óta kénytelen távol maradni, volt látorságom kirondani, hogy Verhovai Gyula nem méltó Czeglédváros képviselőjére.

Végül bűnöm még az is, hogy a múlt évben alakult Népbank alakítói közül néhányan, látva, hogy én a közönség érdekében szempontjából tiszta és lelkiismeretes ellenőrzést ohajtok gyakorolni, eljárásuk felett; talán féltették tőlem a konczot, mit ők maguknak szántak és el is nyertek.

Ezek azok, miket ezuttal polgártársaim mint választóim iránt egyrésztől, hivatalom te-kintélye és méltósága iránt másrésztől kötelességem volt elmondani. Most még arra kérem e város minden egyes bü fiát, hogy az ámitókat elázve magától a szenvedély és gyűlölet, a higgadt meg-fontolásnak és békének adjon helyet kebelében, hogy így egyetértve munkálhassnk szeretett váro-sunknak javát és boldogságát.

Isten áldása legyen e városon és népén!

Bába Molnár Símuel
polgármester.

1887.
Czeplény.

29.

Meghívás.

A képviselőválasztási-jog gyakorlása előtt **minden** választónak érdekében és polgári kötelességében áll a különböző jelöltek politikai hitvallását megismerni, hogy ily módon a hallottak után hozhasson magában ítéletet a jelöltek felett.

Miután a mult vasárnapi programbeszéd alkalmával a választói jogosultsággal nem bírók rendezavaró Iármája miatt ezen célját a választóközönség el nem érhetette.

T. úr,

mint választó tisztelettel fölhivatik, hogy:

f. hó 19-dikén vasárnap dél-előtt órakor

a városház udvarán K o m j á t h y B é l a függetlenségi- és negyvennyolczas-párti képviselőjelölt programbeszédének meghallgatása végett megjelenni sziveskedjék.

Hallgassa végig minden választópolgár higgantan és tisztességgel jelöltünk politikai hitvallását, s ha ezen kötelességének eleget tett, ám szavazzon azután mindenki saját lelkiismerete és legjobb meggyőződése szerint.

A hol a polgárságot nem elvi, hanem csak személyi tekintetek választják el egymástól, mint városunkban, — vétkeznénk a vélemény-nyilvánítás szabadsága ellen, vétkeznénk egymás ellen, ha mind a két párt jelöltjét nyugodt komolysággal meghallgatni vonakodnánk.

A függetlenségi- és negyvennyolczas-párt

nagybizottsága.

1887.
Czepléd.

30

Tisztelt polgártársak!

A szabadság és függetenség eszméje az, mely a népeket világszerte lelkesíti és a hatalom eszméjével állandó harcot folytat úgy, mint a sötétség a világossággal, a tűz a vízzel, a meleg a hideggel. Egyes korszakokban születnek emberek, kik a szabadság megváltójaként tűnnek fel. Ilyen volt Kossuth Lajos, kinek tettei kelettől nyugotig, déltől északig az egész művelt világ előtt ismeretesek. Vannak nemzetek és városok, melyek a szabadság szent tüzet állandóan fenntartják. Ilyen Czepléd város, hol az emberek egymást a hazaszeretletben tulszárnyalni törekednek, különösen ma, midőn városunkban az egyetértés felbomlott és egymásban az emberek a szabadság ellenségeit gondolják. A szenvedély elragadja egyiket jobban, mint a másikat oly mértékben, hogy azáltal városunk jó hírneve is kecskán forog, miáltal nemcsak hogy a rend és nyugalom vissza nem áll, hanem a Bába Samu polgármesterkedése óta folyton romlik és attól lehet tartani, hogy a világ előtt az újabb zavarok Czepléd városát jó hírnevétől és becsületétől is megfosztják.

Szomorú bizonyosság reá Kossuth Lajos nagy hazánk fiának **Czepléd számára küldött üzenete, melynek valóságán kételkedni tovább nem szabad**, miután ő Czepléddel az összeköttetést meg is szakította. A magyar közmondás azt tartja: **„mondj igazat betörök a fejed.”** Ugy volt és van ez ma is. Az igaz mondást nem szeretjük tűrni főképp ha az nézeteinkkel ellenkezik, innen van az, hogy Kossuth hazánk nagy fia üzenetét hinni nem akartuk és sokan még ma sem hiszik. Én lelkiismeretem igazságára hallgatva tovább a valóban nem kétkedem és tiltja becsület érzetem, hogy más kétkedésre vezessek. Tudom, hogy szavaim ellenszenven szólnak Czepléden, mert sokan vannak, kik épen úgy mint én Verhovay Gyula ur személyében egy Kossuth Lajos nyomdokát s elveit követő személyt véltünk szeretni és abban a véleményben voltunk, hogy Verhovay Gyula ur mellözése által a független szabad eszme lesz megtámadva. De akár szeretnek, akár nem egyesek én lelkiismeretem parancsszavát követem és az igazat kimondom, mert a történelem számára Kossuth Lajos hazánk nagy fia által készített jegyzetekben Czepléd városáról netán feljegyzett bűnöknek részese lenni nem akarok, mert addig, míg a szabadság, testvériség és egyenlőség szent eszméjét foly a harcz, kötelességemnek érzem abban részt venni; de ha az attól eltér és átlépi a határt én tovább egy lépést sem tehetek, mivel eddig a tisztesség és becsület útján haladtam s azon meg is fogok maradni, mert nem szeretnék bűnrészese lenni oly tetteknek, melyek által nemzetem három szent ígéje a szabadság, testvériség és egyenlőség eszméje megsértetik, a szólás szabadság pedig megakadályoztatik Czepléden, Kossuth Lajos hazánk nagy fia fájalmára, mert bizonyosan elkeserítené végső napjait az, ha azt kellene látnia, hogy a szólás szabadságnak Czepléden törvényes hatalommal kell védelmet és tiszteletet szerezni.

Polgártársak! A szabad eszmék és közjólét érdekében minden becsületes polgár megteszi kötelességét és ha ellene tesz bárki, akár a határt nem ismerő tulzások, akár a polgári kötelesség mulasztás, akár szántsándékos rosszakarat által az olyan bünt követ el hazánk és annak szabadsága ellen.

Az utóbbi időben Czepléden fájdalom oly tettek lettek elkövetve a nép izgatása által, melyek a tisztesség korlátait átlépték. Becstelen rágalmak hirtettek szét szándékosan aljas piszkolódó emberek által a nép között.

A „Függetlenség“ című lapba is át vett eme rágalmak által országszerte nemcsak a Verhovay-párt, de maga az egész város is tisztesség érzetében meg lett sértve.

Én eddig nem szóltam, de most tekintettel arra, hogy Komjáthy Béla ur épen olyan irányon halad, mint Kossuth Lajos hazánk nagy fia és tekintettel arra, hogy a negyvennyolczas elveket az országgyűlésen már 12 éven át védte, és Verhovay Gyula urtól csak abban különbözik, hogy **ő nem beszédben de tettekben s a törvény engedte módon igyekszik** a 48-as elvek megvalósítása után **társadalmi uton rendezni az anti-**

szemitizmus kérdését, tekintve továbbá azt is, hogy ezuttal már csakugyan vannak Verhovay Gyula urnak olyan mulasztásai, melyek okot adnak arra, hogy miatta Czegléd népe tovább egymás között ne veszekedjen és magát a Bába Samu-féle márczius 15-iki botránynak ki ne tegye és be ne szennyezze jobban, mint ahogy be van szennyezve és legvégül még különösen tekintetbe véve azt is, hogy Komjáthy Béla ur ellen Czegléden szétszórt hazug tisztességtelen hoholt híreket Verhovay Gyula ur bizonyos részben a „Függetlenség“ című lapba is átvette, mindezen okoknál fogva kijelentem, hogy én az elvem mellett ezután is rendületlenül megmaradok, de Verhovay urat azon tétre, mely a tisztesség az illem és az igazi szabadság, testvériség és egyenlőség szent elveinek határát megsérti, át nem lépek, mert mint Czeglédi polgárnak városunk nyugalma és becsülete iránt kötelelességeim is vannak.

Tovább nem megyek mert tudva izgatni s bünt követni nem akarok.

Ne követeljen tőlem részleteket senki, mert azt Verhovay Gyula urral volt hosszabb ideig tartó bizalmas viszonyommal vissza élni nem fogok, de mert Kossuth Lajos nagy hazánk fiához menni szándékolt küldöttség elmenetelét ellenzők akaratában Verhovay urnak is valószínűen beleegyezése volt, mely tettet én akartam és akarom ma is, mivel ez ügygyel minden becsületes magyarnak tisztába kell lenni, annak szükségét ma is fenntartom.

Mint hogy rég ismerem Komjáthy Béla urat, kit a függetlenségi országos párt bizottsága Czeglédnek ajánlott, ennél fogva saját tapasztalataim után tudom, hogy mily hathatósan védte a nemzet jogait az országgyűlésen, sőt arról is tudomása van az egész országnak, hogy Komjáthy Béla ur pár hónappal ezelőtt még fegyverrel is védelmezte a nép ügyét akkor, a midőn az országgyűlésben felemelte szavát a hadsergnek osztrák szellemű tisztjei ellen, a kik a mi fiainkkal rosszul bánnak, s azokat sanyargatják.

Ezen felszólalása miatt, mint tudjuk karddal kellett megvívni a pécsi dragonzos ezred egyik tisztjével, — s tudjuk azt is, hogy Komjáthy ur maradt győztes ebben a viadalban.

Én nem vettem ugyan részt Komjáthy ur felléptetésében, mivel akkor még pártoltam Verhovay Gyula urat, de mert Czegléden Komjáthy Béla urat tisztességében ártatlan megtámadták és ezzel Czegléd város tisztességét megsértették, az igazság védelmére fellépek és kijelentem, hogy Verhovay Gyula urat tovább ez uton nem követhetem. Annyival inkább kötelelességem ezt kijelenteni, mert e hó 12-én Komjáthy Béla ur programmi beszédjének megtartásakor a szólás szabadság érdekében tett csillapító fellépésem miatt több párt tagok által ártatlanul meg lettem sértve és 20 éves politikai tiszta jellemem gyanuba vétetett és mert a szólás szabadságnak karhatalommal kellett érvényt szerezni, a törvényt tiszteletben tartani.

Ezen elhatározásomat a félreértések kikerülése és nyílt őszinteségem beigazolása végett Czegléd polgáraival, valamint Verhovay Gyula ural tudatni kötelelességemnek ismertem.

Czegléden, 1887-ik évi június hó 19-én.

Mészáros Lajos.

1892.
Czeplény.

31.

✓ Polgártársak!

A választás küszöbén kiábrándultunk. Károlyi Gábor gróf otthagya kerületét a hol szép alkalmá volna a kormánypárt ellen harcolni, — ő azonban semmi áron sem akar véteni a kormánypártnak, hanem idejött a függetlenségi párt ellen küzdeni! Az ilyen jelölt rosszabb a kormánypártinál.

És milyen fegyverrel küzd? Az asszonyokat és gyermekeket izgatja ellenünk, hogy sóprúval és sívalkodással kergessenek bennünket a szavazásra. Ez az erkölestelenség netovábbja! Ez azt teszi, hogy az asszonyok ne tiszteljék férjeiket és a gyermekek ne engedelmesskedjenek az apáiknak. Ez azt teszi, hogy Czepléden a választó polgárok semmik, — nem is emberfejet hordanak a nyakukon, hanem szamárféjet, a kiket korbáccsal kell szavazásra hajtani, mint a szekérbe fogott barmokat. Köszönjük szépen ezt a megtiszteltetést, de nem kérünk belőle.

Programbeszédet is ígért a gróf ur, de nem mondott. Méltósága nem engedte, hogy a „ködmonős atyafiak“ kedvéért rendes beszédet tartson. Egyszerűen hivatkozott Főtűs Károly művére. Ez oly lenézése a felvilágosult független polgároknak, melyet mi nem tűrhetünk el. Mit várhatunk tőle, ha megválasztjuk? Még jobban lenéz bennünket!

És kik a kortesei? Sági Antal és Goldstein nevű zsidó! No hát a kinek a gusztusa beveszi, az kövesse őket! Mi ilyen emberek után nem mehetünk.

Pénzt is ígér fűnek fanak a méltóságos ur. A zsidó hitközségnek is 5000 frtot ígert templomra. No polgártársak, a czeplédi választók lelkiismeretéből még senki se mert zsbivásárt csinálni. Reméljük, hogy ezuttal se eladó se a teste, se a lelke egy czeplédi választónak se.

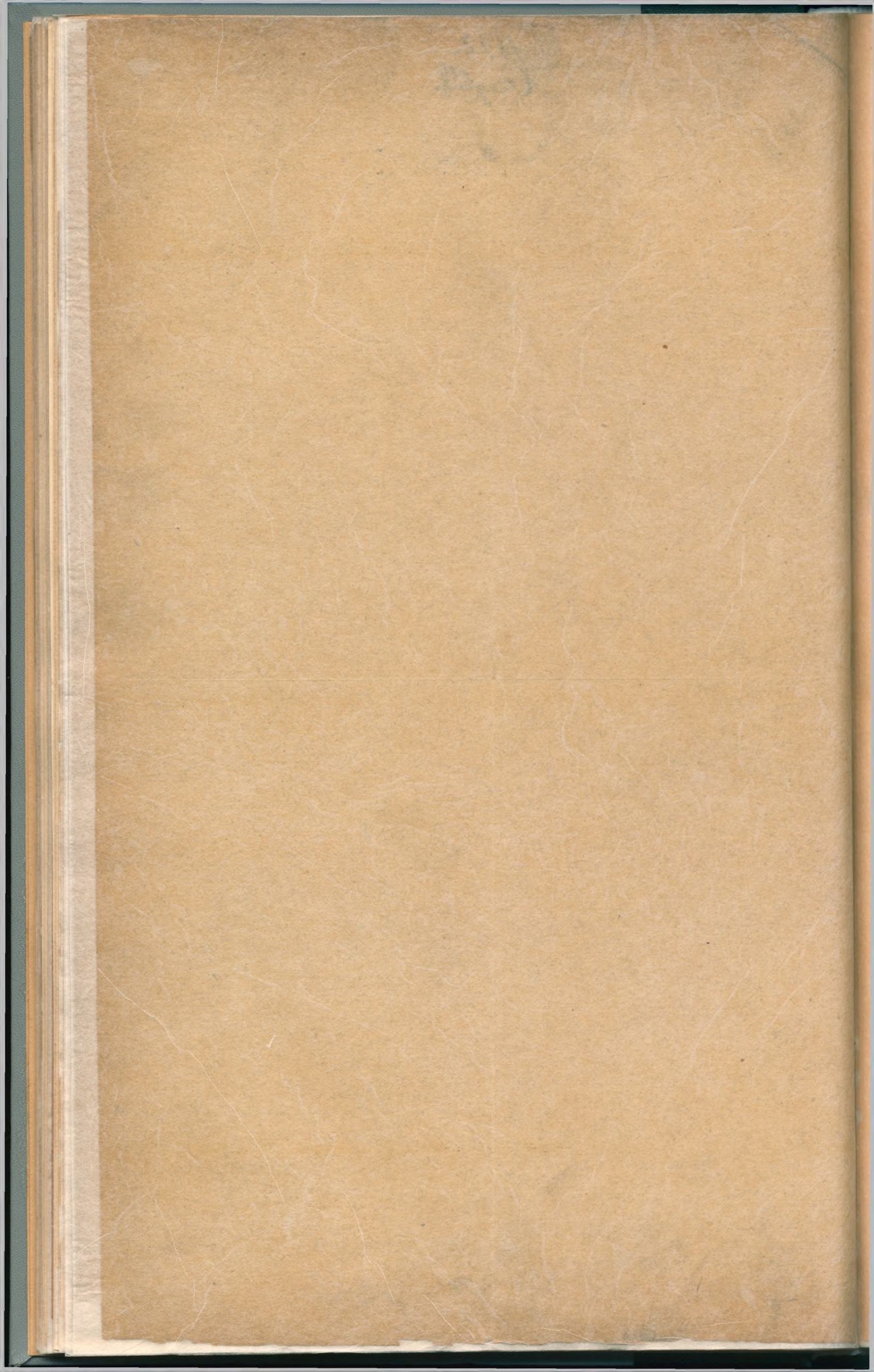
Polgártársak! Határunk részben az ártérszabályozás terhe alatt nyög. Ki ne tudná, hogy e terhet a sőregi víz okozza? Ki ne tudná, hogy Sőreg egy krajezár árteret sem fizet? Es ki ne tudná, hogy Sőreg a Károlyi család birtoka? Ezekután ki volna elég merész azt hinni, hogy a méltóságos ur majd segít az ártereken azzal, hogy Sőreget — a családi birtokot — is bevonja az ártéri fizetés alá? Ám a ki kárát akarja a városnak, az menjen Sági Antal és Goldstein után!

Mi kiábrándultunk! A ki a saját kerületében nem kell, az nekünk sem kell. A ki a kormánypárt ellen leteszi a fegyvert és a függetlenségi part ellen folveszi, az a mi követünk nem lehet.

Felhívjuk választó polgártársainkat, adják szavazatukat arra, a kit magunk nevelünk magunknak, — a kinek eddig is sok hálával tartozunk.

Éljen Hegedüs Károly!

Több volt Károlyi-párti választó.

1892.

Czepléd.

32.

Felhivás!

A közel jövőben újra bekövetkezend az a fontos pillanat, midőn alkotmányos jogainkat gyakorolva elveinknek a törvényhozás útján érvényt szerezni alkalmunk leend, rövid idő múlva újra képviseltetnünk kell magunkat az 1892. évben összehívandó országgyűlésen.

Czeplédváros le nem térhet az elődei által kijelölt s követett utról. Czeplédváros rendíthetlen polgársága ma is teljes odaadással ragaszkodik azon elvekhez, melyeket szomorú számkivetésben, messze imádott hazájától ma is fennen hirdet nagy apostolunk **KOSSUTH LAJOS**.

Kibontva leng a nemzeti zászló, melyre fénylő betűkkel van felírva „1848“, s szent meggyőződésünk, hogy Czeplédváros hazafias polgársága ez alá fog gyülekezni s bátran fogja kijelenteni, hogy a függetlenségi és 48-as párt tántoríthatlan híve.

Eme magasztos eszmék s elvek fenntartása mellett azonban szükséges városunk s polgártársaink közérdekeit is szem előtt tartanunk s bizalmunkkal oly kifogástalan jellemű becsületes egyént felruháznunk, ki míg az ország és nemzet szabadságát a függetlenségi és 48-as elvek alapján rendíthetlenül védelmezi, amellet városunk összes lakossága érdekeit is magáévá téve azt előmozdítani iparkodik. Oly férfira van szükségünk, a kivel — mint ű az atyával — bizalmasan közölheti ügyét, baját bármily felebarátunk, ki míg egyrészt közörömeinkben résztvesz, úgy fájdalmainkban is osztozik és bajainkon önzetlenül segít, kinek ajtaja épen úgy, mint szíve lelke, polgártársai előtt mindig nyitva áll; egy ilyen férfi pedig, aki úgy városunk, valamint egyesek ügyét, baját, viszonyait ismeri, nem lehet más, mint **aki maga is városunk fia**.

Polgártársak! Egy alak magaslik ki már régebb idő óta közülünk, kinek szívósága, tiszta jelleme, becsületessége s a közönség iránti önzetlen szolgálatkészsége kellő biztosítékot nyújt arra, hogy ő legyen a mi alkotmányos jogaink letéteményese, s általa érvényesítsük törvény-adta betolyásunkat Hazánk sorsának intézésére.

E férfi **Hegedűs Károly**, a mi vérünkből való vér, akit midőn polgártársaink szíves jóindulatába ezennel ajánlani szerencsénk van; egyuttal felkérjük önöket, hogy a jövő képviselő választás alkalmával, mint a czeplédi függetlenségi és negyvennyolcas párt jelöltjét a Haza és városunk érdekében szavazatukkal támogatni sziveskedjenek

Czepléd 1891. december 7-én.

A függetlenségi és 48-as párt
intéző bizottsága.

1875
Copy

1895.
Czegléd.

35.

Városunk gyásza!

† Gróf KÁROLYI GÁBOR országos képviselőnk, magyar hazánk egyik legderékabb mágnása meghalt.

Szombaton délelőtt érkezett az első távirat a szomorú hírről B. Molnár Sámuel párt elnökhöz, délután 4 órakor a helybeli róm. kath. és reform. templomok tornyaiba a harangok zugása jelzé a szomorú hirt, melyet mély megilletődéssel vettek tudomásul városunk polgárai, kik a szabadság, egyenlőség és testvériség ezen törhetetlen harczosát, Kossuth Lajos, Garibaldi kedvencz emberét ismerték s őszinte becsületes lelkiületéért mély tisztelettel szeretettel környezték.

Gróf KÁROLYI GÁBORT városunk 1892-ben választá meg országgyűlési képviselőül, e szerint városunkat 3 és fél évig képviselte és pedig becsületesen. „Nincs nekem nőm s gyermekeim, önöket szoritom én keblemre“ mondá sokszor a Kossuth-téren. — Nagyon szerette Czeglédet s büszke volt Czegléd képviselőjére s Czegléd gróf Károlyi Gábor alatt hűben dicsőségben sokat nyert, országos képviselők sűrűn keresték fel.

S feltesszük a kérdést, vajjon a jövő méltó utódot fog-e ültetni helyébe?

Az egyletek, olvasókörieket és városunk polgárait ez uton is felkéri a pártelnökség, hogy a temetésen leendő részvétel iránt megtartandó értekezleten szeptember hó 1-és napján, Vasárnap délelőtt 11 órakor a városháza nagytermében minélzamosabban jelenjenek meg. A temetés időpontja és helye még eddig nincs tudomásunkra hozva; de holnap már közhírré fog tétetni. A helybeli függetlenségi párt 100-as bizottsága külön gyászjelentésben fog megemlékezni haláláról, mi is csatlakozunk a részvéthez.

Béke lengjen az elhunyt derék ember porai felett!

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

1100 EAST 58TH STREET, CHICAGO, ILL. 60637

TEL: 773-936-3700 FAX: 773-936-3701

WWW.CHICAGO.EDU

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

500 EAST LEXINGTON AVENUE, NEW YORK, NY 10017

TEL: 212-850-6641 FAX: 212-850-6642

WWW.CHICAGOEDUPRESS.COM

CHICAGO, ILL. 60607

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

500 EAST LEXINGTON AVENUE, NEW YORK, NY 10017

TEL: 212-850-6641 FAX: 212-850-6642

UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1992

1896.

Czegléd.

Meghívó.

34r

T. választó polgárok!

A követválasztás napja közeledik. Mindazokat, a kik BÁBA SÁMU uralmát városunkban már megsokalták, tisztelettel kérjük fel, hogy a f. hó 22-én este 6 órakor a „Katholikus kör“ helyiségében tartandó

bizalmas értekezletre

megjelenni sziveskedjenek.

Czegléd, 1896. okt. 21.

Maczonka János
Sági Ambrus
Hitter Miklós
Szunyogh Pál
Magyar István
Zsemje István
Szeleczki Mátyás
Paulovics János
Szokolovics Ferencz
Zakar Albert
Eder Károly
Öze Márkus
Öze Mihály
Szeleczki János
Bubori János
Mizser István
Ifj. Bálint András
Tóth József
Sági József
G. Biró István
Bálint Pál

Szerdahelyi Vilmos
Túri Károly
Rich József
Hoffer Károly
Dóczi József
Bezzeg Illés
Szepesi György
Ifj. Szeleczki János
Magyar Ferencz
Gór Nagy György
Budai Sándor
Magyar István
Rudda Károly
Donovitz Alajos
Halász Károly
Csipkó Pál
Csibra Mihály
Mészáros János
Bubori János
Bálint Ferencz.

T. Katholikus Polgártársak!

Képviselőválasztás előtt állunk! Meg kell fontolnunk jól, kire adjuk szavazatunkat. Arra-e, aki Czegléd városának javát akarja igazán, vagy arra, aki ha jót akarna sem teheti, mert **Bába Samu nem engedi**. Igen t. polgártársak, Bába Samu, ez a gonosz szellem, a minden jónak és igaznak esküdt ellensége, újra föltámadt s oda törekszik, hogy **érzelmeinket kizsákmányolván, a maga malmára hajtsa a vizet**. Mert jegyezték meg, hogy itt nem más akar lenni, mint az, hogy Kossuth Ferencz köpenyegé alatt, **Bába Samu legyen a követ**. Akarhatja-e ezt igaz katolikus ember? Nem! Nem akarhatja azért, mert Bába Samu a **vallásgyűlölet felszítását is kedvencz foglalkozásának tartja**; különben is a **katholikusoknak régtől halálos ellensége**, a katolikuság ellen szövetkezne az **ördöggel** is, csak hogy megrontson bennünket! Hát elfeledtük volna, hogy egy időben miként nyilatkozott rólunk? „**Még baktert sem tűrök meg a városházánál, ha katolikus!**“ Polgármester korában mondta ezt. Avagy hallgathatunk-e ő reá, a ki elég lelketlen volt ezelőtt 12 évvel **katonasággal töretni össze a népet**, csak azért, mert véleményeteknek jogos kifejezést adtatok! T. polgártársak! Sok könny és sok vér omlott már ő miatta ki! Lehetetlen, hogy ezt elfeledték volna; de ha elfeledték, jusson eszetekbe **hogy ő ma se szűnt meg ellenünk áskálódni, ma is lépten-nyomon gyaláz bennünket, katolikusokat!** Hát nem tehetünk mi az ő gyalázkodásai ellen semmi? Tehetünk. Jertek össze t. polgártársak egy, e hó 22-én délután 5 órakor tartandó bizalmas értekezletre a **Katholikus-Kör helyiségébe**, hogy teendőinket a választás felől megbeszélhetjük. **Nagy és fontos érdekek követelik ez összejövetelt**. Ne hallgassatok a Samu korteseire, a népámitókra, akik Kossuth Ferencz neve alatt akarják a **nyakunkra ültetni Bába Samut!** Saját jól felfogott érdekeink követelik azt, hogy végre valahára leszámoljunk azzal **a pióczafajjal**, amely a hatalmat minden áron magához akarja ragadni, hogy **vérünket kiszipolyozza!** Jöjjetek el e bizalmas értekezletre mindnyájan, **mert ez értekezlet határozatából csak jó és haszon háramoltatik városunk minden fiára**. Ne hagyjátok elcsábíttatni magatokat Samu sátánaitól, akik mindenütt ólálkodnak, hogy megejtsék érzelmeiteket. Tartsunk össze t. polgártársak, akkor a pokol kapui sem veszenek erőt rajtunk. Nem, t. polgártársak, **mi nem követhetünk olyan egyént, akinek se szive, se lelke, se vallásos érzülete nincs!** Aki legutóbb is úgy nyilatkozott, hogy „**az Istenen is keresztül tör!**“ Szégyen, gyalázat lenne egy ilyen Istenkáromlóval és **Istenellen lázadóval** egy táborban lennünk! Jelszavunk legyen ez: „**Ha Isten velünk, Bába Samu hiába ellenünk!**“

Czegléd, 1896. okt. hó.

Az intéző bizottság.

36. 1884.
Csáktornya.

DOMORODCI!

„Rěč puka je rěč bozja“

Opet se priblizava ono vrěme, gde budete vi posluhnjeni, i rěč vašu na vagu postaviti mogli.

Neposlusajte one, koji puka na zlo vodiju, koji samo svoj hasen gledeč, vas na lepek vabiju, a kad se vlovite, onda vas ostaviju, i kad svoj cilj postignu, vas zesmejavat budu!

Budite pametni, i hladnokrvni; ocistite vase dušnospoznanje od političkih grehov. Premislite da kuliko ste od onoga vremena zgubili, od kad ste se protivnoj stranjki pridružili. Prestimajte i to, kulika obićanja nesu zpunjena. Kaj su vam pred trema leti od protivne stranjke za sigurno obekali. Gde je priločki kr. sud? gde je regulacia drave gde je prelaz rogate marhe, gde je plodjenje duhana i. t. d.? Na mesto toga nam je priskrbela fercerunga na vino, na pivo i na meso i još k tomu na petroleum, kavu i cukor i drugoga neismernoga kvara.

Vsemu tomu je zrok to, da nismo imali ablegata, koj bi nas poleg vrednosti zadovoljno zastupati bil mogel. Pak sada opet ste pripravni pod onu zastavu stupiti, pod kojom vnogo ste vre zgubili, pak nikaj do vezda dobili?

Istina, pred tremi letmi ste obladałi, ablegat je on postal, komu je veksa stranjka svoj votum dala. Nego sada pitamo vas, koj želi opet takvoga ablegata zebati, koj ne samo nikakve koristi nam ne vćinil, nego i vnogo kvara nam je zrokuval?

Kaj oćekivate vi od one stranjke, koja to isto ima pred očima, kak i naša; ona skrbi samo za sebe, i glavni njeini cilj je zpomoćum vaših votumov na korman dospeti.

Ne tak, domorodci naši! mi na pomoć vašu setujemo. Od vezda nedopustimo vas na krivi put zapeljati, nedamo da vas gdogod na svoju stran obrnul, pak vaševo tume sramotno na svoj cilj hasnuval bi. Pokažemo vam pravi put, kojem segurno koraćati, i koristno napredovati morete.

Ovako anda! pokazemo vam on jednaki put, a ov je po kojem naše domovine veksa stranjka hodi. Tak anda zakaj mi nebi veksom i jakšom stranjkom skup držali?

Anda mi iznimku ćinili nebudemo, nego drzimo se one stranjke skom orsaga našeg svetla lica, i naroda veksa stran drži. Spadati hoćemo k onoj stranjki, koja jedino med očima ima dobrostaju puka, i na ćijoj zastavi svetlemi slovami napisano se ćete: „**sloboda, bratinstvo, i jednakost.**“

Zdigimo anda visoko ovu našu zastavu, naj se gizdavo vija! Gledi mili narod na njoj pravu zemeljsku diku! ter znaj i to; da samo pod ovom zastavom moremo mi oćladati, i da samo ovo je ona zastava, koja nam nazvestjuje pravicu, vraći nam ljute rane pak nas pelja vu krilo podpune zadovoljnosti.

Postuvani domorodci! pod ovu zastavu se mi moramo spravljati, pak znajte, da ovu zastavu nam Hoffmann Pál drži. Izkriknimi anda jeduim glasom, de naj živi nas zastavnik Hoffmann Pál.

Živio HOFFMAN PAL naš oblegat!

1884. Csontos (Munkis)

Magyarországi Szabadság- és
Kisérlet.

1884.

37. 1884.
Csáktornya

POSTUVANI DOMORODCI!

Vu orsackom spraviscu je za proslih trih godinah, bilo sest strankah: 1. skradnja leva, koja ne e da bi nas velicanstveni kralj bil zajedno i austrianski cesar vu jednoj personi, nego da bi mi posebnoga kralja i samo magjarske vojnike iliti domobrance imali 2. Neodvisna stranka, koja od nijedne druge stranke zavisiti niti nacela od drugih prijeti nece. — 3. Antisemiticna stranka, — 4. narodna stranka. — 5. Umerena protivna stranka — 6. Sloboduumna iliti liberalna tako zvana vladuca, stranjka. Od ovih sest stranjkah mi zbirci cakoveckoga kotara imamo dva kandidirana ablegata i to.: za protivnu stranku Molnara Stefana, a za vladnu stranku Hofman Pavla. Pervi je vec zastupal Medjimurje 1875 do 1878. Za ono vreme je nam 12 stavkah obeal, od kojih stavkah je sve ono, kaj je od orsaga predloženo bilo za potrebno i spunjeno brez votuma našega ablegata, a ono, kaj bi samo za nas medjimorce ne samo da je ne spunjeno nego jos s vremenom pokvarjeno i čisto oduzeto kak n. pr. sadjenje duhana.

Nadalje smo za ono vreme obterseni bili s-gornicom, proracunalo se nam je svaka vedra vina koju smo negda za 3 frt. placali odkupiti, po 8 frt. 40 kr., te su nas puntali ljudi znate sto sve — da najmo se pogajati niti na komisiju jiti, da bi povedali prave imena vezdašnjih gospodarov; po tom su nekoji duzniki van spusceni a oni koji su ne nikaj duzni iliti frajšcinari gori zeta, sbog ove protivnosti su nam najpredi 1877 godine 30 pandurov a potlam 200 soldatov na ekuciju poslali, bez da bi nas ablegat barem jednu rec vu orsackom spraviscu povedal ili na znanje dal, da su medjimorcei nekoji krivo a svi skoro sprevelikom gornicom obterseni kojse nigdar splatiti ne budu mogli kajti mesto 50 jezer vezda 300 jezer moramo platit. — Ter imo po 5 frt. a placamo po 8 frt. Istina, da je nam pred tremi letmi protivna stranka obečala pomoc, a potlam nije nitko više naše prošje hotel posluhnuti. Precitali i posluhnuli smo reci jedne i druge stranke. Protivne stranke kandidiranoga ablegata je govor bio, da je pred 30 letmi svaki gospodar više marhe i više penez imal kak vezda. samo to je zaboravil povedati, da je onda jedan gospodar bil na onom gruntu, na kojem je vezda 5 ili 6, te ni svaki mogel svu marhu i sve peneze dobiti od svojega oca i matere. —

Na a vlada ravna vec 9 let, pak nam je nikaj ne pri gospodarila nego samo porciu poveksala, pak dopustila, da svaki koj si napiše delano vino ili zganicu slobodno čini tak kak vu drugih orsagih, zato mi nemremo vina prodati Istina da je 9 let na kormaru ovaj Ministerium nego jeli je ovih 9 let bilo vreme za pomoci svakomu gospodaru, jeli su ne biti potresi povodja, tuča i t. d. tak je zagrebcanom tristojezer na posudu dala vlada bez interesa na dvadeset let, Segedincanom i okolici kojim je voda sve poplavila je orsag više milionov morat na pomoc dati, od tucovine šibru doli pus ati; samo vu Strigovi trijezero frotah dol pušceno šibre sbog tucovine, jednu jezeru pak je velicanstveni naš kralj nam na pomoc dal a vezda poleg nove katastralne šibre dve jezero forintah vu Strigovskoj fari menjša gruntna šibra, kak je do vezda bila svako leto, nadalje je Ministerium odredil vu Strigovi 3, Rackaniži 2, Orehovecak 1 i Stanetinci 1 orsa ku skolu, za koju učitelje, kvarter, derva, klupi i sve skup orsag prek 5 jezer na leto plati a dobi nutri po 5 kr. od fornta samo sedamsto petdeset forintah, 2 frta od detera niti pol ueplačaju, a siromaki još knjige zabadav dobiju.

Tak nesrečnikom pomagati, porciu doli pušcati, gruntno šibru pomenjšati, škole sdaravati, komske premie davati, zrebce skoro vu svacoj fari držzati, pak tuliko sudov, soldatov i za orsacke duge koji su svekšinom predi napravljeni kak je magjarski Ministerium postal 111 milionov interesa placati, vu nesrečnih letah gospodariti naj si svaki sam premisli na kuliko je moguće i na kuliko ne. Izmed 458 ablegatov mi samo 1 ga izabiramo, te si moramo takvoga izabrati, koj kojega ime je vu orsagu znamenito i veliko koj je cvrst vu svojem nacelu. Mi moramo si takvoga cloveka izabrati, koj pravicu bolje ljubi nego sve drugo. Mi moramo ako o emo na cilj postići takvoga si izabrati, koj sve orsačke zakone pozna te da se vupa zadobiti ono, kaj nam obca i kaj je naša želja; mi moramo si takvoga izabrati, koj je vu celom orsagu poznat i glasovit clovek, pred kojim znanost i istina, pravica i domovine ljubav tak visoko stoji, kak nebo. Osobito mi medjimorcei trebamo takvoga obligata, koj nas vu svakojakih tezkocah i nep ilikah bude braniti mogel i hotel.

Protivna stranka ima najglasovitesega mu a, kojega oce za ministra postaviti grofa Aponjia njega su hoteli sbirci onoga kotara gda je obligat bi, kada je isel ralcuna davat, kamenovati; a druga glasovita glava je Szilagyi, on vojuje zato, da bi se službenikom i činovnikom orsa kim placa poveksala. Jeli budu ovi ako na Ministerium stupiju bolje gospodarili i svakomu po voli orsag ravnali? jeli nebudu opet i oni imali protivne i nezadovoljne stranke to si svaki naj sam premisli?

Istina da su poleg protivne stranke i redovniki, koji su proti svetlosti izobracanja i školah, nadalje proti civilskoj zenitbi koja je već u svakom orsagu i u talijanskoj vpelana, nadalje su protivniki skoro svi fiskalusi zato, kajti njim je zakon, občinski i bagatelni sud do 50 frt. vpelao

koju svatu svaki bez fiškaliuša i bez svakojakih troškov more tužiti, a niti pri pravdah i delingah si nesmi računati svaki tuliko, kuliko bi sam rad, nego samo kuliko mu sud dosudi. Jeli budu ovakva gospoda bolje ravnali orsag, ako na kormilo dojdú? teško — kajti imamo više primerov n. p. pri Serpakovom gruntu vu Stanetinci gde su ljudi sve peneze z gubili.

Dakle iz svega toga vidimo, da su one reči i stampana pisma, koja su od protivne stranke k nam poslana samo s-bantuvanje i ne istinitosti, jer sejaju med ljudstvo neslogu i kukol mesto da bi poleg vere kërscanske i deset bozjih zapovedih, koju je sam Bog izraelcem za zakon napravio, ljubi istinu i pravicu. —

Zato neposlušajmo duže takvih puntarov, koji su nas već više putah na naš kvar obérnuli nego dajmo Bogu kaj je Bože, a cesaru ili kralju kaj je kraljevsko. te se pridružimo stranki, koja jedino pred ocima ima zastavu slobode, bratinstva i jednakosti, a tu zastavu nam poljo-deljavskoga plemena rodjen HOFFMAN PAVEL sada vu Pestu navučitelj orsackih pravic dérzi.

Stoga izkriknimo jednim glasom, da naj zivi naš oblegat

HOFFMAN PAL!

*Српскогъ и Крстоваго
и папскогъ крстоваго
Крстоваго,
1874.*

POZIV

poštovanim zbirateljem zbirnog kotara Čakovec!

Orsačko spravišće za kratko vrēme dokončalo bude svoje zakonodnašajuee posluvanja. i zbiranje abligata na novo orsačko spravišće vu eelim orsagu počelo se bude.

Gledeć skupno zakonski položaj domovine naše. vnoгих i stranom težkih prituzbah, koje vu budućnosti se rešiti i olehkotiti bi se morale, sakog domorođea izkrena i domorodna dužnost je, svoje osvedočenje ne samo muževno i odprto, nego tulikajše nikog se bojeć neodvisno izraziti.

Mi koji ni samo oštro, nego i poleg dušnog spoznanja pregledali jesmo materialni položaj Medjimurja osobito pako zbirnog kotara Čakovec: jako dobro jesmo se osvedočili, da vnoге potežkoće stanovnikah Medjimurja samo tak moguće lečiti, ako jedino vu vladu postavimo ufanje nase, ar je samo jedino vladi dano to, nam na pomoć biti.

Oglednemo se okolo, kaj potrebuje najbolje zbirni kotar i kaj Medjimurje?

Tak kotara stanovniki, kak i mi dobro znamo, da vu premi-nucih letah iz sadjenja dohana veliki hasen imeli, od kojega med vre-menom ipak odhitjeni jesmo. segurni moremo biti, bolje kak ne, ako na korist vlade šetujemo, da sadjenje dohana opet zadobiti budemo mogli. Ipak jeli moremo se toga ufati, ako i nadalje stojimo s vladom na nepriateljnih nogah?!

Ali ne samo ov zrok, koj nas oputjava, da položaj pobolsamo; imamo još vnoгo zrokov koji svakomu razumnomu človeku kažeju, kak se ima priklopiti k ponašanju onomu, koje nam okolnosti zavdaju. Ovak: kr. kotarski sud vu Preloku, kr. učiteljska preparandija vu Čakovcu, potrošnina, gornica i selske škole i t. d.; i t. d.; sama takva pitanja, koja nam je jedino vlada moguća urediti.

Med takvemi okolnosti imamo se samo sjediniti da jednostavnom jakostjom predobimo korist vladuu, koja je jednoglasna s našemi zelami.

Postuvani zbiratelji! Bratja Medjimurci!

Podajmo si ruku jeden drugomu pod zastavom vlade; neslušajmo na one, koji nas samo s praznim obećanjem hraniju! I da naše trude uspeh kuruni, i da zvrhu osobe našeg budućeг abligata se dogovoriti moremo: pozivljemo postuvane zbiratelje zbirnog kotara Čakovec, da na ovog leta

aprila 6-ga po poldan ob 3 vuri

vu čakovečkoj velki oštariji držajuć dogovor vu skim veksim brojom doјti izvolite!

Živio domovina!

Petdesetni izbor

Čakovečke slobodno umne stranke.

Luokkoonus / Murakso
9 hehät. kora. jine.
Jelhiwat
1884.

1878.

Csákvári körlevél.

Tisztelet polgártársak!

A csákvári választókerület „független ellenzéke“ f. hó 7-én megtartotta párt-értekezletét.

Az értekezlet jegyzőkönyve alapján van szerencsénk tudatni tisztelt polgártársainkkal, hogy a csákvári választókerület ellenzéki jelöltjéül a közbizalom folytán *Sárközy Aurel határozott balpárti elvtársunk* kéretett fel, ki is a jelöltséget közörömünkre elfogadta.

A bizalom mit irányában e mai napon a csákvári választókerület ellenzéke tanusított tekintve jelöltünk multját és tekintve jellemét tökéletesen igazolva van!

Önökhöz fordulunk most tisztelt polgártársak! Önökhöz e választókerület *romlatlan keblü igaz fiaihoz*, hogy zászlónk alá tömörülve kerületünkben az ellenzékét győzelemre juttatni segítsenek!

Ügyünk *igazsága — megvesztegethetlenség, — tántoríthatlan hazafiság* — és *egy akarat*, — ezek tartsanak össze bennünket! s akkor a csákvári választókerület az ellenzéknek ismét vissza lesz nyerve!

Bizzunk a magyarok Istenében, ki adjon mindnyájunknak buzgóságot s igazságos ügyünknek győzelmet!!!

Kelt Nyéken, 1878. július 7-en tartott pártértekezletből.

Kontra Imre s. k.,
értekezleteti jegyző.

Cseh Mihály s. k.,
elnök.

Meszlény Lajos s. k.,
alelnök.

1878

Dr. Ballaci Géza

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Dr. BALLACI GÉZA

Faint text at the bottom left of the page.

Faint text at the bottom right of the page.

Faint text centered at the bottom of the page.

1881.

A csákvári kerület választó polgáraihoz!

Tisztelt Polgártársak!

Mint a csákvári választó-kerület szabadelvű pártjának képviselőjelöltje hálás érzéssel jelenek meg Önök körében, hogy röviden körvonalazzam azon álláspontot, melyet a közdolgozókra vonatkozólag a törvényhozásban követni szándékom.

Saját munkásságom és tevékenységem folytán oly független állást foglalok el minden irányban, mely nekem megengedi, hogy csupán meggyőződésemet követhessem; — különösen a mi a kormányt illeti: én annak irányában semmiféle lekötöttségben nem állok.

Ellenségeim és irigyeim a tisztán magánjogi viszonyt képező alapítványi bérletemből a gyanúsítás és aljas hazugság eszközeivel — a tehetetlenek ez utálatos fegyverével — támadják meg függetlenségemet.

Ha mégis szavazatommal támogatni fogom a szabadelvű párt többségéből alakult — s törvényesen csakis abból alakulhatott kormányt, teszem ezt azon benső meggyőződésből, mert az, az állami létünk sarkkövét képező közjogi alapon áll, melynek megingatása vagy lerombolása — mint azt az ellenzék óhajtja — állami létünk megsemmisítését vonná maga után.

Ezen álláspontom azonban ki nem zárja azt, hogy anyagi jóllétünk érdekében az ország teljes gazdasági függetlenségét óhajtsam, s azt biztosítani igyekezzem nemcsak a külfölddel szemben, de ha az osztrák állam a mi érdekeink rideg mellőzésével csak saját érdekét tartaná szem előtt: ezen önző törekvések ellenében az önálló vámterület felállítását követeljem.

Tehát az új kiegyezés előkészítésére, vagy esetleg az önálló vámterület felállításához szükséges előmunkálatok megtételére, s a siker biztosításához megkívántató adatok idejekorán gyűjtéséhez a kormányt figyelmeztetni el nem mulasztom.

Magam is — mint Önök többsége — földművelő lévén, a földműves nép anyagi helyzetének javítása szíven fekszik: a földművelés előmozdítására irányuló minden mozgalmat támogatni, abban résztvenni kötelességemnek tartom.

Gondoskodásom tárgyát képezeni szintugy az iparosok és kereskedők érdeke.

Az állam pénzügyi viszonyainak, s általán az államháztartásnak javulása örvendetesen nyilvánult legközelebb azon fényesen sikerült pénzügyi műveletben, mely szerént az államadósság egy részének kedvezőbb kamatra változtatása alkalmával a világ minden részéből oly tömeges aláírások történtek a magyar 4% államkölcsönre, hogy a szükséglet sokszorosán meg lett haladva.

Ezen pénzügyi műveletnek eredménye az, hogy évenként két és fél millió forint kamat takarított meg az államkincstár vagyis az adózó nép javára.

Gyors, olcsó, és részrehajlatlan igazságszolgáltatás mindnyájunk élénk óhaját képezi; — a lefolyt országgyűlés e tekintetben máris gondoskodott, — különösen az új végrehajtási eljárás behozatala, és a telekkönyvi hatóságok szaporítása által; — a még létező hiányok pótlását sürgetni fogom.

Rendes, a pártok szenvedélyes küzdelmén kívül álló közigazgatás nemzeti jóllétünk biztosításának egyik főtényezője: — képviselői kötelességemnek fogom tekinteni a közigazgatás rendszeresítését, végrehajtó közegeinek állandósítása által.

A közös hadsereg és honvédség terhes költségeinek apasztása, a katonai szolgálat korlátozása, s megrövidítése élénk gondjaim tárgyát képezeni; — a hervadhatlan dicsőséggel koszoruzott magyar honvédségi intézmény fentartása mellett oda fogok hatni: hogy meghagyatván a tiszt keret, a közvitészség szolgálata az elkerülhetlen szükség mérvére szorítottassék.

A hadmentességi adó is nem csekély terhet rak szegényebb sorsu polgártársaink vállaira; elég érzékeny csapás az, ha a testi fogyatkozással sújtott polgár a szeretett haza védelmének dicsőségében részes nem lehet; oda kívánok hatni, hogy az ily szegényebb sorsu polgártársaink a hadmentességi adó alól teljesen felmentessenek.

Mint már 3 év előtt jeleztem: az orsz. képviselők számának tetemes leszállítását kívánatosnak tartom; de ha az elérhető nem volna: követelni fogom a képviselők napidíjának eltörlését, ez által az adózó nép vállairól évenként egy millió forintnyi teher fogna levétetni.

Kivánni fogom a felsőház reformját is; ne jogositson annak tagságára csupán születés, s némely országos és egyházi méltóság, hanem legyen ott képviselve az érdem és minden közérdek.

Illő helyen és alkalommal ő Felsege koronás királyunk iránti öröklött hűségünk és kegyeletes ragaszkodásunk meleg érzetéből kifolyó azon óhajnak kifejezést adni kívánok: hogy koronás királyunk székhelyét önállóan szervezendő magyar udvartartással környezve az év egy részén Sz. István birodalma határai közé áthelyezni kegyeskedjék.

A közóhajnak e nyilvánulása szerencsésen találkozik az egyenjogúság szentesített elvén alapuló kiegyezési törvények követelményével; — e mellett a hazai szépművészetnek, — műipar és kereskedelemnek a nemzeti vagyonosodás e gazdag forrásainak — élénk lendületet és táplálékot nyújtana.

Végre a vallás az, mely a sors csapásai között, s a nyomor napjaiban egyedül nyújt oltalmazó vigaszt; — feladatomban ismerem oda hatni: hogy a különböző vallásfelekezetek közötti szívélyes jó egyetértés háborítlan fenntartassék, minden oly intézkedések, melyek a vallásfelekezetek nyugalmit zavarhatnák, mellőztessenek, a meglévők hatályon kívül tétessenek.

Ez azon irány, melyet lelkiismeretes meggyőződésem, s tiszta hazafiságom sugallatából a haza és a magyar nép érdekében követni szándékom.

52.

Nem először jelenek meg Önök körében, — Önök között élek, Önökkel együtt mívelem a földet, együtt osztoztunk minden búban bajban, melyet a sors reánk mért, — együtt örvendtünk az áldásnak, melyben az örök gondviselés részesített minket — tanácssal tettel segítve egymást ha kellett, vagy ha egymásra voltunk utalva.

Egyedül jövök, fogadott vándor apostolok kísérete nélkül lépek Önök körébe, — csak az igaztalan ügy szorul kölcsönözött szószólók védelmére, én egyedül a józan ész és tiszta igazság szavával kívánok hatni, és az általam képviselt ügy helyességéről meggyőzni Önöket.

És most áldja meg az Isten Önöket! — Áldja meg imádott Hazánkat!

Csala, június havában 1881.

✓ **Kégl György.**

Faint, mirrored text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is illegible due to its low contrast and orientation.

Faint text, possibly a date or reference number, located in the upper right quadrant of the page.

Közi György

1881.

Felhívás

a csákvári kerület önzetlen, hazafias, meg-
 —————
 vésztegethetlen polgáraihoz!

Polgártársak! Kedves testvéreink!

A polgári legszebb jognak gyakorlata — a képviselőválasztás előtt állunk ismét, Nemsokára eljön a pillanat, a mikor a csákvári kerület népének, s vele együtt az egész országnak nyilatkoznia kell, hogy mely alapon, mely módon akarja hazáját, családját, testvéreit boldogítani? fenn akarja-e tartani a mostani állapotot? vagy pedig szívének meggyőződése szerint ennél jobbat akar-e magának teremteni? s bizik-e abban, hogy teremthet?

Polgártársak! mi alólirtak, s velünk együtt a csákvári kerület többsége a mostani kormány, s annak elvei ellen nyílt zászlókkal, s becsületes fegyverrel küzdöttünk kerületünk mult választásánál. Megvesztegethetlenség, az ügy igazsága, elvünkben erős bizalom és összetartásunk zászlónkat győzelemre is vivé! s büszkén tekintett az egész függetlenségi balpárt az országban a csákvári kerület dicső választóira, kik megvetve a pénzt, undorodva az etetés és itatás, a megvesztegetés e leggyalázatosabb eszközeitől, bátran s szívők szerint — nem pénz, — s nem jutalomért mondták ki azt az elvet, mely nézetünk szerint az egyedüli csak, mely a magyar népnek igaz jogait alkotmányos uton visszaszerezheti.

Polgártársak! Testvéreink! Nem akartuk mi még most megindítani a választási mozgalmat e kerületben. Nem akartuk pedig éppen azért, mert:

1-ör az országgyűlés még együtt ül és el nem oszlott, s addig nem csak jogosultnak, de illőnek sem tartjuk a választási mozgalom megindítását, a mint azt mi pártunkkal a mult választás alkalmával meg is mutattuk,

2-or nem akartuk a mozgalmat megindítani azért, mert ismerjük a jobbpártnak kerületünkbeni erkölcsrontó, a népet vakságban tartani akaró, s a polgárokat csupán árunak tekintő politikáját, mely elbizakodva, minden választót megvásárolhatónak tart, és a mely politika okozza éppen a nép erkölcesinek sülyedését és a haza romlását; erre nem akartunk ideje korán alkalmat szolgáltatni.

3-or Nem akartuk végre azért sem, mert biztunk a nép józan értelmében, a mint most is bizunk bennetek polgártársak, hogy velünk úgy gondolkotok. hogy: „csak a barom szalad az etetésre“, és hogy „csak a barmot lehet megvásárolni“, de el is lehet ám azt adni! Más szavakkal kifejezve: mert tudtuk és tudjuk azt, hogy ha egyesek megfeledkezéne is emberi méltóságukról, a nép nagy része még becsületes és utálattal fordul el az ilyenektől.

Ezen okokból nem akartuk mi a pártszenvedélyeket idejekorán felkorbácsolni és a polgárok nyugalalmát felzavarni.

Azért jóllehet már régebben vettük észre, hogy „a kertek alatt farkasok ólálkodnak“ és nagyon észrevettük, hogy párthiveinknek eltántorítása és megvesztegetése czéloztatik, és tapasztaltuk, hogy mindenféle rágalmakat és szitkokat szórtak ellenünk ámitó és tudatlan iratokban „őszinte szó“ czime alatt a kormánypárt tudatlan bérénczei, nem tartottuk és nem tartjuk azokat veszedelmeseknek, mert igaztalanok, — együgyűek és erkölcstelenek a fegyverek, melyekkel ellenünk titokban küzdeni igyekeznek, azért nem is feleltünk az ellenünk szórt rágalmakra, — mert hiszen Krisztus urunkat is rágalmazták a

pogányok, és Judás el is adta őt néhány darab pénzért, de ő mégis győzedelmeskedett ellenein és az ő tanait hirdeti most az egész keresztény világ!

De most, midőn a jobbpárti kormánypárt már f. hó 18-án Lovasberényben tartott értekezletén nyíltan fellépett — és daczára annak, hogy az országgyűlés még együtt ül, — és így a csákvári kerületnek képviselői széke, melyen ez időszertint képviselői köteleiségeinek minden tekintetben megfelelő — általánosan tisztelt és szeretett képviselőnk ül — még meg sem ürült, — már is képviselő-jelöltet léptetett fel, hazafiúi kötelességünknek ismerjük, hogy mi is kitűzzük zászlónkat és nyíltan lobogtassuk azt: „Magyarország függetlensége“ és „a magyar nép szabadsága“ szent nevében!

Polgártársak! Kedves testvéreink! Űtött az óra, hogy nyílt sisakkal lépünk elleneink elé, és visszautasítsuk a rágalmakat, melyeket ők titokban és névtelenül szórtak és szórnak ellenünk és pártunk ellen! és hogy figyelmeztessünk titeket, hogy résen álljatok és vigyázzatok, hogy az ellenség várainkba be ne lopózzék!

Ne hallgassatok az áruló Judás bünére csábitani akaró mézes-mázos szavakra! — ne hidjete a farizeusoknak, a kik minket — a mi pártunkat nevezik ámitóknak, miko' ők az ámitók!

Mi nekünk a mint nem kell a csengő pénz, ugy nincs szükségünk az ámitásra; mi nyíltan beszélünk, — reá mutatunk a bajokra, melyeket mindenki lát, és felhivunk titeket, hogy orvosoljuk e bajokat mig késő nem lesz.

Hiszen azt mindenki tudja az országban, hogy mióta a jelenlegi kormány a kormányon ül — az ország adósságai szaporodtak. — terheink súlyosodtak. Tudhatja mindenki önmagáról, hogy több adót fizet ma, mint fizetett 6 évvel ezelőtt, mielőtt a jelenlegi kormány kormányra lépett.

Azt is tudhatja mindenki, hogy az ország jogai 6 év óta egyenkint fel lettek adva Ausztriának; és a ki ezeket nem hiszi; meggyőződhetik azokról és megolvashatja azokat az „országgyűlési naplókban“, s ott megláthatja, hogy a kormánypárt szavazta meg mindazon törvényeket, melyek ezt eredményezték; és ott megtudhatja azt is, hogy 3 évvel ezelőtt a kormánypárt szavazta meg a bosnyák háborút, melynek áldozatait ma is siratjuk; az a kormánypárt szavazta meg a mult évben „a hadmentességi“ — „a petroleum“ — az idén „a cukor és kávé adót“; ugyanazok az országgyűlési naplók tanusítják azt is, hogy a balpárt mind ezen törvényeknek ellene szavazott!

Ugyancsak a jobbpárt szavazta meg tavaly a honossági törvényt, mely által az a ki a népet a robottól felszabadította, — a ki csak a magyar nép szabadságának élt és érte küzdött, — az a ki az 1848-ki törvényeket kivivta; „Kossuth Lajos“ magyar polgári jogától megfosztatott. Hát nem igazak ezek? meri valaki állítani, hogy pártunk, midőn ezen tényeket felsorolja, nem igaz tényeket sorol fel?

Nem ámitunk mi polgártársak, ha azt mondjuk, miszerint kevesebb adóval is lehet kormányozni, — és kevesebb katonával is lehet hatalmas ország lenni. — mert ha a balpárt elvei győznek, akkor nem fog kelleni jövedelmeinket, fogyasztási adónkat az oszt-rákoknak adni, mint az jelenleg történik: — és nem fog kelleni azt a roppant nagy közös hadsereget tartani, — mert az önálló magyar hadsereget a honvédségi rendszer alapján lehet majd szervezni; — hiszen ezen elvek alapján lettek az 1848-ki törvények hozva, a melyek a magyar király által szentesítve is lettek, és ha azok az elvek akkor alkotmányos úton keresztül vihetők voltak, — miért nem lehetne azokat ma is épp úgy alkotmányos eszközökkel — békés úton keresztül vinni? Igenis lehet! csak akarni kell, — és csak árulók ne legyenek!

Polgártársak! a jobbpárti kormánypárt f. hó 18-án Lovasberényben felléptette jelöltjét, — kiről mindenki tudja, hogy a kormányval bérleti viszonyban áll, — és azért — jöllehet egyéniségét mi is tiszteljük, és meggyőződését kétségbe nem vonjuk, — őt a kormánytól teljesen függetlennek nem tarthatjuk; azért felhivjuk, pártkülönbség nélkül mindazokat, kik ezen nézetünket osztják és a kormánytól független képviselőt óhajtanak, sorakozzanak mellénk! úgyszinte felhivjuk azokat is, — kik a vesztegetéstől melyeknek a választási mozgalmak alatt leendő nagy mérvű gyakorlatát maguk a kormánypárt hívei fennen hirdetik, — és mely a Lovasberényi értekezlet alkalmával köztudomásulag már kezdetét is vette, — undorral fordulnak el, — egyesüljenek ez alkalommal velünk, és segítsék elő szavazatukkal a Csákvári választókerület jó hírnevét megszerezni!

Polgártársak! Az ország szeméi reátok vannak függesztve! Az egész ország leši, hogy igaz-e az, miszerint a Csákvári választókerület választóinak többsége pénzért megvásárolható? — Szégyenpir futja el arcunkat, — mert mi is a Csákvári kerület választói vagyunk — ha arra gondolunk, hogy ez megtörténhetnék! — De nem hisszük! — Bizunk bennetek testvérek!

A becsület — kerületünk becsületének szent nevében kérünk titeket, hogy azt a zászlót, a melyet 3 évvel ezelőtt oly büszkén lobogtattunk, és a melynek győzelmét, ti akkor elősegítettétek, — sárba ne tiporjátok, — hanem ismét segítsétek azt diadalra juttatni! — és hangoztassátok velünk együtt, hogy szeretett képviselőnk, — ki az elmúlt 3 év alatt oly hiven és becsülettel megállta helyét, és ki csak egyedül a népért és választói érdekeiért küzdött, ki nem vágyik sem rangra — sem kitüntetésre, csak egyedül polgártársainak becsülését és bizalmát tartja becsesnek, ezen szeretett képviselőnk: Sárközy Aurél mint a csákvári kerület balpárti képviselője — éljen!

A csákvári kerületi balpárt
végrehajtó bizottsága.

Bármint jön az vihar
hogy hulláma elkap
Céljain erős kövérének
Oh nagyra gőz közt György,
mi erős becsületünk
aki által soha meg nem
csalattatunk?
A vállalkozásunkban
Sárközy Aurél

Dr. BALLAGI GÉZA.

1881.

ÖSZINTE SZÓ

a csákvári kerület tisztelt választópolgáraihoz.

Öriási léptekkel közelg felénk a képviselőválasztás mozgalmas ideje és mikép a tavaszt hirdető bibic idejére megjön, épugy jelentkezik immár a kortes, a választás közeledtét hirdetve. Fogásaival kiragadja az embert mindennapiasságából, a rendelkezésre álló — fájdalom legtöbb esetben nemtelen eszközökkel felkorbácsolja szenvedélyeit. — Szidalom, beestelenítés, rágalom és gyanusítás legszokottabb fegyvere, a melylyel a felebaráti szeretet és tisztelet utolsó szikráját is megölni igyekszik.

Isten mentsen, hogy ez mindenhol így legyen; de elég baj az ott, a hol ugy van; a hol tisztesség, becsületesség és az igazság mellözésével ámitják a jóhiszemű polgárokat. Igen, az a mit választókerületünkben az elmúlt választás előtt is tapasztaltunk, nem egyéb ámitásnal, rossz akaratú elferdítése a tényeknek, az igazságnak. Ezt bebizonyítani igen egyszerű.

Lássuk csak mit tesz a baloldali jelölt, mit annak kortese, midőn a választó-közönséget magának meghódítani, vagyis félrevezetni törekszik. A szabadelvűeknek annyiszor szemére hányt és bünül felrótt etetés-itatás, hol „conferencia“, hol „áldomás“, hol más czim alatt nálunk a baloldali jelölt és kortes által nagyban üzetik. Könnyelmű meggondolatlansággal, nem törődve senkivel és semmivel, hogy czélt érhessen, oly nemtelen fegyverekhez nyul, hogy méltán fordul el tőle undorodással a nemzet többsége. Piszkolja és szidja a kormányt; rágalmazza azon honfiakat, kik azt támogatják; és így gyakran megtörténik, hogy oly nagyérdemű férfiak nevét, mint a milyen az egész művelt Európa előtt ismert, hazánk felejthetlen fia, Deák Ferenczé — bemocskolják. — Igen, így történt az a „szélbalog“ országos conferenciáján, hogy Deák Ferencz, a világ által tisztelt, nagyrabecsült, hazáját rendlithetlenül szeretett honfiu, a „haza bölcső — a hazának tett nagy szolgálataiért, elismerésül — árulónak mondatott!

Tisztelt polgártársaim! Ilyenek hallatára méltán háborodik fel minden igaz hazafi vére és lehetetlen, hogy ezekután az igazságszerető baloldali polgártársak még továbbra is elzárják magukat azon bizonyosság elöl, hogy az oly emberek, kik ily hangon beszélnek, a kik a szenvedély vak dühe által annyira ragadtatják magukat, hogy a jelenkornak legnagyobb fiát, néhai Deák Ferenczet árulónak mondják, a kiknek nincs sem erélyük, sem bátorságuk az oly hallatlan, gyalázatos vádat a legmélyebb megütközéssel visszautasítani, noha köztük volt Eötvös Károly, Deák Ferencz egykori hive és bámulója — az oly emberek mondom, nem érdemesek arra, hogy az igazságszerető és jóézelmű baloldali polgártársak még továbbra is pártolják; az oly emberek nem csak hogy a nemzet bizalmára érdemtelenek, hanem azt sem érdemlik, hogy a választópolgárok meghallgassák.

No de térjünk vissza tulajdonképeni tárgyunkhoz, t. i. annak bizonyítására, hogy ámitással és az igazság mellözésével igyekszik a baloldali jelölt és kortese a választókat félrevezetni.

Miután tehát a kormányt és szabadelvű pártot eléggé piszkolta, áttér már szerte ismert vessző-paripájára, hogy elviselhetlen az adó, sok a katona stb. és mindezekért a szabadelvű pártot teszi felelőssé; ezzel kapcsolatosan rendesen azt is szokja állítani, hogy majd másképp lesz minden, ha ő, illetve pártja kormányra jut, egy szóval igen sokat ígér és mond, csak egyet mellőz: az igazságot! Nem vallja be, hogy adó és katona nélkül nincs állam a világon; nem vallja be, hogy a sok katonatartást sem a kormány, sem a szabadelvű párt, hanem az európai hatalmak okozzák, nem akarván hadseregeik létszámát a mi kedvünkért leszállítani; nem vallja be, hogy nincs helyén a zúgolódás, a kifakadás, hogy hát nem látjuk, nem élvezük hasznát a sok adónak, mert ugyan ki a világon követelhetné, hogy az általa ma elültetett fának gyümölcsét már holnap élvezhesse?; nem vallja be, hogy akár a habarék, akár a szélbal jutna kormányra, egyik sem cselekedhetné másképp mint elődei, hogy adót követelnének ők is, valószínűleg még többet azoknál, mert ők a szüvedély rabszolgái vajmi hamar üzennének hadat hol egynek, hol másnak; már pedig azt tapasztalásból tudjuk, hogy egy háború költségeit nehezebb kiheverni, mint béke-idején egy századon át akármily nagy adót fizetni; nem vallja be, hogy adó nélkül államot fentartani ép oly lehetetlenség, mint képtelenség elhinni, hogy akármelyik családfő — bár a legszegényebb — pénz nélkül vezeti háztartását; nem vallja be, hogy a személy- és vagyonbiztonság, népmelvelés, földmívelés, ipar, kereskedelem stb. fejlesztése — mely nálunk az aránylag rövid idő alatt mesés módon történt meg — pénzbe, még pedig sok pénzbe kerül és hogy ezen pénzt nekünk nem csak köteleességszerűleg, hanem szívesen kell oda adnunk; mert hiszen édes hazánknak, és így önmagunknak, gyermekeinknek és unokáinknak adjuk azt!

Ugyan hová jutnánk, mi lenne belőlünk, édes hazánkból, ha azért mert életünkben nem élvezhetjük minden fáradozásaink gyümölcsét megszűnnénk dolgozni, takarékoskodni; és így kivetkőzvé az emberi hivatás legnemesbikéből a munkát — téltelenség, a takarékoskosságot — pazarlás váltaná fel? Nem-e általános tönk lenne annak következménye? Nem-e jobb tehát munkálkodni, adózni és annak idején azon boldogító érzettel meghalni, hogy hazám felvirágoztatásához én is hozzájárultam, hogy munkám gyümölcsét majd élvezendik utódaim és hogy azok majd áldani fognak érte — semhogy azon borzasztó gondolatot táplálni, hogy hazám elpusztítását részben én is előmozdítottam azáltal, hogy szavazatommal oly pártot erősítettem, *mely tisztán szétbontó célszatokat tűzött ki feladatának!* Ne hallgassunk tehát az ámitó mézes, hízelgő szavaira, hanem a helyett a munkásság, takarékoskosság és mérsékletesség nemes tulajdonait sajátítsuk el magunknak és akkor nem lesz okunk zúgolódni, kifakadni; úgy majd jut is, marad is.

Nem vallja be továbbá, hogy a hazáért áldozni a legszentebb kötelesség, hogy azért nem csak pénzünket, de annál sokkal többet, vérünket is oda kell adni, ha kívánja; nem vallja be végre azt sem, hogy a nemzet egyes félrevezetői által annak kebelében szított visszavonás bekövetkezhető vész idején mily mérhetlen szomorú következményeket vonhat maga után; történelmünk számos lapjain bebizonyítva látjuk ezt, de legyen elég utalnom a negyedik Béla és második Lajos királyok idejében bekövetkezett szomorú eseményekre, Tatárjárás és Mohács! Olvassák, oh olvassák ezeket szeretett polgártársaim, ha még oly jól ismerik hazánk történelmét és okuljanak; okulva pedig határozottan utasítsák vissza az ámitót, ki egyesekre való haragjában, a szüvedély által elragadtatva — a nemzet közt az egyenetlenség és viszály magvát hintvén el — az összeest kockáztatja, a nemzet és a haza létét veszélyezteti! Vagy nem-e így cselekszik akár a habarék, akár a szélbal jelöltje, annak kortese, nem elégelvén meg a kormány piszkálásával, még gyanusítja a szabadelvű pártot és így a nemzet többségét is, mert bátorodik saját véleménynyel birni és saját meggyőződése szerint cselekedni.

Ha az ily veszélyes üzemek helyett őszintén, férfias nyíltsággal megvallanak a habarék balon ülő bukott miniszterek és egyéb nagyságok, vagy a szélbalon mindazok, kiket csakugyan a szél nem pedig a szív tett baloldaliakká, hogy a szabadelvű párti képviselők és azoknak választói, ha nem is jobb — bizonyára ép oly jó hazafiak mint ők, hogy a szabadelvű párt ép úgy hordja szíven hazája javát mint ők, hogy az ő pártjuk többnyire oly elemekből áll, melyek részint a személy politika, részint pedig más érdekből hagyták oda a szabadelvűeket: akkor valóban sokkal jobb szolgálatot tennének a hazának, mint az által, hogy a békés polgárt hónapokon át izgatott állapotba helyezik el üres, és soha sem teljesíthető ígéréteikkel és így családja és munkaköréből a pártszüvedély sikamlós terére vonszolják!

Mivel azonban ezen tisztességes és becsülésre méltó eszközök helyett a rágalom, becstelenség és gyanusítás nemtelen fegyvereivel küzdenek ellenünk, hazafiúi szent kötelességemnek tartottam ezen méltatlan és nem hazafias üzemekre figyelmeztetni, hogy szeretett polgártársaim jövőre tudhassák, mikép ámitották a múltban. — Az előadottak után világos tehát, hogy a létező pártok közt csak a szabadelvű az, mely bizalmunkat megérdemli. Érdemes arra pedig azért, mert a haza szent ügyét nem rendelte alá a baloldaliak kalandor politikájának, pedig csak részben kellett volna nekik kedveskednie, hogy állítólag aláásott népszerűségét helyre állítsa; de inkább vesszen ha kell a népszerűség, semhogy a haza szent

ügye csorbát szenvedjen — így vélekedvén nem engedte magát az áramlattól elszoríttatni, hanem megálta helyét. Ez az igazi hazafiság, ez a tisztelésre méltó magatartás! Így cselekedett hazánk nagy fia és hőse, Hunyady János is; megboszulhatta volna magát mindazokon, kik élete ellen törtek, de tudva, hogy az által a haza szenvedne, félre dobott minden személyes érdeket, bosszuvágyat, megálta helyét és megmentette hazáját!

Es ha ez képezi Hunyady életének és tetteinek fénypontját, ugy hiszem, senki sem vonandja kétségbe, hogy a jelenlegi kormány és a szabadelvü párt épen azért érdemlik meg osztatlan elismerésünket és teljes bizalmunkat mert helyéni megmaradása által bizonyította be legfényesebben, hogy hazáját szereti mindenek előtt!

Ezek után nyugodtan nézek a jövő elé; bizom abban, hogy jövőre őrizkedni fognak ismét azon pártot erősíteni, mely a mint bebizonyítottuk mindenre képes, csak arra nem, hogy a mostaninál jobb helyzetet teremtsen; bizom abban, hogy jövőre nemámtat ják el magukat, hanem hogy nyiltan oda fognak sorakozni a szabadelvü párt mellé, és ezt annál inkább tehetendik, *mert ha a honatyák közt helyet foglaló egyeseknek meg van engedve politikai elvet jobb meggyőződése alapján megváltoztatni, ugy annál inkább helyen levőnek találom ezen eljárást olyanok részéről, a kik eddigi pártfogoltjaik ferde politikai irányának meddő következményeit eléggé tapasztalhatták, immár jobb utra lépni szándékoznak;* bizom abban, hogy jövőre egy szívvvel, egy lélekkel fogják velem hangoztatni:

Éljen a haza! Éljen a szabadelvü párt!

Egy igaz honfiu.

Nem vallja be továbbá, hogy a hazáért áldozni a legszelebb kötelesség, hogy azért nem csak pénzünket, de annál sokkal többet, vérünket is oda kell adni, ha kívánja; nem vallja be végre azt sem, hogy a nemzet egyes félrevezetői által annak kábelében szított visszavonás bekövetkezhető vész idején mily mérhetlen szomoru következményeket vonhat maga után; történelmünk számos lapjain bebizonyított látjuk ezt, de legyen elég utalnom a negyedik Béla és második Lajos királyok idejében bekövetkezett szomoru eseményekre, Tatarjárás és Mohács! Olvassák, oh olvassák ezeket szeretett polgártársaim, ha még oly jól ismerik hazánk történelmét, és okuljanak: okulva pedig határozottan utasítsák vissza az ámbrosi ki egyesekre való haragjában, a szenvedely által elragadtatva — a nemzet közt az egyenetlenség és veszély magvát hintvén el — az összes közkázttatja, a nemzet és a haza létét veszélyeztetni! Vagy nem így cselekszik akár a habarék, akár a szélbal jelöltje, annak kortese, nem elégtétlen meg a kormány bizkálásával, még gyanúsítja a szabadelvű pártot és így a nemzet többségét is, mert bátorodik saját veszéllyel birni és saját meggyőződése szerint cselekedni.

Ha az ily veszélyes üzelmek helyett őszintén férfiasan megvalának a habarék bukott miniszterek és egyéb nagyságok, vagy a szélbalon mutatkozók, kiket csakugyan a szélbalon pedig a szív tett baloldaliakká, hogy a szabadelvű párti képviselők és azoknak választói, ha nem is jöttek — bizonyára ép oly jó hazafiak mint ők, hogy a szabadelvű párt ép úgy hordja szíven hazája ügyét mint ők, hogy az ő pártjuk többnyire oly elemeiből áll, melyek részint a személy politika, részint pedig más érdekből hagyták oda a szabadelvűeket: akkor valóban sokkal jobb szolgálatot tennének a hazának mint az által, hogy a békés polgárt hónapokon át izgatott állapotba helyezik el üres, és soha sem teljesíthető ígéréseikkel és így csak a nemzet köréből a pártszenvedely sikamlós terere...

Mivel azonban ezen tisztességes és becsülésre méltó eszközök helyett a rágalom, becsületlen és gyanúsítás nemtelen fegyvereivel küzdenek ellentünk, hazafiaink szent kötelességemnek tartottam ez méltatlan és nem hazafias üzelmekre figyelmeztetni, hogy szeretett polgártársaim jövőre tudhassák, miként ámbrosították a múltban. — Az előadottak után világos tehát, hogy a létező pártok közt csak a szabadelvű az, mely bizalmunkat megérdemli. Érdemes arra pedig azért, mert a haza szent ügyét nem rendelte a baloldaliak kalandor politikájának, pedig csak részben kellett volna nekik kedvezkednie, hogy állított aláasott népszerűségét helyre állítsa; de inkább veszélyes ha kell a népszerűség, semhogy a haza...

1878.

ST. BALÁZS BÉZA

A csengeri kerület választó polgáraihoz!

Önök közül többen felszólítottak, hogy ezen választó kerület képviselő jelöltségét fogadjam el, midőn ezen bennem helyezett bizalomért forró köszönetemet nyilvánítom, ugyanekkor annak elfogadását, hazám iránti legszentebb kötelességemnek ösmerem s rövid vázlatban tudatom önökkel politikai nézetemet.

1. Én az 1876. XII. t. cz. módosításának szükségességét át látom és nem vitatom, hogy nem lett volna-e üdvösebb ezen törvényezikket másképen alkotni?... avagy ha tehetségünkbe állott volna azt a független párt óhajtása szerint másképen változtatni; de azt igenis elősmerem, hogy miután ezen t. cz. a törvényhozási tényezők hozzájárulásával létesítettett, ma már Magyarországnak egyik törvényét képezi: a mennyiben pedig Ausztriávali közjogainkat szabályozza, Ausztriávali állam szerződésé is vált.

Ha tehát az új parlament megalakulásával a megtagadás terére lépne, alkalmat szolgáltatna a közjogi harez folytatására, mely csak hasztalan meddő politikai viták fejtegetésével töltene el, a soha többé vissza nem hozható időt, s ismét megszülné belügyeink elhanyagolását, melyet az elmúlt években a közjogi harez folytatása miatt észlelhettünk.

2. Szerintem hazánkat e jelen szerencsétlen anyagi körülmények közzé a belügyek elhanyagolása, nemzetgazdászati ösmeret hiány, gyakorlatlanság és az állam háztartás körüli rosz gazdálkodás vezették; s így első feladatul látom, minden igaz hazafinak oda törekedni, hogy ebben az egyensúly — nem az adók és vámok szünteleni emelésével; de az erre szükséges takarékoság, s a politikai tényezők ügyes felhasználása s az adó kezelések egyszerűsítése által eszközöltessék.

Szükségesnek látom megszerezni a polgárok számára a nyugalmat, s ez által létesíteni a közös hadsereg számának leszállítását, mert a jelenlegi állapot erönket teljesen kimeríti.

A hadsereg létszámának leszállításával pedig, nyerni fog az ipar s a földmivelő osztály; mert általa azon munkás fiatal erő, mely ma a folytonos fáradtság mellett is csak tétlenségbe vesztegel..... családi hajlékába vonulva, a kesergő s mindenben nélkülöző anya és testvérnek napi kenyeret ad táplálékul; a földmivelő osztálynak pedig munkás kezet, melyet ma nem vagyunk képesek a túlfokozott napibér mellett is megszerezni. Így anyagi erönk ezáltal is szaporittatik.

Tapasztalhattuk pedig, hogy csakis oly állam számíthat kellő befolyásra és elősmerésre, — a mely elég szellemi és anyagi erővel bír, — jól szervezett közigazgatás birtokában van, s polgárainak megszerzi a békét, hogy e béke idő alatt, azok anyagi és szellemi erejüket képezhessék és fejleszthessék; ezek pedig az iskolák és tanintézetek gyarapításával eszközölhetők.

3. Miután hazánk nemzetgazdászatiilag is földmivelő országnak ismertetett el, szükséges sőt első feladata közzé tartozik a törvényhozásnak, ezen osztályt gyámolítani

s oda hatni, hogy mezei iparunk fejlődjék — a földterményei könnyen elárúsíthatassanak, s így a gabona vámmentes behozatala eltiltassék.

4. Kereskedelmünk hasznos vámrendszer behozatala által gyarapíthatassék; iparunkat több évi adómentesség által fejleszteni igyekezzünk; mert ha a kezdődő ipart már létesülésekor elbírhatatlan kereset adóval terheljük, ezen cselekvényünkkel azt már esirájában előltük.

5. A magán vasuti garentia törvényein az érdekeltek egyetértésével könnyíteni, mely lehető, hogy a szabadalmak több évi engedésével megtörténhetnék; az azután épitendő vasutaknál pedig a szabad verseny, és szabad tariffa rendszer alkalmaztassék.

6. A megye önkormányzati és parlamentalis rendszert össze egyeztetni, azt lehetőleg kifejleszteni, s itt nem lehet kitérni a közigazgatási reform behozatala elől sem, mely belügyeink fejlődésének egyik legfőbb feltétele, és a mely qualificált, — művelt kötelesség érzettel bíró tisztviselőket igényel, kik csak ott találhatók biztosan, a hol a jó és kifogástalan tisztviselő sorsa biztosítva van; hogy így összes erejét és tehetségét, a közszolgálatnak szentelhesse. Meg kell tehát hagyni a tisztviselőkre a szabad választást, érdemeszerinti fokozatos előléptetés mellett.

Több tárgyak lennének még felsorolhatók, melyek a jövő országgyűlésen elintézésre várnak, így a regale és főrendiház rendezése; de ezeket ez alkalommal nem fejtegetem; csak még azt vagyok bátor nyilatkozatni, hogy én a jelen kormányval szembe ellenzéki állást foglalok, s személyemet egyelőre semmi nemű pártfegyelemnek lenyűgözni nem fogom, hanem minden egyes kérdésnél azon párttal szavaznék, a mely nézetemnek leginkább megfelel s a hazára nézve általam legüdvösebbnek látszó — jöjjön az bármely oldalról is.

Voujanak most önök ítéletet elveim felett: — lehet, hogy csalatkoztak bennem; de azt hiszem, hogy egyben nem fognak csalatkozni, ez haza iránti önzetlen érzélnem, — a mely önökért — s utódaink jólétéért küzd s igyekezni fog, hogy választóim arca érettem ne legyen kénytelen meg pirulni soha.

Kelt Óváriban, 1878. július 28.

Szilágyi Kálmán.

Seitläppi Rälman
programmija
Cvengeri keimilok.

Palyöy Säändel
när nuu vol.

44. 1878.

A csengeri kerület f. választó Polgáraihoz!

kerületben levő közjogi ellenzék választó polgárainak mainapon Szatmáron tartott értekezletében, — egyik felhívott társam visszalépésével — egyhangulag felszóllítván, sőt köteleztetvén az iránt, hogy a képviselőjelöltséget elvokonnaim részéről fogadjam el: abban a hitben, hogy e kerület választóinak többsége a közjogi ellenzékhez tartozik s még ha nem tartoznék is, e hazafias pártnak kötelessége, hogy magáról a képviselő-választásnál nyilvános életjelt adjon, hazafiai kötelességemnek tartottam a személyem iránt nyilvánult bizalomnál fogva a képviselőjelöltséget elfogadni.

Azonban minthogy az idő már előhaladt, politikai elveimet hosszasan fejtegetni módomban nincs: egyszerűen csak azt kívánom a t. választó Polgártársak előtt nyilvánítani, hogy én multamhoz, egész életemhez híven, tántoríthatlan meggyőződéssel ragaszkodom azon nemzeti politikához, melyet a közjogi ellenzék mocsoktalan zászlaján hord; és magyar hazám állami önállásának, függetlenségének az 1848. évi törvények alapján alkotmányos utakon lehető valósitására minden szellemi erőmet, tehetségemet s egész életemet örömmel áldozom.

Ezeket, a választó kerületeknek országszerte felmerülő folytonos csalódásai s a közbizalomnak e miatt lett méltó megingása után is bátorkodom magamról szilárd elhatározottsággal állítani s magamat mint ama leghazafiasabb irányu politikai elvek szerény harcosát a tisztelt választó Polgártársak becses figyelmébe tisztelettel ajánlani.

P o r c s a l m á n, 1878. július 31.

KISS ÁRON.

1878

Handwritten header text, possibly a title or address, mostly illegible due to fading.

Main body of handwritten text, consisting of several lines of cursive script. The text is very faint and difficult to decipher.

DE RALLACI

Miss Ann program

file

Csongorh.

(Nyoma Kibell)

MORA 321X

Ellen 678 vras

canal Aug 22.

1878

1887.
Csongrád.

Csongrád polgáraihoz!

A vészharang kötelével kezemben szólok hozzátok Csongrád város polgárai. A haza jövőjén kívül, a város jövője kényszerít, hogy újra felszólaljak, hogy rámutassak a mélységre, a hová e város közügyeit, adózó polgárainak érdekeit taszítani akarják.

Nem vezet semmi cél egyedül a közügy, melyet szívesen viselni kötelesség, mégha a hatalom megszakította is azokat a hurokat, melyek engem Csongrád polgáraihoz fűztek. De az erőszakos szétszakítás nem mentett föl a kötelességtől, hogyha látom a veszedelem felhőit tornyosulni az általam örökké szeretett és becsült nép igaza és java fölött, ne mutassak rá és ne kiáltsam oda: a gátra minden ember, mert elpusztulnak tűzhelyeink, ha idejében ellen nem állunk az áradatnak.

Itt állok önök előtt csongrádi polgárok! Evek óta ismernek. Birtam teljes szeretetöket. Lelkiismeretem nem vádol, hogy nem törekedtem minden erőmből a város, a polgárok jólétének előmozdítására. Elvicimhez híj maradtam, érdekeiket istápoltam. Nem tartóztatott vissza sem ármány, sem támadás, sem forróság, sem fagy, hogy mindannyiszor megjelenjek beszámolni, bajokat orvosolni.

Hogy mit tettem én Csongrádért, arról a tények beszélnek. Hogy mit tehettem volna, ha tevékenységem meg nem zsibasztják, arról beszéljenek azok, kik ellenfeleim voltak, de a kiknek ma, midőn egyszeri polgárként lépek önök elé, ezt el kell ismerniök. Nem enyém az egyedüli érdem, hanem velem együtt mindazoké, kik támogattak, hogy a polgárok roskadozó vállai még jobban meg ne terheltessenek, hogy a város védve legyen az árviz csapásától, hogy boldogulhasson és virágozhassék.

A mi munkánk hirdetői:

1-ször a nagyközségi élet, mely a polgárok terhein könnyített. Erre az életre törnek most és azért kezemben a vészharang kötele.

2 szor. A nagyközséggel és támogatóival együtt erős várrá alakítottuk át a Tiszapartot; ha ezt nem visszük keresztül Réti Ferencz és sok másnak háza helyén a Tisza vize folydogálna.

3-szor. A királyi bíróságot telekkönyvi hatósággal ruháztattam fel. Minden ki helyben fáradság és költség nélkül meggyőződhet birtoka állásáról.

4-szer. Létrehoztuk a 48 as kört, melyben annyi minden jó, nemes és hasznos nyert életet és támogatást.

5-ször. Bár gazdag nem vagyok, mégis a szegény gyermekek részére 1200 ftos alapítványt tettem.

6-szor. A város tanítóira hivatkozom: nem előlegeztetem-e fizetésüket az állam által, midőn az árviz miatt a város fizetni nem tudott?

Nem szólok arról, mennyit jártam és fáradtam egyesek ügyében, hogy ezeknek dohányengedélyt, másoknak fizetési könnyítéseket eszközöljek. Arról sem szólok, hány ember helyzetén könnyítettem. Felvannak azok jegyezve ott, a hol az igazságot osztogatják. Nekem jól esik tudnom, hogy kötelességemet hiven teljesítettem, hogy úgy a napfényes, mint a villámterhes időkben megálltam polgártársaim mellett a helyemet.

Nem számítok és nem is kérek halált. Nem kérek a magam számára semmit. Annál több joggal hívhatom fel Csongrád város népének figyelmét, hogy nagy bajok készülnek, hogy fenekestől felforgatni akarják összes közügyeit.

Miért? Megmondom Réti Ferencz önérdeke végett tévutra vezette Csongrádon azt a népet, melyet ő régebben a városi közgyűlésen afrikai vadállatoknak nevezett. Félrevezette azt a népet, melyet ő a marhához hasonlítván úgy nyilatkozott, hogy a nép olyan, mint a szarvasmarha, melynek teste arra felé fordul melynek szarvánál fogva fordíttatik. Ezen ember egy habarék pártot alakított, melyben vannak szabadelvűek, 48-asok, szemiták antiszemiták, szóval minden csak megállapított párt színezet nincsen. És mégis ez ember pártszínezés nélkül akar egy korábban 48-as, majd mérsékelt ellenzéki és most szabadelvű párti képviselőt e város nyakába varni.

Mi ez uraim? Ez rút játszás az elvekkel, ez oly gyalázatos elvtelenség, mely szenybe és mocsárba vezeti az elveiről, hazafiságáról egykor oly nevezetes Csongrádot, mely az ország színe előtt példengérré állítja a várost, azt hirdette róla a világnak, hogy e népnek se Istene, se hazája, se elve, se lelkiismerete.

Hát eddig sülyedne Csongrád népe? mely 1861-ben képes volt mint ellenzéki nép az osztrák császár hadával szemben szállani, s a törvénytelen adót megtagadni. Ez a nép, mely egykor azt mondotta, hogy inkább meghal, minthogy a szent 48-as elvhez hűtlen legyen!

Hova jutott e derék becsületes nép e nagyarhoz nem illő jellemtelen politika következtében? Oda, hogy vannak a hű 48-asok között kiket megpuhított, félrevezetett amaz ember, félrevezettek olyanok kik azt mondják, hogy: „Megdőglött a 48-as elv.” Hogy nem félnek ezen emberek az Isten haragjától, ki a villamos égből sújthatja le őket! Hogy nem félnek unokáik átkától mint a város, a haza és elv eláruló!

Hát ilyen hitszegő istentelen tanokat hirdettem én éveken keresztül. Hát arra oktattam én a népet, hogy Isten tagadóvá elveket áruló lélek csiszárrá legyen? És mindezt egy ember szavára, ki mint baziliskus kigyó esábitja a polgárságot.

Nem uraim! Emyire nem hiszem önöket megromlottaknak! És az örök Isten, ki mind az én, mind az önök szívébe lát se engedheti meg, hogy e városon ily csúfság essék, fel kell ocsudniok, e lidércz álmnyomás alól. És vajjon miért esábitják önöket a hitszegésre, az elvtagadásra? Szivákért! Azért a Szivákért kinek győzelméért önök akólba meggyaláztattak, azon Szivákért, kinek a választásakor a becsületes 48-as polgároktól nem azt kérdezték, hogy mire szavaz? hanem, hogy hány esztendő s ha történetesen egy év különbség volt éltük idejében, mint valami alárendelt szolgát elküldték a választási urna mellől? Azért a Szivákért, kibem nem volt annyi erkölcsi érzet, annyi tisztesség, hogy ily erőszakolt választást ne fogadjon el, csúfjára az egész törvényhozási testületnek. Azért a Szivákért, aki önöket Dózsa György lázadó népének nevezte és kijelentette, hogy önök szuronyra való emberek. Hiszen szégyenlette ő ezt a mandátumot maga is, de nem volt benne bátorság visszautasítani az ily törvénytelen választást. Ez az oka, hogy harmad félév óta az országgyűlésen nem lehetett más szavát hallani, mint az „igen“ szót, mikor újabb adósságokat és adókat kellett megszavazni.

Mit tett Szivák a városért? semmit! Talán a vasutat is neki köszönhetik? Nem! Ez Ördödy Pál érdeme, ki ezt törvénybe iktatta. De érdeme főleg Csongrád városnak, mely a 120,000 forintot s az osztatlan részeket ingyen találjt ajándékozott a társaságnak. A városé a dicsőség a városé a teher!

Mit tett Szivák? Ez évben is elveszített a város az iskola állanségélyből 2000 forintot. Pedig azzal dicsekedett, hogy ő ott üldögél a tűz melegénél a ministerek körül, ha oly nagy befolyásu ember, miért nem zaklatta a miniszeriumát, hogy e szegény város ne károsittassék meg 2000 forintig.

Mit tett Szivák? Talán a liquidatzionális jutalékot is ő szerezte meg? Nem! Ez egészen más ember érdeme. Hanem ő aztán ez összeget, mely a töltések jókarba hozatalára van a törvény szerint megszavazva, elakarja Rétiékkal harácsolni a rendezett tanács felállítására, melyet pedig ha most már harmadszor fölállítják attól többé meg nem menekül a nép, hanem telyesen tönkre megy a város. Nincs igazságos polgár, ki ne tudná, mily bajjal teremtettem én meg a nagy községet, mely virágozott is és több mint százezer forint adósságot fizetett ki, úgy, hogy e pillanatban már alig van a városnak több mint 30,000 forint adóssága.

Ujabb terhekbe akarja Szivák önöket az öpárt nélküli zagyva embereivl bele vinni még volt legnagyobb ellenségeim is beismerik hogy e nagy község áldást hozó volt a népre.

Nézzenek csak az Isten házára! nézzenek a középületekre, nézzenek az iskolára és a népnevelésre, mely e pillanatban első az országban.

Ezeket mind a nagyközségi élet emelte, virágoztatta ma fel.

Igen uraim! Kell önöknek értelmes bíró, árvaszék adóhivatal s azután Isten áldásával fognak önök boldogulni! Kell önöknek regale amit már meg is ígért a gróf. Kell önöknek igazságszolgáltatás, helyes közigazgatás, s midőn ezeket mind elérték ami már közelben van, ha önök most a dolgot el nem tévesztik, akkor én is békén hajtom le fejem, hogy meg tettem mindent amivel e népet a jó lét útjára vezettem.

Polgártársak! A hatalom a választások által most is az önök kezében van. Csak akarniok kell és az a zászló, melyet én tűztem ki Csongrádon melynek hífi katonája vagvok ma is, melyet más kerületek polgárainak fölkérésére és bizalmából az ország több helyén lobogtatok győzni fog újra.

Nem kell most már félniök a hatalom túlkapásaitól és erőszakától. Sorakozhatnak a haza a város érdekében a 48-as zászló körül.

Ne hadják magukat lefözetni a romlásukra törő Réti és érdektársai által. Legyenek szabad és büszke polgárok, kik érzik, hogy szavazatuknak sulya van az ország és város dolgában. Nem szabad polgár, szolgálélek az, ki olyanok pártjára áll, kik az aláírásokat erőszakkal csikarják ki Szivák részére. Nem Csongrád lelke, rem az unokák boldogsága beszél az ilyenből, hanem a haza és város romlásának szelleme, mely a gonoszra azokat használja, kik elég vétkesek be nem látni, a mit Krisztus az olajfákhegyén sem tagadott meg, pedig Isten volt. Az igaz polgár, ha látja, hogy rossz utra vitték, ha látja, hogy vétkezésre esábitották hazája és városa ellen, megveri mellét és magába szállt istenes és hazafis, kebel folházkodásával mondja: „Távozz tőlem sátán,“ én Istent és hazámat, városomat, családomat nem áldozom fel neked mint nem áldozta fel a Megváltó, mikor a sátán a hegyről megmutatta neki a földet azt mondva: „ezt mind neked adom, ha engem imádoł.“

Mesékben olvasható az csak, hogy valaki lelkét oda adja az ördögnek, aláírván az elébe tett papírost. Szabad független, halhatatlan lélekkel és nem állati érzékkel bíró polgár elszakítja az írást, melylyel a rosszra megfogni akarták Ördögnek szóló írás az, ha mindjárt emberektől származott, ismert ördögi a munka, melyet a haza és város ellen elkövetnek.

Azért huzom én meg a vészharang kütelét. Azért állok önök elé, hogy mindnyájuk boldogságát megszerezhessem a magam részéről Szivák személyével sem törődöm, csak a dolgaival.

Nem foghatja tehát rám a legrosszabb akarat sem, hogy bosszú vezérel, én Csongrád néptől a szeretetnél többet nem kérek. Ezt meg fogom becsülni utolsó leheletemig.

Azok, kik szeretnek és azok, kik talán még gyűlölnék, mind találkozhatnak most a haza szent neve és a város jóléte érdekében a 48-as zászló alatt, hogy megmentesenek az utolsó órában mindent, a mit kockára tett az eltelenség, a haszonlesés, a hazafiatlanság s megmentsek a polgári becsülettel a zászló becsületét, a hitet, a várost, a tűzhelyeket.

A Rákóczy Ferenc zászlóin egykor ez a jelszó állt: „Hazáért és szabadságért“ ma Csongrádon ki kell bontani azt a zászlót, melyen ez áll: „Istenért, hazáért, szabadságért, városunkért!“

És most Isten az örök bíró nevében, ki belát a szívekbe és vesékbe vessenek számot azzal, a mit mondtam és ha lelkiismeretesen számot vetnek, a győzelem azé a zászlóé és azé a jelöltté, ki megfogja akadályozni, hogy a várost romlásba taszítsák.

Tisztelt nagy közönség! ezen kiáltványt még abban az időben fogalmatlan a mikor távolról sem sejtettem, hogy e 48-as függetlenségi párt részére jelölve leszek. azonban különböző okoknál fogva közzé tétele elmaradt.

Mint hogy az okok a melyek e szöveget irat-

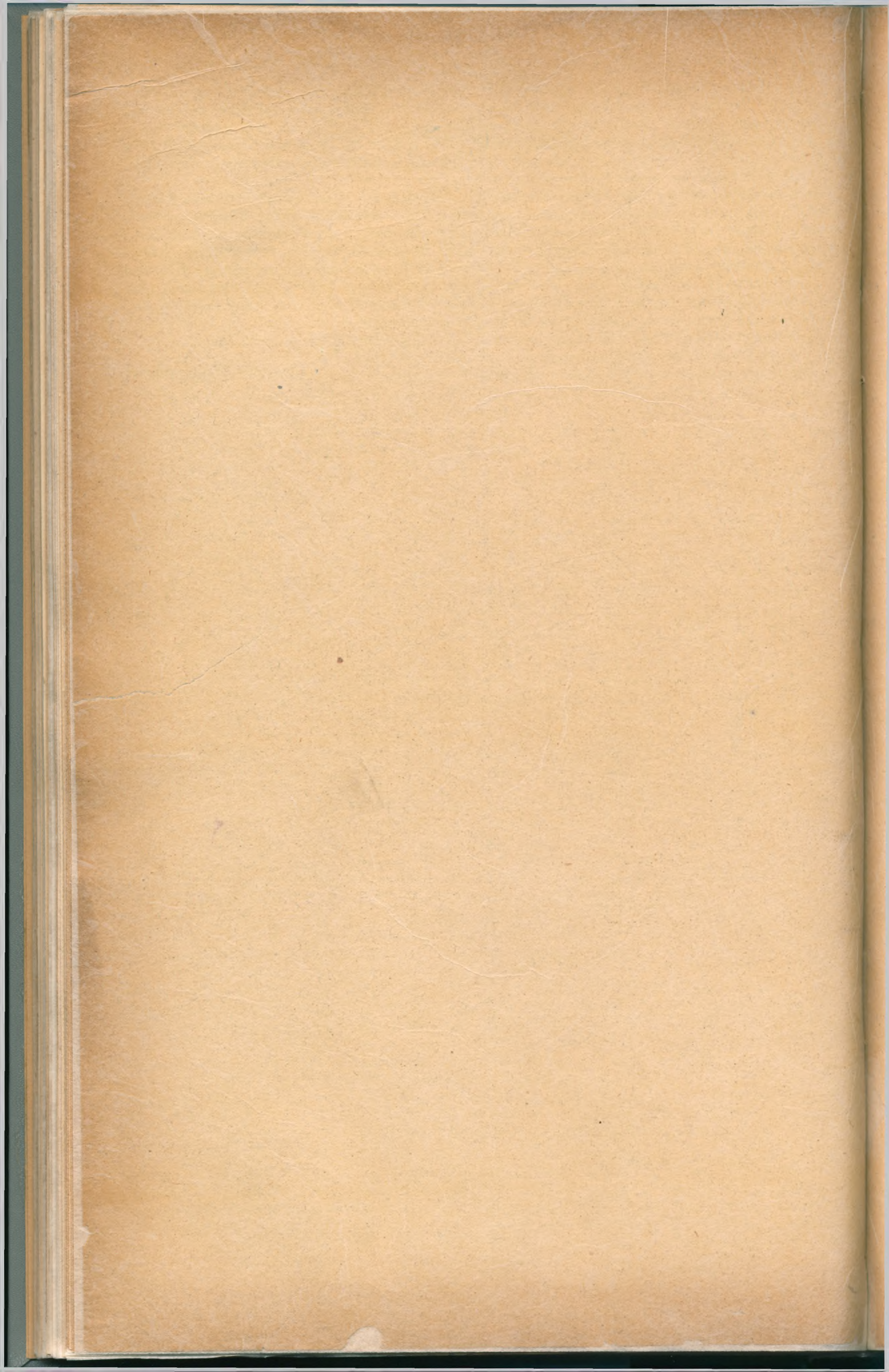
ták fájdalom Csongrád városában ma is élnek e szövegnek, tisztelt polgártársaim kezébe való juttatása égető szükségnek mutatkozik.

Fogadják tisztelt polgár társaim e szövegben kifejtett jó akaratú tanácsaimat szívesen és kérem azt kövessék.

A 48 as szent lobogónak szerezzenek többséget, hogy érdekeiket hiven képviselhessem, s megmenekedjenek annak a községi pártnak lidérez nyomásától a mely Szivák Imrével egyesülve tör községi életük ellene, nehogy még unokáinknak is nagy keserűséget okozzon e pártmelynek uralmától mentse meg az Isten önöket és útodaikat.

Csongrádon 1887 június 9-én

Csatár Zsigmond.

1887.

Csongrád.

Csongrád város polgáraihoz!

Tisztelt polgártársak! „Több szentesi 48-as polgár aláírásával, egy kiáltvány szórattott szét önök között, amelyet halgatással nem mellőzhetünk. — Nem ugyan azért, mintha abban csak egyetlen komoly érvet, vagy egy betű igaz állítást fedezhettünk volna fel, — hanem mert egy oly minden tisztességet nélkülöző szemérmetlen kortes fogással van dolguuk, mely a választási küzdelmekben pártját ritkító.

Tudják meg önök t. polgártársak, hogy azt a kiáltványt, — amelyről szó van — és amely ugy kezdődik: „Ne hidjetez Csatárnak“ nem a tisztesség tudó szentesi 48-as polgárok csinálták ám! — Mert a szentesi 48-as polgárok becsületérzete, hazafisága és tisztesség tudásával nem egyezik meg az, hogy más város akár politikai, akár egyéb privát ügyeibe avatkozzék, — hanem igenis készült azon kiáltvány itt Csongrádon azoknak a lélek kufároknak bosszától fortyogó piszkos műhelyében, akik a 48-as eszméknek a keresztényi tiszta törekvéseknek, ez eszmék és törekvések minden bajnokának, — így Csatárnak is esküdt ellenségei, — akik készek szövötközni magával a Plutóval is, hogy ez eszméket, ez elveket azoknak követjét, hirdetőit, meghercsolják, elbuktassák. Semmi sem bizonyítja jobban ezen állításunkat, mint éppen a szóban forgó kiáltvány, mely saját nevüket e kiáltvány gyártói kevésnek tartották oda dobni tisztességtelen üzelmek táblájául, hanem a szomszéd város czége és jó hirneve pelengérré állítása kellett nekik ahhoz, hogy orezátlan hazugságaiknak a nép szívébe utat készítsenek. Amire a nép ama kiáltvány hangjából észreveszi, hogy az Réti Ferencz konyháján készült, habár Szentes sajnálatra méltó gyászví téze Kovács Pál volt is az eszköz annak szétszórására, az a Kovács Pál aki kétes existenciája közepette mint elzüllött Proletár már az öngyilkossághoz is folyamodott, hogy utált életét, a világ keserveitől megmentse, aza Kovács Pál aki nemcsak eljön Szentesről Csongrádra jó pénzért alyan szolgálatokat teljesíteni, hanem a holdvilágot is kész megugatni egy drb. kenyérért.

És amidőn mi undorral fordulunk el az elveteülttségnek e galád játékától, hisszük, hogy Szentes jóérzésű 48-as polgárai is szívből, lélekben fölháborodnak, mikor tudomásul veszik, hogy az ő becsületes nevüket egy szomszéd városban személyes bosszuért lihegő hivatal és kenyér vadász banda használja fel tisztességtelen üzelmeknek eszközül, hogy ezzel iparkodják aljas tetteit palástolni, a népet az igaz utról letériteni és hazugságainak érvényt szerezni.

Polgártársak! tiltja tisztesség érzetünk és a szeretet, melylyel önök iránt viseltetünk, hogy ama kiáltvány összetákolt hazugságait egyenként czáfolgatni még csak meg is kíséreljük; Szvoboda Ferencz és Csemegi Antal urak éppen ugy tudni fogják kötelességeiket e ragalom gyártó bandával szemben, mint Faragó Mihály ur és társai — és legyenek meggyőződve a szentesi polgárok czége alá rejtőzött rágalmaszó filisterek, hogy a község érdekeit előmozdítani hivatva leendő küzde-

lemben megfogják tudni választani a helyes utat arra nézve, hogy legjobb meggyőződésük szerint Csongrád népének javát tőlük telhetőleg előmozdítsák. A mi pedig Csatár Zsigmondot illeti legyenek meggyőződve róla, hogy 6 éves parlamenti működését, mely az ő multjának elvitázhatlan kimagasló fénypontját képezi, megtagadni nemcsak nem fogja, de éppen abból merít erőt jövő közdelméhez és az lessz legfőbb törekvése, hogy e város érdekeit, e város népének javát szolgálja és előmozdítsa. Tudjuk mi azt nagyon jól, hogy a hivatalok zsiros fazekai körül szakácskodók előtt nem kedves Csatár Zsigmond személye. sem itt, sem máshol, mert az igaztalan népnyzó armádiának rettenthetlen ostorozója volt mindig és lessz ezentul is, azért szövötköznek ellene minden Svihák és versenyeznek egymással, hogy kitudja jobban gyaláznai, jobban rágalmaszni azt a Csatárt aki a népnek és a nép érdekeinek igaz barátja és bátor védője. És kik azok, akik Csatárnak esküdt ellenei? Azok akik a népet csak nyuzásra alkalmas birkáknak tekintik, akik azt lenézik és csak szükség esetén komáznak vele, mint azt Réti Ferencz is teszi aki mindig megmosakszik valahányszor paraszt emberrel kezét szorit, mert uzymond, „a paraszt nagyon lószagn“ felesége pedig, mindig kifüstöli házát valahányszor abban földművelő ember megfordul, mert ő nagysága ugy tartja, hogy a „paraszt nép bűdös.“

Nohát t. polgártársak Csatár egészen másként gondolkozik. Ő azt tartja és valja, hogy a gazdálkodó nép nem csak azért van, hogy dolgozzék és fizessen, hanem azért is, hogy mint az állam fenntarró eleme és legnagyobb hatalmassága jogokkal is birjon és részesüljön azon tiszteletben amely tisztelet a gazdálkodó osztályt Isten és ember törvénye szerint megilleti.

Ő mindirt ott van azon a párton ahol a nép elnyomatik, ahol a nép joggal kiált segély után és felemeli tiltakozó szavát azok ellen, akik a népet eluporni megsemmisíteni törekszenek, legyen az a földön bármiféle faj, vagy társadalom és osztály fölébe dörgi az elnyomóknak „ne tovább.“ Ezt teszi ő Csongrádon, ezt teszi Kecskeméten, ezt teszi széles e hazában mindenütt és ezért szereti őt mint legigazabb barátját az érzett magyar nép, — a gondolkozni tudó közpolgárság, de másrésztől ezért gyűlöli őt a kenyér hajhászok és hivatal vadászok fekete serege. Azért mi csongrádi független józan gondolkozású polgárok tisztelettel vesszük körül ügyünknek igaz és bátor védőjét Csatár Zsigmondot és megvetve a nyílt és álcázott ellenségek pimasz rágalmasait, nem hagyjuk magunkat eltériteni a helyes utról hanem kitartunk szeretett jelöltünk mellett és megválasztjuk képviselőnkül mert az ő győzelme az igazság és a nép győzelme lessz. s e diadalt a keresztény Magyarország öröm riadala fogja üdvözölni.

Csongrád, 1887. június 16.

Több 48-as függetlenségi csongrádi polgár.

1887
August

1887.
Csongrád.

47

Meghívás.

Örömmel tapasztaljuk, hogy pártunk naponta erősödik és hogy felvilágosított népünk, becsérzetének egész erejével elfordul a szövetségzektől, kik az ő megrontására egymás piszkáinak felhasználásával összeszövetkeztek.

Igyekezünk tehát pártunk diadalának minél fényesebb kimunkálásával a többé már félre nem vezethető, öntudatos nép akaratát ezuttal is érvényesíteni, szeretett képviselő jelöltünk megválasztásával közjogaink sérthetlenségét és városunk jövője jólétét állandóan biztosítani s e célból, a „Szivák“-párt által a községi párt helyiségeben f. hó 12-én azaz vasárnap délután 3 órakor, a párt nagyszáma által kívánt választási előintézkedések megtétele tárgyában tartandó gyűlésre; okvetlenül megjelenni.

A „Szivák“-párt végrehajtó bizottsága.

1841
Faint handwritten text, possibly a date or name.

158 M

Farkas File

158

h8

1887.

Csongrád.

Ketter Ferenc Beloy

polgártársunknak.

Csongrádon.

Folyó évi június hó 18-án azaz szombaton érkezik el azon nap, midőn önérzetünk méltó büszkesége mellett diadalunk jelvénye a szabadelvű párt zászlója alatt egyesülten vonulhatunk az urnához, hogy szavazatunkat a haza és városunk érdekének biztosítása ezéjából

Dr. SZIVÁK IMRE

úrra beadhassuk, ezen szent cél elérése szempontjából felkérjük polgártársunkat, legyen szives f. hó 17-én reggeli 9 órakor a polgári kör helyiségében értekezletre megjelenni. de ha bármi oknál fogva megjelenésében akadályozva volna felkérjük, hogy 18-án reggel azaz szombaton pont 7 órakor a polgári kör helyiségében okvetlenül megjelenni sziveskedjék.

Hazafiai üdvözlettel kéri:

a szabadelvű-párt elnöksége nevében:

Eszes Mátyás.

138

Peter

James Belknap

W. H. Lyden

49

1892.

Csongrád.

Nyilt levél

Nagyméltóságú s Főtisztelendő

SCHUSTER KONSTANTIN

Váci megyes püspök urhoz.

Nagyméltóságú s Főtisztelendő püspök Úr!

„Az ártatlant és igazat meg ne öld,“ mondja az irás Móz. II. 23, 7. ; Kegyelmességed pedig segédársamat. ~~Bajcsy Gábor~~ esongrádi káplányt, minden igaz ok nélkül még január 30-án letartóztatta s mai napig fogva tartja. A törvény a legnagyobb gonosztevőnek is megengedi a védekezést, sőt ha nem akarná magát védelmezni, hivatalból állit melléje jogvédőt: Kegyelmességed ellenben minden kihallgatás nélkül ítélte börtönre ezen ártatlan paptársamat s megvonta tőle az önvédelem jogát, mintha ő alábbvaló volna az akasztófára szánt páriánál. Ezen paptársamnak ugyanis egyetlen bűne, hogy az itteni kormánypártnak a „keresztény polgártársakhoz“ intézett meghívása folytán elment meghallgatni Ivánkovies János szeged-rókusi apát plebánost, mikor a Szivák Imre veszett ügyének támogatása végett jogosnak és törvényesnek állította a csongrádi község-ház udvarán tartott beszédében Csáky miniszternek egyházüldöző febr. 26-iki rendeletét, melyről már az apostoli Szentszék kimondotta a maga kárhoztató ítéletét s ennek tudatában káplányom „Éljen Hock János“-sal felelt az aranykeresztes Judás hamis okoskodásaira. Midőn aztán e miatt a kétségbeesett mameluk-párt őt Kegyelmességednek följelentette, Kegyelmességed titkára által intette meg, hogy hasonló tüntetésektől tartózkodjék, mely idő óta szobájából a hivatalos ténykedéseket leszámítva, ki nem mozdult, senkivel nem érintkezett s ez nem gátolta Kegyelmességedet abban, hogy akkor mikor már káplányomnak magában véve teljesen ártatlan tüntetését megbocsájtotta s csak azt kívánta tőle, hogy jövőre hasonló lépestől tartózkodjék; a mit tényleg meg is tartott: mint kiszemelt bünbankot január 26-án este minden várakozás ellenére Vácra idézte csak azért, hogy pártunkat, az egyesült-ellenzéket, *egy szavazattól megfossza.*

Utódról nem lévén gondoskodva, mivel Kegyelmességed különös jó akarata (?) folytán a csongrádi huszonegyezer lelket három káplány helyett kettővel kénytelenittem ellátni, táviratilag jelentettem Kegyelmességednek, hogy „Bajcsy Gábor a szorgos téli teendők miatt nem nélkülözhetem. A felhozott vádakkal szemben különben is *teljesen ártatlan* s ha a ft. egyházmegyei kormány ezen *ártatlan ember* ellenében mégis kortes eszköznek használtatja fel magát: méltatlan eljárásáért felelőségre vonatom az ország színe előtt!“ s Kegyelmességed, ki föltétlen hitelt ad minden gézen-gúznak, nem hitt az én táviratomnak, sőt nem hitt

Hock János országgyűlési képviselő urnak sem, mikor január 29-én személyesen informálta az ügy miben létéről Kegyelmességedet: hanem *megölte az úrtatlant és elcsukatta az igazat!* Holott Kegyelmességednek tulajdonképen velem lett volna leszámolni valója, ha már kortes szolgálatokat akart tenni a kormánynak: a mennyiben azt a Szivákot, kit Kegyelmességed 1887-ben elesapott az egyházmegye és püspöki uradalom szolgálatából: ismert kulturharczos indítványa s a csongrádmegyei visszaélések gyámolítása miatt én buktattam ki a csongrádi mandátum birtokából. Valamint jelentékeny részem volt abban is, hogy Sima Ferenc az függetlenségi párt jelöltje, győzelmesen szorítsa ki a tápéi kerületből a kormánypárt keresztény-zsidó jelöltjét és fenékestől megdőljön a korrupció a vármegyei adminisztrációban

Kegyelmességed azonban, úgy látszik, talán a multak tapasztalatain okulva nem érzett hajlandóságot magában arra, hogy engem vonjon felelőségre a mameluk-párti vádaskodások alapján, aki esetleg rá is koppinthatam volna a jog és igazság határain tulkaparászó magas körökre: hanem káplányomat szemelte ki főnkelt haragja áldozatául, a kit hatalma sulyával kénye-kedve szerint agyonnyomhat s kinek nincs módjában a sic volo, sic jubeo — így akarom, így parancsolom —féle püspöki tulkapások ellen védekezni annál is inkább; mert az 1887-iki követválasztások alkalmával őt hasonlókép minden ok nélkül eltiporni méltóztatott.

Az okáért az ország színe előtt emelem fel, mint a csongrádi ellenzéki pártok vezére, *tiltakozó szavamat* Kegyelmességednek *jogtipró eljárása* ellen s mivel Kegyelmességed az esztergomi érsekhez szánt föllebbezéseimet *ismételve fiókjában felejtette*, hasonló eset elkerülése végett ez uttal tapasztalt igazságtalansága ellen a független polgárok *közvéleményére* appellálok; mert mint szabad hazának szabadság szerető gyermeke halálból utálok a zsarnokságot minden kegyetlenségeivel egyetemben, még ha püspöki palástba burkolózik is!

Mint föl Kent szolgálja az egyháznak kész örömet meghajlok ugyan a püspöki tekintély és hatalom előtt a szent engedelmség azon határáig, melyet a józan ész és a kánoni törvények megszabnak: de mint szabad polgára a szabad magyar hazának, lelkiismeret szerinti politikai meggyőződésemet, melyet az ország szentesített törvényei papnak és polgárnak egyiránt biztosítanak, a püspöki széken ülő magas kortesek kedvéért sem vagyok hajlandó feláldozni; mert azon Szent egyház alapjai melyben a szabadság Istenét imádjuk, itt gyökereznek az édes haza vérrel ázott földjében s a milyen nagy és szent kötelességet mér vállainra az egyház iránti mély hódolatom és törhetlen ragaszkodásom: népem és hazám boldogítására ép olyakatszab a nem szinlett hon szeretet is; amenyiben *a pap polgár is egyuttal*. Kegyelmességed pedig, mint hű uszály hordozója a kormánynak, a polgárt akarja megölni a papban, hogy akarat nélküli bábja legyen püspöki önkényének és emeltyűje a kormány hatalmának.

Képes volt arra, hogy ellenálljon Virter Lajos nagyprépost és Jung János kanonok urak jóakaró közbenjárásának, kiket táviratilag kértem fel, hogy sziveskedjenek káplányom kiszabadítását közvetíteni. Sőt azon valótlan táviratot intéztette hozzám Bajcsy Gábor nevében: „Sint quieti, sum in seminario, et exspecto dispositionem“ — Legyenek nyugodtak, a papnöveldeben vagyok, várom a püspöki rendeletet. — S Kegyelmességed még lelki gyakorlatot végeztet az így eltapodott szegény lélekkel, ki jan. 30. óta még csak tiszta fehérneműt sem válthatott, mint hogy egyetlen ruhadarabot sem vitt magával, nem is sejtván a reá váró gyászos megaláztatást. Ugyan minő gyümölcse lehet az ilyen lelki gyakorlatnak, melyet utálatossá tett a legezudarabb önkénykedés?

Kegyelmes püspök ur! A görbe pásztorbotot nem azért adta a Mindenható a főpapok kezébe, hogy azzal a védtelen káplányokat lerángassák a szavazó urna széléről s ily módon megkevesbitsék az ellenzéki szavazatokat, hanem hogy bölcseséggel, igazsággal és szeretettel kormányozzák a nyáját pásztoraikkal együtt, lé.

vén apái és nem zsarnokai a hiveknek és papoknak egy-iránt. S valóban megható, hogy míg Rozsnyó és Székesfehérvár főpapjai apostoli szellemű körlevelekben látják el utasítással papjaikat a követválasztásokra nézve: Kegyelmességed hörtönre veti azon szegény káplányt, ki azon körlevelek értelmében szavazott! Eddig csak azt tudtuk, hogy nincs szíve Kegyelmességednek, de most már azt is látjuk, hogy a sapientia is minél kevesebb a váci püspöki cathedrán! Ám ha ily rövidlátó Kegyelmességed, azt ugyan megtanulhatja, hogy többé nem a kassai tótok közt székel, de a honszerető váczmegyei papságból soha sem fogja az önérzetet kiirtani!

Egyebekre nézve hazafias tisztelettel vagyok

Csongrádon, 1892. február 8.

Kegyelmességednek

alázatos szolgálója

Hegyi Antal s. k.

plebános.

Thilo et Geranah,
men lövvalavviti alta.

Tisztelt polgártársak!

A csurgói választó kerület **gr. Somssich pártjának** bizottmánya, nem reménylve egyenes uton pártjának a győzelmet kivívni, jónak látta azon cselhez folyamodni, hogy a balpárti **László Imre** ellenében a köztiszteletben álló gróf Somssich Imrét léptette föl; bár ez két ízben **határozottan kijelentette**, hogy kerületünkben a képviselőséget **el nem fogadja** s férfiaságától fel is kell tennünk, hogy szavát tartja, annyival is inkább, mert a nagy-atádi kerület léptette fel, hol megválasztatása bizonyos.

Felléptetői úgy okoskodnak, hogy ha gr. Somssich Imre nevével netalántán sikerül a balpártot legyőzniök, a második választáskor sikerülni fog bárkit is maguk közül gr. Somssich Imre helyére, a képviselői polczra feltolniok.

Polgártársak! 11 évi szomorú tapasztalat mindnyájunkat meggyőzhetett arról, hogy oly **kormány**, mely fentartja az **Ausztriával 1867-ben kötött közösüges alkotmányt**, vagyis Ausztriával szemben a gyarmatiságot, legyen bár azon kormány neve szabadelvű, vagy habarékpárti — hazánkat a romlás és tönkrejutástól meg nem mentheti, sőt ahhoz naponként közelebb viszi.

Hol van oly polgára e hazának, ki nem látja s nem érezi, hogy fáradsággal szerzett vagyonának nagy része tőle **adóban** elvétetik, s az így begyűlt roppant összeg, hazánk érdekeivel ellenkező idegen czélokra fordittatik?

Ki az, ki nem tudja, hogy a magyar szülék gyermekei a magyar nép akarata ellen Boszniába vitettek, hogy egy idegen ország elfoglalásával szaporítsák hazánk elleneit?

Mindezen bajok önként következnek a közösüges alkuból és csak úgy lesznek elháríthatók ha Hazánk ősi alkotmánya s Ausztriától függetlensége törvényes uton visszaállittatik.

Mi tehát szeretett polgártársak 11 évi tapasztalatainkon okulva, csatlakozzunk azon párthoz, mely a legnagyobb magyarnak **Kossuth Lajosnak** nyomdokain halad, s melynek zászlójára Ausztriától nagyobb függetlenség, szabadság, egyenlőség, testvériség van felírva.

Egyhangulag válasszuk meg képviselőnknek a becsületességéről és hazafiságáról 1848 óta ismeretes **LÁSZLÓ IMRÉT**, Kossuth Lajos elvtársát és barátját.

Éljen **Kossuth Lajos** az 1848-ik alkotmány megalkotója s az emberi és polgári jogok eszményi bajnoka!

Éljen **László Imre**, a csurgói választó kerület leendő képviselője!

Kelt CSURGÓN 1878. Augusztus 2.

A bal vagyis függetlenségi pártnak
választmánya.

51 1881.
Csongrádi kerület.

Polgártársak !

Junius 5-én, pünkösd másodnapján **KRÁTKY JÁNOS** hírlapíró, a nép fiatal barátja és elveink önzetlen hű bajnoka a balpárt által tartandó

GYŰLÉSRE

fog közibünk érkezni.

Kiáltsuk el: **ÉLJEN KRÁTKY JÁNOS** képviselőjeltünk.

A ki velünk egyet érez és **JÓ SZÓNOKOT** akar hallani silyet kíván a képviselőházba felküldeni: jelenjék meg a mondott gyűlésen!

Éljen KRÁTKY JÁNOS!

Az intéző bizottság.

Polgártársak!

0426

KRATKY

JÁNOS

G Y Ü L E S É S

for közzétételre

Közzétételre: KRATKY JÁNOS képviselője

1848

A közzétételre: KRATKY JÁNOS képviselője
János János, a képviselőház tagja, felkérte a
for meg a munkát végezni.

Éljen KRATKY JÁNOS!

Az intéző bizottság.

1892.

Csurgó.

52

Eljen

Dr. Nagy Sándor

a csurgói járás 48-as függetlenségi pártjának képviselő jelöltje.

Ad notam: (Kerek ez a zsemlye)

Ébredj Csurgó népe,
Végy zászlót kezédbe,
Lobogtasd magasan
Hirdesse hangosan
Nagy Sándor követünk!

Nagy Sándor kell nekünk,
Vérünk ő gyermekünk
Negyvennyolcnek hive
Volt egyenes szive
Mióta csak dobog.

Menj bátran Nagy Sándor,
Légy két hétre vándor,
Hirdess igazságot
Üzd a ravasztságot
Ki a járásunkból

Mindent elkövetünk
Csak Te légy követünk.
Meguntuk Szalayt
És hitvány szavait
Nem hiszi már senki.

Alsok, Sarkad, Szentá
Tudják mit mondsz szent á!
Hogy Te nem ámitasz,
Es nem bolonditasz,
Csak igazat mondasz.

Balhás, Szob, Gyékényes,
Becsületre kényes!
Hogyha bezónáznak
Mind Te rád szavaznak
Balhás, Szob, Gyékényes!

Belezna, Surd, Zákány
Szeretnek igazán
Zászlóid kitűzik
Szalayt kiűzik
Belezna, Surd, Zákány.

Udvarhely, Berzencze
Te vagy a kedvencze
Szalayt nem tűrik
Mókáit ismerik
Udvarhely, Berzencze.

Surd, Berény, Iháros,
Mindhárom volt káros
Szalaynak hittek
És csunyán felültek,
Most csak rád tekintnek

Porrog, Szent Királyon
Zászlód bü-zkén álljon,
Azok józan népe
Nem megy többet lépve
Ravasz Szalaynak.

Bükkösd, Nagy Martonban
Bizna Nagy Sándorban
Szalaynak vége,
Nem kell szédelgése
Sem hazudozása.

Szent Pálon, Tiloson
Szalay beoson,
De hiába szól ott
Csak Nagy Sándor kell ott
O lesz a követjük.

Bagola és Liszó!
Lengjen a szent zászló,
Nagy Sándor nevével!
Ki lelke hevével
Lenget igaz zászlót.

Csicsó, Inke, Miháld,
Mind Nagy Sándort kiált.
Ő keli csak a népnek
Zászlajához lépnek
Érte lelkesülnek.

Szent Miklóson, Patrón
Tudják ravasz patron
Az öreg ökulás,
Mint holmi mikulás
Ott már nem bolondit!

1895

1869.

Grüß und Segen den deutschen Wählern des Dardaer Bezirkes

Geehrt durch die Aufforderung Ihres Comites, Sie auf dem bevorstehenden Landtag zu vertreten, halte ich es für meine erste Pflicht Ihnen vor Allem offen meine Ansichten über den Wahllactus darzulegen.

Wenn ich zur Besorgung irgend eines Geschäftes Jemanden benöthige, so ist es natürlicher Weise meine Sorge einen geeigneten Menschen ausfindig zu machen, der dasselbe in meinem Interesse durchführe; wenn hingegen bei solcher Gelegenheit Jemand durch Ueberredung, Bestechung und sonstige Kunstgriffe sich mir aufdringen will, so entsteht in mir unwillkürlich Verdacht, und ich werde mich hüten meine Angelegenheit einem solchen Menschen anzuvertrauen, denn offenbar ist es nicht mein Interesse, das denselben zu der Dringlichkeit bewegt, sondern sein eigenes Interesse, das er unter dem Vorwande mir zu dienen befördern will.

Das ist eine Wahrheit, die der einfachste Mensch einsieht und im gemeinen Leben handelt auch ein jeder darnach. Nicht so bei den Landesangelegenheiten, wo leider gerade jetzt allenthalben im Vaterlande das entgegengesetzte geschieht.

Es wird einem weh und bange in der Seele, wenn man die Berichte von den Wahlbewegungen in den verschiedenen Gegenden des Landes liest, und daraus ersieht, welch schändliches Spiel mit der Leichtgläubigkeit des Volkes getrieben wird, und wie eben diejenigen die Sittlichkeit des Volkes zu untergraben suchen, welche für das Wohl des Landes, und die Beglückung des Volkes zu wirken sich anheißig machen.

Ich meinerseits, der ich mein Leben der Veredelung des Volkes durch Verbreitung der Intelligenz gewidmet, der ich seit dreißig Jahren an der geistigen Erhebung der Massen arbeite, kann mich zu keinem Schritt entschließen, der Anlaß geben könnte zu jenem verdammungswerthen Verfahren.

Ein solcher Schritt wäre meines Erachtens die Vereisung des Wahlbezirkes, was ich daher aus besagten Gründen unterlassen zu müssen glaube.

Ich habe lange genug der Deffentlichkeit gelebt, als Kämpfer für Recht und Freiheit in den schwersten Zeiten gewirkt, um daß jeder, der meinen Bestrebungen einige Aufmerksamkeit idente, im Klaren sei, und deutlich wisse, was sich von mir erwarten läßt, was nicht. Wer aber mein bisheriges Wirken nicht kennt, wie sollte ich denselben bei einem einzigen Zusammenreffen von meinen Absichten überzeugen?

Ich habe von jeher als Volksfreund gelebt und suchte meine Lebensbahn so einzurichten, daß ich mit den Gewalthabern weder als befehlender, noch untergebener Theilhaber gemeinschaftliche Sache machen müße.

Mein Interesse ist daher mit dem des Volkes eins, eben deshalb aber veranlaßt mich nichts dazu, Anstrengungen zu machen um die Vertreterwahl auf mich zu lenken.

Wohl weiß ich, was ich dem Vaterlande schulde, weiß, daß eben jetzt, wo es heißt alle Kraft daransetzen, um den Fortschritt und die innere Entwicklung zu befördern, die Verstärkung der Opposition patriotische Pflicht ist; auch bin ich nicht abgeneigt dieser Pflicht, wenn Sie es ernstlich wünschen, nach Kräften nachzukommen; wenn jedoch meine Wahl nur durch Mittel durchgesetzt werden könnte, die ich nach meiner innern Ueberzeugung verdamme, so muß ich mich von einem Schauplatz zurückziehen, wo das Ziel nur um den Preis allgemeiner Sittenverderbnis zu erreichen wäre.

Wollen Sie übrigens aus der Entfernung von mir hören, was ich für die Aufgabe des nächsten Landtages halte, so ist daß bald und kurz gesagt.

Ich wünsche vor Allem gleiche Freiheit für alle Glaubensbekenntnisse, so für alle Nationalitäten, damit wir friedlich zusammen leben und uns gegenseitig fördern.

Ich wünsche gesetzlich bestimmte Gemeinde-, Kirche und Schulordnung auf autonomer Grundlage, um allem willkürlichen Einschreiten Seitens der höhern Behörden Einhalt zu thun.

Ich wünsche die größt mögliche Sparsamkeit im Staatshaushalte, um die Lasten des gemeinen Mannes zu vermindern. Andererseits die Eröffnung aller Quellen, die zur Hebung des allgemeinen Wohlstandes führen und zu diesem Behufe Errichtung von Eisenbahnen, Regulirung der Flüsse zc.

Ich wünsche eine Regelung der Rechtspflege, die den Placereien den möglichst geringsten Spielraum läßt, und allen Bedrückungen vorbeugt.

Endlich wünsche ich eine solche Regelung der Wehpflicht, daß der Bürger seinem Berufsleben möglichst wenig entzogen werde.

Nach der Wahl bin ich bereit vor Ihnen zu erscheinen und Ihre Wünsche und Anliegen entgegennehmend, dieselben bei der nächsten Gesetzgebung nach Möglichkeit geltend zu machen und zu effectuiren.

Pest, am 5. März 1869.

Ballagi Mór.

100

Handwritten title at the top of the page, possibly in Ottoman Turkish script.

Main body of handwritten text, appearing to be a letter or document in Ottoman Turkish script.

DE BALLAGI GEZA

Continuation of handwritten text below the central stamp, including a signature and date.

Ballagi Geza

54

PROGRAMM

GRABARITS ERNŐTŐL.

A Jászai választó-közösség.

1875.

DE BALLAGI GÉZA.

PÉCSETT,
NYOMATOTT ifj. MADARASZ ENDRÉNÉL.
1875.

1875-ki Programm.

Alapvonásokban, melyeket alkalmilag szóval indokolni szándékom, következő Programmal van szerencsém szolgálni:

Magyarországnak nyomorusága jelenleg kettős. Évi 25 millio deficit az egyik. Belszervezésének fejtelensége a másik.

A 25 millio deficit érdemében:

1-ör. Adassanak kisebb részletekben, — gazdasági czélszerűséggel kigömbölitve — 32 évi tartalomra az összes államjavadk bérbe nyilván, árverés és oly szerződés-minta alapján, melynek pontozatait hozzáértők szerkesztették, a közvélemény megvitatott, és az országgyűlés helyben hagyott.

Értelemmel, és tiszta kezekkel végrehajtva ezen rendszabály az eddigi bevételen felül tiz millio tiszta jövedelmet eredményez.

2-or. A vámkérdés azon nemzetközi alap igazságból, hogy bármely ország, érdekeinek védelmére vámsorompókat emelhet, indulva ki, az érdekelt felek küldöttségei állapítsák meg a tariffákat, juttassanak ezek hozzászólás okáért köztudomásra, és birjanak végérvényességgel csakis akkor, midőn azok az illető országgyűlések által helyben hagyattak.

Igy elintézve a vámkérdés, szakemberek számítása szerint, a mellett, hogy zsenge iparunk istápolást nyer, évi tiz millio forint tiszta jövedelmet nyújt.

3-or. A honvédség három évre szabadságoltassák, — maga ezen egyszerű intézkedés 5 millio forint évi jövedelmet eredményez. — A honvéd tiszt urak kéressenek fel (eddigi rangjuk, és fizetésük megtartása mellett, minthogy éppen a betanításban mesterek, az országnak meg tanítókba nagy a szükséglete) a nemzetőri intézménynek a népnél beillesztésére, az ifju nemzedéknek ezen fontos hivatásra előkészítésére.

A közlegénységnek mezei munkája, családi öregbedése, legfőképen pedig az oktatás malasztja a magyar haza javára óriási nyeresemények.

4-er. Az államnyugdijak vétessenek vizsgálat alá, és a fentálló új szabályok alapján szállitassanak le, midőn az, ki ezen dijakat fizeti nagy többségben igen szegény és 200 frt évi jövedelemnek sem örvendezhet.

5-ör. Előbb az országgyűlésre, innen a delegatiókba oly képviselők választassanak, kik a közösügyi szerződésnek sem üdvös voltába szerelmesek, sem hisznek hallhatatlanságában, hanem elszánt akarattal igyekeznek annak alkotmányos utoni megváltóztatására. — Az ilyen baloldali képviselők és delegátusok azután, nem siker reménye nélkül utasíthatók oda hatni: hogy ő Felsége a király, ugy osztrák szomszédaink, Magyarországnak szomorú helyzetetéséről felvilágosítatván, beleegyezzenek — tekintve Európának jelen békés állapotát — a közös hadseregnek lényeges leszállításába; — leendvén ez esetben nem csak semmi deficit, hanem hasznos befektetésekre tetemes üzlet tőkealap.

Közös ügyeinket a jövőre esetről-esetre nemzetközi küldöttségek együttesen tanácskozva intézzék, — azon megjegyzéssel, hogy intézkedéseik érvényesége, az illető országgyűlések helybenhagyása után kezdődjék. Lévéen ez intézkedés az ország önállóságára tetemes haladás.

6-szor. A kataszteri munkálat, és adórendezés, ha úgy vitetik keresztül mint kell, évi tízmillió új jövedelmet képvisel.

7-szer. Azok, kik nyolcz év alatt az ország dolgait kezelve indokoltan felpanaszoltattak, különbség nélkül felelőség alá vonandók, azon kikötéssel: hogy a vizsgálatot nem pártfelek, mint eddig történik, hanem elmozdíthatlan bírák kell, hogy teljesítsék.

Ha annak, a mi a közvélemény tudomására adatott fele igaz; e czim alatt kártéritekekből szinig fedezhető egy évi deficit. — Ha mi a kicsinyeket lánczra fűzzük, a nagyokat pedig süvegeljük, akkor vagyonzbiztonságról ne álmodozunk. Ha Parlament és felelőség nélküli szabad kezelés: egy ördög két név alatt; akkor elmondhatjuk a közmondást „adtál uram népképviselői rendszert, de nincs benne köszönet“.

8-szor. A dohány-monopolium megszüntetése és a termelők általi közvetlen megadóztatása legalább 5 millió nyereség.

Elsorolt rendszabályoknak keresztülvitelével az országot folytonos ingerültségben tartó rémületes deficit elenyészik, és egyáltalánba nincs szükség elviselhetetlen új adókra.

9-szer. Bankszabadság, de valódi, és lesz pénz négyes kamattal. Tanszabadság, de valódi, és lesz tudomány. — Vallás szabadság! de valódi, és a gyűlöletet felebaráti szeretet, erényes rokonszenvi szerelem váltja fel.

Programm mihelyest hosszú, — már nem kell; azért az ország belszervezkedési fejtelenségét gyógyító orvosszeremről, — melyet már évek előtt röpiratokban ajánlottam, — máskor. Most még csak egy szót az új pártalakulás érdekében:

Szabadelvű

liberalis, szerintem és europaszerte az: ki bár mi kérdést aképp itél meg; a mint istenadta józan esze, és méltányos szive sugalja; ezzel ellentétes a

Maradó

conservativ, szerintem és europaszerte az: ki a hagyományos kiváltságokat, és érdekével kapcsolatos előítéleteket védi mig csak lehet. — Józan ész, — testvériség, — jogegyenlőség dalamaira nem is hederit. Ez marad. Amaz halad.

Közösügyi szerződésünket, a balpárt erélyesen ingatja, és ezt, minthogy tulterheltesítünkkel jár, jól teszi. — A jobb párt védi minden áron, és ezt nem jól teszi. — Ez conservativ, amaz szabadelvű, tehát ellentétek. Ugy de ellentéteket sem mahomet, sem annak nagy profétája — képes összeegyeztetni. — Az új pártfusio tehát már fogalomban torz-eszme, melyhez nem járulok és maradok mint voltam szabad elvű balpárti és mint ilyes a kormányt, valamint szabadelvű törekvéseiben támogatni, úgy minden mozzanatát, mely jobbparti irányt jelez, határozottan ellenezni fogom.

Rendszabályaim lehetnek egyesekre terhesek, de az egészre üdvös voltukért kezeskedem. Ennélfogva, jelesen pedig azon indokból, hogy javaslataimat elfogadásra ajánlhasam, — elfogadás esetében pedig, végrehajtásukat — ha ügyesebb nem találkozik — magam eszközölhessem, kérek önöktől mélyen tisztelt választótársaim képviselői meghatalmazást. — Ha önzetlen hazaszeretetet, és határozott meggyőződés szülte javaslataimat valamennyien fogadják el, örülni fogok; ha sokan, elégedett leszek, — — ha kevesen elégedett leszek, — — ha egy, elégedett leszek, — — ha egy sem fogadja el, — — elégedett leszek, mert megtettem tehetségemhez képest kötelességemet, hazám iránt.

Grabarits Ernő.

Budapest

St. Kingores

St. Ballagi Giza small paper

unclear

Budapest

Mr. Maria's

Tisztelt Polgártársaim!

Politikai hitvallásomat röviden a következőkben adom elő:

Mindenekelőtt ki kell jelentenem, hogy a szabadelvűpárt hive vagyok és abban — független állásomnál fogva — szavazatomat mindenkor és kizárólag Hazám javára irányuló meggyőződéseim fogja irányítani.

A szabadelvű eszméknek a 48-diki nagy eszméken kell alapulniok és minden alkotandó intézményünk nemzeti jelleget kell hogy viseljen magán, a külföld szabadelvű intézményeinek egyszerű átültetése helytelen volna.

A jövő országgyűlésre nagy feladat vár, mert számos belügyi kérdést kell megoldani, miknek helyes megoldása egyrészt szeretett Hazánk hatalmi erejét fokozza, másrészt pedig áldásos leend minden honpolgárra nézve.

Ezen nagy feladatok egyike az egyház és állam közti békének biztosítása, ezzel kapcsolatban a vallások egyenjogúsítása és a házassági jog akkénti szabályozása, hogy bármily valláshoz tartozók is törvényes házasságban családot alapíthassanak.

A jogbiztonság szempontjából azon kell lenni, hogy a magyar polgári törvénykönyv ne csak egyes részeiben, hanem egészben elkészüljön, mert jellege az egységesség.

A jó, gyors és olcsó igazságszolgáltatás szempontjából a törvénykezési eljárásnak a közvetlenségen és szóbeliségen kell alapulnia.

A közigazgatás államosításának hive vagyok — de ellensége a merev öspontosításnak.

Az állampolgárok jogai biztosítása szempontjából szükséges, hogy a törvényhatóságok (megyék, városok) megfelelő önkormányzati joggal bírjanak. Létesítsék a közigazgatási bíróság, a hivatalnoki pragmatika!

Minden intézkedésnél egyrészt azon kell lenni, hogy az államháztartásban elért egyensúly meg ne zavartassék, másrészt az állampolgárok újabb adókkal ne terheltessenek.

Azon szempontból, hogy az állam polgárai jeles bírakat és jó közigazgatási tisztviselőket nyerjenek, sürgetnem kell a jog és államtudományi szakoktatásnak törvényhozás utjánai rendezését.

A kereskedelmi szerződéseknek a külállamokkal megkötésénél azon kell lennünk, hogy a külföldről mentül több pénz folyjék a magyar állam adozó polgárainak zsebébe, hogy t. i. a magyar ember drágán adhassa el borát, gabonáját, lovát stb.

Arra is kell törekednünk, hogy a gyári ipar, a kisipart el ne ölje.

Az oktatásügy kellő rendezésével elérhetőnek vélem, hogy hazám fiai legalább a gyalogságnál ne kénytelenítsenek a három évi szolgálatra, ez által legalább az adozó polgár nem foszthatná meg oly hosszú időre legjobb munkaerejétől.

Sürgetni fogom az adótörvények világossá tételét, hogy mindan állampolgár könnyen megérthesse s így a visszaéléseknek eleje vétessék.

Különös figyelmet fordítok arra is, hogy az adótörvényekkel megegyező és ne azokat súlyosító rendeletek adassanak ki.

Végül ígérem, hogy az értelmes és hazafias dárdai járás minden polgárának párt, vallás és nyelvkülömbőség nélkül, magánügyét is szíven hordom és készséggel fogok bármikor is szolgálatukra állani.

Éljen a Haza, a Király és a dárdai járás hazafias polgárai!

Budapest, 1892. január 16-án.

Dr. Antal Gyula,

budapesti egyetemi jogtanár.

1771
1772

56
1892.
Debreczen sz. kir. város I-30 választókerületében

szabadelpárti programmal fellepett

Komlóssy Dezső

országgyűlési képviselőjelölt

PROGRAMM-BESZÉDE,

melyet 1892. évi január hó 17-én a városháza nagytermében
egybegyűlt választó polgárság előtt tartott.

TISZTELT VÁLASZTÓ POLGÁRTÁRSAIM!

Debreczen város választó kerületei közül a második és harmadik már napok előtt keresztül ment a tüzpróbán, a mennyiben pártunk, a helybeli szabadelvű párt abban a két kerületben felállította képviselő jelöltjeit, a kik ma egy hete meg is tartották ugyan e helyen igazán magas politikai niveauon álló programbeszédeiket oly enuncziációkkal, melyeket lelki gyönyörűséggel hallgatott minden művelt hazafi, minden egyes híve a debreczeni szabadelvű pártnak.

Azon pártgyűlésen Debreczen város I. választókerülete jelölt nékül maradt, talán épen azért mert nagyon körültekintőleg kellett eljárni a szabadelvű párt intéző köreinek, illetőleg az első választó kerület irányadó szabadelvű párti polgárainak, hogy oly férfit keressenek, hogy a választási küzdelemre oly zászló alatt vonuljanak fel, melynek vívője ne rettenjen vissza a debreczeni függetlenségi párt ez ugynevezett bevetetlen várának megostromlásától.

A körültekintő eljárásnak eredményét t. választó polgártársaim, az imént hallották önök elöadni, igen tisztelt elnöke által az I. v. kerület végrehajtó bizottságának.

T. választó polgártársaim!

Ha önök esetleg egy kimagasló szónoki tehetséggel, országos hírrel dicsekvő politikus nevét remélték volna kikerülni a jelölt urná-

ból, most bizonyára nagy csalódás érne önöket.

De ha azt várták a t. választó polgártársak, hogy képviselőjelöltjünkben édes hazánknak hü fiát, a magyar nemzeti eszmének nem szünő buzgalommal művelőjét, szülővárosához odaadó szeretettel ragaszkodó polgártársukat és a szabadelvű pártnak megirgathatlan hűségű tagját találják fel, ha olyan férfit óhajtottak, a ki azzal, mit Isten után saját igyekezetén kívül főképen a mi méltó dicsekvésünknek, a reformátusok főiskolájának, mondjuk: leendő debreczeni protestáns egyetemnek köszönhet, a ki — tehát azzal a csekély tehetséggel és tudással kívánja szolgálni hazája és szülővárosának javát; — ha olyan embert kívánnak jelöltüknek t. választó polgártársaim: a ki eddigi múltjának, huszonnégy éves bírői pályájának tradícióihoz ragaszkodva, mely pályán — emelt fővel mondhatja — esküjéhez híven mindenkivel szemben és minden alkalmal „kedvezést és kedvkeresést félretéve“ igyekezett törvényt és igazságot szolgáltatni, a ki — mondom — ez elveknek hódolva jövőre is az igazságnak kíván hív bajnoka lenni; — ha olyat kerestek, t. választó polgártársaim:

a ki a közügyek körüli bár szerény működésében eddig tanúsított magatartását ezután is követve önző és mellékezőloktól eltekintve mindig a legegyszerűbb és legtisztább úton akar haladni;

ha, mondom, t. vál. polgártársaim, ily várakozásban tekintettek reám és ily auspici-umok közt ajánlják fel nekem a polgári kö-teleességek teljesítésének e legmagasztosabbi-kát, akkor lelkem teljes férfiúi önérzetével mondhatom Önöknek, hogy bennem csalódni nem fognak.

Debreczen város első választó kerületé-nek Önök által felajánlott országgyűlési kép-viselőjelöltségét, melyet az elmondottak után talán szükségtelen is kijelentem, nem kér-tem nem kerestem: köszönettel elfogadom.

A szokásos mintára szabott hosszabb *programm beszédet* tartani nem szándékozom.

Röviden, csaknem dióhéjba szorítva, még-is meg kell emlékezmem, nem annyira hang-zatos ígéretek tétele végett, melyeknek meg-tartása az ígéret tevőnek a lehetőség határain belül mindig kötelessége, — mint csupán egy-szerű óhajtasok kifejezése gyanánt, részint a legközelebbi időben felmerült, részint mosta-nában létesülő illetőleg előkészítendő né-mely intézményekről, melyek általában hazán-kat különösebben városunkat nagy mértékben érinthetik.

Bővebb részletezésbe azonban ez irány-ban sem bocsátkozhatom; mert én mint egy-szerű közkatona, ki még hozzá, nyíltan beval-lom, a képviselőjelölteknek az utóbbi napok-ban, a magyar politikai harcmezőn ceata-rendbe állott hadseregében csak ujoncznak válunk be: hagyom ama nyomós fejtegetése-ket, gyökran igen nagy fontosságú kijelenté-seket azoknak a kiváló vezérpolitikuskoknak, kipróbált veterán bajnokoknak, a kik erre igazán hivatva vannak.

Az általam elsorolandó dolgok különben is olyanok, melyek Önök előtt, t. vál. polgár-társaim, intellektualis tekintetben magas fokon álló képzettségöknél fogva, legnagyobb részt ugyis ösmeretesekek.

T. választó polgártársaim!

A városok, különösen a n a g y v á r o -s o k, mint a hazai köztevékenység góczpont-jai első sorban lévén hivatva a magyar állam-mentartás szempontjából leghatékonyabb ténye-zők: a nemzeti kultúra és a közvagyonosság előbbre vitelére, gyarapítására, mint ilyenek az országos nagy politika mellett a saját specialis helyi viszonyaik, azokból folyó külön követelményeik is kell hogy főfigyelemben részesüljenek, főleg rendszerint tekintélyes vagyonuk kezelésére való tekintetből, mely vagyon az azzal járó jogokkal szemben nagy és nehéz kötelességeket is hárit rájuk.

A mondott követelmények főkritériuma az ö n k o r m á n y z a t lévén, azt a nagy városokban, és így hazánk *első magyar városában Debreczenben* is sértetlenül meg-óvándónak tartom, természetesen a j o g á l -l a m keretéhez alkalmazkodva, némely intéz-mények átalakítása, másoknak államivá tétele mellett hogy többet ne említsek, a *közren-dészetnek és az árvangynak*.

Egyébként a mi a megyei administra-tiót illeti, kijelentem, hogy én, és pedig nyíltan kimondva a lehető garanciák mellett, az *állami közigazgatásnak ragyok a híve*, mert

attól a közhelyzetnek mindenképen javulását várom, de különben is a vármegyék többsége e tekintetben szintén így nyilatkozott.

Az állami közigazgatás valamint minden más közszolgálati intézmény is a *tisztriselők anyagi helyzetének javításával* csak tökélete-sebbé tétetvén, a miniszterium által már a mult országgyűlés eléterjesztett erre vonat-kozó javaslatnak törvénynyé válása felette kívánatos ugy ezzel összeitűggesben a *szol-gálati pragmatika* megállapítása is.

A nemzetgazdasági és pénzügyi politika terén a legutóbbi időben a közép-európai álla-mokkal megkötött *cám- és kereskedelmi szer-ződésen*, e nagyhorderejű nemzetközi aktán kívül a küszöbön álló és pénzügyminiszterünk e kiváló szakférfiu által lehetőleg a közel jövőben, meggyőződésem szerint teljes meg-elégedést kelteve 's minden nagyobb pénzü-gyi teher vállalása nélkül, mint tervezve van kis pénzegységre: a frank rendszerre alapi-tandó *valuta-rendezést* hozom fel.

Megemlítem továbbá az előbbiektől el-térő, de minden egyes állampolgár érdekeit csak nem mindennap érdeklő kérdésnek igen kívánatos megoldását; a jelenleg meglehető-s zürzavaros *illetékügyi szabályoknak* egy tör-vénykönyvbe foglalását, főképen pedig az *adóügy reformját*, melyre nézve különösen óhajtandó, hogy az Magyarország mint par-excelence földmivelő állam tényleges viszo-nyainak megfelelő legyen.

Erélyes és geniális tehetségű kereske-delmi miniszterünk B a r o s s G á b o r nemzeti és állami érdekeinket rendkívüli hatással szolgáló *vasuti politikája*, az annak alkuvást nem tűrő vasszövetkezetességgel való alkalmazásában már eddig is elért fényes eredmények ékesebben szólván minden dicsőítő beszédnél, nem szorult az én méltatásomra.

E politika, mely teljesen bírja az egész hazafias magyarság osztatlan bizalmát, elő-merést, mondhatnám irigykedést keltett a külföldön is.

Utazásom közben én magam hallottam, tapasztaltam, hogy minő magas becsülésben részesítik ott a mi kereskedelmi miniszterün-ket és nagyszerű alkotásait, melyek közül az eleinte pedig ócsárolt *zónarendszert*, belátva annak sokoldalú nagy előnyeit, most már az államok egymásután lassanként mind át-veszik.

E politika jövőben is bizonyára ez uton haladván, csakis hazánk kereskedelmi torgal-mának emelésére lesz irányulva a tervbe vett vasut vonalak kiépítése is.

Többrendbeli új vasuti tervezet között kivált egy vonalra kell rámutnom, hogy azzal fenti szavaimat illusztráljam: ez a *m.-sziget — szucsarai összeköttetés*, mely a mellett, hogy északkeleti Magyarország csucsán Bukovinába átvivő igen fontos stratégiai vonal, ezenkívül közvetlen egyenes összekötő utat hoz létre déli Oroszország fekete tengeri kikötői és a nyugateurópai világpiacz között.

Ez egyenes vasuti vonal a Galiczián átvezető görbe utnál pár száz kilométerrel rövidebb lévén, hivatva van az egész roppant személy- és teherforgalom tetemes részét *Bu-dapesten* illetőleg *Debreczenen át irányítani*.

Es új összekötő vonal tehát nemcsak állami, hanem helyi szempontból is felelte óhajtott.

Felhozhatnám még a *mezőgazdaságunk, földművelésünk*, fejlesztésére, továbbá az ipar gyámsági-ára, a *kereskedelmi szakoktatás* reformjára, gyakorlatiabbá tételére irányuló törekvéseket, mint melyeknek előbb vagy utóbb sikerre kell vezetni, de nem szabad a t. választó polgártársaim türelmével visszaélnem

Azért is csupán még röviden az én hivatás-szerű szakomra térek át, arra a melyben éltem, működtem, a melyen folyton lelkesedéssel csüggök, a melynek tökéletesebbé tételére az ország, a nemzet erkölcsi, sőt anyagi emelkedését oly annyira elősegíti — az igazságszolgáltatására.

Az *igazságszolgáltatás* terén tagadhatatlanul nagy vívmányokat ért el *Szilágyi Dezső* fényes tehetségű igazságügyminiszterünk. Csak a *királyi táblák szétosztását* kell felhoznom, mely egyrészt a jogkereső felekre nézve igen nagy előnyöket nyújt, másfelől kü önösen, ha az egyes táblák birói létszáma szaporittatik, az ügymenet, a perek elintézésének gyorsítására lesz üdvös befolyással, de főleg már is érezhető jó hatással van a szétosztás az első bíróságok működés tekintetében is. — Szükségeseznek tartom azonban a *polgári törvénykezési rendtartás* reformját, főleg a felebbezések megszorítását s a fórumok kevesbítését. Feltétlenül kívánatos a büntető perrendnek mihamarább, a magánjogi kodexnek fokozottan megalkotása, ezenkívül a birói fe-

gyelmi törvénynek a legliberálisabb alapon való elkészítése.

Hogy az igazságügyi intézmények közül *Debreczen város szükségleteit* is felemlítsem, utalok a városháza épületében elhelyezett *birósági fogháznak* csaknem tarthatatlan voltára és arra, hogy azon esetre ha a városháznak tervbe vett két emeletre vonása, mely tervet bizonyára minden polgára Debreczen városának örömmel üdvözöl, bekövetkezik, a fogház ott semmiképp nem maradhat. Kívánatos tehát *kerületi börtön*, majd idővel egy minden igényeknek megfelelő *törvénykezési palota* felépítése, mely törvénykezési palotában a királyi tábla is esetleg szintén helyet foglalhasson.

Ezután csak azt mondhatom még, hogy mint eddig, — bár aktív működés nélkül csupán szavazatom megadása által, úgy továbbra is, akár javamra ütne ki a választás esélye, akár nem, az eddiginél most már fokozottabb mérvben, tényleges munkálkodással szigorúan az országos szabadelvű párt hazafias irányban vezetendő politikáját követendem, azon igazán nemzeti liberális politikát, mely a magyar állam és nemzet s az azt alkotó egyes polgárok jólfelfogott érdekében, higgadt komolysággal, kormányunk ernyedetlen munkás vezetése alatt, lassan de feltartóztatás nélkül tör a kitűzött cél felé, mely Magyarország boldogsága, erkölcsi önállósága anyagi erejében culminál.

Isten éltesse a hazát! a szabadelvű párt tagjait! Áldja meg az isten az első választókerület polgárait és Debreczen város összes lakosságát!

[Faint, illegible handwriting]

*John
Barnum
John Barnum*

*Henry Deane
833*

W. C. C. C.

1896.
 Debreczen. 57

Tisztelt Polgártársak!

A debreczeni szabadelvü-párt, mindezideig még a választási küzdelem hevében is megtartotta az alkotmányos formákat, tisztelte az egyes polgárok jogait s a párt vezetősége az egyes választókerületek belügyeibe csak annyiban avatkozott, hogy azoknak a képviselőjelöltre nézve ajánlatot tett.

A II-ik választókerület polgárainak egy tekintélyes része nincsen megelégedve a volt képviselő Dr. Király Ferencz eddigi működésével s annál fogva Márk Endrét óhajtja felleptetni képviselőjelöltül, mint a kinek minden szépért és jóért hevülő buzgalma, városunk, iskoláink, egyetemünk érdekében kifejtett páratlan tevékenysége mindenki előtt ismeretes.

És a Dr. Király Ferenczet támogató párt úgy találta jónak, hogy a II-ik választókerület polgárait meg sem kérdezve — tegnap megjelent röpiratában mint hivatalos jelöltet mutatja be Dr. Király Ferencz urat.

Nagy betűkkel sorolja el ezen röpirat, hogy kik vettek részt a szabadelvü-párt intéző bizottságának azon értekezletén, melyen a képviselőjelölés kérdése szóba került, de azt nem mondja el, hogy azok egyrésze ellene szavazott a Dr. Király Ferencz jelölésének; azt is bölcsen elhallgatja a röpirat, hogy ennek a bizottságnak egy másik része azt akarta, hogy mind a két jelölt tekintessék hivatalos jelöltnek s a párt mind a kettőt egyformán támogassa.

Hogy a dolognak ez lett volna a legjózanabb megoldása, mindenki előtt nyilvánvaló.

Nem magyarázza meg ez a röpirat azt sem, hogy az intéző bizottság nem állított, mert nem is állíthatott jelöltet, hanem csak ajánlatot tett a kerületnek. Hogy aztán a kerület elfogadja-e az ajánlatot vagy pedig másként határoz, az egészen a kerület tetszésétől függ.

Igen, de a röpiratot kibocsájtó **Király**-párt nem akar egyebet, mint megteveszteni a polgárokat, úgy tüntetvén fel dr. Király Ferenczet, mint a párt hivatalos jelöltjét.

De hát ugyan kinek a jelöltje Dr. Király Ferencz ur? Hogy a szabadelvü párté-e, az nem bizonyos, mert az még össze sem volt hívva, tehát nem jelölhette.

Tisztelt Polgártársak! Dr. Király Ferenczet a II-ik kerület nem jelölte ki a képviselőségre, tehát el sem ismerheti hivatalos jelöltnek. A II-ik kerület elnöke megsértette pártunk alapszabályait, mert nem hívott össze gyűlést a jelölt megválasztására; minélfogva ezeket fontolóra véve s városunk igazi érdekeire is tekintve kiáltsuk egy szívvel-lélekkel:

Éljen Márk Endre

a debreczeni II-ik választókerület szabadelvü-párti képviselőjelöltje.

Debreczen, 1896. szeptember 10-én.

A végrehajtó bizottság.

1844
Albany

Fischer's Telegraph

The following is a list of the names of the persons who have been elected to the office of the Board of Directors of the Albany Telegraph Company, for the year 1844.

President - J. C. ...

Vice President - ...

Secretary - ...

Treasurer - ...

Directors - ...

The Albany Telegraph Company, having been organized for the purpose of establishing a telegraphic communication between Albany and New York, and other points, the undersigned have the honor to announce that the same has been completed, and that the telegraphic communication is now in full operation.

The telegraphic communication is now in full operation, and the following are the names of the persons who have been elected to the office of the Board of Directors of the Albany Telegraph Company, for the year 1844.

Albany Telegraph

Published weekly, except on Sundays and public holidays.

Price, per annum, in advance, \$5.00.

J. C. ...

Dr. Király Ferencz országgyűlési képviselő

beszámoló beszéde,

melyet 1896. évi október hó 11-én Debreczenben, a városháza nagytermében egybegyűlt választópolgárság előtt tartott.

Mélyen tisztelt Polgártársaim!

Fogadják mindenek előtt hálás köszönetemnek kifejezését szives megjelenésükért, melylyel nekem módot és alkalmat nyújtottak arra nézve, hogy beszámolómat megtarthassam. (Halljuk!)

És midőn ezért ismételve is hálás köszönetemet fejezem ki, — egyszersmind ígérem, hogy viszonzásul előadásomban rövid leszek, s nem fogok visszaélni' fidejökkel és türelmökkel.

Inkább csak főbb mozzanataira és a legjellegzetesebb dolgaira óhajtok a most felosztatott országgyűlésnek kiterjeszkedni, a mit talán annyival inkább is tehetek, mivel Önök, tisztelt uraim és polgártársaim, egyenkint és összesen minden fázisát, minden eredményét ösmerik pártunk és törvényhozásunk működésének.

Mindenki tudta, tisztelt uraim, a Kárpátoktól az Adriáig, a kunyhóktól a palotákig, hogy az 1892. évi februárius 20-ra egybehívott országgyűlés *epochális jelentőségű* lesz azon nagy feladatoknál fogva, melyeknek megvalósítása elengedhetlen követelményét képezték és képezik nemcsak a tiszta, hamisítatlan szabadságvőségnek, hanem a magyar állameszme megvalósításának egyaránt.

Ezen epochális feladatok az ugynevezett *egyházpolitikai törvényjavaslatokban*, most már szentesített törvényekben nyertek kifejezést.

Azt hiszem bizvást, mellőzhetem azon küzdelmeknek felsorolását, melyek a *házassági jogról, a gyermekek vallásáról, az állami anyakönyvekről, az izraelita vallásról, és a vallás szabad gyakorlatáról* szóló

törvények megalkotásánál előfordultak, mert hiszen ezen küzdelmek Önök előtt tisztelt uraim amugy is nyilvánvalók, mert ezen nagy küzdelmeknek Önök is részesei valának.

Én megzavaztam ezen törvényjavaslatokat és örömmel hozzájárultam azoknak megalkotásához, (Éljenzés) hiszen a *házassági jog rendezése* érdekében boldogult Irányi Dániel által boterjesztett indítványt már 1889-ben feltétlenül és minden konzekvencziájával elfogadtam.

És megszavaztam ezen törvényeket legfőbbképen azért, mert hitem és meggyőződésem szerint a magyar nemzetnek és társadalomnak nem a *tugozás* fentartására, hanem *abroncsra* van szüksége, — ezek a törvények pedig abroncsot képeznek az összetartásra nézve a szó legszorosabb értelmében. (Ugy van!)

És végül tisztelt uraim, megszavaztam ezen törvényeket azért, mert megalkotásuk testvéri és hazafias kötelessége volt a *magyar nemzetnek zsidó* polgártársaink iránt. (Helyeslés.)

Ezeket a törvényeket tehát megalkotta a józan ész, a tiszta hazafiság, a testvéri és felebaráti szeretet és szentesítette a király — és mégis, tisztelt uraim, alakult egy párt, mely nem törődve sem a nemzet érdekével, sem a vallásfelekezetek békéjével, hanem zászlajára írva az *egyházpolitikai törvények revízióját*, izgat minden ellen a mi az 1848. évi törvényekkel és azok szellemével kapcsolatos.

A becsületes törekvések részére megalkotott és fentartott sajtószabadság védő

szárnya alatt, ez a párt, mely a *Néppárt* hangzatos jelzőjét usurpálja, nekihajt a nemzetiségek, a vallásfelekezetek és a társadalmi különböző osztályok békájének, hogy a legsötétebb reakció áldatlan céljának: a politikai és lelkiismereti szabadság lenyugózásának szolgáljon.

Ezt a pártot tisztelt uraim megtűrni nem lehet, nem szabad, hanem az alkotmányos eszközök körlehetlen alkalmazásával, *állam- és nemzetellenes céljaiban* tehetetlenné kell tenni a küszöbön álló választások alkalmával.

A kormány, a szabadelvű-párt és minden egyes polgára e hazának fontos nemzeti missziót teljesít tehát a magyar állameszme és szabadság érdekében, ha a harezot e párttal minden irányban felveszi.

De pártunknak és a pártunk kebeléből alakult kormánynak, nemesak az egyházpolitikai ügyek rendezése körül szerzett nagy érdemeiről kell önök előtt, tisztelt uraim, megemlékezni, hanem azon alkotásokról, is melyek nagy jelentőségük-nél fogva a reformatórius törekvések keretébe beleillenek.

Nem térek ki a *közigazgatás államosításának kérdése* elől sem, noha ez azon alakjában, a mint a Ház elé került, a napirendről levétetett, én hiva voltam és vagyok ma is a közigazgatás ujjászervezésének, mert meggyőződésem, hogy ez a magyar állameszme megvalósításának egyik nélkülözhetlen eszköze. (Helyeslés.)

Egy olyan polyglott nemzetiségű államban, mint a miénk, hol a magyarság számaránya körülbelül egyenlő az idegen ajkuakéval — ezt az eszközt nem nélkülözhetjük, s arról semmiféle teoriának, vagy állambölcseleti axiomának kedvéért le nem mondhatunk.

Ezért csak sajnálni tudom, hogy a beterjesztett javaslat — melynek elismerem, hogy nagy hibái voltak, de a melyek korrigálhatók lettek volna — törvényerőre nem emelkedett.

Ennek daczára, a közigazgatás ujjászervezésére irányult nagy munka még sem volt meddő, mert hiszen annak folyamánként kell tekintenünk a *közigazgatási bíróságról* szóló fontos törvény megalkotását, mely a jövő év elejével lép életbe.

De menjünk egy lépéssel tovább tisztelt uraim, azon eredmények sorozatán, melyek a szabadelvű párt és kormány működéséhez vannak csatolva. (Halljuk!)

Ott látjuk a közoktatás terén a *népiskolák szaporítását és a tanítók fizetésének javítását.*

Utalok az igazságszolgáltatás terén elért fényes eredmények egész sorozatára: *a sommás eljárásról, a fizetési meghagyásokról, az örökösödési eljárásról és a bűnvádi perrendtartásról* szóló törvényekre, melyek mind megannyi üdvös, szükséges és nélkülözhetlen alkotásai pártunknak és kormányunknak.

Mindezekről azonban valószínűleg bővebben és minden esetre szakavatottabban fog nyilatkozni dr. Kola János tisztelt barátom és volt képviselőtársam.

Atalálhatok tehát azon közgazdasági kérdésekre és feladatokra, melyek az egyházpolitikai kérdések lezajlása után már a múlt országgyűlést *részben uralták*, a jövő országgyűlést pedig előreláthatólag *egészen* és minden vonatkozásaiban uralni fogják. (Halljuk!)

Egész parlamenti szerény működésemet azon politikai axioma vezette, hogy szegény nép soha nem volt szabad, független és művelt; és hogy minden nép csak annyi szabadságot élvez, a mennyi erkölcsi és anyagi erejének megfelelő.

Ezért tartom tisztelt uraim állami életünk egyik legfőbb feladatának az anyagi erő gyarapítását, még pedig *aképen való* gyarapítását, hogy azok együttesen eszközöltessenek.

Hangsúlyozom pedig az együttes gyarapításnak szükségét azért, mivel ugy a parlamentben, valamint azonkívül is, nem egy ízben hallottunk olyan forma nyilatkozatokat, hogy a földművelés-, ipar- és kereskedelem, ne együttesen, hanem külön-külön nyerje érdekeinek előmozdítását.

Hát tisztelt uraim ez egy szerentéslen idea, mert ezen egymással szorosán és organikusan összefüggő foglalkozási csoportok jogosult *követelményeinek* elszigetelten való *felállítását* ha eszközölni lehetne is, mégsem lenne lehetséges a *kielégítésnek* határvonalát aképen megvonni, hogy ezen érdekesoportoknak egyike vagy másika s azzal együtt az ország egyetemes érdeke sérelmet ne szenvedne.

Az ország közgazdasági érdekének megóvása szempontjából tehát sem üdvösnek sem szükségesnek nem tarthatom az *Agrár-pártnak* közelebb történt zászlóbontását, sőt az alapítók személye iránti őszinte tiszteletem daczára e pártnak akcióba lépését annyiban veszélyesnek is tartom, hogy legalább is felesleges komplikációkat fog előidézni azon közgazdasági nagy kérdéseknél, melyek az Ausztriával kötött kereskedelmi és vámszövetség tárgyalásánál napirendre és megoldásra fognak kerülni.

Részemről kizártnak tartom azt, hogy az Ausztriával való közgazdasági kiegyezés nagy kérdését, akár mezőgazdasági, akár ipari, kereskedelmi vagy pénzügyi szempontból, de *elkülönítve* mindeniket egymástól, ezélszerűen megoldani lehetne.

Az a falanx tisztelt uraim, melylyel a kiegyezés kérdésénél magunkat Ausztriával szemben találjuk, oly erős, hogy minden erőnknek egyesítésére van szükségünk, hogy hazánk földmívelési, ipari, kereskedelmi és pénzügyi érdekeit megvédelmezhessek.

Es itt mindjárt reátérek tisztelt uraim a kvóta kérdésére, annak kijelentésével, hogy részemről elfogadom a *magyar kvóta bizottság* álláspontját, mint követelésünk minimumának kriteriumát. (Halljuk!)

A két kormány közt e tárgyban folytatott alkudozások eredményéről természetesen még mitsem tudunk, de azt tudjuk, hogy a kvóta megállapításánál még mindig ki voltunk és ki vagyunk most is téve Ausztria vehemens támadásának és tulhajtott követelésének.

Hogy rövid legyek és hogy álláspontomat e kérdéssel szemben a szükséges őszinteséggel és objektivitással kifejthessem, utalok azon előadói javaslatomra, melyet e tárgyban a debreczeni kereskedelmi és iparkamarának közgyűlésében előterjesztettem. (Éljenezés.)

Ez az előadói javaslat a kamara által elfogadtatott, közzététetett és a kereskedelmi kormányhoz annak idején felterjesztetett.

Ebben az előadói javaslatban álláspontom az volt, a mit ma is fentartok, hogy a kvóta aránya a közös kiadások tekintetében Magyarország javára *lejobb* szállítandó s a közös vámjövdelemben való részesedése *feljebb* emelendő, legrosszabb esetben mostani aránya fentartandó. (Elénk helyeslés.)

Ezen állásponttól az ország érdekének kockáztatása nélkül csak azon egy esetben lehetne eltérni — a mire ez ideig még nincs kilátás — ha Ausztria a legcsekélyebb felemelésért is megfelelő rekompenzációt adna, s azt a kereskedelmi szerződésekben mezőgazdaságunk és iparunknak előre is biztosítaná.

Előszeretettel hivatkoznak osztrák szomszédaink a kvóta kérdésénél Magyarország ipari és mezőgazdasági nagy *fellendülésére*, holott ezen állításuk abban az értelemben a mint tartva van, nem állja ki a kritikát.

Mert hogyan lehet ott ezélszatosság nélkül Magyarország és Ausztria gyara-

podásának latba vetésénél vagy párhuzamba helyezésénél arról komolyan beszélni, hogy akkor midőn kereskedelmünk Ausztriával szemben folytonosan passzív, midőn a kvóta aránya a kereskedelmi és vámszövetség megújításának még minden alkalomkor magasabb gabona és nyerstermény árak mellett lett megállapítva, mint a milyenek a mostani árak, — és mig nyerstermény-kivitelünk Ausztriába évről-évre esökken, addig Ausztria ipari behozatala fokozatosan emelkedik; midőn a védvamos irányzat alapján megalkotott szövetség mellett a fennálló magas vámtételek csak az osztrák ipart védelmezik azon versenyben, melyet a külfölddel és hazánkkal folytat, melyben a mi kisiparunk elpusztul — és végre midőn a filoxera-, szarvasmarha-, sertés- és egyéb vész folytán jövdelemünknek és adóalapunknak egy igen jelentékeny részét veszítettük, hogy akkor ily viszonyok és körülmények közt mi beleegyezzünk abba, hogy a kvóta Magyarország terhére minden rekompenzáció nélkül felemeltessék s Ausztria javára leszállíttassék!

Egyébiránt tisztelt uraim egyéni nézetem, miszerint épen nincs kizárva az, hogy a kvóta megállapítása a korona döntése alá fog kerülni, természetesen csak azon esetben, ha a két kormány és parlament nem tudnának megegyezésre jutni.

Egyet azonban *bizonyosnak* tartok, azt nevezetesen, hogy jogainkból sem a szabadelvű-párt, sem a kormány és parlament nem fog feladni semmit, bármint alakuljanak is a viszonyok. (Éljenezés.)

Ugyanezt a kijelentést tehetem az *önálló magyar vámterület* kérdésére nézve is.

Én, tisztelt uraim, mint ahogy megválasztatásom alkalmával 1892-ben kijelentettem, ma is kijelentem, hogy hive vagyok az önálló magyar vámterületnek, (helyeslés) de nem föltétlenül, mert tudok képzelni olyan szerződéses viszonyt, mely érdekeinknek minden irányban megfelel. Csak az a kérdés, hogy ilyet Ausztria akar-e?

Ha Ausztria megfelelő biztosítékokat nem tudna, vagy nem akarna nyújtani, hogy közgazdasági érdekeink jogosult követelményei kielégíttessenek, hát akkor a dolog természeténél fogva a közbenső vámsorompók felállítása elengedhetlen.

Hasonló a helyzet az *önálló jegybank* felállításának kérdésénél is. A követelmények minimuma itt csak az lehet, hogy a jegybank-ügy mindkét kormány egyenlő befolyásának biztosítása mellett a teljes

paritás elve alapján rendeztessék. (Helyeslés.)

Követelnünk kell, továbbá Ausztriával szemben, hogy a magyar kormánynak a monarchia *kereskedelmi és vámpolitikai ügyeibe az eddiginél nagyobb befolyás biztosíttassék.*

Követelnünk kell *az általános vámtarifa revízióját* nyersterményeink nagyobb kivitele és az agrárvámok emelése érdekében.

Követelnünk kell *a fogyasztási adók* közösségének megszüntetését.

Az osztrák vasúti tarifa-politika által okozott sérelmek orvoslását.

Es végül, hogy *a valuta rendezése* mielőbb foganatba vétessék.

Ezek főbb vonásaiban azon feltételek, melyek az Ausztriával kötendő szerződés tárgyalásának alapját kell hogy képezzék és követelnünk kell hazánk érdekében ezen feltételeknek elfogadását annyival inkább, mert általa sem a közjogi helyzet és kapcsolat, sem a külpolitikai viszonylat nem érintetik.

De számolva az idővel és az Önök szives türelmével tisztelt Uraim, még csak annak felemlítésére kívánok szorítkozni,

hogy a most felosztatott országgyűlésen pártunk és a kormány részéről a földművelés, ipar, kereskedelem és az ezekkel kapcsolatos ügyek érdekében mindaz megtehető, a mi megtehető volt és elő van készítve az ut azon szükséges további alkotásokra, melyek az anyagi boldogulásnak alapját képezik.

Ezen munkálatokban, tisztelt uraim, mint az országgyűlési közgazdasági bizottságnak egyik igénytelen tagja, tehetségem szerint és egy becsületes akarat odaadásával én is résztvettem, és e mellett igyekeztem úgy szeretett városunk valamint polgártársaim érdekében mindazt megtenni, a mi általam megtehető volt.

Nem hivatkozhatom nagy eredményekre, de arra igen, hogy kötelességemet igyekeztem teljesíteni. (Igaz. Ugy van.)

Es midőn ezen nyilatkozatomat most tisztelt választóimnak bírálata alá bocsátom és midőn türelmükért és szives megjelenésökért hálás szívvvel köszönetet mondok: azzal végzem szavaimat, hogy a mindenható áldása szálljon hazánkra és felkent koronás királyunkra, kit a magyarok istene igen-igen soká éltesse! (Hosszas élénk éljenzés.)

59
1896.
Debrecen.

Mit csináltok?

Emberék, polgárok, választók! ugyan mit ad nektek Bánffy, hogy olyan eszeveszetten toljátok a szekerét? Bizony nem ő fizeti az adót, hanem ti; a katonát is ti adjátok; minden terhet ti viseltek. Utat csináltok, napestig dolgoztok, buzátok olesó, barmotoknak nincsen ára; a mit szereztek, azt megdézsmálja az állam, a község, a megye, az egyház. Hatalma Bánffynak azért van, mert türitek; pénze azért van, mert ti adjátok. Töletek jön minden erő. Minden úgy lehetne, a hogy ti akarjátok. Mégis minden úgy van, a hogy Bánffy akarja.

Miért engeditek, hogy kifoszszanak jogaitokból? Hová lett a magyar önértzet? Férfias büszkeségeteket ki tette zsebre? Igaz-e, hogy „csak sást nemzenek a sasok”? Nem igaz. Korcs ivadéka vagytok egy hősi nemzedéknek. A század első fele tudott önálló, hazafias, erélyes és jellemes lenni. Szembe szállott a hatalommal, nem türt igaztalanságot, sem szennyet zászlója színein. Pedig az akkori önkény nem volt sem olyan durva, sem olyan romlott, mint a mostani. De ti, kik ünneplitek az ezer évet, mit csináltok ti?

Nem látjátok, hogy egy nyolczszázéves alkotmány morzsolódik porrá a Bánffy silány kezei között? Isten és ember előtt ezért ti vagytok felelősök, ti választók. Mert ti nyolczszázézeren vagytok; az az ember pedig, ki miatt elvérzik a nemzet szabadsága, csak egyedül van. Nem félték a bosszuálló végzet súlyos csapásától? Mit csináltok?

Emlékezzetek az ősökre. Két világhatalom, a germán és mohamedán nehezedett rájuk, mint két irtózatoss malomkő. A nemzet vérző teste szét volt marczangolva és vonaglott a bestiák karmai között. De az ősök az élethalálnak ebben a pokoli küzdelemben is megőrizték sziveikben hazánk alkotmányos szabadságát s nem lettek önként osztrák adófizetőkké.

Ti pedig most seregestől tódultok az osztrák párt kebelére, hogy hideg karjaival agyon szorítsa hazátok ősi szabadságát.

Gyermeketek van; unokátok lesz. Jól vigyázzatok! A kiben még nincsen leigázva a lelkiismeret, siessen, tépje ki kebléből e furdaló szót, mert az utódok előtt ez a nemzedék fog leszámolni. A számadás órája ütni fog. A vézna unokák majdan belekiáltnak a sirgödörbe: éhezünk; hová tettétek a vagyont, mi rátok maradt az ősektől? Testünk, lelkünk békóban sinlődik; hová tettétek azt a szabadságot, melyet számotokra megőrizett volt az ősök szablyája? Adjátok számot: miért hajtottátok fejeteiket osztrák igába?

Nem riadtok vissza attól az ocsmány hirnévtől, melyet rátok fecscsent az emlékezet? Mit csináltok? Tíz, husz, harmincz. Ki ad többet érte? Hogyan? Hát eladók vagyunk? Mi? Nem félték, hogy elszárad kezetek a Weisz Berchtold pénztől? És az Éles ur pénze, és a Neuman uré, és a Légrády uré . . . azt vélitek, hogy ez jobb? Milyen gyalázat, így megalázni az embert! Minden sovány ökör drágább, mint egy ilyen választó. Kíéhezett szamarakkal van ezeknek egy áruk. Az öszvér már többet ér. Tíz, husz, harmincz.

Tudom. Megrohanja házatokat a hivatalnokok serege. A többi hatszázézer választó lelkiismeretére lecsap a fennmaradó százharminczézer alkalmazott. Héjják, üllük, vércsék. A magyar társadalom e szerencsétlen páriái, kik nem merik szabadon szeretni a hazát. A magyar politikai élet ezen apró ragadozói, kik fölesküdték, hogy megtartják a törvényt s uroknak, Bánffynak a parancsára mégis úgy bánnak a törvénnyel, mint a hóhér az elítélttel. Ezek most megrohannak. Rimánkodnak rimán módon; fenyegetnek farkas-módon. Ti pedig mit csináltok?

Én már látom. Az osztrák pártot vállaitokra emelitek. Hurrá! Győztünk! üvölt majd az osztrák-párt Magyarországon. Hurrá! Győztünk! Ordítja majd az osztrák Ausztriában. Mert jól megértsetek: a hol a kormánypárti jelölt jut többségre, ott nem a magyar győz, hanem az osztrák.

Ti pedig haza széledtek rekedt torokkal, részeg fővel. Az adó majd kijózanít. A nagyobb adó még jobban kijózanít. De már későn lesz. Képviselők a markába nevet. Titeket nevet, mert becsapott. Ausztria is markába nevet. Igen, Ausztria. német, cseh, vend, lengyel, dalmata egytől-egyig egyetlen egy nagy öblös szájja változik át és nevetni fog irgalom nélkül a fölött, hogy egész Magyarország be van csapva.

Majd meglátjátok: ez a nevető száj nem fog mindig nevetni. Sakálnak, tigrisnek nincsen különb rágó szerve, mint az osztrák szájnak. Majd ha csattogtatni kezdi éles fogait és rágni kezdi a magyar vagyont, a magyar jogot, a magyar szabadságot, majd akkor megint megkérdezem tőletek, hogy 1896. október 28-tól november 6-ig mit csináltatok?

1896.

Debrecen.

Meghívás.

Debreczen szab. kir. város II-ik kerületének
szabadelvü-párti választóit hazafiui tisztelettel fel-
kérem, hogy országgyűlési képviselő jelölés tárgyá-
ban teendő nyilatkozat végett

f. évi október hó 11-én vasárnap d. e.
9 órakor, a Bika-szálloda kisebbik
éttermében

minél nagyobb számmal megjelenni sziveskedjenek.

Debreczen, 1896. október 10.

L. Komlóssy Dezső

a II. választókerületi szabadelvü-párt elnöke.

Magyarország

Debrecenben az 1848. évi október 3-án
szabadlevél-párti részben a magyar nemzet
kérem, hogy országgyűlési határozattal
annak leendő nyilatkozatát

1848. október 3-án a magyar nemzet
3 órákor a magyar nemzet
általánosan

minél nagyobb számban megjelölendő
Debrecenben 1848. október 3-án

Kovácsy György

Dr. KOLA JÁNOS

országgyűlési képviselő

beszámolója és programmbeszéde.

Tisztelt Polgártársaim!

I. A beszámoló.

Másfél éve annak, mikor Debreczen sz. kir. város III. választókerületének polgársága megtisztelt engem azon kitüntető bizalmával, hogy országgyűlési képviselőjül megválasztott.

Most midőn ez az országgyűlés az öt éves cyclus lefolyása előtt királyi leirattal feloszlata lett - kötelességemnek tartom beszámolni tisztelt választóim előtt, mennyiben feleltem meg bizalmuknak. (Halljuk!)

Másfél év előtt, képviselővé lett jelöltetésem alkalmából elmondott programmbeszédemben azt az elvi kijelentést tettem, hogy én a szabadelvű pártnak vagyok híve, mely a parlamentben többségben van, s mely kormányon van, a mely szabadelvű pártnak kormánya több mint két évtized óta az országnak bizalmát is bírja, a koronás királynak bizalmát is bírja. (Élénk helyeslés.)

Eznek a szabadelvű pártnak alkotásai Magyarország történetében korszakot képeznek, egy új korszaknak, egy szobbb, virágzóbb és dicsőségesebb jövődönnek megnyitást jelzik. (Ugy van!)

Mi az 1867-ik évi XII. törvény-cikkben foglalt kiegyezési törvény alapján állunk, mely a magyar korona országai és az O Felsége uralkodása alatt álló többi országok között fennforgó közösérdekű viszonyokat elrendezte, s ezzel több mint három évszázados viszálynak véget vetett, az 1848-iki nagy vívmányokat örökidőkre biztosította, édes hazánknak, Szent-István birodalmának állami kifejlődéséhez, emelkedéséhez az utat megnyitotta.

Magyarország önálló szabadország semmi más államnak vagy hatalomnak alávetve nincsen, hanem saját alkotmánya s törvényesen megkoronázott királyával alkotott törvényei szerint kormányozandó (Hungaria sit regnum liberum, nulli alteri regno aut populo obnoxium sed propria habens consistentiam et constitutionem, proinde a legitime coronato haereditario rege suo propriis legibus, non vero ad normam aliarum provinciarum regendum et gubernandum) ez a nagy elv csak a kiegyezési törvény megalkotása után juthatott érvényre, a midőn O

Felsége többi országai is alkotmányt nyertek és azoknak alkotmányos képviselőivel a közös érdekű viszonyok elintézésének módja szerződésileg szabályoztatott.

Ki merné kétségbe vonni, hogy ezen kiegyezési törvény megalkotása után — hála a mi dicsőségeseen uralkodó koronás királyunk békeszeretetének és törvénytisztelésének is — a szabadelvű párt zászlója alatt az elmúlt két évtized folyamán Magyarország többet haladt, mint az előtt századok során.

A népképviselő elvén alapuló parlamenti kormányrendszer szilárdul fenn áll.

A törvényhozás mindkét háza újabb törvényekkel czélszerűen berendezve folytonos működésben van s évről-évre a magyar állam megszilárdítására, hatalmának emelésére, szellemi és anyagi felvirágoztatására üdvös törvényeket alkot, ezek nyomán: a **népnevelés** folyton előre halad, a **tudományos műveltség** felsőbb tanintézetekben és tudományos intézeteinkben emelkedik, a **művészetnek** minden ágai virágzásnak indultak, a **földművelés, ipar és kereskedelem** óriási mértékben gyarapodik, ezeknek támogatására közlekedési eszközeink bámulatos kiterjedésre jutottak, vasuti hálózatunk teljes mértékben kiépült, a magyar folyam- és tengeri hajózás meglepő fejlődésben van, egyszóval a Magyar állam kiépülése az egész világ szemé láttára gyorsan és fokozatosan haladt előre s a Magyar nemzet belépett immár a nyugot-európai cultur nemzetek sorába, az egész világnak épen most sikerült ezt bemutatnunk a Magyar állam ezer éves fennállásának dicsőségesebb öröm-ünnepén.

Ime ezen fényes sikerek füződnek a szabadelvű párt és kormány törvényhozási és kormányzási működésének korszakához. (Élénk tetszés.)

Közelebb térek immár a szabadelvű magyar törvényhozás működéséhez az 1892--1896. évi cyclus folyamán, ennek összes eredményeit bemutatni és jellemezni nem tartozhaték és nem szorítható ezen rövid beszédem keretébe, de:

Azok közül első sorban kell kiemelnem az egyházpolitikai törvények megalkotását, ezek a következők:

Az 1894. XXXI. t.-cz. a házassági jogról.

Az 1894. XXXII. t.-cz. a gyermekek vallásáról.

Az 1894. XXXIII. t.-cz. az állami anyakönyvekről.

Az 1895. XLII. t.-cz. az Izraelita vallásról.

Az 1895. XLIII. t.-cz. a vallás szabad gyakorlásáról.

A vallás szabad gyakorlata évszázadokon át hirdetett evangéliuma volt a szabadság apostolainak, évszázados ohajtása a szabadgondolkodás híveinek, a szabadságszerető népeknek, míg a nagy eszme minden cultur államban diadalra jutott, hazánkban véres esaták vivattak a vallásszabadságért, melyek mindig egyszer mind a nemzet, a haza szabadságának és alkotmányának védelmére és megtartására lettek megharczolva, — századunkban az ébredés korszakának kezdetétől, különösen a 40 es évektől kezdve nagy elmék fáradoztak az eszme terjesztésében, a törvényhozás termeiben pedig neves küzdelmek folytak annak érvényesítésére, míg ime! az ige testté vált.

Az egységes házassági jog az állami anyakönyvekkel minden cultur államnak postulatuma.

Az izraelita vallás recepciója pedig legalább is a 48-ban diadalra jutott polgári egyenlőségen maradt szégyenletes foltnak letörlése.

De különösen hazánkban ezek az egyházpolitikai törvények hatalmas factorai az egységes magyar állam megteremtésének és megszilárdításának úgy, hogy azoknak létesítéséért a boldogabb utókor a küzdők emlékét hálással fogja megőrizni illesse meg azért a hála a függetlenségi pártnak azon szabadságszerető derék férfait is kik az egyházpolitikai törvények megteremtésében a **szabadelvű párt** oldalán üdözttek. (Élénk tetszés.)

Kiváló fontossággal bírnak ezen országgyűlés alkotásai közül azok a törvények, melyek az ország közgazdasági érdekeinek előmozdítására szolgálnak.

Csak felemlitem a korona érték megállapításáról s kapcsolatos intézkedésekről szóló törvényekkel a Valuta helyreállítására célzó nagy vállalkozást, melynek keresztülvitele természet szeriut még hosszabb időt igényel.

Felemlitem a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről, továbbá a telepítésekéről szóló törvényekkel a Valuta helyreállítására célzó nagy vállalkozást, melynek keresztülvitele természet szeriut még hosszabb időt igényel.

Felemlitem a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről, továbbá a telepítésekéről szóló törvényekkel a Valuta helyreállítására célzó nagy vállalkozást, melynek keresztülvitele természet szeriut még hosszabb időt igényel.

Az 1893. XVIII. t.-czikk a sommás eljárásról, mely a nyilvánosság mellett közvetlenség is szóbeliség elvén lett keresztülvive, ezek lehető legnagyobb biztosítékául szolgálnak az anyagi igazság tisztába hozásának és a jog és igazságosság

kezésnek s az igazságszolgáltatás gyors menetének.

Az 1893. XIX. t.-cz. a fizetési meghagyásokról, mely a perek számának kevesbitésére céloz.

Az 1894. XVI. t.-cz az örökösödési eljárásról, mely ezen rendkívül fontos mindennapi esetek körül az előbbi bizonytalan gyakorlat helyére teljesen praecis, világos és rövid menetű eljárási szabályt alkotott.

De legnagyobb szerű alkotása ezen országgyűlésnek az igazságügy terén a büntető perrendtartás, ennek a törvénynek keresztülvitele már az utolsó ülészsakra esik s nekem, mint exprofesso jogásznak, mindig büszkeségemre szolgál, hogy ezen nagyszerű törvényhozási mű létesítésénél közreműködhettem. Több mint száz esztendeje annak, hogy az 1790-91 iki országgyűlés a büntető eljárási szabályzat elkészítését szükségesnek kimondotta s erre az első bizottságot kiküldötte, azóta majd minden országgyűlés foglalkozott ezen fontos tárggyal, a legközelebbi 20 év alatt egyik javaslat a másik után készült, az a javaslat, melynek nyomán most ez a törvény készült — Szilágyi Dezső volt igazságügyi minisztertől ered, a jelenlegi igazságügyminiszter által lett benyújtva s az igazságügyi bizottságban hosszas, lelkiismeretes revisio és megvitatás után megállapítva, nem lehet kiterjeszkednem ezen nagyszerű törvényhozási mű méltatására, csak azt jelezhetem annak jellemzéseül, hogy az a tiszta vádrendszer alapján készült, kapcsolatban az esküdt-széki bíráskodással, megfelel a büntető igazságszolgáltatás legszigorubb követelményeinek is, de korunk humánus szellemének is, ily értelemben nyilatkozik erről úgy az elmélet, a tudomány, mint a gyakorlat legnagyobb tekintélyeinek ítélete.

Ebben az utolsó ülészsakban nem volt már mód, nem volt lehetőség több nagyszámu előkészített törvényjavaslatnak tárgyalására, — fájdalom! — az ellenzéknek s különösen az ellenzék némely árnyalatainak magatartása miatt, mely okozta azt, hogy a jelen 1896-ik évi költségvetésnek tárgyalása, az ülészsak kezdetétől 1895. októbertől 1896. év ápril végéig az országgyűlés szakadatlan munkálkodását teljes hét hónapon keresztül vette igénybe.

Ezen áldatlan parlamenti hadviselés lezajlása után mégis két fontos törvényjavaslat kerülhetett tárgyalás alá (Halljuk!) **egyik**, a közigazgatási bíróságokról, mely szerenesesen törvénynyé válhatott, a **másik**, a képviselőválasztások feletti curai bíráskodásról, melynek előkészítésére a bizottságban tevékeny részt vettem, ez az utóbbi törvényjavaslat a választások tisztaságának megóvására épen az ellenzék részéről szorgalmaztatott, a képviselőházban keresztül is ment, de legfontosabb és legüdvösebb része — melyben a papoknak a templomi szószékekről való korteskedése s a templomon kívül istenitiszteletre szánt jelvények alatti korteskedése s ekkép a vallásos népek fanatizálása és bolondítására és fenyegetés alá vetve lett

volna, — a főrendiháznak azon ellenzéke által, mely az egyházpolitikai törvények ellen nyílt harcra kelt s e célra a vallási fanatizmus élesztésével, terjesztésével az ugynevezett néppártot szervezi, — leszavaztatott. Hiszem az Istent, hogy ezen áldáz törekvések a mai felvilágosodott korban sikertelenek maradnak.

Ime! tisztelt polgártársaim! röviden összefoglalva megismertettem Önökkel a lefolyt országgyűlés munkálkodásának kiválóbb eredményeit, ez az országgyűlés és ebben a többséget képezett szabadelvű párt nyugodt lelkiismerettel tekinthet vissza azon ötödfélévi tevékenységére, nyugodtan bizhatja magát a nemzetnek ítéletére, nyugodtan bizhatja magát a jövődönék a nyomunkba lépő nemzedéknek ítéletére is s midőn én ezt a lejárt mandátumot — melylyel Önök engem megtiszteltek, — Önöknek visszaadom s a magam részéről ezen legmagasabb megtiszteltetésért — mi egy szabad államban egy szabad polgárt érhet — mélyen erzett köszönetemet nyilvánítom, nyugodtan vetem magamat alá Önök ítéletének. (Taps és hosszantartó éljenzés.)

II. Programm-beszéd.

Tisztelt polgártársaim! (Halljuk!) Midőn a multakkal számot vetünk, szükség ugyanakkor a tanúságok levonásával a jövőre tekintenünk, egy nemzet fejlődésében nincs megállapodás, nem szabad megállapodásnak lenni, mert ez a megállapodás már az elmaradásnak, a hanyatlásnak, a visszaesésnek biztos jelzője, különösen áll ez a fejlődésnek, emelkedésnek és fölvirágzásnak indult — Magyarállamra.

A magyar állam épülete még nincs kiépítve, e célnak eléréséhez a jövődön törvényhozásra nagy feladatok várnak, teljes meggyőződéseim, hogy e nagy feladatok megoldására hivatott erkölcsi erők még ez idő szerint is a munkás hazafiak azon táborában marad, mely a szabadelvű párt zászlója alá sorakozik, és ezen meggyőződéstől áthatva, vagyok im most is híve a szabadelvű pártnak és maradok annak híve mindaddig, míg az a valódi szabadelvűség zászlóját fogja lobogtatni. (Eljenzés.)

Ama nagy feladatok közt én elsőnek tekintem a közigazgatásnak törvény által való berendezését és szabályozását.

Egy államnak ereje és hatalma első sorban nemcsak erélyes, de tapintatos és igazságos, böles kormányzásától függ, különösen áll ez Magyarországon, hol az egyöntetű, rendszeres és jó közigazgatás hiánya miatt más és más vidéken más és más érdekek, sokszor az állam érdekével ellentétben álló érdekek szerepelnek nyíltan, s jutnak tevékenységhez és érvényesüléshez, ezek között főleg — hogy többet ne említsek — azok az állambomlasztó nemzetiségi eszmék és aspiratiók, melyekkel békességet létesíteni, esetleg megküzdeni, de mindenesetre rendet és nyugalmat

teremteni első sorban a közigazgatás böles berendezése és vezetése van hivatva, ebben van a leghathatósabb biztosítéka az egységes magyar államnak. (Ugy van.)

Nagy feladatok várnak reánk a közigazdasági állapotok javítása körül (Halljuk) a földmivelő nép érdekeinek előmozdítására a talaj-javítások keresztülvitelére, telepítésekre, különösen — a mely irányban fel is szólottam — a nagy birtok complexumokon apró és állandó bérleti gazdaságok létesítésére, mezőgazdasági hitel szervezésére, s több más ezekkel kapcsolatos üdvös intézkedésekre; — az ipar és kereskedés érdekeinek is emelésére, mindezeket természetesen egyenként felsorolni lehetetlen.

— Nagy feladatok várnak ránk az adózási viszonyok javítása közül, a mely célra a kormány maga is már kezdeményezőleg munkálkodik. Az adóknak igazságosabb felosztására van szükség, a földbirtokot nagyobb adóval terhelni nem lehet, de adófizetés alá kell venni azon üzérkedő, óriási nyereséggel járó kereseti ágakat, melyek mos az adóztatás elől elrejtőzni akarnak, adóztatás alá kell vonni azon milliókra menő tőkéket, melyek a váltó és börzeüzérkedés utjain az adózás alól kibujni tudnak stb. stb.

— Nagy feladatok várnak ránk az igazságügyi törvényhozás terén is, és itt első sorban a büntető perandtartás életbeléptetéséhez különösen az esküdtszéki bíraskodás alkalmazásához, a megfelelő szabályzat elkészítésére, azután a kereskedelmi és egyéb hiteltörvények novelláris javítására, de főképen egy rendszeres polgári törvénykönyvnek megalkotására, mely magának a bírói és ügyvédi karnak, de általában az egész országnak oly régóta hangoztatott óhajta, jogos kívánsága.

— Nem akarom, de nem is lehetne e helyen, még mind felsorolni azon többi feladatokat, melyek a jövődön országgyűlés tevékenységét fogják igénybe venni, egy dolgot azonban elő kell még terjesztenem mindenesetre a legfontosabbat, mely a jövődön országgyűlés elébe első sorban kerülni fog, és ez az Ausztriával való egyességünk megújításának kérdése. — (Halljuk!)

Az 1867. XII t.-czben foglalt állam szerződés közös ügynek ismerte el: a külügyek ezélszerű vezetését, a közös védelem eszközét a hadügyet és ezen közös érdekü viszonyot intézésére szolgáló közös költségeket illető pénzügyet, meg szabta, hogy időszakonként kölesönös alku utján kell előre megállapítani azon arányt mely szerint a magyar korona országai ezen költségeket viselendik, oly módon, hogy mindenik állam országgyűlése egy-egy hasonló számú küldöttséget választ ezen arány megállapításához adatokkal támogatott javaslat kidolgozására, ha a két küldöttség megegyezni nem tudna, mindeniknek véleménye mind a két országgyűlés elébe terjesztetik, ha pedig a két országgyűlés nem tudna egymással kiegyezni, akkor a kérdést az előterjesztett adatok alapján O felsége fogja eldönteni.

Ez a quota feletti kiegyezés eddig tíz

évről tíz évre mindig a két küldöttség egyező megállapodása alapján történt, most a küldöttségek meggyezni nem tudtak, az oszták küldöttség a quotát Magyarország terhére felmentetni kívánja, a mi küldöttségünk ismeretes és alapos indokolás mellett Magyarország terhére a quota felemelését nemcsak nem javasolja, de határozottan ellenzi, én a mi küldöttségünk véleményét teljes meggyőződéssel magamévá tettem, ez az álláspontom. (Helyeslés.)

Ugyancsak most következik Ausztriával a vám- és kereskedelmi szövetség megújítása, e részben az én határozott álláspontom következő. A kiegyezési törvény 59. §-a azt tartja, „Miután Magyarország és Ő Felsége többi országai között az érdekeknek kölcsönös érintkezései fontosak és számosak, kész az országgyűlés arra, hogy a kereskedelmi ügyekre nézve egyrészt a magyar korona országai más részről Ő Felségének többi országai között időnként vám- és kereskedelmi szövetség köttessék“. ezen az alapon a vám- és kereskedelmi szövetség köztünk eddig tíz évről tíz évre megújított, mely megállapítja „az egész kereskedelmi ügy kezelési módját“, közös vámterületünkre a külfölddel közös kereskedelmi szerződések kötését, közvetett adók, állami egyedárságok egyforma kezelését, vasuti és hajózási forgalom szabályozását, a pénzrendszer-

nek és pénzlábnak megállapítását, egy közös jegybanknak fentartását stb.

Már most ezen vám és kereskedelmi szövetség kötésénél vagy megújításánál irányadó elv csak az lehet, hogy „mivel köztünk az érdekeknek költsönös érintkezései fontosak és számosak“ — ezt a szövetséget és ezeket a szerződéseket fenn kell tartani mindaddig, míg a mi érdekeinknek megfelelnek, de mihelyt ezen külön érdekeinknek megfelelő szerződési megállapodásokhoz nem juthatunk, mihelyt a tapasztalat útján nyert adatok azt mutatják, hogy a szövetség által a mi érdekeink károsodnak, vagy a mi külön állásunk az országnak nagyobb hasznára és előmenetelére szolgálhat, akkor ezen szövetséget meg kell szüntetni, az egész kereskedelmi ügy kezelését saját kezünkbe venni, külön vámterületet felállítani, külön vám- és kereskedelmi szerződéseket kötni, önálló országos bankot létesíteni stb., mert hiszen ama 1867. XII. t.-c.-ben foglalt alaptörvény 68. §-ban világos szavakban az áll:

„Magában értetődik, hogy ha, és a mennyiben ezen tárgyak felett az egyezkedés nem sikerülne, az ország önálló törvényes intézkedési jogát magának fentartja s minden jogai e részben is sértetlenek maradnak. (Helyeslés.)

Dr. BALLAGI GÉZA.

62

1896.
Debrecen.

MAYER EMIL

a debreczeni I. választókerület szabadelvűparti jelöltjének programmbeszéde.

Elmondotta 1896. október hó 18-án, vasárnap.

Igen tisztelt Uraim és választó Polgártársaim!

A legnagyobb kitüntetés, melyben az egyszerű polgár alkotmányos országokban részesülhet, kétségkívül az, ha őt polgártársai képesítettnek találják, hogy a törvényhozás testületének tagja lehessen.

Ilyen rendkívüli kitüntetésben és bizalomban részesültem én akkor, midőn Önök t. választó polgártársaim Debreczen szab. kir. város első választókerületében engem a képviselőjelöltséggel megtiszteltek. (Éljenzés.)

A midőn becses meghívásuk folytán, és azon czélból, hogy Önök előtt programmbeszédemet tartsam meg — kötelező készséggel megjelentem: első kötelességemnek tartom hálás köszönetemet kifejezni a bennem helyezett nagybecsü bizalmukért és kijelenteni azt, hogy ezen bizalmat és kitüntetést, mint legdrágább kincsemet, életem utolsó órájáig hiven megőrizni fogom. (Zajos éljenzés.)

Programmbeszédem megtartását (Halljuk!) könnyű feladatnak tartom és pedig azért, mert én az intelligencia és politikai érettség legmagasabb fokán álló választó közönséggel állok szemben, — a mely választó közönség előtt — ha fejtegetésébe bocsátkoznám azon politikai párt elveinek, melyhez Önök tartoznak; merényletet követnék el az Önök bölcsesége ellen.

Ilyen szerencsés körülmények között programmbeszédem csak néhány szóból állhatna és pedig annak ünnepélyes kijelentésével, hogy én tántorithatlan hive voltam a múltban, tántorithatlan hive vagyok a jelenben is az **1867-ik évi kiegyezési törvények alapján álló szabadelvű**

pártnak és tántorithatlan hive leszek ezen pártnak mindaddig, míg e párt a tiszta és hamisítatlan szabadelvűség zászlója alatt, hazafias magyar politikát követni fog. — (Lelkes éljenzés.)

Engedjék meg azonban nekem, t. polgártársaim, hogy ezen rövid, de határozott politikai hitvallásom után, lehetőleg röviden indokolhassam a szabadelvűpárt-hoz való erős ragaszkodásomat. (Halljuk!)

Ha a szabadelvűpárt és ezen pártból időnként kikerült kormányok működését és e működés szemmel látható eredményeit komolyan, higgadtan s párt-szenvedélytől menten megvizsgáljuk: lehetetlen be nem ösmernünk azt, hogy e párt, — és e pártból kikerült kormányok működése áldásos befolyásu volt hazánk jogi, szellemi, erkölcsi és anyagi fejlődésére. (Igaz. Ugy van!)

Bármerre tekintünk is szét hazánk határain belül, meggyőződünk arról, hogy a Kárpátoktól — az Adriáig, Stájerország határától — Bukovina határáig mindenütt pezsgő élettel, vállalkozási szellemmel, kulturával; szóval a fejlődés és haladás minden jeleivel találkozunk. (Helyeslés.)

És ha tekintetünk hazánk határain túl esik, a szomszédok irigységével és féltékenységével találkozunk és ez irigység és féltékenység eminens bizonyítéka annak, hogy teljes erővel és céltudatosan haladunk a szabadelvűpárt elvének czélja felé. (Helyeslés.)

Ha szemlét tartunk a külföld véleményei felett, örömmel konstatálhatjuk,

hogy a magyar állam mindinkább nyer tekintélyében, s hogy a magyar állam elfoglalta az őt megillető befolyásos állását az európai államok között és önérzettel elmondhatjuk, hogy a nagy Széchényi e mondása: „Magyarország nem volt, hanem lesz“ — ime teljesült.

Mindazon törvényeket és kormányintézkedéseket felsorolni, melyek hazánk kulturájának emelésére, anyagi viszonyaink megerősítésére, forgalmunk és kereskedelmünk fokozására és megszilárdítására bölcs előrelátással meghozattak: sok időt venne igénybe és ezuttal a szabadelvűpártból kikerült kormányok csak azon három alkotását emelem ki, melyek hazánk történetében epochális korszakot képeznek. (Halljuk! Halljuk!)

Az első a **vaskapu szabályozása** és megnyitása, másodsor az **egyházpolitikai kérdések szabadelvű megoldása** és harmadsor a **milleniumi kiállítás**.

A vaskapu szabályozása és megnyitásával új korszak nyílt meg az európai kereskedelem és forgalom számára és büszkeséggel rámutathatunk, hogy ezen gigantikus mű, a magyar tudománynak a műve. S majdan ha hazánk fő- és székvárosa kikötő városává is fejlődik; áldani fogják utódaink államférfaink bölcs előrelátását. (Éljenzés.)

Nem kevésbé korszakot alkotó tett volt az egyházpolitikai kérdések megoldása és törvénybe iktatása. Az egyházpolitikai törvényekben nyílnak a szabadelvűpárt igazi szelleme, mert ezen törvények alkotásával törte széjjel a szabadelvűpárt azon láncokat, a melyek vallási ügyekben a polgárok önrendelkezési jogaira neheztedek. Nehéz harez volt az, de dicső, mert e törvények örökké hirdetni fogják a magyar nemzet szabadságérzetét, loyálisát és bölcsességét.

Korszakalkotó volt a milleniumi kiállítás is, azon kiállítás, a melylyel fejlődésünket és haladásunkat, úgy a tudományok, mint a művészetek, az irodalom, a kereskedelem és ipar tekintetében az egész világnak mutattuk be.

E kiállítás nem volt csak közönséges tárháza szellemi és anyagi kincseinknek! Nem! Érettségi vizsga volt az, s bíránk voltak Nyugat-Európa legműveltebb államainak szakértői, megbízottjai és küldöttjei. És ezen bírák levett kalappal állottak előttünk és szóval és írásban kiadták nekünk a legfényesebb bizonyítványokat; azt mondván: meghajlunk azon óriási haladás előtt, melyet a magyar nemzet ezen a világnak bemutatott.

Onkéntelenül is felmerül itt azon kérdés, melyek a mozgató erői e rendkívüli haladásnak? A mozgató erőt találjuk először azon őserőben, mely hazánk népé-

ben — a magyar fajban — él, másodsor: alkotmányunk és szabadságunk visszaállításában és harmadsor: **a szabadelvűpárt bölcs politikájában**, mely a nemzetnek utat és módot adott, hogy őserőjét, életképességét, szabadságát és szellemét érvényesíthesse. (Élénk tetszés.)

Ezek voltak szerintem legfőbb tényezői annak, hogy e nemzet egy pillanat alatt, — mert hiszen 30 év csak egy pillanat egy nemzet életében, — felküzdhetette magát a legműveltebb államok színvonalára és elfoglalja azok között az őt megillető helyet, — tényező legyen az európai nagyhatalmak koncertjében, — tényező az európai béke fenntartásában.

Ha a szabadelvűpárt elvein álló kormányok ilyen fényes, — senki által kétségbe nem vonható — eredményeket ily hallatlan rövid idő alatt értek el; nem legfényesebb bizonyítéka-e ez annak, hogy a szabadelvűpárt elvei és céljai helyesek és hazafiasak, mert a magyar állam tekintélyét emelték, államháztartásunkban az egyensúlyt fentartják s minden irányu fejlődésünket és haladásunkat elősegíteték.

Ezért vagyok én hiva a szabadelvűpártnak és nyugodtan teszem le e párt kezeibe hazánk további sorsát és vezetését. (Zajos helyeslés.)

Tisztelt választó polgártársaim! (Halljuk.) Nagy hibát, sőt bünt követnénk el, ha az elért eredményekben gyönyörködve azt gondolnánk, hogy most már kissé pihenni is lehet. Nem lehet egy nemzetnek egy pillanatig sem pihenni; a rohamosan haladó kor új, meg új munkát hoz és kíván mindennap, minden óra új, meg új követelményekkel lép elénk, melyeket ha nem teljesítünk, elmaradunk, sőt az elért eredményeket is kockáztatnók és így az új országgyűlésre is sok és fontos munka vár.

Miután bizom a szabadelvűpárt életerejében és hiszem, hogy az ország ítélőszéke, — a választások — ismét a szabadelvűpártnak adja kezébe a vezérpálcát, talán nem lesz felesleges, ha azon fő feladatokkal, melyek az új országgyűléstől várják megoldásukat, kissé foglalkozunk. (Halljuk!)

Három tárgy fogja különösen igénybe venni úgy az ország, mint az országgyűlés figyelmét, nevezetesen:

a kvóta-arány megállapítása,
az Ausztriával kötendő kereskedelmi és vámszerződés megújítása,
az Osztrák-magyar bankkal, közösen az osztrák kormányval kötendő egyezmény.

Felette fontos, nehéz és anyagi érdekeinket mélyen érintő kérdések ezek, a mennyiben mindhárom kérdésben két állam sarkalatos érdekei állanak egymás-

sal szemben és sok higgadtság, böleség, igazságszeretet és hazafiasságra lesz mindkét részről szükség, hogy ezen kérdések méltányossággal, igazságszeretettel és békésen — az Osztrák-Magyar monarchia nagyhatalmi állása érintése nélkül — megoldassanak.

Meggyőződésem szerint mi e harcban erős fegyverekkel küzdhetünk, nevezetesen azon fegyverekkel, melyeket nekünk az 1867-ik évben szentesített törvények bölesége kezünkbe adott. — E törvények értelmében nekünk **jogunk van** azon esetre, ha a vámkérdésekben Ausztriával megegyezni nem tudnók, Ausztriával szemben **vámsorompókat felállítani.** (Igaz!)

Ha pedig az Osztrák-magyar bank jogos követeléseinket teljesíteni vonakodnék, **jogunk van önálló magyar jegybankot állítani.**

Ilyen fegyverekkel felfegyverkezve kezdődtek meg a tárgyalások még a feloszlott országgyűlés alatt.

A kvóta arányának megállapítását a kvóta-bizottságok tárgyalták.

Az osztrák kvóta-bizottság azonban oly hallatlan követeléssel lépett fel, hogy e követeléssel szemben a magyar kvóta-bizottság csak férfias és komoly visszautasítással válaszolhatott. A tárgyalásokat most már az új országgyűlés alatt hihetileg maga a kormány fogja a kezébe venni s miután a magyar kvóta-bizottság nagy hírű és kimerítő válasza csakis a kormány tudta és beleegyezésével történhetett meg; kétségen kívül áll, hogy az osztrák követelések előtt sem a kormány, sem az új országgyűlés egyik pártja sem fog meghajolni, hanem ezen vakmerőségnek minősíthető követelése az osztrák kvóta-bizottságnak vissza fog utasítani úgy a kormány, mint az országház minden egyes tagja által. (Zajos éljenzés.) És a további tárgyalások csakis a magyar kvóta-bizottság válaszában nagy állami böleséggel felállított elvek alapján fognak folytatni. S kétséget sem szenved, hogy jogos álláspontunknak érvényt szerezni fogunk. (Éljenzés.)

A vámszerződés megújítása nem kevésbé fontos és anyagi helyzetünkbe mélyen bevágó kérdés.

Évszázadokon keresztül egy sűrű hálózata — a kölcsönös érdekeknek — fejlődött ki a két állam között és mert minden egyes szálhoz száz meg száz érdek fűződik; nem gondolnám, hogy ezen hálózat egyszerű és hirtelen szétrobbantása haszonnal járna hazánk viszonyaira?

Mert hát elvitázhatatlan tény az, hogy az osztrák kifejlett iparára nézve életkérdés a magyarországi piacok meg-

tartása, épp oly igaz az is, hogy Magyarországnak, mint túlnyomólag földmivelő országnak szüksége van az osztrák fogyasztási szabad piacokra. Az érdekek tehát kölcsönösök és e kölcsönös érdek azt kívánja mind a két részről, hogy e kérdés békés úton és igazságosan oldásék meg, a mire van is biztos kilátás; a mennyiben az eddigi tárgyalások folyamán a reánk nézve káros és visszás állapotok megszüntetésével máris jelentékeny előnyök biztosítottak hazánk javára. (Zajos tetszés.)

Én a békés, méltányos és igazságos kiegyezésnek vagyok barátja, (Helyeslés) mert hazámat semmiféle közgazdasági megrázkodtatásnak kitenni nem óhajtom s e célból a vámsorompó felállításához csak a végső esetben nyulnék.

Áttérek most a bankkérdésre.

Elvitázhatatlan és kiegyezési törvényeinkben ígatott jogunk van egy önálló magyar jegybank felállításához.

Egy nemzeti jegybank felállítása azonban némi nehézségekkel, anyagi terhekkal és a külfölddel szemben bizonyos garanciákkal is jár, és komoly megfontolást igényel, nem okszerűbb és célszerűbb-e a most fennálló Osztrák-magyar bankkal oly egyezésre lépni, mely egyezés biztosítékot nyújtana hazánk hiteligényeinek kielégítésére egyrészt, másrészt, hogy ezen egyezményben a dualizmus sértetlenül érvényesüljön.

E tekintetben határozott nézetem, hogy ez idő szerint hazánk viszonyaira nézve előnyösebb, ha az Osztrák-magyar bankkal az elmondott értelemben és feltételek mellett egyezésre lépünk.

Az Osztrák-magyar bank régi osztrák szelleme kihalt, hivatalos nyelve Magyarországon többnyire magyar, tisztviselői kara nagyrészt magyar ifjakkal áll s ha szervezete tekintetében valami követelésünk volna, az az: hogy a magyar igazgatóságnál és a magyar fiókintézetekben az ügykezelés, ugymint könyvelés és levelezés tisztán magyar legyen. (Eljenzés.)

És ezzel tisztelt választó polgártársaim befejeztem programbeszédemet, mielőtt azonban távoznék e helyről, még egy megjegyzésem van. (Halljuk.)

Önök harcba küldenek engem, a harcok legnemesebbikébe, az elvek harcába! Örömmel megyek e harcba s ha személyem el is bukik e harcban, a szabadelvű párt elvei nem fognak bukni, hanem diadalmasan bevonulnak ismét az országgyűlés termeibe és teljesíteni fogják ottan hazafiasság missziójukat.

Én pedig esetleges bukásom után is szíveimben fogom megőrizni az Önök iránti hála érzelmeimet. (Hosszantartó zajos éljenzés és taps.)

... egy olv írás az ...
... székelyek ...
... a két ...
... a két ...
... a két ...
... a két ...
... a két ...
... a két ...

... az azonos ...
... a ...
... a ...
... a ...
... a ...
... a ...
... a ...
... a ...

63

1878.

Életem lezárta.

Tisztelt Polgártársaim!

71

A midőn nagyrabecsült bizalmuk alapján szívesek voltak engem a legközelebbi országgyűlés tartamára ezen választó-kerület képviselőjére kijelölni, nem késsem politikai elveimet önök előtt röviden körvonalazni.

És ezen alkalommal nyíltan kijelentettem önök előtt, hogy eljárásom főelve és alapját kizárólag szeretett hazánk, és polgárainak jóléte, és e jólét biztosítása fogja képezni, hogy cselekvésem ezen kiindulási pontjától nem hagyom magam semmiféle érdek által elvonatni.

Elmondottam önöknek, hogy szükségesnek tartom első sorban is az állami háztartás megkezdett rendezésének a befejezését sürgetni, és miután hazánk népe újabb és nagyobb adóterhet az eddiginél semmi esetre sem képes elviselni, én csakis oly kormányt és intézkedést fognék támogatni, a mely az állami költségvetés hiányait, a hadsereg költségvetésének leszállítása, és a nagy kerettel bíró belső adminisztráció helyes egyszerűsítése által kívánja elérni;

ismételhetem ujlag, hogy az egyes kormányzati ágazatoknál, különösen a belügyminiszteri tárczánál kötelességemül tekintendem odahatni, miszerint a rendőri törvényjavaslat mielőbb törvénynyé válva, hazánk és polgárai vagyon és jogbiztonsága emeltessék, kötelességemül tekintendem odahatni, hogy a megyei, az adó és bírói testületek és a megyei rendőri közegek az ország megye szerinti területeiben egy székhelyen központosítsassanak, és szünjék meg azon visszás helyzet, hogy a haza polgára más városban keresse az alispánt, másutt a törvényszéket, és ismét másutt a pénzügyi adófelügyelőt; és igyekezni fogok azon lenni, hogy a szolgabíró, járásbíró, adóhivatal és rendőrség ismét egy székhelyvel bírjanak. Megkívánja ezt a nép érdeke, mert a több hely felé való utazás, sok idő és pénzbe kerül, de megkívánja ezt az állam érdeke is, mert az egy helyen székelő hivatalok sokkal olcsóbb és gyorsabban közlekednek egymással, mint a szomszéd helyekre való levelezés útján; de nem fogom elhanyagolni azon kérdés kellő megfejtését sem, hogy a megyei utak jó karba helyeztetve a biztos közlekedést előmozdítsák, és hogy a községek saját útjaik kiépítésére államilag segítsenek.

Tartozó kötelességem leend a pénzügyi tárczánál a pénzügyi zilált és zavart adminisztráció egyszerűsítését sürgetni, s az adó kivetése körül méltányos és igazságos elv szerinti eljárást követelni, kötelességem leend odahatni továbbá, hogy az adó kivetése évenként kellő időben bevégeztessék, hogy így a polgár az év elején a reá kivetett évi adó összességéről magának kellő tudomást szerzhessen; kötelességem leend végre odahatni, hogy a jog és bélyeg-illetékek igazságosabban kiméressenek, behajtásuk pedig egyszerűsítsassék, s hogy az ezen illetékek után decretált uzsora-kamat eltöröltessék.

Az igazságügyi miniszteriumtól követelni fogom a polgári törvénykönyv bevezetését, és a polgári perrendtartás egyszerűsítését, követelni fogom, hogy a kir. tábla már csak a kellő ellenőrzés érdekében is decentralisáltassék, a telekkönyvi rendszer és eljárás pedig a kir. járásbírói hatáskörnek átadassék.

A közlekedésügyi politikára nézve a magyar kormány keze alatt lévő vasutak egybeolvasztását és a sok és költséges különálló igazgatóságok eltörlését fogom támogatni, és különösen oda hatni, hogy hazánk ipar és kereskedelme, a folyók szabá-

lyozása és hajózható állapotuk felhasználása által emeltessék, és oda fogok hatni, hogy hazánk nagy részének termelő állapota kellő csatornázás és befásítás által biztosíttassék.

Pártolni fogom azon ipar és kereskedelmi minisztert, a ki első sorban is tökéletes ismerettel bír Magyarországon a föld, ipar és termelés szükségleteiről, a ki tudatával bír annak, hogy fölbirtokos 10% kölcsön mellett boldogulni, vagy eladás esetében 5% átíratási díjat kifizetni nem tud, ha csak a vagyon tőkájéhez hozzá nem nyúl; pártolni fogom azt a minisztert, a ki a gyári és kiválólag a kéziipar érdekében mindent elkövet a mi azt előmozdítani tudja, és különösen szigorú és gyors törvénykezés, és igazságos administratio útján az ország hitelét emelve, ezzel együtt hazánkban az egyesek számára is olcsó hitelt biztosítani képes.

Pártolni fogom azt a vallás és közoktatási minisztert, a ki megköveteli, hogy a nép valódi vallása emeltessék, taníttatása pedig olcsóvá téve, a legszélesebb határokig előmozdítottassék, a ki a nép autonom jogát megóva annak behozatalát még ott is sürgetendi, a hol az a mai napig hiányzik.

És megkövetelem a honvédelmi minisztertől, hogy csapatainkat magyar katonává nevelve, azokat másra mint nevek szerint „**szeretett honunk védelmére**“ ne fordítsa, magyar iparral ruháztassa, végre magyar gyártmányokkal felfegyverezze.

Ezeket körvonalazva önöknek szóval tisztelt polgártársaim, és előterjesztem jelenleg írásban is nyílt levelem folytán.

Programmom sok pontjaival a jelenlegi kormány ellentétben áll, különösen ellentétben áll a külügyi politikára vonatkozó meggyőződésemmel. Én a birodalom és hazánk biztosítását a nyugati hatalmak, az Angol-, Francia- és Olaszország szövetségében keresem; a kormány pedig az éjszaki német és orosz szövetség bilincseit hordja.

Ezért a jelenlegi kormánypártjához nem tartozom, és mint annak szabadelvű független ellenzéke lépek fel.

Mínt hogy azonban engem önérdék nem vezet, és kormányellenes csak azért, hogy a kormányt megbuktassam soha nem leszek, ugyanazért csatlakozni fogok azon párthoz, mely a most részletezett hason elvek alapján hazánk jövőjét biztosítani akarja.

Én bizom szeretett hazám jövőjében, bizom a magyar nép, és a magyar nemzet évezreden át kipróbált szívós erejében. Megérdemli a haza, és e honnak derék népe, hogy minden polgár előmenetele biztosításán lelke egész erejéből fáradozzék. Kötelem magam én ezt meg is tenni megválasztatásom esetében. Bármilyen legyen azonban a választás eredménye, valamint most, úgy azután a mondandó leszek, „**Isten őrizze hazánkat és népét**“ minden bajtól, **Isten éltesse a dédesi választó kerület polgárait.**

Uray Mór.

Felhívás

a dunapataji kerület választó polgáraihoz !

Kedves Polgártársak !

Most — az utolsó pillanatban, midőn leendő képviselőtökre szavaztok, hadd szóljunk hozzátok egy néhány szavat !

Kire szavaztok inkább ?

Inkább szavaztok-e, egy habarékpárti képviselő-jelöltre, mely pártnak nincs értelme, nincs fennállási joga, mely pártban találhatók azon emberek, kik ősi szabadságunknak gyilkosai voltak, mely pártnak csak az a célja, hogy ne Tisza Kálmán, hanem báró Simonyi Lajos legyen a kormányelnök — vagy inkább szavaztok-e, egy olyan képviselőjelöltre, **ki a független 48-as pártnak hiva, most, és volt mindig** — kinek nem kell sem Tisza Kálmán, sem báró Simonyi Lajos, sem kormánypárt, sem habarékpárt — hanem **független Magyarország !**

Fel tehát választó polgárok !

Csoportosuljatok azon zászló alá, mely zászlóra fel van írva : Magyarország állami függetlensége, mely zászló alatt anynyi honvéd lehelte ki hősi lelkét 49-ben drága hazánk szabadságáért és függetlenségéért — lépjetek bátran, mint igazi magyar emberhez illik, ki hazáját igazán szereti, a szavazó asztalhoz, és kiáltsátok büszkén, mint 48-ban kiáltottátok :

Éljen Kossuth Lajos !!

Éljen a független Magyarország !!

Éljen Szabély Antal,

mint

a dunapataji választókerület 48-as képviselője !!

Dunapataj, 1878. augusztus havában.

Hazafiúi üdvözlettel

GRÓF ÁRMIN.

Kovácsi Gyula programjának benévezése után nem lehetett
több, az Földművelésügyi Minisztériummal egyetértésben
nem volt. Kivétel: lentelettel Törvény

Földművelés

a dunapataji körület talajszelvényeinek

Közelítő Földrajzi Leírás

Most — az előző kiadásban — a földrajzi leírás a
szelvények adatai alapján készült.

Az előző kiadásban

Ismeretes, hogy a földrajzi leírás a szelvények
adatok alapján készült, és a földrajzi leírás a
szelvények adatai alapján készült. A földrajzi leírás
a szelvények adatai alapján készült, és a földrajzi leírás
a szelvények adatai alapján készült.

A földrajzi leírás a szelvények adatai alapján készült,
és a földrajzi leírás a szelvények adatai alapján készült.

Keltelem: 1878. évi május 15.

A földrajzi leírás a szelvények adatai alapján készült,
és a földrajzi leírás a szelvények adatai alapján készült.
A földrajzi leírás a szelvények adatai alapján készült,
és a földrajzi leírás a szelvények adatai alapján készült.

Éljen Kossuth Fajosa!

Éljen a független Magyarországnak!

Éljen szabó Antal!

a dunapataji válságok 48-as kivételével

Dunapataj, 1878. augusztus havának

Házastól

GROF ARMIJA

1881.
65 Dunapataji kemélek.

Ivánka kortesei eget földet ígérnek. — Ha Ivánka csakugyan olyan sok mindenfélét bírna és akarna tenni, mint a mennyit a kortesei minden községnek külön-külön ígérgetnek: akkor miért nem jött le ő maga? hogy hallottuk volna az ő szájából a sok ígéretet és fogadást! — Különben volt már Ivánka a követünk és tudjuk, mit érnek az ő ígéretei, azért bukott meg, mikor újra akart lenni.

Kár hogy a kortesek azt is nem ígérik, hogy Ivánka visszaveszi a némettől a magyar hajóinkat;]

meg azt, hogy nem fordít többet köpenyeget;

meg azt hogy nem megy át megint a némethez — a reixrathba.

Azt már látjuk, hogy lesz Ivánkának egynehány szavazója; lesz olyan vadkerti és kis-kőrösi, a kiknek megígérték, hogy az összes vadkerti és kis-kőrösi vizeket rajtunk keresztül a Dunába vezeti Ivánka;

lesz Kalocsáról egy néhány muszáj katona;

lesz Foktúról olyan, a kinek megígérték, a mint Ivánka követ lesz, mindjárt megteszi Bukor Mihály uramat első birónak;

lesznek Uszódról olyanok, a kik elhitték a jó kedvű kortes uraknak, hogy a mint Ivánka követ lesz, Uszódnál a Dunát rögtön elkerítik kőfállal és olyan mélyen ássák a medrét, hogy soha sem önthet ki többé;

De a legtöbb lesz olyan, a ki négy hét óta issza a potya-bort és lelkesül — nem a hazáért és az alkotmányért, hanem a zsebért és a HASÉRT. — Bizony, bizony mondom néktek, nem nagy dicsőség ezekkel egy zászló alatt menni!!

A függetlenségi párt nem kap senkitől semmit; mert ez a párt maga a nép, a mely az adósság csináló és adót-emelő kormánytól szabadulni óhajt. Kimondták a nagy urak, hogy a néppártnak győzni nem szabad, akár mibe kerül is! azért folyik oly bőven ígéret, pénz, bor és fenyegetés! — A törvény ugyan tiltja ezeket, de hát a törvényt tartsa meg a paraszt, az úrra nem szól az.

A függetlenségi pártot tisztán meggyőződése vezeti s azért nines mit pirulnia, sőt büszkén állhat azon 1848-as zászló alá, melyért apáink véröket ontották s melyre a magyar nép szabadsága van felírva.

Éljen a haza!

Éljen a függetlenség!

Éljen Szabély a függetlenség képviselője!

Egy magyar paraszt.

DE BALLIĞI GEZA

66 1881.

Felhívás

a Duna-pataji választókerület Polgáraihoz !

Tisztelt választók !

A nemzetek korszakát képező események a követválasztások ideje óta, leéltünk ismét három évet, a legnagyobb egyetértéssel törekedtünk egy közös cél felé, minden községben a helyi érdekek és közjó előmozdítására, éltünk barátságban, szerettük egymást, mint jó hazafiak és békés polgárok, ezt szülte az egyetértés.

De most ismét elérkezett a meghasonlás éve, melyben egymás ellen küzdünk : gyűlöli a testvér a testvért, az apa a fiát, rokon a rokont, stb. és kiért vagy miért? Nem a hazáért, hanem egy emberért; a kit megválasztva, elküldünk az országgyűlésre, hogy érdekeinket képviselje és a többiekkel együtt készítsen nekünk törvényt, mert a nélkül nem élhetünk. Hiszen hogy is élhetnénk, mikor a testvér nem ismeri el testvére jogát, a rokon a rokonét, a szomszéd a szomszédét? Törvénybe idézzük egymást, a helyett hogy barátságosan kiegyeznénk s kibékülnénk; pedig ha törvénykezünk, ügyvéd nélkül semmire sem mehetünk, a ki pedig ügyvéd kezére kerül, az az ember nem csak magára, de családjára nézve is ki van szivattyúzva végképen.

Tisztelt választó Polgárok! itt van a választás ideje, ismét két párt áll szemben egymással; felléptetvén külön-külön jelöltjeit: engedjétek meg nekünk elmondani, hogy miért állunk ellentétben egymással és mért nem kell nekünk Szabély Antal képviselőnek :

Azért, mivel ő népszerűség hajhászatból azon párttal tart, a mely a Függetlenséget irta zászlajára, az az hogy független nemzet legyünk, és legyen önálló pénzügyünk, önálló hadseregünk és önálló vánterületünk; ezen elvet mi is osztjuk és rajta csüggünk szívünk melegével, mert független pártiak vagyunk : csak a kiviteli utakat és módokat fogjuk fel másképen és az időt erre elérkezettnek nem látjuk, mert tudjuk tapasztalásból, hogy minden nagyobb szerű országban a mozgalnakat a „kor kívánata idézi elő“ és teremti meg a korszak alkotókat, de itt a láthatár még borús, idő kell még a fellegek eloszlanak.

Szabély Antal a helyett, hogy választóival szolidaritásba helyezte volna magát. Ugy tett mint régente Ausztria, befonta hazánkat örökös szerződés kötésekkel; ő ugy akarta a Solti felső járást, de leginkább Duna-Patajt bevonnai a védgát és kanális pártba, melynek ő vezetője és elnöke, hogy a népnek még az adótól maradott filléreit is kiszivattyúzza; mit ő neki a nép? csak ő ragyoghasson, és mégis hisznek neki a rövidlátók.

Pedig 1875-ben nemcsak hogy hagyta megbukni Szederkényit, de titkon elősegítette Kovácsit; mert ő kétfelé számított s óhajtott bejutni az országházba mint nagyravágyó, de ha Szederkényi marad, kit mindenki tisztelt, ő nem bujhatik ki a zsákból, tehát Szederkényit megbuktatni tűzte ki feladatául és előre szövetkezett az új jelölttel, hogy ha meg lesz választva, befolyásával és a megye segélyével a solti felső járást de különösen Duna-Patajt beleránthassa a védgát és kanális társulatba, mert még kevés a szivattyúzni való község. S miután ezen terv békés úton nem sikerült, akkor ő a nagyhirű, a szilárd elvhű hazafi, a nemes népbarát, a magasztalt Szabély és bizottsága folyamodott a kormányhoz és kérte az erőszakot és meg is kaptuk a kormánybiztost Jankovich személyében, a ki aztán kisarczolt 9600 az az kilencezer hatszáz forintot, és körülbelül 20,000 forintnyi munkaerőt, melyet valódi muszka erőszakkal hajtott végre, a legnagyobb zaklatással, „ezért vetjük mi meg Szabélyt mert itt az ő keze működött.“

Elérkezett 1878-ban a követválasztás, a mikor párthivei és a kalocsai ügyvédek feltölték képviselőjelöltnek, azon ürügy alatt, hogy kerületünkbe való (de azt mellőzték, hogy Girgátziában született), köztünk lakik, ismeri érdekeinket (látszik a fentebbiekből, őt kell megválasztani. S midőn meg lett választva, nem ígért semmit, minthogy „ő is tud szavazni.“ Mély politikus! de mit is tehetett volna mást egy nagyravágyó és önérdekeit mozgató, igazi embernek gúnyolt valami. —

Hiszen megválasztatása után azért is, hogy közöttünk lakik és megtisztelte a nép bizalmával, még csak arra sem érdemesítette választóit, hogy az országgyűlési szünetek alatt a nép között megjelenve, az országgyűlést működéséről, annak rendje szerint beszámolt volna, gyönyörű egy jellem, nagyszezű népbarát!

Miért kell nekünk Ivánka ?

Azért, hogyha végig tekintünk a multon és körülményesen megvizsgáljuk azon időközt, mióta Ivánka Imrét elodázta kerületünk : önkénytelen azon gondolatnak adunk kifejezést, hogy azóta csakugyan nem volt kerületünknek oly képviselője, ki vele bármi tekintetben mérközni képes lett volna.

Ő mint igazi emberbarát, gazdagot és szegényt egyaránt szeretett, s pártfogolt : nem fordulhatott hozzá senki úgy, hogy segélylyel, vagy jó tanácsdal ne vált volna el tőle : ő még ellenségeivel is jót tett, mind e mai napig, S lehet-e? hogy ily nemes érzéssel párosult jó szív, rossz hazafi lehetne; ilyet ő róla feltételezni irigység nélkül nem lehet.

Ő mint befolyásos nagy ember kerületünknek, s közsegeinknek érdekeit képes elő mozdítani, az ő szava mindenütt hatást szül, szóval személye elég biztosítékot nyújt arra, hogy kerületünk benne igaz védőjét, s érdekei hű képviselőjét tisztelhesse.

Sokan azt mondják: hogy Ivánkát személyében tiszteljük, csak — kormány párti ne volna. Hogy sok tekintetben a kormánynyal szavaz, ez áll, de az is áll, hogy vannak nézetek még pedig sok esetben, melyekben nem ért egyet a kormánynyal. S ha itt mérlegelni kell a dolgot, — akkor ítéljük lelkiismeretesen, és ne önféjűleg, ne fanatizálva, hanem higgadtan. Mert csoda-e? hogy a sok keserű csalódás őtet azon térre vitte, hol békés uton lehet a haza ügyét előmozdítani, így tehát minden reá szórt vád le pattog Ivánka hazafias, szilárd mellől. S ha van, ki nem tartja őt igaz hazafinak, álljon vele szembe ezek előtt, a hol a közvélemény ítél.

Az is igaz, hogy sok tekintetben a kormánynak oly intézményei is vannak, melyek reánk vagy hazánkra nézve károsaknak látszanak, de miután a kiegyezési mű végrehajtatott, másként tenni lehetetlen volt. A kik ellenkezőt állítanak azoknak is igazuk lehet; — csak hogy a függetlenségi eszmék kivitele forradalom nélkül, el nem érhető, s ki nyújthat kezességet arra, hogy egy forradalom jól üthetne ki, mert ellenkező esetben mindent elveszteszünk, tehát egy forradalom egészen kockázatná hazánk jövőjét.

Vegyük csak figyelembe Hazánk és Nemzetünk helyzetét, a sok különböző nemzetiségeket, melyek közöttünk mintegy beékelve vannak a kik döntő befolyást gyakoroltak a közel mult 1848-diki önvédelmi harcainkban; okulva a multon, merítsünk tanulságot a jövőre, és ismerjük el nemzetiségünk azon gyengeségét is, hogy ha három magyar ember összeül tanácskozni háromféle véleményt nyilvánít, s mindegyik a magáét tartván leghelyesebbnek, kész a tusakodás : ez nemzetünk büne.

Azt mondják, hogy a kormány nyúz, nagy adót fizetünk, ez is igaz. Csak hogy itt is figyelembe kell vennünk azt is, hogy a kormány neve alatt a községi jegyzők és ügyvédek (tisztolat a kivételeknek) de D.-Patajon így áll, még jobban nyuznak.

Tudunk több esetet; de a többi közöl álljon ez egy példa képpen : egy betáblázási okmányra kíván a kormány a bélyeg törvény szerint 2frt 50 kr. áru bélyeget, a község jegyzője pedig megírja az okmányt 3 szóval három oszt. ért. forintért: „Probatum est.“ Melyik itt a nagyobb zsarnok a kormány-e? ki a haza ügyét rendezi, — vagy azon községi jegyző, ki rendes évi fizetésén fölül így nyúzza azon tudatlan népet, mely keze ügyébe akad?

Hogy az adó nagy ez igaz, de azt is figyelembe kell vennünk, hogy a kormány sok oly befektetéseket eszközölt, melyeknek hasznát későbbben érzi a nemzet; iparunk és kereskedelmünk érdekében, épültek és épülnek új vasutak, melyek a forgalmat gyorsítják; a tudomány érdekében jeles tanintézetek és számos községi iskolák. S ki mondja azt, hogy nem haladtunk?

Ne táplálja tehát kebleinket a túlszigázott remény, és ne építsünk oly fellegrákokat, miket egy kis fuvalat képes összedönteni, hanem egymással baráti jobbot szorítva, saját magunk és kerületünk jövőjét tartva szemünk előtt tömörüljünk egygyé és kiáltsuk egy szívvvel és lélekkel

Éljen Ivánka Imre

a Duna-pataji választó kerület leendő képviselője!

Berekesztés.

Éljenek Ivánkának is
Minden hű tisztelői
És éljenek szép hazánkknak
Oszlopai s Bástyái,
Huzzuk fel hát a lobogót
Huzzuk fel jó magasra
Hogy ne csak Szabély pártja
Egész világ hadd lássa.

És az után hadd olvassák
Győződjének meg róla
Hogy nem az övék a világ
Mi is léteünk rajta
Az ő vad gondolatuknak
Vág éppen ellenébe
A mi zászlónkra van írva
Éljen Ivánka Imre!

Kelt DUNA-PATAJON, 1881. Május 25-én.

Az Ivánkapárt rendező bizottsága.

En is szeltek a ke... minden jelgare laossul
 legyen a... vagy pedig legyen val
 abarom en most ke ki jelentem:
 a valasztasokkal tiere kell szavazni.
 Esobon jett parbe a karok ill szelni
 Terednek neha lan, ke mennek ra szavazni
 Most en erre nezve Florek jel egy peldat
 Nem miost, mint egy tschely mesebel kinyonyt
 ke jel ment a jara, ke... yza agat.
 vajot talpa alatt Magyar a jazyasbol
 edesiten ebb. hogy te esik nola
 Nem hove meg te nem esill ke nem leott
 Ugyy hove vagy teba?
 Ugyy ill karetem Nem miost ill ezan fe
 el melyet ill sz van Ex a magyar kezza
 a mely ok nagy emu ty ketsu a draga
 tsalyank vedek Ink laklak Arzaraban
 Onnan jottok ide ezt megvisszirelni
 De mely draga varen tudlak megvisszitam
 Agut is sokora letorte a vihar
 Hivata velle azt kemes vitexi kar
 Ugra ke ultettek Ennek a torzset
 Ink eltozattak ke En hallottam ennyet
 Aroxeint a pedig Hunyulit Rakoeset
 Ezen nevek kovunk Tektrel nem irak ill.
 Wuk a mi idonke ke null egy nemes lejt
 helyet ottoll tan a eke nagy Hovunk jua
 Kivet pedig tudja Ex hon minden jua
 Neje, ren nyeltes jelbet vagyjan erre nyemra
 legyen van te viny E nemxel elott ent
 A mig, magyar tukju. ke... ve hon fellet
 datk... meretem Aiken is erl...
 Hozy ilyen ex torony Es eljen az Huxa
 Hivanya erl minden jelgare
 Minden torlett valasztai
 Ejen a negyvennyolcas part
 Ejen...

Kelt... 1881. februarius ki...

Doth Jozsef etc.

Dr. BALLABY GEZA.

621
1881

Duna-pataji kortesdal.

Ad notam : „Kossuth Lajos azt izente.“

Tisza kormány azt izente :
Mégfogyott a regementje,
Mégromlott a szavazó gép,
Oda van már a reménység.
Éljen a haza!

Az ellenzék nagy tért foglal,
Korteskedik éjjel nappal;
Elpártolnak a magyarok,
Buknak a jó mamelukok.
Éljen a haza!

Csalogattunk, hitegettünk
Szép szavakkal, csak *úgy* győztünk;
Hitegettünk most is s csalunk,
De elhangzik kortesszavunk.
Éljen a haza!

Vesztegettünk pénzzel, borral,
Úgy bántunk el a *parassztal*;
Most is adunk bort és bankót,
De nem használ egy petákot.
Éljen a haza!

* * *

Próbálhattok mindenfélét,
De nem használ az fityfenét;
Belátta már a magyar nép,
Hogy csal a szín, ha még oly szép.
Éljen a haza!

Jó magyarom nyisd fel szemed,
Neked is van józan eszed :
Ne hadd magad a szép szóra
Rászedetni csel fogóra.
Éljen a haza!

Fölre csalfa penzetekkel,
Mégőlünk mi becsülettel :
Nem adjuk el szavazatunk,
Követünkhöz huk maradunk.
Éljen a haza!

Tíz-hús pengőt adtok nekünk,
S kiszívjátok érte vérünk,
És halálig egzekváltok,
Falatunkat elvonjátok.
Éljen a haza!

Adósságot nyakra-főre
Csináltok, s a szegény népre
Új adókat, új terheket
Rótok s tönkre tesztek minket.
Éljen a haza!

Átkozott a borotok is,
Mint magatok, olyan hamis :
Nem lelkesít az, csak bódít,
Szívet nem győz és nem hódít.
Éljen a haza!

Jer Ivánka hát Patajra
Most lesz ám csak cifra hajra !
Megmutatják mi a kvóta,
A közösügy s a banknóta.
Éljen a haza !

Ha le jössz majd Budapestről
Hős mameluk seregestől :
Német hajódból ha kiszállsz,
Magyar embert hasztalan varsz.
Éljen a haza !

Nem kellett a magyar hajó,
Német kellett, ha rossz — ha jó,
Megcsaltad a magyar Dunát,
Ne család hát a magyar hazát.
Éljen a haza !

Van minekünk jó követünk,
Kerületünkben van velünk;
Nem kell nekünk az idegen,
Nem érez az csak hidegen.
Éljen Szabély !

Van minekünk jó követünk,
Ő az a kit *hán követünk* :
Szólt már *értünk* országháznál,
S többet is *tett* Ivánka nál.
Éljen Szabély !

Szabélyra adjuk voksunk,
Tőle el nem tántorodunk;
Nem kell nekünk az Ivánka,
Maradjon csak totzországba'.
Éljen Szabély !

DR. BALLAGH BETA

69.

1884.

Gajári Pártj.

Válasz a szabadelvű-párt felhívására.

Tisztelt polgártársak!

A Gajári párt, egy piszkos rágalmakkal teljes felhívásban szórja bérencz hazugságait **Fülöp György** személyére s jelene és multja felett elmélkedik ostoba frázisokkal. Gajári Ödönt pedig felczifrázóbb családfájával felmagasztalja, az anyai ágról lett leszármazással: csak azt nem említi meg, hogy a nagy apja még is csak zsidó volt; és az a dicséretök özönébe elmerült szerző emlékezzen saját mondatára, hogy a zsidó még ha kikeresztelkedik is, 7-ed izig vissza károg familiájához.

Előadja a felhívás hogy nézzük meg **Fülöp Györgyöt** és Gajári Ödönt, hogy melyik érdemesebb arra, hogy képviselőnk legyen: hát épen mi is osztjuk ezt a nézetet, és épen azt akarjuk igaz hazafiui érzéssel mérlegelni, hogy hát csakugyan melyik érdemesebb arra, hogy megválasztassék.

Ha az állittatik, hogy Gajári Ödön édes apja huszár százados volt 1848-ban, meg lehet, (mi tőlünk lehetett széna liferáns is) s hogy ma járási szolga bíró, ám legyen: de ez még mind kevés argumentum még arra, hogy Gajári Ödön alkalmas legyen egy országgyűlési képviselő állásra, csak azért, mert Kalocsán született; és ma Kalocsa város főjegyzője.

Mi épen elenkező nézetben vagyunk, és pedig hogy miért, elmondjuk csak figyelni kell.

1-ször. Azért nem tartjuk alkalmasnak a képviselői állásra, mert három év előtt függetlenségi elveket vallott s hatalmas Cortese volt Szabélynek, most pedig fellép szabadelvű programmal, tehát tegnap ez, ma az, holnap pedig már ki tudja mi lehet belőle, az ilyen köpeny forgató nem méltó arra, hogy egy választó kerület bizalma benne öszpontosuljon.

2-szor. Miután jegyzősége sem mutat részére olyan multa, melylyel a tisztelgetet és becsülést kiérdemelné, mivel az ő atyáskodó jegyzősége alatt 86 ezer forinttal szaporodott Kalocsa város adósága; hát ehhez kell e Commentár, s mit beszélnek Kalocsa város polgárai, azt hogy válasszuk meg Ödönt országgyűlési képviselőnek, így majd tán megszabadulunk tőle örökre, szegény jóhiszemű polgártársak, nem tudjátok-e hogy megválasztása esetén helyettesíteni fogja magát, és három év mulva ismét Kalocsa város nyakára ül mint főjegyző. No tehát a ki nem kedves és nem alkalmas főjegyzőnek, hogy lehetne az alkalmas országgyűlési képviselőnek: köszönjük a tobakot de nem szippantunk belőle.

3-szor. Ott széke! Kalocsán a védgát és kubik társulat, melynek ügye annyira bonyolult, csak úgy eviczkélnek vele. Ez a társulat oda törekedett Szabélyval és oda törekedik ma Gajárral is, hogy mindig legyen közülök Budapesten egy támasz, mely mindenkor elodázza a megszámlolás nagy napját. Ezért nem kell nekünk Gajári.

4-szer. S minthogy a felhívás csak a szabadelvű pártnak szól, tehát mi erre azt jegyezzük meg, hogy hát Gajári nem jelöltje a független-antiszemita pártnak s mint ilyen figyelembe sem jöhet.

Mert nekünk olyan ember kell, a ki a függetlenségi elveket vallja és egyszersmind erős antiszemita is legyen, ki a haza függetlensége- és önállóságáért küzdve, a keresztény társadalmat veszélyeztető zsidó-hatalom határtalan befolyásának gátat tudjon emelni és ezt az uzsora-bandát törvényes korlátok közzé szoritja.

E férfi pedig **Fülöp György**, még ha katolikus pap is, noha azt mondja a szabadelvű felhívás, hogy **Fülöp Györgyöt** senki sem léptette fel, csak úgy magától tolazkodott fel: no már, a ki illet irhat, az egyuttal kiállította magáról a szegénységi bizonyítványt, mert feledi azt,

hogy 10 választó polgárnak joga van még a választás napján is képviselő-jelöltet felléptetni. **Fülöp Györgyöt** pedig az országos antiszemita párt kör ajánlatára a Duna-Pataji független antiszemita párt a kerületi párt beleegyezésével léptette fel, mert másként neve sem szerepelhetne.

A felhívás még fiúi hálátlansággal is vádolja **Fülöp Györgyöt** szülei iránt. Már pedig az kézzel fogható hazugság, mert oly édes apa, a ki két fiát, egy mostoha és egy édes fiút képes taníttatni, iskoláztatni, az nem igen szorul kegyelem kenyérre. A mi pedig édes anyját illeti azt ő még mint pap-segéd már gondjai alá vette és nincs ellene semmi kifogása, sőt dicséretekkel halmozza el fiát, mert ő még ma is olyan református, mint mikor Deákné volt, s bűne-e az **Fülöp Györgynek** ha édes anyja fiát hallgatni és imádkozni bejár a katolikus templomba.

A mi pedig a kántori nyugdíjazást illeti, annak kivitelében csak annyi része volt **Fülöp Györgynek** mint a rágalom szerzőjének, mert ha egy 40 évig szolgáló agg tanító képtelenné válik a szolgálatra, akkor a törvényhozás annak nyugdíjat biztosít. — Ezt a törvényt pedig nem **Fülöp György** alkotta, hanem az országgyűlés. Hát ehhez kell-e Commentár?

Még azt is mondja a felhívás, hogy **Fülöp György** ne a piaczkokon, hanem a csatatéren mutatta volna meg hazafiságát a szabadságharczban, már kedves rövid eszű szerző, ha Gajári Ödön nem vehetett részt a szabadságharczban, ugy bizony a négy éves **Fülöp György** se emelhetette ott még, sem a kardot sem a buzogányt, tehát ily nemtelen fegyvert használni kiskorúságra mutat, ha valaki piszkolódni akar, álljon elő dönthetetlen érvekkel, ne pedig légből kapott és szemtelenül összeállított hazugságokkal.

Még azt is mondja, hogy **Fülöp Györgynek** legtöbbszörre kálvinista hallgatósága volt, melynek az az értelme, hogy kálvinisták katolikus papot éltetnek, hja, kedves polgártárs, ma nem a vallást nézzük, hanem az igaz hazafit, és meg vagyunk győződve, hogy egy, a nép üdvéért imádkozó katolikus pap mindenkor jobb hazafi lehet, mint egy népnymorító városi főjegyző, ki nek magaviseletével torkig van Kalocsa városa.

Azonban nem egy katolikus papot mutat fel a történelem, a ki a haza szabadságáért hősiiesen küzdve, lehelte ki hős lelkét, ott van a szabadságharczban is egypár példány egyik a branyiszközi hős oldalánál, a másik a nemzetörök élén és a híres Kapisztrán János, a ki a világhírű hős Hunyady oldala mellett küzdötte és vívta a legdicsőbb csatákat. Bizony kedves polgártársak nem peleskei notáriusok voltak ezek.

Tudja meg tehát Gajári és pártja, hogy **Fülöp Györgyöt** erős hástya, a nép szeretete, czezi körül és hasztalan használják a vesztegetés nemtelen fegyverét, mert nincs annyi pénz, melylyel az érzést meg lehetne fizetni, a nemesen gondolkozó magyar ember és hazáját igazán szerető polgár nem adja el vétumát, hanem lelkesedése önrzetével, a haza boldogságáért, életet és vért kész áldozni, melynek nincsen ára. Mi pedig ilyennek ismerjük pártunk hü fiart.

Azért hát kedves polgártársak, küszöbön a választás, tegyétek sziveitekre kezeiteket, és hallgassatok az igaz lelkiösmeret szavára, hogy melyik az igaz párt, az-e, a ki pénzt vesztegetve akarja diadalra emelni jelöltjét—vagy az, a ki szívének tisztaságával a vesztegetés minden erkölcs-mételyező nemét kikerülve, igaz meggyőződésből szavaz, és oda adja szavazatát, a hová a haza érdeke és a keresztény társadalom java megköveteli.

Éljen a haza! Éljen Fülöp György!

A „Dunapataji pártbizottság.”

F. B. hazugság, mert ellentétben áll az igazsággal. Micsoda kétség, hogy az a hazafi, a ki a haza érdekében a törvényt és a jogot szembe fordítja, az a hazafi, a ki a haza érdekében a törvényt és a jogot szembe fordítja? —

B. E. P.
Borsini

Felhívás

a Duna-Pataji kerület szabadelvű polgáraihoz.

Tisztelt Polgártársak !!

Ezredéves, alkotmányos jogunkat gyakorolni ismét itt az idő, itt a követválasztás, mely visszaemlékeztet bennünket arra, hogy őseink ezer év előtt Pusztá-Szeren szinte így választották közülök azon férfiakat, a kiket a bizalom és ismeretes hazaszeretet a többi nép közül kiemelt, és pedig szabadon, minden megerőtetés, és minden rábeszélés mellőzésével.

Szabadon nyilvánította ezer év előtt minden magyar, Istentől nyert észtehetségénél fogva, azon nézetét és akaratát, melyet a szeretett haza boldogítására nézve jónak és a kor kívánalmaihoz alkalmazva előnyösnek látott.

Itt az idő, melyben Árpád apánknak gyönyörű alkotmányos rendszere szerint mi is képviselőt választunk a jelenlegi rendszer három évi országgyűlési idejére, hogy nemzetünk jövője felett törvényeket és a haza felvirágozására oly intézményeket hozzon, melyek a nemzetnek jövőjét, a belbéke és rend fentartására biztosítsák.

Ez idő szerint választó-kerületünkben egy képviselő-jelöltünk van: **Gajári Ödön**, szabadelvű párti, a ki is az alkotmányos élethez megkívántató és törvényszerű fellépéssel lett választó-kerületünknek képviselő-jelöltje.

Van egy másik, senki által nem hívott és fel nem léptetett, csak magától feltolakodott Fülöpp György nevű, antiszemita köpenyeget magára vető katolikus pap, kinek azon rögeszméje van, hogy mivel itt született kerületünkben, joga is van a mi népünk képviselőjévé lenni.

Nézzük csak meg, tisztelt polgártársak, kik ezen jelöltek, becses figyelmüket kérve, arra nézve, hogy szabadon és megfontolt higgadsággal gondoljuk meg e kettő közül, melyik legyen érdemes arra, hogy képviselőnk legyen.

Szabad legyen először is, mint szabadelvű párti és szabadon gondolkozni akaró polgároknak, a mi jelöltünk, Tekintetes Gajári Ödön urról néhány szót beszélni. „Ki ez, és mit akar.”

Ílát bizony, polgártársak, a mi jelöltünk jelenleg Kaloosa városának főjegyzője és pedig fia annak a Gajári Antalnak, a ki 1872 óta Solt közép járásának közigazgatási szolgabírája, és köztisztviselőben álló egyénisége.

Fia annak a Gajári Antalnak, a ki 1848—49-iki szabadság-harcunkban, Kászonyi Dani bácsi ezredében, mint huszárszázados küzdött az akkori vérmezőkön, és így azok közül való, a kiket maga Kossuth Lajos a lelkesedés mámorában fél-isteneknek nevezett.

Fia annak a Gajári Antalnak, a kit a magát függetlennek nevező párt leszámazott zsidónak mond, nem véve azt figyelembe, hogy az a Gajári nem csak keresztény, de egyszersmind jó honpolgár is.

Tehát Gajári Antalnak és egy rév-komáromi születésű régi nemes ágból származott édes anyának, a reformatio történetében előkelő helyet foglaló, s a rév-komáromi főtéren a XVII. század végén, hitelvei végett, nyilvánosan megégetett Száky János ekli községbéli református pap ivadékának gyermeke Gajári Ödön, és olyan ember, a ki férfi korának legszebb idejét most éli, és a műveltségnek azon fokán áll, melyet tőle sokan irigyelnek.

Mi duna-pataji szabadelvű pártiak teljes meggyőződésből kívánjuk, hogy ő legyen képviselőnk, mint kerületünknek és szomszéd városunknak szülöttje.

Nézzünk tovább, ki az a Fülöpp György?

Egy uszódi, tehát ez is kerületünkbeli való születés, apjának második házasságából származott gyermeke.

Édes anyja azelőtt Deákné volt, két mostoha testvére, József és István ismeretes előttünk, sőt édes apja is az öreg Fülöpp bácsi. — József a 60-as években Duna-Patajon irnokoskodott István pedig az öreg Fülöppel együtt, lent dolgozott Oláhországban a turn-szeverini hajógyárban; igaz, hogy szegény és munkás emberre nézve ez nem szégyen, de igen nagy szégyen az, ha egy apa pap fiat nevel és ez a háladatlanságnak olyan jelét adja, mint Fülöpp György, elfelejtkezve legszentebb kötelességéről, a szülői szeretetről, és pedig úgy mint ezt a feltolakodó jelölt ur tette.

A dolog így áll: mikor édes apja elhalt, a ki katolikus volt, szegény öreg özvegy édes anyját, a ki meg református volt, oda hagyta az inség áldozatának és csak is akkor vette kegyelembe, midőn a katolikus hitre át erőszakolta. Ehhez nem kell Commentár.

De ez még mind semmi ahhoz képest, a mit ezentúl tett.

Ugyanis: magához vette az öreg kántor gyönyörű leányát gazdasszonynak, és mikor az öreg kántor tehetetlenné vált szolgálata teljesítésére, a különben úgy is csekély számú uszodi hit községtől az öreg kántor részére per útján nyugdíjat eszközölt, úgy hisszük ehhez sem kell Commentár.

Tessék választani Gajári Ödön és Fülöpp György között.

Gajári Ödön a fönnt álló rendszabályok szerint lett fölléptetve a választó-kerület minden községeinek tudomásul vételével, és örömmel fogadtatott fellépése és reményt nyújt megválasztásához.

Hát ez a Fülöpp György hol vette magát? ki léptette föl? Senki! Hát így is lehet, hiszen így mindenki a ki azt tudja hangoztatni hogy ő antiszemita és tudja gyaláznai a kormányt és a zsidókat, lehet képviselő-jelölt. No már édes páterünk D.-Patajon tartott beszédedben sokat olyat mondottál ami nem papiember szájába való, és kifejejtetted beszédedből azt, hogy nemcsak ősapáink, hanem apáink és testvéreink, akik még most is élnek, küzdöttek és ontották véreket szeretett kedves hazánkért. Büszkén emlegetted Istóczy Győző nevét, de azt nem mondtad, hogy ő kormányparti, és elfelejtetted, hogy a saktervédők az úgynevezett független pártból kerültek és kerülnek ki.

Azt is emlegetted, hogy ha kell, ha a szükség kívánja meg fogod a kardot. Már bocsáss meg szent atyafi — nem breviárium az, mert ha a te kezében van, a másik ellenfeledében is van, és nem lehet ám azt imával és papi szertartással kiűzni, lettél volna velünk a szabadságharcz véres csatáiban, ott kellett volna megmutatni harczi képességedet, nem a választó-kerület piaczaín.

Magadra terítetted az antiszemita köpönyeget, hogy képviselő jelöltként fel tölkodhass. Büszke lehetsz rá, hogy annyi hallgatód soha sem volt és nem is lesz, mint Patajon volt Május 25-én, még pedig kálvinista hallgatók, és a már némi részben lecsillapult kedélyeket újra felizgatni sikerült neked, és hozzád hasonló korteseidnek a kik sehonnai bitangnak neveznek nyíltan mindenkit, aki téged nem üdvözöl.

A sehonnai bitang nevet visszautasítjuk a jelölt úr becses személyével együtt és egy régi költőnk versét alkalmazzuk, mely így hangzik és az antiszemita kortesekre illik.

„Dudva marad a dudvák között az ananász.”

„Kanász marad a kinek a nevelője kanász.”

Mi D.-Pataj szabadelvű polgárai meg vagyunk győződve, hogy képviselő jelöltünk a kor szellemével haladva, a törvényesség terén boldogságára és felvirágzására törekszik szeretett kedves hazánknak.

Vigyázzatok tehát, tisztelt választók arra, hogy kit ajándékozzatok meg legjobb jogotok gyakorlásával leendő bizalmas szavazatotokkal, és ne hagyjátok magatokat tévútra vezetni szájhősöktől, hanem maradjatok azon tisztelt Gajári Ödön mellett, aki nem burkolózik hamis köpenybe, melyet bármikor ledobhatna magáról, hanem nyílt sisakkal áll előttünk mint szabadelvű pártunk jelöltje.

Es hogy mint követünket tisztelni szerencsések leszünk, bizunk népünk józan gondolkozásában és óhajtjuk, hogy:

Éljen Gajári Ödön

a duna-pataji választó-kerület szabadelvű párt képviselő-jelöltje.

Tisztelettel

A duna-pataji pártbizottság.

71

1892:
Arma-Pataj.

Polgártársak!

Foktó községnek jó hírnevén és politikai érettségén csorba esett.

Egykét nagyhangú szájhős, félrevezetve a sötétben bujkálni szerető nagy alakoskodók által, sárral dobálta a szólásszabadság szent jogát, melyet 43 év előtt Kossuth Lajos vivott ki a magyar nép számára. Késsé tették a nép kezében, melylyel mint tudatlan gyermek önmagát sebezte meg. Szégyen reájuk, kik így megméltelyezték polgártársaink eddig ép érzékét! Szégyen, hogy méltatlanná tették a szabadság vivmányára!

Ismerjük mindnyájan a forrást, melyből e szennyes víz fakadt. Ismerjük, és legyünk óvatosak és vigyázok.

Legyünk résen és álljunk tömegesen fel azok ellen, a kik legszentebb jogunkat a vallásos fanatismus örve alatt szabad nyilvánulásában gátolják.

Nekünk béke kell egymás között és szeretet mindenkben. Önző felekezeti elfogult érdekek, a viszály magvai, nem nekünk valók. Lidérczfények ezek, s a szabad gondolkodás szép virányáról posványba vezetnek.

Kit ismerünk, ki ismer minket, ki tudja bajainkat; kinek van becsületes akarata, kipróbált nagy tehetsége és tapasztalt befolyása bajainkon segíteni: Gajári Ödön volt és leendő képviselőnk éljen! Csoportosuljunk körülte szemben azokkal, kik hangzatos ígéretek tesznek, melyeket sohase váltanak be; kik diestelen sikerük reményében nem áttalották ma szövetkezni azokkal, kiknek földjeit egykor a nép között felosztani ígérték. Emlékezzetek Rákóczi követünk diestelen szereplésére.

A csorbát, mely rajtunk esett köszörüljük ki az által, az üszköt, mely közénk dobatott, oltuk el azzal, hogy beszélgetéseinkben, majdan pedig az urnánál, hová a király szava és a haza érdeke szavazni hiv, mint felekezeti érdekek gyászos tanától meg nem vesztegetett szabad és független polgárok ezt valljuk, ezt mondjuk, ezt kiáltsuk:

ÉLJEN GAJÁRI ÖDÖN!

Tömörüljünk e zászló alá, hogy győzzön a jobb rész, ne pedig a sötétség ádáz szelleme! Amaz véd bennünket, és békét, áldást hint reánk s családjainkra, emez — önző érdekből — a viszálykodás magvát szórja közénk!

Egy jóakaró polgártársatok.

B. Szervíz Feléki József foktói ref. lelkész.

1875
June - Dec.

The receipt for the first part of the...

42

1896.
János Pálfi.

Felhívás.

Az utóbbi napok tapasztalatai arra indítanak, hogy komoly figyelmeztetést intézzek Kalocsa város lakosságához. Tűrhetlenné váltak már ugyanis a képviselő választási mozgalmak során fellépett esendzavarások, csoportosulások; egyesek és tömegek rendetlenkedései.

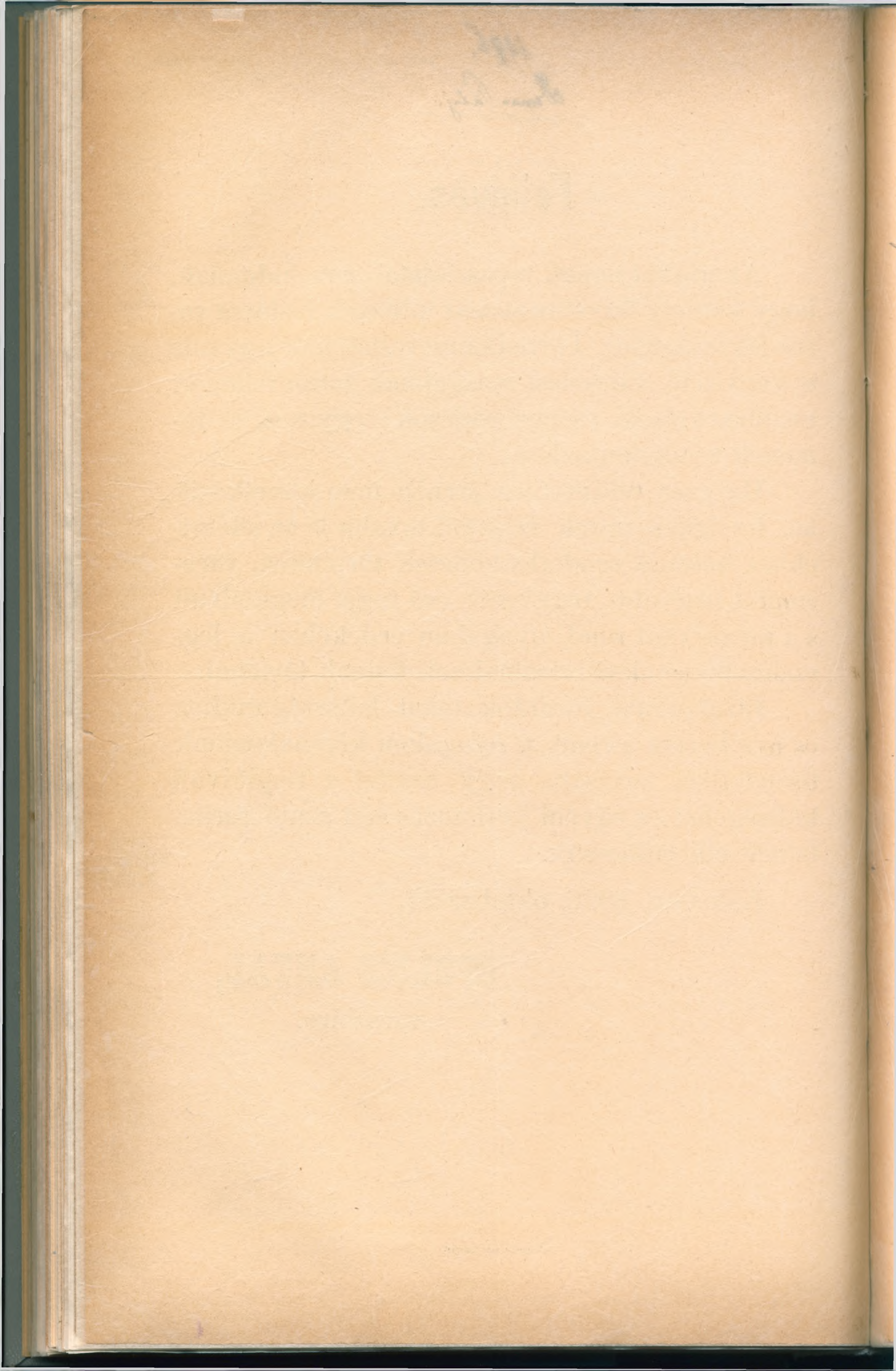
Ha ezen tekintetben javulás nem következik be, ha lakosságunk részéről tovább is az eddigiekhez hasonló rendetlenkedések történnek, városunkat nagyobb fegyveres erő fogja megszállani s a megkívánt rend, nyugalom érdekében a legszélesebb rendőri intézkedések fognak történni.

Bizalommal fordulok tehát lakosságunkhoz és óva kérem a rend, a nyugalom kívánalmainak tiszteletben tartására, hogy azáltal a rendkívüli költségeket és egyéni korlátozásokat szülő karhatalmat elkerülhessük.

Kalocsán, 1896. október 25.

STULICS ANTAL,

városbíró.

SÁGHY GYULA képviselőjelölt

1884. május 22-én Duna-Szerdahelyen tartott

PROGRAMMBESZÉDE.

Igen tisztelt értekezlet! Kedves polgártársaim!

Az általuk hozzám intézett megtisztelő felhívásért és örökre lekötelező bizalomért, melylyel e kerület országgyűlési képviseletének elvállalásáért megkeresni méltóztattak, mély hálám és köszönetemet kifejezve, midőn az előtt hódolattal meghajolni hazafias és polgári kötelességnek tartom, egyszersmind bátor vagyok kegyes engedelmökkel mindjárt most a politikai pártokkal szemben elfoglalt álláspontomat és azon vezérelveket, melyek működésemet irányozni fogják, legalább fővonásokban előterjeszteni.

Tudvalevő, hogy az országban most három nagy párt áll egymással szemben, t. i. 1. a kormánypárt vagy u. n. szabadelvűpárt. 2. a közjogi alapon álló vagy u. n. mérsékelt ellenzék és 3. a függetlenségi vagy u. n. szélső balpárt.

Ezek közül részemről nem csatlakozhatom a jelen kormányt támogató párthoz azért, mert a nélkül, hogy kétségbevonni akarnám, hogy hosszas fennállása alatt az országra nézve egyes hasznos intézkedéseket is tett, mégis működését egész összességében tekintve — immár kilencz évi uralma alatt — eléggé behizonyítá, hogy nem áll feladatának magaslatán, hogy azon nagy feladatoknak, melyek megoldására vállalkozott, megfelelni nem képes, s nem bír kellő érzékkel hazánk közszükségletei és a nép valódi érdekeinek kielégítése iránt.

Ugyanis, midőn az 1875-ki fusió alkalmával a jelen kormány az uralmat átvette, saját ünnepélyes nyilatkozata szerint, mint két főfeladatot, azt tűzte ki magának, hogy egy részről az államháztartásban az egyensúlyt helyreállítsa, s más részről a már akkor terjedni kezdő corruptiót kiirtsa, a közkerkölcsök további hanyatlását meggátolja.

S íme mit tapasztalunk e tekintetben? Azt, hogy az államháztartásban, daczára az államadósság óriási növekedésének s daczára a nép vállaira már is túlságosan súlyosodó folytonos adóemeléseknek, melyeket a jelen kormány évről évre eszközöl, az egyensúly még maig sincs helyreállítva. De hogy is lehetne oly politika mellett, mely Bosnia occupatiójában összpontosul, mit a jelen kormány az egész nemzet közvéleményének ellenzése daczára s az ország pénzügyeinek teljes romlására támogatott s elősegített, — s oly gazdálkodás mellett, mely akkor, midőn a nemzet legéletbevágóbb érdekeinek és szükségleteinek kielégítésétől, hivatkozással az ország szomorú pénzügyi helyzetére, sokszor néhány százezer forintot is megtagad, pusztá fenyvüzési kiadásokra milliókat költ. Mint ép legújában is országház építésére 10 millió forint körül tervez kiadni, mi azonban, az eddigi tapasztalatok alapján indulva, legalább is 15 milliót fog igényelni, noha viszonyainkkal arányban levő és mégis monumentalis épület ennél tetemesen, de nagyon tetemesen olcsóbban is volna építhető. S ez akkor történik, mikor egy részről 40 magyar csángócsaládnak betelepítésére a

terjedelmes kincstári birtokokból összesen is csak csekély 20 hold bocsátatik rendelkezésre az állam részéről, s más részről mikor a nép, a már is elviselhetetlen adóteherből folyólag, a folytonos adóexecutio sulya alatt görnyedez és sokaknak az adóexecutorok utolsó vánkosaikat is kihuzzák feje alól.

Hát a mi pedig a közkerkölcsök hanyatlását illeti, hiszen csak szét kell nézni az országban és csak számbavenni a visszaélések azon egész sorozatát, mely mindenfelé és minden téren ijesztő mérveket kezd magára ölteni, hogy tulzás nélkül állíthassuk, miszerint nem egyhamar volt idő Magyarországon, melyben a közkerkölcsök oly foku sülyedésével találkozhatnánk, mint épen a jelen kormány uralma idejében, mely pedig saját nyilatkozata szerint ép a corruptio megszüntetésére vállalkozott.

De e mellett más téren sem igen képes a jelen kormány valami sok babért felmutatni. Hiszen csak legújában valánk tanui, hogy a horvátokkal szemben az emlékezetes czimerkérdés felmerülésénél sem állami tekintélyünk kellő fentartását, sem érdekeink hatályos megvédését nem volt képes kielégítő módon eszközölni. Valamint a fiumei-kérdést sem oldá meg maig sem, sőt ezen ügy jogainknak és kívánmainknak megfelelő elintézésére a határörvidék polgárosi ásakor kínálkozott legkedvezőbb alkalmat is felhasználatlanul szalasztá el. A magyar faj erősítésére szolgáló — a nemzet áldozatkészsége által folyton erőteljes társadalmi támogatásban is részesített — csángó-magyar telepítés ügyének sem tudott mind-ekkorig oly lendületet adni, a melyet az méltán megérdemelne.

Avagy talán a jelen kormány valóban a szabadelvű eszméknek Magyarországon vezércsillaga és előharcosa? Igenis ez volna akkor, ha a szabadelvű elnevezés már egymagában elegendő volna a szabadelvűséghez. De hiszen ez csak olyan czifra czéger, mint a milyen alatt a rossz bor szokott árulnatni, hogy nagyobb kelendősegre akadjon. Mert bizonyára a félrendszabályok s a folytonos csupa oportunitás politikája csak nem tekinthető valóságos szabadelvűségnek. Így, miként a kormány politikájában, úgy elnevezésében sem találjuk meg a teljes tökéletes őszinteséget, ezért mondta Szilágyi Dezső, parlamentünk kitűnő szónoka, egy röpke szavában, hogy csak settenkedik az éji homályban.

De hát ez átka minden oly kormánynak és pártnak, mely csak előbb vallott elveinek és törekvéseinek félretételével vállalkozhatott a kormányzat átvételére.

Mindezek együttvéve eléggé indokolhatják nemcsak azt, hogy ne sorakozzunk a kormánypárt zászlaja alá, hanem azt is, hogy minden erőnkől oda törekedjünk, miszerint a választások eredménye a jelen kormányrendszer tovább folytatását lehetetlenítse.

De ez kettőt feltételez.

Először egy olyan ellenzéki párt létét, mely képes legyen az ország kormányzatában a jelen kormányt bármely pillanatban — és pedig elveinek mindennemű megtagadása nélkül — azonnal felváltani; a mely oly nézeteknek és elveknek hódol, s oly törekvéseket tűz ki maga elé, melyek egyrészt a párt többségre jutása esetén meg is valósíthatók, és melyek mellett másrészt az ország jólétének hathatós előmozdítása és folytonos továbbfejlesztése minden irányban a siker biztos kilátásával várható. Ezen egyik feltétel meg van a közjogi alapon álló u. n. mérsékelt ellenzékben, melynek oly kitűnő vezérférfiai, mint egy gróf Apponyi Albert, Szilágyi Dezső, Bittó István, Horánszky Nándor, Ernuszt Kelemen, Hodossy Imre stb. stb., úgy multjuk, mint összes eddigi nyilatkozataik és működésük által e tekintetben teljes biztosítékot nyújtanak.

A másik feltétel, hogy a párt s általában az ellenzék a választások után a parlamentben is többséghez jusson. Ez a feltétel még nincs meg, de hogy rövid idő alatt meglegyen, az tisztán az ország választó polgáraitól függ. Azért tehát meg kell feszíteni minden erőnket, hogy most a választásoknál ezen másik feltétel is teljesíthessék, ezért sorakozzunk egész lelkesedéssel és rettenthetlen kitartással a közjogi alapon álló u. n. mérsékelt ellenzék zászlója alá és vezessük azt a választás urnáinál biztos diadalhoz!

Az eddig kifejtettekben önként következik, hogy részemről egész szívvel és lélekkel a közjogi alapon álló u. n. mérsékelt ellenzék híve vagyok. Egyszersmind indokolva van azonban abbéli meggyőződésem is, hogy ott, a hol a két ellenzék között választhatunk, inkább a közjogi alapon álló u. n. mérsékelt ellenzékhez, minsem a függetlenségi vagy u. n. szélső balpárthoz csatlakozzunk. Mert a mérsékelt ellenzék sokkal közelebb áll az országra üdvös elveinek s törekvéseinek megvalósításához, mint a szélső ellenzék. Minthogy amaz a Deák Ferencz megalkotta szilárd közjogi alapon kívánja az ország erőit és belső szervezetét tovább fejleszteni és minden irányban való erősítés útján a további nagy feladatok megoldására is előkészíteni s képessé tenni. Nem vonom kétségbe, hogy a függetlenségi vagy szélső balpárt is tiszteletreméltó elveket vall, melyek nagy részének egy későbbi időben tán bekövetkezhető megvalósítása eszményként lebeghet mindnyájunk szeméi előtt; de azok a jelen viszonyok között mostanság még — legalább az ország érdekében senki által kívánatosnak nem tartott — általános megrázkódtatások nélkül keresztül nem vihetők. Ennélfogva a függetlenségi vagy szélső balpárt is győzelem esetén azon sajátzerű helyzetbe jutna, hogy csak eddig hirdett elveinek megtagadása árán vehetné át a kormányzatot, avagy ha ezt nem akarná, a legnagyobb bonyodalomba sodorhatná hazánkat. Hogy az előbb hirdett elvekkel való felhagyás hová vezet, azt már elegendőleg tapasztaljuk a jelen kormányrendszer sajnos eredményeiben, hogy ne kérjünk belőle egy második kiadást. Hogy pedig egy általános rázkódtatás és bonyodalom előidézése országunk fejletlen szervezetével s a körülöttünk levő ellenséges áramlatokkal szemben mily veszedelmeket rejthetne méhében, azt, mint hazafiak, úgy hiszem, egyaránt elég mélyen érezzük arra, hogy kívánatosnak ne tartsuk. A politikai pártokkal szemben is igazolja magát tehát a magyar közmondás, hogy a legjobb a középut, azért csak újból hangsúlyozhatom, hogy törekedjünk teljes erővel a közjogi alapon álló u. n. mérsékelt ellenzék erősítésére, szaporítására; csatlakozzunk hozzá egész odaadással, mint oly párthoz, mely épen a legjobb középuton halad, nem hódolva se jobbra, se balra a szélsőségeknek, hanem az ország jólétét egyenes irányban kívánja fokozatosan tovább fejleszteni.

Attérek már most, legalább nagy vonásokban s lehetőleg röviden, azon vezérelvek és követelmények kiemelésére, melyeknek megvalósítására törekedni, ha

pártunk többségre s kormányra jut, kiváló feladatunkul tartom.

Ilyenek a közigazgatási és igazságszolgáltatási szervezetnek oly módu átalakítása, mely a mellett, hogy a tisztviselőknek fontos feladatukhoz méltó állást és ellátást biztosít, az olcsó és gyors és mégis alapos eljárás biztosítékát is nyújtja. Ezzel kapcsolatban kiválóan fontos a magyar magánjogi törvénykönyvnek, mely a jövő országgyűlésen valószínűleg már tárgyalás alá kerülend, a jogtudomány színvonalán álló, de egyuttal nemzeti szükségleteinket is kielégítő megalkotása.

Továbbá az állam pénzügyeinek oly irányu rendezése, hogy az egyensúly minden további adóemelés és adóösszegecsinálás nélkül helyre legyen állítható, pusztán az állam pénzével való az eddiginél jobb gazdálkodás, egy az ország jövedelmi forrásait kímélő s fokozó öntudatos és rendszeres közgazdasági és pénzügyi s közlekedési politika követése által. A mint részemről egyik oldalról minden adóemelésnek határozott ellene vagyok, mert a nép terhei már is elviselhetetlenek, azért mint képviselő, a mint ezt most itt ünnepélyesen megígérem, semmiféle adóemelést megszávaizni nem fogok: úgy más oldalról attól sem idegenkedném, hogy az állam pénzügyi terheinek könnyítése szempontjából, ha az állandó hadsereg létszáma megszorítható nem volna is, de legalább a békeállomány és a szolgálati idő annyira leszállíttassék, a mennyire csak a hadsereg harcalképességének veszélyeztetése nélkül lehetséges.

Kívánatosnak tartom azon kívül az ipar és kereskedelem érdekeinek minden irányban való istapolását és törvényes védelemben való részesítését, miként ez részben a kereskedelmi osztályra nézve, habár tán egy vagy más tekintetben még tovább fejlesztést is igénylő kereskedelmi törvény, az iparosokra nézve pedig az ipartörvény által eszközöltetett. S hogy ez utóbbi legújabb alkotott törvény nem felel meg mindenben az iparosok igényeinek és érdekeinek s némileg félrendszerűként jelentkezik, annak oka a jelen kormányzat ezen törvény tárgyalásánál tanúsított azon eljárásában rejlik, hogy sok tekintetben a mit egyik kezével adott, azt a másikkal ismét elvette. A mennyiben pedig abban itt-ott az iparosok kívánságai is érvényesüléshez jutottak, a fő érdem ismét a mérsékelt ellenzéknek és vezérférfiainak erélyes fellépését illeti. De az ipar és kereskedelem mellett egyszersmind különösen a földbirtokos osztály külön érdekeinek ápolását, egyes külön viszonyainak külön törvényes szabályozását is kívánatosnak tartom, mert az előbbieket és az utóbbiak érdekei épen nem ellentétesek, hanem egymással nagyon is karöltve haladnak, egyiknek fejlesztése a másik fejlődésére is kétségtelenül jó visszahatással van. Nem akarok most azon eszmék jogosultsága mérvének fejtegetésébe bocsátkozni, a melyek az u. n. agrárpolitika terén eddig felmerültek, mert hiszen azok ma még csak a forrongás állapotában vannak s megérleltékül még egészben véve nem tekinthetők, de tagadhatatlan, hogy egyes részletek már most is sikerrel volnának megvalósíthatók, mint jelesül az ingatlanra vonatkozó végrehajtási törvénynek oly módu átalakítása, mint az már más államokban is eszközöltetett, miszerint a földbirtokra vezetett végrehajtás csak akkor válik érvényessé, ha annak alkalmával az ingatlan becsértékének egy meghatározott minimalis hányada megadatik, valamint esetleg bizonyos birtokminimumnak és az ehhez tartozó földszerelésnek épen úgy, mint az iparos műszereinek mindennemű, még az adóvégrehajtás alól is leendő kivétele. Ilyen vagy ehhez hasonló intézkedések a kisbirtokos osztály s ez által a magyar faj, mint a nemzeti állam fentartó eleme megvédésének hathatós tényezői lennének. Ezek mellett aztán olcsó és könnyű hitelt nyújtó czélszerű hitelintézmények és hiteltörvények, jó

közgazdasági politikával karöltve, úgy a földművelést, mint a kereskedelmet és ipart egyaránt erőteljes fejlődéshez jutatná. A mihez egy jó közlekedési politika, jelesen czélszerű vasuti tariffa és különösen a dunagőzhajózási társulattal, mely még eddig nagyobb részint csak Bécs felé gravitál, Magyarország érdekeinek megfelelő, az igazgatást is Bécs és Budapest közt megosztó egyezmény kötése, mi különösen Csallóköznek is kiváló előnyére szolgálhatna, további hatékony tényezőkkül sorakozuék. Mindezek a külön uzsoratorvények mellett egyszersmind magának a kártékony uzsorának is legathatósabb ellenszereiül szolgálának.

A közgazdasági politika tekintetében egyik, a jövő országgyűlésen szőnyegre kerülő, kiválóan fontos kérdésnek tartom az Ausztriával fennálló vám- és kereskedelmi egyezmény felmondását. Mi ha meg nem történnék, hát akkor a mostani reánk nézve közgazdaságilag felette hátrányos állapot ismét további tíz évre önmagától meghosszabbítva lenne. Pedig félni való, hogy a jelen kormány ezt nem akarja felmondani, mert annak elnöke az országgyűlésen ujabban már is oda nyilatkozott, hogy a külön vámterület, mely pedig e tekintetben Magyarországnak legerősebb fegyvere, tulajdonképp Magyarországra nézve káros lenne. Mi épen annyi, mintha valaki ellenfelét úgy akarná visszariasztani, hogy az ellene szegezett fegyverről akkép nyilatkozuék, hogy ha azt elsüti, az nem ellenfelét, hanem önmagát fogja találni. No, ki fog ilyen fegyvertől megijedni? Lehet-e ily nézet mellett aztán a jelen kormánytól ezen szerződés felmondását várni, és lehet-e még akkor is, ha a felmondást csakugyan eszközölné, bizni abban, hogy neki egy Magyarországra nézve előnyös új közgazdasági kiegyezésnek megkötése sikerülhessen. Ép azért ez is egygyel több ok arra, hogy a jelen kormány a választások után az ország ügyeinek vezetéséről mielőbb lezorittassék, mert legalább részemről a külön vámterület jelentősége tekintetében ellenkező meggyőződést követek, mint a jelen kormány elnöke. Mert azt hiszem, hogy az, miszerint a külön vámterület Magyarországra előnyös vagy hátrányos legyen, tisztán azon vám- és kereskedelmi politikától függ, mely a külön vámterület alapján az ország kormánya és törvényhozása által üzetik, a melyet külön vámterület mellett módunkban van egészen az ország érdekeinek megfelelőleg rendezhetni. Azért én részemről, ha a törvény által megkivánt alkudozások után nem sikerülne Ausztriával, úgy a vám-, mint a fogyasztási adó kérdése tekintetében oly előnyös egyezésre jutni, mely a külön vámterület előnyeivel legalább is megközelítőleg mérkőzhetik. közgazdasági és pénzügyi érdekeinket teljesen megóvja: akkor a külön vámterület felállítását elodázhatatlan követelménynek tekintem, — és ép azért a vám- és kereskedelmi szerződés felmondását okvetlenül megkivánni fognám, valamint elkerülhetetlen szükségesnek vélem, mindent előkészíteni a külön vámterület bekövetkező felállítására.

Az ország kulturális érdekei közül most itt egyedül csak a népnevelés nagy jelentőségét óhajtom hangsúlyozni, mert hogy a tudomány csakugyan hatalmas igazolja a német-francia háboru is, melyben nem a német vitéség, hanem a német tudomány győzött Franciaország ellenében. Azért a népművelődésnek minél általánosabb elterjedését és fokozását minden eszközzel előmozdítani, az államnak egyik legfontosabb feladata. E tekintetben egyik igen hathatós tényezőnek tartom a már eddig is kötelező oktatás mellett az ingyenes népoktatás behozását, mely kellő takarékoság mellett az adózók minden terheltetése nélkül könnyen megvalósítható volna.

Kivánom továbbá a különböző vallásfelekezetek közötti békesség megóvását és minden felekezet jogainak tiszteletben tartását és megvédését; mert az e nemü viszálykodások csak úgy az egyesek, mint a közjónak veszélyeztetését is idézhetik elő. E tekintetben sem adózhatni a jelen kormánynak nagy elismeréssel, mert időszerűtlen s egyik pártot sem kielégítő házassági törvényjavaslatának forcirozása a kedélyeket csak még inkább felzaklatta s olajat öntött a tüzre.

Egy további követelményül tekintem nemzeti-ségi tekintetben a magyar faj terjesztését, szilárdítását mindenütt, különösen pedig a nem magyar vidékeken még kint élő hazánkfiainak a kincstári birtokon való megletelepítése által is előmozdítani.

A mi már most különösen Csallóköznek érdekeit illeti, azok közül most csak kettőt akarok megérteni. Egyik a Csallóközön keresztül létesítendő pozsony-komáromi vasut, mely különösen hivatva lenne a Csallóköz földművelési, ipari és kereskedelmi érdekeit hathatósan fejleszteni. Azon törekvés, hogy ez mielőbb létesíttessék, bennem mindenkor lelkes támogatóra fog találni. A másik, hogy Aisó-Csallóköz a komáromi árvízmentesítési társulattól lehetőleg elválasztassék, mert ez Csallóközre indokolatlanul nagy teherrel jár és mert minden méltányos törekvés, mely innen indul ki, a komáromiakkal szemben kisebbségben marad. Minden ide irányuló mozgalmat kész vagyok részemről is minden törvényes eszközzel támogatni.

Vajjon mindezen és egyéb törekvéseim és működésemet fogja-e mindenkor a kellő siker koronázni, Isten kezébe van. Azért e tekintetben ígéreteket nem tehetek, jelesen nem ígérem, hogy ezt vagy amaz biztosan kiviszem; mert az ilyen ígéret ámitást foglalna magában. Már pedig én erre nem vállalkozom, tegyék ezt olyanok, kiknek ilyenben kedvük telik; én, miként a párt is, a melyhez tartozom, nagy ígéreteket nem teszek, hanem csak olyanokat, a melyek teljesíthetők. Mert azt hiszem, hogy elég volt már az ilyenekből, s hogy többet ér nem sokat ígérni és tenni valamit, annyit, a mennyit lehet; mintsem sokat ígérni és semmitsem tenni. Azért én csak azt ígérem, mert azt meg is tarthatom és meg is fogom tartani, hogy egyrésztől miut minden lépésemet egyedül a haza közjára fogja vezérelni, úgy viszont másrésztől ezen kerületnek, miként minden e kerületbeli egyeseknek is, az országos érdekekkel össze nem ütköző érdekeit szivesen s a legnagyobb készséggel fogom támogatni. Továbbá megígérem s megtartom azt is, hogyha országgyűlési képviselőtökkel megbizatni szerencsém leend, minden esztendőben eljövök e kerületbe, hogy beszámoljak működésemmel, s meghallgathassak mindenkit, ki hozzám bizalommal fordulni kíván, s eljárassak oly ügyekben, melyekben eljárnom lehet.

Megteszem ezt annál szivesebben, mert akkor, midőn más kerület részéről is felszólítva, a duna-szerdahelyi kerület felhívásának előnyt adtam, az vezérelt, hogy e kerületben nem vagyok idegen, hogy hozzá nemcsak érdekközösség fűz, a mennyiben a dercsikai közbirtokosság részese vagyok, hanem rokoni s baráti kötelékek és a legszebb gyermekkori emlékek is kapcsolnak, mert hiszen itt nevedtem Dercsikán, itt töltém el legkellemesebb fiatalságomat. ismerem népét, bajait és érdekeit, és azért, ha a haza közjára mellett még valamely vidéknek is, úgy legszivesebben ép e kerületnek fognék szolgálatára állni.

Nagy becsü bizalmukért ismételtén mély köszönetemet nyilvánítva, szavaimat azzal fejezem be: Isten áldd meg hazánkat jóléttel, boldogsággal! Éljen a haza! Éljen e kerület összes lakossága!!!

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

44.

1875.

D^s BALLAGI GEZA.

1875-ik év július 1-én Edelényben képviselővé meg-
választott **Miklós Gyula**

programm beszéde.

Igen tisztelt polgár társak!

Alkotmányos honpolgárt szebb kitüntetés nem érhet, mint a minőben engem — képviselővé választatásom által — az igen tisztelt választó polgártársak részesítettek.

A bizalom ily mérvbeni tanúsításaért fogadják legőszintébb érzelmeim tolmácsolásával hálás köszönetem nyilvánítását.

Hogy a bennem helyezett bizalomnak meg fogok-e tudni felelni?

hogy a tőlem várt munkásság terhe alatt nem roskad-e le gyenge erőm s tehetségem?

mindmogaunyi kételyt támasztanak lelkemben, melynek leküzdése után azon reményben bocsáthatom a tisztelt választó közönség bíráta alá, a megbízatásommal reám ruházott pálya megfutásánál tanúsítandó tevékenységemet, mely szerint megvagyok győződve, hogy az igen tisztelt választó közönség — mely a polgári küzdelmek mezején a közös édes haza és nemzet sorsa felett intézkedni hivatott, jövő országgyűlésre képviseltetésével megbizni méltóztatott, szigorú bírálatánál figyelembe fogja venni mindazon akadályokat, melyekkel jelen fontos megbízatásomból kifolyó kötelességemnek lelkiismeretes teljesítése közben ujonez létemre még az országos tekintélyekkel szemben is — támadható különböző véleményem érvényesítésénél — megküzdennem kell! —

A legjobb akarat, erő és szándék is megbénul, ha érvényre emeltetésénél hiányzik a szükségelt támogató szám erő!

Mindezeknek előre bocsátása mellett nagyon kérem az igen tisztelt választó közönséget, hogy e szellemi erőmet túlhaladó állásponton, tetteim bírálatánál tehetségem hiányait tekintetbe véve, kegyeskedjék majdan ítéletet mondani tanúsítandó működésem felett. —

És mintán képviselővé lett kijelöltetésem alkalmával a tisztelt választó közönség engemet politikai hitvallásom előtűkröző programom előleges kiadása alól felmenteni méltóztatott — jelen hivatásomból kifolyó kötelességemnek tartom főbb vonásokban vázolni azon irányt, melyet képviselői pályámon követni óhajtok.

A kegyelmesen összehívott országgyűlés hazánk jövő sorsa felett döntő befolyás gyakorlására lévén utalva, ennek tapintatos és a gyakorlati téren megkívántató eszélyes intézkedéseitől fog függni hazánk jövője s felvirágzása.

Jelenlegi szorongatott pénzügyi helyzetünk volt a döntő ok arra, hogy a uolcz éven át eddig meddő küzdelmet folytatott két nagy politikai párt a helyzet intő szózatának engedve —

minden mellék érdekeket félre téve a szabadelvűség zászlója alatt egy erős, tömör párttá egyesült a czéltől, hogy zátonyra jutott állami hajónkat leugróvé téve és biztos révpárt felé vezetve, nemzeti lételünk fennmaradására igényelt helyes úton haladjon!

Miután pedig lelki meggyőződésemm, hogy ez idő szerint magyar hazánk állami lételét egyedül a szabadelvűség zászlaját lobogtató országos pártból alakult kormány s ennek egyik kitűnő vezér férfia Tisza Kálmán jó akarattal párosult hazafisága és erélyessége képes megszilárdítani: határozottan elvagyok tökévelve, hogy az egybeülendő országgyűlésen is a szabadelvű párt hívei közzé sorakozva, annak vezéreszméit támogassam, s a szabadelvű pártnak — mindazon kérdéseknél, melyek magyar államiságunk fennállása és virágzása érdekében hazám minden polgárai szellemi és anyagi jóllétének biztosítását czélozzák — követője legyek.

A már eddig megingatott állami háztartásunk egyensulya helyreállításának nagy munkájánál legszigorúbb takarékosági elvkövetése mellett, óhajtók megtenni mindent a végett, hogy hazánk — polgári adóképesége megkimélése mellett — önnön magát fentarthassa, elvállalt kötelezettségeit teljesithesse, nemzeti lételét biztosítva szellemi s anyagi fejlődésében meg ne akadályoztassék. —

Miért is a községi intézménytől felfelé a közigazgatás minden ágazatában a megtakarítások legszélsőbb fokáig elmenve — nemzetünk szokásai és természeti hajlamai figyelembe vétele mellett — orvosolni óhajtom az eddigi sok költséggel felállított kevés eredményt felmutató belkormányzatunk hiányait, úgy a közigazgatási, mint a törvénykezési és pénzügyi téren is.

A gyakorlati téren szerzett tapasztalásaim folytán hiszem és reményilem, hogy az elégtelenséget minden irányban tápláló elméleti experimentatiók gyökeres átjavításával a külföld előtt is megingatott hitelünk újból emelkedni, s helyzetünk javulni fog.

S ezt különösen hiszem és reményilem akkor, ha a belkormányzat minden rétegeiben a közügy szolgálatára hivatott egyének keblében felébred azon nemes öntudat, mely a kötelesség érzetnek magasztos voltát szem előtt tartva, hivataluk körében a munkás tevékenységet első feladatul tekinti.

A nemzeti önálló bank, a kereskedelmi — és a vámszövetség mint legfontosabb kérdések helyes megoldása iránt a nemzet többsége által táplált nézetek érvényesítésével hiszem, hogy olcsó pénz megszerezhetése, s az állam jövedelmének ettől elmaradhatlan fokozása által, a közvagyonosodás legfőbb tényezője — az ipar — eddigi tétlenségéből nagyobb lendületet nyerend, s hazánk földművelő osztályának, gazdasági terményei értékesítésével elszegényedett nemzetünk anyagi emelkedése is önként bekövetkezend.

Az ipar és földművelés fejlődésére bénítólag ható — már eddig többeket tönkre tett — uzsora lehető korlátozására mindent megtenni az emberiség érdekében kötelességemnek tartván, az országgyűlés figyelmét ezen körülményre felhívni ígérem.

Az eddig kevés méltánylásban részesült földművelés fejlesztésének érdekében nagyobb tevékenységet óhajtván, nézetem oda irányul, hogy a törvényhozást e téren eredménydúsabb működéseiben támogatni — a szép fejlődést feltűntető állattenyésztés emelése mellett felszóllalni s az annak emelkedésére bénítólag ható megtakarítások rossz következményeire figyelmeztetve, a még meglevő tenyész anyagok fentartása és nemesítése végett — a földműves osztály érdekében határozott állást fogok foglalni.

A fenálló nemzeti véderő tovább fejlesztése végett a honvéd intézményt fentartani és emelni kötelességemnek ismerem.

Miután állami felvirágzásunk csak a népnevelés terén reánk váró intézkedések helyes megoldásától feltételezhető, felfogva azon régi alap igazság horderejét, hogy „a jó népnevelő kezében van a jövő nemzedék sorsa“ úgy a felekezeti, mint az állami iskolák szaporítása és tovább fejlesztése tekintetében eddigi közigazgatási pályám s előmbbe szabott téren tanúsított elveimhez hűen a jelenlegi szigorú pénzügyi viszonyok figyelembe tartása mellett is, a közoktatási törvény végrehajtását gátló hiányos intézkedések javításával szellemi fejlődésünk biztos alapjának megszilárdítását előmozdítani s befolyásomat oda irányozni törekszem, hogy e tekintetben a művelt nemzetekkel a verseny téren hazánk is megállhasson.

Az állam és egyház viszonyok közötti rendezésének kérdésénél, a hitfelekezetek belkormányzati jogai megóvása érdekében igényelt szabad mozgás fentartása mellett óhajtom, hogy ezen kérdés a méltányosság, igazság s a jog alapján lehetőleg a felekezetek megnyugvására oldassék meg; fentartván az államnak az őt megillető felügyeleti jogot.

A velünk egy uralkodó alatt élő országokkal fenálló nemzetközi szerződés tiszteletben tartása mellett törekedni fogok annak idejében, a quota és védrendszer mikénti megújításának szönyegre kerülése alkalmával mindent elkövetni, hogy az anyagi és szellemi erő fejlődésére benitólólag ható eddigi törvény sokkal előnyösebb megállapodások szerint nemzetünk minden iránybani haladását megnyugtatósunkra biztosithassa!

A midőn a jelen alkalommal a tisztelt választó kerülettől búcsút veszek, kívánom hogy magyar hazánk felvirágzása mellett az edelényi választó kerület tisztelt polgárait az ég bő áldásaiban részesítve évek hosszú során éltesse!!

As a man of high standing in the community, it is his duty to
maintain the highest standards of conduct and to be an example to
others. In the discharge of his duties, he should be guided by the
principles of justice, equity, and good faith. He should be firm
in his convictions and unswerving in his support of the law.
He should be courteous and respectful to all, and should
endeavor to promote the welfare of the community as a whole.
In the event of any conflict of interest, he should disclose it
immediately and recuse himself from any participation in the
matter. He should be diligent in his work and should strive
to accomplish his duties with efficiency and economy. He
should be honest and truthful in all his dealings, and should
not engage in any speculative or risky business. He should
be temperate and self-controlled, and should avoid any
excesses in eating, drinking, or recreation. He should be
pious and God-fearing, and should strive to live a life of
virtue and integrity. He should be a good citizen, and should
participate actively in the affairs of his community. He
should be a good neighbor, and should strive to promote
the harmony and peace of his neighborhood. He should be a
good father, and should strive to bring up his children in
the fear and love of the Lord. He should be a good husband,
and should strive to love and cherish his wife as his own
self. He should be a good friend, and should strive to be
faithful and loyal to his friends. He should be a good
employee, and should strive to be diligent and obedient to
his superiors. He should be a good employer, and should
strive to be fair and just to his employees. He should be a
good neighbor, and should strive to be helpful and kind to
his neighbors. He should be a good citizen, and should
strive to be patriotic and loyal to his country. He should
be a good man, and should strive to be a blessing to all
whom he comes in contact with.

1878.

45.

PAP GÁBOR

volt országgyűlési képviselő urnak az enyingi választó-kerület választó
polgárai előtt Enyingen, 1878. évi juliushó 15-én tartott

beszámoló beszéde.

Tisztelt választók! Kedves honfitársaim!

Most három éve annak, hogy nagyra becsült bizalmuk országgyűlési képviselőül megválasztott.

Jól tudtam én azt, hogy a képviselői állomás a legszebb- s magasabb polgári állás, melynek értékét fokozza azon körülmény, hogy honfitársainknak bizalma s azon reményben emel föl arra, hogy a fölemeltben lesz erő, akarat s képesség, mindazon kötetmeknek teljesítésére, melyeket a haza szebb, boldogabb s dicsőbb jövőjeért, anyagi s szellemi jobblétének előmozdításaért, a nemzeti lét biztosításaért, a nemzetnek fenyegető vészekkel szemközt erőssé edzéseért, a nemzet államalkotó s fenntartó erejének fokozatos fejlesztéseért teljesítenie kell, s a mi különösen e választókerület által lett megválasztatásomat illeti, kétszeresen becsessé tette előttem e megválasztatást annak tudata, hogy választóim úgy erkölcsi, mint értelmi tekintetben sokkal magasabb fokán állottak a lelki erőnek, sem mint a megvesztegetés bármily alakban is e magaslatig fölemelkedésre képesítve lett volna. . . . de ismertem egyuttal a terheket is, melyek az országos képviselői állással egybeköttetvék, a nehézségeket, — melyek leküzdendők, az akadályokat, — melyek közjóért működésünk útvonalába gördülnek s az előbbre haladhatásért elbárítandók, a gyanúsításokat, melyek a legszentebb, legönzetlenebb hazafiúi törekvésekre is fekete árnyat vetnek, a töviskoszorúkat, melyekkel a közügyért önfeláldozással harczolókat szokták rendesen megkoronázni, az erkölcsi felelősség óriási súlyát, mely mindazokra nehezedik, kik akár szónoklatuk győző érveivel, akár egyszerűen szavazat-adásukkal befolyanak az országos ügyek intézésébe.

E mellett mérlegeltem saját erőmet, fontolóra vettem ennek más téren is és nagy mérvben igénybevettségét, s ha még a hajdankornak szellemerővel kimagasló férfja is kérte az őt hívó urat, hogy: „Uram! ne küldj engem oda!“ én is kértem Önöket, jelöljenek ki helyettem mást, ki az erőnek nagyobb mértékével rendelkezik s ezt az erőt osztatlanul szentelheti képviselői kötetmeinek teljesítésére.

Önök megmaradtak elhatározásuk mellett s nekem hazafiúi kötetlenség-zeretem parancsolta, hogy hajoljak meg akaratuk előtt. Önmagammal vívott nehéz harcz után bár, de elfogadtam a képviselőséget s igyekeztem az azzal együtt járó kötetlenségeket gyenge erőm s tehetségem mértéke szerint, önérdek által soha nem vezérelve, szemem előtt kizárólag hazám és nemzetem javát tartva, lélekismeretesen teljesíteni.

Minden ülészak bezárta után megjelentem beszámolás végett választókerületemben, hogy fentartsam azon szellemi kapcsolatot, melyet fenn kell tartani a választottnak választóival.

S most, mikor az Apostoli kir. Felség által f. é. június 30-án ünnepélyesen s a legmagasb trónbeszéddel bezáratott az országgyűlés, s ennek folytán képviselői mandatumom megszűnt, ismét megjelentem e hazafias kerületben, hogy még egyszer megköszönvén a most 3 éve irányomban oly fényesen nyilatkozott bizodalmat,

megtartsam végbeszámoló beszédemet, rövid vázlatban felmutassam az országgyűlés működését, s az általam követett irányt.

Programbeszédemben megígértem, hogy közreműködök azokkal, kik:

1. Az államháztartás megzavart egyensúlyát helyreállítani,
2. Az Ausztriával kötött s lejáratához közelgő vámegyeességet hazánkra nézve előnyösebben megkötni, s azon esetben, ha ez lehető nem volna, a külön vámterületet föllállítani, végre

3. Hitelszükségleteink fedezéséről, ha e célra közelben levő pénzerőt megnyernünk nem lehetne, még külföldi pénzerővel s önálló magyar jegybank föllállítása által is, gondoskodni törekednek.

Mi, kik a szabadelvű párt hiveinek vallottuk magunkat megválasztásunk alkalmával, s azok is maradtunk az országgyűlésnek egész időtartama alatt, nehéz időkben, nyomasztó pénzügyi bajok között s a keleti kérdésnek egész imminens nagyságában fölmagaslása folytán az államélet hajóját összetöréssel fenyegető hullámok ellen küzdve igyekeztünk képviselői szép, de nehéz köteleinket teljesíteni, a magunk eleibe kitűzött nagy cél felé — annak elérhetéseért, utat törni.

Küzdöttünk, hogy megmentjük azt, — ami menthető, kivívjuk azt, ami lehető. Áldozatul dobtuk oda önmagunkat, hogy megmentjük a föláldoztatástól azt, ami legdrágább, legféltettebb, mert egyedüli, s ha itt elveszett, többé soha és sehol föl nem található kincse minden magyarnak: a hön szeretett magyar hazát, melynek őseink vérével megszentelt földén a költő szavai szerint élnünk, vagy halnunk kell.

Éreztük, hogy a hazáért magunk részéről nem csak lehet, hanem fel is kell mindent áldoznunk; de magát a hazát soha és semmi körülmények közt sem szabad kitenni a föláldoztatás lehetőségének és veszélyeinek.

Bántalmaztattunk, gyanúsítottunk. Élezlapokból a gúny s még a történelmi igazságot is és akaratosan elferdítő rágalomnak nyilait lövöldözték ellenünk. Szentsegtelen kezekkel nyultak 1848-iki dicsőségünk örökzöld koszorújához, hogy kitéphessék s bepiszkolhassák annak azon babér-leveleit, melyekre esetleg a mi multunk azon korban szereplésünk volt megírva. A honvéd-dicsőség oszlopa sem volt szent előttök, rágalmaik undok sarát még arra is ráhajigálták azok, kik addig — mig mi a csaták terén vérünket ontottuk a hazáért, ha tán nem álltak is hazaellenes szolgálatba, de a vész elől biztonságba helyezték féltett egyéniségöket. Nem érdemlett vádak szűrő töviseivel hintették be azt az utat, melyen előhaladhatásunk gátlásaért osztrák részről különben is elég akadályt gördítettek. S mi panasz nélkül haladtunk előre a tövises és göröngyös uton, megnyugtattott a tudat, hogy hazánk, — nemzetünk javáért kell a töviseken és göröngyökön áthatolnunk.

A jelen kormány, melynek küzdenie kellett fel és aláfelé, s azon küzdelmét, — melyet fölfelé folytatott, megnehezítették az alulról — még saját kebeléből is ellene támadók: a legszomorítóbb, aggályt-keltőbb körülmények közt vette át az államnak vezetését. Az államháztartásnak egyensúlya meg volt zavarva. Évről évre növekedő, 20, 30, majd 60 millióra emelkedő deficiziteket mutattak föl az évi zárszámadások. A hiány kölcsönökkel fedeztetett, melyek csak a jövő terhét súlyosbították, de a deficiziteket nem szüntették meg. Az állam hitele meg volt rendítve. A külföldi pénzpiacok előtt elvesztettük hitelünket. — Kitűnt ez abból, hogy a 153 milliós kölcsönt már csak rövid időtartamra, — öt évi lejáratra, így is zálogra, az állam összes földbirtokának lekötése mellett lehetett megszerezni.

A csapásos évek, melyek a rohamos befektetések után következtek és az európai pénzválság, a bécsi krachnak, hazánkban is nagy mérvben érzett és sok családot lesújtott utó fájdalomai még nehezebbé tették a helyzetet. Az állam, — még egyes polgáraiban is elszegényedve, az állampénztár kiürülve, folytonos deficizitekkel küzdve, hitelünk alá aknázva, alapjában megrendítve, a külföldi pénzpiacok előlünk elzárkózva, s ily szomorító helyzetünkben ott lebegett fejünk felett — mint hajszálon függő Damoklesi kard — a 153 milliós kölcsön, melynek első seriesét 72 és fél milliót már a jelen évben s utána csakhamar a másik, szinte 72 és fél millió seriesét is, még pedig aranyban, vissza kellett fizetnünk, ha csak azt nem akartuk, hogy mint fizetésképtelen, mint kötelezettséget vállalt, de annak eleget tenni nem tudó állam felett napi rendre ne térjen fölöttünk Európa. Pedig a mely állam fölött

Európa napirendre tér, az az állam meg van halva. A magyar nemzetnek államalkotó s fenntartó ereje vált kérdésessé, a magyar nemzetnek állami existenciája, létele forgott kockán.

A nemzet akkori két nagy és tekintélyes pártjának hazafias szellemű, emelkedett gondolkozású férfiai egész nagyságában fölismerték a nemzetet fenyegető veszélyt, s odahagyván a közjogi meddő vitatkozásoknak áldással az idő szerint különben sem gyümölcsöző terét, egyesültek, hogy egyesített erővel hárítsák el a fenyegető veszélyt.

Igy jött létre a fuzió, melynek szülötte a jelen kormány nem teremtette, hanem készen találta az aggasztó helyzetet, s a nemzetnek óriási többsége által támogatottan vállalkozott a fenyegető veszélynek elhárítására, az államháztartás megzavart egyensúlyának helyreállítására, az ország megrendített s a külföld előtt már már elvesztett hitelének megszilárdítására, visszaszerzésére.

Az eszközök, melyeket — czélt érendő — felhasznált, s melyeknek felhasználásában őt a körüle csoportosult pártnak többsége s közöttük az én csekélységem is, meg levén győződve a kormány becsületességéről, hazafiságáról, önzetlenségéről, minden áldozatra kész — mondhatni önfeláldozó fáradozásáról — mindvégig híven, kitartóan és lélekismeretesen támogatta; épen nem voltak alkalmasak arra, hogy népszerűségét emeljék. Keserű gyógyszerek voltak azok, melyeket a lélekismeretes orvosnak rendelnie kellett, mert csak is azok alkalmazása által lehetett e bajt meg- orvosolnia. Nem teremtett egyénekért új meg új hivatalokat, nem osztott vasuti concessiókat, a létező vasutaknál kellő reformok életbe léptetése által kevesbítette a kiadásokat s ez által az államra nehezedő kamatbiztosítási terhet, a hivatalnokok létszámát magában a központban is, milliókat megtakarítva, szállította alá, mi által sokan hivatal nélkül maradtak, s a meghagyottaknak teendői megsokszorozódtak. A törvényszékek létszáma is kevesbítettetett. Általában a takarékoságban elment a kormány a legszélső határvonalig, a meddig a közérdeknek megsértése nélkül elmennie lehetett és kellett. Az állampolgároknak közvetlenül hozzájárulása az állami szükségletek fedezéséhez fokoztatott. Mind ez az államnak jól felfogott érdekében történt, de sértette az egyéni, a családi és a helyi érdekeket; pedig az, ki ezen érdekeket sérti, nem igen számíthat népszerűségre. Épen itt rejlik magyarázata azon sajátos tüneménynek, azon történelmi igazságnak, hogy az emberiségnek közjóért fáradott legnagyobb szellemei üldöztettek, mert a közjó harciosa minden lépten nyomon a magánérdekek köveibe ütközik bele. A kormány és az azt támogatott többség a közjót akarta, de épen ezért nem is számított népszerűségre, hanem vas- következetességgel haladt előre azon az uton, a melyen előhaladását az államnak valódi érdekei, az országnak közjava követelték. Meg volt győződve a felől, hogy ha tán a jelen elítelné is, de az igazságos jövő neki fog igazat szolgáltatni. Ez eljárás helyességét az eredmény igazolta, mert az évi hiány 60-ról 20 millióra szállott alá, a külföldi pénzpiacok látva pénzügyi bajainkból kibontakozásunkat ismét bizalommal fordulnak felénk, amit igazol a 153 milliós kölcsönnek convertálása, az aranyjáradék kölcsönnek a külföldi pénzpiacokon nemcsak elfogadottsága, hanem keresettsége, s a magyar állampapírok ágiójának, vagyis értékének 10—15 százalékkal emelkedése.

Ha hát államháztartásunknak megzavart egyensulya nem volt is ily rövid idő alatt teljesen helyreállítható, de jelentékenyen javult az s a megkezdett úton, tovább haladás által, egészen helyre lehet azt állítani. Még eddig évről évre s milliókkal emelkedett a deficit, most már egyharmadára szállt az alá, s így bizton remény- lhető megszüntetése, — hitelünk megszilárdított, a 153 milliós kölcsön miké- pen leendő visszafizetésének ólomnyomása alól megszabadultunk.

A vámegegyeséget érdeklőleg — minthogy az 1867-ik évben Ausztriával 10 évre kötött közgazdasági kiegyezés lejárt, jogában állt a törvényhozásnak a köz- gazdasági téren vagy új kiegyezést kötni meg Ausztriával, vagy önálló vámterületté alakítani át Magyarországot. Én tartván a közgazdasági téren Ausztriával szakítás veszélyeitől, tartván attól, hogy ha a vámsorompók fölemelésével hadat izenünk Ausztria iparának, akkor Ausztria is retorsioval, vagyis visszatöreléssel fog élni, ga- bona-, bor-, marha-, sertés-, gyapjúkereskedelmünk és lisztiparunk ellen, s ha tel- jesen el nem zárhatja is ezek előtt a világpiacot, de megnehezíti ezeknek versenyét

s az osztrák piacokról — melyek most oly biztos vevői — egészen is leszoríthatja: a közös vámterület mellett szavaztam s külön vámterületnek fölállítására, Ausztriával a közgazdasági téren szakításra csak azon esetben lettem volna hajlandó, ha Ausztria — mint egyik egyezkedő fél — a jogosság és méltányosság minden kiválmalmi elől elzárkózáván, kényszerített volna arra, hogy inkább válasszuk a szakításból eredhető vészeket, mint a kiegyezéssel összekötött hátrányokat. Hogy a közgazdasági téren Ausztriával szakítás veszélyes, az kétségtelen, s a veszélyt fokozza azon körülmény, hogy mi vagyunk anyagi téren a gyengébb, s így a közgazdasági harcban hamarabb kimerülhető fél s osztrák tartományok által övezettségünk mellett csakis Törökország felé — pedig éppen ott olcsóbbak a nyers termények, mint nálunk — lehetne oly kivitelünk, hol nyers terményeink oly magas vámtételeknek nem vettetének alá, melyek által azoknak a külföldi piacokon versenye, ha lehetlenné nem is, de igen nehezzé tetetnék. A veszély, mely ily visszatorlásból nem annyira ipartűző, mint inkább nyerstermelő országunkra nehezednék, egész nagyságában még most nem is mérlegelhető, s én e veszély lehetőségének a termelő, a gazdálkodó osztályt kitenni nem akartam, mert ez az osztály képezi választó kerületemnek éppen úgy, mint az ország lakosságának túlnyomólag nagyobb zömét. Az országgyűlésnek nagy többsége, — hasonló indokok által vezérelve, szavazott az egyezségnek megkötése mellett. Én sem dicsóítem a kiegyezést, sőt elismerem őszintén, hogy minden ponton — így például a fogyasztási adók kérdésénél — nem tudtuk megszüntetni hátrányait. Ausztria ez irányban kizsákmányolta rendezettebb pénzügyeiből s a mi financialis kényszer-helyzetünkéből eredett előnyeit, mint szinte azon előnyét is, mely a keleti válságnak váratlan fölmerüléséből jutott osztályrészeül, mely válságból eredhető vészekkel mérkőzhetés mi reánk nézve tette égető szükségessé a velünk egy fejedelem jogara alatt álló birodalommal békés viszonyt s így a két birodalom erőinek benső meghasonlás által nem akadályozottan a legfenyegetettebb pontok védelmére fordíthatását. Nálunk a keleti válság nemzetünk állami existenciáját is fenyegetheti, míg a tulsó félen csakis az osztrák magyar birodalom létezetését, mert ha ez a birodalom ma törnék is össze, a tulsó fél nemzeteinek van hova menekülniök s tán örömmel is fognak menni a menhelyre, de nekünk magyaroknak nincs menedékünk sehol. De ha vannak hátrányai a kiegyezésnek, benn voltak azok az 1867-ikiben is, a mely felett pedig, — daczára annak, hogy most kedvezőtlenebb helyzetben vagyunk, mint voltunk akkor, — tagadhatatlanul vannak előnyei is. A restitutiókban károsodásunk (melynek összege a múlt évben három millió volt) a kiegyezés által lett megszüntetve. A pénzügyi vámok 2 millióval, a cukor és szeszadó (pedig a gazdasági kisebb szeszgyárak jelentékeny kedvezményekben részesülnek) ismét másik két millióval javít államháztartásunk mérlegén. Általában államháztartásunk mérlege legkisebb számításal is 5—6 millióval javult ezen kiegyezés által s azoknak, kik hitték, hogy ennél is előnyösebb egyességet köthetnek, átengedte ennek megkötésére a kormány a tért akkor, mikor lemondott. A Felső e lemondást el is fogadta, a tér elfoglalására a másik pártot felhívta. Nem foglalta el a tért, pedig el kellett volna azt foglalnia, ha hiszi azt, a mit most hangzatos szavakban csak is állít, de nem bizonyít, hogy ennél előnyösebb egyezmény kötése lehető volt.

Az egyezség előnyét a lejárt egyezmény fölött az is bizonyítja, hogy az osztrák parlament hajlóbbnak mutatkozott a korábbi egyezség fentartásával a provisoriumnak, mint ezen egyezménynek elfogadására, s ellenzéki szónokai hangoztatván a semmi további megterhelésnek elvét, azzal vádolták az osztrák kormányt, hogy Magyarország által kiengedte Ausztriát zsákmányoltatni. E vád nem alapos ugyan, mert csakis eddigi kizsákmányoltatásunknak vettett határ, de kétségtelenül bizonyít a kiegyezésnek előnyössége mellett.

En hát elfogadtam a közös vámterület alapján Ausztriával való közgazdasági kiegyezést, mert előnyösebb a korábbi kiegyezésnél, mert elhárítja a közgazdasági téren szakításból eredhető, még most kiszámíthatlan horderejű s egész súlyukkal a gazda osztályra nehezedendett veszélyeket, s mert 10 évre köttetvén a jog sértetlen épségében fenn van tartva arra nézve, hogy e 10 év lejártá után, ha ez időtartam alatt munka- szorgalom- és takarékoság által anyagi erőben megizmosodunk, ha akkori helyzetünk s viszonyaink államunknak közgazdasági tekintet-

ben önállólag berendezését teszik szükségessé és lehetővé, a berendezést, melyhez elvitázhatatlan jogunk van, megtehessük.

Szólnom kell még a bankügyről is és annyival inkább, mert ígéretet tettem az iránt, hogy támogatom a kormánynak hitelszükségleteink fedezésére akár idegen pénzerőkkel, akár, ha lehető lesz és szükségeltetni fog, önálló jegybank felállításával irányozott törekvéseit.

Óhajtottam volna én is az önálló magyar jegybankot, melynek felállításához elvitázhatatlan jogunk van. De a jognak gyakorolhatását s élvezhetését gyakran elháríthatatlan akadályok teszik lehetetlenné. Ily akadályai voltak a magyar jegybank most fölállíthatásának, a valuta rendezésének vagyis a forgalomban levő állami jegyeknek ércpénzzel beválthatásának lehetetlensége. A valuta rendezését lehetetlenné teszi azon 300 millió ezüst forintnak hiánya, mely e célra mulhatatlanul megkivántatnék. Míg a valuta rendezve nincs, addig elkerülhetetlen lenne kényszerforgalom esetén nemcsak az ércpénz és a bankjegyek, hanem még az osztrák és magyar bankjegyek közötti diságió, értékkülönbség is. A magyar bankjegy nem fogadtatnék el az osztrák piacokon sem, s így annál kevésbé a világpiacon, kereskedőink magyar bankjegyeiken a jó kezelés folytán solid hitellel bíró osztrák nemzeti bank jegyeit lettek volna kénytelenek vásárolni, hogy azokkal a világforgalom terén megjelenhessenek, mi az osztrák bankjegyek előnyére, a mi tetemes károsodásunkkal előidézte volna a magyar bankjegyek sülyedő értékkülönbségét s mindjárt a létesülés kezdetén ingadozásba hozta, s tevékenységében megsibbasztotta volna a magyar jegybankot.

De lehetlenné tette azon körülmény is a fölállítást, hogy zilált pénzügyi helyzetünk miatt hitelünk a külföld pénzpiacán meg volt rendítve, és ha mi — a mint azt az ellenzék egy része óhajtotta — a helyzettel és körülményekkel le nem számolva, úgy a közgazdasági téren (önálló vámterület) mint a pénzügyi téren (önálló magyar jegybanknak fölállítása által), szakítunk Ausztriával, akkor különben is már ingott hitelünk még inkább megrendül, mert Európának pénzberei — ha bár igaztalanul, de nem helyeztek bennünk bizodalmat, s így az önálló magyar jegybanknak fölállítására sem vállalkoztak volna solid tőkepénzesek.

S most a fönn elősorolt s még több oknál fogva ez idő szeriut az önálló magyar jegybankot fölállítanunk nem lehetett, mert annak ez idő szeriut fölállításáról az eszélyesség parancsszava visszatiltott, nehogy időtlenül felállításával bukását s a bukás rosz hatása miatt egy életképes magyar jegybanknak tán századokra visszavetettséget is önmagunk idézzük elő; én azt is nagy nyereségnek tartottam, hogy önálló magyar jegybank felállításához való jogunknak sértetlen épségben fenntartása mellett, a kormány két évi küzdelem után kivívta azt, hogy az osztrák nemzeti bank osztrák-magyar jegybankká alakított át, melynek ügyei vezetésébe a magyar kormány törvényes befolyást nyert, melynek Budapesten székelő magyar osztálya van, mely kötelezve van arra, hogy a magyar hitelszükségletek fedezéséhez 50 millióval járuljon, s 7 százalékon felül levő nyereseményét felében nem kizárólag az osztrák államnak adja többé, mint az eddig történt, hanem jövőre ezen osztaléknak is 30 százaléka a magyar államot illeti.

Ha 10 év múlva pénzügyeink rendezve lesznek, ha anyagilag megerősödünk, ha az osztrák-magyar bank magyar osztályának vezetése oly jó lesz, hogy a külföldi pénzpiacokon irányunkban indokolatlanul bár, de jelenleg csakugyan hiányzó bizalmat megszerzi az önálló magyar jegybank ügye iránt, akkor élhetünk e jegybank fölállítására nézve létező jogunkkal s fölállíthatjuk azt minden kockázat nélkül. Erintenem kell még a keleti kérdést is. Ez a kérdés Törökország egyes tartományainak: Boszniának és Hercegovinának föllázadásával merült föl. E tartományokban muszkakéz hiutette el, lobbantotta lángra a gyulékony anyagot, azt az üszköt, melyből támadott tűz virágzó tartományokat pusztított el, a muszka hódításvágy vetette el, nem azért, hogy a fölizgatott népek fölszabaduljanak, hanem azért, hogy nagy és hosszantartó szenvedések után a türelmes töröknek könnyű igája alól, a türelmetlen s önző céljai elérhetéseért mindent áldozó muszkának súlyos igája alá görbüljenek. E lázadásokban mi magyarok azonnal fölismertük a mozgató erőt: a muszka armányt, épen azért elítéltük azokat. Mi láttuk, hogy a szabadság s függetlenség csak köpeny a harcban, melyet a muszka hódítás-vágy takartatott el a látni vagy

nem akart, vagy nem tudott Európának szeméi elől. De a szabadság kivívására fölkeltek népek ellen nem szólhattunk sikra, nem, habár csak látszólag is; de szabadságharcz volt az, s mert Európának legkitünőbb szabadság-hősei: minők Olaszországban Garibaldi, Franciaországban Hugo Viktor, a törökök ellen s a fölkelők mellett szállaltak fel.

Későbbben Szerbia és Montenegró is beavatkoztak. Amaz Bosznia, ez Herzegovina bekebelezését tüzte ki czéljaul. E hadjárat Szerbiának leveretésével végződött, Montenegró is, tért tér után veszítve, közel állt a leveretéshez.

Ekkor ült össze Konstantinápolyban az európai conferentia, mely a harczott felek közt a levertekre nézve előnyös békét eszközölt ki, de a békét nem biztosíthatta, sőt eljárása által felbátorította a muszkát arra, hogy megindítsa Törökország ellen a legigaztalanabb háborút, melyhez jogosultságban, kegyetlenségben, vandalizmusban hasonlót keveset tud fölmutatni a világtörténelem. E harcokban akaratával, avagy akaratlanul, az még most kétes, de magával ragadta Romániát, s ha ez maga volt oly Kató, kit könnyen lehetett tánczba vinni, szedi is most ennek keserű, a jövőre üdvös tanuságul szolgálható gyümölcseit.

Ezen igaztalan harcokban Magyarország kárhóztató ítélete Muszkaországot sújtotta. A török hadsereg csodáit művelte a vitézségnek. Hős fiai vérökkel, s fényes hadjárataikkal irták be neveiket a dicsőség és halhatatlanság szent könyvébe. De fénylő diadalaikat nem koszorúzta a siker, nem jutalmazta végleges győzelem. A mily nagy volt a hadsereg, oly törpe volt az a kormány, mely éltető szellemét Midhátot számúzta, s nem csak esni hagyta Plevnát — a felszabadítása végett szükségelt lépések kellő időben megtételének elmulasztása által, — hanem vitéz védőjének Osmánnak s alatta a vitézség csodáit művelt legkitünőbb hadseregének visszavonulhatását is lehetlenné tette. Ezután a megaláztatásoknak hosszú sora és ezek záradékaul a sz. stephanói békekötés következett, melyet már a győző muszka hatalomnak önkénye diktált.

Én nem voltam, nem vagyok és nem is leszek barátja a muszkának soha. Nem csak azért, mert a közszabadságnak és a civilizációnak ellensége, nem csak azért, mert birodalmában a lélekismeret szabadsága nem honosulhat meg, s míg északon ágostai hitvalló testvéreinkben a protestantizmust nyomja addig Lengyelországban római katolikus testvéreinket tüzzel és vassal — még az imádkozó nőket sem kímélve irtja és pusztítja: hanem és főleg azért, mert hazámra is tör s nemzetemnek mint a sláv testnek egyesülését gátló keleti fajnak halálos ellensége. Mi hódítási útvonalába bele esünk, s lehet, hogy már nekünk, de ha tán mi még kikerülhetnők is, utódainknak okvetlenül, meg kell vele vívniok az élet-halál harcztot.

Igen természetes hát, hogy a muszka-török harcokban hön ohajtottam a török nemzetnek diadalát. Részemről még kockáztatott beavatkozásunkat is örömmel üdvözöltem volna. Igen, mert e kérdésnél engem is szívem érzései vezéreltek csak s szívemben fölzendült a költőnek ezen dala: „Gondolj merészet és nagyot És tedd rá éltedet, Nincs veszve semmi sors alatt, ki el nem csüggedett!“ Én, ki szívem érzéseinek uralgó hatalma alatt állottam, kinek lelkében fölujultak az 1848-iki visszaemlékezések, nem riadtam volna vissza külügyi kormányunknak ily merész, arra még a nemzet életét is föltevő gondolatától. Pedig gondoltam akkor is arra, hogy halál lehet a vége, de legalább nagyszerű, legalább dicsőséges, az igazságos ügy védelmezésében kapott halál, melyből mint bölcsőjéből kell ki a történelmi hallhatatlanság. E szívérzelemnek tulajdonítható, ez volt az oka, hogy csatlakoztam azokhoz, a kik üdvözölték a magyar ifjaknak Konstantinápolyban járt küldöttségét. Ez az oka, hogy szívemet magasztos öröm dobogtatta, mikor a török fegyverek fényes diadalait olvastam. Ez az oka, hogy lelkem gyászba borult a plewnai katastropha s a török veszteségeknek Plevnát követett hosszú sora után. Ez az oka, hogy bár én magam is keresztyén lelkész vagyok, de nem rokonszenvezhettem azon keresztyén népekkel, kik látszólag a szabadság zászlaját emelték föl, de a muszka hatalom és absolutizmusnak aegise alatt, kik barbár tetteikkel, vandal kegyetlenségeikkel védtelen öregek, nők és gyermekek lemészárlásával, baronságig alásüvedettséggel igazolták, hogy nincsenek megérve a szabadságra, hogy nem képviselői, hanem meggyalázói a keresztyénségnek, mert a keresztyénség nem holt betű, hanem lélek és élet, mint ilyen a szeretet munkáinak gyakorlásában dicsőül meg, s a ki a szere-

tetnek törvényét lábbal tapodja, kinek homlokára öntettei sütik a Kain bélyeget, az lehet ugyan névvel, de valósággal nem keresztyén.

Engem szívem érzései, a törökök mint testvérnemzet iránti rokonszenvem, a muszka ellen beavatkozás felé vonzottak. Külügyi kormányunk azonban, mely azon magaslatról — a melyen áll — belátott a diplomatia szövevényeibe, ismerte elszigetelt állásunkat, és a beavatkozással együtt járó veszélyeket, nem akarván kitenni hazánkat egy iszonyú hadjárat iszonyainak és rombolásainak, nemzetünket a megsemmisülhetés veszélyének, csak is érdekeinknek megvédelmezésére szorítkozott, a mint ezt kormányelnökünk részint az interpellációkra, részint egyes választókerületek fölrataira, köztük a mi fölratunkra is adott válaszában nyilvánította.

S bár szívem érzései más eljárást tettek előttem óhajtottá, mint a minőt külügyi kormányzatunk követett, én mégsem ítélem el érette. Nem ítélem el azért, mert míg én s táu az egész magyar nemzet szívünkkel gondolkoztunk, addig külügyi kormányzatunk eszével érezett; megérezte azon veszélyeket, melyek az elszigetelten hadba elegyedésből származhattak volna. Mi nem állunk azon magaslaton, hounan beláthatnánk a diplomatiának cselszövényeibe és titkaiba. De némi tájékozást meríthettünk mi is az akkori lapokból, a gondolkozó fók kiolvashatták azokból, hogy még azon kedvező esetben is, ha a bécsi döntő magas köröket s az osztrák birodalmat sikerült volna megnyerni a török melletti beavatkozás eszméjének, mit várhattunk volna mi Európától. Franciaország önmagával volt elfoglalva, külháborúra nem is gondolhatott, mert ön bensejében a monarchikus és republikánus pártok egymás ellen a legelkeseredettebben küzdöttek. Anglia nem támogatót volna sem fegyveres, sem pénzerővel, mert a Gladstone által fölizgatott szabadelvűek akkor meetingeztek legdühösebben a törökök ellen, s a kormány élén is Derby lord állott, ki törökbarátuak épen nem volt nevezhető. Muszkaellenes actio esetén több mint valószínű, hogy a Német birodalommal és Olaszországgal is háborúba keveredtünk volna. Egy óriási harcz várt volna ránk, szövetségesekre való kilátás nélkül! Egy óriási harcz, melyben százezrek eshettek volna áldozatul, megfósztva a gazdaságot a munkás kezektől, a családokat a kenyérkeresőktől. Egy óriási harcz, mely még jobban összebonyolította volna pénzügyünket, holott csak ennek rendezhetéseért is békére, még pedig tartós békére van szükség. Egy óriási harcz, mely milliókat fölemésztő szükségleteivel sodorta volna az államot az akkor is kikerülhetetlen tönk elé. Egy óriási harcz, mely a különben is kifelé gravitáló elemeknek kedvező alkalmat nyújtott volna arra, hogy kitűzzék a lázadás lobogóját, s a magyar fajt írta oly kegyetlenségeket kövessenek el, a minőket a bolgárok török testvéreinken elkövettek. És ebben a harczban, lehet, hogy a dicsőség ragyogó sugaraitól övezetten, de sírba hanyatlott volna a magyar nemzeti élet. S még az is kérdés, hogy esetleg diadalmas hadjárat is vezetett volna-e eredményhez. A nagy Napoleon Muszkaország szívébe Moszkauba hatolt be, ennek égő romjai közöl volt kénytelen visszavonulni s fölládozta a legvitézebb, leghadedzettebb seregét. Pedig még az is kérdés, lettek volna e nekünk Napoleonaink?

S mert az ily eshetőségeket egy külügyérnek sem szabad szem elől tévesztenie, ezért nem ítélem el azon államférfiút, ki míg én s velem oly sokan a szív szavára figyeltünk, addig kizárólag csakis a mindent megtontoló észnek szavára hallgatott, s kerülvén az elszigetelten beavatkozást, a sz. stephanói békekötés után Európának areopagja, a Berlinben ülésezett congressus eleibe vitte a vitás ügyet ítélethozatal végett.

És az európai areopág már kimondta ítéletét. Hogy Szerbiának Bosznia, s Montenegrónak Herczegovina annektolását nem engedte meg, hogy a sz. stephanói békekötésben kiczirkalmolt Bolgárország határait megszorította stb; az még — ránk nézve kedvezőbb ítéletei közé tartozik. De, hogy Bosznia és Herczegovina megszállására épen Ausztria Magyarországot szemelte ki, ezen ítélete az, mely ellen — még ha nem lázítatik is, önmagától lázad föl a magyar közvélemény.

De e tekintetben sem szabad a külügyi kormányzatot már most elítélnünk.

A megszálláskor nyilatkoznia kell a megszállás célja, természete, sőt még indoka felől is. Ha nem véglegesen, hanem csak ideiglenesen, déli határainkon egy muszka protectoratus alatti, s így muszka célok eszközéül szolgáló sláv birodalom alakulásának megakadályozásaért, a muszka törekvéseknek ellensúlyozásaért, Török-

ország érdekében s így saját érdekeinknek is védelméért történt, szóval: ha nagyobb veszély kikerülhetéseért ezen áldozatba kerülő kis bajt kellett választanunk, akkor nem csak meg lehet, hanem meg is kell adni a külügyérnek nem csak a fölmentést, hanem a dicséretet is. Ha ellenkezőleg történt, akkor nem!

Annyi kétségtelen, hogy Magyarország nem örült az európai araeopágtól nyert osztrák-magyar megbízatásnak.

Szerintem tévhitbe ringatják azonban magokat azok, kik azt hiszik, hogy az európai congressus határozataival a keleti kérdés meg van oldva. Zöld asztalok mellett, papiroson, tentával nem lehet azt megoldani. Harczi mezőkön, ágyuk dörgeése közt vérnek, még pedig sok vérnek kell elfolyni addig, míg ez a kérdés meg lesz oldva. Európának leglángeszűbb tudósai ép úgy, mint a legélesebb elméjű férfiai egy század óta gondolkoznak s török fejüket azon, mikép lehetne e kérdést az egy mást keresztül kasul szelő oly sok és oly ellentétes érdekeknek kibékítésével megoldani. S e fejtörés nem vezetett óhajtott eredményhez, s most, mikor a tények siettetik a megoldást és kényszerítik Európa diplomatáit arra, hogy kíséreljék meg tényleg a gondolkozás spharáját már túlszárnyalt kérdés megoldhatását, ne ítéljük el azon államférfiút, ki hitem szerint a legjobb és legszentebb inteniókkal tánczol a tojások közt, hogy érdekeink sértve ne legyenek. Másoknak is vannak ott érdekei s azoknak is meg van a magok védelmezője. Az európai areopag ítélete ideiglenes. Még csak nem is lehetetleníti a háborút. Elodázta azt, mintha készület-időt engedélyezne az egymással szembeszállható hatalmaknak a háborúra, de a háború lehetőségét nem szüntette meg. A függőben hagyott ügyek mind megannyi új háború csiráit rejtik magokban. Én fegyveres Pallást látok azokban, melyek az európai areopágnak jupiteri agyából pattannak ki. Ime Angolország már is véd- és daczsövetséget köt Törökországgal, még pedig a congressus tartama alatt, megszállja Cyprus szigetét. Bosznia és Herczegovinának Ausztria-Magyarország által megszállását, ugyancsak Anglia s csak nem ugyanazon időben indítványozza, mikor ő maga Törökországgal a véd- és daczsövetséget megköti. Én itt logikai, benső összefüggést látok; Anglia megvédi az ázsiai, Ausztria-Magyarország pedig az európai Törökországot. Úgyes sakkhuzás ez a muszka terjeszkedés ellen Törökország védelmére. Cyprusnak az angolok, Bosznia s Herczegovinának a mi hadseregeink által megszállása két fontos strategiai állásnak elfoglalása, a mely álláspontoknak központja a megvédendő török államnak fővárosa: Konstantinápoly.

Engem ily okoskodásra bátorítanak az eddigi bizonytalanság ködéből már is fejledező, kibontakozó események.

Egyéni nézeteim ezek, de hiszem, hogy az események igazolandják e nézetet.

Én bizom külügyünk vezetőjében. Magyar ember az, vér a mi vérünkből, test a mi testünkből. Érdekei vannak államunkban, melyek állami lételünk elveszésével kockára lennének téve. Ő nem kockáztathatja ez érdekeket. Épen ezért inkább szeretem s óhajtom külügyünk élén látni, mint egy Beustot v. Hohenwarthot, kinek sem érzéke, sem érdekeltsege nincs a magyar ügyek iránt.

Tisztelt választók! Fogadják köszönetemet megjelenésökért s azon türelemért, melylyel végig hallgatni szivesek voltak.

Én megőrizem önök jó és kedves emlékezetét, kérem, tartsanak meg önök is jó emlékezetökben.

Éljen az alkotmányos magyar király! Éljen a nemzet! Éljen a haza!

Ezen beszámoló beszéd meghallgatása után Szücs János enyingi ref. lelkész ur az igen nagy számban együtt volt választók nevében megköszönte Pap Gábor urnak az enyingi választó-kerület eddigi képviselétében kifejtett hazafias munkásságát s az enyingi választó-kerület szabadelvű pártja nevében felkérte a képviselőjelöltség s megválasztatás esetére a képviselői mandatum újbóli elfogadására; melyre Pap Gábor ur hajlandónak nyilatkozván, az enyingi választó-kerület szabadelvű pártjának képviselőjelöltjéül éljenzések között kiáltatott; egyszersmind jelen beszámoló beszéde kinyomatni s a választó-kerület választóinak megküldetni határozatott.

76.

1878.
Enyingeri kemény.

Tisztelt polgártársaim!

A felhívás, melyet hozzám intéztek a legnagyobb megtiszteltés, mely egyszerű polgárt érhet, egyszersmind azonban oly kötelesség, mely elől, habár súlyától már is aggódva kell éreznem erőm csekélységét, — kitérni nem szabad.

Azért, midőn én óhajításuk előtt meghajlok egyszersmind kötelességem, hogy legalább a körülményekhez mért általános vonásokban megismertessem önökkel azon szempontokat, melyekből én hazánk jelen politikai helyzetét tekintem, s az irányt, melyet képviselővé választatásom esetén követendő lennék s ez által egy részről biztosítsam magamat félreértések ellen, másrészt alkalmat nyújtsak önöknek, hogy e szempontok s követendő irány felett maguknak lelkiismeretes bírálatot mondhassanak, mielőtt szavazataikat reám adnák.

Hogy mindenekelőtt a szempontot, melyből én hazánk jelen politikai helyzetét tekintem, megismertessem, s ennek folytán egyszersmind a pártállást, melyet a létező politikai pártok közt magaménak vallok indokoljam; engedjék meg, hogy egy visszapillantást vessek a multra, azon időtől, melyben Tisza Kálmán s az általa alakított kabinet kormányra lépett.

Engedjék visszaemlékezni arra; mit ígért e kormány, miként támogatta őt a nemzet s mit várt tőle, s mit adott, mit váltott be az ígéreteiből?

Igérte uraim a Tisza kormány:

A nemzet megzavart pénzügyeinek rendzését.

A birodalom másik felével fenforgott nemzetgazdasági kérdések helyes megoldása által oly viszonyok megteremtését, melyek hazánk mezőgazdasági ipari s kereskedelmi érdekeinek megfeleljenek s az ország érdekét minden oldalról előmozdítsák.

Igért: Magyar nemzeti politikát, mely fajunk létét biztosítsa, erősödését, virágzását előmozdítsa.

Igért: czélszerű reformokat, általánosan érzett hiányokon, jó törvényeket, szóval ígért mindent, mit honfiszív és honfilélek a hazának kívánhat: zászlajára pedig fölírta a szabadelvűséget jelszónak.

És e jelszó alatt s ez ígéretekre, az előbb egymással szemben állott pártok egyesültek s megalakult a kormányt támogatni egy oly erős párt, mely a parlamentek történetében páratlan.

Nem volt ellenzék. A nemzet bizton várta az ígéretek teljesítését, mert megvolt győződve, hogy a kormány megfog tenni mindent, mi e kitűzött czélokhoz elvezet s hol akarata a körülmények hatalmán megtörik, ott meg fog állani, de a nemzet vágyaival, reményeivel, jogos igényével ellenkező irányban nem halad.

És mit tett Tisza Kálmán és kormánya három év alatt?

Beváltotta jelígejét s szabadelvű volt? Nem.

Egyetlen törvény sem hozatott a három év alatt, mely törvénykönyvünkben erről tanúskodnék.

Egy miniszteri rendelet, az van, mely a Tiszakabinet irányát e részben kijelöli. Ez, a népgyűlések megtartását szabályozó belügyminiszteri rendelet. Ez a reactio műve.

Tán eszközölt üdvös reformokat? Hol vannak?

Egy két megyének határát kiigazította.

Megalkotta a közigazgatási bizottságokról szóló s ezzel kapcsolatos némely törvényeket. Félrendszabályok halmaza.

Meghagyja a megyei autonomiát nagyban és névleg, semmivé teszi a részletekben s valóságban, és mit helyébe állít, az egy zsibbadt szervezet, hatáskör nélkül, hol használhatna, tehetség nélkül, hol köre volna. A közigazgatáson nem javít semmit.

A törvényhozótest reformja, s a többi nagy reformkérdések várják a szebb jövőt.

Egyetlen kitünő s európai magaslaton álló, nagy szabású mű, mely múltjához fűződik, a büntetőtörvénykönyv; ezt alkotójával együtt, az előbbi kormányoktól öröklötte.

Igaz, — vannak még új adótörvényeink.

Hisz másfél éven át, kormány és országgyűlés alig foglalkozott egyéb-
bel, mint ezek alkotásával.

De ezekre majd visszatérek.

S mit szólnak, a pénzügyek ígért rendezéséről? Mit tett a kormány a végre, hogy e cél elérére; s mi eredményt ért el?

Fölemelte az adókat, már már elbirhatlan magasságba: de kicsinyes megtakarításokon túl, nem tett arra semmit, hogy az állam kiadásait alább szál-
lítsa, hogy az ország jövedelmeit egyéb felhasználható forrásokból növelje és a legkisebbet sem arra, hogy az ország adóképeségét emelje; sőt e téren aka-
ratlanul is éppen az ellenkező irányban működött.

Es mi az eredmény?

Az eredmény az, hogy az adóemelések kimerítik ugyan az állam erejét, elszegényítik az egyes polgárokat, de azért, ott vagyunk ahol voltunk. A kor-
mány deficizzel kezdte működését s deficizzel végezte.

Az ígéretek egyik legfontosabb pontja, programjának lényege volt, a nemzetgazdasági kiegyezés Ausztriával.

Ez immár befejezett ténynyé vált.

Mindenki ismeri, csak két tényt emelek ki ezuttal. Az egyik: hogy az eredmény teljesen ellenkezője annak, mit Tisza Kálmán az egykori ellenzéki pártvezér követelt s kivinni ígért, — s lényegesen rosszabb annál, mit a párt-
vezérből lett miniszterelnök még magáénak vallani jónak látott és hogy e kiegyezésben tíz évre s leendő következeiseiben beláthatlan időre eljátszva, Ausz-
tria érdekeinek feláldozva mindaz, mi a nemzeti vagyonosodás előmozdítására, az adóképeség emelésére s ez által anyagi bajaink orvoslására még reményt nyújthatott.

Es hogy e műnek koronája legyen, részt vállalt az ország terhére Ausz-
tria 80 millió forintnyi bankadósságából, melyről úgy ő, mint pártja, határozottan kimondá, hogy az Magyarországot nem terhelheti s melylyel valóban törvény szerint épp úgy nem tartozánk, amint nincs méltányossági ok, mely ez osztoz-
kodást csak részben is indokolja.

Mi végül, az ígért magyar nemzeti politikát illeti: annak nyomát sem látjuk, ha csak itt, magában az ország belsejében háborítlanul felburjánzó nem-
zetiségi üzemeket tekintjük is. És mit szólnak a keleti kérdés s a kormánynak azzal szemben tauusított magatartásáról?

Mondhatnám cynicus perfedia, melylyel a nemzetet mindeddig hazug szavakban áltatá s végre is mit tett? Szövetségre lépett a muszkával, — a védtelen hagyott barát holttestén keresztül, szomszédságunkba bocsájtá hazánk halálos ellenségét s megosztozik a rablóval az áldozatnak köntösén.

Katonáink bevonulnak Bosnyákországba, hogy tán egyelőre gazdagabbak legyünk egy oly tartománnyal, melynek kapcsolata, megfogja zavarni állami létünk alapjait. Mely, rövid időn a polgárháború véseit hozhatja reánk s elnyelheti bányáink aranyát, fiaink véréit, azért, hogy Oroszország kedvére egy „keresztény Törökország“ kérdését érlelje meg földünkön.

Miundezebből kitűnik az, hogy a jelen kormány, mind abból, mit kormányralépése előtt s kormányraléptével ígért, miért csaknem az egész nemzet egy szívvel-lélekkel csatlakozott hozzája; miért egy óriási parlamenti többség keletén túl támogatta, semmit, de semmit meg nem tartott; mit oly fenhangon hirdetett, semmit elérni nem birt, sőt ellenkező eredményekhez jutott. És e közben a csüggedésbe vitt nemzetet, még a felülről nyíltan kimondott szó szentségébe vetett hitétől is megfosztotta.

Én nem vonom kétségbe mindazáltal sem hazafiságát sem jószándékát. Nagy tévedések vége, nagy bukás.

De a fentebbiek után, a bizalom alapjait sem találok többé, s mert nem találok, azért tartom kötelességemnek, a kormányval szemben foglalni állást.

Midőn pedig e ponthoz értem, helyén látom Uraim azt, hogy tüzetesebben körvonalozzam saját álláspontomat, s miután az iránt nem hagytam fénykétséget, hogy az ellenzékhez tartozom, kifejtsem azt is, hogy annak, melyik árnyalatához tartozom, s miért tartozom ahhoz.

A közjogi ellenzék álláspontja régebb, és sokkal ismertebb is, minthogy előtte szükségesnek látnám tovább időzni annak kijelentése után; hogy én azt, körülményeink között ma sem oszthatom, sőt ma, midőn törvény által biztosított jogainkat sem valánk képesek megvédeni, sokkal kevésbé oszthatnám mint tán máskor.

Megjegyzem reá mégis azt, hogy: ha fajunk is, a bennünket körülövező nemzetóriások között negyven milliónyi tömör népességet képezne, egy nyelv, egyézés, egy akarattal; én is egész lelkeimmel csüngenék egy nagy, önálló és független Magyarország eszményképén.

Sőt, ha ma kinálkoznék a népek sorsát intéző végzetnek oly váratlan kedvezése, mely komoly lehetőséget nyújtana, nem hiszek magyar embert ki ez eszményért ne lelkesülne.

De fájdalom, e lehetőséget ma nem látom, s egyfelől a felosztott s eltiport Lengyelországra tekintve, másfelől a Törökország romjai felett folytatott osztozkodást s Románia vergődését látva: meggyőződésemmel egész erejével, inkább kell ragaszkodnom mint eddig, a monarchia két fele közt, a pragmatica sanctio és az 1876. XII. t. cz. alapján létesített államjogi kapcsolathoz, s e szerint nem csatlakozhatom máshoz, mint az ellenzék azon árnyalatához, mely programjában ama kapcsolat sértetlen fentartását hangsúlyozta.

Ezen párt, Uraim! **Az egyesült ellenzék.**

Programját ismerik mindnyájan. Felölelte benne, s bár kisebbségben eredménytelenül, de becsülettel — védte is Tisza Kálmán kormánya ellen mindazt, miért három évvel ezelőtt, majdnem az egész ország, bizalmi mámorban csoportosult Tisza Kálmán zászlója alá. Azon zászló alá, melyet oly rövid időn s oly csúfosan hagyott el maga a vezér.

Tudom, hogy e program nemely s pedig főbb pontjait, azóta meghaladta az idő.

A káros kiegyezést, mely ellen pártunk küzdött megkötötte Tisza Kálmán.

A 80 milliós bankadósság reánk róva.

Csapataink lecsüggesztett fővel nyomulnak előre, megrabolni a jóbarátot, hogy a zsákmányból hozzanak nekünk oly osztályrészt, melyet elemi csapásnak csak azért nem nevezhetek, mert annak nyomait eloszlathatja a következő kedvező év, de ennek hatása, mint az öregség, mind mélyebb és mélyebb barázdákat fog vonni a nemzet roskadó testén.

Tudom, hogy ezeken segíteni ma többé nem lehet. Tudom azt is, hogy ma kapkodó kérkedéssel állítja Tisza Kálmán pártja, hogy az egyesült ellenzékre többé nincs szükség; mert azt, mi programjából még fennmaradt aláírja a kormánypárt.

Lehet, alá is írná. Aláírta az 1875-iki programot is.

Nem az ígéret hiányában kétkedem én Urain! Az aláírásnak nincs hitele előttem, s hiszem, velem együtt a nemzet többsége előtt.

Ha az egyesült ellenzéknek semmi programja sem volna, csak a közelmúlt azon emlékei, melyek mint a jog, igazság és a haza érdekei elhajított zászlójának becsületes védőjét mutatják be, nem kétkedném hozzá csatlakozni azon kormány ellen, mely azt a zászlót elhajítja.

És vajon; minő nagy eszme képezi ma a kormány programját? S vajon; ha a kormány és pártja ívekre terjedő irott malasztokkal áraszt el, van biztosítékunk jövő törekvéseinek csak általános irányára is?

Nem akarok újra ismétlésekbe esni; ki hisz benne, támogassa őt!

Ma, részben bevégzett tények előtt állunk; részben, a világtörténelem feltartóztathatlan fonalán fejlődnek a tények, hogy — nálunk nélkül vagy ellenükre, ma egy — bevégzetteké váljanak.

Amazokat, egyelőre leszámoltaknak kell tekintenünk, — emezekkel szemben, határozott állást foglalni bevégzetlenségök nem engedi. De, ide illőnek látom, saját álláspontom jelölésére is idézni pártom programjának első pontját mely ekként hangzik:

„A magyar állam eszméjét mindenkor és mindenkivel szemben felkivánjuk tartani. Kivánjuk, hogy a törvényhozásnak a törvényalkotási téren és a kormánynak a végrehajtás terén, minden ténykedésében a magyarállam eszméje legyen sérthetetlen s minden ténykedését megvilágító vezéreszméje. Még nem túrunk semmit, mi a magyar állameszmébe ütközik, mi azt veszélyeztetné vagy compromittálná.“

Urain! Azoknak a török területrészeknek occupatiója sokszorozza ma, e régebben kimondott szavak fontosságát szemben a titokteljes jövővel s én azt mélyen érzem; de ép oly mélyen érzem azon kötelesség mindent felülmúló erejét, hogy azoknak, kik a nemzet képviselőire hivatvák, a fentidézett szavak igaz értelmé mindenkor szemük előtt lebegjen, s bármi balsors között oda hasanak, hogy a bekövetkezendő változások, a magyar állam lételének alapjait végkép meg ne rendítsék.

Elkomorúl lelkem, ha folytonos hiánynyal küzdő állambáztartásunkra gondolok. Huszonkét millió forintnyi évi deficit mellett, ezzel a meglevő adóteherrel, a kiegyezés által önálló jövedelmi források nyitásától elzárva s Ausztria gyarmatjává súlyosztva, a boszniai occupatió költségeivel szemben; honnét mértsünk reményt, nem arra, hogy terheink megkönnyebüljenek, hanem csak arra, hogy helyzetünk e tekintetben is rosszabbra ne forduljon s hogy az állam pénzügyi bukását megakadályozzuk?

Ez ellen tisztelt polgártársak, általános óvszert ajánlani nem lehet, az

által teljesülhetlen reményeket költeni, lelkiismeretlen, vagy könnyvelmű ígértet volna.

Mindnyájunk szorgalma s takarékosága, s a szigorú, fukarságig szigorú gazdálkodás az államháztartás minden ágában, hol- és meddig e gazdálkodás a birodalom fenállásának valódi és mellözhetlen érdekeit s az ország közgazdasági érdekeinek s közművelődésének emelését nem kockáztatja, ezek sokat megmenthetnek.

De nem hagyhatom érintetlenül azon reményemet, hogy ha már hadseregünknek annyi száz milliókba került szervezése s fentartása által nem érhattük el azt, hogy vele a döntő perczen megvédjük érdekeinket a maga helyén, s ez által, megszilárdítva fenállásunk alapját, magunknak tartós békét biztosítsunk: néhány évi békét még is biztosítani fog, ha nem is a berlini alkudozások eredménye; de Oroszországnak, lefolyt dicstelen harcaiból eredő kimerültsége.

E biztosított békeidőt kell nekünk felhasználnunk, hadseregünk reformjára, oly irányban, mint azt a monarchia védképességének veszélyeztetése nélkül életbeléptethető takarékoság igényli:

a három évi terhes szolgálati időnek leszállítása által. Mi egyfelől, ma egyedül alkalmas eszköz évi kiadásainkat milliókkal leszállítani, másfelől közgazdaságunknak válnék javára; sok, eddig tétlenségre elvont munkáskezet adva vissza gyümölcsöző napi foglalkozásának.

Egyébként, tisztelt választók, én önöket, már ez új átalakulási korszaknál fogva is, melybe kétségtelenül jutottunk, megválasztatásom esetére, részletes ígéreték hosszú sorával nem kecsegtetem.

Igérem azonban azt, hogy az elvekhez, s az irányhoz, melyeknek ki nyomatát önök beszédem folyamán vették, minden körülmények közt hű maradok, s hogy azok érvényesítésére, erőm s tehetségem szerint mindent elkövetek.

A szónoklat megragadó hatalmával nem dicsekedhetem s a törvényhozás terén mint kezdő, azon sokoldalú s mély szaktudományokat igénylő feladatokkal szemben, melyek előttem is állának, érzem csekélységemet.

Azért, ha a nyilvános viták folyamán szerény szavamat csak ritkán hallanák: lelkem egész ereje arra leend fordítva, hogy ott, hol a komoly munka csendben foly, az egyszerű munkást megillető rész, nekem is kijusson, s minden kérdésnél legalább felérjek azon magaslatra, melyről lelkiismeretes meggyőződés szerint szavazni lehet.

És tán van egy tér, melyről szerénység nélkül többet is ígérhetek, s ez az, melyen tizenegy évnél nemcsak tanulmánya, de gyakorlati tapasztalatai állnak rendelkezésemre, s melyen, a most irántam nyilvánuló nagybecsű bizalom alapjai nyugosznak.

Értem a közigazgatás terét s e körül még annyira szükséges reformok kérdését.

Még egyet ígérek, nem csalétkül nyujtom: ily szándék, önökkel szemben méltán megboszulná magát, nekem pedig nem kényerem.

Érintettem adózásunk terheit, kell hogy azokról szóljak.

Nem azon terhekről, melyektől úgy sem menekülhetünk; szólok azon terhekről, melyekkel a törvény túlszigora s néha a kezelés lelkiismeretlensége elviselhetlenné teszi azt, mi úgy is fáj.

Adótörvényeink, melyek évről évre szaporodnak, már már egy beláthatlan tengert képeznek, s egy nagy részök ma is az absolut korszak rendeltáraiban tenyész, s már csak úgy száll, mint a szent hagyományok a hivatottak között apáról fiúra s maholnap egy emberélet rövid tudásukhoz.

Csoda-e, ha ez, sok igazságtalanságnak, sok nyomornak kutforrása lesz ott, hol az adózó polgárnak a végrehajtás ellen nincs jogorvoslata?

Hány esetet tudnánk felhozni csak kik itt vagyunk, hogy egy helytelenül kirótt kincstári követelés fejében elárverezettett az adózó vagyona tizedrész áron, mielőtt panasza megvizsgáltatott, s midőn igazsága kiderült, visszakapta a vételárt, de tönkre volt téve; a kincstár pedig, elvesztette a költségeket.

És hány ily eset volt, melyben az illető, még az üres igazságot sem találta meg; mert nem tudta, hol keresse azt a végtelenben.

Ez, uraim, nincs a világon sehol, csak nálunk: Ily eljárást nem kíván az állam érdeke, sőt ellenkezik az, magával az állam czéljával.

Ezt orvosolni kell, s pedig orvosolni a törvényhozás útján, s hogy az megtörténjék, azt előmozdítani, azon helyen, melyre önök kijelölni méltóztattak, sürgős törekvéseim egyik legsürgősebbikének tekinteném.

És ezzel, uraim, befejeztem azt, mit e helyen s e perczen kötelességszerűleg mondandó valék, a multak sajnos példái folytán csak azt jegyezvén még meg, hogy az én meggyőződésem szerint, országgyűlési képviselőnek az országgyűlés tartama alatt, helye az országgyűlésen van s nem otthon a puszván.

Egyébként:

Önök közt éltem, e kerület földén van hazám s leszen sírom is. Önök ismerhetnek. Ha nézeteimet osztják, s ha a szerény mult, melybe én nyugodt öntudattal tekintek vissza, elég biztosítékot nyújt önöknek arra, hogy adott szavamnak ura leendek s hogy jó sáfárja leszek a reám bizott kincsek: Ime rendelkezésükre állok.

Ha mégis a bizalom bármelyik feltételét nem kellő mértékben bírám, vagy tán az előadottakkal elvesztettem volna: legyenek meggyőződve, hogy a sértett hiúság keserve nem fog kísélni a magán élet azon szerény körébe melyből ma önök elé léptem, s ezentúl épp úgy megfogom találni az alkalmat mint eddig, hogy a közjóhoz egy egy porszemmel járulhassak. Az én jelszavam: A haza minden előtt! Isten önökkel!

Enying, 1878. július 14-én.

Csapó Kálmán.

47. 1881.
Eyingi kerület.

Tisztelt polgártársaim!

Midőn az enyingi választókerület 48-as függetlenségi választó polgárai által nekem felajánlott országgyűlési képviselő-jelöltséget, f. évi június hó 6-án Eyingen tartott 48 as függetlenségi értekezleten elfogadtam. megígértem Önöknek, hogy azon elveket, melyeket vallok, s melyek alapján megválasztatásom esetén e vál.-kerületet az országgyűlésen képviselni fognám, nem csak élő szóval adom elő, hanem írásban is közlöm önökkel.

Igéretemet ime beváltom. — Vegyék azt politikai hitelveim zálogául, s fogadják azt azon bizalommal, melylyel Önök részéről ez ideig találkozni szerencsés valék.

A jelenlegi választási küzdelmeknél, két nagy elv áll egymással szemben. — A nép ítélete, mely a megválasztandó országgyűlési képviselők többségének pártállásában nyerend kifejezést, fog dönteni, ez elvek egyikének vagy másikának diadala felett.

Az egyik a 48-as, másik a 67-es.

Mi az egyik, mi a másik? — kifejtettem a legközelebb Önökhöz intézett felhívásomban.

Kifejtettem, hogy a 48-as alapelv, hazánk önállóságát, függetlenségét, Austriától teljes elkülönítését jelenti akként, mint az az 1790—91-iki s 48-ki alaptörvényeinkben kijelentve, és biztosítva van; — jelenti a personal uniót, mely szerint csakis az államfő személyének azonossága lenne az egyedüli kapocs hazánk és az osztrák tartományok között. —

Kifejtettem, hogy a 67-es közösügyes kiegyezés alapelve, az Austriávali dualismust, vagyis közösséget jelenti; — mely az ugynevezett közösügyek, ugymint: közös kül-, had- és pénzügy, s az ezek intézésére hivatott delegatiók intézményében, a kereskedelem és vámrendszer közösségében, Austria államadóságai egyrészének általunk történt elvállalásában s azon az osztrák érdekeket legyező politikában nyer kifejezést, — melynek sajnos következményeit mindannyian érezzük, tapasztaljuk.

Kifejtettem, hogy a létező három országos párt, ugymint kormány, mérsékelt ellenzéki és 48 as függetlenségi pártok közül a két előbbi a 67-es kiegyezési alap mellett, a 48-as függetlenségi párt pedig a 48-as függetlenségi elvek mellett küzd.

Azért mondom, hogy habár három országos párt létezik is, a jelen választási küzdelemnél csak két nagy elv áll egymással szemben.

Ezzel meg van mondva az is, hogy mi 48-as függetlenségi pártiak, a 67-es közösügyes kiegyezést rossznak, hazánkra hátrányosnak tartjuk, s hazánk bajainak orvoslását egyedül a függetlenségi elvek teljes és feltétlen megvalósításától várjuk és reményljük.

Hátrányosnak tartjuk a 67-es közösügyes kiegyezést,

mert: a közösügyek, t. i. a közös kül-, had- és pénzügy s az ezek intézésére hivatott delegatiók intézménye által ki van véve kezeink közül a hatalom, hogy külpolitikánkat hazánk kizárólagos, jól felfogott érdekében, a nemzet képviselőiből álló országgyűlés határozataihoz képest, a magyar országgyűlésnek felelős miniszterek által intézhessük; hogy háboru és béke, fiaink vére felett, saját érdekeinknek megfelelőleg határozhassunk; — s át van adva a hatalom fele részben az osztrák, fele részben a magyar törvényhozás tagjai közül válaasztott delegatió kezébe, mely a közös miniszterek javaslataihoz képest határoz, pénzünk, vérünk felett, anélkül, hogy tetteiért az országgyűlésnek felelősséggel tartoznék, melynek határozatairól a magyar országgyűlés csak értesítettik, s a melynek határozatait a magyar kormányférfiak végrehajtani tartoznak, ugy, hogy az államélet legvitálisabb érdekei felett, egy néhány tagból álló testület felelősség nélkül határoz, és intézkedik;

mert: azon évenkénti kiadás, mely a közösügyekből folyólag, a 67-iki közösügyes kiegyezés által meghatározott arányban hazánkat terheli, tetemes összegét emésztí fel az adózók filléreiből összegyülekező államjövedelemnek, mely az adózókat végtelenül terheli, s mely önállóságunk esetén saját érdekeink előmozdítására nagyon is kívánatos, és az adózók erőforrásait kimélő gyümölcsöző beruházásokra fordíthatnák;

mert: a közös hadsereg intézménye által fiaink vére nélkülünk, és akaratunk ellen ontathatik hazánk érdekében nem álló, esetleg azzal ellentétes hadjárat irtózataiban;

mert; az osztrák államadósságnak a 67-ik közösügyes kiegyezéskor Magyarország által átvállalt része után fizetendő 29 millió 188 ezer frt évi hányad (quota) ebből 11 millió 776 ezer frt ércpénzben a mellett, hogy vas következetességgel szivattyuzza ki anyagi erőnkét, másfelül okul szolgál a nagy terheltetéshez elégtelen jövedelemnek adófelelések általi fokozására, s esetleg adósság csinálásra; — s oka annak, hogy egy oly önálló magyar bank felállításához, mely Magyarország pénz hiteligenyeit kielégítené, az ércpénz kiszivárgása folytán nem vagyunk képesek ércfedezetet gyűjteni;

mert: a kereskedelmi és vámszerződés által okozott tényleges veszteség, — s iparunk, kereskedelmünk rohamos hanyatlása folytán, míg egy felől terheink folyton szaporodnak, s a nemzet egy osztálya elszegényedésnek tétetik ki; — másfelől a modern cultur államoknak a művelődés iránti versenyében méltó helyet kivívni nem tudunk;

mert: a 67-es közösügyes kiegyezés által reánk rótt terhek sulya alatt, pénzügyeink annyira összebonyolodtak, hogy daczára annak, miszerint az évi adó teher az absolut korszak óta 120 millióról, ma már 200 millióra emelkedett, adósságaink — tisztán Magyarországé — 1400 millió felül szaporodott; s ezen pénzügyi calamitás, mely egyfelől a legdesperatusabb pénzügyi műveletekre kényszerít, másfelől az adózók kifosztásával jár, végeredményben az államtönk örvényébe fogja sodorni hazánkat;

mert: hazánk a 67-es közösügyes kiegyezés által a hagyományos osztrák politika vontató kötelére akasztva, az állam-élet többi követelményei, nem speciális magyar érdekeknek megfelelőleg elégítettnek ki, hanem az osztrák érdekeket legyezgető, igényeink, szükségleteinket szem elől tévesztő politika honosított meg a kormányzat minden ágában, anyagi, erkölcsi veszteségünkre;

mert: a 67-es közösügyes kiegyezés a magyar állam és nemzet tekintélyének, valamint a nemzeti önérzet, nemzeti büszkeség alásülyedését eredményezte, mely a kiegyezés fojtó kötelékével tehetetlenné téve, tünni kényszerül az osztrák érdekek propotentiáját, hol még az erkölcsi elismerés és méltánylás is hiányzik, hol Kossuth Lajos hazánk nagy fia szavai-ként a „kiegyezést forintokban számítják, s hazánkat fejős tehenüknek“ tekintik, s hol saját jogos érdekeink megvédelmezésére irányzott törekvés, a nemzeti önérzet legkisebb nyilvánulása, a legélesebb ellenszenv, sőt nem ritkán tisztességtelen, gyűlölködő hajszára ad alkalmat.

Ilyen káros a 67-es közösügyes kiegyezés; ilyen vészesek következményei

Vajjon e 67-es közösügyes alap fentartása mellett lehet-e hazánk bajait orvosolni, nemzetünk sorsán javítani? — Nem!

Bizonyítják azt a tények.

Bizonyítja az, hogy a közösügyes kiegyezés óta, most ötödször alakul újra az országgyűlés anélkül, hogy valamit segített volna az ország baján, a nemzet sorsán; — bizonyítja az, hogy helyzetünk évről évre rosszabb, ugy anyagilag, mint erkölcsileg; — bizonyítja az, hogy 1848-ban lehetőleg rosszabb feltételek mellett nyittatott az meg.

Rosz talajnak rosz atermése, — rosz alapra emelt épület fokozatosan romlik, s előbb utóbb romba dül; — ép ezért nem várhatunk, nem reménylhetünk a 67-es közösügyes kiegyezési alapon álló kormány és mérsékelt ellenzéki pártoktól semmit.

Ezen szomorú, de való helyzettel szemben, a józan ész tanácsolja, követeli, hogy azzal, a mi annyira rossz, hogy a tények tanúsága szerint javítani sem lehet rajta, szakítsunk, és gyökeres orvosláshoz fogva más alapon, mely hazánk ezredéves alkotmánya, és dicsőséges multjának hagyományain gyökerezik, építsük fel nemzeti létünk alkotmányát, a kor követelményei, s az adott helyzet által megkövetelt módosításokkal.

Hogy az alap mi legyen? — az vita tárgya nem lehet. — Az nem lehet más, mint hazánknak alaptörvényeink által is biztosított önállósága, függetlensége, a personal unio teljes feltétlen megvalósulása.

Erre törekszünk mi a 48-as függetlenségi párt hivei.

Akarjuk, hogy a 67-es 1878 ban megnyitott közösügyes kiegyezés félre tétessék. A mi a magyar törvényhozás akaratából, egyoldalulag törvénynyé vált, törvény rendeletével azonnal, — a két oldalú szerződések lejártukkor. — Szakítsunk a 67-es közösügyes kiegyezéssel meghonosított osztrák érdeket legyező politicával.

Legyen Magyarország önálló, független, az osztrák tartományokkal — a fejedelem

személyének azonosságán kívül — semmi közösségben nem álló szabad ország, legyen öncél, hogy mind kül, mind belpolitikája, nemzeti irányban, s hazánk nemzetünk érdekeinek megfelelőleg minden idegen befolyás és befolyásolás nélkül, saját nemzetgyűlésünknek felelős férfiak által intéztethessék.

Legyen önálló külügye, melynek vezetésével megbízott kormánytag, nem — az eltör- lendő delegatiók — hanem saját országgyűlésünknek tartozik felelőséggel — Legyen hazánk- nak külön önálló diplomatiái képviselője az idegen hatalmasságok udvarainál.

Legyen külön hadügye, a magyar országgyűlésnek felelős hadügyminiszterrel; — ezzel kapcsolatban külön önálló magyar hadserege, magyar zászló, magyar tisztek alatt, magyar vezényszóval parancsnokolva, melyben fiaink csakis a magyar népképviselő határozataihoz képest, magyar érdekekben ontsák véréüket.

Pénzügyeink az osztrák kiszivattyúzás alól felszabadítva, s az ellen biztosítva, szakítva a jelenlegi szédelgő deficit rendszerrel; egy a hazai pénz, és hitel igényeket kielégítő önálló magyar bank felállításával saját érdekeinknek megfelelő pénzügyi és adó-rendszer értelmében a takarékoság, hasznos beruházások, s erőforrásaink productív felhasználása mellett — akként intéztessenek, hogy egyfelől az államháztartás jogos, és szükséges kiadásai fedeztet- hessenek, cultur törekvéseink támogattassanak, másfelől népünk anyagi ereje ki ne zsarol- tassék, az évi adóteher lehetőleg mérsékeltsék, az adó alapjául szolgáló erőforrás nemcsak állományában meg ne támadtassék, de szaporodásában se gátoltassék.

Iparunk, kereskedelmünk, egy a czélnak megfelelő esélyes közgazdasági, kereskedelmi politika és vámrendszer alapján, mely annak az európai nemzetek fejlettebb ipara, keres- kedelmével szemben védelmet is biztosít a meglévő, és fejlődésképes alapon czélszerű törvényhozási intézkedések támogatásával fejlesztessék, hogy az elvégre az európai versenyt kiállani képes levén, veszély nélkül megvalósíthassuk a szabad kereskedelmi rendszert, — mely hogy elméletileg a legjobb, készségesen elismerjük.

Közlekedési politikánkban szakítsunk az eddigi magán és idegen érdekeket legyező, a forgalmi élet igényeit figyelmen kívül hagyó, hanyag slendrián rendszerrel, s minden törekvésünk oda irányuljon, hogy a közlekedés alkalmas vízi és szárazföldi pályái és esz- közei, a hazai földmivelés, ipar és kereskedelmi igényeink megfelelőleg fejlesztessenek, a czél- nak meg nem felelők és nagy károkkal járók mellőztessenek, s azok száma, helye és iránya akként legyen megállapítva, választva, és csoportosítva, hogy egyfelől a nemzetközi kereskedelemnek is, — czélszerű eszközül szolgálván, kész hasznot hajtsanak, másfelől ha- zánkat illetve annak arra alkalmas helyeit a forgalom gyűpontjává tegyék.

A belügyi, illetve közigazgatási politikában vessük félre az arisztocratus — büro- craticus, régi jogainkat sajnosan megnyirbált intézményeket, és régi megyei közéletünk szabad intézményei, melyek a szabadság védbástyáinak méltán neveztetnek, állíttassanak vissza a népképviselői rendszeren nyugvó alkotmányunk keretében

A szólás és sajtó szabadság valamint gyülekezeti jog a legszélesebb alapokra fek- tetve, az európai művelt államok és a jogállam eszményképének megfelelőleg, a praeventiv korlátok teljes mellőzésével szerveztessék, szabályoztassék; — s mindazon intézkedések megtéttessenek, melyek a népösszeségnek a terhek közös viselésébeni egyenlősége viszonzá- sául, a jogok egyenlő gyakorlását, minden arra képes honfi részére lehetővé teszik.

Az igazságszolgáltatás terén a nemzet magánjogi viszonyai szabályozására alkal- mával világos és határozott anyagi és alaki törvények, helyes bírósági szervezet, a bírói függetlenség teljes mérvben érvényesítése által oda kell hatni, hogy a törvény illetve bíróságok segédelmét igénybe venni kényszerített honpolgár a jog és igazságnak megfelelőleg alapos, gyors, és olcsó igazságszolgáltatásban részesüljön. — Különös gond fordítandó a büntető törvények, és eljárás oly módni szabályozására, hogy egyfelől a személy és vagyon biztosság követelményeinek elég tétessék, a nép erkölcsi javulása előmozdítassék, másfelől ne használhassa azt, az időről időre uralkodó párt, — politicai üldözés fegyvereül. — Végre a politicai vétségek elbírálása a nemzetre ruháztassék, az esküdtszéki bíráskodás által.

A vallás és közoktatás terén, míg egyfelől a vallás szabadság és egyenlőség elvé- nek megvalósítását követeljük, másfelől a népnevelés tudomány és képzőművészet fejlődése czélszerű törvényhozási intézkedések, és áldozatkészséggel gyámolítottassék: — mert e tér az, hol a takarékoság bűn, s viszont még a pazarlás is erény; — mert az anyagi áldozat erkölcsi haszonra változik; — ez az a tér, hol az osztrák közönség feneketlen hordójába elfecsérlett milliók, egy kis része is óriási hasznot hajtó beruházásokra használtathatnék.

Ezek azon elvek tisztelt polgártársak, melyeket vallottam a multban, ezeket vallom most, és ezeket fogom vallani a jövőben. — Vallottam, mert már a multban előre láttam, hogy ezek félrevetése vészt hoz a hazára; — vallom most, mert a sajnos tapasztalatok

csak megerősítettek meggyőződésomban; s vallani fogom a jövőben, mert a múlt és jelen összevetéséből a jövőre vont következtetés ugyan csak ez elvek megvalósítása iránti törekvést tanácsolja.

Ezen elvek mellett küzdöttem és küzdök szerény körömben 1848. óta ugyis mint a választókerület volt országgyűlési képviselője, ugyis mint magán ember, ez elvek alapján fogom megválasztásom esetén képviselni önöket is.

Az Önök elhatározásától függ, hogy a 48-as függetlenségi párt egy szerény harczossal szaporodjék-e vagy sem az országgyűlésen?

Vizsgálják meg az ország jelen helyzetét, — okuljanak a múlton, és következtessenek a jövőre, ehhez képest komoly megfontolás után, minden mellék tekintet, és magán érdek befolyásától menten, lelkük szívük tiszta meggyőződésük szerint határozzanak; — mert itt nem személyekről, hanem elvekről és a haza jólétéről van szó.

„A haza minden előtt!”

Matkovich. Tivadar.

Az eperjesi választókerület választóihoz.

Tisztelt választók!

Midőn képviselői megbízásomnak az országgyűlés berekesztése folytán immár bekövetkezett lejártával a közpályáról visszalépek, s megváltozott életviszonyaim következtében kijelentem, hogy a jövő országgyűlésre képviselői megbízást el nem fogadok, szívem mélyéből mondok Önöknek összesen s egyenkint hálás köszönetet, a személyem iránt nyilvános tevékenységem ideje alatt oly nagy mértékben tanúsított kitüntető bizalomért.

A hazánk történetében örökké emlékezetes 1865. évi országgyűléstől kezdve voltam oly szerencsés ezen díszes választókerületet szakadatlanul képviselhetni, öt ízben egymásután tisztelték meg Önök engem a legszebb polgári kitüntetéssel, tizenöt évig vettem részt, Önök megbecsülhetlen bizalmából, a képviselőház nagyfontosságú tanácskozásában.

Képviselői állásomban igyekeztem teljes erőmből szolgálni hazámat, erőm és tehetségem elégtelenségét törekedtem odaadó buzgósággal pótolni; mindamellett tudom és érzem azt, hogy a legtisztább szándékon és a legjobb akaraton kívül, vajmi kevés az, mit tevékenységem eredményeként felmutathatok, s e keveset is inkább képviselőtársaim elnéző jóakarátának, semmint saját érdememnek tulajdonítom.

De van egy, a mire ma, midőn a nyilvános tevékenységtől hosszú időre, talán örökre visszavonulok, megnyugvással hivatkozhatom, és ez az, hogy politikai tevékenységemben mindenkor követtem meggyőződésemet, és ennek úgy a parlamenti küzdelmekben, mint az Önökkel való érintkezésben mindig nyíltan és őszintén, menten minden érdek és utógondolattól kifejezést is adtam.

Ugyanazért politikai tevékenységem irányát vázolni, eljárásom indokait fejtegetni feleslegesnek tartom. Politikai tevékenységem irányát mindenkor megválasztatásom előtt nyíltan és őszintén kitártam, s mert mindig úgy cselekedtem, a mint éreztem, s a mit éreztem, azt ki is fejeztem, nincs ma eljárásom igazolásául mit mondanom, nincs mit eltitkolnom. Önöknek tisztelt választók! jogukban áll nyilvános tevékenységemet érdeme szerint megbírálni, én, legyen a bírálat bárminő, azon megnyugvással lépek vissza az általam olyannyira nagyra-beesült képviselői tevékenység teréről, a melyet a tiszta szándék, és a kötelesség becsületes teljesítése iránti buzgó törekvés tudata nyújthat.

Képviselői szerény tevékenységem emlékeit becses kincs gyanánt fogom életem végéig megőrizni. Ezen emlékek között a legbecsesebbek közé sorolva azon szívélyes, baráti viszonyt, mely a politikai és pártviszonyok változandósága daczára köztünk, képviselői tevékenységem ideje alatt soha meg nem zavartatott.

Ezen szívélyes, a kölcsönös becsületesen alapuló viszonyra, mindenkor örömmel és büszkeséggel fogok visszaemlékezni, s most, midőn a nyilvános tevékenységtől búcsút veszek, arra kérem tisztelt választók Önöket, tartsanak meg engem szíves emlékezetükben, s tiszteljenek meg a magánéletben továbbra is azon baráti érzelmekkel, a melyeket eddig tapasztalni szerencsés valék, s a melyeket a magam részéről ápolni és fentartani mindenkor törekvésem leend.

Budapesten, 1881. évi június hó 3.

Bujanovics Sándor,

az eperjesi választókerület volt országgyűlési képviselője.

1891

DE BIBLIOTECA

1896.

Esztergom.

79.

Dr. Földváry István beszéde.

— Mondotta Esztergomban, 1896. október 11-én. —

Mélyen tisztelt Uraim!

Midőn e reám nézve ünnepélyes billanásban igen tisztelt polgártársaim és Esztergom választó közönsége előtt megjelenni szerencsém van, legelsőbb is hálás köszönetet mondok azon megtisztelő bizalomért, melyben eddigi közpályámon részeseiteni szivesek voltak s a melylyel ezuttal is kitüntetni kegyesek. Jól tudom azt, hogy a politikai élet nehéz válságokkal van tele s hogy nem csekély megpróbáltatással jár a szabadelvű eszmék előharcosaként küzdeni, de ha igen tisztelt polgártársaim meggyőződésében ezen eszmék élnek, örömmel ragadom meg a zászlót, melyet reám biznak, örömmel fogadom el a szabadelvűpárt jelöltségét s igyekezni fogok teljes erőmmel, hogy a politikai bizalomra is érdemes lehessenek.

Nem vagyok ismeretlen Esztergom közönsége előtt. Életem itt, e város közügyeinek szolgálatában, — felvirágoztatásának küzdelmes munkájában folyt le, mégis amidőn mint egyik politikai párt nézeteinek kifejezője, kérem az egész választó közönség bizalmát és támogatását, kötelességem, hogy politikai meggyőződésemről legalább főbb vonásokban itt az Isten szabad ege alatt, a sz. Háromság előtt, ahol e városnak már annyi nagy eseménye zajlott le, — nyilvános tanuságot tegyek.

Azon az alapon állok tisztelt polgártársaim, melyet a haza bölcse, a nagy Deák Ferencz egykoron a magyar államiság biztosítására és a nemzet megizmosodására kijelelt, a 67-iki kiegyezés alapján s azon eszméknek vagyok szerény harczosa melyek a fokozatos és egyenletes haladás előmozdítói s a magyar nemzeti állam betetőzésére szolgálnak, a szabadelvű eszméknek, a szabadelvű pártnak

A kiegyezést tekinthetem csak oly alapnak, amelyen Magyarország szerencsésen fejlődhetik, állami nagyságát, nemzeti erősségét nagyobb rázkódtatások és kockázatok nélkül elérheti s a szabadelvű pártot annak a keretnek, melyen belül e nagy céloknak legsikeresebben szolgálhatunk, mert ennek a pártnak nagy tettekben és sikerekben gazdag multja, határozott és nem ingadozó programja biztosíték a jövőre is.

Az a fényes ünnep, melyet hazánk ezen ezredik évben ült s az a fenséges összhang, mely a felkent koronás király és nemzet között megnyilatkozott — most és mindenkor a magyar nemzet nagyságának és erejének hirdetője lesz. Mutatják e lelkesítő események, hogy a nemzet nagy reményei a békés fejlődés útján, a szabadelvű párt hasznos és céltudatos tevékenységével sokkal jobban és könnyebben valósulnak meg, mintha elvből vagy ellenzékeskedésből, kihegyezett, sokszor mestersegesen felcsigázott ellentéteket támasztunk korona és nemzet között. A magyar udvartartás megvalósítása felé sokkal többet értünk el békés, körültekintő munkával mint hangos követelésekkel elérhettünk volna s a mennyiben szerencsés lennék a választó kerület bizalmát megnyerhetni, állandó törekvésemnek tekinteném, minden alkalmat megragadni, hogy a korona és nemzet közötti, áldást hozó, benső összhang fenntartása és ápolása mellett — a nemzeti állam mindenkor és mindenütt, minél teljesebb kifejezésre jusson.

Nemzeti törekvéseink mellett azonban, különös gondot kell fordítanunk anyagi érdekeinkre, mert csak az egészséges közgazdasági és vagyoni viszonyok biztosítják és tehetik állandóvá egy nemzet anyagi és szellemi erejét. Áttérve ezekre, első sorban közterheinkről kell szólnom, mert tudjuk, érezzük azt mindnyájan tisztelt polgártársak, hogy ezek az állami közterhek súlyosan nehezdednek reánk, de viszont nem szabad felednünk hogy az a rohamos, mondhatni tüneményeszerű haladás, a melyet a nemzet 1867 óta tett, kétségtelenül áldozatokat követelt. A pénzügyi egyensúly, mely állami erőnk első fokmérője a külföld előtt, megfeszítette a nemzet idegeit. Most azonban a már megállapodott állami háztartás mellett égetően szükséges, hogy az adózási törvények módosítsanak, hogy a III. o. kereseti adó helyesebb kulcs

alapján, arányosan és igazságosan vettessék ki, hogy a polgárok ne vonassanak zaklatás alá és ne kényszeritessenek a kivétési kulcs igazságtalansága miatt sinlődni és sokszor anyagi existenciájukat az államnak feláldozni. Ismerem e bajokat t. uraim és ezen törvények legközelebb szőnyegre kerülő reformjánál azokra reá mutatni, azok orvoslásáról gondoskodni igyekszem.

Hasonlóképen *sürgetni fogom a földadó leszállítását*, mert azon ipari és kereskedelmi haladással melyet az ország elért, nem tartottak lépést a föld jövedelmei s különösen a világpiac válságai következtében hanyatló árak, a magyar gazdát, a földmivelőt igen súlyos, majdnem elviselhetlen bajokba sodorták. Ezen az államnak haladéktalanul segíteni kell és pedig a földadó mérséklése által első sorban, másodsorban a földművelés érdekeinek előmozdításával, mely célból követelem a gazdasági oktatás rendszeresítését és *olcsó hitelforrások megnyitását*. Szomorú, kopár hegyeink egyenest oda utalnak, hogy a bortermelés célszerű módon való emelését szorgalmazzam s ez okból mindent el fogok követni, hogy *Esztergom hegyvidéke minden telhető állami segélyben részesüljön*, gazdasági egyesületünk virágzó telepével kapcsolatban pedig egy *földművelési iskola* létesíttessék. Ezen adóreformok ellenében, a netáni csökkenés némi pótlására kívánom, hogy a *börze adó mihamarább behozassék* és azon szabad jövedelmek: melyek a köztelher viseléséből szemünk láttára kicsuszának, szigorú elbánásban részesüljenek. Ne csak a kereskedés és a föld, de első sorban a tőke járuljon a közterhekhez.

A kereskedelem és ipar érdekeit célszerűen a közös vámterület keretében vélem megoldhatónak, mert Ausztriával és a többi örökös tartományokkal fennálló anyagi viszonyunk és különösen kereskedelmi összeköttetésünk esetleg káros visszahatásoknak lenne kitéve, ámde ha ezen nagy érdekeknek a közös vámterület fenn tartásával méltányos módon érvényt szerezni nem lehetne, úgy el kell határoznunk magunkat a legvégsőre is, bármily rázkódtatásokkal járna is, a külön vámterület felállítására.

Es ezzel, a kereskedelmi szerződés legközelebb tárgyalandó megújításával függ össze a quota kérdése is. *E részben a quota bizottság zseniális előterjesztéséhez ragaszkodom*, mert ezeket az ország legelső kapacitásai alkották s amennyiben ezen érvekkel Ausztriát meggyőzni nem lehetne, a kérdést törvény szerint Ő felsége fogja eldönteni, kinek ítéletében minden magyar ember megnyugszik, mert ő igazságos atyja népeinek!

Követelendőnek vélem az ipartörvény módosítását és pedig oly irányban mint azt maguk az iparos kongresszuson ismételve hangoztatták, különösen pedig, hogy a szakképzettség kellő biztosításban részesüljön, hogy a hadsereg szállításaiban arányos részben Magyarország iparosai és különösen a kis iparosok is részesüljenek. Nem sorolhatom el egyébként ezuttal t. uraim mindazon tényezőket, melyeket a kereskedelem és ipar emelése és fejlesztése, *különösen a kis kereskedők és iparosok érdekében* célszerűnek tartok, de hisz önök t. polgártársaim tudják, hogy 15 éve vagyok immár ezen ügyeknek buzgó és önzetlen előharcosa s ismerem a bajokat, melyek kereskedőinket és iparosainkat folytonosan sujtják, ezekre a gyakorlati javítását minden vonalon szorgalmazom.

Az igazságügy terén kívánom és sürgetem, hogy az ország anyagi haladásával lépést tartva mielőbb létesüljön a nagy magánjogi codex, mely az élet minden eseményeivel szemben biztos és világos törvényes rendelkezést tartalmazzon, kívánom, hogy az új sommás eljárás és legközelebb életbelépő bünvádi eljárás következtében *a kir. törvényszékek száma szaporitassék*, hogy egy ily nagy városnak is, mint Esztergom, ne kellessék idegen vármegyébe járni peres ügyeiben, hogy a vármegye el legyen látva a közigazgatás és igazságszolgáltatás főszerveivel is, hogy ekként azt teljes és tökéletes vármegyének tekinthessük. Kívánom, hogy a bírák és tisztviselők javadalmazása úgy állapitassék meg, miszerint az anyagi gondokkal való küzdés őket ne terhelje, hogy mint az angol bírák teljesen és egész lélekkel magasztos hivatásuknak élhessenek.

Sem a hely, sem e mai beszédem kerete nem alkalmas arra, hogy minden kérdéstről részletesen nyilatkozzam s nehogy becses türelmüket kimeritsem, még csak két fontos kérdéstről akarok röviden szót ejteni. Az egyik a múlt, az ugynevezett egyházpolitika, a másik a közigazgatás rendezésének, a jövő országgyűlést nyilván domináló kérdése. Az első, vagyis az egyházpolitika, már a múlté, ezzel a törvényhozás a legközelebbi jövőben foglalkozni nem fog, de ne is foglalkozzék, mert az országnak nyugalomra és békére van szüksége, hogy a lezajlott harcokban kölcsö-

nösen kapott sebek begyógyulhassanak. Azt akarom, hogy Magyarországon minden vallásfelekezet egyenjoguan, békében és szabadon áldhassa Istent a maga módja szerint és vallási meggyőződése miatt nem üldözök, nem különböztetek meg embert embertől. *Emellett azonban megkövetelem, hogy kath. egyházunknak, mely annyi századokon át a haza megvédelmezésében és a nemzet fejlesztésében oly fényes és elévülhetetlen érdemeket szerzett, mindenütt mindenki által megadassék azon hazafias tisztelet, melyet történelmi nagy multja megérdemel. Legyen összhang ismét állam és egyház között, az én egyházpolitikám a jövőre nézve ez az egy híres szó: Pax! és meg vagyok győződve, hogy a mostani áramlatokkal szemben éppen a katolikus egyház kebelében szükségszerűen támadni fog egy béke párt, hogy támadni fog oly apostoli erényekkel gazdag, bátor lelkű vezér, aki ezekkel szembe száll, aki lecsendesíti a háborgó tengert, melyen szent Péter hajója hanyattatik. Mert nagy tévedésben vannak, akik azt hiszik, hogy csak azok szolgálják az egyház érdekét, akik harcot szítanak s a magyar állam épületét is megostromolják, nemzetiségi szövetségesek és feudál törekvések legyezgetésével, mert én emelt fővel és bátran hirdetem, hogy a béke jelszavával helyesebb uton küzdök egyházamért. Igaz ugyan, hogy a keresztiség eltörölhetetlen jelét is lemosnák rólunk a néppárti agitátorok, ám de a hazáért és egyházért a támadást és megpróbáltatást el kell tünnünk és azokat elszenvedni keresztényi erény! Hogy melyikünknek volt igaza, azt megfogja mutatni a jövő és a történelem, de meggyőződésem, hogy azoké lesz az elismerés, akik az elvakult bosszu lejtőjéről, a magy. kath. egyházat visszatartani igyekeztek.*

Elvégre is tisztelt polgártársak, a polgári házasság intézménye Európa legtöbb államában évtizedek — Franciaországban egy évszázad óta be van hozva, hát csak Magyarországon nem lett volna szabad a polgárok közé ékelt vallási felekezeti válaszfalakat ledönteni? Avagy mily értelme lett volna a zsidó felekezet receptióját el nem ismerni, mikor már 1867. óta egyenlő polgárjoggal ruháztuk föl, mikor meggyőződünk, hogy közel egy millió ember szereti ezt a hazát és szívvél-lélekkel magyar kíván lenni. Ott jártam, tisztelt polgártársak, e felekezetek imaházában és azt hallottam, hogy édes magyar nyelvünkön, hálás szívvél ragaszkodnak e magyar hazához és élő, ... és érző tagjai a nemzetnek.

Igyekezünk kell az összhangot állam és kath. egyház közt helyreállítani, mert amint az adáz harc szűnik, ép úgy emelkedik a vallásosság, a felekezetek iránti tisztelet s miként a költő mondja, az államok alapja és talpköve a tiszta erkölcs. A revisió tehát ne legyen jelszavunk, mert ez harcot jelent és tartózkodjunk a néppárttól, különösen pedig a titkos néppártiaktól, mert ezek egyaránt ártanak egyháznak és államnak. Mi, szabad polgárok, tekintet nélkül a vallás különbségre, békén, szabadon akarunk együtt élni, azok pedig, akik a revisiót nyíltan vagy köpeny alatt hirdetik, azok csak viszálykodást fognak felidézni a felekezetek között. Valamint azonban egyik oldalon ellene vagyok a bosszu harcának, ép úgy ellene vagyok az államhatalom részéről is. Erre a térre ugyan, hála Isten, nem engedte magát kormányunk ragadtatni — bármennyire provokáltatott is és a támadások bármily hevesek és élesek voltak is. És éppen abban látom katolikus kötelességemet teljesíteni, hogy ellene vagyok az állam részéről támasztható retorzióknak — a papi javak megtámadásának és bármitéle üldözésének. Sőt ellenkezőleg követelem, hogy a congrua, vagyis a szegényebb javadalmazásu egyháziak ellátása mielőbb rendeztessék, illetve a folyamatban levő eljárás, az egyháziak intencióinak megfelelően befejeztessék, hogy a kath. *autonomia* létesíttessék. Általában és röviden békét kívánok és keresek, hogy az egyház ne lásson ellenségeskedést az állam fejlődéséből folyó polgári intézkedésekben, viszont az állam ne lásson ellenséget a templom és iskolában, melyek, mint Eger tudós főpapja, pásztorlevelében tanítja, csak a hit élet, az áhitat és buzgóság otthonai lehetnek. Ha ez a kettő egymásban folyton ellenfelet sejt, kiszámíthatlan rossz következményeit megsínyli állam és egyház, mert egyik a másik romjain nem boldogulhat.

A második fontos kérdés mely pedig a parlament jövő működésének fő tárgya lesz, a közigazgatás rendezése. Részemről az állami közigazgatásnak és a kinevezési rendszernek vagyok hiva és pártolója, mert a helyes közigazgatás az állami fejlettség jelen szakában, feltétlenül megkívánja, hogy a közélet viszonyainak szabatos, gyors és pártatlan intézésére választásoktól nem függő, tisztességesen javadalmazott, képesített tisztviselők, kellő szolgálati *pragmatica* és felügyeleti törvény mellett álljanak a közönség szolgálatára. A közigazgatás államosítása azonban nem érintheti a községek autonóm jogait, sőt éppen az állami funkciók elvonása és szabályozása

mellett ezek mint a természetetes fejlődés alapjai kibővitendők. Kivánom, hogy a magyar városok és pedig a rendezett tanácsu közép városok szervezete külön törvényben és nem a községekkel egyetemben szabályoztassék, mert ezek a városok a nemzeti állam pillérei, a melyeken a magyar államiság nyugszik és épül. Ezen ügyek intézésében szerzett közszolgálati tapasztalataim és tanulmányaim érvényesíteni, képezné legszebb feladatomban s különösen ezen legközelebb tárgyalás alá kerülő ügyek bátorítottak arra, hogy tisztelt polgártársaim bizalmát kérjem, mert reményem, hogy ezen kérdések körül, ugy szülő városomnak, mint általában a magyar városoknak és községeknek hasznos szolgálatára lehetnék. Sok egyébről, — fontos kérdésekről, — kellene még tisztelt polgártársaim nyilatkoznom, de türelmükkel visszaélni nem akarok s röviden csak azon helyi vonatkozásokat érintem, melyek előmozdítását feladatomban tűztem ki.

Mint e város szülöttje és immár 14-ik éven át szerény szolgálója, mindenkor és mindenütt városom javát, s annak közérdekét igyekeztem előmozdítani, azért dolgoztam és bár nem kérkedésből hivatkozom reá, oly alkotásokban vettem ki szívós munkával osztályrészem, melyek mindenkor a város tovább fejlődésének alapjait képezendik. Ha most a választó közönség nagyobb bizalmát kérem, teszem azt azért, hogy ezen szeretett szülőföld érdekeit még hathatósabban előbbre vihessem. A fejlődő, haladó városok Esztergom körül, immár messze tulszárnyalnak s ezekkel lépést csak ugy tarthatunk, ha minden tisztességes alkalmat és módot megragadunk Esztergom felvirágoztatásához.

A hatalmas vashid, mely Dunánk két partját összeköti, első sorban ugyan a béke nagy apostolának, a hercegprimásnak fejedelmi bőkezűségét és városunk iránti szeretetét hirdeti, másrészen a magy. kir. kormány gondoskodásának jele. Ezen jóakaratot megbecsülni és fokozni lehet csak helyes célunk, ez nem önzés, de a város jól felfogott érdeke, mert hiszt még sok, igen sok reményünk van mely teljesedésre vár. Ha az igen t. vál. kerület bizalmát megnyerni szerencsés lehetnék, nem mulasztanám el ezen jóakaratot fokozni és városunk bajait és reményeit erélyesen és hangosan képviselni. Igy első sorban hiszem hogy sikerülend a nagy terhet képező *gymnasium felépítéséhez tetemes állami támogatást kinyerni*, mert a középiskolák fenntartása első sorban állami feladat s Esztergom amugy is szegény polgárait ily nagy és közérdekű feladatokban az állam magára nem hagyhatja, másrészt a hazafias szt. Benedekrendnek is, mely egy ily első rangu közép tanodát annyi áldozattal és önzetlenül lát el — tartozik azzal, hogy annak, — a város önhibáján kívül beállott súlyos helyzetét megszüntetni segítsen!

Teljes erőmből oda fognék hatni, hogy a város törvényhatósági jogát az egyesülés után immár mielőbb visszakapja, hogy az állam *birósági székházat emeljen, hogy a felosztott kir. törvényszék, valamint a p. ü. igazgatóság visszaállitassék*, mert kétségtelen, hogy egy megye ezen közintézmények nélkül csonka s ezekre Esztergom vármegyének *jogos igénye van*. Es létezik még számos oly tényező, melyek a város jóllétét előmozdithatják és biztosithatják, ezekért küzdeni és ezeket elérni tartanám legszebb feladatomban.

Ezeket akartam elmondani, mélyen tisztelt polgártársak, ezekben ugy általános politikai nézeteim — mint helyi törekvéseim felől az egész választó közönséget tájékozni s ezek alapján kérem, méltóztassanak becses bizalmukra érdemesíteni.

Köszönöm türelmüket s beszédem azzal zárom, ami működésem egész vonalán jelszavam: *Mindent Esztergom haladásáért!*

A FEHÉR-GYARMATI választó-kerület polgáraihoz!

Önök nagybecsű bizalma engem ezen kerület képviselő-jelöltségének elfogadására felszólítván, kötelességemmé vált, hogy önök előtt politikai elveimet egész határozottan kifejtsem, mert csakis azoknak felfejtése után győződhetnek meg önök arról, vajon elveim az önökével ugyanazonosak-e? vajon elveim tisztasága és helyessége elegendő alapot szolgáltatnak-e arra, hogy engem a politikai téren még egészen ismeretlen ifju embert, bizalmokkal megajándékozzanak.

Én a képviselő-jelöltséget egész örömmel s készséggel fogadom el, és ezzel kapcsolatosan ezennel ünnepélyesen kötelezem magamat, hogy alább kifejtendő elveimhez mindig hű és következetes maradok.

Legfőbb törekvésemet fogja képezni az, hogy Magyarország legyen önálló és független állam, mely minden beavatkozástól menten kezelje minden ügyét, értem alatta azt, hogy külön. önálló hadügye, pénzügye, kereskedelme és külképviselete legyen. Ez okból óhajtom, hogy az 1867. évi XII dik törvenyczikk, mely hazánk önállóságát és függetlenségét megsemmisítette, alkotmányos uton eltöröltessék.

Feladatomban fogja képezni, hogy a politikai önállóság mellett, vagy addig is míg az megvalósítható, a közigazgatási önállóság megszerzettessék, mert meggyőződésem szerint államháztartásunk rendezése, a külön vámterület és az önálló nemzeti bank felállítása nélkül meg nem valósítható, és enélkül hazánk anyagi jóléte el nem érhető, sőt anyagi bukásunk enélkül okvetetlen kell hogy bekövetkezzék.

Rendíthetetlenül ragaszkodom ősi intézményeinkhez, és azokat a változott viszonyok miatt szükséges változtatásokkal törvényes uton helyreállítani, — a választási jogot a közigazgatás terén megtartani, a birói szervezet alsó fokánál pedig visszaszerzeni óhajtom. Nem késem azonban kinyilatkoztatni, hogy a helyes közigazgatás és jó igazságszolgáltatás megvalósítása céljából a megválaszthatást a legszigorubban körvonalozott értelmiségtől vélem feltételezendőnek.

Az általános szavazati jognak, a lelkiismeret, a gondolat és vallásszabadságnak feltétlen híve vagyok, s azoknak kivívása és biztosítása körül fáradszón munkás leszek. Különösen a vallás különbsége miatt hazánk polgárai között létező azon kirívó ellentétet, a mely őket a házasság jogánál oly élesen elválasztja, a kötelező polgári házasság behozatalával kívánom kiegyenlíteni.

A nép terhein könnyíteni legszentebb kötelességeim egyike, ugyanazért az adóknak igazságosabb arány szerint való kivetését előmozdítani törekvéseim tárgyát képezendi, és mert meggyőződésem szerint a jelenlegi adó magassága az adóalaphoz és jövedelmezési képességhez viszonyítva túlzott, mindaddig míg az adóképesség kellő fokozást nem nyerend, adóemeléskébe belenyugodni nem fogok, sőt annak okszerű leszállítását sürgetendem.

Törvénykezésünk helyes alapra fektetése céljából a polgári ügyekben, a közvetlenséget és szóbeliséget, a büntenyítő eljárásnál pedig az esküdtszéki intézményt meghonosítani törekszem.

Anyagi jólétünk egyik nélkülözhetlen feltétele egy helyes közlekedési politika. Az eddig e téren tapasztalt hibás s államháztartásunkat oly nyomasztó módon ter-

elő eljárás megszüntetésére s jó közútak szaporítására fogok törekedni, mert ez által vélem terményeink árát s ezzel jólétünket s adóképeességünket emelném. A kormány-
nál és a törvényhozásban teljes erőmből oda fogok törekedni, hogy e részben hazánk oly sok polgárának igazságos érdekei kielégíttessenek s közlekedési eszközeink szaporítottassanak és tökéletesekké tétessenek.

Különösen szemem előtt tartandom vizeink szabályozásának ügyét. E kerület egyes vidékei is sajnos tapasztalják a gyakori árvizek veszélyeit s az ezek által okozott károk súlyos voltát. E romboló elemnek pusztításai hazánk számos és legtermékenyebb vidékeit tartják állandó rettegésben, s azért a veszély komolysága s a veszély elhárítására fordítandó eszközöknek egyes vidékek erejét meghaladó volta első rangú országos kérdéssé is teszik a vízszabályozás ügyét. A legmelegebben, képviselői kötelességérzetem egész súlyával fogok felkarolni minden törekvést, a mely e téren az annyira óhajtott és szükséges intézkedések megtételét s a már megtetteknek tökéletesítését czélozza.

Szóval: kizárólagos törekvésemet fogja képezni az, hogy a nemzet anyagi és szellemi jóléte előmozdítva legyen, a mennyiben pedig azt csakis önálló s szabad hazában vélem létesíthetőnek, hazánk megcsontított államisága s szabadsága visszaszerzésére s biztosítására fogok mindenkor törekedni.

Önök, tisztelt választók velem együtt át vannak hatva azon meggyőződéstől, hogy tényleg létező törvényes állapotokat alkotmányunk szerint csakis törvényes úton lehet megváltoztatni. S ugyanazért bármennyire helytelenek és károsnak tartok sok törvényt, s bármennyire érzem a kötelességet azokat megváltoztatni vagy hatályon kívül helyezni, tartozom önmagamnak és önökkel szemben kijelenteni, hogy ez irányú törekvéseim célját, mint törvényhozó, csakis a törvény által adott alkotmányos eszközökkel kívánom elérni.

Ezek azon elvek, tisztelt polgártársaim, melyek egész valómat áthatják, s ha nagybecsű bizalmok által azon helyzetbe jövök, hogy a törvényhozó testületben ez elvek megvalósítására valamit tennem lehetend, tetteimmel fogom az elveimhez való szigorú ragaszkodásomat bebizonyítani.

Hitem s meggyőződésem szerint a jelenlegi országgyűlési többség s az abból alakult kormány a közösügyi törvény békóiban, hazánk jóléte és szabadsága érdekében eredménydúsan nem képes működni, ugyanazért megválasztatásom esetén én a jelenlegi kormány ellenében határozott ellenzéki állást fogok elfoglalni, úgy azonban, hogy netalán helyes és itt körvonalazott elveimmel megegyező minden oly törekvést, melyek a nép javát őszintén czélozni fogják, — elősegíteni hazafiúi kötelességemnek fogom ismerni.

Midőn ezeket mint jövő politikai működésem zálogát önök elébe terjesztem, ha elveim az önök elveivel ugyanazonosok, kérem, hogy nagyrabecsült bizalmokkal megtisztelni szíveskedjenek, nekem pedig legfőbb törekvésem leendő azt kiérdemelni és megtartani.

Kelt Csekében, 1878. Julius 14-én.

Kende Tibor.

Tisztelt Polgártársak, Hazámfiak!

Születésem földén, boldog gyermekkorom emlékei között, idehaza vagyok. Haza jöttem, hogy azon kitüntető bizalomért, melylyel engem kerületükben képviselő-jelöltjökül felállítottak, hálás köszönetet mondjak, s megismertessem nézeteimet a köz-ügyet illető azon kérdésekben, melyektől szeretett hazánk felvirágozását s a nép jólétének fejlődését várom.

Az 1875-ik évben megnyílt s ma már befejezett országgyűlést az ugynevezett kiegyezési kérdések uralták.

A bank-, vám-, fogyasztási adók és egyéb gazdasági ügyekben Magyarország és Ausztria között egyesség kötött.

Ezen kiegyezés azonban nem elégíti és nem elégítheti ki Magyarország jogosult igényeit.

Azon állapot, melyet az 1867. XII. t. cz. idézett fel, — nemcsak hogy nem változott és nem módosult a nemzeti törekvésekhez, sőt újabb kötelezettségek és terhek lettek átvállalva, melyek Magyarországot sem jog, sem méltányosság alapján nem terhelhették, s melyek azon oknál fogva sem lehettek a kiegyezés keretébe többé felvehetők, mert ezek — értvén a bankadósság ügyét, — a többi államadósság sorában már az 1867-ik évi kiegyezésben végleges megoldásban részesültek.

A bankegyesség által az óhajtott cél nincs elérve, — mert hogy a bank egy budapesti igazgatóságot kap, az a dolgok állásán mit sem változtat. Magyarország hitel- és szükség-igényeinek kielégítéséről kellett volna gondoskodni.

A vám-szövetség a hazai ipar és kereskedelem fejlődését akadályozza; mert Ausztria kifejlett gyáriparával s kereskedelmével szemben a hazai ipar és kereskedelem nem tarthatja magát, s Ausztria iparának s kereskedelmének szolgálatában bizományi ipar s kereskedelem áll elő.

A gazdasági kiegyezésnek minden áron való keresztülvitelében a kormányt a külügyi helyzet sem vezette, — mert indokul nem hozható fel, hogy a kormány ezen kiegyezésből erőt kívánt meríteni arra, hogy az „orosz hódításokkal“ szemben helyt állhasson, és azokat erélyesen visszautasíthassa, s érdekeinket keleten minden körülmények között biztosítsa.

A tapasztalat, s az európai kongresszus működése azt mutatják, hogy érdekeink a keleten megóva nincsenek.

Oroszország Bessarábia elragadásával, a Duna szabadságát és forgalmát veszélyezteti; protectorátusa alatt, a vele szövetségben álló Szerbia és Montenegro függetlenséget, területi nagyobbodást, s ez utóbbi tengeri kikötőt is nyert, s egy újabb szláv állam is keletkezett — Bulgária. — Hogy ily viszonyok között micsoda szerepünk van a keleten, s mily eredménnyel kecsegtetnek az iparunk számára nyitandó forgalmi utak, s mi értelme van többé a szónak „Keletre magyar“ — felesleges magyarázni.

A keleti kérdés, a mint azt a congressus megoldotta, megoldásnak nem nevezhető, — közelebb lett hozva hozzánk a veszély s a válság bármikor kitörhet, — s én kétlem, hogy reánk nézve kedvezőbb s alkalmasabb körülmények között.

Az országra annyi kötelezettség terhe sulyosodik, hogy azon teher nem áll arányban a nép adóképeségével, az állam jövedelmi forrásaival.

Az ipar, kereskedelem alászállása, s a pénzügyi hitelviszonyok romlottsága folytán elviselhetlenül nehezdednek a honpolgárookra a folyton szaporodó különböző adók kötelezettségei, melyeknek behajtása körül kiméletlen, s minden humanus tekintet nélküli rendszer pusztít — teljesen lehetetlenné téve az önfenntartást, az élet czélt s az államkötelekben fennálló kötelezettségek teljesíthetését, tönkretéve az adóképeséget.

Oly politikát, mely ki- és befelé ily gyakorlatot folytat, támogatni nem lehet, az valóságos bűn, az öngyilkosság bűne lenne.

Az államháztartásban az egyensúly helyreállítása, s a viszonyok szerencsésebb alakulása, a hadsereg mai létszáma és szervezete mellett nem eszközölhető, e téren üdvös reformokra van szükség, s ezt, valamint az önálló magyar hadsereg felállítását a legközelebbi országgyűléstől várjuk is.

Elszegényesedésünknek forrása a közösgyes rendszerben közsháztartásunkban van, az önfenntartás ösztöne kötelez arra, hogy ezen állapotot alkotmányos uton törvényes eszközökkel megváltoztatni igyekezzünk. A szláv gyűrűben, mely bennünket környez gondoskodni kell fajunk biztosításáról és jövőjéről is — a nevelés és oktatásügyenék felkarolásában és tovább fejlesztésében van letéve az egyedüli alap a magyarosodásra, a magyarfaj életképességére és arra, hogy vezér-szerepét továbbra is fenntartsa.

Az általános jólét és hitelviszonyok emelésére sok a tenni való a jogszolgáltatási téren, — a közigazgatás összes ágaiban, melyek allandóbb viszonyokat lesznek hivatva felidézni.

A főrendiház reformja, a mennyiben ezen intézmény a mai viszonyok között továbbra is fenntartandó lenne, szintén égető szükséggé vált, mai szervezetében a kor igényeivel, s a jogegyenlőség fogalmával áll ellentétben.

Mint az egyenjogusítás következménye elkerülhetlennek mutatkozik a polgári házasság behozatala, mely hivatva van az anyagi helyzeten is javítani, a népek hazafiságát, s egygyüvé tartozóságát emelni.

A magyar alkotmány a népszabadság szeretetének kifolyása levén, azt fejleszteni, nem pedig megszorítani kell, s e célból önrendelkezésünk körébe vonandók mindazon tényezők, melyek az alkotmányos élet biztosítékait képezik, s melyekben Magyarország önálló állami élete, függetlensége a nép jóléte s felvirágzásának jövő alapja van letéve.

A közjogi ellenzék — melyhez tartozom — e hazafias nagy célok valósítását tüzte zászlajára — e célokat emelem én ki t. polgártársaim önök előtt, — ezekért küzdök ifjui hévvel; lelkem szilárd meggyőződésével — ha a választásban önök bizalma engemet ér.

Ezt a zászlót, melyre Magyarország függetlensége, önállósága — a nép jóléte — s a jogegyenlőségnek nagy elve van felírva, bontom én ki t. polgártársaim önök előtt, tüzzük e zászlót céljaink elé. Hadd lássa lobogni azt minden magyar — szeplőtelen szabadságunk jelét, s ha lelke ép, alája tér!

Isten áldja és éltesse Önöket Uraim! Mindenek felett pedig éljen a Haza!

1848. II. 21.

Végh Endre.

1892.

82,

Félegyháza.

Polgártársak!

A kormánypárt veszteget.

Lelketlen bérenczeit már kibocsátotta, hogy összevásárolja a szavazatokat. Vigyázzon mindenki, hogy kísértésbe ne jöjjön.

El ne adja becsületét és tisztességét néhány nyomorult forintért!

El ne árulja hazáját és ne adja öröküdvösségét Judás pénzért!

A ki megtántorodik annak homlokára lesz sütve a szégyenfolt egész életére!

Minden becsületes ember megveti, lenézi és elkerüli. Ki lesz közösítve egész életén keresztül a becsületes emberek köréből, és mint a bélpoklos szennyben és piszokban fog elveszni.

De nemcsak az Istennek büntető keze, nemcsak a polgárok megvetése, hanem a törvény szigora is sújtja azt, a ki szavazatát áruba bocsátja.

A büntető törvény 185-ik §-a így szól:

„A ki a választónak azon célból, hogy bizonyos jelöltre szavazzon pénzt ad, hat hónapi fogházzal és 1000 frt pénzbüntetéssel büntettedik. — Ugyanezen büntetéssel büntettedik azon választó is, a ki a pénzt elfogadja.“

Mi figyelemmel leszünk minden egyes szavazóra és a ki magát meghagyja vesztegetni azt bíró elé állítjuk és bebörtönöztetjük.

Nem leszünk kinélettel senkire, mert a gonoszt mindjárt csirában akarjuk kiirtani!

Nem engedjük meg, hogy Félegyháza város becsületes és hazafias népének jóhírnevét egyes gazok beszennyezzék!

Polgártársak! Ha bemerik tenni lábukat közzétek a kormánypárti bérenczek és pénzt kínálnak, **verjétek ki őket házatokból!** Ne tűrjétek meg köztetek egy pillanatra se őket.

Ha pedig valaki máris megtántorodott és pénzt fogadott volna el, hibáját csak úgy teheti némileg jóvá, ha **csak azért sem szavaz kormánypárti jelöltre!**

Polgártársak! Csütörtökön mindenki jöjjön be. A piacztéren lesz a gyülekezés. Mutassuk meg, hogy Félegyháza népének még él a becsület és hazafiság!

Jöjjünk be és szavazzunk a 48-as jelöltre!

Kiálltsuk egyszívvel egy lélekkel:

Éljjen 1848!

Éljjen a független és szabad Magyarország!

A 48-as párt vezérbizottsága.

1892
Philadelphia

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page, covering the lower half of the document.

A fülöpszállási választókerület polgáraihoz!

Tisztelt Polgártársaim!

Most három évé megtiszteltek azzal a bizalommal, hogy ajánlatomra Dr. Rác Géza urat megválasztották országgyűlési képviselőnek.

Nem akarom esetelni azt a nemes küzdelmet, melylyel minden elvtársam egész odaadással harczolt Rác Géza ur mellett, tiszta szívből, minden önzés nélkül.

Rác Géza ur, a három éven át megfelelt programjának s ugy az országgyűlésen, mint a polgárokkal való érintkezésben kifogástalanul járt el, annyira, hogy soha sem volt ok a kárhöz-tatásra és én örömmel hivatkoztam mindenki előtt arra, hogy őt nekem volt szerencsém Önöknek ajánlani. Sőt a legutóbbi időben is teljes odaadással voltam irányában, mit szabadszállási elvtársaim is igazolhatnak.

Nagy dolgnak kellett tehát történni, hogy én kénytelen valék tőle elfordulni.

Kötelességemnek tartom ez okokat Önökkel, kiknek józan ítéletét és elvhűségét ismerem, tudatni és megegyeztetni indokokkal támogatni eljárásomat, a mely feletti ítéletüket ezennel kihivom s Dr. Rác Géza urat felkérem, hogy kezet szívére téve ítélje meg saját eljárását is.

Ha jól emlékszem, május elején, a kecskeméti vásár előtt való napokon arra kért, hogy a mostani választásoknál is támogassam, mire én a legnagyobb készséggel ajánlkoztam s elhatároztuk, hogy a beszélgetésünk után következő vasárnapon körülnézek Kun-Szent-Miklóson és Szabad-Szálláson.

Midőn már indulni akartam, szombat napon délben fel keresett Rác Géza ur s azzal az indokkal, hogy még korai a dolog, egész hévvel kért, hogy ne menjek le. Én azonban tudom, hogy Önök kétségben vannak Rác Géza ur tervei felől, ellenzése daczára lementem Kunszentmiklósról és Szabad-Szállásra.

Hogy Kunszentmiklóson mit tettem érdekében, tanum rá Farkas András polgártársam, hogy pedig Szabad-Szálláson miként viselkedtem érdekében, tanum rá egyes polgárokon kívül két antiszemita kör.

Örömmel tolmácsoltam itt Budapesten az Önök érzelmeit, de biz azt Rác Géza ur nem nagy örömmel fogadta, hanem a Polónyi ur pártjától való félelmének adott kitejezést, emlegetve annak kitünő szónok voltát.

Ekkor megindultak erősen a mozgalmak a kormánypárt és a 48-as párt részéről, s én napról-napra sürgettem őt a részvételre, félvén, hogy legjobb erőink elszibbadnak a tetlenségben.

Mindig kísérő feleleteket kaptam és még itt, e szép kerületben, a mely érte annyit áldozott, mint ismeretlen ifjuért, nem tett semmit, addig más fészket keresve, ugyancsak járta Tolnát, Baranyát. Nem hallgatott ama kérésre sem, hogy önök megkerdezése előtt ne lépjen fel más kerületben, mivel bizalmatlanság jele volna.

Ez időtől fogva került engem, én pedig hűséges ebként futkostam utánna, épp ugy, mint az Önök megbízottjai.

Hogyan voltam hozzá s ezt igazolom azzal is, hogy midőn, hol a kormánypárt, hol a 48-as párt részéről meg-meg kíséreltek velem egyezséget, a »Függetlenség« szerkesztőségében (őt nem leltem itthon soha) minden alkalommal tanácsot kértem, hogy elmenjek-e ily tárgyalásokra, vagy sem?

Futkostam utánna, buzdítottam, bátorítottam, mert azt hittem, hogy habozása csakugyan a Polónyi párttól való félelmében rejlik, egyéb gyanunak még árnyéka sem-férközik szívünkhez.

A ki látta eljárásomat, engem sajnált, őt pedig saját elvtársai kárhözatták. Sőt egy ízben Verhovay Gyula ur előttem vont a kérdésre eljárása felett, s azt mondotta neki: »vagy lépj vissza, vagy tégy meg mindent, de ne játszal embereiddel.«

Hasztalan volt minden, ő csak habozott, míg én és önök közül sokan érdekében futkoskoztunk. — Nem csüggedtem, vártam, látha megváltozik. Biztam benne mindaddig, míg teljesen meg nem győződtem abban, hogy bizalmamat valamin az önökét nem igen veszi megtisztelőnek.

Végre elcsüggedtem reményemben, vissza akartam vonulni a hasztalan küzdelemtől, míg nem egész véletlenül újabb reménység szallta meg szívemet.

Egy napon (már nem emlékszem melyiken) véletlenül megtudtam, hogy Polónyi ur vissza lép, s hogy ennek kijelentése végett a Kun-szent-miklósiakat délutánra sürgönnyel fölhívta.

Rohantam a Függetlenségi szerkesztőségébe, tudatni az örömhirt, s abbéli reményemet, hogy Polónyi ur eljárása, esetleg, a közös zászló érdekében hozzánk téríti a Kun-szent-miklósiakkal együtt az egész 48-as pártot.

Ki mentem a Kun-szent-miklósiak meghizottjai elé, s kértem őket, hogy az esetre, ha Polónyi ur vissza lép, a zászló érdekében álljanak hozzánk. Mire ők kijelentették, hogy értekezésük után beszélni fognak velem e tárgyról.

Polónyi ur csakugyan vissza lépett, s a küldöttség kijelentette, hogy ha Szóke István ur sem fogadja el a jelölést, Rác urat teljes szívvél fogják támogatni pusztán a czélből, hogy a 48-as zászló, a mely közös szimbolumunk, porba ne hulljon.

Szóke ur nem fogadta el a jelölést, a Függetlenségi párt a kezünkben volt. Megbízást nyertem e körülménynek tudatásával és azzal, mikép jelentsem ki Rác Géza urnak, hogy a Kun-szent-miklósi 48-asok csatlakoznak hozzánk önzetlenül, csak a fuvarokról legyen gondoskodás, s hogy Rác ur azonnal menjen hozzájuk, a diadal teljes lesz.

E napon boldogabb ember nálam a földön nem volt. Rohantam a jó hírrel ugy a Függetlenséghez, mint dr. Rác Géza urhoz. Hisz a legjobban rettegett ellenfél kényre-kedvre meghódolt.

Rácz Géza urat nem találtam otthon, oda volt ekkor is máskerületben. Rettenetes izgalomban aludni sem voltam képes, mivel egyrészt az eredménynek végtelenül örültem, másrészt pedig remegtem, hogy nem talál megjönni.

Végre megérkezett. Midőn ezt megtudtam, siettem vele tudatni az antiszemita körben az örömhirt. Jelen volt Istóczy ur és Fényfy Kálmán ur.

Azt hittem, örömeben a nyakamba borul, hisz a rettegett ellenfélből olyan barát lett a mely minden bizonnal biztosítja diadalunkat.

Őnök is beismerik azt, hogy pártunk a 48-as párttal úgy elnyomja a kormánypártot, hogy nem egyhamar lesz kedve újabb kísérletekre.

Midőn hévvel előadtam neki e dolgokat olyan feleletet nyertem, mely után úgy éreztem magam, mint a kire derült égből csap le a villám.

Otört-hatolt, s kijelentette, hogy ő nem ér rá Kun-Szent-Miklóstra lemenni, s az öröm derüje helyett az ingadozás nyoma ült arczára.

Kezébe adtam a biztos győzelmet, ő eldobta azt magától. Leverten távoztam tőle, lelkemben azzal az irtózatos gyanuval, hogy Rácz Géza ur játékokat űz ezzel irrákkel.

Eszembe jutottak egyes elejtett szavai, melylyel tudatta, hogy ő gr Teleky urat kiméli, mivel, saját személye iránt hasonló ígéretet nyert e párt részéről is.

Tehát a felől biztos voltam, hogy e kormánypárttal már érintkezett. Tudtam, hogy beszédeiben főleg Polónyit támadta, holott elvégre e párttal még is csak közös zászlónk. Arra is Magyarország függetlensége van írva, mint a mienkre. Tehát közös veszély esetében inkább a közös ügyes pártot kell verni, mint a rokon pártot . . .

A gyanu irtózatos csemete, a mely csakhamar óriási erdővé nővi ki magát. Tisztában voltam magammal. Tudtam, hogy a kormánypárt attól remeg, hogy a két ellenzéki párt egyesülnifog.

Önkéntelenül felmerült a kérdés lelkemben, hát Rácz ur a kormánypárt diadalát óhajtana? Hát nemes pártját feláldozná a Molochnak talán tudva vagy öntudatlanul?

Nem, ezt én nem tűrhetem! A népbelondításban részese nem lehetek! Sokkal eszesebb embernek ismerem Rácz urat, mintsem azt tehetném felőle fel, hogy öntudatlanul játszik a kormánypárt kezére.

Kételyeimben megerősít Rácz ur amaz eljárása is, hogy míg tartani nem lehetett a két ellenzék egyesülésétől, lazán viselte magát, most pedig, midőn a kormány veresége az egyesülés folytán biztos lehetne, ugyancsak megmozdult.

Én nem akartam őt elítélni, de gyanura jogom van. Szabaditson fel a gyanu nyomása alól, azonnal övé leszek. Nemcsak én voltam s vagyok kétségbe iránta, hanem őnök is. Esküdjek meg dr. Rácz Géza ur előtt, hogy ő a kormánypárttal semmiféle egyezsége nem lépett semmi irányba, én őt megkövetem.

Eljárásom nyílt volt, mint e levél. A ki elolvasta, jó lélekkel igazat fog nekem adni.

Az embert elejtettem, de az elvet nem. Most pedig kijelentem, hogy én tőlem telhetőleg mindent megtezek olyan emberert, a ki a 48-as zászlóra irt szent eszméket hangoztatja.

Kossuth Lajos nagyhazánkfia tanácsát követem: «a két ellenzék ne keresse azt, hogy miben különbözik, hanem azt, hogy miben egyezik, és közös erővel lépjen fel a kormány ellen.»

Mi egyezünk a 48-as párttal hazánk függetlenségi eszméjében. Ez eszme vezérel engem Liptay Pál ur táborába. Hogy Önök mit tesznek, azt nem kérdezem, tudom, hogy tiszta lelkiismeretük után fognak indulni. Isten önökkel!

Tóth Péter,
választó-polgártársuk.

84 1881.

A galántai kerület t. választóihoz.

Ürnap elmélkedés.

Az elmúlt korban is voltak hatalmas nemzetek, virágzó ipar, kifejlett kereskedelemmel, tudománnyal és művészettel oly annyira, hogy a jelenkor, midőn buvárkodásai közben ráakad az elmúlt nagyság egyes roncsolt darabjaira, áhitattal szemléli és mint kincsét állítja fel a muzeumokba — példányképül — a jelen és jövő kor szánára.

Ezen hatalmas nemzetek nincsenek többé, az egyik lesöpörte a másikat a földszínéről; s miért?

Azért mert ezek ereje, nagysága egy egy önkény uralkodó zsarnok kezében összpontosulván, hatalma addig tartott, míg nálanál erősebb, hatalmasabb zsarnok vaspálcza össze nem törte.

Ádáz dühvel pusztítá egyik nemzet a másikat.

Történt azonban, hogy tizenkét szegény halászból alakult társaság vezére ezen jelszóval „Szeresd felebarátod, mint önmagadat“ megveté alapját az emberi keresztény társadalomnak.

A jelen korban, ezen szóban „társadalom“ összpontosul az emberiség összes hatalma.

A társadalomban a nemzetek kétféle alapszerződés által foglalhatnak helyet: 1-ször demokratiai, 2-ször monarchikus alapon.

Az első, az összes polgárok eszének, a második az uralkodó és alattvalói eszének és szívének alkotmánya.

Porba hull a királyi eszászári korona, elvész a nemzet, ha a társadalom alapelvét megsérti, ha véle ellenkezésbe jön: míg viszont felemelkedik minden, ha bár parányi kis nemzet, ha ezen jelszót megtartja, ha ezen hatalomban levő szövetségesekkel hivatását betölteni tudja.

Ezen jelszónak elengedhetlen feltétele „szorgalom, ész és takarékosság.“ Ezen feltételt kell kifejezni az alaptörvényeknek, melyek által az uralkodó alattvalóival szerződésre lép.

Ily alaptörvény számunkra az 1867-ik évi kiegyezési törvény, ez azon „belépti jegy“, mely által az emberi társadalomban az eurpai nagy nemzettestben mint hangadó tényező részt vehetünk; ezen belépti jegynél fogva a Szt. István koronájához tartozó országok és ő felsége örökös tartományai vezérszerepre vannak hivatva, — e nélkül — kivagyunk téve a sors bizonytalan szeszélyeinck.

Magyarország, ha megtartja az 1867-ki kiegyezési törvényt, az emberi társadalomban hű szövetségesére talál; ha kirúgja maga alól, legelső szomszédja legnagyobb ellensége, saját testvérei legdühösebb gyilkosai lesznek.

„Önállóság, függetlenség“ Magyarországnak törvényesen biztosított joga, igaz és lehet hogy ha koszorús költőnk e kívánsága „Legyen ember, minden ember és magyar, kit e föld (magyarföld) hord“ stb. valósul, és hogy ha ezek számát telepítések által megkétszerezi és ha czélszerű intézkedésekkel mindannyiát jólétre emeli, talán 100 évvel később kitűzheti e zászlót, ha t. i. egy millió katonája lesz hozzá, de valjon érvényre juttatja e akkor is, az még kérdés.

Melyik az a nagy hatalom Európában, a melyik az önállóságot, függetlenséget, szó szerinti értelemben alkalmazhatná!

Mindannyinak a közös társadalomba beolvadni és szövetségeseinek beavatkozását tűrni kell.

Boldog az a fejedelem, kit népe szeretettel környez, boldog az a nemzet ki, iránt fejedelme, atyai szeretettel viseltetik; ily együttes érzelem adja meg a vezérszerepet az emberi társadalomban.

Világos példa erre Oroszország sorsa, a fejedelem és népei a társadalom iránti alkalmazkodásban tele szedte magát a nihilismus tövisével, melynek sajtó sebei elől, a háboru vértengerében kerestek enyhülést — 200 ezer halottjába, két ezer millio hadi költségbe és a fejedelem életébe került a leczke idáig, mennyibe és mibe fog kerülni ezentul! Oly prófétai tehetség nincs a ki azt megmondhatná. Ég és föld pirosodtak a gyilkosok és gyujtogatok dühétől.

Másik példa Törökország sorsa. Hareban vitéz, kitartó, békében becsületes, komoly és mértékletes, de tunya és kevély, — szokásai erkölcei elütnek az emberi társadalom szokásaitól, erkölceitől és alapelvétől, az ő alapelve ugyan is „Szeresd felebarátod, mint önmagad“ helyett „Egy az Allah (Isten) és Mohamed az ő prófétája, csak a török igazhitű, a többi gya ur (disznó).“

Nem bánt senkit, de azért mégis nagy büne van, megsértette az emberiség alapelvét; azért el kell pusztulnia Európából és Azsiában is csak addig van maradása, mig — a civilizatio oda ér.

Ezen és más sok példából a napnál fényesebben belehet bizonyítani, hogy Magyarország ez idő szerint e nagy szavakat „Önállóság, függetlenség“ zászlajára nem tűzheti, tehát önkényt merül fel az a kérdés:

Honnét van az, hogy a „függetlenségi párt“ ezen nagy szavakkal, oly könnyelműen dobálodzik!?

Hát ez onnét van, mert a jelölteknek „voks“ az újságíróknak pedig „praenumerans“ kell.

A magyaremlernek különösen a ki gazdasággal foglalkozik, sem ideje, sem pénze nincs, különféle párt újságot hordatni és olvasni: tehát hardotja azt a melyik legolesőbb és a melyik az ő gusztusa szerint van írva. A ki milyen újságot olvas, olyan politikai elveket sajátít el.

Könnyű tehát kitalálni, hogy a magyaremler számára, — most, midőn három évi terméketlenség miatt termése nincs és ha van is az az **amerikai roppant konkurrencia** folytán olesó hát pénze még sincs, a **szolgabiro. jegyző, végrehajtó** pedig folyton bosszantja — legeslegjobb újság az, mely a kormányt szidja, tehát praenumerans lehet elég, „voks“ azonban nem lesz, legalább annyi mint volt, nem lesz.

Az elmúlt három évi országgyűlési időben 70 szavazattal rendelkezett a függetlenségi párt, most nem lesz, megmondom az okát, miért. —

Minden helyes gondolkozású képviselőválasztó, a ki az országgyűlés menetét figyelemmel kíséri, tudja, hogy sem a jövő három év alatt, sem az utána következő három év alatt, semmi néven nevezendő **közösügyi tárgyalás** az országgyűlésen előfordulni **nem fog**, mert az 1878-ban kötött szerződés csak 1888-ban fog lejárni.

Továbbá azt is tudja minden magyar polgár, hogy az 1867-ki kiegyezést mely egy részről a Sz.-István koronájához tartozó országok, más részről pedig ő felsége örökös tartományai közt köttetett, s melyet ő felsége a király szentesített, hogy azt **egyoldalulag az az, habár az országgyűlés többsége akarná is, Magyarországnak egyoldalulag fenbontani, a királyi szó szentségét ignorálni — forradalom nélkül nem lehet.**

Forradalmat előidézni pedig annyi: mint Magyarországot izekre törni, a magyar szabadság és alkotmány sirásója lenni, egy szóval Magyarország végvesztét előidézni.

A nemzetiségi képviselők közül azok kik „pánszláv“ törekvésekben a darabokra zuzott Magyarország egyes darabjait a panszlavismusban maguk részére megnyerni remélik — hogy ezek nem törődnek a forradalommal, ezt értem.

De hogy vannak magyar képviselő jelöltek kiket, **forradalmi viszketeg** bánt, ezt valóban nem értem. Ez legfeljebb olyan lehet, kinek a forradalomban **semmi veszteni** valója nincs.

Én mindig kértem az Istent engedné meg, hogy **Kossuth Lajos** nagy hazánkfa a magyar országgyűlésen részt vegyen; ilyen hazafinak a magyar parlamentben nem volna szabad hiányozni.

Tudom, hogy óhajom teljesülésének ellene áll az ő **historiai multja**, de ha ő legyőzve magában a keserőséget és dús tapasztalataival tanulmányozná sokat **szenvedett hazánk viszonyait** — megvagyok győződve, hogy **ő is** azt mondaná mit **Klapka** tábornok mondott, a ki önfeláldozó készségében és hazafiai szeretetében szinte egyike a forradalom **legkitünőbb hőseinek** és a ki **Cavour, III. Napoleon, Bismark,** szóval Europa leghiresebb diplomataival folytonos érintkezésben volt és van, — „**hogy Magyarország az 1867-ki kiegyezésnél ez idő szerint jobbat nem kívánhat és hogy az bizton elég Magyarország életerejének leghatályosabb kifejtésére**

Nem oly rég voltak mondva e szavak, az idén mondattak, január hó folytán; kár hogy e szavakat a függetlenségpárti képviselőjelöltek feljegyezni elfelejtették.

Ezt jegyezzék fel maguknak képviselőválasztó társaim, s a szerint intézkedjenek f. hó 27 én.

Kossuth 1881-ki évi június 15-én.

Szabados István.

Handwritten text, possibly a signature or name, oriented vertically.

W. H. A.

Handwritten text, possibly a name or title, oriented vertically.

Handwritten text, possibly a name or title, oriented vertically.

A "HON"

tehtäks merkintöisensä

Alkaneen

Budapest.

1887.

Germeszeg.

85.

Választó polgárok!

Képviselő választási küzdelembe pártom által felléptetvén, nem gondoltam, hogy a küzdelembe valamely párt aljas rágalmat használ!

Miután némely kortes azon hirt terjeszti, mintha atyám 1848-ban öletett volna: ki kell jelentenem, miszerint a ki ezt hirdeti, az **rágalmazó gazember!**

Ezen aljas rágalmak és gaz eljárása! tovább nem foglalkozom; nem én szégyellem, — de szégyelje magát a hirdető ezen hazugságért.

Különben itt nem atyámról, hanem rólam van szó!

Nyilt homlokkal állok önök elébe, választók! mondják csak egy tettemet, mi a szabadság az egyenlőség és testvériség ellen szól!

Nézzétek multamat; következtessétek jövőmet!!

Figyeljétek meg, kik vádolnak és kik üldöznek engemet; akkor meglátjátok, ki a nép barátja!

Válasszatok !!

Marosvásárhelytt, 1887. június 3.

Berzenczey István.

Concetetóni alegatori!

In lupta electorala pentru alegerile dietále am fost provocat prin partida mea a pasi ca candidat. Primind eu candidatura nam asteptat ca vro una din partidele sé va folosi de defaimari si calumniari în contra mea. Dar tocmai acésta s'a îutêmplat!

Cativa cortesi a latit scirea ca reposatul meu tata în 1848. ar fi lasat a ucide si macela ómêni! Sunt dar silit a declara ca acésta fama este o minciuna scornita de inimici mei si acela care latesce astfel de sciri este un om de nimic un strengar.

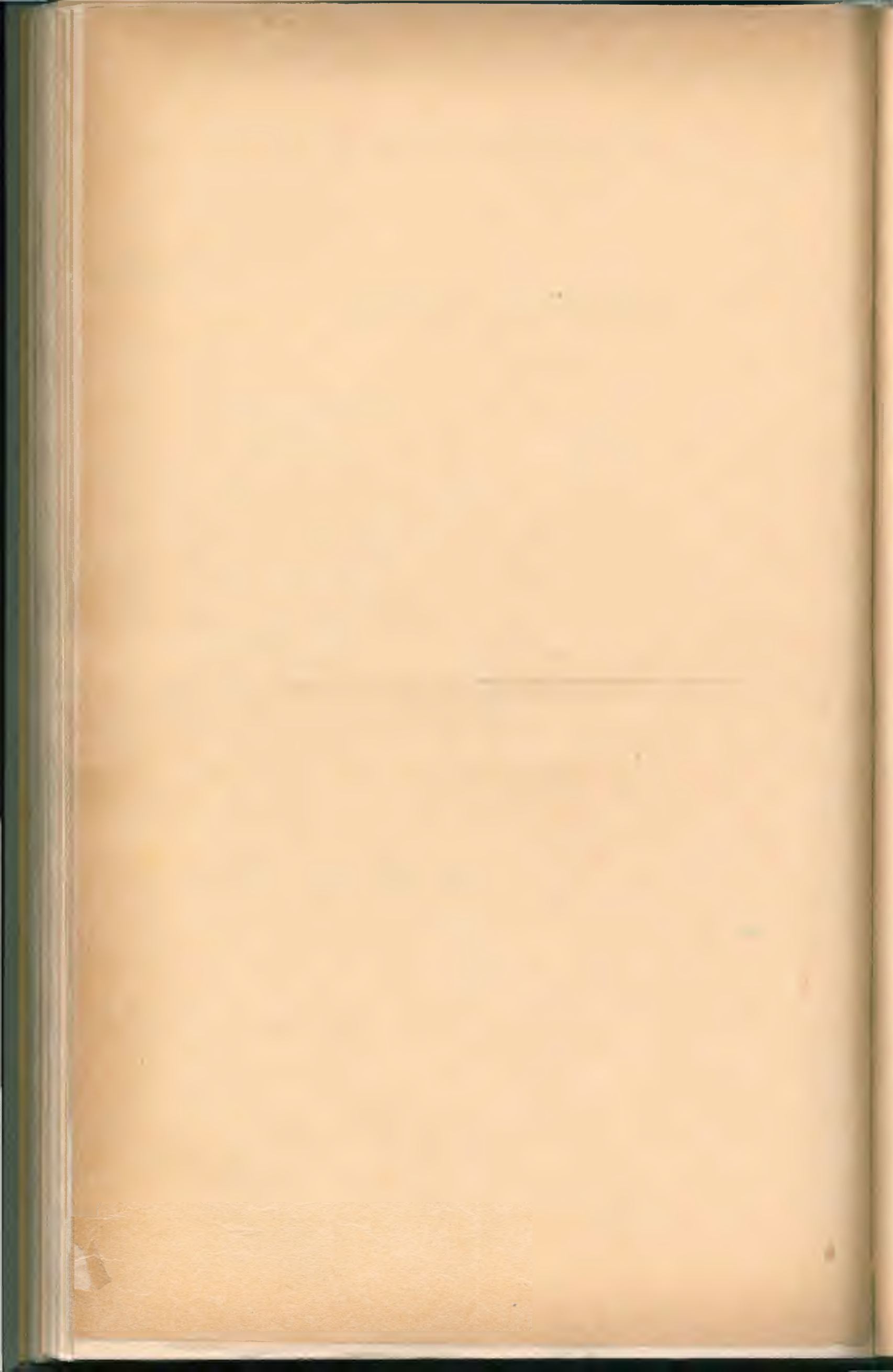
Nu me voiu ocupa mai departe cu astfel de defaimari, de jósitore chiar pentru acela care le latesce, caci fratilor alegatoril! nici nu este si nu póte se fie vorba de tatel meu reposat, ci vorba e de mine!

Ear eu pasiesc cu fruntea deschisa înnantea dvóstra. Cine me cunósce va trebui se merturisézca ca faptele mele a fost basate totedeauna pe egalitate, libertate si fratietate.

Aruncati o privire peste trecutul meu si judecati apoi pe omul si viitorul lui. Fiti cu luarea a minte ca **cinesu** aceia, cari me învinovatiescu, atuncea veti sci ca c'ne e prietunul poporului!

Alegeti !!

Berzenczey István.

87.

1878.

A gödöllői kerület tisztelt választóihoz!

Mint a szabadelvű pártnak képviselő-jelöltje nem tehetem, hogy vesztegetésekkel, tiltott befolyások felhasználásával, s különösen az 1874-iki 33-ik t. cz. 96. és 97. szakaszainak megsértésével a képviselőség magasztos hivatásának elnyerésére szükséges többséget magamnak biztosítsam, nem tehetem, hogy a választók egy részét etetés, itatással pártomra hódítani megengedjem.

Ha a tisztelt választók előtt ismert pártállásomból kifolyó eddigi magatartásom, az általam nyíltan vallott, és a hozzám minden érdek nélkül hazafias indulatból csatlakozott választók által osztott s helyeselt elvek nem képesek a Gödöllő választó-kerület polgárainak többségét részemre biztosítani, — ugy én a fent érintett tiltott eszközök, s hivatalos befolyások felhasználásával a kerületi választók meggyőződésének nyilvánítását meghamisítani nem akarom; mert ily esetben én a nemzet képviselőinek sorában azon öntudattal, hogy a kerület választói többségének szabad, és senki által nem befolyásolt elhatározásából megválasztott országos képviselő vagyok — helyet nem foglalhatnék.

Az országos képviselő-választás — a legszebb és legfontosabb alkotmányos jog, — s meggyőződésem szerint minden választónak szent kötelessége, ezen lényeges polgári jogot józanul, mentten minden rábeszéléstől, komoly megfontolás mellett gyakorolni, és szavazatát arra adni, a kiről meg van győződve: hogy minden mellékérdekek mellőzésével egyedül a hon javára fog és képes működni.

Szemben a kerületben tapasztalt választási mozgalmakkal, kénytelen vagyok választóim iránti tiszteletem tanuságául, — más részről anyagi áldozatok kikerülése végett — a szabadelvű párt képviselőjelöltségétől ezennel visszalépni.

Fogadják a tisztelt választók őszinte hazafiui tiszteletem, és állandó ragaszkodásom kijelentését, és tartsák meg nagyrabecstült szives hajlamaikban

Kelt Főton, 1878. aug. 6-án.

hálás polgártársukat:

 Bossányi László.

1878

Dr. Ballagi Géza

Dr. BALLAGI GÉZA

RAKOSKERESZTÜR
14/8
78

RAKOSKERESZTÜR

13. Lásd az első lapokat a független
ségi párt 1878. jun. 26-án kelte kiáltványában.
Hatallan orvosi nyomorúság! B. C.

Pf.

1878.

A gödöllői választókerület igen tisztelt polgáraihoz!

Miután a függetlenségi központi végrehajtó bizottság által eme kerületi bizottság elnöke és többek megkeresése folytán képviselőjelöltül felléptetni szerencsés vagyok, felkérni bátorkodnám ez alkalkalommal a gödöllői kerület választó-polgárait, hogy a kitűzött nagy célnak érdekében pártunk zászlója alá sorakozni sziveskednének.

E nagy cél: Magyarország önálló állami léte, függetlensége. **„Magyarország legyen egy, önálló független magyar állam, mely minden idegen beavatkozástól menten intézze minden ügyeit, mely teljes önállósággal birjon a polgári közigazgatáson kívül a hadügy, pénzügy, külképviselet és a közigazdaszat minden ügyeiben“**, mert meg vagyok győződve afelől, hogy független állami lét nélkül nincs biztosítva számunkra nemzeti lét, nincs biztosítva sem szellemi fejlődés, sem anyagi gyarapodás. Visszaszerezni hazánk állami önállóságát és függetlenségét volt ekkoraig s lesz a jövőben is ernyedetlen törekvésem; nemesak eszményképem ez, melyet soha szem elől nem tévesztek, hanem oly cél, melynek az adott helyzet és viszonyokhoz képest lépésről-lépésre megközelítését s kedvező pillanatban teljesen megvalósítását politikai tevékenységünk legfőbb feladatául tekintek.

Meg akarom szüntetni ehhez képest a fennálló közösügyi rendszert, eltörölni az 1867-ik évi XII. törvénycikket, a hadsereg közösségét, a közös kormány és delegációk intézményeit, helyreállítani az 1867-ben megállapított s épen most még kedvezőtlenebb módon megújított nemzetgazdaszati szerződések megváltoztatásával, Magyarországnak teljes önrendelkezését a bank, vám, fogyasztási adók és mindennemű gazdaszati ügyekben.

Be van bizonyítva a lefolyt évtized összes történelme által, hogy a fennálló

közösügyi alapon hazánknak boldogulása lehetetlen. E rendszer mellett oly nagy terhek nehezettek az ország vállaira, hogy azokat elviselni képtelen, s ugyanazon rendszer által meg van fosztva az eszközöktől, erejének oly nemű fokozására, hogy terhét könnyebben elbirhassa; meg van akadályozva abban is, hogy állami intézményein, midőn az épen e célból szükségesnek mutatkozik, a kellő változtatásokat megtehesse. Így példával bebizonyult, hogy a hadügynek mostani költségei messze túlhaladják Magyarország anyagi erejét, de a közösség lehetetlenné tette mindekkoráig, hogy akár a létszám, akár a szervezet módosítása által ebbeli terhén könnyíthessen. — Magyarország e rendszer mellett nem folytathat saját érdekeinek megfelelő külpolitikát s még csak mérlegbe se vetheti saját akaratát, mert, mint a nemrég megszavazott 60 milliónyi nitel ügye bizonyítja, nem az országgyűléstől, hanem a felfelé tehetetlen, lefelé jogbitorló delegációtól függ megadni vagy megtagadni a külügyi actiónak eszközeit. Ennek folytán törént az, hogy a nemzet kívánságai az orosz-török háboru alkalmával semmibe se vétettek, hogy oly politika követtetik, mely a nemzet létérdekévei és egyhangulag nyilvánított óhaj-tásával homlokegyenest ellenkezik. E rendszernek kifolyása az is, hogy az új kiegyezés a bank, vám, fogyasztási adók s a többi nemzetgazdaszati ügyekben akként jött létre, hogy az ország még az eddiginél is sanyarubb anyagi helyzetbe jut. A nemzeti önállóság vagy alárendeltség két ellenkező rendszer, mindeniknek meg van a maga logikája; azok, kik beleérték magukat hazánk helyzetének akként való felfogásába, hogy ez ország a valódi önállóságot igénybe nem veheti, ellentétet kell, hogy lássanak a gazdaszati önállóság s a változatlanul

fentartandó közjogi korlátolt állapot közt, s e felfogás által tereltettek kezdettől fogva oly irányba, hogy az országnak legfontosabb anyagi érdekeit feláldozzák.

A közösügyi rendszer mellett lefolyt tiz év az egységes osztrák birodalom rendszerének irányában való visszaesésnek is csalhatlan bizonyítékait állítják eléünk. Nem az volt-e mondva 1867-ben, hogy az akkori kiegyezés elfogadandó, mint az abszolút rendszerhez képest kétségtelenül nagy nyereség, mely nem zárja ki állami önállóságunk további fejlődését; és ime, most azt halljuk, hogy az 1867-ki rendszer oly alapot képez, mely szent és sérthetetlen, melyet megbolygatni többé nem lehet. 1867-ben világosan kimondatott, hogy az ország rendelkezési jogai a nemzetgazdászati ügyekben teljes épségökben maradnak, s nem azon felfogás lett-e most már tulnyomó, s nyilatkozott a megkötött új kiegyezésben, hogy nemzetgazdászati önállóságunk nem egyéb, mint utopia. Már az 1867-iki formáknak az ország önállóságával ellentétes irányban való módosulása is észlelhető. Nem láttuk-e, hogy a delegatio magához rántotta az intézkedést oly tárgyban is, mely felállításával alkalmával hatáskörébe nem foglaltatott, t. i. a béke és háboru feletti határozást? Nem láttuk-e maguknak az 1867-iki törvényeknek mellőzését, kijátszatását s egyszersmind a közös birodalom eszméjének érvényesülését akkor, midőn a 80 millió bankadósság ránk tukmáltatott? S Magyarországnak a közösügyes rendszer keretében való összes mozgalmá azon nagy jelentőségű nyilatkozatra bátorította nemrég az osztrák pénzügyministert, hogy ha nem éretett is el ez alkalommal Auszriának közjogi térére is irányult némely törekvése, bebizonyult az, hogy a fennálló rendszer oly alapot képez, melyen bizton lehet várni a birodalmi egység, azaz hazánk önálló államisága enyészetének tovább fejlődését.

A küzdelmet ezen, hazánkat a legsanyarubb helyzetbe sülyesztő, nemzetünk erejét megzsibbasztó, és mint sajnos tapasztaljuk, már helyes gondolkodási módját is megmételvező rendszer ellen fogja pártunk jövőre is legfőbb feladatának tartani, nem ismerve csüggedést a miatt, hogy elveit ekkoráig gyakorlatban is érvényesítenie nem sikerült.

A küzdelem, melyet mi folytatunk, egy

keletű a magyar nemzet negyedfélszázados életharcával, azon néhány év, mióta mostani alakjában folyik, ama nagy nemzeti küzdelemnek csak egy kis részlete. Nem szünhetik az meg, sőt meg sem szakadhat mindaddig, míg e nemzet nem mond le önmagáról.

S mi teljes mértékben birunk azon hivatás öntudatával, hogy működésünkkel nemzetünknek a létért való hagyományos küzdelmét s az önálló állami léthez való jogának folytonosságát tartjuk fenn. De érzi s tudja azt e honnak minden fia, hogy **meghuzhatnák nemzetünk felett a lélekharangot abban a percben, melyben megszűnnék létezni keblében oly politikai párt, mely a nemzeti függetlenség zászlóját lobogtatja.**

E működésünkre nézve nem látok akadályt az Auszriával létrejött új kiegyezésben sem. Megnehezült hazánk helyzete kétségtelenül, megmérhetlen anyagi károsodás s nemzetünk eddigi jó hírneve és tekintélyének esorbulása fog e kiegyezés folytán bekövetkezni. De mégsem oszthatjuk azon felfogást, melyet a legújabb történet dolgok miatti elkeseredés sugall, hogy t. i. hasztalan minden küzdelem, mert a következő tiz év lefolyása alatt Magyarország sorsán segíteni nem lehet.

Az 1867-ben létrejött közjogi helyzet ezen új nemzetgazdászati kiegyezés által nem változott; szőnyegre hozható az bármikor, s ha megváltoztatni sikerül, akkor az természetszerűen vonná maga után a bank, vámszövetség, fogyasztási adók s a többi közgazdászati kérdésekre nézve most létrejött kiegyezésnek is megváltoztatását. Mi soha nem ismertük el azon nézetet, hogy az 1867-iki közjogi intézkedések kétoldalu nemzetközi szerződést képeznek, melyet csak a két fél beleegyezésével lehet felbontani.

Nem egyebek azok, mint egyszerű törvények, melyeket bármelyik fél eltörölhet s akkor létezni mind a két félre nézve megszűnnék. Mihelyt a magyar nemzet, illetőleg a magyar országgyűlés a fejedelm hozzájárulásával elhatározza a hadsereg közösségének megszüntetését, a mi természetszerűen maga után vonja a közös kormány és delegatio, mint azontul felesleges intézmények, eltörlését: oly gyökeresen megváltozik azonnal a Magyarország és Ausztria közt jelenleg fenn-

álló viszony, hogy az ennek keretében többé egyáltalában nem illő közigazgatási új kiegyezés hatálya sem maradhat fenn tovább.

S a kérdéseknek ezen legfontosabbika a hadsereg kérdése, tüzetes tárgyalás alá jő a legközelebbi országgyűlésen. A véderőről szóló 1868-ik évi XL. törvényeikk értelmében már a mult 1877-ik évben javaslatokat kellett volna az országgyűlések elébe terjeszteni a hadsereg megállapított létszámának továbbra is meghagyása vagy megváltoztatása iránt. A létszám kérdésével oly szoros kapcsolatban vannak a hadügyre vonatkozó összes ügyek, hogy ezeknek elintézése az egész hadügyi állapotnak s magának a közözügyi rendszernek gyökeres megváltoztatását vonhatja maga után. Ismét napirendre kerül tehát a Magyarország és Ausztria közti viszony már a fennálló törvényes intézkedések által megszabott sorrend szerint; törekvésünknek főfontossága tárgyra, a magyar hadsereg kivívása, az előtérre lép.

Nem akarunk a jövőnek részletes programot készíteni, nem akarjuk a nemzetet baljóslatokkal rémiteni, de nem titkolhatjuk el mély aggodalmunkat a fölött, hogy pénzügyi helyzetünk immár odajutott, hogy a katasztrófát e tekintetben hosszabb ideig alig fogjuk kikerülhetni; s enné könnyen fejlődhetnek ki ismét oly kérdések,

melvük állami létünket s Ausztriához való viszonyunkat közelről érintik.

De az államélet rendes feladatai s a nálunk még rendezésre váró számtalan országos ügy folytonosan szolgáltat alkalmat arra, hogy valamint a nemzeti önállóság, ép úgy a polgári szabadság s nemzetünknek szellemi és anyagi gyarapodása érdekében szót emelhetünk. A kiknek küzdelmét mi, tehetségünkhez képest s az adott viszonyok korlátai közt, de mint egyenes ágon leszármazott utódaik folytatjuk, a nemzeti önállóság régibb s újabbkori hiveinek zászlaján mindenkor ott állott fölírva a nemzeti szabadság mellett a polgári és lelkiismereti szabadság is. Ez, a teljes jogegyenlőség és az önkormányzat, ellentállás a bárhonnai jövő szabadságellenes kísérleteknek, képezi programunkat a belügyi kérdésekben.

Hazánk polgáraitól, nevezetesen azoktól, kik ez idő szerint a választói jogot gyakorolják, függ annak lehetősége, hogy elveink érvényre emelkedhessenek. Ha többségre jutunk az országgyűlésen, akkor elveink s törekvéseink a gyakorlati kivitel stadiumába lépnek; ha számban gyarapodunk, hatályosabban fogunk működni nagy célunk elérésére; de bármikép kerüljön is ki pártunk a választásokból, teljesíteni fogja minden körülmények közt a maga kötelességét.

Mind ezeknek úgy ezen választó kerület községenkinti közös sérelmeik orvoslása lehető elintézésére és keresztülvitelére magamat ajánlani bátorkodom.

Kelt, Gödöllő Julius 28-án 1878.

Jánosy Rezső

gödöllői választó kerület függetlenségi képviselő jelöltje.

DE BALLAGI GEZA

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

January 1911

Faint text below the date, possibly a name or address.

89.

L

1881.

GULNER GYULA képviselőjelölt

BESZÉDE

a gödöllői választó-kerület 1881. május 8-án tartott ellenzéki értekezletén.

Mélyen tisztelt uraim! tisztelt barátim!

E megszólítással lépek az önök nagyrabecsült meghívása folytán e jeles kerület értekezletének színe elé. Érzem, hogy tehetem ezt bátran, mert nem csak hogy egy és ugyanazon megyének vagyok én is gyermeke, nem csak hogy e kerületben lakó kitűnő férfiak nem egyikének őszinte barátságával vagyok megajándékozva, de mert e kerület lakosságának rokonszenve és kegyes jó indulata már nem egyszer jutott nekem érdemtelenül is osztályrészemül. Most érzem igazán, hogy az emberi szó véges és tehetetlen magasztos pillanatokban visszaadni azt, a mit érezünk; most kérném a gondviselést, hogy adjon nekem ékesszólást, méltóképen kifejezhetni legbensőbb köszönetemet. Ámde csak egyszerű szavak azok, melyek rendelkezésemre állanak, s én csak ezekkel mondhatom önöknek: fogadják legőszintébb hálám kifejezését, s mindannyian baráti jobbjom kézszorítását.

A jelen országgyűlés t. uraim végnapjait éli s önök ez értekezletben azért gyűltek össze, hogy tömör párttá szervezkejenek ama nagy pillanatra, midőn a szavazó asztalhoz kellend lépniök s gyakorolniok ama souverain jogot, mely az ország sorsának intézésében, alkotmányunk értelmében, a képviselő választások alkalmával minden egyes szavazó polgárra visszaszáll; azért gyűltek össze, hogy meghallgassák politikai nézeteit annak, a kit nagyra-becsült bizalmukkal megajándékozni akarnak; én pedig azért állok e helyen, hogy teljesítem kötelességemet, mely sem több sem kevesebb, mint hogy feltárjam önök előtt leplezetlenül politikai nézeteimet, politikai meggyőződésemet.

Az ország helyzete súlyos, bármerre tekintünk szét e hazában, bárhol vizsgáljuk közállapotainkat, vajmi kevés az, a miből megnyugvást és reményt merithetünk; de — fájdalom — annál több a mi a pusztulás, hanyatlás és elszegényedés kétségbevonhatlan jelensége gyanánt mutatkozik mindenfelé.

A mezei gazdálkodás, népünk ez ősfoglalkozása az ország igen nagy részében hanyatlóban, azon szerencsétlen közgazdasági politika, mely míg kelet felől a nyers termények behozatalának szabad kaput nyitott, addig másfelől Europa nyugati nagy országaiba nyers terméyeink kivitelének megnehezültét eredményezte, — ön súlylyal nehezedik mezei gazdasági viszonyainkra; kereskedésünk vagy nincs, vagy ha van jobbadán idegen kezekben, gyenge iparunkat előli az osztrák ipar sokkal erősebb, sokkal hatalmasabb versenye s mindezekhez járul, hogy a közterhek évről évre szaporodnak a nélkül, hogy az ország termelő ereje és adóképesége emeltetnék; látjuk az egészséges középosztálynak — a nemzet sorsára és erkölesi súlyára mindenkor döntő befolyást gyakorlott eme tényezőnek — rohamos pusztulását. evvel szemben a proletár elem ijesztő mérvű felszaporodását és a munkás osztály nyomorát: roszul művelt föld, drága tőke, hiányosan felszerelt gazdaságok, pusztító uzsora, fűvel benőtt gyárudvarok, becsukott iparos bolt-ajtók, dobpergés az ország nagy részében. — ez uraim rövid, de igaz vonásokban hű képe Magyarország mai közgazdasági állapotának, ez uraim rövid, de igazi vonásokban valódi eredménye a mostani kormány politikájának!

Ámde ez elszomorító jelenségek nem egyedül az anyagi téren mutatkoznak csak, de látjuk a most folytatott politikának sorvasztó hatását abban is, hogy míg csak egy évtizeddel ezelőtt Magyarország minden polgára valódi lelkesedéssel tudott hevülni politikai meggyőződéseért s az alkotmányos intézményekért, ma már inogni látszik a hit és bizalom saját erőnk, saját fejlődési képességünk, saját alkotmányos intézményeink, sőt a kibontakozás lehetősége iránt is; és ez t. uraim nem véletlen szeszélye a közvéleménynek, ez mélyre ható okoknak következménye, mely csoda volna, ha nem így volna. — Nemzet, mely kormányát oly lelkesedéssel és bizalommal vette körül, mint a magyar nemzet mostani kormányát körülvette ez előtt több mint 6 évvel; nemzet, mely e kormány kezében minden jó reményt összetörni látta, mely kénytelen volt megérni, hogy legfontosabb, legkiválóbb érdekei, idegen érdekek szolgálatába hajtattak; mely látta, miként vezetik félre, miként játszák ki osztatlan közvéleményét, mint ez a boszniai kérdésben és a közgazdasági kiegyezéseknél történt; nemzet, melytől az államkormányzat csak áldozatokat tud követelni s javulást bármire keressen is nem talál; s midőn látni kénytelen, hogy azon kormány mely arra vállalkozott, hogy az ország pénzügyeit rendezze, a régiéken felül már csinált 400 millió forintnál több újabb adósságot s szaporította a közterheket már-már elviselhetlen magasságig s a végeredmény még is az, hogy az állami költségvetés hiánya majd 30 millió ftra emelkedik, — **ez a nemzet** t. uraim ennyi csalódást, ennyi megpróbáltatást csoda volna, ha egy könnyen kiheverhetne, feledhetne.

És én ezt tartom nagyobb, ezt tartom komolyabb bajnak, mert anyagi és pénzügyi bajokat szerencsés fordulatok idő multán elenyésztehetnek, ámde a hitén, erkölcsi erején és politikai hivatásának öntudatán ejtett csorbákat, megsínyli a nemzet hosszú időközön át, megérzi egy emberöltő korszakon is keresztül!

Nem titok önök előtt t barátim, hogy én e kormányhoz azon pillanattól kezdve, a midőn annak irányát és politikáját meggyőződésemmel össze nem férőnek s az ország érdekeire nézve károsnak és veszélyesnek láttam, — **ellenzéket képeztem és ellenzéket képezek ma is**; — azon időben kezdetem igénytelen politikai pályámat, midőn a nemzeti aspirációk s az eszmék melletti lelkesedés lángja még magasán lobogott, ott voltam azon táborban, melynek egyik kiváló disze e kerületnek — fájdalom — oly korán elhunyt jeles képviselője, boldogult **Beniczky Ödön** is volt, — és nekem jól esik konstatálnom azt, hogy talán egy láthatatlan szellemi kapocs összetartó erejénél fogva pályám kezdetétől, mindig ugyanazon politikai állást foglaltam el a közéletben és a törvényhozásban, a melyen az önök jeles képviselői is állottak.

Én t. uraim az **1867-ben megkötött közjogi kiegyezést úgy annak megkötésekor, mint ma is, nem tartottam és nem tartom az ország élet-érdekeire teljesen kielégítőnek és nem tartom véglegesnek sem**; de azon meggyőződésben vagyok, hogy annak a mai általános európai viszonyok közötti megváltoztatása ez idő szerint a politikai lehetetlenségek sorába tartozik, s míg erről így vagyok meggyőződve, nem kevésbé komoly meggyőződés az is, hogy felelősséggel járó politikai hibát követnék el, ha az ez idő szerint egyedül lehetséges — elismerem és ismétlem nem kielégítő — de most nagy rázkódások nélkül mással fel nem cserélhető közjogi viszony helyett azt ajánlanám az országnak, **hogy valaszsa a bizonytalanságot s esetleg engedjen kisiklani kezeiből minden politikai befolyást és önállóságot, melylyel legalább szorosán vett belügyeiben ez idő szerint rendelkezik.**

Ha pedig a mi politikai befolyásunktól távol álló, de az európai viszonyok alakulására döntő súlylyal bíró s bármikor bekövetkezhető események e kérdést a keresztül vihető napi kérdések színvonalára emelik, biztosíthatom önöket, hogy — mert az én szívemben is megmásíthatlanul élnek azon aspirációk — **ez eszme harcossai között fogjak feltalálni az én nevemet is.**

Ma azonban két dolgot tartok első sorban hazafiúi kötelességnek: az első az, hogy igyekezzünk visszaállítani a hitet és bizalmat önmagunk iránt, igyekezzünk betölteni azon tátongó űrt, mely a nemzet közvéleménye és a parlamentális kormányrendszer között

a mostani kormány végzetes politikája miatt képződött, és igyekezzünk helyreállítani a nemzeti élet erkölcsi világában megingatott egyensúlyt; — a másik pedig, mit első rendű kötelességnek tartok, hogy iparkodjunk minden áron anyagi bajainkon segíteni, iparkodjunk meggátolni, hogy azon politika folytatható legyen, melyet a mostani kormány és pártja követ, s mely alig áll egyébből, minthogy újabb és újabb adók szavaztatnak meg, kölcsönökre, adósságokra újabb és újabb adósságok halmoztatnak a nélkül, hogy gondoskodás és hatékony intézkedések történének oly irányban is, hogy az ország e roppant áldozatokat és terheket elviselni képes is legyen.

Ez az, a minek folytatását megakadályozni napjainkban én első sorban tartok hazafiúi kötelességnek, s az égető kérdések megoldandó feladatának.

A mostani kormány és pártja elvesztette, eljátszotta létjogát, a mire vállalkozott: az ország pénzügyeinek rendezése, s a minek jelszava alatt meghódította magának ezelőtt 6 évvel a közvéleményt, ez munka összetört kezeiben nem csak, de ha tekintjük, hogy kormányzata alatt az adókat mintegy évi 18 millió forinttal emelte, újabb tömérdek államadósságot csinált, eladott és elad egy csomó államjóságot, egy szóval felhasználta és kihasználta minden segélyforrást s a deficit még is állandó, még is oly magas, — joggal mondhatjuk t. Uraim, hogy az államháztartás egyensúlyának helyreállításától ma talán távolabb állunk, mint valaha.

Mit várhatunk még a mostani kormány és pártjának politikájától, mely a nemzetet életérdekeiben érintő két oly nagy kérdésben, mint a keleti kérdés és a közgazdasági kiegyezés, nemesak hogy szembekeletelt játszott a nemzet közvéleményével, de éppen ellenkezőjét tette annak, a mit önmaga ígért s a nemzet közvéleménye parancsolt; mit várjunk tőle, midőn látjuk, hogy szabadelvű ezime daczára nem riadt vissza a közszabadságot sértő cselekvényektől sem s nem egyszer hatásukban reactionárius javaslatokat szavaztatott meg? Mit várjunk, midőn látjuk, hogy politikájának nincs egyéb vezéreszméje, mint-hogy a hatalmat kezeiben megtarthassa, de érzéketlen a nemzet valódi szükségletei iránt, politikája nélküli az átgondoltságot, kapkodás, tervtelenség és felfújás jellemzi minden munkáját? Ez azon politika t. Uraim, mely életerős nemzeteket is elsorvasztani képes, s ennek folytatását megakadályozni tartom én a nemzet elsőrendű szükségletének.

Szigoru lelkiismeretes takarékoság minden téren, határozott tartózkodás minden kalandos külpolitikai irányzattól, a jogrend uralmának biztosítása úgy az igazságszolgáltatás, mint a közigazgatás terén, a valódi szabadelvűségnek megfelelő törvényhozási intézkedések a culturalis fejlődés mezején, hatályos jogvédelemben való részesítése az állampolgároknak a pénzügyi kormányzat visszaélései és zaklatásai ellen, a mezei gazdaság, hazai kereskedelem és ipar lelkiismeretes felkarolása és támogatása, — egy szóval egy öntudatos s a nemzet érdekeit szolgáló közgazdasági politika, — ezek t. Uraim nagy vonásokban az eszközök, melyek e sokat szenvedett nemzetnek — lassan bár, de biztosan — egy jobb jövő korszakát megnyithatnák.

És ezekben, higgyék meg nekem, benne vannak azon előfeltételek is, melyek egy ország politikai önállóságának alapjait képezik. Szegény és koldus nemzet politikai függetlensége mindenkor játék volt és lesz a hatalmasabb és erősebb szomszédok kezében, — míg egy anyagilag rendezett, s intézményeiben a művelt államok sorába emelkedett nemzet állami függetlensége a história tanúsága szerint mindenkor csak a kedvező alakulás, mindenkor csak idő kérdése volt, — és az lesz.

Nekünk magyaroknak meg kell tartanunk e hazát a **magyarok hazájának**; — nekem legalább nem elég, hogy itt legyen egy ország, bár a világ minden szabadságával megáldva, ha az nem magyar! Én azt is biztosítani akarom, hogy e földön, a hol minden röget vérrel szereztek meg, minden röget vérrel és bölcseséggel tartottak meg, a **magyar allameszmének** uralma örök időkre kétségbe vonhatatlan legyen, és ezt erős hitem és meggyőződésem szerint csak úgy érhetjük el, ha mi, kik fajrokon nélkül állunk egy egész világrész közepette, kiket mint a tengerbe vetett sziklát a habok, úgy csapkodnak egyfelől a német, másfelől a szláv nemzetiségek hullámcsapásai, ha mi **nem koczkáztatva semmit,**

lépésről-lépésre haladunk és emelkedünk a nemzeti jólét és művelődés lépcsőjén felfelé, — megtartunk minden talpalatnyi tért és bármily csekélynek látszó vívmányt, melyet a magyar **nemzeti politikának** és állameszmének meghódítani sikerült; szívósan és görcsösen ragaszkodunk minden kis joghoz, mely a mienk, s a melyre nemzetünknek szüksége van; megmérjük erőnket s a mit birunk tétova nélkül megalkotjuk, de a mit nem birunk, annak kedvező idejét bevárni tudjuk: **hittel jövődonkben és öntudatával politikai hivatásunknak!**

Ez azon politika t. Uraim, melyet én igazi magyar, igazi nemzeti politikának nevezek s a mely egyedül képes előkészíteni a talajt arra is, hogy alkalmas viszonyok és alkalmas idők egykor az ország politikai önállóságának feltételeit megteremthessék.

Ámde ezen politika a mennyire távol áll a mindent könnyen, hogy ne mondjam könnyelműen koczkáztató szélsőségektől, éppen annyira elítéli a mostani kormány és pártjának kishitűségét és rövidlátását, mely a nemzet valódi szükségleteinek felismerésére vagy eljutni sem tud, vagy azon segíteni nem bír és nem akar.

Íme t. Barátim ez az én politikai hitvallásom, talán nem ragyogó, nem csábító, de becsületes, mert nem ígér többet, mint a mennyire a helyzet feljogosít.

Multam nyitott könyv, olvashat benne bárki is, a kit érdekel, nincs okom pirulni rajta, mert a közpályán tetteimnek rugója soha sem volt más, mint hazám felvirágzása és boldogsága; sem pártot, sem embert nem szolgáltam soha; meggyőződésemet függetlenségét nem áldoztam fel senkinek; tettem azt, a mit lelkiismeretem és meggyőződésemet parancsolt s ezt fogom tenni ezentul is, bármily alakulással, bármily pártviszonyokkal és bármily helyzettel álljak is szemben.

A képviselő és választó-kerülete között a mulékony rokonszenvennek egy erős szellemi kapcsolás kell izmosodnia: — nem lehet e viszony áldásos másként egyikre sem, hacsak érzelmeikben nem képeznek **egy szívet két kamarával, de egy dobbanással, egy érzellemmel**; és ha önök t. barátim — meghagyva meggyőződésemet és elhatározásom függetlenségét — úgy találják, hogy az én nézeteim az önökéivel ugyanazonosak, ha azt hiszik, hogy az én csekélységem az önök meggyőződésének hű tolmácsa lehet, ha úgy találják, hogy a kerület érdekeinek megóvását az én kezeimbe bizalommal tehetik le, — s bennem megtalálták azt, a kit kerestek: ez esetben itt állok rendelkezésükre, a felajánlott jelöltséget elfogadom.

V. Kovách László körmanypárti képviselőjelöltre szavaztak az
1878. aug. 7-én megejtett képviselőválasztás alkalmával a
következő választó polgárok.

I. negyed.

Bács Nándor	Jablonszky Sándor	Reiner József
Balla Gábor	Junyák Antal	Simonyi Antal
Id. Balla Antal	Kardos Károly	65 Sléizinger Gyula
Berger Lázár	35 Kardos János	Smér Dávid
5 Bodi Ferencz	Keczel Antal	Schönfeld Márton
Bognár Dónát	Kékesy Kálmán	Schönfeld Sándor
Borhy Kálmán	Kern József	Schönfeld Fülöp
Bronner Mór	Klein Marton	70 Spitzer Adolf
Chilkó Alajos	40 Koch Ábrahám	Spitzer László
10 Csathó Ferencz	Kohn Mór	Spitzer Jakab
Csathó Ödön	Kohn Adolf	Staud János
Cservencz Jakab	Kohn Emánuel	Stenszky József
Csizmazia László	Kohn Antal	75 Sveticska Ede
Fehér Mihály	45 Kohn Ignácz	Szabó Ignácz
15 ifj. Deszka Antal	Koller János	Szabó István
Deutsch Eliás	Koszmári Ferencz	Szalav János
Deutsch Salamon	Koszmári János	Szánthó János
Dollenez Konrád	Körösi József	80 Szávoszt Frigyes
Fehér Kálmán	50 Krausz Jakab	Silbermann Károly
20 Fischer Eliás	Kurecz József	Sonnenstein Hermann
Freiberger Vilmos	Lettinger Hugó	Téven Zsigmond
Fried Károly	Lipkay Kálmán	Ujhelyi Géza
Gosztonyi Béla	Makra Mátyás	85 Ungerleider Gábor
Guttman Sámuel	55 Maticsek János	Varga Antal
25 Gyémánt Ignácz	Medveczki Nándor	Veigenszám Ferencz
Györki János	Özsterreicher Dávid	Veisz Markus
Györki Imre	Percz Károly	Veisz Gábor
Halmóczki Imre	Plander Pál	90 Veisz József
Hermann Zsigmond	60 Poczik Miklós	Vezekényi István
30 Hirschl Salamon	Poczik András	Vozári Tamás
Horner Gusztáv	Polereczky Alajos	Zombori Fülöp

II. negyed.

Adler Zsigmond	Deutsch József	Henrich Tádé
95 Almásy Vince	115 Dienes Ignácz	135 Herczfelder József
Bakaisz József	Domonkos Lajos	Hirschl Móricz
Balogh Gáspár	Donovár András	Hoffer Mór
Baltás Ferencz	Draskóczy István	Hugyecz Pál
Bartus Antal	Dvorzsák György	Ivanyits József
100 Baranyi Imre	120 Engl Leopold	140 Jakab Géza
Baranyi József	Farkas Pál	Jaros János
Baranyi Imre	Fehér Jakab	Jekkel János
Barna Gábor	Fischer Fülöp	Kaiser Márton
Barna Mark	Fischer Adolf	Kelemen Ferencz
105 Bognár András	125 Ficzer Sándor	145 Kelemen Alajos
Brak Aron	Fökövy Antal	Keller Áron
Braun Sámuel	Frátrik Mihály	Keller Mór
Braun Dávid	Füredi v. Braun Ignácz	Király József
Bretska Alajos	Gömörv Károly	Király Ferencz
110 Czeglényi István	130 Gyémánt Károly	150 Kiss János
Csomor László	Gyöngyösi Soma	Klein Jakab
Csekey Lajos	Gyürky János	Kokár Ferencz
Darvas Lajos	Harman János	Koszmáry István

Kováts János
155 Kováts v. Hanka János
Köszöghy Sándor
Krausz Bernát
Kultsár János
Kultsár József
160 Kurtz Sámuel
Lehoczky Lajos
Lehotay János
Lévv István
Lippe Dávid
165 Márton Ferencz
Márton János
Medveczky János
Medveczky Ferencz
Merkeika János
170 Mersits János
Michelstädter Fülöp

Mossóczy Pál
Nagy János
Navora József
175 Oláry Pál
Orosz Mihály
Panker Alajos
Pintér Kornél
Reinhardt Rezső
180 Rigó Antal
Rusznyák József
Sándor Antal
Skultéti Imre
Slózinger Mihály
185 Schönfeld Lipót
Spitzer Ignác
Sröder Lajos
Schvarev Jakab
Sveticzka Antal

190 Szabó János
Szalay Ignác
Szedmák István
Silberfeld Izrael
Silberfeld Benjamin
195 Takács Ferencz
Teles János
Tóth János
Tusák Márton
Ujhelyi János
200 Vas v. Borosy János
Vas v. Borosy Imre
Veiner Sámuel
Veisz Antal
Veizkopf Heinrich
205 Veiszpek Alajos
Zeidner Jakab

III. negyed.

Ádám Mihály
Bognár István
Borhy László
210 Borhy Mihály
Borhy József
Borhy Gábor
Borhy Bertalan
Bornemisza István
215 Boskó Gábor
Szeiler Márkus
Czahler Márkus
Csépany Ferencz
Darvas Pál
220 Farkas v. Morvay Antal
Farkas Pál id.
Fischer József
Forray János
Gergely Sándor
225 Grünbaum Márton
Grünfeld Mór
Hám Gyula
Hanák Kolos

Jelenik József
230 József Ferencz
Kalocsay Márton
Kertész Ferenc id.
Klein Fülöp
Kohut Lázár
235 Koszmári István
Kovaesóczy Antal
Králik István
Krei Sándor
Kulesár Abrahám
240 Lázár Dávid
Lofesányi Pál
Minczér János
Molnár András
Morvai Jakab
245 Neszvadba Károly
Novák János
Novoszd János
Oláh Ödön
Ösztreicher Ferenc
250 Perlusz Illés

Rezutsek Mátyás
Rozenzveig Márton
Sankovits Bertalan
Sánta János
255 Smitko János
Schönfeld Mór
Sramkó János
Sutúczy György
Szinger Benő
260 Tamasi-Csépany István
Tamasi-Csépany Pál
Taposv János
Valles Sándor
Vargányi János
265 Veinberger Albert
Veisz D. H.
Volf Géza
Zemlényi Sándor
Zörög János
270 Svare József

IV. negyed.

Bernáth Ignác
Besze János
Blumenthal Dávid
Bogdán Jónás
275 Borhy Ferenc
Bródy Bernát
Csala Sándor
Cserjány György
Dancziger József
280 Despót János
Durnyi Antal
Dvorszky Antal
Ifj. Bardóczy György
Eperjesi András

285 Fabriczius Ferencz
Fekete Pál
Fischer Ádám
Forgás Pál
Gertner Jakab
290 Hauer Jakab
Jelenik István
Kohn Károly
Korcsmáros Ignác
Kováts Antal
295 Kováts János
Kovács Pál
Kultsár István
Micsónai József

Pintér Alajos
300 Rádv Gyula
Rédey István
Reisz Lipót
Sajósi Antal
Sinkovits János
305 Schönberg Adolf
Steiner Ignác
Stern Salamon
Svartz Adolf
id. Szentgyörgyi Pál
310 Viztra Ignác
Besze János

91.

Mudrony Soma egyesült ellenzéki képviselőjelöltre szavaztak az 1878. aug. 7-én megejtett képviselőválasztás alkalmával a következő választó polgárok.

I. negyed.

<p>Bakoes Mihály Balázs Ignác Böleskövy Károly Daninberg Jakab 5 Filó Alajos Galovits József Goda János Gunyits Ferenc Hirschl Adolf 10 Hofer Sámuel Hokkes András Ivanits Ferenc Keeskés József Klasánszky Ferenc 15 Klasánszky Mihály Klein Lipót</p>	<p>Klein Mihály ifj. Koczián Ferenc Kovács János 20 Kromek Lajos Kürthy Antal Lehotay János Lux Sámuel Lévay Sándor 25 Molitórisz János Nagy Ferencz Nékám Ede Puskás János Rózenfeld Ede 30 Skopecz József Skultéty Antal Somody Balázs</p>	<p>Schönberg Ignác Spitzer Hermann 35 Steiner Márton Sveitzer Ignác ifj. Szalaga József Szalmásy István Szentgyörgyi Mihály 40 Szmolnik István Szvaratko Alajos Tokay István Tokay Lajos Tuza József 45 Vándorfv János Vas v. Borosy Imre Zsiga Pál Zsiga Gyula</p>
---	--	---

II. negyed.

<p>Antóni Antal 50 Bakots József Balogh Gyula Bentsik Antal- Berczeli József Beresényi Mátyás 55 Borhy József ifj. Budav Ferenc Budav Mihály Czinder Sándor Czövek Mátyás 60 Csárdás Mihály Csomor Kálmán Domány Dávid Fábriciusz József Farkas v. Morvay János 65 Fehér Adolf Freeska János Gergely Gábor Goda József Hangosi József 70 Hegedűs József Hortolányi Antal</p>	<p>Huszár Antal Ivanits Gergely Jablonszky István 75 Jäger Ferencz Jaros János ifj. Jaros Mikály Juhász Mihály Kiss József 80 Klész Sándor Klimó Pál Kocsis András Konez János Kornits János 85 Kovács István Körössy József Laukonidesz Modeszt Letanóczky János Magyar Antal 90 Magyary György Makkos Alajos Matusek István Menyhárt Antal Michalecz Ferencz</p>	<p>95 Nagy István Orintsay Pál Pap János id. Pásztor János Sándor János 100 Sípeky Lajos Schönberg Sándor Szakay Antal Szalay József Szolík Lajos 105 Szvaratko Alajos Tamanics Mihály Tirezka Gyula Toldy Gáspár Toldy János 110 Toldy Ferencz Trebítser Samu Vas Antal Verebély Antal Vürez Jakab 115 Zrupka Ferenc id. Zrupka Ferencz ifj.</p>
--	--	---

From the original printed version, 1878, and 3rd edition
with further additions and corrections.

A. 1878

1. The first part of the book is devoted to a general
description of the various forms of the
disease, and to the methods of
diagnosis and treatment.

B. 1878

2. The second part of the book is devoted to a
detailed description of the various forms of the
disease, and to the methods of
diagnosis and treatment.

C. 1878

3. The third part of the book is devoted to a
detailed description of the various forms of the
disease, and to the methods of
diagnosis and treatment.

D. 1878

4. The fourth part of the book is devoted to a
detailed description of the various forms of the
disease, and to the methods of
diagnosis and treatment.

E. 1878

5. The fifth part of the book is devoted to a
detailed description of the various forms of the
disease, and to the methods of
diagnosis and treatment.

F. 1878

6. The sixth part of the book is devoted to a
detailed description of the various forms of the
disease, and to the methods of
diagnosis and treatment.

931 1881.
Győr 127.

A közjogi ellenzék programja.

Küzdterünk: a törvényhozás.

Fegyverünk: a honszerelm.

Fonjatok cserkoszorút ejelmondattal: „szabadság, egyenlőség, testvériség” e szavak köré: **„Magyarország függetlensége, önálló léte,”** miképen ezt az 1790-iki 10. törvényczikk következőn rendeli: „ámbar a felséges ausztriai ház noágának Magyarorszagra s kapcsolt részeire az 1723-iki 1. és 2. törvényczikkkel megállapított örökösödése ugyanazon fejedelmet illeti, akit a többi ugy Németországban, mint azonkívül fekvő, s megállapított örökösödési rend szerint elválaszthatlanul birtoklandó többi országokban és tartományokban illet: — Magyarország mindazáltal kapcsolt részeivel egyetemben szabad, és egész kormányzati alakzatára nézve (minden kormányzékeit is beleértve) független ország, azaz **semmi más nemzetnek, vagy országnak lekötve nincs, hanem saját önálló léttel és alkotmányával bir,** — következésképpen ugy ő Felsége, mint örökösei által **saját törvényeivel és szokásaival, nem pedig a többi tartományok módja szerint országlandó és kormányzandó.”**

Törekvésünk tehát:

az emberi jogok tiszteletben tartásával nép-képviselőlet alapjára fektetett önkormányzat mellett

a) **personál-unió,**

és pedig az 1867-iki 12. t.-czikkben alapot nyert közös-ügynek, s fajkinövéseinek u. m.: delegáció, adósságok elvállalása, közös vám, közös pénz, közös had, közös bank, stb., s a többinek törvény által leendő eltörlésével

b) **önálló magyar hadsereg,**

c) **önálló pénzügy, — nemzeti bank,**

d) **önálló vámterület,**

e) **önálló kül-képviselőlet, végre**

f) **háztartásunkban a legszigorubb takarékoság. — ezáltal a közadók kevesbitése.**

Meggyőződésünk: hogy a tudomány hatalma az örök igazságokat diadalra juttatja.

Már pedig örök igazság az:

hogy a kormány van a népért, s nem a nép a kormányért.

Örök igazság az:

hogy az állam létindoka a jogvédelem.

Következve:

Minden, ami e fogalmon tulhat, megsérti, az ellenünk, mert az bűn.

Minden, ami e fogalom keretében van, az erősségünk, mert alapja a szeretet és erkölcs.

A nemzeti zászló — ez örök fény kibontva, fenn lobog!

Sorakozzunk! — és a magyarok Istene adjon jobb jövőt a szegény hazának!

Győr, 1881. febr. 17-én.

Krisztinkovich Ede,

elnök.

✓

Journal of the [illegible]

[Faint, illegible text throughout the page, possibly bleed-through from the reverse side]

1887.

Gyula.

P O L G Á R O K !

Mint hogy országos törvényeink szerint az országgyűlés berekesztetvén, néhány hét alatt új képviselőt kell választanunk és pedig most már 5 évi tartammal, idejét látom, hogy engedelmekből e tekintetben nyilatkozzam.

Én azt hiszem, hogy választásunk csak úgy lesz szeretett hazánknak megfelelő, ha számot vetünk azon feladatokkal, melyek a jövő országgyűlésre várnak, mert csak így ösmerhetjük fel azon irányt, mely kell, hogy elhatározásunkat e nagyfontosságú szavazatunkban vezérelje, úgy ösmerhetjük fel az egyént, kit szeplőtlen multja, városunk közügyei iránti érdeklődése, hazája iránti szeretete arra érdemessé tett.

Ezeréves viszontagságos időktől fogva fennálló hazánk történetét a belviszályok, a tatár, a török és a német pusztítások következetes láncolata képezte, melynek az örökdiós 48-iki harcunkat követett 1867-iki kiegyezés vetett véget, melyben míg egyrészt a 48-iki törvények vivmányai törvényes királyunk által szentesítve lettek, egyszersmind nemzeti felelős kormányunk megadatott s így a nemzet valahára önmagának rendeltetési joga tényleg visszaadatott, tényleg mondom, mert függetlenségi jogunk törvényeinkben addig is írva volt ugyan, de az azon királyaink által, kik 300 éven keresztül egyszersmind német császárok is voltak s ott absolut hatalommal uralkodtak, folyvást háborgattatott a kancellária, a helytartó tanács és a nyakuokra küldött királyi biztosok által.

Mi most 20 év óta éljük a béke idejét, s úgy hiszem mindnyájunk akarata, hogy az számunkra kormányunk által fentartassék, állandósíttassék; — mert csak a béke áldásai termik meg a munka áldásait, virágoztatják fel az ipart, a kereskedést, a földmívelést és kereskedési eszközeinket, a tőke hasznosító erejét, s mindezek által a nemzeti erők megizmosodását, mely nélkül ma már nemzet sem életerős, sem szabad nem lehet, sem függetlenségét fenn nem tarthatja.

Igazolja állításomat azon eredmény, melyet 20 év alatt elértünk, berendeztük háztartásunkat, országos kiállításunk eddig barbárnak tartott nemzetünket besorozta a nyugoti előhaladt polgárisult államok sorába, fővárosunk meglepte a világot elragadó szépségével, benne magasan emelkedett köz- és magán-épületeivel, emelkednek megyei és községi középületeink, iparunk, kereskedésünk oly erősen fejlett, mely nemzetünk munkaképességét s munkakedvét igazolja, vasutainkkal behálóztuk hazánkat, mely által ma terményeinkkel a világpiaczen versenyképesek vagyunk, a jobbágyi kötelékeiből feloldott polgárok egyaránt versenyeznek a földvételekbe, városaink Gyula, Csaba, Orosháza, Szarvas és Bánfalva községek több 1000 holdakat szereztek, a regálékat megvásárolták részint készpénzen, részint olesó kölesönnel, mely igazolja azt, hogy a tőke pénzek hal-maza oly nagy, hogy minden kereskedői és vételi igényeknek megfelel.

Ki volna ily előzmények után, ki a béke áldásainak fentartását ne kívánná mint állami izmosodásunk egyedüli feltételét? úgy hiszem senki, mert bármit mondjanak is azon pártról, mely a közjogi ellenségeskedés zászlaját 20 év óta lobogtatja s magát 48-as és függetlenségi pártinak nevezi, engem 20 évi küzdelmek arról győztek meg, hogy ők távol vannak minden forradalmi eszközöktől s csak törvényes eszközökkel kívánnak kiegyezési törvényt felforgatni, mint a mely szerintök további független önkormányzatunkat gátolja.

De én azt hiszem, hogy véghetetlenül esalódnak, kik azt hiszik és vallják, hogy már életet adtunk mindazon jogoknak, melyek a kiegyezési törvény keretébe felépíthetőek voltak, s hogy további haladásunknak az önálló bank, önálló vám és kereskedelmi szerződések, a magyar hadsereg létesítése körébe a kiegyezési törvény gátolja, s hogy további előhaladásunknak egyedüli feltétele lenne a közjogi kiegyezést írva zászlónkra, azzal menjünk alkotmányos egyezségünket szigoruan megtartott királyunk elébe, hogy mi semmi adót nem szavazunk meg addig, míg azt fel nem bontja s ezzel zavarjuk meg békés előhaladásunkat, a 48-sok pedig ezt teszik.

Felette hibásan, mert mindnyájan tudjuk, hogy a 48-iki törvényt az 1867. XII. t. cz. által a király a Nádor ispánról szóló törvény kivételével, mint a mely a felelős ministerium kinevezésével feleslegessé vált, megerősítette, szentesítette; — nincs jobbágyi kötelék, van sajtószabadság, van egyenlőség a törvény előtt, a közadók fizetésébe és a katonai terhek viselésébe; — a magyar bank, a vám és kereskedelmi szerződések önállósítására jogunk van a 67-iki kiegyezéssel,

s csak országgyűlésünk akarata tartja azt közösbe politikai tekintetből 10 évről 10 évre hozott törvényeink által: meg van a 48-iki törvényben írott magyar honvédelmi rendszerünk, a honvédelmi minister alatt, a közös hadsereg magyar részének -- magyar hadseregnek nevezése, már az 1867. XII. t. ez.-ben fordul elő, s ennek létesítése ennek alapján létesíthető, mi ugy hiszem a magyar nemzet jogos óhajtása kell hogy maradjon: sőt azt hiszem, hogy miután a népfelkelési törvény is közelebb meghozatott s ennek alapján ugy ennek, mint a magyar honvédségnek háboru esetén a közös hadsereggeli együttres működésének lehetősége törvénybe ígattatott, a magyar hadsereg létesítése illetőleg a dualizmusnak a közös hadseregnél is érvényesítése csak idő kérdése a béke utján, mert ha a magyar nyelv a honvédségnél és nemzetőrségnél nem akadályozza a közös had működést, nem akadályozhatja azt a magyar nyelvnek a közös hadsereg magyar részének magyar nyelve sem, sőt megerősíti a dinasztia mindkét felére kötelezett védelmünket bármely megtámadás esetén s ezt elébb-utóbb belátják ott fent, hol még erről kételkednek.

Nines tehát okunk ezekért sem a 48-at, sem a törvényes egyezés felforgatását írni zászlónkra, de igenis van jogunk ezeket a kiegyezési törvényre támaszkodva követelni.

Vagy azt akarjuk, hogy hazánk ügyei belrendezésében, pénzügyeinkben, közművelődésünkben fennálló égető szükségünket, melyek tőlünk még mindig súlyos áldozatokat követelnek, a közjogi viszály megújításával is tetőzzük?

Nem és százszor nem, ne zavarjuk össze az elvek szentségét az elvek tulságával; a 48-iki törvények melletti harezunk az elvek szentsége, az uralkodó háztóli függetlenség kimondása az elvek tulsága volt, meg is adtuk az árát, győződjünk meg arról, hogy ha mindazokat, melyekre a törvényhozásban jogunk van, létesítettük, a magyar államot megszilárdítottuk, pénzügyeinket a vám és kereskedelmi szerződések függetlenítésének felhasználásával is rendeztük, iparunkat a nagy és kis iparosok érdekeinek összhangzatba hozatalával felvirágoztattuk, hazánk különböző nemzetiségi és nyelvi igényeit a haza egysége fentartása mellett kiegyenlítettük, haderőnköt nemzetivé tettük, ezek által a mai nemzedék feladatának megfelelt, ép oly büszke lehet multjára mint azon 48-iki férfiak, kiknek a 48-iki harezban kifejtett erejük, bátorságuk és hazafiui lelkesedésük nekünk az alapot a 48-iki törvényekben és az 1867-iki törvényben megteremtették.

Ezekben összpontosítjuk erőnket a magyar állam-élet megszilárdítására, ennek gazdasági és ipar viszonyainak és véderejének nemzetivé teremtése körül csoportosodva, közjogi zavarok időszzerűtlen felidézése nélkül, hogy egyek legyünk vallás- és nyelv-különbség nélkül mindnyájan, kiket a magyar haza szabad földje táplál abba, hogy a közszabadság, egyenlőség és testvériség érztébe szívjuk fel ennek talajából az éltető nedvet, ennek alkotmány fája örök virágzására.

És mert én azt hiszem, hogy tizedik év óta vezérkedő szabadelvű kormányunk, első helyen pedig annak 11 év óta munkás elnöke van hivatta a magyar alkotmányunkat az általam mondottak szerint betetőzni, ki mint a magyar király első magyar tanácsosa s mint lelkével és szívérével magyar, meg tudja **Fent** értetni e nemzet jogos kívánatait, s az időt és módot meg is tudja találni azok létesítésére: sőt most pénzügyeink vezetését is átvéven, teljes bizalommal vagyok, hogy a különböző pártok egyhangulag elősmert tisztakezü takarékosága által azt rendezni is fogja, és mert sokkal önérzetesebbnek is hiszem, mintsem hogy már történelmivé lett nevét ezen érdemeiből font nemzeti koszorúval is köröztetni dicsőségének fel ne ösmerné, ezekért én kormánypárti vagyok, de minthogy Gyulavárosa kormánypárti képviselőt fel nem állított, a szélsőbali jelölttel szemben városunk 6 év óta képviselőjét **Göndöcs Benedek** apát urat, ki városunk minden társadalmi mozgáslataiban a legtevékenyebbek egyike, ki hazánk gazdasági, ipari és közoktatási kérdéseiben minden ülésszak alkalmával szabadelvű nyilatkozataival igazolta hazaszeretetét és a kiegyezési törvény alapján áll, habár pártonkívüli állás foglalását nem osztom, őtet a következő 5 évi időtartamra leendő újbóli megválasztásra hazafiui megnyugvással ajánlom.

— ❦ —

GÖNDÖCS BENEDEK Gyulaváros volt képviselőjének beszámoló beszéde után elmondta Gyulán, 1887. május 31-én **NAGY KÁROLY**.

18.78

A h.-szoboszlói választó körület egyesült ellenzéki választóihoz.

Tisztelt választók!

Mindenek előtt fogadják hálás köszönetemet azért, hogy rólam megemlékeztek és a legmegtisztelőbb felhívással szerencsésítették, a mi egy honpolgárt érhet.

De egy lelkiismeretes hazafinak, kit a rangvágy nem űz, ki érzi azon kötelességeket, melyek egy országos képviselőre hárulnak, vajmi nehéz most kilépni nyugalmas magányából?

Mert mit lát komoly tekintetünk hazánk beléletében és határain?

Látjuk, hogy a magyar nemzet igen el van szegényedve; látjuk, hogy államháztartásunk még folyvást hiánynyal küzd. Látjuk, hogy kormányunk 10 évre kötött oly szerződéseket, melyek — attól félünk, hogy — akadályoznak bennünket az anyagi előhaladásban és kifejlődésben.

Másrészről látjuk azt, hogy egy vitéz nemzet, melynek sorsa a mienkhez hasonló, mert rokontalan, és szövetség nélküli, egy véres háború után, szomszédunkban leveretett, számos tartományaitól megfosztatott. Látjuk azt, hogy mi ezen nemzetnek nem segélyére megyünk, hanem elfoglalni egypár tartományát. Látjuk azt, hogy ezen lépés, még a legszerencésebb lebonyolódás esetében is, államháztartásunkat új teherrel szaporítja.

De nem látjuk ezen lépés jövődjét. Nem lehetünk biztosak, hogy véres és költséges háborúval nem kellend-e védelmeznünk azt, mit elfoglalunk, és a miben nekünk semmi hasznunk. Nem tudjuk, hogy ezen lépés nem kockáztatja-e monarchiánk és hazánk lételét; nem tudjuk, hogy ha győznénk is, ezen új szerzemény nem dönti-e meg monarchiánk szervezetét, a dualismust, melyen alkotmányos életünk alapszik?

És önök engemet ily körülmények közt jelölnek ki képviselővé. Én komolyan meggondoltam válaszomat, és elfogadom a jelöltséget.

Mert bár tudom, hogy nagy veszélyek nagy elméket igényelnek, én pedig érzem tehetségem gyengeségét; de azon meggyőződésben vagyok, hogy minél több igaz hazafi jön össze a törvényhozásban, kik nem saját előnyöket, hanem a közjót tűzték czélul, annál sikeresebben működhetnek a nemzet tehetséges vezérei, és a tornyosuló veszélyeket annál inkább el lehet háritani.

Midőn tehát a jelöltséget elfogadom, kell megbeszelnünk, mi lesz a teendő?

Azon 10 év, melyre kormányunk által Ausztriával a szerződések kötettek, csak annyi egy nemzet életében, mint néhány percz egy ember életében. Eljön az idő, midőn azon feladatok ismét előttünk fognak állani. Addig szükséges, hogy igyekezzünk azon erőt megszerezni, mely az ily szerződések kötéséhez megkívánatik, mert valamint az egyes ember, ha rendetlen vagyoni viszonyok közt van, hitelezőinek kényszere alatt áll, úgy a nemzet is, melynek rendetlen anyagi viszonyai vannak, gyakran kénytelen terheket elvállalni, melyeket különben erélylyel elutasított volna magától.

Mindenekelőtt tehát igyekezzünk az államháztartásban az egyensúlyt helyreállítani, de nem az adók szaporítása által, melyeket már alig birunk, hanem nagy takarékoság által minden kiadásban. Például nem csak az alsó, hanem a dúsan adományozott főbb tisztviselők dotálásában is.

De főleg előttünk áll a véderő-törvény átvizsgálása. Mi jelenleg kétféle hadsereg költségeit fizetjük, a rendes hadsereg és a honvédségilletékeit.

Egy oly szegény ország, mint hazánk, ily kettős terhet nem bír meg. A véderő-törvény átvizsgálásánál tehát arra kell törekednünk, hogy a közös hadsereg létszáma leszálltassék, ellenben a honvédség műszaki csapatokkal elláttassék. Ez uton lehetne a kiadások tetemes részét könnyíteni.

A mi a törvényhozás szervezését illeti: a főrendiház reformja 10 év óta van napirenden. Ezt részemről akép szeretném eszközölni, hogy a főrendiházban a vagyon, tudomány és hazafiúi érdem képviselve legyenek, de egyuttal fenmaradjon a főrendiháznak nemzeti jelleme is.

Ha pedig a képviselőház reformja kerülne szőnyegre: e tekintetben ugy vélekedem, hogy tekintve, más alkotmányos országok példáját is, nincs nekünk szükségünk 444 képviselőre, kiknek fele is gyakran távol van. Ha 150 képviselőt választ az ország, a nagy tehetségek és jellemeik épen ugy be fognak választatni, mint 1848 előtt, midőn csak 104 követet küldtek a megyék az országgyűlésre, a legjelesb hazafiak mindig bevásztattak. E czímen évenként sok százezreket lehetne megkímélni, esetleg a népnevelésre és művelődési intézetek alapítására fordítani.

Továbbá szükségesnek tartanám orvosolni azon bajokat, melyek onnan származnak, hogy ha egyes polgárnak a közigazgatási vagy pénzügyi hatóságokkal összeütközése van, sérelmével nem fordulhat a rendes bíróságokhoz, hanem a közigazgatási és pénzügyi hatóságok ítélnek dolga felett. Igy történik számtalanszor, hogy oly adókat és illetékeket exequálnak a polgárokon, melyekkel ez, véleménye szerint, nem tartozik. De nincs orvoslás végett hova fordulni, mert ügyében épen azon közegek illetékesek ítélni, melyek az igazságtalanságot elkövetik. Ezen sérelmek orvoslására vagy a közigazgatási bíróságok lennének felállítandók, vagy jogosítva lennének a törvényes bíróságok hasonló esetekben is ítélni.

Sokak és nagyok, tisztelt választók! a mi bajaink, azok részletes előszámlálása egy ily kis keretbe nem fér. Átalában azzal zárom be tehát beszédemet, hogy ha szerencsés leszek a törvényhozás tagjává lenni, bármely tárgynak eldöntésénél szövénkül tartom magam előtt lelkiismeretemet és hazafiságomat.

Kelt H.-Szoboszlón, 1878. július 28-án.

Jurij Sámuel.

96.

1881.

Tanárky Gedeon

szabadelvű-párti követjelöltnek, Halas város választó polgáraihoz

1881. június 19-én tartott programmbeszéde.

Tisztelt polgárok!

Ha én mint idegen, sokak előtt még nevére sem ismeretes egyén. önök elé azért jöttem volna, hogy a magam számára egy képviselői állomásért könyörögjek, — ide Halasra, egy kiváló intelgentia helyére, mely maga saját fiai közül válogathat az alkalmas jelöltekben, — valóban nem érdemelném meg, hogy önök meghallgassanak, de én, bár teljes mértékben felismerem becsét és fontosságát a megbízásnak, melylyel Halas város választó közönsége valakit kitüntet, nem jöttem saját érdekében kérni valamit önöktől, én sokkal többet kérek mint a mennyit az én egész egyéniségem ér, én azt kérem önöktől, **tegyenek jó szolgálatot a hazának**, válasszanak egy a kormányt támogató szabadelvű párti képviselőt, bárkit, — csak megbízható legyen, nevezzenek meg bárkit, első sorban saját polgártársaik közül, ha ezt a szerencsésnek nem mondható viszonyok nem engednék, nevezzenek meg bárkit az országból, s én e perczben leszálok e helyről, vagy nem, nem szállok le hanem beszélni fogok a megnevezett mellett, beszélni fogok a haza érdekében, sokkal jobban, mintha saját személyem marad az eszköz a cél elérésére.

Arra kérem önöket, hogy tegyenek jó szolgálatot a hazának, válasszanak szabadelvű párti képviselőt, nagy szót mondtam, és mindenki joggal kérheti, hogy hát az, ki más párthoz tartozó képviselőt választ, nem tesz jó szolgálatot a hazának?

Egész határozottsággal felelek e kérdésre nemmel, a haza jelen viszonyai s a jelen párt alakulások mellett, nem.

Ha olyan viszonyok közt élnénk mint a szerencsés helyzetű nagy nemzetek, vagy ha nálunk is a parlamenti rendszer természetével egyezőleg, volna egy conservatív párt, öre a multnak, a vallásnak és a tekintélynek, — egy másik radicalis — előharczosa a nagy eszméknek s előkészítője a jövőnek, s közben állana a kormánypárt, a fokozatos szabadelvű haladás képviselője, ekkor igen is szükségét látnám a két árnyalatú ellenzék arányos képviseltetésének, de fájdalom ez nincs így, a választóknak kellene törekedni, hogy így legyen, a mostani mérsékelt ellenzék alakuljon conservatív, a függetlenségi, felhagyva a közjogi alap elleni ellenzéssel, radicalis haladó párttá.

Hogy állunk ma?

Van egy magát mérsékelt ellenzéknek nevező, de lapjai és szavai után bizvást tuzónak is nevezhető párt, melynek két hibája van, — első az hogy nem mérsékelt, második hogy nem párt, hanem esetleges csoportosulása sok, meg kell vallani kitűnő kapacitásnak, kiket egy közös subjectiv érzelem, a kormány elnök elleni mély és legalább tárgyilagosan indokolatlan gyűlölet köt és tart össze; lehet hogy a tisztelt uraknak külön külön mindegyiknek van személyes indoka a gyűlöletre, de hogy erre politikát építeni, s ez alapon kormányképeséget követelni nem lehet, azt bátran állithatom.

Ma ezen általam igen tisztelt urak, olyféle exspectansok szerepében tűnnek fel, kik figyelve az eszanények fordulatára, s időközönként éles fellépéssel, életjelt adva magukról, várják most felülről majd alulról, majd jobb, majd bal oldalról az esélyeket, melyekbe kapaszkodva, a kormányt kezökbe kerithetnék, — de kérdem én: a parlamentarizmus és így párt kormányzattal, annak lényegével egyeztethető-e az, hogy külön álló egyének álljanak lesben a kormányhatalom megkaparítására? — a pártkormány hatalomért pártoknak kell küzdeni, elvek alapján nyílt lobogóval, s a melyikhez csatlakozik a nemzet többsége, annak van jogos igénye a kormányra.

Egy ezen urak közül, kitűnő mindannyiok fölött, azt mondá programmbeszédeben, hogy ezen mérsékelt ellenzéki szövetkezésben, egy egészséges párt csiráját látja, mely a szélsőségek közt mérséklő hatásra lesz hivatva, — nem fejtem ugyan ki melyek azon szélsőségek ma, de elfogadom ez eszmét, s óhajtom, hogy egy valóban mérséklő ellenzék, egy conservatív párt alakuljon, de míg ez megtörténik, míg a társalgásra egyesült ellenzék legnagyobb részt kormány aspiránsokból áll, addig kérdem önöket tisztelt választók, jó szolgálatot tesz-e azon kerület a hazának, mely ezen urak számát szaporítja.

Egészen más szempontok alá esik a másik ellenzéki párt, mely magát függetlenségi pártnak nevezi.

Ez valódi párt, szervezve fegyelmelve, — mely lobogóján egy nagy eszmét irt fel „Magyarország függetlensége.“

De ennek is két nagy hibája van; első az, hogy nem parlamenti párt, az az a czélt melyet kitűzött, parlamenti eszközökkel el nem érheti, s így azon eszközökkel melyeket a képviselői rendszer nyújt, pártkormányt alakítani sem lehet képes: — második hibája az, hogy tudva ezt, vagy a párt tagjainak némely része talán nem is tudva, — oly fegyvereket használhat, s némely részben használ is, melyekhez a valódi parlamenti pártok nem nyulhatnak, ő izgat, ígér, vádol, ítél és elítél azon tudatlan, hogy sem felelősségre nem vonható a parlamentben, sem azon kívül szemrehányás nem érheti, mert hiszen ő mint nem kormányképes kisebbség szándékait nem valósíthatta.

A függetlenségi párt jelszava körül, — Magyarország függetlensége, — most ez ma csak párt jelszó de nem komoly elv, kénytelen vagyok pár percet időzni.

A párt közös jelszava, a párt árnyalatai által eltérő értelemben magyaráztatik.

A vérmesek, mondhatnám tulzók, értik azalatt Magyarország teljes elszakadását az osztrák birodalomtól, — kell e magyaráznom, hogy ezen czélt csak egy győztes forradalom által lehetne elérni? Megpróbáltuk 1849-ben. A hazafiság, a józanész parancsolja, hogy ezen vészhozó lobogót felemelkedni ne engedjük; — meg is vagyok győződve, hogy ezen lobogó nem fog felemeltetni.

A mérsékelt rész a függetlenségi törekvést abban öszpontosítja, hogy a most közös ügyek: a kül és hadügy és vámszövetség választassanak szét, s Magyarország saját hadseregével, saját diplomatiájával védelmezze állami biztonságát és önállóságát, s a magyar király, egy személyben az Osztrák császárral szolgáljon kapcsol a kölcsönös védelem fenntartására.

De ezen törekvés sem valósítható ma és még hosszú időnkig, s ha egykor, az osztrák rész beleegyezésével valósítható lenne is, meggyőződésem szerint hosszasan fenntartható nem lenne, mert ezen átalakulás ellentétben lenne a fentálló európai államrendszerrel, — az államok biztonságával és nyugalomával.

Ezt tartozom bebizonyítani.

Ezen a földön, melyet ezer év óta Magyarországnak neveznek, — meddig a történelmi tradíció visszatekintést enged, — soha nem sikerült senkinek egy nemzetiségi kis zárt országot alkotni; itt csak akkor volt biztonság és állami rend, ha erős birodalom létezett; ilyen volt a rómaiak, a hunok, az avarok alatt.

A magyar királyok is kényszerítve voltak birodalmi politikát követni, s igyekeztek is az állam fenhatósága alá vonni a szomszéd tartományokat; az árpád házbéli királyok bölcs tapintattal kelet felé, a vegyes házbéliek már nyugot felé is.

Bárminő viszony állott is fen az idők folyamán a magyar birodalom országai közt, a védelem kifelé mindig közös volt. — Nincs egyetlen eset sem, hogy valamelyik királyunk — az Árpádok, Zsigmond, Lajos, vagy Mátyás, — mint külön horvát, cseh, vagy lengyel fejedelem harezolt volna.

Midőn a változott viszonyok, a török hódítási politika sikere és őseink saját viszályai miatt a magyar birodalom többé fenntartható nem volt, az önfentartási eszély tanácsolta, s a viszonyok alakulása kényszerítette a nemzetet, hogy a megmaradt Magyarország oly állami szövetséget szerezzen, mely mellett itt Europa közepén ismét lehetővé legyen oly állami erőt szervezni, mely a külső védelem közössége mellett, bent biztosságot és rendet, s az ország számára önállóságot biztosítson.

Sok küzdelem forrásánál szolgált ezen szövöttezés, de nem a szövöttezés lényege, hanem azon politika, mely kárhózatós kitaró szívóssággal a szövöttezést hódítással akarta bélyegezni.

A szövöttezésnek egy eredményét eltagadni nem lehet, azt hogy Magyarország oly sok viszály és annyi küzdelem után, eredeti határai közt itt áll és állni fog épen és virágzón a hon-alapítás ezredik éve után is, s hogy meg sem fogyva, meg sem törve „él nemzet e hazán“!

Ha megrendítették azon szövöttezés alapja, melyet csak nem régen bölcs fejek bölösen alkottak, ha itt Europa közepén egy erős államszövetség helyett, kétviszállkodó gyenge ország foglalna helyet, hihetjük-e, hogy a szomszéd nagy hatalmak, — egyfelől a német, másfelől az orosz sokáig megtűrnék a gyengeségükben ingatag, ingatagságukban rájuk nézve is veszélyes államokat?

Szemeink előtt folyik le a török birodalom felbomlása, — nem intő példa ez, melyből okulást kell merítenünk?

Pedig a közös erőnek ketté osztása által a gyengeség bekövetkeznék; — milyen állapot is lenne az, hogy az osztrák császár más külpolitikát folytasson mint a magyar király, s ha az egyik állam politikáját akarná érvényesíteni, a másikat mellőzni, ki legyen a bíró? — Vagy minden ily összeütközést háborúval intézzünk el? Ezen állapotnak már csak a lehetősége is megfosztaná a monarchiát minden súlyától, és csak idő kérdése lenne a szét daraboltatás; nem sokkal czélszerűbb-e, sőt egyedül úgy czélszerű, hogy a nézet eltérés, — az érdekek egyeztetése alkotmányos úton éressék el, mit ma a delegatio intézménye által nagyobb nehézség nélkül el is érünk.

Azt kérdelem már most tisztelt választók, megvalósítható-e ezen politika parlamenti úton, s parlamenti párt-e az, mely ilyenmű czélok valósítására vállalkozik?

És mégis azt látjuk, hogy éppen a magyar nép, melynek széles e világon más hazája nincs, mely rokon nélkül egyedül áll a nemzetek nagy tengerében, — éppen a magyar-alföldi nagy községek, melyeket még egy árok sem véd a netán betóduló ellenségtől, — éppen ezek leghívebb harcossai e szédelő és szédítő politikának! Mi lehet ezen jelenség oka?

Véleményem szerint egy — alapjában — mindennél becsesebb tulajdon: a történelmi érzék, az államalkotás és fentartás ösztönének ereje, ne is haljon ki ezen érzék soha; mert amely napon ez kivesz, kezdetét veszi a végenyészet.

De ezen érzéket, ezen ösztönt és erőt a változó létviszonyok szerint kell alkalmazni, és nem a létesíthetetlen vágyak és ábrándok utáni kapkodásra elpazarolni.

Ma ezen érzéket és erőt oda kell irányozni, hogy a monarchiában, melyel közös védelmi szövetségben élünk, megtartsuk és neveljük sulyunkat.

E monarchiának legbensőbb magva a magyar nép, ha a környező kéreg megágyulna vagy lehullana is, ha a mag ép és kemény marad, még erős hajtásra lesz képes.

Ma ezen állításokat sokan — így a velünk együtt élő, de nem ugyanazon anyanyelvet beszélő nemzetiségek is — tagadják, és mit mondjunk ezeknek, ha azt vetik föl: a magyar nép maga sem hajlandó fentartani azon egyetlen fennmaradt módot, mely néki a fölényt, az országnak a magyar jelleget, a békés fejlődés minden eszközeit, az összes szabadságok forrását és paizsát biztosítja, — **az élő alkotmányt**; sőt öröklődik annak alapját megingatni, és egy távoli ködbe burkolt nagy jelszóért — melyet szabatosan meghatározni sem képes — feláldozni; kérdik ők: miért vesszük tehát ő tőlök rossz néven, ha a magyarok által folytonosan ingatott alkotmányt, — mely pedig kiválólag nekik kedvez, — ha a folytonosan káromlott kormányt, — mely az ő vérökből való vér, testükből való test, — ők — az idegen ajkú nemzetiségek — nem támogatják.

Mit feleljünk ezeknek? Vagy azt hiszik e tisztelt választók, hogy a mi nem jó barátaink nem számítanak arra, hogy a magyar nép kaparja ki számukra a parázból a gesztenyét? És fájdalom folyton kaparja!

De én nem akarok ijesztgetni senkit, mindenki saját belátása szerint megfontolhatja a mondottakat.

Én vádolni sem akarok egyéneket, de azt lelkem teljes meggyőződéséből ismételve állítom, hogy a függetlenségi párt, nem parlamenti párt, a kitűzött jelszót törvényes úton nem valósíthatja, — kápráztató délibáb után fut, magával vonszolva a magyar nép egy részét, nem fontolva meg, hogy minél tovább és erősebben fut, szemei annál inkább káprázni fognak, s midőn már karjaival nyulna a délibáb után: hasra esik, és szerenese lesz, ha csak saját orrát töri be.

Kérdelem én, jó szolgálatot tesz-e az a nemzetnek, ki ezen káprázat után futók számát szaporítja?

Míg tehát az ellenzéki pártok más alapokon nem alakulnak, a hazára nézve legtöbb biztosítékot nyújt a tömören egyesült, jól szervezett s egy erélyes, szívós, a bárhonnan jövő támadások ellen mindég harcokész, a tanácsban megfontoló, a kivitelben gyors, puritán jellegű állámférfi vezérlete alatt álló szabadelvű párt.

És legbensőbb meggyőződésem szerint a mai viszonyok közt jó szolgálatot tesz a hazának, ki ezen párthoz csatlakozik.

Ha beszámoló beszédet tartanék, elmondanám mit tett a kormány és pártja a lefolyt országgyűlés alatt; így csupán két epochalis eredményt emelek ki; — első az állam hitelének megszilárdítása, míg ugyanis előbb uzsorás kölesönért úgy szólván házaltunk, ma a kért másfélszáz millió helyett ezer milliókra menő ajánlatot kapunk.

Mondják, hogy ennek oka az európai pénzhiány, elismerem, de lenne a pénz még kétszer oly bő, elfordulna az tőlünk ma is, ha politikánk ingatagsága folyton kérésessé tenné az államrend biztosítékait.

A másik eredmény a vasúti forgalom rendezése; ez eredmény áldásaiban részesülni fog e nemes város is a zimonyi vonal kiépítése folytán.

Ismét mondják, hogy éppen ez utóbbi nem a kormány érdeme, hiszen az ellenzék ezt folyton sürgette, — elismerem, de kérdelem a legelfogultabb függetlenségi párttól önök közül, hiszi-e, hogy ha a kormány nem akarta volna, megépítették-e vasút ellenzéki dictiók subventionálása mellett?

A vasút rövid idő alatt meglesz, nem fog az miannát hullatni, akkor még többet kell dolgozni és termelni, hogy e vasutat kiviteli árakkal elláthassák, hiszem még azt is, hogy sok hiú remény nem teljesül, — de hiszem sőt tudom azt is, hogy csak két év múlva is csudálkozni fog sok halasi ember: hogy lehetett vasút nélkül annyi ideig megélni!

Valóban a világ-forgalom mai szédítő gyorsasága mellett azt mondhatjuk, mit a régiebb jogászok az actákról mondtak: „quod non est in actis, non est in mundo“, — ami nincs a periratokban nincs a világon, — ami nincs vasút mellett nincs a világon!

Hogy e város választó polgárainak egy része elhatározta, egy szabadelvű párti képviselő választása körül tömörülni, ezt hálás elismeréssel fogadom. — de engedjék meg, hogy azt is őszintén kijelentsem, hogy nem eselekedtek leghelyesebben, mintha engem tiszteltek meg a jelöltségi kitüntetéssel.

Én velem már hódítani nem lehet, pályám végéhez közeledem, — a lejtőn lefelé mindinkább gyorsan haladva, — ha volt bennem ezelőtt valami jó tulajdon, abból épen már csak egyetlen maradt fön: a kötelesség érzet; — hiába állitanám. — mert a kételkedők úgy sem hiszik, — engem ide is a kötelesség érzet hozott, és nem személyes ambíció.

Még van idő a választásig, önök állíthatnak föl oly jelöltet, kivel hódíthatnak, én az eddigi kitüntetésért is hálás szívvel visszavonulok.

Itt csak sikerről lehet szó nem személyről; amazért fekéldozandó emez.

De minthogy még itt vagyok, engedjék hogy némely előtérben álló törvényhozási kérdésről jelezzem saját egyéni véleményemet.

Kezdem azon tárezához tartozó ügyeknél, melynél szolgálók.

Vallásügyi kérdésekbe, melyek a hit körébe tartoznak a törvényhozás ne avatkozzék.

Isten és ember között közbenjáró a hit, más tényező beavatkozása czélszerűtlen, sőt veszélyes. — Felekezeti ügyekben, melyek a közélettel kapcsolatban vannak, a törvényhozás csak az állam érdek megóvása és a felekezetek közötti békés tárelem fenntartására törekedjék, — átálaban egyházi ügyekben a törvényhozás kövesse a társadalom megállapodásait, de ne előzze meg.

A közoktatás ügyének rendezését az állam joga és feladata körébe vágónak tartom s így szükségesnek, hogy mielőbb megalkottassanak a közép és felső oktatást tárgyazó törvények, melyekben az állam felügyeleti joga és kötelessége szabatosan körülírassék.

A közigazgatás terén még ma nem látom eljötnék az időt, hogy a megyei és városi tisztviselők állandósítása és kinevezése egész terjedelmében megállapíttassék; sok előzményre van szükség, ilyen a minősítés megállapítása, a főrendi ház rendezése, mely a főispánok, mint közigazgatási főnökök alkalmazásával van összefüggésben.

Általában ezen és más reformoknál vigyázni kell, hogy a költség sulya agyon ne nyomja a nemzetet, mely már is nehéz terhet visel.

A pénzügy terén sürgősnek tartom a pénzügyi biráskodás és igazgatás rendezését, az egyszerűsítést, a világosságot és igazságot.

A direkt adók további felemelését nem tartom lehetőnek, óhajtom a közvetett és fogyasztási adók szabályzott alkalmazását.

A közlekedés terén óhajtom a vasutak államosításának lehető kiterjesztését, a folyók szabályozásánál elkövetett nagy hibák lehető helyrehozását, és a közmunka szabályozását.

A közgazdászterén, bár mind a kereskedelem, mind az ipar lassan fejlődnek, mégsem hiszem hogy az állam egyenes beavatkozása, kívánatos lenne, ezen terek a magán tevékenység terei, ha van vagyon és életbiztosság, jó közigazgatás, gyors igazság szolgáltatás, szabályos forgalmi és tarifa rendszer, melyek megvalósítására törekszünk, s ha a vámrendszer nincs elentétben a fejlődéssel: a polgárok tevékenysége, versenye és tanulékony ügyessége, kifogják pótolni a hiányokat.

E felfogás mellett nem lehetek pártfogója a czéhrendszernek.

Az igazságügy téren elfogadom a kir. táblák szétosztásának és a közvetlen szóbeli perrendnek elvét, de jól megfontolva és az elhamarkodás veszélyétől megóva.

A mi a honvédelmet illeti, azon meggyőződésben, hogy a nemzetnek még a második évezredben is gyakran lesz szüksége vérevel védelmezni a hazát, és szabadságot, — a harcziás bátorságot, ügyességet jobban szeretném ápoltatni a fiatal nemzedékben, óhajtanám, hogy a közös hadseregben többen iparkodnának a művelt fiatalág közül alkalmazást keresni, mert ez az egyetlen módja a minket megillető suly megszerzésének ezen a téren, mely tér végre is az ultima ratió.

Nem akarok önök türelmével tovább visszaélni, csak ismétlem hogy a kormány és az azt támogató szabadelvű párt jelszava a meglévő közjogi alapok fenntartása mellett **a békés és fokozatos haladás**, mely jelszó a valóságban testesíti meg a másik lobogón írott büszke jelszót — **független Magyarország!** — mely mint szó csak ábránd, egy jól szervezett, megelégedett Magyarország pedig valóság.

Erre törekszünk.

Lobogónk a haza és király iránti hűség, a nemzetiségek és felekezetek békés egyetértésének, a mivelődésnek, a békés haladásnak lobogója, de ha — mit Isten ne adjon — hazánk s alkotmányunk bármely oldalról megtámadtatnék, harczi lobogó lesz az, mely alatt győzni vagy meghalni fogunk.

Magasan e lobogóval! kérem önöket, sorakozzanak alá hűséggel! . . .

97.

Kortos nóták.

Három ének rész s tizenhét versezetben.

Irta: Vig magyar.

I. ÉNEK.

(Arra a nótára, hogy: Sógor, ugy-e jó bor...)

Sógor, Imre sógor,
Ugyan mit nem gondol,
Elmenni követnek,
Törvényt-hozó testnek,
Szélbali vitéznek.

Meghasad a szívem,
Itt hagyni a telkem,
Barmaimat, s földem,
Egyetlen örömem,
Oh, jaj, végem nekem!

Tarkli, ferbli pártí,
Pihenhetek már ti,
Hütlén lesz hozzátok,
Leghivőbb barátok,
Nem néz többé rátok.

Pisze Ila szomszéd,
Attól engem megvéd,
Hogy a követségre,
Üres dicsőségre,
Nem vágytam én erre.

Furesa, nagyon furesa,
E rejtéjnek kulcsa,
Sehogy sem akarja,
Fejét vakargatja,
Hajh, de nagy a baja.

Szomszéd Irlhagergő,
Fiksz pontokat mérő,
Titkos gondolatja:
— Czirkli tokban tartja —
Várit magasztalja.

De a Kolabrádi,
Nagy has, erős vádli,
Ő büvölt el engem,
Követnek kell mennem,
Hazát megmentenem.

Gyászt ölt a casinó,
Herez ász, s a makk filkó,
Öngyilkosok lesznek,
Dánák elsenyvednek,
Maradnak meddőknek.

Mert hát nagyon furesa,
E rejtéjnek kulcsa,
Aki nem akarja,
Fejét nem vakarja,
Bárány bőrbe bújva.

Sógor Cicinnátus,
Mért nincs septennátus,
Mandátum csak öt év,
Fizettség minden év,
Jó lesz neked e rév.

II. ÉNEK.

(Arra a nótára, hogy: Megégett a Csiri-biri csárda...)

Dénes, Dénes, kényes Péter Dénes,
Kék a véred lelkem, szaga Kenes:
Meglátod akik most éljeneznek,
Nemsokára rád is követ vetnek.

Maradj csak te itthon egyházgondnok,
Tanfőrfira nézvést elég gond, ok;
Jelöltséged ugyis olyan rémes,
Herélt méntől elvágat a ménes.

Dina, Dina, lelkem Péter Dina,
Majd ha fel lesz húzva a kordina,
Egyet ereszt Áron a madzagon
S a kordina rajt lesz a nyakadon.

III. ÉNEK.

(Arra a nótára, hogy: Ugyan édes komám asszony...)

Szóljon végre Pista Vári:
Veréb sármány nem kanári.
Mást se tudnak: csip, csirip,
Csirip, csirip nem bájoló,
Törvényhozásba nem való,
Csataménnek pókos ló.

De ha már engem mellőznek,
Egy sem kell nekem követnek,
Sem az egyik, sem másik.
Inkább legyen közülünk az,
Kire vetve még nem volt gaz,
Éljen az a negyedik:

Hogy ha engem jelölnének,
Másként hangzanék az ének.
Nem csak úgy hogy: csip, csirip,
Olyat még senki sem hallott,
Feltámadna rá a halott,
Gyógyitna sántát, vakot.

Pestmegyének aljegyzője,
A fehér népnek jelöltje,
Megyebál rendezője;
Diszmagyarja neki is van,
Molyporozva sifonérban,
Még nem hullik a szőre.

*Tran József
Chais
vagy*

Korrespondenz

Halbes Erbes...

1871

I. ERBE

1871

Per.

Schilling Elek

nummer

Hoppe

III. ERBE

1871

1871

Handwritten notes in the bottom left corner.

481

1892.

Halas város választó polgáraihoz!

Tisztelt választó polgárok!

Néhány nap választ csak el bennünket e hó 28-ikától, a mikor városunk országgyűlési képviselőt választ, a mikor felelni fognak önök ama nagy kérdésre, hogy az országgyűlésén ki legyen e város képviselője.

Városunk szabadelvűpárti polgárai engem tiszteltek meg azzal, hogy képviselőjelöltjüknek felléptettek. — A mikor ezt tették, bizonyára annak a meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy e városnak leginkább az szolgálna üdvére és előnyére, ha a szabadelvűpárthoz tartozó helybeli képviselője lenne. — ki az uralkodó országos párt kebelében a kormányt támogatva munkálkodnék a haza felvirágzásán, de a mellett mint idevaló szíven hordozná szülővárosa előremenetelét, boldogulását.

Mert hiszen választhatott volna a párt országosan kimagasló, fényes nevű nagy emberek közül, kik szellemi nagyságukkal diszét, büszkeségét képezik az egész országnak és messze túlszárnyalják az én szerény tehetségemet, de tudta azt e párt, hogy azok nem ismerik a mi viszonyainkat, nem érzik a mi szükségünket és előttük eltörpülnek a mi érdekeink.

Igaz, hogy a függetlenségi pártnak általam igen tisztelt jelöltje szintén helybeli ember, csak hogy ama pártállás mellett és azzal a politikai magatartással, melyet e párt a többséggel és a kormánnyal szemben tanusít, vajmi keveset lehet városunk érdekein lendíteni; meggyőzhetett erről mindenkit a legutóbb lefolyt 14 esztendő, mely idő alatt hallottunk hatásos beszédet eleget, de eredményt, azt nem láttunk sehol.

A függetlenségi párt politikai elvét ismerik Önök. Meghajolok a szép és magasztos elv előtt, mert bennem is ép úgy, mint minden jó magyar ember szívében él az eszménykép: hazánk függetlensége. — De ez az eszménykép hazánk mai helyzetében még csak a messze távolból tündöklék felénk, s ily el nem érhető álmokképre eredményes politikai működést alapítani nem lehet.

A szabadelvű párt az országos törvény által szentesített 1867-ik kiegyezés alapján áll; ezen az alapon dolgozik az ország belső megerősödésén, hogy azután e szilárd alapon vihassa ki lépésről lépésre azt, a mit a függetlenségi párt egyszerre akarna, de számítás — és így kilátás nélkül.

A függetlenségi párt tagadja, hogy ezen az úton a szabadelvű párt és kormány az ország javát akarná; a tényeket és eredményeket azonban — melyek ellenkezőt bizonyítanak — elfogadni nem lehet.

Nézzenek szét Önök és hasonlítsák össze a mai Magyarországot a 67-iki kiegyezés előtti Magyarországgal. — Nézzék a magyarság és nemzeti erő gyarapodását, a magyar nyelv hódító elterjedését! és tegyék szívére kezüket, hogy vajjon igaz-e az, hogy ez a kormány nemzetellenes politikát folytat?

Nézzék azt a mesés föllendülést, melyet az ország közlekedési viszonyaiban elért! A vasútvonalak napról napra szaporodnak; a kormány minduntalan iparkodik az idegen konzorciumokat kiküszöbölni, — a vonalakat a magyar állam vagyonává, magyarokká tenni. — Kísérjék figyelemmel a kormány és a szabadelvű párt működését az ipari, kereskedelmi, általában a közgazdasági ügyek rendezése körül. — Tekintsék a pénzügyi egyensúly helyreállítását, az oktatásügy fejlesztését, a törvénykezés folytonos javítását, s általában a

kormánynak és szabadelvű pártnak az egész állami életre kiható lankadatlan tevékenységét, és figyeljék meg a magyar államnak azt a hatalmi súlyát, melyet a külfölddel szemben elfoglal, és akkor mondják, hogy kormányunk és a szabadelvűpárt működése, politikája hazánknak ártalmára van-e?

Nem az az igazi nemzeti politika, mely üres beszédekre, nagyhangú szavakra van fektetve, hanem az, mely hazánk függetlenségének és önállóságának fokozatos kiépítését cselekményekre alapítja.

A függetlenségi párt mereven ellenez mindent, a mit a kormány és pártja az ország érdekében kezd, legyen az bár a legüdvösebb és leghasznosabb; — minduntalan a legalaptalanabbul gyanúsítja a kormányt és szabadelvűpártot hazafiatlansággal; — bármit tegyen a kormány a nemzet javára, azt iparkodik a függetlenségi párt lerántani, ócsárolni; személyes támadásokat intéz a többség és kormány férflai ellen és mindent ellenző magatartásával sokszor megbénítja magának a törvényhozó testületnek működését.

Csak egy esetet hozok fel a legközelebb berekesztett országgyűlés történetéből, mely épen okául szolgált az országgyűlés idő előtti feloszlásának. — Ez a függetlenségi pártnak a közigazgatás államosítása kérdésében követett magatartása.

Tudják Önök, hogy országszerte általános volt a panasz a közigazgatás rossz-sága miatt.

E bajnak oka abban rejlett, hogy közigazgatásunkban veszedelmesen elharapózott a **sogorság-komaság és a korrupció**. — Akármilyen tehetségtelen ember volt valaki, de ha volt tehetős atyafisága, beültették a hivatalba, érvényre juttatták a közmondást, hogy „a kinek az Isten hivatalt adott, ad hozzá észet is!” — és megnyomorították ilyen emberekkel a polgárságot. Így ment a dolog országszerte. — Az ügyes-bajos szegény ember dolgát el nem intézték, a gazdagabbét elvégezték, mert vagy olyan ember volt, kitől félni kellett, vagy megfizetett érte. — A hivatalos állást felhasználták mindenféle mglélkjövedelmek ki-esikarására; a fölöttes hivatalnok pedig nem nézett utána, hogy mit csinál az alattasa, mert az ellenőrzésre senki nem szorította. — Egyáltalán nem akarok ezzel a mi városunk közigazgatására czélozni, mert — bár a rendszer itt is megszüli a maga hibáit — de egészében a mi hivatalnokaink tisztességéhez, lelkiismeretességéhez szó sem férhet: — de a mit elmondtam, az úgy van most is országszerte.

Ezen akart segíteni a kormány és szabadelvűpárt a közigazgatás államosításával. Azt akarta, hogy ne sógor válaszssa a sógort, hanem a kormány nevezze ki a legarravalóbbak közül. — hogy ne függjön a hivatalnok attól, kinek ügyét a reája ruházott hatalomnál fogva elintézni hivatva van; — azt akarta, hogy így a hivatalnok előtt egyenlő legyen a szegény ember ügye a gazdagéval, — hogy a kormány nézzen bele a hivatalnok ügykezelésébe: s ha valakinek panasza van a hivatalnok ellen, annak orvoslásáért ne a családi összeköttetéseknel fogva elnézésre mindig hajlandó föllebbvalóhoz kelljen fordulni, hanem a panaszok felett pártatlan **közigazgatási bíróságok** szolgáltatassanak igazságot. — Ezt akarta a kormány: és mit tett a függetlenségi párt?! Nyíltan kihirdette az obstrukciót, agyonbeszélte a kormány javaslatát, meghiusította annak törvényerőre emelését és egyuttal aláásta a parlament tekintélyét!

Ezzel a meddő politikai pártállással városunknak végre is szakítani kell!

Tudják Önök, hogy a függetlenségi párt 14 esztendei uralkodásának mi lett az eredménye. — Mig a kormány és a szabadelvű párt a pénzügyi egyensúlyt az állam háztartásában helyreállította, a mi községi terheink felfokozódtak annyira, hogy már-már elviselhetetlenek. — Városunk érdemes polgármestere fáradhatlanul dolgozik terheink könnyítésén; újabb jövedelmi forrásokat iparkodik feltalálni, de minden igyekezete hasztalan, mert merev magatartásunkkal magunk utasítjuk vissza a minket méltán megillető segedelmet.

Városunk fejlődésével szükségünk egyre szaporodnak.

Itt van például az iskolaügyünk. Bár évről évre nagy áldozatokat hozunk iskoláink érdekében, azok még mindig nem felelnek meg a törvény és a kor kívánalmainak. — Ott vannak földmívelési, állattenyésztési, szőlőmívelési érdekeink. Óriási homokterületeink hevernek parlagon; egy állami vinczellér-iskola felállítására, vagy egy állami mintaszőlőtelep létesítése mily hatalmasan emelnék városunk vagyoni erejét, jövedelmeit. — Más városok hathatós támogatásában részesülnek a kormánynak, mert hiszen a kormánynak és a szabad-

elvű pártnak politikája az, hogy a városok kifejllesztése a nemzet megerősítését eredményezi
— **Miért legyen a mi városunk az államnak mostoha gyermeke?!**

Sorolhatnék fel még számos érdeket, melynek előmozdítása a kormányt támogatva elérhető lenne.

Csak például emlitek fel még egyet. — A közigazgatás államosítása küszöbön van, a kormány ezt rövid idő múlva keresztül fogja vinni, s annak életbeléptetésével a hivatalokat kinevezés útján fogja betölteni. Vajjon közömbös-e előttünk tisztikarunk megalakítása? Azt hiszem, be fogja látni mindenki, hogy fontos dolog reánk nézve, hogy e kérdésben helyi viszonyaink és igényeink tekintetbe vétessenek; már pedig függetlenségi pártállás mellett befolyásunk ebben épügy nem fog érvényesülni, mint egyéb kérdésekben.

Tisztelt választó polgárok! — Fontolják meg a miket mondtam és ítéljenek nyugodtan. — **A hazát igazán szeretni és szolgálni, s a mellett magunkon is segíteni:** — ez legyen a jelszavunk! A szabadelvű párt akarta, hogy én legyek a jelöltje: akaratának engedelmesskedtem; Önöké a feladat, hogy tiszta szándékunk, törekvésünk diadalra jusson

De egyre kérem Önöket! A személyes torzsalkodások, gyűlölködések, melyek városunkban a társadalmi, községi életet megsibbasztották, hála Istennek, — lezajlottak, elmúltak; — ne elevenítsék fel Önök újra azokat! tiszteljék az ellenjelölt és ellenpártiak személyét; egyedül az elvekkel harszoljunk, elvekkel vivjük végig a küzdelmet!

Bármilyen legyen küzdelmünk eredménye, akár a győzelem, akár csak a dicsőséges küzdelem: én e várost, ennek népét szeretni, érte s javára dolgozni meg nem szünöm soha!

Isten áldása legyen e városon!

Halas, 1892. január 21.

Berki Antal

ügyvéd s városi tiszti ügyész.

I.

(Ad notam : Kossuth Lajos azt izente.)

Be kell azt a zászlót venni,
 Elég volt már abból ennyi ;
 Ne mondják azt többet nekünk :
 Nyele viszi a követünk !
 Éljen hát Berki !

Farkas Imre, Kolozsvári,
 Mindakettő haji-báji.
 Sógor ide, sógor oda
 Nem valók vagytok ti oda !
 Éljen hát Berki !

Berki Antal oda való,
 Se nem pencser, se nem szajkó ;
 Országgyűlésen a helye,
 Becsületet vallunk vele !
 Éljen hát Berki !

Kolozsvári azt gondolja,
 Van neki elég birkája ;
 Kerge birkán mostanába
 Nem utazunk országházba !
 Éljen hát Berki !

II.

(Ad notam : „Sűrű csillagos az ég !“)

Hasa hordó, feje tők,
 Ilyen bölcs kell tinektök ;
 Bolondnak jó fagaras,
 Csak a nagy hasra hallgass !
 Bolond likbul bolond szél fuj,
 Kolozsvárral ne indulj !
 Velünk szavaz mind, a ki
 Igaz magyar hazafi !

III.

(Ad notam : „Túri vásár sátor nélkül.“)

Kolozsvári Párizsba' járt,
 Hozott onnan piros csizmát ;
 Ej-haj ! Kolozsvári ur
 Kimarad az országházából !

Kolozsvári nem parancsol,
 A követünk Berki Antal,
 Ej-haj ! stb

Kolozsvári nem kell nekünk,
 Berki Antal a követünk !
 Ej-haj ! stb.

Kolozsvári vári nélkül,
 Mint a számár gazda nélkül
 Ej-haj ! stb.

Kolozsvári sokat beszél,
 De a szava keveset ér.
 Ej-haj ! stb.

Kolozsvári már régen csal,
 A követünk Berki Antal !
 Ej-haj ! stb

IV.

(Ad notam : „Ezt a kerek erdőt járom én“)

Nem kell nekünk a független párt,
 Tett már a városnak elég kárt
 Kolozsvári nem kell minékünk
 Berki Antal lesz a követünk.

Halasi határon fuj a szél,
 Kolozsvári hiába beszél,
 Szegény feje lejárta magát
 Senki se fogadja a szavát !
 Fületlen gomb-féle az a párt.
 Ki a városának mindig árt.
 A józan ész nem volt kenvere,
 Kolozsvári méltó jelöltje.

Nem nagy fejben vagyunk itt az ész,
 Kolozsvári Pista ide nézz !
 Berki Antal lesz a követünk,
 Mi csak okos embert követünk.
 Kolozsvári handa-bandája
 Bolondgombának csak megjárja
 Okos ember rá sem hederít.
 Itt az idő, éltessük Berkit !

V.

(Ad notam : Mikor én még legény voltam.)

Kolozsvári, Farkas, Zseny
 A választót felkeresi,
 Mert az csakis úgy kell nekik,
 Ha parancsukat megteszik.
 De most rugunk rajtuk egyet :
 Berki Antal lesz a követ.
 Mert ész egymagában több van.
 Mint az egész Zseny-hadban

VI.

(Ad notam : Csicsóné)

Kolozsvári csinált virág,
 Külföldön volt, Párizsba járt.
 Haza jött, itthon van
 Pedig de sok pénzbe van.
 Sokat látott, de nem tanult,
 Meg is látszik : csak szamarult,
 Amott is, itthon is
 Maradt biz ő — nagy stokfis !
 Ilyen észszel mindent ígér,
 Ha tenni kell, mindég kitér.
 Más ember kell nekünk
 Éljen Berki követünk !
 Biztatja őt szájas Ugron
 Hogy vele együtt ugorjon.
 Ugorj hát, ugorj hát !
 Előtted van most a gát.

VII.

(Ad notam : „22, 23, 24 !“)

Hit, remény és szeretetből mondjuk azt
 Virul hazánk, ezredéves multja az ;
 Nem kerestünk ellenséget soha sem,
 De ha került, leszámoltunk iziben.

Hit, reménynyel hordozzuk fen a zászlónk
 Szeretetből tesszük reá koszorunk
 Közepére jelszóként azt himezzük,
 Szabadelvü követ lesz a jelöltünk.

Jelöltünkkel tisztességet érünk el
 Maga mellett házról házra nem jár el
 Nem ragadáncs, mint amott kolozsvári
 Szabadelvü követünk lesz a Berki.

Handwritten notes at the bottom of the page, including names like 'Farkas Imre' and 'Berki Antal'.

BALLADA.

Kolozsvári familia
Annak minden atyjafia,
Atyjafia, ija fia
Szaladgál, kiabál.
Pista követ akar lönni,
Jaj de nem bir reámönni.
Apja alatt nyirfanyerög,
Emlékszik rá még mint gyermek.
Szép élet a kupeczélet,
Az ember csereberélhet.
Gyült a vagyon, maradt is sok,
Használják most az okosok.
Pista volt a trónörökös.
Ű lesz a legfőbb örökös.
Tudóssá akarták tönni,
Muszáj vót Párizsba mönni.
Ű sok nagy pénzt ott elköltött,
De csak bendőt, hasat töltött.
Az öreg fejét vakarta,
Mert biz ő nem így akarta!
Tanultta akarta tönni,
De jobb szeret mindig önni.
Övött, öszik most is szépen,
Hízik meddő-jószág-képen.
Tudomány nincs, de van nagy has,
Tele mint a sonkolyos kas.

Választót kapacizálja,
Nagy hasával taszigálja.
„Hatszáz apáczat nyiretök,
Nincs Halason ilyen gyerek!”
Ökröm is van 30 darab,
Ha döglik is mégis marad!
Főzetem a bolond tokjut,
Választómnak bőviben jut.
Ögyön igyon a ki követ,
Csak én löhessek a követ.
Jó barátja szájas Ugron
Kivánja vele ugorjon.
Ugrik Pista, mit ő bánja,
Hogy elvét iszákba hányja.
Bemén delegációba,
Ott része lösz minden jóba.
Vigyázz Pista, vigyáz nagyon,
Puhán fekszel majd — hasadon!
Kár hogy az a familia
Annak minden atyjafia.
Atyjafia
Ija-fia
Szaladgál,
Kiabál
Mert mi hasat nem követünk,
Berki Antal lesz követünk!

✓ Latkóczy Úr légy követünk
Kolozsváry nem köll nekünk
Hogyha Isten léssen velünk
Hiszem győzedelmet nyerünk.

Éljen Latkóczy!

Személyed és hatalmad nagy
Jogunkért küzdeni kész vagy
Adja isten, hogy küzdemed
Után légyen győzedemed.

Éljen Latkóczy!

De mivel nem itt születél
Es velünk még jót nem tettél
Tehetsz mostan, hogyha akarsz
Hogyha győzedelmet aratsz.

Éljen Latkóczy!

Jó teteddel valahára
Hozzál áldást a hazára
Kis-Kun-Halas városára
Annak minden polgárára.

Éljen Latkóczy!

A ki mostan kormánypártos
A kalapja tulipántos
A jelvénye arra mutat
Szabadelvű meg nem bukhat.

Éljen Latkóczy!

Ha egymással kezét fogunk
Akkor tudom, meg nem bukunk
Kiderül még fényes napunk
All a szabadelvű jogunk.

Éljen Latkóczy!

Szerzette / Egyed J. János.

Kortés dal.

(Kossuth Lajos azt izente . . . stb.)

Kossuth apánk ha felkelne
Bizony nagyon megijedne,
Látna itt egy olyan pártot
Mely hazánknak sokat ártott.

Éljen Latkóczy!

Függetlennék vallja magát
Üti mellét veri hasát,
Bolond üres kongó szóval
Hiteget sok minden jóval.

Éljen Latkóczy!

Sokat ígér, keveset ad,
Ingadozik miként a nád,
Elve nincsen, csak nagy szája
Nem igaz egy porcikája.

Éljen Latkóczy!

S hogy nem igaz, hanem amit
Föllépteti Kolozsváryt,
Kinek elve: „hurka, kolbász“
Jó barátja oláh, tót, rác.

Éljen Latkóczy!

Ilyen elvű nem kell nekünk
Latkóczy lesz a követünk,
Igaz annak szive, lelke,
Szavát soha meg nem szegte.

Éljen Latkóczy!

Arany annak, minden szava
Csak javunkért lángol agya.
A hazáért ver a szive,
Minden magyar legyen hive.

Éljen Latkóczy!

Hallottátok ugy e szavát!
Ő szereti csak a hazát
Ő akarja csak javunkat
Adjuk hát rá a szavunkat!

Éljen Latkóczy!

Kolozsváry feje szédül
Kipottyan az országszékből,
Vaczog álla, inog a lába
Bagót köpköd haragjába.

Éljen Latkóczy!

Hiaba is itatsz etetsz
Minket pénzért meg nem vehetsz!
Birka husod edd meg magad

Ugy sem birja kicsiny hadad.

Éljen Latkóczy!

Elveinket fel nem adjuk
Megingatni sose hagyjuk,
Szabadelvű a jelöltünk
Latkóczy lesz a követünk.

Éljen Latkóczy!

[Faint handwritten mark]

41/.

1878. február.
Halmi-kerület.

Tisztelt választók!

Mélyen meghatva vettem a halmi kerület értekezlete t. elnökének értesítését, miszerint e kerület képviselőjelöltségével megtisztelni kegyeskedtek.

Erős kötelek csatolnak engem e kerülethez. Nemesak, mint egyik szerény birtokostársuk, nemesak, mint a kerület egy tekintélyes részének rokona, annak csontjából való csont, annak véréből való vér, érzem magam idekötvé; hanem ide kötnek serdülő ifjuságom első emlékei, a mikor a lélek a játékszerek közül kibontakozva, először tapad ahhoz, a mit valódi nagy-nak, valódi nemesnek ismer el. Az, a ki e kerületet alkotmányos életünk hajnalánál képviselte, s kinek emlékezete épp oly szent előttem, mint Önök előtt, adta meg a fogékony ifju léleknek az irányt, melyben munkálkodni, gyönyöre a férfinak. És az első eszme, mely e nem keresett kitüntetésre keresztülhatotta egész valómat, az volt: hogy azon a helyen, a melyet egy polgár és hazafi szeplőtelen önérzetével oly nemesen töltött be Ő, küzdeni erőmhöz mértén gyenge fegyverrel, de erős akarattal bizonyára nem csak dicsőség, de nemes feladat is reám nézve.

És e gondolat nyomása alatt kérem Önöktől szavazataikat.

Nem minden habozás nélkül teszem azt. Mélyen érzem, mily súlyosak a viszonyok, mily fontos érdekek felett kell kimondani szavazatomat, s hogy azon szempontok mindegyikét, a melyek figyelembevételt követelnek, kellőleg meglátolni erőmet túlhaladó feladat.

Évek hosszú sora óta foglalkozván mind hivatalos pályámon, mind az irodalom terén a hazai közgazdaság legfontosabb kérdéseivel: nyilvános tevékenységemben soha nem tagadtam meg, sem nem titkoltam el meggyőződésemet; de nem tagadtam el azt sem, hogy e kérdések oly kuszáltak, s az ellentétes érdekek annyi szálaival vannak egymáshoz kötve, hogy közöttök csupán a felületesség képes megtalálni gyorsan az általa követendő utat, míg a lelkiismeretes vizsgáló előtt folytonosan új és új nehézségek merülnek fel.

Önök tudják, hogy politikai pályám vezérelve az: óhajtom a haladást, de nem a rombolást. Ellenkezőleg régi intézményeink fentartása, fejlesztése mély meggyőződésem szerint egyedül képes megszilárdítani nemzetünk állami létét. Ez intézmények fejlesztése azonban a külföldi intézmények figyelembe vételével, de nem azok egyszerű utánzásával valósítandó meg.

A helyhatósági rendszert értem első sorban. Ószinte és határozott barátja vagyok annak. A közügyek iránt a közérdeket fentartani: ez a hazaszeretet iskolája. Anglia példája igazolja, hogy a helyhatósági intézmény kellő fejlesztése mellett sokkal kevesebb költséggel ugyanoly eredmény éretett

el, mint Franciaországban. Csak hogy az utóbbi helyen a központosítás elnyelte a közszabadságot is, s az eredményt folyton megújuló heves forradalmak jelzettek. Én meg akarom óvni a közszabadság érzetét. Tudom, hogy mily könnyű bármely népet is leszoktatni az önlábán járás kényelmetlen feladatától; de azt is tanítja a történelem, hogy az így egyszer elszoktatott nép többé nem lesz fogékony a közérdek iránt, s bajainak orvoslását nem a törvényes határok keretei között, hanem a forradalmak viharáiban keresi.

A megyei kérdés teljes egészében nézetem szerint nemcsak a közigazgatás, de a közszabadság kérdése is, s ha talán az előbbi szempontból a törvényhatóságok jelen abnormis állapotában hiányok mutatkoznak, ezen e hiányok orvoslásával, a közszabadság érdekeivel megegyező módon kell segíteni. A ki teljes központosítást nem akar: annak a mostani viszonyokon nem oly irányban kell módosításokat tennie, mely a helyhatósági élet veszélyeztetésére vezetne, hanem inkább oly irányban, mely ez intézmények életképességét emelje, s a közigazgatás javítása mellett a közérdeklődést is alkalmas legyen fentartani.

Nem szólok a közigazgatási bizottságokról, mely intézmény sokkal újabb még, semmint felette a határozott ítélet véglegesen ki volna mondható, s a melyre nézve épen ezért tartózkodnom kell minden nyilatkozattól; de az önkormányzati eszmék valóztatására legtöbb kilátás kétségkívül az országos szabadelvű párt körében mutatkozik.

A fenforgó kiegészítési javaslatokat illetőleg, nem hunyhatok szemel azon áldozatok előtt, a melyek a kereskedelmi politika megváltoztatása által Magyarországra háramlanak. Súlyosak és mélyrehatók ez áldozatok. Be fognak nyulni azok a mindennapi életbe. És ezen szempontokból nem titkolhatom el aggodalmaimat, hogy közigazdaságunk jelen sinlő állapotában új áldozatok elviselésére vajjon egyáltalában képesek vagyunk-e?

Nem tagadhatom el, hogy ez áldozatok túlságosak, a nyert compensációkkal arányban nem állók. A Lloyd vállalat subventiójának felemelése pedig határozottan oly javaslat, a melyre részemről teljes megnyugvással szavazatomat nem adhatnám.

Én, t. választók, a vámterület közösségét gyakorlati szempontból nem tekintem napi kérdésnek. Semmi kétség előttem, hogy Magyarország, mint külön vámterület, nemcsak teljesen képzelhető, de hogy egy ily állapot határozottan kedvezőbb is volna a jelen helyzetnél.

Szerencsétlenségre azonban, eltekintve a szakítási átmenettel járó közigazdasági válság súlyos következményeitől, eltekintve a politikai nehézségektől — a melyeket utoljára a törvény betűin túl is tekintetbe kell vennünk — az összbirodalmi együttes kezelésnek oly közigazdasági következményeivel is fognánk egy ily szakítás esetén szemben állani, a melyekkel sikerrel megküzdeni, ha csak illúziókban nem akarjuk ringatni magunkat, ez idő szerint teljes lehetetlenség. Ott van a bankügy, melynek megoldását a pénzpiaczi viszonyok lehetetlenné tévén, saját területünkön tenne ki idegen hitelpolitikának; ott van a közös közlekedési vállalatok kérdése, melyek hazánkat és Ausztriát is átfutván, saját hazánkban képeznének idegen for-

galmi politikát; és ott van a közös kereskedelmi külképviselő — nem is szólva a Lloydról, — melynek szakítás esetén való ellátásáról még eddig gondoskodva nincs. Két szomszédos államterület egymástól független s a gyengébb félre kedvező kereskedelmi politikát ily viszonyok között higgadt felfogás szerint nem folytathat.

Őszinte meggyőződésem az, hogy ezen akadályok elhárítására minden erőnkkel törekednünk kell, s e tíz év alatt — a meddig a vámszövetség fentartatik — az önálló vámterület részére a talajt elő kell legnagyobb erőmegfeszítéssel készítenünk, egyuttal pedig minden hatáskörünkben álló módon kifejezésre kell juttatnunk azon meggyőződésünket, hogy a gazdasági különválasztás nem fog a politikai különválasztás felé vezetni, sőt inkább általunk azon kötelék megerősítője gyanánt fog tekintetni. Akkor aztán akár elszakadhatunk közgazdaságilag teljesen Ausztriától, akár fent tarthatjuk javítva jelen állapotainkat; de azon mélyen megalázó jelenetnek, miszerint feltétlenül ki legyünk szolgáltatva az osztrák védvamosok érdekeinek, előfordulni többé nem szabad.

Ez előkészítés: az osztrák nemzeti banktól való teljes függetlenítés, a konzulatusok újjá szervezése, mindenek felett pedig a legfontosabb közlekedési vállalatokra az államhatalom döntő voltának megszerzése hosszú évek munkája. Kevés lárma és kitartó munka kell a sikerhez. És még akkor is hátra van a főfeltétel: az állami pénzügyek rendezése. Azon súlyos áldozatoknak, a melyeket az ország hozott egyenes adóinak ily nagy mérvű felemelése által, csakis akkor van értelmök, hogyha általok az állam megromgált hitele helyreállítatik. Lehetetlen el nem ismerni méltánylással, hogy a jelen kormány — a kedvezőtlen évek dacára is — jelentékeny haladást mutathat fel e téren. Az adók túlszigorú kezeléseért megvan a kárpótlás az államháztartás rendezettebb voltában, a magyar járadékkölcsönben. Kívánom, hogy a takarékoság e szelleme folytattassék jövőre is: nagy szükség és nagy tér van még előttünk; kívánom az adókezelés egyszerűbbítését és minden visszaélés lehetőségének megszüntetését, és így remélem, hogy az eddigi szerény nyilvános működésemben annyiszor hangsúlyozott összes módozatok tekintethe vételével, a magyar államhitel teljesen rendezhető leend.

A nemzetiségek és vallásfelekezetek békés egymás mellett élésére törekedni fogok. Szerintem igen nagy felelősség hárul azoknak lelkiismeretére, a kik idegen ajku honfitársainkat a haza természetes ellenségeivel való czimborálással gyanusítják. Én feltétlenül fogom követelni a hazaáruló igyekezetek példás, szigorú megbüntetését; de az alaptalan gyanút ép oly bűnös dolognak tartom, s még bűnösebbnek akkor, ha nem egyes egyén, de egy egész nemzetiség sujtatik azzal.

Jöhet idő — bár messze volna! — hogy a hazafiúi elemek mind-egyikére szükség leend. Napról-napra borúl a külpolitikai láthatár. A legutóbbi napok eseményei mutatták, hogy a monarchia külügyeinek vezetője esetleg kész a háborút is elfogadni, érdekeink védelmében.

Tartaléktalanul akarok e kérdés felett is nyilatkozni. Félek tőle, hogy hiba követtetett el a monarchia külügyi kormánya részéről a túlságos biza-

lom rovására. De ha hiba követtelett volna el: az csak a késlekedés hibája volt. A török birodalom fenmaradása és az angol szövetség oly momentumok, a melyek felé helyzetünkből kifolyólag, ösztönszerűleg kell törekednünk. A legutolsó napok igazolják, hogy Andrassy gróf kormánya is e cél felé törekszik. A különbség csak az, hogy a nemzet zöme korábban, ő később. A ki el tudja képzelni a nyomort, a melyet államadóságaink s ezzel adóterheink megkettőzése, száz és százezer ifjunak csatamezőn eleste, egy egész nemzedék kihullta, esetleg egy győzelmes ellenség által eltiport ország szünetlése okozna, s a ki ezek daczára is óhajtja, hogy a háboru furiái bocsáttassanak ki minél hamarább e sok szenvedéstől látogatott szegény hazára, a helyett, hogy a békés megoldás minden lehetősége kimeríttessék: az ám vessen követ külügyi politikánkra; én mindent meggondolva várok ítéletemmel. Örömmel látjuk, hogy ma nem állunk oly elhagyatva, mint álltunk volna ez előtt; s ha a keserű pohár nem maradhat el tőlünk s hazánk érdekeért a harcmezőre kell appellálnunk: az európai bonyodalmak között egy kétes jó barát helyett ma határozott rokonhangokat fogunk találni. És akkor elnémul, de némuljon is el, minden pártkérdés; az ágyuk bőmbőlésében a csatamező porondján egyetlen zászló hirdesse a haza minden fiának egyetértő érzetét, megvédeni apáink földét, azt az országot, a melynek jövőjében én a magam részéről csak egy perczig is kételkedni bűnnek tartanám. Adja Isten, hogy erre ne legyen szükség.

Ezek nézeteim, t. választók, a fenforgó kérdésekről nagyjában. Minden egyes kérdésre feleletet találnak önök igénytelen irodalmi működésben. Szilárdul, függetlenségem teljes megóvásával felfelé és lefelé egyaránt, fogok ragaszkodni azokhoz. Azon sok viszontagságok közt, melyek között éltem le ifjúságom, mélyen érzem, hogy az öntudat mily kincse annak, a ki nem tékozolta el azt. Ez örökségem; én nem akarom könnyelműen elvesztegetni azt.

És, miután megtisztelő bizalmokkal felém fordultak Önök: legyenek meggyőződve róla, hogy e függetlenségemet minden körülmények között megtartom, hogy jövőre is azon irányban fogok működni, a melyet ez ideig műveltem, hogy — a mint Önök igen szépen figyelmeztettek — a képviselői pálya részemre nem eszköz, de maga a cél leend; hogy szavazatommal minden egyes alkalommal csakis lelkiismeretes meggyőződésem fog rendelkezni; hogy végül buzgó szolgálatomban a közjó iránt igyekezni fogok méltó követője lenni t. elődeimnek, hű szolgája hazámnak, és lelkiismeretes teljesítője kötelességeimnek.

Budapest, 1878. február 3.

György Endre.

1881.
Hódmező-Vásárhely.

Tisztelt Polgártársak!

Az országos képviselőjelöltséget elfogadtam. Azért fogadtam el, mert ennek elvállalását az „uj-párt“ parancsolta. Azon „uj-párt“, mely arra alakult, hogy temérdek, elviselhetetlen bajainkon gyökeres orvoslás által segítsen.

Városunk elpusztulás örvénye felé siet. Határunk s belterületünk rendezetlen; e miatt kívül-belül víz alatt vagyunk; utaink járhatatlanok; adósságunk s vele házi adónk, évről-évre nagyobbodik; a Tisza árja elnyeléssel fenyeget; rajtunk az új kataszter, a melynek szerencsés megoldásától függ jövőnk. Magunkon idáig segíteni nem tudtunk; de e szörnyű állapotot tovább nem tűrhetjük, ezért minden lehető el kell követnünk, hogy rendezve s bajainktól megszabadulva legyünk.

Sorsunk, legelső sorban, az országos képviselő szerencsés megválasztásától függ. Hogy én leszek-e megválasztva vagy más, nem tudom; de én, az „uj-párt“ akaratának engedve, a jelöltséget elfogadtam, s megválasztásom esetén az által vélem kötelességemet teljesíteni, s az által gondolok sikerhez jutni, ha minden munkásságomat hazánk javára s különösen városunk felvirágoztatására szentelem.

Igyekszem, hazánk vasuti politikáját, pénzügyeit, közgazdaságát, földmívelési-, ipari-, kereskedelmi viszonyait, közlekedési hiányait, közérkölcshiségi, közmívelődési állapotát, közigazgatását, igazságszolgáltatását, katonai ügyeit, általam elérhető mértékben tanulmányozni, s ezek javításán, tökéletesítésén minden buzgósággal ernvedetlenül fáradni. Mindezekben csak az édes haza lesz szemem előtt; csak ennek igazságos érdekeit pártolom. Szemem előtt tartandom mindenek felett a szorgalmat és takarékoságot, a melyek hivatva vannak a terhek könnyítésére s az általános jólét előmozdítására. A mi hibát látok, akár hol, annak eltávolítását sürgetem; a jót ápolom. Ezek leendenek azon törekvések, a miket tölem telhető buzgósággal tenni akarok.

Városunk érdekében pedig, az „uj-párt“ parancsolatja és saját lelkem égő vágya szerint, felveszek minden bajt, a legkisebbet ug, mint a legnagyobbat. E téren nekem, alig van mondani valóm; mert én azt akarom, s a körül buzgólkodom, a mit az „uj-párt“ akar. Az „uj-párt“ azt akarja, hogy városunk adóssága s lakostársaink adója, tovább ne növekedjék, hanem fogyjon, hogy a vadviz, se a pusztán, se a város belterületén veszedelmet ne hozzon; senki hajlékától, földjei használatától megfosztva ne legyen; senki „jajt“ ne kiáltson, hanem mindenki nyugodtan nézhesen a jövőbe. Ebből kifolyólag, a közlekedési utak, mindég járhatók legyenek. Az új kataszter szerencsés megoldást nyerjen. Gorzsa Kopánc visszacsatoltassék. A Tisza árja ellen a védekezés lehetőleg biztos legyen, s épen ez okból is a sérelmes közmunkaügy rendeztessék. Azt akarja, hogy e városban a hasznos egyetek fejlődjenek; a város iskolái céljuknak megfeleljenek. Én mindebben, magamat egészen a közügy javítására szentelve, csekély erőmhöz képest, áldozatok árán is, a legnagyobb buzgósággal s lankadatlan kitartással eljárni akarok. Minden pártkülönbség nélkül, mindenkinek javára s boldogsága előmozdítására törekszem.

Érzem csekély erőmet, de olyan akarok lenni, mint a méh, a mely nem erejével, hanem szorgalmával megy sokra. Nem kerestem e kitüntetést, magamat arra méltónak nem tartom; de ha már egyszer erre felhívtak s én kötelességből elfogadtam, ünnepélyesen ígérem és fogadom, hogy mind ezekben a legnagyobb buzgósággal és szorgalommal el is járok.

Magamat tisztelt Polgártársaim becses jó indulatába ajánlva maradtam tisztelettel

H.-M.-Vásárhelyen, 1881. jun. 20.

Draskóczy Lajos.

Trachten Polytechnische

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Extensive faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

1881.

Hódmező-Vásároshely.

DE BALLESTO

Nyílt szavak a követjelöltekről.

Méltán s örömmel üdvözljük a helybeli úgynevezett 48-as párt azon bátor és helyes gondolkozású férfait, kik a küszöbön lévő követválasztáshoz, a „Srametz uralma“ helyi érdekek és az országházban Németh Albert ur által folytatott Paprika Jancsi modor, s helyi ügyek lábball tiprását belátva, — belátva azt is, hogy nevezett képviselő működése, helyesebben szólva semmittevése, s csak az ország kosztján, hereként élőködése sem a választókra, sem e város közönségére s ennek köz- és magánügyeire eddigelé semmi legkisebb jót nem eredményezett, s olyan embertől, mint szóban forgó volt képviselő, a jövőben sem várhatni semmit, azért, neki hátat fordítva, más, érdemesebb jelöltet léptettek föl, kinek multja, jelenje s ebből következtetést vonva jövője is biztosíték arra, hogy megválasztatása esetén, ugy képesség mint jellem és jóakarat, valamint tevékenységben Németh Albertnél előnyösebb reményeket fűzhetni nevéhez, s működése nem átkos és csak kárt okozó, mint a másik képviselő volt.

A helybeli szabadelvű párt több előértekezletén közmegállapodással Tanárky Gedeon ő méltósága jelöltségét tüzte ki, ki azonban a jelöltséget egyetlen, a közérdeket mindig nyelvén huzcoló s folyton ez ellen működő egyéniség intriguája miatt nem fogadván el, az előértekezlet illetve bizottság a helybeliek közül óhajtott jelöltet kiszemelni s így történt, hogy Kovács Ferencz úr, — ki viszonyaink és körülményeink tekintetbevételével, a legméltóbb és hivatottabbnak találtatván, e folyó junius hó 16-án tartott közgyűlésben neve csakugyan javaslatba hozatott, s a jelenvolt 400 főnyi szabadelvű párti választók egyhangulag az ő személyében állapodtak meg, kit is jelöltsége elfogadására küldöttségileg azonnal fölkérvén, választói körében megjelent s a jelöltséget elfogadni hajlandónak nyilatkozott.

Érintett közgyűlésen Draskóczi Lajos evang. lekipásztor által jelöltként Balogi Soma helybeli polgár is javaslatba hozatott, a javaslatba hozó azonban indítványával egyesegyedül maradván, természetes, hogy a Balogi név, józanul s jóakaratulag gondolkozva teljesen elesett, mibe ha az illetőnek csakugyan ambíciója volt, kétsége neki sem lehetvén, erről, mint gyanítjuk, meggyőződést is szerzett, nevének ily uton továbbra való huzcoltathatásától elállott, miből láthatólag a szabadelvű pártnak egyetlen jelöltje volt s helyesen következtetve van most is: Kovács Ferencz ur.

Ámde a roszakarat, a személyes érdek és ambíció, a régi terv, s ki tudja még miféle sötét gondolatokba burkolt magánérdek-hajhászat másképp óhajtaná hogy legyen, mint a hogy a szabadelvű párt összes tagjai akarják. Hiába, föltűnni vágyás, minden áron névre szert tenni akarás, s a hivektől gyűlölt papság előli menekülési szándék szintén mást akarnak s ezen galád tettet, gyanítólag, azon jezsuita mondat alá akarják burkolni, mely így szól: „a cél szentesíti az eszközt.“

Legyen hite szerint az illetőnek, terve, működése, teljesen tisztán áll, s ezuttal is ő az egyedüli rövidlató, ki azt véli, mert szemeit behunyja, hogy őt nem látja senki: pedig megfordítva áll a dolog: ő nem lát senkit, s nem akar látni, őt látja mindenki, sőt még alattomos üzelmét s számtalan szöszegéseit is tudja mindenki; ha a szükség ugy kívánja, ezekről bővebben is szólunk, most csak röviden a legszükségesebbeket, és lehető rövidre vontan regisztráljuk. Ugyanis:

A becses olvasó föntebb körülírt s magát minden áron a közönség nyakára tolni akaró, a pártban szakadást előidézni kívánó, fondorkodáson tengődő egyéniségben lehetetlen, hogy Draskóczy Lajos urra reá ne ismert volna, így talán nevét kimondani is fölösleges volt, de a mennyiben ő már uton-utfélen zöld papirosra — a reménység jelvényére — bigyesztve nagy nevét, mint leendő honatyáét s népámítóét, kiről mind ez ideig, habár után néztünk, annyit sem sikerült kipuhatólnunk (persze, a hol uincs, ott

ne keress) hogy van-e 8—10 embere, ki őt, mint szabadelvű párti követjelöltet, csak javaslatba hozni is elég lelkiismeretlen lenne, ő mégis több választó névvel fitogtatja vélt nagy nevét, ha tehát ezt megtenni elég vakmerő volt, úgy véljük, részünkről sem követetik el szerénytelenség, a midőn e növésnek indulni készülődő *nadragulyát* szintén e sorok keretében felemlítettük.

Mennyiben a név már fölvetve van, nem fog neki ártani, de talán használni sem, ha némely dolgokat az ambiciozus nagy névvel kapcsolatba szintén fölhozunk, s az illetőnek, de egyuttal a választó közönségnek is becses figyelmébe ajánljuk. Nevezetesen:

Hol, mikor, mibe nőtte ki magát egyszerre ez a *maszlag* oly végzetszerűvé, hogy Kovács Ferencz, vagy más helybeli előbbkelő jó nevekkal nem csak versenyezzen, hanem saját személyes érdekét a helyi és közérdekeknek homlokegyenest ellentétbe helyezze, s mint egy fölkiáltójel, állítsa ki magát — hívás nélkül természetesen — a vásár-állás közepére, — minden esetre akkor, midőn ő csak maga lesz ott. Valójába e felől nem csak gondolkoztunk, hanem a helyi viszonyok és körülmények iránt jól tájékozottakat megkérdezvén, e vélt nagy név, és ennek tettei felől lehető tájékozottságot szerezni fáradságot vettünk magunknak. Ez történt az ő érdekében, de sajnos, a kívánt jó eredmény nélkül, a mennyiben tapasztalatunk eredménye ő reá nézve kedvezőtlen, de ő kívánta, ő állította ki magát; a ki jogot követel, az a következményeket is tűrje. Mert:

H.-M.-Vásárhelyre, mint igen-igen szegény legény, — ha tetszik neki értelmezze ezt a szót erkölcsileg vagy anyagilag — úgy választatott meg pappá az evang. h. községhez, hogy az időben, és már korábról egy volt honvéd-főhadnagy, s ritka becsületességű és jellemű egyéniség működött itt mint tanító, ki az egyház hívek osztatlan tisztelete, szeretete és bizalmát teljes mértékben bírta, tehát ezen egyéniség rokona lévén Draskóczy urnak, ajánlat, kérés s rábeszélés folytán oda vitte a dolgot, noha a tanítón kívül őt senki sem ismerte (annál jobban ismerik most), hogy egyhangulag nem az ő, hanem a becsült Zenészy József érdemeiért s ajánlatára, lelkészszé választatott.

Hogy hálálta meg a jótéteményt Zenészynek? nagyon luteránus módon, a mennyiben, alig fél év elteltével, Zenészytől aráját saját érdekében és javára elszólta, s midőn a tanító, de rokon, papjának a feljebb valónak, de szintén rokonnak ezen nem a legdicséretre méltóbb és nem erkölcsi alapra fektetett tettet bizalmasan szemére lobbantani — Draskóczy ur szerint — elég vakmerő volt, a pap annyira pulyka méregbe jött, hogy a jótévő tanító, hála fejében, a háladatos lelkipásztor és rokontól azzal jutalmaztatott, hogy őt fondorkodás és egyéb ügyis tulajdonát képező alattomos utakon úgy szólván egy garas nélkül állásából elmozdította, s itteni, még mostan is sokaknak emlékezetében levő barátai szívességéből tartotta fent magát néhány hétig mint extanító, s ugyan ezek segítségével utazott el Czirákra, hol időközben jegyzői állomást nyert.

Áldott emlékezetű Zenészy! mindeaki szerette őt valláskülönbőség nélkül, mindenkit szeretett ő is, mindenkiről jót mondott s az egész várost a legnagyobb elérékenyülés és megindulás közt hagyta itt, Isten hozzádot mondvá mindenkinek. Csak Draskóczy ur az, kit útált, átkozott, s ezt mi, kik a történeteket tudjuk, hozzá méltónak és őt erre érdemesnek találjuk.

További papságát illetőleg: mit hívei igen jól tudnak, neki soha sem az egyház érdeke, hanem saját személye forgott és forog eszében, mert noha egyháza nem igen vagyonos, neki még is uj paplak kellett, lett is olyan ravaszságával, hogy a lelkesedést előbb iskolaépítésre buzdítá fel, s midőn már az alap letéve lett, erőszakolta paplakká. A tanító ezelőtt földet birt, ő így gondolta: minek a tanítónak föld, jobb lesz az neki. Sőt hogy a főbb dologra térjünk, még a toronyba res nulliusként elhelyezkedve levő galambok és galambfiak sem kerülék ki éles látását, és minden áron a birhatás után törekvő sóvárgását. Szegény galambok! szentlélek jelvényei, pap és egyház hívek közt ugyancsak a civódás és egyenetlenség magvát képezik. Továbbá a templom környékét tehenei részére foglalta le legelőül, s egész botrány volt, midőn a híveket először a szarvas jószágok üdvözölték bámulva, s szakíták meg a buzgón imádkozókat bögéseikkel. Ezen botrányos visszaélést nagy nehezen tudták a hívek tőle elerőszakolni.

Papi hivatását, mely egyedüli feladata s tanulmányát képezi, ha az eredmény után következtetünk, bátran kimondhatjuk, hogy nem képes betölteni, s nem bir a kellő jóakarattal és maga iránt bizalomgerjesztéssel, melynek eredményeként köztudomásu dolog, hogy egyedül és ő miatta keletkezett itt H.-M.-Vásárhelyen egy újabb hitfelekezet, az unitáriusoké, — kik pedig híveiből más hitre át nem tértek épen ő miatta, csak annak köszönhető, hogy erősebb a velük született hit és meggyőződés, mintsem hogy egy megunt pap miatt azon változtatást tennének, és nem is mennek abba, az általuk bár szeretett templomba, a hol Draskóczy jezsuitáskodik. De él s folyton táp-

lálkozik megmaradt hiveiben még az a gondolat is, hogy majd elköszömlélik valahová jó gyanánt papnak, mint legutóbb Orosházán is a kísérlet történt, de sikertelenül, s így menekednek tőle, vagyha ezen reménységük cserbe hagyná, hivi: Herman Pál és társai féle földadás szintén oly erős alapokon nyugszik, hogy Draskóczy urtól menekvésükhöz nem kis reménységek lehet, mert bizony furcsa dolog, mikor a pap ellen vizsgálat van elrendelve kézzel fogható bizonyítékok alapján.

Ezekből és egyéb, az idő rövidsége és a hely szűk tere miatti okokból fel nem sorolható undorító tetteiből látszik, hogy papnak nem jó, ugyan milyen politikus válhatnék ebből? ki jog, államtudomány, nemzetgazdaság, pénzügy, közigazgatás s egy szóval mind azokról, melyeket az országgyűlés s illetve törvényhozó testület tárgyal, illetve törvényt alkot, a kellő alapfogalmakat sem bírja, s mint elszórt beszédjeiből látszik, most akarja az ország pénzén s Vásárhely város közönsége tetemes kárával tanulmányozni. No még ez kellene! Föltevésnek is vakmerő, állítani vagy elhíttetni akarni pedig az együgyűséggel határos. Hisz mindezeket ő maga sem hiszi, arról pedig biztosíthatjuk, hogy a szabadelvűpárt választó közönsége, úgy egyenkint, mint összeségben sokkal értelmesebb s tájékozottabb, minthogy ilyen követjelölt körül csak egy kis töredékben is tömörülni hajlandó lenne.

Népszerűséget is hisz magáról és ámitgatja magát ilyennel Draskóczy ur; ő tudja hol? mi e forrást kutattuk, kerestük, de nem találtuk. Talán azért? hogy a városi közgyűlésben folyton ő civódott, hinti a vizsály magvát, személyt személy ellen izgat, a város közérdekét hurcolja száján, burkolt gondolatjában pedig csak az ő, már alapjában s régi időtől fogva vízfenekeket képező földje lebeg, s dictióiban mindig oda lyukad ki a dolog, hogy vigyék el a vizet bárhova, tegyenek vele bármit szomszédjai s az egész vadvízes pusztai vidék uszszék bár öles vízben, csak az ő földjét és sógorát mentsek meg közmunkaerőn, vagy ha úgy tetszik, azt sem bánja, ha a szomszédok segítségével stb. Ez a közügy ő szerinte. Hogy hébe-korba némely más tárgyhoz is szól, s eközben ügybuzgóságot színlel, az csak lóláb takargatás, és annak arra irányzott elrejtése, hogy vakulj magyar, — mert bizony Draskóczy ur inkább lovat vakarna vagy dudvát vinne ki a tanyára, ha víz alatt nem volna földje, mint sem drága idejét a városi közgyűlésekben pazarolná, ha hogy a földjén víz nem volna, s szerinte drága énje annyira érdekelve nem lenne.

Új pártot is emleget Draskóczy ur, tudjuk nagyon a létezését. Ennek célja helyi érdekből alakulás volt, de nem azért ám, hogy Draskóczy ur, vagy más ő hozzá hasonló ember kezében bunkós bot legyen, különben is, mint ilyen az új párt vagyis nagyrészen a szabadelvűpárthoz tartozván, előbbkelőbbjei, de mondhatni általában mind Kovács Ferenc ur neve körül tömörültek. A magát nagygyá kinőni akaró férfiú e téren is, mint a követjelöltség ajánlásnál s mindenütt, de különösen ezen megvetett sakkhuzása után úgy látszik egyes egyedül áll. Hja hiába! kijelentette, ha senki nem fogja fölkerüni a jelöltül föllépésre, maga is föllép, nagyon benne van a lépkedésbe. De meg különösen az szurja nagyon, hogy ő már úgy is lemond az ellene folyamatban lévő vizsgálat miatt, tehát kedves fiát óhajtaná becsempészni az egyházba, a ki ez évben már pappá lesz.

Draskóczy ur folyton „új pártot“ emleget, holott jelen alkalommal s észszerűleg természetesen az érdekeltségtől távol állva, ezuttal csak szabadelvűpártról lehetvén szó, tudja ezt mindenki, de tudja ő is, hanem alattomos szándékát csak ily firma alatt véli felszínre hozni; hogy nem csak véli, de akarja is, kétségtelenné teszi azon már megtörtént körülmény, hogy ő, ki az érdemetlenül emlegetett új pártnak sem elnöke, sem megbizottja ez értelemben, csupán egyszerű tagja, mégis arra a vakmerőségre vetemedett, hogy saját neve alatt Károlyi Gyula gróf, a legmagasabb kormánykörök és a szabadelvűpárt központi végrehajtó bizottságával, mielőtt a párt értekezlet vagy gyűlésre összehiva volt volna, ennek elnöke és bizottsága mellőzésével és tudtán kívül, hivatlan megbízás nélküli tolaodóként hetekkel előbb levelezés s összeköttetésbe lépett, s legott előadta, hogy ő az, és egyedül is csak ő az, ki Vásárhely lakosságát orránál fogva, tetszése és akarata szerint céljaira hurcolja és hurcolhatja; ugymond: a legutóbbi köztörvényhatósági tisztikar választásánál csak azok lettek tisztviselőkké megválasztva, kiket ő akart, mert az új párt csak azt akarja, a mit ő, s így a polgármester és ennek sógora, egy tanácsnok, azok, kiket ő nem szeretett volna alkalmazni, de azért lettek (kétes itt, nem kacsingatott-e a polgármesterségre is Draskóczy ur?) a többi azonban úgy lett, mint ő akarta, mert a párt csakis ő reá hallgat.

Itt is egy lóláb, ha valakinek az új pártban népszerűsége van: az mindenki más, de Draskóczy ur éppen nem, ezt ő jól tudja, tudja azt is, hogy Balogi ur népszerű, nem is kancsal mészáros, s elég ügybuzgó ember, ép ezért bújt ennek háta mögé, természetesen azért, hogy a minden oldalról vértezett széles hát mögül lesipuskázhasson,

ha a bakot meglövi, az legyen a Balogi úré, ha nemesebb vadat találna ejteni; melyhez, vagy is a vadászathoz kellék nála nagyon-nagyon sok részben hiányzik — annak fölemelésére, és hiúz kebelére szorongatására majd előáll ő. — Tisztelt választó közönség! Alig van közöttünk egy is, ki ne emlékeznék arra már évek során keresztül, hogy ép ezen Draskóczy úr, s talán szövetségesei érdektársai által is, hogy és mennyire dicsértetett Balogi úr, mint 5 kros volt bíró, ámdé csak az nem tudja, aki nem gondolkodott felette, hogy hova irányult ez a dicséret? mivel Balogi úr itt csak esz-köz volt, a tulajdonképeni cél pedig Draskóczy urnak agyrémből keletkezett, s magasba repülni kívánó törekvései voltak, — vagy is magyarábban mondva, Balogi úr volt a vélt lajtorja, a melyen ezen hívei által különben is megunt lelki pásztor az ígélet földére vagy is a kormányzat központjába föltolakodhatni vélt, hol is csúszás-mászás és sok „könyörgöm ássan“ szavak után, egy zsirosabb szuperintendensség, a vagy ennek elő nem fordulása esetében a kényelmes, alig valamittevással összekötött tanfelügyelői álláshoz eljuthasson, és az ellenében fennforgó súlyos vádak alól kisikamollhassék.

Ezek azok, a melyek ezt a nemes férfit szerinte még nemesebb és saját konyhája s zsebére hasznóhajtó önfeláldozásra készítették s készítetik most is, de ötet mindemellett is színleg csak a közügy, Vásárhely város jólléte s ennek ügyei rendezése vezetik, pusztá szavakkal, szellemi röptökben azonban Nyitra, Trencsén, Turócz, más oly helyeken találják, a hol ő lesz az első és ünnepelet ember, s az „od zemit“ is csak akkor járják, vagy tánczolhatják el, a mikor ő kegyelmesen megengedi.

A közgyűlést megelőző több rendbeli értekezlet, s bizottsági ülésekben mindenkinék főtörekvése az volt, hogy a szabadelvű párt részéről közakarát, s megállapodással csak egy jelölt állíttassék föl, ebben mindenki compromittált, csak e légbe járó fondorkodó, vélt nagy férfiú nem, — ő ajánlott fűt fát, de sajnós, az értelmiség s e város előbbkelőségeiből jelen voltak közül egy sem birt annyi tapintat és mély belátással, meg kellő udvariassággal, hogy öt megértve, ha nem szívből is, de legalább színből, úgy a mint tőle jött, ötöt viszont jelöltül ajánlja. — Sajnáljuk a jelen voltak tapintatlanságát, de még is, nagyra becsüljük őket, hogy olyan embert, ki arra nem méltó, ajánlatba nem hoztak, — Draskóczy úr irányában is szóba kell hoznunk: igen furcsa, hogy ő volt az, a ki legtöbbit beszélt minden összejövetel- és gyűléseken, s mégis ő az, kit senki nem értett meg, vagy nem akart megérteni, pedig ő elég jelét adta a híres Talleyrand azon tanának, hogy: „a nyelv nem azért van, hogy gondolatunkat azzal kifejezzük, hanem ép ellenkezőleg azért, hogy a nyelvvel, — mit gondolunk, elpalástoljuk.“ Én Istenem! Talleyrand rég elhalt, ő más korban élt, valamivel tán politikusabb is volt Draskóczy úrnál, — amaz sánta volt, ennek lábai épek, csak a gondolkozása, s észjárásai sántítanak, tehát nem „apré“, innen a tévedés, innen van az, hogy Draskóczy úr oly hiába untatta, és oly sokszor a választó közönséget, s illetve ennek értekezletét, mert azok öt vagy nem akarták, vagy nem voltak annyira raffinirozottak, hogy öt és alattomos törekvéseit megértsék. Hogy is érthették volna meg, hisz Balogi elvtársunk, kinek fülébe éjjel és nappal bagoly módra annyiszor huhogott, s kigyóként számtalanszor a legnagyobb ragaszkodás jeleit sziszegte, — noha elég értelmes ember — még sem volt képes öt annyira megérteni, mint most már fennforgó tetteiből értheti.

E tekintetben Tanárki Gedeon úr ő méltósága sokkal jobban értett, és a sorok között is olvasni tudott, mennyiben a küldöttség megjelenésekor Draskóczy úr 1 és fél órai aljas hizelgése, s annak kijelentése után, hogy nincs Vásárhelyen senki, ki ő méltóságát úgy szeretné és tisztelné mint ő, a többek között úgy mond, érette martyr-halált is tudna halni (ha ez országgyűlési képviselői mandátumból állana, így értette, gyanítjuk) s ép ezen nemes és minden érdektől távol álló intenciók azok, melyek öt elfogadott kiküldetésétől eltérve, arra birták és kényszeríték, miszerint figyelmeztesse ő méltóságát, hogy a neki ajánlott jelöltséget ne fogadja el, mivel elfogadás esetén kudarcz és bukásnak lenne kitéve, vagy is Draskóczyként annyit jelentenek: Méltóságos uram! Dobosyt, Juhászt és engem a szabadelvű párt azért küldött föl, hogy a követjelöltség elfogadására élőszóval is reábirjam és fölkérjem, mert, csak a te neved alatt reméljük a pártot tömöríteni, neved alatt győzni, s zilált helyi érdekeinket rendezni, — mi mindhárman e küldetést ily értelemben fogadtuk el, — *de utközben a vasuti kocsiiban mást gondoltam*, vagy is azt: mi egy veréb a tűzokhoz, ha Tanárky úr a most is országszerte, de Vásárhelyen is közbecsülésben álló értelmes és magas állású kormány férfiú, a jelöltséget elfogadja, egy piczike, még hozzá népszerűtlen lelki pásztornak ezzel szemben föllépése nagyon-nagyon túlhajtott dolog lenne, tehát, egy „se alatta, se fölötte, se mellette, se benne“ nagy lébe feleresztett semmit jelentő, de a ragaszkodás és önfeláldozás jellegét ábrázoló, hazug predikációt kell mondani, melynek

112.

verbun regense az legyen: „Méltóságos uram, küldött társaimmal azért jöttem föl, hogy a jelöltség elfogadására fölkérjünk, s minden körülmény között reá birjunk, — mert mint otthon megbeszéltük, bajaink, zilált anyagi helyzetünk orvoslását, s pártunk tömörülését csak te általad és te benned reméljük, kérünk fogadd el a jelöltséget, én e küldetésben, s ily értelembeni fölkérésre otthon bele egyeztem; ámde nem azért vagyok én *lutheránus lelkipásztor és losonczy gyerek, hogy a mit elfogadok, azt meg is tartsam*, hanem elvemhez hűen kancsal mézárósként, ammondó vagyok mos már itt, — küldőim úgy sincsenek jelen: — „*ne fogadd el a jelöltséget, én akarok ott követ lenni, én képelem magamat az egyedüli népszerű embernek, kit mindenki szeret, (ezt ugyan itt mondom, de magam sem hiszem) s ha te hatalmas és ritka becsületességű ember hozzánk jössz, elleszek némitva, mert a helyszínén, hazugságaimról magad is meggyőződést szerzesz, nekem pedig annyi nyúlbatárságom sem marad, hogy magam magamat — uni sono — követjelöltül fölléptessem.* — Nagyon természetes, hogy ily őszinte nyilatkozat és a martyr halált eltávolítani akarás után Tanárky úr bölcsesége és a tót ponyván keresztül látás után kényszerülve volt oda nyilatkozni, hogy a jelöltséget nem fogadhatja el. Minek Draskóczy úr örvendett, míg a küldöttség többi tagjai az aljas fondorlaton megütközve, bámulatuknak s csak sajnálatuknak s ismételt kérelmüknek adtak kifejezést, mely kérelemben, bizalmasan legyen Draskóczy úrhoz mondva, Tanárky úr előtt kifejezve volt az is, hogy a Draskóczy által elmondottak rögtönzöttek, nem a bizottság akaratát fejezik ki, nem a közönség érzelmét, és a helyi viszonyokat tolmácsolják, hanem a küldött, helytelen helyiösmerete, vagy rossz akarata, de e tekintetben e nézetével Draskóczy úr úgy a küldöttségbe, mint ide haza egyes egyedül állott és áll, sőt Pestre távozása előtt a küldöttségnek magán nézetét, a többség általános véleményének teljesen alárendelte, s meglepte a küldöttség tagjait, hogy a már jelzett nyilatkozat Draskóczy úr által oly vakmerő arzátlansággal tehető volt.

Sem ide haza a bizottság oly értelmű nézetet nem táplált, se küldötteit azon nyilatkozattételre nem jogositotta fel.

Draskóczy urat elv, végzés, vagy egyöntetű megállapodás alattomos célja kivételében legkevésbé sem gátolja, úgy gondolkozik, könnyű annak nem szégyenleni, a ki szégyent nem tud stb.

A Pestre felment küldöttségbeni magaviseletéről többet is tudnánk szólani, de a hely szűk tere, s az idő rövidsége miatt, de meg némi tekintetben Draskóczy úr iránti kiméletből is, ezt most elhallgatjuk, azt azonban nem hallgathatjuk el, hogy nevezett nagyreményű férfiú, Pestről haza jövele után, mikor már céljainak kivihetősége ellenkezőjétől úgy fönt, mint itt lent, teljes meggyőződésben volt és lehetett; saját személyes érdeke a legnagyobb csodálkozásunkra még is annyira vitte, hogy ő maga-magát, egy tekintélyes, az értelmiség és e város előbbkelőbb osztályát magában foglaló párt, egy Kovács Ferencz úr irányában *egybehangzó nyilatkozat után is követjelöltül fölléptetni merészelte*, mely nem egyéb, egy vakmerő számításnál s egy normális iskolás gyerek, ki a számtan négy alapszabályait ösmeri, Draskóczy úr helyzetében bizonyára okosabban, természetesen roszakarat nélkül tudott volna számítani, hogy egyebet ne mondjunk, a lelkészi állás szerénység, önfeláldozás, s a kétségbevonhatlan evangélium tanának a hirdetése, s ezen tannak első helyen következik a lelkipásztor által hű betöltése. — Miért kapja Draskóczy úr bár szerény, de nagyon tisztességes fizetését, hogy két miatyánkot s néhány okosabb emberek által irt prédikációt betanulva, alkalmoszerűleg elmondani tud, — ő azt hiszi, hogy ezzel hivatásának eleget tett, mi azonban más nézetben vagyunk, s alig tévedünk, midőn az ő általa is gyakran elmondani szokott, de soha be nem váltott azon evangéliumi szavakra hivatkozunk, miszerint az ige testté váljék, vagy is helyesebben, a lelki pásztor ne csak a szószékben szajkóként darálja el papirosról mondókáját, hanem a mit mond, aszerint cselekedjék is, s a vallás és erkölcsiség tekiütetésben ő legyen példánykép, utmutató és vezér, tartózkodjék attól nagyon, hogy szavaival, sem egyházi functiója, sem magán, sem a társadalmi életben ellentétbe ne jöjjön, ha így tesz, eleget tett kötelmeinek, hivatását teljesítette, s érdemessé tette magát azon javadalmazásra, melyet nem a nyomtatásba megjelent s könnyen betanulható prédikációkért, hanem példás, s kifogástalan erkölcsi magaviseletével kiérdemelt.

Draskóczy úr tudná mindezt, ha akarná, de ő tudja azt is, hogy ahol az Isten jelen van, ott az ördög is kísért, az Isten int s óv, az ördög pedig ígér s a rosszra késztet, és csábító eredménynyel biztat, ő mint nagyon-nagyon anyagi ember morált, s tisztességet később levetkőzni, mert itt kézzel fogható eredmény szerinte nincs, s nagyon utáni sovárgásában hajlandóbb inkább Mephistóval kezét fogni.

A jelzettek igazak, de Draskóczy úr magaviseletét tekintve köztudomásuak is. Mink csak sajnálatunknak adunk kifejezést, a midőn ezeknek felsorolására, az igazság,

Vásárhely város közönségének érdeke, és a közügy tekintetében éppen az ő magaviselete által provokálva, előadni kényszerítve vagyunk: mi is tanultuk az összeadást és kivonást, s talán tudjuk úgy mint ő, de számítását magaviseletére való tekintettel, és a kézzel fogható köztudomásu, de kezeink közt levő bizonyítékokból is, csak ily értelemben, mint elmondva van, foghattuk és fogjuk fel; hiszen ő mint *parveniő*, ki nem szeret senkit, kit nem szeret senki, hogy merészeli itt Vásárhelyen, az oroszán bőrbé bűjt nagyfülűnek már korábban s talán ő általa is ismert meséjét, színész képpen előadni. — Nem jogosult arra, érdemei egyáltalában nincsenek, hogy ő magát, e diszes s annyira méltánylást érdemlő, tisztességes választó közönség nyakára, még csak falragasz által is föltukmálja. Önkéntelen eszünkbe jut azon közpéldabeszéd: „adj a tótnak szálást, kiver a házadból“! Bizony, bizony ezt csak Draskóczi úr teheti, az a *szegény leány*, kinek hiveire támaszkodni sem lehet, kár, hogy nem gondolkozik, s nem tekint szét Janus szemekkel, ha ezt tenné, vagy tette volna, bizonyára Vásárhely város ettől a kis *bogár-rugástól* megmenekszik, ő magát pedig amugy is hinárba fetregésétől egy piczikét talán tisztázza, másnak is nyugtot ad, a lelkészi kényelmes lakban nyugodtan alszik.

Hogy messze ne menjünk, élő példányként áll előtte Seltman Lajos helybeli rabbi, ki iránt hittelekezete, osztatlan bizalmat táplál, kifogástalan magaviseletű, hiveinek nagyobb számában több szavazatot számolható, s Draskóczi úrnál talán értelmiség tekintetében is magasabb fokon álló egyéniség, nem csak hogy követjelöltségre aspirált volna, hanem létezéséről, polgári kötelmeinél fogva, egyéb jelt sem adott, mint hogy éi az izraelita község főabbija, s a szabadelvű párt tántorithatlan hive.

Lám, ezen tisztességes férfiú tudja azt, hogy az a legerősebb, ki önmagát legyőzni tudja; jaj! de Draskóczi úr még a tudás s világnézet a-b-c-jét nem tudja eddigi tetteire vonatkozva. Mily jellemző vonás az Draskóczi lelkén, hogy esküvel fogadott kötelessége lenne egyházát, vallását gyarapítani, erősíteni, és még magaviseletével azt eredményezi, hogy egyházát megszakítja, elűzte a hivek közül azokat, kik tányérnyalóvá lenni hajlandók nem voltak s folytonosan üldözi azokat, kik tétet fejet nem hajtanak neki. Van-e lekiismerete annak, a ki az ő anyagilag szegény kis egyházat a mult 1878. évben lakomaadásra ösztönözte csak azért, hogy a vendégeket ő lássa el, s magának felsőbbjei előtt látszólagos érdemet szerezzen, de az egyháznak tudunkkal nem számolt be máig sem a 400 frtnyi kiadással.

Nem hagyhatjuk felemlítés nélkül azon körülményt sem, mely önmagának mint embernek, de mint papnak, s alantabb álló lelkésznek, úgy önbecsülése, valamint felsőbb hatósága iránti tartozó tisztelet és engedelmissége felől nyílt bizonyítványt ad. Ez pedig az, hogy hiveivel annyira galádul járt el, miszerint a legközelebb multban vizsgálat rendeltetett el ellene, de egyszersmind a béke is előlegesen megkíséreltetni óhajtatott, és midőn így a béke okirat létre jött, azt mind két fél aláírta, és Draskóczi áradó köszönetet mondott a kiküldött főesperesnek, s békéltetőnek, és ezen felül össze-vissza csókolta a hivek előtt: másnap, az érdek nélkül, s csupán nemes hivatasából eljár, főesperes elutazta után megtagadta és megtagadtatta az ő embereivel az okiratot, s tanácsi végzéssel felbontottnak jelentette ki a békét, vádolta a főesperest, hogy kényszert gyakorolt reá. Így összerobbantotta ő, mint lekipásztor az egyházban a békét újra.

Mindezeket, mint Draskóczy ur jellemére, lelkületére fényt, — nem, árnyat vető dolgokat dióhéjban adtuk elő, mint csepp vizet a tengerben, de olyanokat, melyek egy embernél — ki közéletünkben szerepet vinni vágyik, s azt kierőszakolni akarja — úgy domborodnak ki, mint a testen a fekélyek. *Őrizkedjetez tőle!!* S előadtuk azért, mert embertársaink, városunk s a nagy közönség iránti kötelességünknek tartjuk, hogy figyelmeztessük a veszélyre, mely ezen mérges kigyónak varázsló, bűzhödt légkörében érheti. Előttünk is, kik pedig közelebbi érintkezésben voltunk vele, mindeddig sikerült néki a szinfalakat annyira ide-oda huzogatni, hogy mögötte a piszkot s tátongó, aljas önérdeket alig birtuk fölfedezni, de im régóta tartó kételyünket ezen undorító tette a szomorú valóvá tevő. Elkábult ármányos tettei hálójában, s im önmaga szorítá mézes-mázos hangu torkára saját kezei készítette hurkait.

Van egy tanácsunk számára! E város jó lelkü polgárai lelkük tisztaságában mindenkit, de különösen azt, ki e város jólétét szándékozik előmozdítani, tárt karokkal, testvérként szorítják keblökre; hány és hány idegen nyert már falai között édes otthont, boldogságot? Önt is, mint ilyent fogadta be. De most az ölelő karok lehanyatlanak! Azonban van még e népnek nemes lelkületében, érzelmeiben az ön számára is a megvetés helyett egy rész: a *szánalom*, s azon jóakaratu reménye s bizalma, hogy felhagyva ön saját személye s érdekei feltolásával, s előmozdításának kierőszakolásával nyugtot hagy s megfékezi lázongó természetét. Ne akarjon a városházai gyűléseken mindig önhaszná-

val érdekeltséget, sőt áldozatokat kívánni a közönségtől azon vizjárta s fekvésénél fogva is annak rendelt földjeinek vízmentesítéséért, melyek most, lelkeszi teendőinek elhanyagolásával oly tulzott figyelme tárgyai. Egyébiránt figyelemmel kísérik üzelmeit, s ígérjük, hogy a mily hallgatagok voltunk eddig, oly beszédek fogunk lenni ezután, s nem engedjük, hogy jólelkü polgártársaink az ön piszkos érdekei halójában vergődjenek, s reá fogunk mutatni arra, hogy vizbajaikon nagy részben az ön álnok tettei s jogtalan védekezései okozzák, és korántsem a köztörvényhatóság, illetve a tanácsa roszakaratu késlekedése, mint ön ezt az érdekeltekkel ravasz számításból elhíttetni akarja. Csekély bár, de tisztességes jövedelmü állást biztosítanak hivei önnek, térjen hiveihez, hivatásához s oltárához!! És ha majd megterve, látja e város közönsége, hogy talán e mostani tette önnek az emberi dicsvágy, vagyonszomj, hiúság pillanatnyi csáberejének követke-zése volt: lehet, hogy feledve lesznek tettei! — Összetákolt s minden politikai értelmet, felfogást, irányt s határozottságot nélkülözö programnak csufolt s szétszórt férczművére egyéb megjegyzésünk, mint a szájalom kifejezése, nincs.

S végül, a midőn ily szomorú dolgok okozta felháborodásunkat elnyomva, s csodálkozásunkat fejezve ki Draskóczy urnak ily vakmerő megmérkőzni akarása felett, a szabadelvü párt tisztelt jelöltje, tekintetes Kovács Ferencz úrral, — ezen „nyilt szavakat“ befejeznénk, nem mulaszthatjuk el tisztelt polgártársainkat felhívni arra, hogy bár ily alattomos s aljas tett által pártunkban alig érezhető, de még is sajnós rázko-dás insceniroztatott és, erős reményünk van, hogy t, polgártársaink felocsúdva az ár-mány zsibbasztó hatása alól, tántorithatlanul nem csakhogy megmaradtak tekintetes Kovács Ferencz úrnak tisztelői sorában, s az ámitónak hátat fordítanak, hanem törek-vésük az lesz, miszerint a szabadelvü párt szerény, de egyenkint és összességében be-csülésre méltó tagjait ügybuzgóság s jogaik szavazásuk általi érvényesítésre közremű-ködni bírják.

Azért közakarát, egy szív s lélekkel hangoztassuk s hangoztathatjuk : *éljen a szabadelvü párt méltó s egyetlen követjelöltje Kovács Ferencz!!*

H.-M.-Vásárhely, 1881. jun. 24-én.

Több szabadelvü párti választó.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher.

Több szabadságot a parti választásokhoz

1896.

Hódmezővásárhely.

Választó Polgárok!

A függetlenségi párt megkezdte s egyre nagyobb mérvben folytatja a személyes harcot s teszi épen azok ellen is, a kik ugyanazon elveket vallják, a kik ma is függetlenségiek.

Renegátoknak nevezi azokat, a kik fent jártak Budapesten, hogy e városnak jó képviselőjelöltet keressenek, a kik azonban mindenütt arról kezdtek a beszédet, hogy függetlenségi politikai elveiket nem adják fel s csak azért akarják Biró Pált követnek, hogy e város népének sanyaru, nyomoru helyzetén segítsenek.

Renegátoknak nevezni ezeket az embereket, valóban silány kortesfogás és nevetséges is, mert hiszen a választó polgároknak is van szeme és füle, azok is látják és hallják a történt dolgokat.

De hiszen önöknek tisztelt elvtársak tudniok kellene, hogy függetlenségi polgárokat megfélemlíteni nem lehet!

Bár mily messzire fogja ragadni önöket a testvértagadás nem irigylendő érzelme, mi nem habozunk tovább menni a megkezdett uton, nem habozunk városunk érdekében oly képviselőre adni szavazatunkat, a ki érzi bajainkat s tud is azokon segíteni.

Ne habozzon hát senki, a ki velünk tart, hadd folytassák az elvtársak a személyeskedést, nem árthat az nekünk, míg városunkért kell szenvednünk pizkolódásaikat.

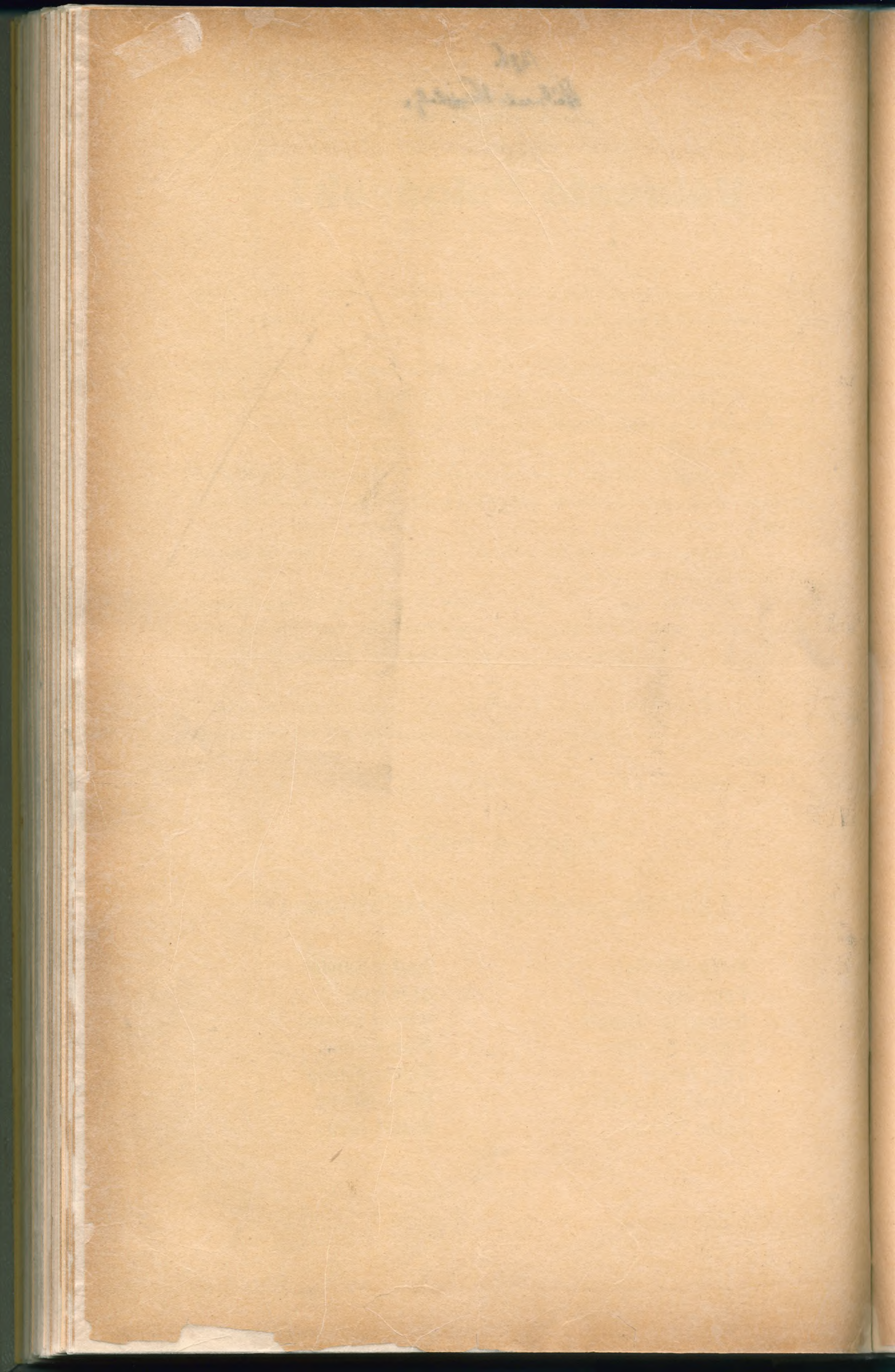
Elveinket pedig nem engedjük tőlünk elkobozni.

Éljen a haza!

A Biró Pálra szavazó függetlenségi párti választók.

Király Mihály
Papp Mihály
Gyöngyösi Sándor
Tokodi Sándor
Tóth József
Oskovics József
Kutas Sándor

Szabó Sándor
Szél Imre
Váradi Sámuel
Monus Pál
Monus Mihály
Balog Mihály
Kocsis János.

1896.

Hódmezővásárhely.

BIRÓ PÁL

miniszteri tanácsosnak,

a hódmezővásárhelyi szabadelvű párt képviselőjelöltjének

PROGRAMM-BESZÉDE.

(Elmondattott Hódmezővásárhelyen 1896. október hó 18-án.)

Tisztelt választók!

Hosszu-hosszu évek sora zajlott le azóta, hogy mint egyszerű gyermek-ifju elhagytam e várost. El kellett mennem kenyeret keresni. Küzdelmes volt a pálya, a mit ezen évek alatt megfutottam, s ez a küzdelem nem adott időt, hogy sokszor visszatérjek. De a küzdelem sötétebb napjaiban is segítőtársam volt a szeretet, mit innen elvittem, s mit olykor-olykor, ha módomban volt, vissza is hoztam; vezető csillagom a remény, hogy egykor, becsületet szerezve szép szülővárosomnak, mindazt, mit tanultam, visszahozhatom majd, s küzdelmem gyümölcsét oadadom hálaáldozatul polgártársaimnak, megosztva a hasznot, a küzdelem sikerét azokkal, kikhez gyermekkorom kedves emlékei, s a rokonság minden köteléke fűznek.

Önök t. polgártársaim! elérkezettnek látják im az időt, hogy erre nekem a módot megadják. Fogadják érte köszönetemet. Visszahívtak, hogy ismét ezt a darab földet tegyék elsővé előttem. Nagyon köszönöm. Köszönetem az lesz, hogy mindazt a munkát, mit eddig egy ország érdekében fejtettem ki, megosztom ezután az ország érdeke és szülővárosom érdeke közt. Multani és a pálya, melyet megfutottam, szolgáljon önöknek zálogul arra, hogy ez a munka mindenkor lankadatlan lesz. Nem ismerek én osztálykülönbséget, nem ismerek én valláskülönbséget ott, a hol az összesért, ott, a hol az egyesekért valamit tennem lehet.

Megtanultam szeretni a népet, a mely közt születtem, s megtanultam becsülni egyformán azokat is, kiket anyagi vagy szellemi előnyök természetesen tettek a nép vezetőivé, tanácsadóivá, segítőivé. Emberben csak az embert nézem én.

Most is, midőn Önök hívására itt megjelentem, a legelső mit teszek, megkérem önöket, hogy egyedül a kölcsönös türelem legyen az, mely által hagyják magukat vezetetni, minden eljárásukban.

Nem külön egy pártnak, nem egy osztálynak, hanem egy egész városnak érdekeit akarom én munkám, gondoskodásom tárgyává tenni.

Politikai ügy az, a mi haza hívott. Én ott fent, felül a politikai élet hullámzásain, megtanultam azt, hogy ha a magam nézeteit, saját meggyőződésemet a legcélravezetőbbnek tartom is, és megkívánom, hogy ezt a meggyőződésemet mindenki tiszteletben tartsa; megadjam másfelől másnak is azt a jogot, hogy saját nézeteiről ugyanazt higgyje. S e türelem mellett a kölcsönös felvilágosítás, a kölcsönös jóakarat, nem pedig a türelmetlenség, az erőszak, hozandja létre azt a sikert, melynek gyümölcseit majdan mindannyian élvezzük. Hiszen a cél, mit elérni akarunk, ha különböző utakon is, ugyanaz: édes hazánk boldogságát előmozdítani.

Tudom én, hogy ez a célja e város derék ellenzéki polgárainak is. Ne is felejtsek ezt el soha, még magyar lesz ezen a földön, s a szöke Tisza mossa városunk partjait.

Az én eszményképem is az, a mi az övék, de félek, hogy ha rohamosan megyünk, nem látjuk a veszélyt; még ha a komoly higgadtság, a bölcsesség utját követjük — mindazt, mi benne van eszményképünkben, biztosan el fogjuk érni.

Sok komoly napot élt már át e nemzet, olyan napokat, mikben sorsa volt kockára téve, de a fenyegető veszélyből a higgadt bölcsesség mindannyiszor megtalálta a kivezető utat.

Ez a bölcsesség alkotta meg a testvéries szövetséget köztünk és nagy és nemes királyunk többi országa közt az 1867-ik évben, közössé tévén egyes ügyeket, miket úgy jobban intézhetünk, hogy erősebbek legyünk; s fentartva külön-külön mindegyiknek függetlenül azt, hogy saját jóllétét önmaga állapíthassa meg.

Én e közösügyek egyikét, a legfontosabbat, a hadügyet szolgálom 25 év óta. S ez a hosszú idő megtanított rá, hogy az 1867. évi kiegyezés nemcsak erősebbé tette hazánkat a küllellenség ellen, s fennállását biztosította minden jöhető veszedelem ellen, hanem megadta a módot arra is, hogy hadseregünk mellett és annak segítségére, egy teljesen magyar hadsereget, a honvédséget megteremtettük, kifejlesztjük, és a harckészség oly magas fokára emeljük, a mely a világ bánulatát szerezte meg számunkra.

S azt, a ki még most is, majd 30 év után eme alaptörvényt felre tenni akarja, s ezt a közösügyet megszüntetni, azt én hívom fel, a 25 év gyakorlat embere, kinek ezen ügyek intézésében jó rész jutott ki, én hívom fel, hogy tekintsen körül, s jöjjön velem: mérlegeljük együtt a fennálló politikai, hadügyi viszonyokat.

Oroszország ma, minden véderjét összeszámítva, ha szüksége lesz rá 9.925.000 embert, Franciaország 4.383.000 embert, a német birodalom 6.860.000 embert, Olaszország pedig 2.818.000 embert állíthat fel a csatatérre, és használhat fel támadásra vagy önmaga védelmére.

S mennyit állíthatnánk mi?

Testvéri szövetségesünkkel Ausztriával együtt 7.358.000 embert, magunkban pedig ennek még a felét sem, s így magunkra hagyatva gyengék vagyunk bármely európai állam ellen, együttesen pedig a második nagyhatalom Európában.

Ki meri hát mondani, hogy a hadsereg közössége nélkül erősebbek lennénk vagy csak épen olyan erősek is, ha majd ezt a közösügyet megszüntetjük?

Ne játszunk a tüzzel, mely egykor hazánk felett kigyullhat; pusztító hatását könnyebben megfékezi hélmillió ember, a ki fegyverbe áll, mint három millió.

Ne is mondja nekim senki, hogy kisebb államok is megélnék ilyen közösség nélkül. Jobban szeretem én, ha nemzetem nem fél soha senkitől, azért mert egy jó barátal közös házban élve, annak biztos segítségére számíthat; mintha minden perczen, minden oldalról féltene kellene önállóságát, lételet csak azért, mert maga akar élni abban a házban, s ilyen szövetséges társat nem akar megtörni.

Ott vagyunk ma már, hogy ezen véderő minden veszély ellen biztosít bennünket.

Bevált tehát ama alaptörvény, a mit a nemzet bölcsessége harmincz év előtt megalkotott.

Bevált a hadügy szempontjából.

S az a biztonság, mit e közösség nyújt a veszély perczében, majd akkor, ha megszólal a harci tárogató, s hazánk, nemzetünk létele függ a kockán, az a biztonság maga igazolja a közös ügyek jogosultságát, hasznát hazánkra.

S nem is szólnék többet a közös ügyekről, melyeknek többije nem áll oly közel működésem köréhez, s melyek czélszerűségét inmár 30 év tapasztalata igazolja, mondom: nem szólnék többet a közös ügyekről, ha az én szép szülőföldöm nem tartoznék épen azon választókerületek közé, melyek a közös ügyeket megteremtő 1867. évi kiegyezés megdöntésére küldték el eddig képviselőjüket az ország tanácsába.

De így azzal a magyar öszinteséggel, melyet itthon tanultam szülővárosomban, s megőriztem máig, megmondom véleményemet a többi közös ügyekről is.

Megmondom azért, mert mint önök is tudják t. polgártársaim! a most összeülendő országgyűlés lesz hivatva azok egy része felett újra határozni, a kiegyezést megújítani.

Az 1867. alaptörvény a hadügyön kívül közössé tette a külügyek vitelét, és végül a közösügyek vezetésére szükséges költségek viselését.

A külügyek vezetése ellen alig hangzik panasz még a legszélsőbb oldalról is. S igazságban véve nem is hangozhatik, mert ezen ügyek hosszú évek óta hűségesen azon irányban vezetettek, a mely irányt azoknak épen egy magyar ember, a feledhetetlen Gróf Andrássy Gyula adott.

Ezen irány követése mellett elértük azt, hogy hazánk tekintélye a civilizált világban oly magas fokra emelkedett, a milyenen azelőtt, — legalább három évszázad óta, — soha nem volt.

Hatalmas véderőnk mellett, hatalmas szövetségeseket szereztünk, a kikkel szövetségben nem féltjük e hazát, e nemzetet semmi veszedelemtől.

A pénzügyek, mint mondám, csak annyiban közösek, a mennyiben azon költségek, melyek a közösöknek elismert tárgyakra fordítandók, közösen viseltetnek.

Ezen ügyeken kívül, melyeknek közössége már az uralkodó házzal több mint egy század előtt kötött szerződésből az ugynevezett pragmatika sanctióból is önként folyt, és az 1867-iki kiegyezési törvény által csak végleg megállapított, ezen ügyeken kívül, Magyarországnak Ausztriával semminemű közös ügye nincs. Minden más ügyeiben önálló és független.

Vannak azonban igenis olyan ügyek, melyek részint a helyzetnél fogva, politikai tekintetből, részint a két fél érdekeinek találkozásánál fogva czélszerűbben intézhetetnek közös egyetértéssel, mint szorosán elkülönítve.

Ilyenek, hogy csak azokat említssem, a melyekre nézve a fennálló szerződések megújítása szintén a jövő országgyűlés feladata lesz, a melyek itt, az ellenzék részéről különösen hangsúlyoztatnak, ilyenek, mondom: a vám- és kereskedelmi ügyek, vám és kereskedelmi szövetség a vámjövedelem kezelése; s ilyent képez az előbb említett közös költségek amaz arányának — a quotának — megállapítása is, a melylyel mindkét birodalom eme közös költségek viseléséhez járulni fog.

Mindezekről azonban Magyarország, habár egyetértésben a másik féllel, de igazabban, önállóan határoz.

Hogy ezen ügyekben a közös egyetértés létrejőjön, az mindegyik félnek igen nagy érdeke.

S ezt az egyetértést megújítani, továbbra is fentartani lesz — mint mondám, — egyik legfontosabb teendője a most összeülő országgyűlésnek.

Ezen ügyek mikénti kezelése a jövőben, vagyis az e részben fennálló szerződések mily módon leendő megújítása most képezi a két állam kormánya, illetőleg a két törvényhozó testület által kiküldött országos bizottságok teendőit.

Mindez még tárgyalás alatt áll. Azon hírek tehát, melyek itt-ott felvettettek s azon támadások, melyek — holmi állítólagos engedékenységgel, — a szélső oldalról a tárgyalásokat vezető kormány ellen intézettek, nélkülöznek minden alapot.

Mert hiszen miként lehet valamit meglátni, a mi még nem is létezik, miként lehet vádat emelni olyan dolog miatt, a mire megállapodás még nincs is, vagy legalább köztudomásra nem jutott, azt helyesen gondolkozó ember meg nem érti.

Vádat emelni nem létező miatt, lehet bizonyos emberek, vagy pártok kezében izgató eszköz, de nem lehet soha igazságos s csak azokra nézve lehet félrevezető, a kik a dolgok mélyére hatolni nem tudnak, vagy nem akarnak. Gondolkozó ember előtt szélmalom harcz az.

A fölött hogy, hogy lenne jobb: vitatkozhatunk, de eleve elítélni egy nagy országvezető párt és kormány szándékait, a nélkül, hogy ezen szándékot ismernénk, nem is igazságos, nem is párthoz méltó, meg nem is férfias.

Egyről legyenek meggyőződve t. választóim s ez az: hogy én, ha módot nyújtanak a törvényhozás intézkedéseiben részt venni, **soha, de soha nem járulok szavazatommal semmi oly intézkedéshez, melyet hazámra, nemzetemre nézve hátrányosnak tartandók — a minek megítélésére nézve azonban a határozatot magamnak tartom fenn,** — s meggyőződésemet soha és senki kedvéért fel nem áldozom.

Vásárhelyi vagyok; szeretem hazámat, megtartom szavamat.

Jónak tartanak, — hogy csak egyetlen egyet említssek, — s ezt írta fel a szélső ellenzék programja élére: a vámszövetség felbontását, az önálló vámterületet. Eddig, — én közelebbről ismerem, — ez a vámszövetség ránk nézve hasznosnak bizonyult, s én azt e tudomásom alapján fentartandónak is vélem, de arról biztosítom a t. választókat, hogy ha meggyőződom, hogy az önálló vámterület hazámra, nemzetemre nézve előnyösebb lesz, egy perczig sem fogok habozni, hogy azt magamévá tegyem, s nem fog habozni az a part sem, melyhez én tartozom. De előbb ezt be kell bizonyítani, nem üres lármával, hanem tényekkel.

A lárna rám nem hat, a tény győz meg csak, s ha ez meggyőz, úgy teszek mint mondám.

S ezzel az ígérettel zárom be nyilatkozatomat a közös, és közös egyetértéssel intézendő ügyekről, ismételvén: hogy azért szoltam ezekről ily terjedelmesen, mert eddig majd nem állandóan oly képviselőt küldött e város az ország tanácsába, a ki jóhiszemben tán, de mégis alap nélkül, a törvény szerint fennálló, és az én nézetem szerint, a melynek helyességéről az én állásomban közelebbről volt alkalmam meggyőződni, ránk nézve sok részben előnyös kiegyezés megdöntésére adta szavazatát.

Tudom én, hogy nemzetem egy része, vérmérsékleténél fogva is, nincs megelégedve a jelen helyzettel, s szebb jövőre vágyik. Álmodat álmodik, mint a fejlődő ifju azon hittel: hogy mind az, a mit az édes álom ad, a gyakorlati életben is megvalósítható.

Hát maradjanak meg ezek az álmok jövőre is s szolgáljanak ösztönzőkül a folytonos haladásra — legyen úgy! de ne tegyünk úgy, hogy azért, mert ezek az álmok most nem valósíthatók, elfelejtjük a jelent felhasználni. A gyakorlati élet munkára hi, kenyeret az álmodozás nem ad.

Magyarország jelen helyzete, annak a kiegyezésnek fentartása megengedi, lehetővé teszi, hogy mindazt elérjük, a mi e nemzetet nagygyá teheti.

Ime egy ezer év tűnt le azóta, hogy a magyar ezt a földet bírja s ez az ezredik év tanúsága annak: mire haladtunk csak 30 év óta is, a mióta az a kiegyezés megvan, a mit néhányan megdönteni akarnak.

Király és nemzet egygyé forrva egy egész világ csudálattal adózik a magyar nemzet szabadságszeretetének, szabadelvűségének és haladása, munkája gyümölcsének.

El hát ezutánra is az egytelértő munka mezejére!

Ne ostromoljuk a várat mely menedéket ad!

Legyünk erősebbek, izmosodjék hazánk, s annak a várnak erős falai egykor majd maguk leomlanak!

Addig dolgozzunk!

Hiszen meddő harcz helyett nagy a tér még a teremtő munkára.

Alkotni fogunk jó törvényeket, melyek a nyomor hatását enyhítik, rendezni fogjuk a munkás kérdést; keressük a módot: hogy a munka megkapja kiérdemelt bérét s a töke is meg hozza kedvező gyümölcsét; alkossunk törvényt, tegyünk intézkedést, hogy a föld termékei jobban értékesíthetessenek; hogy a gazda jobban lássa fáradsága jutalmát; az ipar biztosítsa az iparos jóllétét, s a megelégedés költözzék be minden egyes házba: ez a mi munkánk, ez legyen az ország tanácsának gondja, nem meddő vita.

Nekem is vannak hát — lássák — szép álmaim: a mikről most szoltam; de az én álmaim valósíthatók, csak egytelértő munka kell hozzá; megteremteni egy boldog, elégedett nemzetet.

Ezekkel az elvekkkel, ezzel a szándékkal megyek én be az ország tanácsába, ha az önök bizalma megnyitja előttem az utat.

E bizalomért ott hagyom az állást, mit hosszú évek munkájával küzdöttem ki, annak fényét tapasztalatait megosztom önökkel, s édes lesz előttem a munka, a mivel önök ügyén segíthetek.

Tisztelt választóim! Nem visszavonást kelteni, a pártokat szaporítani jöttem én ide, az az én munkás életemhez nem illik; — hanem az egytelértést, a mások véleménye iránti türelmet, egymás kölcsönös megbecsülését tanítani s a pártokat a kölcsönös türelemben az egymás iránti szeretetben egyesíteni; azért jöttem, hogy közös erővel munkáljunk e városnak és annak minden polgárának érdekeit.

Én bármint határozzon önök szavazata, az maradok a mi eddig voltam: szives tanácsadója, segítője kicsinynek és nagyoknak, mindenkinek a ki hozzám fordul; a legszebb jutalmam az az öntudat lesz, hogy segíthettem rajtuk.

És én segíteni akarok mindenkinek a mennyiben azt erőm megengedi.

Ezzel leszek hálás, ha újra vissza adják nekem azt a földet, a hova gyermekkorom minden emléke köt; ha visszahívják ide, s lehetővé teszik, hogy leborulhassak ama sírhalmokra, mik szerettemet földik, elmondani ott azt az imádságot, amivel én jöttem: legyen boldog az én szép szülőföldem minden lakossága!

Tisztelt választóim! Ajánlom magamat jóakaratokba!

1896.

Hódmező-Vásárhely.

BIRÓ PÁL

miniszteri tanácsosnak,

a hódmező-vásárhelyi szabadelvű párt képviselőjelöltjének

PROGRAMM-BESZÉDE.

(Elmondott Hódmező-Vásárhelyen 1896. október 18-án.)

Tisztelt Választók!

Hosszu-hosszu évek sora zajlott le azóta, hogy mint egyszerű gyermek-ifju elhagytam e várost. El kellett mennem kényeret keresni. Küzdelmes volt a pálya, a mit ezen évek alatt megfutottam, s ez a küzdelem nem adott időt, hogy sokszor visszatérjek. De a küzdelem sötét napjaiban is segítőtársam volt a szeretet, mit innen elvittem, s mit olykor-olykor, ha módomban volt, vissza is hoztam; vezető csillagom a remény, hogy egykor, becsületet szerezve szép szülővárosomnak, mindazt, mit tanultam, visszahozhatom majd, s küzdelmem gyümölcsét odaadom hálaáldozatul polgártársaimnak, megosztva a hasznót, a küzdelem sikerét azokkal, kikhez gyermekkorom kedves emlékei, s a rokonság minden köteléke fűznek.

Önök t. polgártársaim! elérkezettnek látják m az időt, hogy erre nekem a módot megadják. Fogadják érte köszönetemet. Visszahívtak, hogy ismét ezt a darab földet tegyék elsővé előttem. Nagyon köszönöm. Köszönetem az lesz, hogy mindazt a munkát, mit eddig egy ország érdekében fejtettem ki, megosztom ezután az ország érdeke és szülővárosom érdeke közt. Multam és a pálya, melyet megfutottam, szolgáljon önöknek zálogul arra, hogy ez a munka mindenkor lankadatlan lesz. Nem ismerem én osztálykülönbséget, nem ismerem én valláskülönbséget ott, a hol az összesért, ott, a hol az egyesekért valamit tennem lehet.

Megtanultam szeretni a népet, a mely közt születtem, s megtanultam becsülni egyformán azokat is, kiket anyagi vagy szellemi előnyök természetesen tettek a nép vezetőivé, tanácsadóivá, segítőivé. Emberben csak az embert nézem én.

Most is, midőn Önök hívására itt megjelentem, a legelső mit teszek, megkérem önöket, hogy egyedül a kölesönös türelem legyen az, mely által hagyják magukat vezetett, minden eljárásukban.

Nem külön egy pártnak, nem egy osztálynak, hanem egy egész városnak érdekeit akarom én munkám, gondoskodásom tárgyává tenni.

Politikai ügy az, a mi haza hívott. Én ott fent, felül a politikai élet hullámzásain, megtanultam azt, hogy a magam nézeteit, saját meggyőződésemet a legezélt-ravezetőbbnek tartom is és megkívánom, hogy ezt a meggyőződésemet mindenki tiszteletben tartsa; megadjam másfelől másnak is azt a jogot, hogy saját nézeteiről ugyanazt higgye. S e türelem mellett a kölesönös felvilágosítás, a kölesönös jóakarat, nem pedig a türelmetlenség, az erőszak, hozandja létre azt a sikert, melynek gyümölcseit majdán mindannyian élvezzük. Hiszen a cél, mit elérni akarunk, ha különböző utakon is, ugyanaz: édes hazánk boldogságát előmozdítani.

Tudom én, hogy ez a célja e város derék ellenzéki polgárainak is. Ne is felejtsek ezt el soha, még magyar lesz ezen a földön, s a szőke Tisza mossa városunk partjait.

Az én eszményképem is az, a mi az övék, de félek, hogy ha rohamosan megyünk, nem látjuk a veszélyt: még ha a komoly higgadtság, a bölcsesség útját követjük — mindazt, mi benne van eszményképünkben, biztosan el fogjuk érni.

Sok komoly napot élt már át e nemzet, olyan napokat, mikben sorsa volt kockára téve, de a fenyegető veszélyből a higgadt bölcsesség mindannyiszor megtalálta a kivezető utat.

Ez a bölcsesség alkotta meg a testvéries szövetséget köztünk és nagy és nemes királyunk többi országa közt az 1867-ik évben, közössé tévén egyes ügyeket, miket úgy jobban intézhetünk, hogy erősebbek legyünk; s fentartva külön-külön mindegyiknek függetlenül azt, hogy saját jóllétét, önmaga állapíthassa meg.

Én e közösügyek egyikét, a legfontosabbat, a hadügyet szolgálom 25 év óta. S ez a hosszú idő megtanított rá, hogy az 1867. évi kiegyezés nemcsak erősebbé tette hazánkat a külellenség ellen s fennállását biztosította minden jöhető veszedelem ellen, hanem megadta a módot arra is, hogy hadseregünk mellett és annak segítségére, egy teljesen magyar hadsereget, a honvédséget megteremtettük, kifejlesztjük és a harcokésztség oly magas fokára emeljük, a mely a világ bámulatát szerezte meg számunkra.

S azt, a ki még most is, majd 30 év után eme alaptörvényt félre tenni akarja, s ezt a közösügyet megszüntetni, azt én hívom fel, a 25 év gyakorlat embere, kinek ezen ügyek intézésében jó rész jutott ki, én hívom fel, hogy tekintsen körül s jöjjön velem: mérlegeljék együtt a fennálló politikai, hadügyi viszonyokat.

Oroszország ma, minden véderejét összeszámítva, ha szüksége lesz rá 9.925,000 embert, Franciaország 4.383,000 embert, a német birodalom 6.860,000 embert, Olaszország pedig 2.818,000 embert állíthat fel a csatatérre és használhat fel támadásra, vagy önmaga védelmére.

S mennyit állíthatnánk mi?

Testvéri szövetségesünkkel Ausztriával együtt 7.358,000 embert, magunkban pedig ennek még a felét sem s így megunkra hagyatva, gyengék vagyunk bármely európai állam ellen, együttesen pedig a második nagyhatalom Európában.

Ki meri hát mondani, hogy a hadsereg közössége nélkül erősebbek lennénk vagy csak olyan erősek is, ha majd ezt a közösügyet megszüntetjük?

Ne játszunk a tüzzel, mely egykor hazánk felett kigyulhat; pusztító hatását könnyebben megfékezzi hétmillió ember, a ki fegyverbe áll, mint három millió.

Ne is mondja nekem senki, hogy kisebb államok is megélnék ilyen közösség nélkül. Jobban szeretem én, ha nemzetem nem fél soha senkitől, azért, mert egy jó barátal közös házban élve, annak biztos segítségére számíthat; mintha minden perczben, minden oldalról féltenie kellene önállóságát, lételet csak azért, mert maga akar élni abban a házban, s ilyen szövetséges társat nem akar megtűrni.

Ott vagyunk ma már, hogy ezen véderő minden veszély ellen biztosít bennünket.

Bevált tehát ama alaptörvény, a mit a nemzet bölcsessége harmincz év előtt megalkotott.

Bevált a hadügy szempontjából.

S az a biztonság, mit e közösség nyújt a veszély perczében, majd akkor, ha megszólal a harci tárogató s hazánk, nemzetünk létele függ a kockán, az a biztonság maga igazolja a közös ügyek jogosultságát, hasznát hazánkra.

S nem is szólnék többet a közös ügyekről, melyeknek többije nem áll oly közel működéseni köréhez, s melynek ezélszerűségét immár 30 év tapasztalata igazolja, mondom: nem szólnék többet a közös ügyekről, ha az én szép szülőföldem nem tartoznék épen azon választókerületek közé, melyek a közös ügyeket megteremtő 1867. évi kiegyezés megdöntésére küldték el eddig képviselőjüket az ország tanácsába.

De így azzal a magyar őszinteséggel, melyet itthon tanultam szülővárosomban, s megőriztem máig, megmondom véleményemet a többi közös ügyekről is.

Megmondom azért, mert mint önök is tudják t. polgártársaim! a most összeülő országgyűlés lesz hivatta azok egy része felett újra határozni, a kiegyezést megújítani.

Az 1867. alaptörvény a hadügyön kívül közössé tette a külügyek vitelét és végül a közösügyek vezetésére szükséges költségek viselését.

A külügyek vezetése ellen alig hangzik panasz még a legszélsőbb oldalról is. S igazságban véve nem is hangozhatik, mert ezen ügyek hosszú évek óta hűségesen azon irányban vezettetnek, a mely irányt azoknak épen egy magyar ember, a felelhetetlen Gróf Andrássy Gyula adott.

Ezen irány követése mellett elértük azt, hogy hazánk tekintélye a civilizált világban oly magas fokra emelkedett, a milyenen azelőtt, — legalább három évszázad óta, — soha nem volt.

Hatalmas véderőnk mellett, hatalmas szövetségeseket szereztünk, a kikkel szövetségben nem féltjük e hazát, e nemzetet semmi veszedelemtől.

A pénzügyek, mint mondám, csak annyiban közösek, a mennyiben azon költségek, melyek a közösöknek elismert tárgyakra fordítandók, közösen viseltetnek.

Ezen ügyeken kívül, melyeknek közössége már az uralkodó házzal több mint egy század előtt kötött szerződésből, az ugynevezett pragmatika sanctióból is önként folyt, és az 1867-iki kiegyezési törvény által csak végleg megállapított, ezen ügyeken kívül, Magyarországnak Ausztriával semminemű közös ügye nincs. Minden más ügyeiben önálló és független.

Vannak azonban igenis olyan ügyek, melyek részint a helyzetnél fogva, politikai tekintetből, részint a két fél érdekeinek találkozásánál fogva czélszerűbben intézethetnek közös egyetértéssel, mint szorosan elkülönítve.

Ilyenek, hogy csak azokat említsem, a melyekre nézve a fennálló szerződések megújítása szintén a jövő országgyűlés feladata lesz, a melyek itt, az ellenzék részéről különösebben hangsúlyoztatnak, ilyenek, mondok: a vám- és kereskedelmi ügyek, vám- és kereskedelmi szövetség, a vámjödelem kezelése; s ilyent képez az előbb említett közös költségek amaz arányának — a quotának — megállapítása is, a melylyel mindkét birodalom eme közös költségek viseléséhez járulni fog.

Mindezekről azonban Magyarország, habár egyetértésben a másik féllel, de igazabban, önállóan határoz.

Hogy ezen ügyekben a közös egyetértés létrejőjön, az mindenik félnek igen nagy érdeke.

S ezt az egyetértést megújítani, továbbra is fentartani lesz — mint mondám, — egyik legfontosabb teendője a most összeülő országgyűlésnek.

Ezen ügyek mikénti kezelése a jövőben, vagyis az e részben fennálló szerződések mily módon leendő megújítása most képezi a két állam kormánya, illetőleg a két törvényhozó testület által kiküldött országos bizottságok teendőit.

Mindez még tárgyalás alatt áll. Azon hírek tehát, melyek itt-ott felvettettek s azon támadások, melyek — holmi állítólagos engedékenységgel, — a szélső oldalról a tárgyalásokat vezető kormány ellen intézettek, nélkülöznek minden alapot.

Mert hiszen miként lehet valakit megtámadni, a mi még nem is létezik, miként lehet vádat emelni olyan dolog miatt, a mire megállapodás még nincs is, vagy legalább köztudomásra nem jutott, azt helyesen gondolkozó ember meg nem érti.

Vádat emelni nem létező miatt, lehet bizonyos emberek, vagy pártok kezében izgató eszköz, de nem lehet soha igazságos s csak azokra nézve lehet félrevezető, a kik a dolgok mélyére hatolni nem tudnak, vagy nem akarnak. Gondolkozó ember előtt szélmalomharc az.

A fölött hogy, hogy lenne jobb: vitatkozhatunk, de eleve elítélni egy nagy országvezető párt és kormány szándékait, a nélkül, hogy ezen szándékot ismernénk, nem is igazságos, nem is párthoz méltó, meg nem is férfias.

Egyről legyenek meggyőződve t. választóim s ez az: hogy én, ha módot nyújtanak a törvényhozás intézkedéseiben részt venni, **soha, de soha nem járulok szavazatommal semmi oly intézkedéshez, melyet hazámra, nemzetemre nézve hátrányosnak tartandók — a minnek megítélésére nézve azonban a határozatot magamnak tartom fenn,** — s meggyőződésem soha és senki kedvéért fel nem áldozom.

Vásárhelyi vagyok; szeretem hazámat, megtartom szavamat.

Jónak tartanak, — hogy csak egyetlen egyet említsek, — s ezt írta fel a szélső ellenzék programja élére: a vámszövetség felbontását, az önálló vámterületet. Eddig, — én közelebből ismerem, — ez a vámszövetség ránk nézve hasznosnak bizonyult, s én azt e tudomásom alapján fentartandónak is vélem, de arról biztosítom a t. választókat, hogy ha meggyőződom, hogy az önálló vámterület hazámra, nemzetemre nézve előnyösebb lesz, egy perczig sem fogok habozni, hogy azt magamévá tegyem, s nem fog habozni az a párt sem, melyhez én tartozom. De előbb ezt be kell bizonyítani, nem üres lármával, hanem tényekkel.

A láрма rám nem hat, a tény győz meg csak, s ha ez meggyőz, úgy teszek mint mondám.

S ezzel az igérettel zárom be nyilatkozatomat a közös és, közös egyetértéssel intézendő ügyekről, ismételvén: hogy azért szóltam ezekről ily terjedelmesen, mert eddig majd nem állandóan oly képviselőt küldött e város az ország tanácsába, a ki jóhi-

szemben tán, de mégis alap nélkül, a törvény szerint fennálló, és az én nézetem szerint, a melynek helyességéről az én állásomban közelebből volt alkalmam meggyőződni, ráuk nézve sok részben előnyös kiegyezés megfontolására adta szavazatát.

Tudom én, hogy nemzetem egy része, vérmérsékleténél fogva is, nincs megelégedve a jelen helyzettel, s szebb jövőre vágyik. Álmodok álmodik, mint a fejlődő ifjú azon hittel: hogy mind az, a mit az édes álmom ad, a gyakorlati életben is megvalósítható.

Hát maradjanak meg ezek az álmok jövőre is s szolgáljanak ösztönzőkül a folytonos haladásra — legyen úgy! de ne tegyünk úgy, hogy azért, mert ezek az álmok most nem valósíthatók, elfelejtjük a jelent felhasználni. A gyakorlati élet munkára hi, kenyeret az álmodozás nem ad.

Magyarország jelen helyzete, annak a kiegyezésnek fentartása megengedi, lehetővé teszi, hogy mindazt elérjük, a mi e nemzetet nagygyá teheti.

Ime egy ezer év tűnt le azóta, hogy a magyar ezt a földet bírja s ez az ezredik év tanúsága annak: mire haladtunk csak 50 év óta is, a mióta az a kiegyezés meg van, a mit néhányan megdönteni akarnak.

Király és nemzet egygyé forrva egy egész világ csodálattal adózik a magyar nemzet szabadságszeretetének, szabadelvűségének és haladása, munkája gyümölcsének.

El hát ezutánra is az egyetértő munka mezejére!

Ne ostromoljuk a várat, a mely menedéket ad!

Legyünk erősebbek, izmosodjék hazánk, s annak a várnak erős falai egykor majd maguk leomlanak!

Addig dolgozzunk!

Hiszen meddő harc helyett nagy a tér még a teremtő munkára.

Alkotni fogunk jó törvényeket, melyek a nyomor hatását enyhítik, rendezni fogjuk a munkás kérdést; keressük a módot: hogy a munka megkapja kiérdemelt bérét s a tőke is meghozza kedvező gyümölcsét; alkossunk törvényt, tegyünk intézkedést, hogy a föld termékei jobban értékesíthetők; hogy a gazda jobban lássa fáradsága jutalmát; az ipar biztosítsa az iparos jóllétét, s a megelégedés költözzék be minden egyes házba: ez a mi munkánk, ez legyen az ország tanácsának gondja, nem meddő vita.

Nekem is vannak hát — lássák — szép álmaim: a mikről most szóltam; de az én álmaim valósíthatók, csak egyetértő munka kell hozzá; megteremteni egy boldog, elégedett nemzetet.

Ezekkel az elvekkel, ezzel a szándékkal megyek én be az ország tanácsába, ha az önök bizalma megnyitja előttem az utat.

E bizalomért ott hagyom az állást, mit hosszú évek munkájával küzdöttem ki, annak fényét, tapasztalatait megosztom önökkel, s édes lesz előttem a munka, a mivel önök ügyén segíthetek.

Tisztelt választóim! Nem visszavonást kelteni, a pártokat szaporítani jöttem én ide, az az én munkás életemhez nem illik; — hanem az egyetértést, a mások véleménye iránti türelmet, egymás kölcsönös megbecsülését tanítani s a pártokat a kölcsönös türelemben, az egymás iránti szeretetben egyesíteni; azért jöttem, hogy közös erővel munkáljunk e városnak és annak minden polgárának érdekeit.

Én, bármint határozzon önök szavazata, az maradok a mi eddig voltam: szives tanácsadója, segítője kicsinynek és nagyoknak, mindenkinek, a ki hozzám fordul; a legszebb jutalmam az az öntudat lesz, hogy segíthetem rajtuk.

En segíteni akarok mindenkin, a mennyiben azt erőm megengedi.

Ezzel leszek hálás, ha újra vissza adják nekem azt a földet, a hova gyermekkorom minden emléke köt; ha visszahívják ide, s lehetővé teszik, hogy leborulhassak ama sírhalmokra, mik szereteteimet földik, elmondani ott azt az imádságot, amivel én jöttem: legyen boldog az én szép szülőföldem összes lakossága!

Tisztelt választóim! Ajánlom magamat jóakaratokba!

1869.

A huszti választó kerülethez.

A huszti választó kerület önálló, és független értelmiségének tekintélyes része által önkényt felhiva lévén: hogy e kerületben a közelgő országgyűlésre történendő képviselő-választásnál képviselő-jelöltül lépjek fel; minél nagyobb megtiszteltetésnek veszem a hazafiúi bizalomnak esekély személyem iránti ezen előzékeny nyílvánítását: annál illetlenebbnek, annál nagyobb gyöngédtelenségnek tartanám azt visszautasítani. Nem kételkedem azért e megtisztelő felhívásra határozott válaszul adni: miszerint a felajánlott képviselő-jelöltséget köszönettel elfogadom, ha t. i. oly szerencsés lehetnék, hogy a tisztelt választókerület politicai hitvallása egy és ugyanaz lenne az enyémmel, a melyet következőkben kívántam igen röviden körvonalozni:

1. Megvagyok győződve: miszerint nincs e honnak oly polgára, tartozzék bármely politicai párthoz, — a ki annak az 1790: 10. t. ez.-ben kimondott, s az 1848-ki törvények több czikkelye által részletesebben körülírott, és biztosított állami önállóságát, s függetlenségét ne óhajtáná.

Ugyde állami létünk e nélkülözhetetlen feltételei az utóbbi országgyűlés által felállított delegationalis intézvény és közös-miniszterium által megesonkitattak, miután az előbbi, azonfelül, hogy a pénzünkről- és vérünkről szabad rendelkezés jogától — legalább részben — megfoszt bennünket, könnyen az osztrák birodalomba beolvadást fogja eredményezni, — az utóbbi által pedig a magyar kormánynak, mely kétségen kívül egyik legnevezetesebbike az utóbbi országgyűlés által visszaszerzett jogoknak, függetlensége, s így természetesen nagyrészben felelősége is, lehetlenné tétetik.

De állami lételünk és függetlenségünk legtermészetesb biztosítékával: önálló nemzeti hadsereggel sem bírunk, e nélkül pedig a legszebb alkotmány sinez biztosítva: de sőt, minden perczben az önkény játéklapdjává lehet az.

Ugyanazért a jövő országgyűlés legfőbb feladatának tartom; közjogi téren a haza állami önállóságát, s függetlenségét, az 1861-ki törvényhozás feliratainak szellemében a törvényenyedte korlátok között, a delegatio, és közösminiszterium megszüntetésével visszaszerezni igyekezni, s annak biztosításáról önálló nemzeti hadsereg által gondoskodni, mely gondoskodást a haza és monarchia biztonsága is, elengedhetetlenül igényli, mert esakis ily hadsereg képes szükség esetében lelkesedni.

2. Az országgyűlés sürgősb teendői közé számítom továbbá: hogy e honban törvényesen bevett minden vallásfelekezetre nézve tökéletes egyenlőség, és viszonyosság állapíttassék meg, s az ige „szabad egyház szabad államban“ testté vallják.

Különösen a görög-catholica egyházat illetőleg: mulaszhatatlannak tartom, hogy annak autonómiaja, s a nyugoti egyházzal lett egyesülésének — unio-feltételei, melyek eddigelé, e hitfelekezet nem kis sérelmével, csak holt betük maradtak törvénybe leendő becikkelyezettetés által biztosíttassanak, s életbe léptettessenek.

3. A törvényhatóságok, és községek rendezése halasztást nem szenvedhet; amaz az autonomiának a miniszteri felelőséggel összeegyeztethető fentartásával, emez democrat. s így képviseleti alapon létesítendő.

4. Az adó, főleg a földadó terhes volta miatt általános a panasz, a békétlenség — s a nép nyugodt, és megelégedett csak úgy leend, ha a súlyos adó, nemzetünk, s földünk viszonyainak megfelelő ezélszerű adótörvény által fog részben mérsékeltetni, részben pedig igazságos alapra fektettetni. — A dohánymonopolium megszüntetését úgy szükségesnek, mint lehetőnek is tartom, s úgy vagyok meggyőződve, hogy az állam ezen jövedelmét a fogyasztás természetével, s a nemzet jellemével inkább megegyező módon lehetend pótolni, és biztosítani.

5. A közterhek könnyebben viselhetése, s általában a nemzet anyagi, és erkölcsi jóllétének előmozdítása tekintetiből, kiáltó szükség, hogy gyors, és biztos közlekedési eszközök létesíttessenek, s az ipar, földművelés, és kereskedelem érdekében felállítandó tanintézetek által, az annyira elhanyagolva lévő jövedelmi források megnyittassanak, és a mi legfőbb: a közelebb hozott törvények alapján, a népnevelés felvirágoztatására biztos anyagi, és szellemi eszközök iránt történjék intézkedés, „mert elvész a nép, mely tudomány nélkül való!”

6. Hogy a volt urbéres osztály minden tagjai egyenlökké legyenek, s mindannyian szabad birtoknak örvendvén, nenézze irigy szemmel egyik a másik sorsát: a még fenmaradt urbéri viszony törvényhozási úton teljesen megszüntetendő.

Ez életkérdéseknek, s több ezekkel összefügsben állóknak, melyek bővebb részletezését e helyütt feleslegesnek tartom, — törvényes és békés úton leendő megoldását tűzte magának főleg feladatul az utóbbi országgyűlés balközép pártja. Ezen parthoz, mindenki meggyőződésének tiszteletben tartása mellett, sorakozva fognám én hazám javát a törvényhozásnál munkálni, ha a tisztelt választókerület megbízásából a törvényhozó testület tagjává lenni szerencsém leendene.

7. A magánjogra vonatkozó, s a jövő országgyűlés által eladózhatatlan polgári, és büntető-jogi codificatio nagyfontosságú munkájában, s az igazságszolgáltatás minél ezélszerűbb átalakításában is lelkiösmeretes szorgalommal fognék közreműködni, s különösen oda munkálni, hogy a polgári peres ügyekben teljes szóbeliség hozattassék be. És hogy e térre sem jönék áldozatlan kézzel, szabadjon e tekintelben számos hazámfiat előtt nem ösmeretlen, s különösen e megye előtt nyílt könyv gyanánt álló 32 éves multamra szerényen hivatkozni.

Ily és hasonló nézetekkel s elvekkal lépek a tisztelt választók elébe, nyíltan kimondva: miszerint étetéssel, és itatással, hangzatos szavakkal, vagy bár minő más ámitással szerezni bizalmat, sem módom, sem akaratom. annyival inkább átkot kellene mondanom azokra, a kik nem irtódnának az alkotmányos jogok legszebbikét — a törvényhozásbai befolyást — vesztegetésekkel, és vérfoltokkal beszennyezni, mint ez fájdalom! már eddig is több helyütt történt. És én megvagyok győződve, hogy a tisztelt választókat is, bármely jelölt részire fogják adni szavazataikat, ily tiszta érzelem, s egyedül az ügy szentsége lelkesíti, és fogja lelkesíteni.

Kelt M. Szigeten, 1869. febr. 10.

Pataky János.

M. Sziget baloldali.

1892.
Hunt.

Nyílt levél Visk város választó polgáraihoz!

POLGÁRTARSAK!

A mit előre láttunk, bekövetkezett: Szalavszky leköszönt azon képviselőségről, melyet mi nyújtottunk neki: itt hagyta Husztot és visszament oda, a honnan jött, az ő kedves lótljaihoz, Tapolcsányba.

A mi kerületünk csak arra való volt, hogy addig adjon neki képviselőséget, míg szebb és jobb kerületet nem kaphat.

Tapolcsány szebb is, jobb is a miénkénél: mert hát mi magyarok vagyunk, azok meg ott — lótlók.

Különben ő nagyon jó helyen van ott. Méltán kérdezheti azonban a kerület minden önérzetes választópolgára, hogy miért lépett fel itt is? mikor már tudta, hogy Tapolcsányban felleptették: miért választotta meg magát itt is? mikor már Tapolcsányban meg volt választva.

Hát tudjátok kedves polgártársak, hogy miért?

Azért, mert a kerületet fenakarták tartani arra, hogy ha majd valamelyik nagyfejű kormánypárti mindentűm kibukik, azt ide hozzák a mi nyakunkra.

Mert hát a mi kerületünket, a bukott kormánypártiak menedék helyének tartják. A kormány és annak emberei azt tudják, hogy e kerület választóinak nincs itélete, nincs önérzete, hogy a múlt már egyszer megválasztották Szalavszkyt láthatlanba, úgy választanak meg majd most egy másikat, bárki fia legyen, bárkinek lúvják is.

Azért vagyunk hát most itt, hogy a ti segedelmetekkel e lealázó játéknak véget vessünk.

Polgártársak! Kiállsuk oda az elbizakodott nagyfejűeknek, hogy eddig és ne tovább!! Elég legyen a játékból, a mit a kerület választó polgáraival üztek!!.

Itt az ideje, hogy ti is szívetek igaz sugallatát kövessétek. Most lesz módotok benne. Kibontottuk ismét azt a zászlót, melyen Magyarország legdiesőbb emlékü korszakának számjai ragyognak.

Kezünkben a zászló és rajta a dieső szám: 1848.

Visk város polgárai valahányszor csak alkalmuk nyílt, mindannyiszor megmutatták, hogy a haza függetlenségének és a dieső 48-as elveknek nincsenek ő náluk igazabb hívei e hazában.

Mutassátok hát meg most is, hogy vagytok oly jó hazafiak, mint Hajdu-, Heves-, Szabolcs-, Borsod-, Csongrád- és Pest-megye magyar választói, kik mindannyian függetlenségi és 48-as képviselőket választottak az országnak.

Gondoskoddunk róla, hogy itt is lépjen fel egy hű képviselője az egyedüli igaz 48-as elveknek.

Atyátok fia ő, mert a nép embere.

Színről-színre látjátok őt nem sokára és meghallgatván őt, meggyőződtek arról, hogy ő vér a ti véretekéből és hogy méltóbbra nem adhatnátok szavazatotokat.

Azért csak legyetek résen!

Ha valamely kormánypárti kortes közeledik felétek, meg ne hallgassátok, mert álnokok ők valamennyien.

Azért vagytok magyarok, hogy fennhordjátok a fejeteket és meg ne hajtsátok a legelső parancs szóra. Tiszta a ti lelkiismeretetek, ne féljeteK semmi fenyegetéstől.

Ne üljeteK fel a kormány-párt hazug ígéreteinek, tudjátok már 20 évi tapasztalathól, hogy szavukat még soha be nem váltották.

ÜzzéteK el, aki vesztegetni akarja közteteK : nincs áldás azon a pénzen, melyért az ember lelkiismeretét adja oda.

Ismételjük, tehát le ne kösséteK magatokat a kormány emberének; akárkit neveznek meg előtteK jelöltképpen. Látjuk innen, hogy most ismét félre akarnak benneteK, vezetni. Egy előtteK ismert ember nevéK fogják a kormánypárti kortesek jelöltként emlegetni; de ne higgyeteK nekik, mert az utolsó pillanatban hoznak majd egy más embert Pestről, (tudjátok is a nevéK) a kinek már másutt nem jutott kerület. Csak lőmöríteni akarják a pártot avval, hogy ismert ember nevéK hangoztatják. De ez nem akar képviselő lenni, csak helyet akar csinálni egy másiknak.

Most még rutabb játékot űznek e kerülettel, mint eddig.

VigyázzateK tehát! Itt az ideje, hogy megmutassátok az országuak, hogy nem különbek a técsőieK, mint ti.

A mily szép választás volt a técsői, oly szép lesz a miénk is.

Hisszük és reméljük, hogy miként ők győzelemre juttatták a tiszta 48-as elvek dicső zászlóját, úgy juttatjuk mi is győzelemre.

Adja Isten, hogy ugy legyen!

Kell Huszton, 1892. évi február 18-án.

SÁRKOCZY PÁL,

DR. HAMVAI LAJOS,

PELLIÓNIS JÓZSEF,

Huszti kerületi választók.

T. cz.

urnak.

Visk.

עין זאללט וויססען דאס אללעס הענט מען געקענט אויספירען ווען עס זאל זיין
 אין לאנדערווי מערער לינקע קוועטים וויא רעכטע דריצט זענען צווישען 413
 אינגארישע קוועטים 240 רעכטע. אין צוזאמען אללע לינקע 173 אלזא ברויך מן
 שאן נישט אסאך הייער האבען דיא לינקע מיט 35 פערמעהרט: צווישען דיא
 לינקע קוועטעס איז איינער דער גראסטע אונד אנגעזעהענסמען Györy Elek
 (דיארי עלנק) דען וויר אלס קוועט וויללען וואהלען ער איז איינער דער בעסטען
 אדוואקאטען אין פעסט. אונדער געזעטצגעלהרטער (למדן) טראטצדעם דאס
 ער איז אלינקער פערטרויט אף עהם דאס מיניסטעריאום ער זאלל שרייבען דיא
 געזעטצע צום לאנדערווי ווען אנדערער שרייבט דיפט מען איהם צו איבערזעהן
 אין אויסבעסערן: דע וואס צייטונג לעזען וועלן אייך זוגען אז פאריגע וואך איז
 ער ביים מיניסטעריאום אין איין קאמיסיאן צו בעראטהען וועגען איין נייעס גע-
 זעטצבוך: ער האט אין פעסט איינע אפגענע קאנגרעס פריי פיר יעדען ווען ער
 ויל אריין צו גיין אהגע אדיענין וויא ביי איין שטאאטסעקרעטאר איין סעקרע-
 טאר פיר אבווארטען זיין געשעפט אין קען גור קיין גימער קוועט זיין:

יהודים קיממט אהער אללע אין וואהלען אייך אקוועט וויא אזוי
 ענקער הארץ וויל: נישט פארבטען וועגען איז אוואהל יעדער
 זאלל זיך וואהלען לויט זיין וואונש: דיארי עלעק איז א אוהב
 ישראל ווען עין ווילט גוטעס פאר דען לאנד פאר מארמאריש
 אין פאר ענק' זא זאללט עין אס 28 סטען אדלע אראנקומען
 אונד אויף דיארי עלעק שטיממען:

Éljen Györy Elek a mi követünk.

ווא גראס דער צאלל זיין זאלל טהוען דיא לערער צווישען זיך מאכען נאר אינען זעטן געביט-
 דען צו אסטרייך. אסטרייך וויל נישט אז מעזאל פין אויסלאנד זאלכע אדטיקלען וואס זייא אויך
 האבען ביליג אריין ברינגען דען אזוי האטטען זייא אויך געמיסט ביליג געבען אין נאר דען
 לאסט אויסלאנד אינזערע בהמס טעף האלץ אויך נאך פי טהויער צאלל אריין אין דורך לייך
 מיר פיעל שארען דען אינזערע סהורת גייען ביליג אוועק אין וואס בייא אינס נישט ערציגט
 ווירד אדער נישט וואנטט מזמיר זייער טהויער בעצאהלען אין דען גאנצען נוסטען סאן דעס
 האט אסטרייך דאס מאכט אויס יאהרליך אין דיא יאנזערע מיליאנען.

אין דיא לינלע נארט ווילל אז אונגארן זאל זיך אלליין קאננען מיט אויסלאנד אהנע
 אסטרייך דאמאלס צ. ב. דעטט אונגארן קאננען זאגען צו דייטשלאנד אדער פראנקרייך אז דיא
 לאזט אריין גהרען אינזער פוך האלץ וואלל אין אללע אינזעדישע סהורת אהנע צאלל ווא
 וועלן מיר דינע סהורת וועלכע מיר נישט האבען אויך אדנע צאלל אריין לאזען דאמאלס העט
 מען אונזער סהורה גוט פערקויפט אינען אינזער געברויך ביליגעל פערשאפט.

דיא צווייטע גראסע זאך ווילל דיא לינקע פארטייא דאס
 אינגערן זאלל עקכטרע האבען זא אינע גראסע באנק וועלכע
 מאכט אונד גבט הערויס דאס פאפיערגעלד. אויף דען פאפיר-
 געלד איז וועגען דעם איין זייט אינגאריש אין איין זייט דייטש
 ווילל דיא באנק האבען מיר מיט אסטרייך צוזאמען. אבער
 דע באנק גיבט פיר אסטרייך פינפמאל זאפיעל געלד וויא פיר
 אונגארן. איבערדעם איז דאס געלד דא זא טהויער דאס עין
 מיט איין חיסט אפילי אין דער באנק 12 פרצענט צאהלען אין
 אויסלאנד צאהלט מען 8 האכטען 4 פערצענט פין דעם געלד
 אז אינע דעט מיר געהאט עקכפר אנראסע באנק העט מען
 אין חכט צ. ב. און 5 6 פרצענט געלד בעק ממען ווילל דיא
 חיסטער בענק האטטען דאס געלד ביליג געהאט פין דיא
 גראסע בענק;

דיא 3 טע גראסע זאך איז דיא לינק שרטי ווילל אז אינגערן זאלל האבען
 זיין אייגען אונגאריש מיליטער מען זאלל נישט דיענען 8 יאהר אין איין דייטש
 רעגירענט נאר אזוי וויא דיא האנווער מען זאלל נור אזאלאנג דיענען ביס מען
 עילערנט וואס מען ברודי

נ א פרעג מר ענק איז דינצט נישט שווערער צו לעבען וויא
 פאר דעם. האט נאך דיא רעגירונג וועלכע פין דער רעכטען
 פארטייא הערויס קומט צוואס געמאכט פיר מארמארשער
 קאמיראט. וואס בייאגעטראגען האטטע דאס דאס ארמע פאלק
 זאלל זיך לייכטער ערנאָהרען קאנגען? ניין! אים געגענטהייל -
 מען האט אייך דאס רעגאלרעכט פיר קליינע ענטשאַדיגונג
 ווענגענאָממען. דאס איז נאך נישט גענוג מען האט דאס גאנצע
 קאמיראט זא צוואגען פערקויפט פיר א פירבא דאס נור זייא
 מאגען אין גאנצען קאמיראט ברוינפען. וויין אין ביער שענקען
 פין 2 טויזענד יידישע פאמיליען האט מען מיט דעם דיא פרנסה ווענגעניממען
 ווייסט איהר, ווא דעם אהרלעם דא געשעהן קאנגען? נאר איבער דעם ווייל אין
 מארק אשער קאמיראט לייכער צו דער רעכטען פארטויא געהאָריגען קוועטים
 געוועזען זענן אין דער וואס דיא רעגאל האט ארויסגעניממען וואר אויך ארעכטר
 עט הוכט דאמאלס אליקען קוועט געווען געזאט העט דום אללעס נישט גע -
 ישהן קאנגען אין דען פאלל דאטט מאג אין מארמארש עבען זא וויא אים גאנ -
 צען לאנד דארפ רויזע פערדינגען: אין 10 יאהר עט איהר דאס נישט קאנגען
 צוריק געווענען וואס איהר דזאט אין דיא 8 יאהר פערלארען.
 ענהע פין דעם יאהר לויט אב דיא צייט אונד דאס רעגאלרעכט ווירד פאן
 נייען פערפאכטעט ווערדען ינטצט ארבייטען דיא ליימע וועלכע פאן יעטצטיגען
 צושיטאנד זא איינע גראכען ורשען האבען דאס מען זאלל ארויף ווייטערע ציי -
 טע פירלאנגערן אין זייא זללען דיא רעזאלע וויטער זא האלטען קאנגען וויא
 ביי היטצט: ווען גיין וועט הובען אונד עטמן קוועט דער וועט געגען דען
 יאר נישט טאבען אין געט וועט ביי גיין אללעס וויא ביי היטצט. וועט עין אבער
 הובען איין לינקען קוועט דער וועט דאס אין גאנדהוי נישט צו לאזען
 דאס אבער נור אינס דיא לינקע פארטייא ווילל אנדערע זאבען אויך אללעס
 פערפעכטערן וואס דיא רעכטע זייט 25 יאהר פערדארבען דאט:
 גיט דיא לינקעפארטייא וויללען אז אונגארן זאלל הובען איין עקסטערע צאללענדישע
 דאס זייט מיר זאללען נישט פין אסטרייך אין גיין ווען אכהאנגי זיין עין ווייסט אז מען פין
 : : פלאנד גטואס נאך אונגארן הייזן ברענט אדער פאן אונגארן היין פירטט מוז מען צאלל

A 48. us duobus septembris. 1892. marc. 22. in Harta (the
rannor). Kientere: D' Hamway Sajos inquit

1892.

Harta.

אויפרוף אן דיא יידישע וואהלער פאן הוסטער בעצירק!!

י ה ו ד י ם !

אם 28 סטען מערין ווירד זיין דער באג. ווען דאס פאלק פאם הוסטער בעצירק
זיינען קוועט וויעדער אויף 5 יאהר וואהלען ווירד. 2 פארטייען האבען איהרען
מענישען אויפגעשטללט וועם זיא וואהלען וואללען. איין פארטייא איזט דיא רעב
טע אונד איינע דיא לינקע. איין פריינד פאן אייך וויל ענק ערקארען וואס דער
אונטערשיעד צווישען דיא 2 פארטייען איזט:

פאן דער רעכטען פארטייא ברויכען וויר נישט פיעל צו רעדען. דען
איהר האבט ביז דויטצט איינען קוועט פין דער רעכטען פארטייא געהאבט.
עטין ברויכט ענק נאר צי דערמאנען וואס עטין האט פין דעם דאס
ענקער קוועט איז געווען א רעכטער. ווען איהר קענט אייך אלליין נישט
דערמאנען זא וויללען מיר אייך איין געדאכטניס ברינגען. וואס איהר האט פין
דעם אויפצווייזען: דיא שטייערן זענען גראכטער געוואר ען זאוייט האבט עס
איזט שאן נישט דא קיין שום זאך דאס עס זאלל דארויף קיין שטייער זיין.
ניבט איהר איינען אפאר בהמות צו האלטען אף דעם ווארפט
מען ארויף שטייער קיין חולק אב איהר האטיא נימצען אבער
נישט. קלוגט עטין דען מעניש ווער עס ווילל ענק האלב נימצען
פין דער בהמה נישט בעצאלען ט ט מען אויף ענק טאקע -
קאמאט שטייער אויבטלוגען. זא, דאס איהר קענט דערפין
נישטאטול פטור ווערן. לויט געזעטין ברויכט מען נאר פין זא
אפרצענט שטייער צו צאהלען. וואס דער בעל חוב צאהלט
פיר באאר בעליגענען געלד:

יעצט האט אנהאלט קאמאט פין זיא געזענען איין בוך צוואמטען געשטעה לויט אין
וועלען אלע געזעטע לויט וועל זען מען איינען בעלשטראפען קאנן צוואממען - געזאממעלט
זינד. מין דגם מען זעהן אינד איהר ווייסט דאס מין אייגענע עלפארדונג אייך. דאס עס
האט גור קיין שיער אין ערר נאר יאס מען אליין דען טעגש בעלשטראפען קען אין דיא יידישע
ת דה איז גור 365 עבודות וואס מען מור נישט מהקן פכנין יסרה. אבער אין דע געזעטען איז
נאך 3 מיל אויפיעל דא:

עס איז וואר דאס עס מיזען אין יעדען אנהאלט געזעטע זיין. דען איינע דעם העמטען
דיא מנישען געזען איינאמער נישט לעזען ענקענט אבער פין אנדערע זיט מין זאלע
געזעטען יידיש מאכען וועלכט דאצי בעלשטראפט זינד. דאס דיא ביינען דיא יידישע
ביאה בערדיגען קענען.

1884.

Igló.

Mélyen tisztelt választógyűlekezet!

Szeretett polgártársak!

A mily nagy és kiüntető reám nézve azon bizalom, mellyel csekély személyemet megajándékozni szivesek, ép oly örömet engedtem becses felszólításuknak és megjelentem e helyen. — Megjelentem Önök között tisztelt polgártársak, hogy köszönetet mondjak a bennem helyezett bizalomért. — Nyugodtan nézek a jövő elé, mert ha nem is hivatkozhatok multa, ha nem is mutathatok fel a közügyek terén szerzett legkisebb érdemeket sem, — bensőleg ol vagyok határozva erőmhöz képest lankadatlan igyekvés és törekvéssel összes tehetségemmel oda hatni, hogy szeretett hazámnak szolgálva, egyuttal különösen abban az esetben, ha becses bizalmuk folytán képviselőtűket reám ruházzák, e tisztelt választókerület érdekeit lehetőleg előmozdítam.

Ha életpályám és a sors szűkebb értelemben vett szülőföldemről eltávozni késztetett is, nem szüntem meg egy pillanatig sem a Szepességnek hű fia lenni s éppen azon körülmény, hogy Önök tisztelt uraim mint szülőföldieim részesítettek e reám nézve nagy kitüntetésben, teszi azt, hogy megtisztelő, felette megtisztelő reám nézve bizalmuk.

Tisztelt Uraim! Összegyülekeztok, hogy a politikai jogok legszebbikének gyakorlását, — melyet állampolgár élvez — előkészítsék. A mai politikai viszonyok között első kérdés: a fennálló pártok között melyik leghivatottabb arra, hogy hazánk ügyeit vezesse? melyik e pártok között áll legszilárdabb és legreálisabb alapon?

Távol legyen tőlem bármelyiknek jó akaratát és hazafias szellemét megtámadni vagy kétségbe vonni, mert ugy mint Önök tisztelt uraim, ugy én is meg vagyok győződve, hogy mindannyian csak a haza javát tartják szem előtt, az utak és módok azonban, melyeket céluk elérésére használnak vagy használni akarnának, teszik, hogy felette különböznek egymástól és eredményezik, hogy minden állampolgár szükségét érzi annak, hogy egyiknek zászlaja alá sorakozzék.

Uj választás előtt állunk, az ország polgárai, az ország választói fogják eldönteni melyik párt nyeri el a főlényt a többi felett, és azért engedjék meg tisztelt uraim, hogy én is röviden előadjam azon indokokat, melyek engem vezérelnek a midőn kinyilatkoztatom, hogy a szabadelvű párt elveit magaméinak vallván, e párthoz fognék határozottan csatlakozni.

Azon kilencz év alatt, mióta a mostani kormányunk a haza ügyeit intézi, sokat, nagyon sokat tett ugy a haza, mind az egyes polgárok jólétéért.

Nagy hazánkfia Deák Ferencz által létesített 1867-iki kiegyezés bázisán állva, igazi hazafiai érzelemtől áthatva, anélkül, hogy az ország integritását csak legkisebb mértékben is veszélyeztetni engedte volna, munkálkodik hazánk felvirágzásán.

Bosznia elfoglalásának ténye országunk keleti határait támadások ellen óvja, ezután biztosította kormányunk a békét kifelé ugy, hogy monarchiánk ma a szomszéd hatalmakkal legjobb egyetértésben él.

Az ország pénzügyi helyzete ezen idő alatt javult, az állambáztartásban oly kívánatos egyensúly elérése képezte mindig törekvéseinek célját és ezen irányban ma jókora haladás észlelhető. Magyarország hitele nagyobb, mint bármikor, mindez pedig kifolyása kormányunk által az állam ügyei körül kifejtett tapintatos, hazafias intézkedéseinek. Hogy pedig hitelünk emelkedett, és így pénzügyi helyzetünk javult, legjobban bizonyítja a nem rég keresztülvitt járadék conversio.

Kormányunk és pártja szabadelvű a szó legszebb értelmében, — hiába igyekezik az összes ellenzék és annak sajtója érdemeit kisebbíteni, hiába igyekezik a magát előbb a pártnélküliek pártjának, azután egyesült ellenzéknek később mérsékelt ellenzéknek nevező, s ma

az ugynevezett közjogi alapon álló ellenzék nem rég világgá bocsátott, szép nyelvű és nagy phrásisokban gazdag proclamációjában bebizonyítani, hogy minden üdv csak tőle várható, hiába helyez kilátásba abban a polgároknak együttesen és egyenkint minden szépet és jót, ha a hatalmat kezébe ragadhatná. Miután azonban ebbeli ígéreteinek érvényesítésére szabados programot nem tudat velünk s mi e szerint azon helyzetben sem vagyunk az utakat és módokat ismerni, melyeken ígéretei teljesítését valósítani akarná, hitellel és bizalommal pusztá ígéretei irányában nem is lehetünk, annyival kevésbé, mert ez iránti minden biztosíték hiányzik.

Az utóbb nevezett párt legközelebben megjelent proclamációjá kétségtelen tanuságul szolgáljon annak hogy sajnós ugyan, de ma az országházban egy személyes oppositio is létezik, mely csak azért, hogy a hatalmat maga részére megszerezze igyekszik a mostani kormányt és támogató pártját, — azt szidva és gyalázva, — megbuktatni anélkül, hogy maga a legkisebb garantiát képes volna nyújtani a jövőre nézve.

Egy szilárd alapon nyugvó ellenzék, egy ellenzék, melynek határozott elvei, határozott programja van, egy ellenzék, mely célját, ha ez utopistikus és teljesen kivihetetlen is, elérni törekszik, képzelhetek, — de távol kell hogy legyen tőlem egy pártot — mely tisztán személyes ellenségeskedésen alapszik, mely szilárd elvek nélkül csak opponál, hogy opponáljon — helyeselni, annál kevésbé annak létjogát és életrevalóságát elismerni.

Mily tapintatosan, erélyesen és öntudatosan jár el kormányunk szeretett hazánk ügyeiben, legközelebb az alig elintézett bécsi marhavásár kérdésében, megmutatta. A nagy izgatottságot keltő alsó-austriai helytartósági rendelet kormányunk erélyes felszólalása folytán visszavonatot. Magyarország joga elismerttven kellő érvényre is emeltetett, — meglepéssel élvezük ma kormányunk ez iránybani erélyes és törvényszerű közbelépésének kedvező eredményét.

De célom nem az, hogy egyes speciell eseteket hozzak fel érveim támogatására, azért áttérek közgazdaságunk, ipar és kereskedelmünkre.

Itt is nagy haladás észlelhető minden irányban. Magyarország még a mult században majdnem kizárólag földmivelő ország volt, ipar kevésbé üzetett s csak egyes vidékei, ezek között pedig büszkén mondhatom kiválólag a Szepesség, képezték e tekintetben kivételt, mert itt már akkor is virágzott az ipar és kereskedelem Csak a közelmúlt időben vergődött valahára azon helyes nézet érvényre, hogy ipar és kereskedelem nélkül az ország jóléte, vagyonossága és virágzásának szilárd és tartós alapja nem lehet, hogy a honpolgárok nem tehetik ki magokat azon veszélynek, hogy néhány rossz termés folytán tönkre menjenek, hogy csupán a nyers termény elárúsítása nem képezheti a jólétnek kizárólagos tényezőjét. S ime az ipar emelkedett s épen most tárgyalják az országházban az ipartörvény-javaslatot, mely hivatva lesz a czéh-rendszer eltörlése folytán észlelhető hiányokat e téren orvosolni, mely leginkább az által, hogy azon iparágak gyakorlását, melyeknek folytatásához nagyobb szakértelem és hosszabb tanulmány szükséges, korlátozza, biztosítja az iparúzóknak eredménydús működését.

Karöltve az iparral jár a kereskedelem. Alig néhány évtized előtt még csekély volt az, mert annak alapföltétele t. i. a könnyű és biztos közlekedés helyenként egészen, másutt pedig nagyrészen — fájdalom — hiányzott. Ma egy vasuti háló borítja az országot, mely hathatósan előmozdítja azt, s nemcsak szárazon, de vizen is lendületet vett, mióta az „Adria“ hajózási társulat által tengeri kereskedésünk megalapított. Az iparosok áruinak rendes piacot szerezni, azoknak értékesítését könnyíteni, képezi főfeladatát kereskedésünknek, s ez irányban is naponta észlelhető a haladás.

A közoktatás terén lényeges törvény jött létre, mely a mellett, hogy az egyes vallásfelekezetek jogait teljesen épségben tartja, biztosítja — az állam felügyeleti jogát kimondva — a tanítás egyöntetűségét.

Az igazságszolgáltatás terén már most is hatalmas haladás észlelhető, büntető törvénykönyvünk, a perrendtartás és végrehajtási törvény életbe lépttetett, a tárgyalás alatt lévő magánjognak közel jövőben leendő megalkotása pedig további haladást a legközelebbi jövőben helyez örvedetes kilátásba.

Nem hagyhatom szó nélkül az ország véderejét. A közöshadsereg mellett örvedetesen fejlődik a honvédség is mondhatom — mint annak szerény tagja, — hogy ez ma oly fokon áll, hogy ugy vezetés mind organisatio tekintetében minden kívánalmaknak megfelel, a mint ennek fényes tanubizonyosságát adja minden nagy fegyvergyakorlat eredménye.

Tisztelt uraim! Ime röviden előadtam a történeteket, röviden reámutattam azon eredményekre, melyeket jelenlegi kormányunk létesített, s ha még hozzáteszem, hogy ugy nemzetiség, mint vallás-szabadság tekintetében bármely állammal kiálljuk a versenyt, engedjék meg, hogy néhány szóval megemlékezzek azon legfőbb tényezőről, mely véleményem szerint, a jelen század második felében, a virágzó állam alapját és legfőbb támaszát képezi.

Ezt pedig tisztelt uraim csak is a közép osztály egészséges fejlődésében a polgárság józan, higgadt gondolkodással párosult hazafias működésében vélem feltalálhatni.

A jelen század a felvilágosodottság, a haladás százada. A kastrendszer megszűnt, a válaszfal megdőlt, mely a honpolgárokat egymástól elkülönítette, a jobbagyság elenyészett, szabad államban élünk mint szabad polgárok s ennek folytán a főnemesség mellett helyét és jogosultságát a polgári elem is megtalálta s mind két tényező együtt működhet a haza javára. Csak együttes működés által létesülhetnek nagy eredmények.

Egy szellem, a hazafiság szelleme, az összetartás szükségének tudata vezérli e hazának összes fiait nemzetiségre való tekintet nélkül, s eredménye meglepő, — meglepő kivált a magyarosodás terén. Itt az utolsó években valóban nagy és dicséretes haladást észlelünk. — Drága hazánk nyelvét cultiválva élesztjük és fejlesztjük a hazaszeretetet s ha minden nemzetiség joggal ragaszkodik is szokásaihoz, erkölceihez, mégis törekszik külsőleg is magyar lenni az által, hogy a magyar nyelvet elsajátítva lehetővé teszi az egygyé olvadást. Erős meggyőződése, hogy néhány évtized múlva e hazának egy polgára sem lesz, ki hazafias érzelmeit ne tudná magyar szóval tolmácsolni és itt ismét büszkén említhetem a Szepességét, hol a magyar szó ápolása, terjedése, legmelegebb pártfogásban részesül a lakosság minden rétegeiben.

A most röviden jelzett okok, az erélyes, öntudatos és igazán szabadelvű működés, mely tántorithatlánul az 1867-iki közjogi kiegyezésen alapszik, képezi vezérfonalamat, midőn a jelenlegi szabadelvű párt és kormányunk hívének vallo magamat.

Tisztelt uraim! Önök engem, egy ujonczot a politika téren, megtisztelnek bizalmukkal s mily biztosítékot nyújthatok Önöknek a jövőre nézve? Csüggednem kellene — de nem! — az akarat, a szilárd elhatározás bizalmukat kiérdemelni erőt és bátorságot adott megtisztelő felszólításuknak engedve az iglói választókerület szabadelvű pártja által felajánlott képviselő jelöltséget elfogadni.

Megválasztásom esetére szentül fogadom és ígérem, hogy csekély erőmet egész mérvben édes hazám java és szeretve tisztelt választókerületem érdekei lehető előmozdításának és óvásának fáradhatatlanul és lelkiismeretesen fognám szentelni.

Fogadják ismételve legbensőbb hálám nyilvánítását eddigi becses bizalmukért s miután magamat Önöknek továbbra is ajánlom, lekötelezettjűk maradok Önöknek szeretett polgártársaim, minden körülmények között éltem végéig.

Budapest en, 1884. ápril havában.

Dr. Münnich Aurél
köz- és váltó-ügyvéd.

59
1
28

1892.

Tgló!

Mélyen tisztelt Választó Gyülekezet! Szeretett Polgártársaim!

Harmadszor van szerencsem megtisztelő bizalmuk folytán a képviselőház választási küzdelmeinek előestéjén e helyen igen tisztelt körökben megjelenni. Nem csupán kötelességből, de szívem sugallatát is követve nyílnak meg ajkaim, hogy őszinte hálát és köszönetet mondjak szeretett polgártársaim mindegyikének azon bizalomért, melynek alapján körükbe meghívni szivesek voltak. Mint a közügyek terén működő férfi, e meghívást parancsnak tekintem, bizalmukat, melylyel megtisztelnék, nagy kitüntetésnek veszem, és barátságukat, melylyel csekélységemet éveken át elhalmozták, legnagyobb jutalomnak tekintem, melyet szerény működésem körében elérnem lehetett.

Azt mondják, hogy politikusnak jobb, ha választóival ritkán érintkezik, mert a sűrű és hosszas érintkezés megismerteti emberi gyarlóságait és eredményezi, hogy a személyhez kötött várakozások és remények ennek folytán, ha el nem enyésznek is, de legalább is csökkennek. Én, szeretett polgártársaim, más nézetem vagyok. Mert habár gyarlóságaim teljes tudatában vagyok, mégis igyekeztem minél sűrűbben tisztelt választókerületemben megjelenve, polgártársaimmal érintkezni, mert szerintem azon felületes ismeretség, kölcsönös tisztelet és baráti szeretet, mely a választások alatt a képviselő és választói között létrejön, csak úgy szilárdulhat meg, csak úgy válhat bensővé, ha alkalom nyílik mindkét félnek, közvetlenebbül és tartózkodás nélkül érintkezni. És habár szép, sőt magasztos hivatásnak tartom a törvények alkotásában közvetlenül részt vehetni, a haza iránt táplált önzetlen szeretet alapján a törvényhozásban működni, bármily lélekemelő is a pártok küzdelmeiben részt véve, a haza javát előmozdítani, mégis — higyjék el uraim, — hogy egy-egy lezajlott országgyűlési ciklus után, kivált ha ez oly zajos volt, mint az utóbbiak, jól esik a képviselőnek a közteret elhagyni, odavonulhatni, a hol őszinte, igaz baráti kézzorítással találkozik, a hol igazán otthon van. Ezt szem előtt tartva, mindenkor örömmel néztem reám nézve, a midőn politikai küzdelmek és harcok után hosszabb-rövidebb időre visszatérhettem önök közé, szeretett polgártársaim.

Tudom, hogy fogatkozásaimat ismerik. De tudom azt is, hogy barátságuk méltányosan ítéli meg működésemet, és ha daczára annak bármely irányban nem feleltem meg várakozásaiknak, úgy kérem ezt nem akaratom hiányának, de emberi gyöngeségemnek terhére irni és elhinni, hogy tetteimben mindenkor a legjobb akarat, kötelességérzés, munkakedv és forró hazaszeretet vezérelt. Ilyen érzelmekkel állok ma meghatottan bizalmuk által, újból önök előtt, szeretett polgártársaim, ilyen érzelmekkel mondok egyszerű szavakkal bár, de szívem egész melegével hálát és köszönetet azért, hogy képviselőtökkel újból meg akarnak tisztelni azon kerületben, a hol egészen ismernek, és a hol én egészen otthon érzem magamat.

E pillanatban kettős kötelességem van: egyrészt az, hogy beszámoljak az utolsó országgyűlés működéséről, másik az, hogy egy pillantást vetve a jövőbe, egész nyílt-

sággal és tartozó őszinteséggel körvonalozzam elveimet, politikai magatartásomat azon esetre, ha e tisztelt választókerület képviselőjét ismét kezembe letenné.

A lefolyt országgyűlés tartama alatt, habár annak kezdetén külügyi békés helyzetünk több ízben háborus hírekkel fenyegettetett, sikerült külügyi kormányunk erélyes és öntudatos magatartásának a békét zavartalanul fenntartani, úgy, hogy teljes megnyugvással mutathatók reá az utolsó delegationalis ülésekben a külügyér által tett nyilatkozatok, de főképp ő Felsége, a király által néhány nap előtt, a jelen országgyűlés ünnepélyes berekesztése alkalmával elmondott legmagasabb trónbeszéd tartalma alapján arra is, hogy monarchiánk az összes külallamokkal barátságos viszonyban van és az áldásos béke egy oldalról sem fenyegettetik. Tudvalevő dolog, hogy a hármasszövetség fennállása, mely válságos időben egész Európa előtt kétségtelenül documentáltatott, s melynek létrejöttén az azóta — fájdalom — elhunyt nagy hazánkfia gróf Andrássy Gyula oly hathatósan közreműködött, mely tényeért is kegyeletesen fogja megőrizni a nemzet emlékét, lényegesen hozzájárult, hogy a béke minden irányban biztosítottnak tekinthető.

A nélkül, hogy bővebben körvonaloznám azon sokoldalú tevékenységet, mely pénzügyeink terén kifejtett, engedjék meg tisztelt polgártársaim, hogy megnyugvással és igaz hazafíúi örömmel emlékezzem meg ezuttal azon korszakalkotó tényről, hogy pénzügyeinkben hosszú évi ernyedetlen munka és hazafias törekvések után az egyensúly helyreállt. Elenyészett végre-valahára a minden igaz hazafit komoly gondolkozásba ejtő és évenként ismétlődő deficit, helyreállott pénzügyi egyensúlyunk, dacára annak, hogy az ország consolidatiójára feltétlen szükséges beruházások megtörténtek, helyreállott dacára annak, hogy a béke fenntartása végett hadi erőnket minden téren fejleszteni kellett, mely óriási áldozatokba került; helyreállt a kormány ernyedetlen munkássága folytán s a javulás első sorban Tisza Kálmán mély államférfíúi előrelátásának, valamint a gróf Szapáry Gyula elnöklete alatt létrejött kormány genialis pénzügy-ministerének, Wekerle Sándornak, igaz hazafias gondolkozással párosult munkásságának köszönhető; de köszönhető főképp Magyarország hazafiasan gondolkozó polgárainak, kik áldozatkészségükkel tették lehetővé ezen örvendetes kibontakozást.

Öt év előtt kijelentettem e helyről, hogy a kormányt csak addig támogathatnám, míg látom, hogy törekvése a pénzügyek rendezése körül az általam akkor jelzett irányban fog haladni. Teljes meggyőződéssel támogattam tehát kormányunkat e téren is, mert azóta nemcsak elenyésztek a póthitelek, de oly költségvetések terjesztettek a törvényhozótestület elé, melyek — mint ezt a zárszámadások évről-évre fényesen igazolják — teljes reális alapon nyugszanak.

Az utolsó programbeszédemben kívánatosnak jelzett regálemegváltás hasonlóképen keresztülvitetett. Ezen óriási művelet a legszebb credménynyel végződött és csak örvendetes tényként konstatálhatom, hogy ez által hazánkban a feudal-korszak utolsó maradványa is megszűnt. Lehet, sőt tudom, hogy ezen nagy művelet keresztülvitele alkalmával előfordultak esetek, a melyek egyesek várakozásait nem elégítették ki. De t. Uraim, tekintetbe véve ezen megváltás nagy horderejét, lehetetlen, hogy annak végrehajtása közben a fennforgó körülmények folytán bizonyos kívánások háttérbe ne szoruljanak, vagy egyesek remélt követeléseik tekintetében ne csalódjanak.

Mint hosszú tanulmány és a pénzügyi egyensúly helyreállításának örvendetes következményeként legyen szabad megemlítenem azon törvény beterjesztését, mely az állami tisztviselők fizetését lesz hivatva szabályozni. E törvény folytán sok jogos panasz fog elenyészni és meggyőződésem, hogy eddig ezen fontos és országszerte megnyugvással fogadott szabályozás csak azért nem történhetett meg, mert pénzügyi helyzetünk ezt meg nem engedte.

A felosztatott országgyűlés második igen fontos és beláthatatlan előnyös következményekkel járó eredménye az, hogy nemcsak Olaszország-, Belgium- és Svájc-czal, hanem Németországgal is létrejöttek a kereskedelmi szerződések, minek folytán kereskedelmi viszonyaink és érdekeink ez irányban 12 évre biztosítva vannak. Fontos törvények hozattak a földmivelés-, ipar- és kereskedelem emelése érdekében, megalkottattak a hazai iparnak adandó állami kedvezményekről, a munkásegysületek betegsegélyző pénztárak megalkotásáról, a vasárnapi munkaszünetről, a közutak és vámokról, a vízjogról, az állategészségügyről, a halászatról, a cheque és clearing-forgalomról szóló törvények, melyek külön és együttesen a földmivelés-, ipar- és kereskedelmünk fejlődésére előnyösen fognak kihatni.

Sajnos, hogy a bennünket, tisztelt polgártársaim, oly eminens módon érdeklő bányászat terén eddig az általam utolsó alkalommal hangoztatott reform, az azaz új bányatörvény, még mindekkoráig létre nem jött; magam is sürgettem gyöngé szavammal annak mielőbbi codificálását a képviselőház nyilvános ülésében és erős szándékom, hogy ezt a jövőben is minden alkalommal tenni fogom, míg a pénzügyi kormány, melynek kebelében a bányászati ügyek utóbbi időben egyesítettek — a ház nyilvános üléseiben is tett előzékeny és biztató nyilatkozata folytán a törvényjavaslat be nem fog terjesztetni.

Közlekedésügyünk helyes vezetése karöltve jár kereskedelmi és ipar érdekeinkkel. Az utolsó évek alatt nemcsak viczinális vasutaink szaporodtak örvendetes módon, hanem államvasutaink hálózata Baross Gábor kereskedelmi minister páratlan erélye és fáradhatatlan buzgalma folytán oly kiterjedést és a zónarendszer behozatala folytán oly szervezetet nyert, mely nemcsak hazánkban keltett örvendetes hangulatot, de a külföldön is méltó elismerésre talált. A zónarendszer behozása, az északkeleti, a nyugati és végre az osztrák magyar államvasut államositása oly kimagasló tények, melyek örökre fogják hirdetni kereskedelmi kormányunk hazafias ténykedését. — Ezen kérdések taglalásánál nem hagyhatom szó nélkül az 1890. decz. 31-én foganatosított népszámlálást, melynek eredménye kétségtelenül bizonyítja, hogy hazánkban a magyarosodás azon vidékeken is, a hol idegen ajku honpolgárok lanknak, örvendetes előhaladást tett, valamint, hogy az ország népessége szaporodott, úgy, hogy imádott hazánkban a közel jövőben megünneplendő ezredéves fennállásának ünnepélye elé nem csak megnyugvással és büszkeséggel nézhetünk, hanem azon öntudattal is, hogy a jelen nemzedék hiven őrizte meg az őseitől öröklött nemzeti traditiókat, azok alapján és azok szellemében fejlesztette erejét, megteremtette culturáját, úgy, hogy Európa közepén e nemzet a mai napig nem csak fenntartotta magát a sok viszontagság, kultámadások és gyakran belséjében is dülő pártharcok daczára, de határozottan fejlődött is, minek következtében ma az európai államok concertjében méltó és tisztelt helyet foglal el. Megvagyok győződve, hogy a tervezett nemzeti kiállítás is fényesen fogja Magyarország haladását az ipar és kereskedelem terén kimutatni, fényesen fogja azt documentálni ezredéves ünnepünk, hogy az ország culturmissióját teljesítette.

Igazságügyünk körül lényeges előrehaladás észlelhető, az e téren foganatba vett reformok közül különösen kiemelendő a consularis biráskodás szervezéséről szóló törvény, nemkülönbén a kir. táblák decentralisatiója és a birói és ügyészi szervezet módosítása, oly törvények, melyek a büntető eljárás szabályozását és a magánjog codificatióját megelőzték és alapul szolgálnak annak, hogy a nemzet ez irányban táplált kívánsága megvalósítható legyen.

Közoktatásügyi kormányunk igaz hazafias nemzeti irányban működött, megteremtette a kisdodávásról szóló törvényt, melynek keresztülvitele hivatva lesz a magyarosodást az ország minden részében előbbre vinni s az által, hogy hazai közművelődésünk egyik legfontosabb tényezőjének, a néptanítóknak jogos varakozásait a megvalósulás stádiumába hozta, bizonyára hazafiságának és a közművelődés iránti érzékének oly fényes tanubizonyságát adta, mely a nemzet elismerésére számíthat.

A néptanítók nyugdíjgyűje rendezve van és pedig oly formán, hogy 10 év mulva, ha a számtani kulcs az elért eredményeket tekintetbe véve meg fogja engedni, a nyugdíjak körül az akkor foganatosítandó revideálás alapján újabb és nagyobb kedvezmények lesznek a tanítóknak, ifju nemzedékünk vezetőinek biztosítva. Ezzel kapcsolatban elintézésre vár a néptanítók fizetéseinek szabályozásáról szóló és már benyújtott törvényjavaslat, valamint előmunkálatban van a felekezeti tanárok nyugdíjgyűjének törvény általi szabályozása is.

Az állam fennállásának és békés fejlődésének egyik leglényegesebb feltétele a honvédelem. E cél elérésére az utolsó időkben mindinkább nagyobb áldozatok kívántatnak, — de nem csak tőlünk, hanem Európa összes állampolgáraitól. És mégis daczára a hadügy rohamos fejlődésének, daczára, hogy az államok teljesen felfegyverkezve állanak, mi természetesen csak óriási anyagi áldozatok árán történhetett, mégis a békét fenntartani csak úgy sikerült, hogy minden állam igyekezett lépést tartani a másikkal, hogy mind az megtörtént, a mi az úgy nevezett készenléletet biztosította.

Természetes, hogy ily áramlatok közepette monarchiánk sem maradhatott hátra és éppen a jelen országgyűlés volt hivatva összes haderőnk reorganisatióját befejezni. A népfelkelés szervezése után következett a közös hadsereg reorganisálása és létrejött a

véderőről szóló 1889. évi VI. t.-cz., melynek tárgyalása alatt — sajnos — oly jelenetek játszódtak le, oly személyes jellegű harcok és támadások színhelye volt a képviselőház tanácssterme, melynek következményeiként tekintendő részben a jelen országgyűlés időelőtti feloszlata is. Mindezekre különben lesz még alkalmam beszédem folyamán visszatérni.

Az 1890. évi V. t.-cz. végre újból szervezte honvédségünket s ez által egész hadi erőnk új alapra fektetve, sok tekintetben czélszerűbb és új szervezetet nyert. Kivált honvédségünk, mely a 67-iki kiegyezés alapján lőn felállítva a nemzet osztatlan rokonszenvétől kisérve, oly öröndetesesen fejlődött, hogy ma hadseregünknek többé nem kiegészítő része, hanem önálló alkatrészét képezi. Néhány év előtt lett a keretrendszer meghonosítva, de miután eddig a honvédség tovább fejlődése mindig csak költségvetésileg lett megállapítva, a mi nyíltan kimondom, nem volt helyes és mely körülményt a honvédelmi kormány is érezve, az említettem törvényt, mint rendszeres egészet terjesztette a törvényhozás elé, mely által most már honvédségünk is a megfelelő alakban nyerte el szervezését. Honvédségünk, mely harczképességének fényes tanujeleit adja évenként a nagy hadgyakorlatok alkalmával, bemutatva kitünő fegyelmezett és kiképzett csapatainkat, méltó büszkesége nemzetünknek és erős meggyőződése, hogy komoly idők beálltával kitünő közös hadseregünkkel együtt szükség esetén a népfelkelés által támogatva, feladatát bizonyára tökéletesen fogja megoldani, minek folytán a monarchia és benne Magyarország e tekintetben is nyugodtan tekint a jövő elé.

Utolsó helyre hagytam a lezajlott országgyűlés azon részét, melyet fontosságánál fogva első helyen kellett volna megemlítenem. De tettem ezt azért, mert a fejtegetendő kérdéssel kapcsolatosan nem mulaszthatom el néhány meggyőződésemre alapuló oly észrevételt tenni, melyek szerintem oly ügyre vonatkoznak, melynek megoldása az újonnan összeülő képviselőház legfontosabb feladatai közé fog tartozni.

Magyarország közigazgatása évszázadokon át választott tisztviselőkkel intéztetett. Hazánkban, a hol a megyei önkormányzat mindenkor, mint alkotmányunk egyik alapja szerepelt, lehetetlen arra gondolni, hogy ezen önkormányzat eltöröltessék. De a megváltozott viszonyok szükségessé tették, hogy mindaz, a mi az adminisztráció terén olyannak bizonyult, mely fenn nem tartható, helyettesítsék modernebb, megfelelőbb institutiókkal. Így lett beterjesztve azon alkotmány-történelmünkben mindenesetre rendkívül fontoságu törvényjavaslat, mely megyei önkormányzatunkat szabályozni lesz hivatva s melynek egyik sarkalatos elve és ujtása, hogy a közigazgatás ezentúl az önkormányzati elv lehető épségben tartása mellett, kinevezett hivatalnokokkal történjék. Nem akarok t. polgártársaimnak amúgy is próbára tett türelmével hosszas előadásommal visszaélni, de mégis, miután ezen kérdés egyik fő indokát képezi annak, hogy a jelen országgyűlés idő előtt feloszlattatott, engedjék meg, hogy ezen kérdéssel kissé foglalkozhassam.

Alkotmányos életnek és a parlamentarizmusnak egyik elengedhetlen követelménye, elve és jellege, hogy a többség érvényesíthesse akarátát; ő lévén hivatva az ország sorsát intézni, ő reá nehezedik a felelősség súlya. És mégis mi történt? A közigazgatási javaslat letárgyalása oly eszközökkel akadályoztatott meg, melyek a képviselőház tekintélyét csorbitották. Gyakran oly kifejezések és személyes támadások használtattak az utolsó években, melyek a törvényhozói testület termébe nem valók. A szólásszabadság, melyet fenntartani, teljesen érvényre juttatni nem csak minden törvényhozónak kötelessége, de megvagyok győződve, hogy belső meggyőződésen alapuló erős akarata is, ugy értelmeztetett és használtatott, hogy a törvényjavaslat letárgyalása teljesen lehetetlenné vált. A rendes higgadt, tárgyilagos tárgyalás helyébe lépett az obstructió. És miután ilyen abnormis viszonyok között az illető pártok, melyek ezt előidézték és melyeket ezért a felelősség a nemzet előtt terhel, hangoztatva azon téves tant, hogy a közigazgatás államosítására az egyes képviselők nem nyertek megbizást küldötteiktől, annyira mentek, hogy tagadták, mintha a képviselőháznak $\frac{3}{4}$ többsége a nemzet hű kifejezője volna, olyan eszközökhöz folyamodtak, melyek nálunk, hol — önérzettel mondhatjuk — a szólásszabadság a lehető legszélesebb alapokra van fektetve, a tárgyalás megszakítását eredményezték, egyszóval, folyamodtak az obstructióhoz. Mindazonáltal czéljukat nem érték el teljesen, mert daczára erőszakos eljárásuknak egy kihatásaiban nagy horderejű elv iktattatott törvénybe, mely szerint jövőre nézve a közigazgatás kinevezett tisztviselőkkel lesz vezetendő. Az újonnan összeülő országgyűlésnek tehát első és legfőbb feladata lesz az ország tovább fejlődésére okvetlenül szükséges belreformok létesítése és ezek között első sorban a közigazgatás reformja. Már utolsó programbeszédemben

voltam bátor az ez irányban teendőket röviden jelezni, a mennyiben kívánatosnak tartottam, hogy a közigazgatási bíróság létesíttessék. Ez természetesen a hozandó nagy reformnak csak egyik részét képezi, de miután a feladatot teljes egészében kell a törvényhozásnak megoldani, szükséges, hogy a vármegyék közigazgatásának rendezésével egyidejűleg úgy az említett törvényjavaslat, valamint a városi törvényhatóságok kérdése, a községek rendezése, a gyámsági és gondnoksági ügyek szabályozása, a tisztviselők jogviszonyainak megállapítása és mindazon kérdések, melyek ezen reformmal kapcsolatban vannak, megoldassanak. Hogy ez tényleg keresztülvitessék, ezt tartom a jövő országgyűlés egyik legfontosabb feladatának. Az országgyűlés feloszlásával az ellenzék kívánsága teljesült; a nemzet lesz hivatva dönteni, vajjon kívánja-e ezen nagy horderejű reformot létesíteni, vagy nem? Én meg vagyok győződve, hogy tulnyomó többséggel azon irány lesz képviselve, mely erre nézve határozott igennel fog válaszolni és azáltal utólag is szentesíteni fogja azon elvet, mely az 1891. évi 33. t. cz.-ben letéve van. Ez az egyik legfontosabb kérdés, melyet én is, mint a szabadelvű párt rendíthetlen hive, programomba felvenni köteletségemnek tartom. A másik főkérdés t. Uraim, melyet szerintem minden jelöltnek t. választóihoz intézni kell, az, vajjon türhető-e, hogy hangzatos jel-szavak, duzzadó frázisok leple alatt a képviselőházban továbbá is oly irányu tárgyalások folyjanak, mint tényleg folytak le az utolsó években. Vajjon nem érkezett-e meg az idő, hogy maga a nemzet is hangosan követelje a többségtől, tehát a szabadelvű párttól, mint a mely jelenleg az ország ügyeit vezeti, hogy az utolsó időben megtámadott parlamenti tekintélyt helyreállítsa, a nyugodt, tárgyilagos vitatkozást lehetővé tegye. Én nyíltan kimondom, t. Uraim, hogy ezen időpontot elérkezettnek tartom és megválasztatásom esetén tölem telhetőleg oda fogok hatni, hogy ezen cél eléressék. Ez képezi mindenesetre a szabadelvű párt egyik feladatát, a melyet meg kell oldania. Ezen szilárd elhatározással vonul ezuttal harczba, magasan lobogtatva zászlaját, a melyen a parlamentarizmus megvédése, az igazi nemzeti haladás, a komoly hazafias munka és a szabadelvű reformok keresztülvitele van fényes betűkkel felírva. Az ellenünk küzdő pártok nagy manifestumokat adtak ki. Hangzatos szavakba öltöztették ígéreteiket, céljaikat, törekvéseiket. A szabadelvű pártnak erre szüksége nincs, mert működését tényekkel támogatja, oly tényekkel, melyeket az egész ország polgársága megbírálhat és éppen azért hiszem, hogy a bíráló csak az ő javára billentheti a mérleget.

Ezen meggyőződésektől áthatva legyen szabad t. polgártársaim még azon irányt jeleznem, mely hazánk ügyeinek elintézésében irányelvemet képezi. Megválasztatásom esetére harczosa leszek annak, hogy a parlamentarizmus tisztasága megóvassék, hogy az alkotmányos többség bármely oldalról jövő támadások ellen érvényesíthesse akarátát.

Küzdeni fogok a mellett, hogy culturális haladásunk minden ízében magyar legyen. Tudományos művelődésünk haladjon nemzeti irányban. Az egyházi és vallási kérdésekben türelmetlenség ne vezesse a parlament határozatait, hogy minden egyháznak törvény által biztosított jogai épségben és sértetlenül fenntartassanak.

Támogatni fogok minden oly törekvést, mely pénzügyeink consolidatiójára, az egyensúly fenntartására lesz irányítva. De nem fogok elzárkózni oly természetű kiadások megszavazása elől, melyek culturális érdekeink előmozdítására, az állam előrehaladásához szükséges beruházásokra, végre pedig a béke zavartalan fentartására szükségesek lesznek.

Azok sorában fogok harczolni, kik kereskedelmünk és iparunk felvirágzását őszintén óhajtják, a szabad kereskedelmi és forgalmi irány hive leszek, támogatni fogok minden olyan földművelési, kereskedelmi és ipar politikát, mely a haza polgárainak jólétét tartja szem előtt, mely által iparunk belterjesebb fejlődést nyerhet.

Sürgetni fogom a magánjog codificálását, támogatni fogok minden törekvést, melynek célja büntető eljárásunk tökélesbitése, szóval birói függetlenség alapján jogéletünk fejlődése.

Szerény hatáskörömben mindig oda fogok hatni, hogy honvédelmünk fejlődjék, hogy honvédségünk szelleme tiszta magyar legyen, harczképessége előmozdittassék, kiképezetése és fegyelmezettsége — ha kell — fokoztassék. Ha pedig továbbra is szerenczés lennék a delegáció tagja lehetni, ott is nem zárkózva el az elől, hogy a hadsereg harczképességének szempontjából szükséges áldozatok meghozassanak, oda fogok hatni, hogy ezen áldozatok a legszükségesebbekre szoríttassanak, de a mellett igaz meggyőződéssel arra is fogok törekedni, illetve ha lehet, közreműködni, hogy Magyarország és annak fiai azon helyet foglalják el a közös hadseregben, mely őket joggal megilleti.

Végül pedig kijelentem, hogy működésem mindig szabadelvű, mindig nemzeti lesz.

És evvel elérkeztem volna beszédem végére. Mielőtt azonban ez alkalommal búcsút vennék t. polgártársaimtól, engedjék meg, hogy még egy rövid pillantást vehessek azon pártalakulásokra, melyek politikai életünk hullámszámai közepette keletkeztek. Sohasem vontam kétségbe a függetlenségi és 48-as párt létjogosultságát, de sohasem ismertem el és ma sem vagyok azon helyzetben, hogy elismerjem, miszerint helyes uton járnak e párt hívei, mert azon cél, a melyet maguk elé tűztek, a mai viszonyok között, míg az 1847-iki közjogi alap sértetlenül fennáll, kivihetetlen. S miután én ezen közjogi alapot elfogadom, a kiegyezésnek rendíthetlen híve vagyok, természetes, hogy törekvéseiket sem nem pártolhatom, sem nem helyeslem. De elismerve e pártnak létjogosultságát, nem ismerhetem el jogosnak azon modort, azon harcot és azon irányt, melybe parlamenti életünket sodorni igyekeztek, — öntudatosan, vagy öntudatlanul azt nem vitatom, — de a melynek következménye az volt, hogy az első öt éves országgyűlés, melytől annyi nagy és szép eredményt várt — és méltán — minden politikus, legnagyobb részben személyes harcok és oly tárgyalások színhelye volt, melyek utóvégre is a feloszlathoz vezettek. Hogy ez megtörtént, hogy a választópolgárok a téli választások kellemetlenségeinek lettek kitéve, ezért első sorban ők felelősek. És csodálatos, hogy ugyanazon párt, mely a múlt nyáron a közigazgatási reform tárgyalása alkalmával sürgette a ház feloszlathását, most, hogy az obstructió segítségével majdnem meddőségre kárhoztatták az utolsó ciklus működését, most miután ennek folytán a feloszlathás tényleg megtörtént, nagy hangon és erős szavakkal támadják a kormányt e lépésért, alkotmányértéssel, erőszakkal és zsarnoksággal vádolván azt. Kérdem, hol van ebben az egyszerű logica, a consequens magatartás?

Az említett törekvéseket híven támogatta nemcsak a 48-as párt, mely a függetlenségi párthoz hasonló elvi alapon áll, csupán abban különbözik ettől, hogy a kitűzött célokat — nem radikális uton, de a kiegyezési alapot és institutiókat lépésről-lépésre akarva megdönteni — óhajtja elérni, de támogatja és részt vett ezen törekvések keresztülvitelében azon párt is, mely legujabban szükségesnek tartotta a nemzeti jelleget magára öltetni és melynek vezére, dacára annak, hogy a jelenlegi kormány programjának meghallgatása után kijelentette, hogy annak törekvéseit helyesli, várakozó állapotba helyezkedett, részt vett, mint azon párt, mely a közigazgatás államosításának előharcosának hirdette magát, olyformán, hogy ezen nagy elv törvénybeiktatása alkalmával jobbnak látta a régi, általunk már nagyon megszokott irányt követve, újból nem elvi, hanem a személyes küzdelem terére lépni és mielőtt a választási küzdelmek kezdődtek, nem tudom hányadszor nevet, irányt, talán elvet is változtatni, csakhogy minél tetszetősebb alakban jelenjen meg a választási sorompók előtt. Felvette a nemzeti párt nevet. Mintha bizony szükséges volna Magyarországon, hogy valaki külön is felvegye és hirdesse azon jelzõt, mely minden igaz magyar ember szívében lángoló betűkkel van megírva; én legalább nem tudok elképzelni magyarországi honpolgárt — kivéve talán egyes nemzetiségi aspirációkkal telt egyéneket — kiknek célja, vágya és törekvése nem volna az, hogy igaz nemzeti irányban haladjunk. Én feltétlenül azok közé sorozom magamat. Ezen névcsere külföldön is furcsa világitásban tüntetheti fel politikai állapotainkat olyanok előtt, kik bennünket nem ismernek. Magyarország ezek szerint — a hol szükség van arra, hogy nemzeti párt alakuljon — csak olyan ország lehet, a hol nagyon szomorú viszonyok és politikai áramlatok uralkodnak és a hol most egy elszánt csapat megakarja menteni az országot attól, hogy nemzetellenes irányban haladjon. No de, hála Istennek, erre nincs szükség és legalább a külföld azon része, mely Magyarországot ismeri, velünk együtt nem fog ily magyarázatot adhatni, tekintve és ismerve jelenlegi állapotainkat és az uralkodó eszméket ezen új átalakulásnak.

De ha ez nem lehetett alapja a név- és iránycserének, mi volt hát? Rövid szavakkal elmondom. Azon törekvés hogy a többséget az ország előtt nemzetellenes színben tüntethesse fel, hogy vádolhassa azzal, mert bizonyítani nem tudja, hogy hazafiatlan irányban halad, mert szerintem az, ki hazánkban nem halad nemzeti irányban hazafiatlan irányban halad és hogy elhitesse az országgal, hogy egyedül ő, mint most már nemzeti párt, van hivatva az országot a végpusztulástól megmenteni. De nagy szerencse, hogy hazafias polgáraink sokkal jobban ismerik politikai viszonyainkat, sokkal jobban ismerik a szabadelvű párt eredményeit, semhogy ilyen rémését elhigyjenek.

Választani fog tehát a nemzet azon része, mely a közjogi alapon áll, vajjon hangzatos jelszavak után fog-e indulni és támogatni akarja-e azon pártot, mely magában sem bizik, mely ingadozó alapjának tudatában mindenütt keres szövetségeseket, a hol talál, a mely nem válogatja fegyvertársait, akár azok hasonló elvi alapon állnak-e, mint ő, vagy nem, a mely görcsösen ragaszkodik a fegyverbarátsághoz még akkor is és ott, a mikor és hol, ha nem is visszautasított, de a hol mindenesetre kétséget kizárólag értésére adatott, hogy a fegyverbarátsága nem kívántatik minden körülmények között; — vagy csatlakozni fog a nemzet azon párt zászlója körül, mely cifra szavak, hangzatos üres szózatok helyett az igaz szabadelvű haladást tüzte ki lobogójára. Nem kételkedem, hogy az utóbbit fogja választani. Ezen párthoz tartozom én is, ezen pártot akarom egész lelkesedéssel támogatni. Ennek zászlója alatt indulunk harczba, fennen lobogtatjuk eszméinket, igaz szabadelvű és nemzeti alapon akarjuk hazánkat megvédeni minden ellenség ellen, jöjjön az bárhonnan — az igazi szabadelvűség lelkesít küzdelmeinkben, melynek egyik elve, hogy mindenki tekintet nélkül születésére, rangjára és állására, mint hazafi érvényesithesse magát, melynek másik elve: tisztelni minden vallásfelekezetet és annak jogait; melynek célja: hazánk culturáját ipar- és kereskedelmét előbbre vinni, a trón és haza körül csoportosulva rendithetlenül annak virágzását, fejlődését előmozdítani, melynek jelszava végre nem lehet más, mint az, mely minden hazafi keblében lángol, mely minden hazafit nagy és szép tettekre serkent, mely a magyar szellem és gondolkozásmód igazi kifejezője és mely alatt harczba vonul a szabadelvű párt ezuttal is, biztos győzelme reményében és tudatában, ezen jelszó pedig: »királyért és hazáért.«

Fogadják ezek után t. polgártársaim újbóli köszönetemet bizalmukért és tartsanak meg továbbra is szives barátságukban.

Kelt Budapesten, 1892. január havában.

Dr. Münnich Aurél.

THE HISTORY OF

THE UNITED STATES OF AMERICA
FROM 1763 TO 1789
BY
JOHN F. JOHNSON
NEW YORK
1850

4

1892.

Tzlo!

Hochverehrte Wähler-Versammlung!

Geliebte Mitbürger!

Das dritte Mal habe ich die Ehre, zufolge ihres mich ehrenden Vertrauens am Vorabend des Wahlkampfes des Abgeordnetenhauses hier in Ihrer hochgeschätzten Mitte erscheinen zu können. Nicht blos dem Pflichtgefühl, sondern dem wahren Zug meines Herzens folgend, erhebe ich mein Wort um jeden Einzelnen meiner geliebten Mitbürger meinen aufrichtigen und tiefgefühltesten Dank für jenes Vertrauen auszusprechen, auf dessen Basis Sie so gütig waren, mich in Ihre Mitte zu berufen.

Als Einer derjenigen, der auf dem öffentlichen Gebiete wirkt, betrachte ich diese Berufung als Befehl; Ihr Vertrauen, mit welchem Sie mich beehren, betrachte ich als grosse Auszeichnung, und Ihre Freundschaft, die Sie meiner Wenigkeit Jahre hindurch bewiesen, als höchsten Lohn, welchen ich, zufolge meines bescheidenen Wirkens erreichen konnte.

Man sagt, dass es für den Politiker von Vortheil ist, wenn er mit seinen Wählern selten unmittelbar verkehrt, nachdem der lange und sich oft wiederholende Verkehr zur Folge hat, dass die menschlichen Schwächen desselben hervortreten, und die an die Person geknüpften Hoffnungen und Erwartungen, wenn auch nicht ganz verschwinden, doch jedenfalls sich vermindern. Ich bin, geliebte Mitbürger, ganz entgegengesetzter Ansicht, denn obwohl ich im vollem Bewusstsein meinen Schwächen bin, war mein Bestreben immer dahin gerichtet, je öfter in meinen geehrten Wahl-Bezirke zu erscheinen mit meinen Mitbürgern zu verkehren, da nach meiner Ueberzeugung jene oberflächliche Bekanntschaft, die gegenseitige Achtung und Freundschaft, welche während dem Wahlkampfe zwischen dem Abgeordneten und den Wählern entsteht, nur dadurch befestigt und nur dadurch innig werden kann, wenn beide Theile Gelegenheit haben unmittelbar und ohne Rückhalt zu verkehren.

Und obgleich ich es für einen schönen, ja für einen erhabenen Beruf betrachte, an der Creirung der Gesetze unmittelbar Theil nehmen zu können, auf Grund der uneigennützigsten Vaterlandsliebe in der Gesetzgebung wirken zu können, wie geisterhebend es auch sei, im Kampfe der Parteien theilnehmend, das Wohl des Vaterlandes zu fördern; ist es, — glauben Sie mir, meine Herrn, — nach Beendigung eines Reichstags-Cycluses, besonders, wenn derselbe so lebhaft war, wie die letzteren, für den Abgeordneten stets eine Wohlthat, den Schauplatz der Öffentlichkeit verlassend, sich dahin zurückziehen zu können, wo ihm aufrichtige Gefühle der Freundschaft, ein warmer Händedruck zu Theil werden, wo er wirklich zu Hause ist.

Diese Umstände vor Augen haltend, war es stets ein Freudentag für mich, wenn es mir vergönnt war, nach den politischen Kämpfen und Debatten, auf längere oder kürzere Zeit in Ihrem hochgeschätzten Kreise, geehrte Mitbürger, weilen zu können.

Ich bin mir dessen bewusst, dass Sie meine Schwächen kennen, doch bin ich mir auch dessen bewusst, dass Ihre Freundschaft mein Wirken billig beurtheilt, und wenn ich trotz dem in welch' immer Richtung, Ihren Erwartungen nicht entsprach, bitte ich diesen Umstand nicht dem Mangel meines Willens, sondern jenen Schwächen zu Last zu legen, die ja ein jeder Sterbliche besitzt und zu glauben, dass mich in meinen Thaten immer der beste Wille, Pflichtgefühl, Arbeitslust und warme Vaterlandsliebe leitete.

Mit diesen Gefühlen stehe ich heute, tief gerührt durch Ihr Vertrauen, in Ihrem Kreise, geliebte Mitbürger, von diesen Gefühlen beseelt, spreche ich in einfachen Worten zwar, doch mit der ganzen Wärme meines Herzens, meinen innigsten Dank aus, dass Sie, geliebte Mitbürger mich wieder mit Ihrer Vertretung beehren wollen und zwar in jenem Bezirke, wo man mich und mein Bestreben vollkommen kennt und wo ich mich ganz zu Hause fühle.

In diesem Momente habe ich zwei Pflichten zu erfüllen, die eine ist über das Wirken des letzten Reichstages Rechenschaft zu geben, die zweite, dass ich einen Blick in die Zukunft werfe und sonach ganz offen und aufrichtig auf jene Principien hindeute die mich, falls der geehrte Wahlbezirk seine Vertretung in meine Hände niederlegt, in meinem politischen Wirken leiten werden.

Obwohl am Anfang des soeben aufgelösten Reichstages unsere friedliche Auswärtige Lage öfter durch kriegerische Nachrichten bedroht wurde, gelang es doch der selbstbewussten und energischen Haltung unserer Regierung der äusseren Angelegenheiten, während der ganzen Dauer der Reichstags-Periode, den Frieden zu erhalten, so dass ich mit vollkommener Beruhigung, besonders auch zu Folge der Ennunciationen des Ministers des Äusseren während der letzten Delegation, und in erhöhtem Maasse auf Grund der allerhöchsten Thronrede, mit welcher Sr. Majestät der König vor etlichen Tagen den Reichstag in solenner Weise zu beschliessen geruhte, auf jenen Umstand hindeuten darf, dass die oest. ung. Monarchie mit allen Staaten in freundschaftlichen Beziehungen steht und dass der segensbringende Frieden von keiner Seite gefährdet wird. Es ist bekannt, dass die Trippel-Allianz, deren Bestehen in kritischer Zeit vor ganz Europa in einer Weise dokumentirt wurde, die keinen Zweifel zulässt und um deren Zustande kommen unser leider viel zu früh dahinschiedene grosse Patriot und Staatsmann Graf Julius Andrassy sich unsterbliche Verdienste erwarb, wesentlich dazu beitrug, dass der Friede in jeder Richtung als gesichert betrachtet werden kann.

Die Nation wird das Andenken des grossen Patrioten auch zufolge dieser That gewiss pietätvoll ehren!

Ohne dass ich weitläufiger jene vielseitige Thätigkeit schildern wollte, welche auf dem Gebiete unserer Finanzen in den letzten Jahren entwickelt wurde, gestatten Sie es geehrte Mitbürger, dass ich mit Beruhigung und wahrer patriotischer Freude, auf jene epochale Thatsache hinweise, dass nach vieljähriger, rastloser Thätigkeit und patriotischen Bestreben in unserem Staatshaushalte das finanzielle Gleichgewicht hergestellt wurde.

Es verschwand endlich jenes Deficit, welches sich jährlich im Staatshaushalte wiederholte und welches in jedem denkenden Staatsbürger ernste Besorgniss hervorrief.

Das Gleichgewicht im Staatshaushalte wurde hergestellt, trotzdem, dass die zur Erreichung der Konsolidation des Landes unbedingt nothwendigen Investitionen durchgeführt wurden; das Gleichgewicht wurde hergestellt, trotzdem, dass im Interesse der Erhaltung des Friedens unsere Wehrmacht mit riesigen materiellen Opfern in jeder Beziehung entwickelt wurde, das Gleichgewicht wurde hergestellt, zufolge rastloser Thätigkeit der Regierung und die diesbezügliche Besserung ist in erster Linie dem statsmännischen Scharfblick Koloman Tisza's und dem genialen Finanzminister des, unter dem Praesidium des Grafen Julius Szapáry neuernannten Kabinetes, Dr. Alexander Wekerle und seiner echt patriotischen Denkungs- und Handlungsweise, — doch ist dieser erfreuliche Erfolg eminenten Weise auch der patriotisch denkenden Bürgerschaft Ungarns zu danken, die es durch ihre Opferwilligkeit ermöglichte, dass dieses so wichtige, sehnlichst gewünschte Resultat erreicht wurde.

Vor fünf Jahren habe ich an dieser Stelle rückhaltslos erklärt, dass ich die Regierung nur in so lange unterstützten könnte, so lange ich die Ueberzeugung gewinne, dass dieselbe auf dem Gebiete der Regelung unserer finanziellen Verhältnisse die durch mich damals gekennzeichnete Richtung einhalte. Aus voller Überzeugung unterstützte ich daher unsere Regierung auch auf diesem Felde, da seit dieser Zeit nicht nur die Nacht-

164.

8

trags-Kredite verschwanden, sondern der Legislation auch solche Budget-Vorlagen eingereicht wurden, welche, wie dies die Schlussrechnungen zweifellos beweisen, auf vollkommener reeler Basis ruhen, und somit mit Recht Normal-Budgete genannt werden können.

Die, in meiner letzten Programm-Rede für wünschenswerth betonte Ablösung der Regalien wurde gleichfalls durchgeführt. — Diese riesige Finanz-Operation hatte das schönste Resultat zur Folge und kann ich deshalb mit Freude constatiren, dass im unserem Vaterlande mit Lösung dieser Frage auch die letzten Reste des feudalen Zeitalters verschwunden sind.

Es ist möglich, ich bin mir dessen sogar bewusst, dass bei Durchführung dieser Operation Falle vorkamen, welche die Erwartungen Einzelner nicht befriedigten, doch glaube ich, meine Herren, wenn wir die grosse Tragweite der Ablösung in Betracht nehmen, dass im Laufe der Durchführung derselben, zu Folge der bestehenden Verhältnisse es unmöglich war zu vermeiden, dass gewisse Wünsche in den Hintergrund gedrängt wurden, oder dass sich Einzelne, betreff Ihrer Forderungen, getauscht fühlten.

Als Resultat eines langen Studiums jedoch als direkte und erfreuliche Consequenz der Herstellung des Gleichgewichtes im Haushalte, sei mir erlaubt, die Einreichung jenes Gesetz-Entwurfes zu erwähnen, wonach die Bezüge der Staats-Beamten geregelt werden. Zuzufolge dieses Gesetzes werden viele gerechte Klagen verstummen und ist es meine Überzeugung, dass diese wichtige, im ganzen Lande mit Befriedigung aufgenommene Regelung bis hieher nur deshalb nicht geschehen konnte, weil dies unsere finanziellen Verhältnisse nicht gestatteten.

Als zweites hochwichtiges und in seinen Consequenzen mit unabsehbaren Vortheilen verbundenes Resultat des aufgelösten Reichthages, muss ich erwähnen, dass die Handelsverträge nicht nur mit Italien, Belgien und der Schweiz, sondern auch mit Deutschland zu Stande kamen, in Folge dessen unsere Handelsverhältnisse und Interessen in dieser Richtung für die nächsten 12 Jahre gesichert erscheinen.

Wichtige Gesetze wurden zur Hebung der Agricultur, des Handels und Gewerbes geschaffen. So wurden kreirt die Gesetze in Sachen der staatlichen Begünstigungen des vaterländischen Gewerbes, — der Aufstellung der Krankenunterstützungs-Cassen für Arbeiter-Vereine — der Sonntags-Ruhe — der öffentlichen Strassen und Mauthen — des Veteinar-Wesens, — der Fischerei, — des Check- und Clearing-Verkehrs, welche Gesetze einzeln und zusammen berufen sein werden auf die Hebung und Entwicklung unserer Agricultur, Handels- und Gewerbes wohlthätig einzuwirken. Bedauernswerth ist es, dass eben auf dem Gebiete des uns, geehrte Mitbürger, in eminenten Weise interessirenden Montan-Wesens, jene Reformen, welche ich wiederholt als nothwendig betonte, d. h. die Codificirung des Berggesetzes, bis heute noch nicht geschah.

Ich urgirte mit meiner unmassgeblichen Stimme, die Einreichung desselben in der öffentlichen Sitzung des Abgeordneten-Hauses und bin ich ernst entschlossen, dies auch in Zukunft, bei jeder Gelegenheit zu thun, solange, bis die Finanz Regierung, in deren Schoosse die Montan-Angelegenheiten in letzterer Zeit vereinigt wurden, zu Folge der zuvorkommenden und aneifernden Erklärungen, die der Minister auf meine diesbezügliche Anfrage gab, der Gesetz-Entwurf nicht eingereicht werden wird.

Die richtige Führung unseres Communications-Wesens ist mit den Interessen unseres Handels und Gewerbes eng verbunden. In den letzten Jahren vermehrten sich nicht nur in erfreulicher Weise unsere Vicinal-Bahnen, sondern erhielt das Netz unserer Staats-Bahnen, zu Folge der unvergleichlichen Energie und dem unermüdeten Eifer des Handels-Ministers Gabriel Baross eine solche Ausdehnung und zu Folge der Einführung des Zonen-Systems, eine solche Organisation, welche nicht nur im Innlande eine freudige Stimmung hervorrief, sondern auch im Auslande gehörig gewürdigt wurde. Die Einführung des Zonen-Systemes, die Verstaatlichung der Nord-Ost-, der West-, und endlich der oest-ung- Staats-Bahn sind solche hervorragende Thatsachen, welche das patriotische Wirken der Regierung ewig verkünden werden.

Bei Erwähnung all' dieser Fragen, kann ich es nicht versäumen, die Resultate der am 31-ten December 1890 vorgenommenen Volks-Zählung zu tangiren, welche zweifellos beweisen, dass in unserem Vaterlande die Cultivirung der ungarischen Sprache auch in jenen Theilen Ungarns erfreuliche Fortschritte machte, deren Bevölkerung eine fremde Muttersprache hat, welche aber auch den Beweis liefern, dass die Bevölkerung des Landes sich vermehrt hat, so dass wir nicht nur mit Beruhigung und Stoltz auf das in

nächster Zukunft zu begehende Fest des tausendjährigen Bestandes unseres angebeteten Vaterlandes entgegensehen können, sondern auch mit dem Bewusstsein, dass die jetzige Generation, die von ihren Ahnen geerbten nationalen Traditionen treu bewahrte, ihre Kraft im Geiste dieser Traditionen entwickelte und die Cultur des Landes begründete, so dass diese Nation im Mittelpunkte Europas sich nicht nur, — trotz den vielen Wiederkämpften, von Aussen kommenden Angriffen und trotz der im Innern der Nation oft verheerend wirkenden Partei Kämpfen, — intakt erhielt, sondern sich auch entschieden entwickelte, in Folge dessen sie heute im europäischen Concerte, den ihr gebührenden und geachteten Platz einnimmt. Ich bin überzeugt, dass die geplante nationale Ausstellung den Fortschritt auf dem Gebiete des Handels und Gewerbes in Ungarn glänzend nachweisen und dadurch zugleich das Millenium-Fest eclatant documentiren wird, dass unser Vaterland seine Cultur-Mission erfüllte.

Auf dem Gebiete unseres Justiz-Wesens ist gleichfalls ein wesentlicher Fortschritt zu verzeichnen. Von den diesbezüglichen Reformen sind besonders hervorzuheben: das Gesetz, welches die Consular-Gerichtsbarkeit regelt — die Decentralisation der kön. Tafel und die Modificirung der Organisation des Richter- und Anwalts Standes — solche Gesetze, welche der Codificirung des Privat-Rechtes und der Regelung des Criminal-Verfahrens vorangingen und als Basis dienen werden, damit der, in dieser Richtung sich geltend machende Wunsch der Nation verwirklicht werde.

Die Regierung wirkte auf dem Gebiete des Unterrichts-Wesens in wahrer patriotisch und nationaler Richtung. Sie schuf das Gesetz zur Regelung der Klein Kinder-Bewahr-Anstalten, welches berufen sein wird, die Landes-Sprache in allen Gauen des Vaterlandes zu verbreiten und dadurch, dass dieselbe die gerechten Erwartungen der Volksschullehrer, jenem wichtigstem Faktor unserer vaterländischen Cultur in das Stadium der Verwirklichung brachte, ist jedenfalls ein glänzender Beweis dessen, dass die Regierung echten Sinn für unsere Cultur hat und somit auf die Anerkennung der Nation rechnen kann.

Die Pensions-Frage der Volksschullehrer ist geordnet und zwar derartig, dass nach 10 Jahren, wenn es der mathematische Schlüssel auf Basis der Resultate gestatten wird, zu Folge der damals durchzuführenden Revision, den Volksschullehrern, den Führer unserer jungen Generation aus Anlass ihrer Pensionirung neue und grössere Begünstigungen gesetzlich festzustellen sein werden.

Zugleich wartet der Gesetz-Entwurf, welcher die Bezüge der Volksschullehrer regeln wird und bereits dem Reichstag unterbreitet wurde, auf Erledigung, gleichwie die gesetzlich zu regelnde Pensions-Frage der confessionellen Professoren in Vorarbeitung ist.

Die Existenz des Staates und die friedliche Entwicklung desselben hängt wesentlich von der Landesvertheidigung ab. Zur Erreichung dieses Zieles werden von den Staatsbürgern immer grössere Opfer verlangt, jedoch nicht nur von uns, sondern von den Staatsbürgern ganz Europas und trotz der rapiden Entwicklung der Wehrkraft, trotzdem, dass die Staaten vollkommen gerüstet dastehen, welcher Erfolg natürlich nur durch riesige materielle Opfer zu erreichen war, konnte der Frieden nur so erhalten werden, dass jeder Staat sich bestrebt, mit dem anderen Schritt zu halten, dass all' Jenes geschah, was die sogenannte Schlagfertigkeit der Armee sicherte.

Es ist natürlich, dass inzwischen solcher Bestrebungen, unsere Monarchie auch nicht zurückbleiben konnte und gerade der letzte Reichstag war berufen, die Reorganisirung unserer gesammten bewaffneten Macht durchzuführen.

Nach der Organisirung des Landsturmes folgte die Reorganisirung des gemeinsamen Heeres und so wurde der Gesetz Artikel VI. vom Jahre 1880 geschaffen. Bei Verhandlung desselben spielten sich leider solche Scenen ab und war der Sitzungs-Saal des Abgeordneten-Hauses Schauplatz solcher persönlichen Angriffe und Kämpfe, welche theilweise schon damals den Keim der frühzeitigen Auflösung des Reichstages in sich schlossen.

Ich werde Gelegenheit haben, im Laufe meiner Rede auf das Gesagte zurückzukommen.

Der Gesetz-Artikel V. vom Jahre 1890 endlich reorganisirte unsere Landwehr und erhielt dadurch unsere ganze bewaffnete Macht auf neuer Basis in vieler Beziehung eine zweckentsprechendere und neue Organisation. — Insbesondere entwickelte sich unsere Landwehr, die auf Grund des 67-er Ausgleiches kreirt wurde, begleitet von den

ungetheilten Sympathien der Nation, derart erfreulich, dass dieselbe heute nicht mehr ein ergänzender Theil des gemeinsamen Heeres ist, aber einen selbständigen Theil unserer bewaffneten Macht bildet. — Vor einigen Jahren wurde das Cadre-System eingeführt, nachdem jedoch, bis vor Kurzem die Entwicklung der Landwehr blos im Rahmen des Budget bestimmt wurde, welches Vorgehen, — ich sage es offen — nicht richtig war, und welchen Umstand die Regierung auch fühlte und in Folge dessen das genannte Gesetz, als ein systematisch Ganzes der Gesetzgebung unterbreitete, erhielt auch unsere Landwehr ihre Organisation in entsprechender Form.

Unsere Landwehr, die ihre Kampf-Bereithheit jährlich bei den grossen Manövern glänzend dokumentirt, indem ihre ausgezeichnet ausgebildeten und disciplinirten Truppen ihre Aufgabe vollkommen erfüllen, ist ein gerechter Stolz unserer Nation und es ist meine Ueberzeugung, dass dieselbe, im Verein mit unserer ausgezeichneten gemeinsamen Armee, im Nothfalle unterstützt von dem Landsturne, den an sie gestellten Erwartungen, in jeder Hinsicht entsprechen wird, daher die Monarchie und somit Ungarn auch diesbezüglich der Zukunft ruhig entgegensehen kann.

An letzter Stelle berühre ich jenen Theil des aufgelösten Reichstages, welchen ich eigentlich, zu Folge seiner Wichtigkeit in erster Linie erwähnen sollte, doch thue ich dies deshalb, weil ich nicht umhin kann, mit der zu erörternden Frage, einige auf wahrer Ueberzeugung beruhende Bemerkungen zu machen, welche sich auf eine Frage beziehen, deren Lösung, eine der wichtigsten Aufgaben, des zusammentretenden Reichstages bilden wird.

Die Administration Ungarns wurde durch Jahrhunderte durch gewählte Beamten geleitet. Es ist nicht denkbar, dass in unserem Vaterlande, in welchem die Selbst-Verwaltung der Comitate immer ein Grund-Princip unserer Constitution bildete, diese Selbst-Verwaltung abgeschafft werde.

Die veränderten Verhältnisse jedoch erheischen es, dass all jene Institutionen, welche sich auf dem Administrativen Gebiete als solche beweisen, die in Zukunft nicht aufrecht erhalten werden können, mit moderneren, entsprechenderen ersetzt werden.

Aus diesem Grunde wurde jener, in der Geschichte unserer Constitution jedenfalls ausserordentlich wichtige Gesetz-Entwurf eingebracht, welcher die Aufgabe hat, die Selbstverwaltung unserer Comitate zu regeln, und dessen wesentliches Grund-Princip darin kulminirt, dass die Administration von nun an, bei möglichster Aufrechterhaltung der Selbst-Verwaltung durch ernannte Beamten zu geschehen habe.

Geehrte Mitbürger! Ich will ihre, durch meinen langen Vortrag ohnehin auf starke Probe gestellte Geduld nicht missbrauchen, jedoch gestatten Sie mir, dass ich trotzdem diese Frage, welche die Haupt-Ursache bildet, dass der Reichstag frühzeitig aufgelöst wurde, in möglichster Kürze erörtere.

Eine unerlässliche Forderung, Princip und Charakter des constitutionellen Lebens und des wahren Parlamentarismus bildet jener Grundsatz, dass die Majorität ihren Willen unter jeder Bedingung Geltung verschaffen könne, nachdem Sie berufen ist, das Loos des Vaterlandes zu leiten, nachdem die Last der Verantwortung auf ihren Schultern ruht. Trotzdem was geschah?

Die Verhandlung der Verwaltungs-Reform wurde mit solchen Mitteln verhindert, welche das Ansehen des Abgeordnetenhauses beeinträchtigten. In den letzten Jahren wurden oft solche Ausdrücke, solche persönliche Angriffe gebraucht, welche im Berathungs-Saale der Legislative unstatthaft sind. Die Redefreiheit, welche aufrecht zu erhalten und vollkommen zur Geltung zu bringen nicht nur Pflicht eines jeden Gesetzgebers ist, jedoch wie ich überzeugt bin, auch auf innerster Ueberzeugung beruhender starker Wille desselben ist, wurde so gehandhabt und gedeutet, dass die Verhandlung des Gesetz-Artikels vollkommen unmöglich gemacht wurde.

An Stelle der ruhigen, gemässigten und objektiven Verhandlung, trat die Obstruktion! Und nachdem, inzwischen solch' abnormen Verhältnissen diejenigen Partheien, welche diese hervorriefen und welchen die ganze Verantwortung diesbezüglich vor der Nation zur Last fällt, jene falsche Lehre proclamirten, dass die einzelnen Abgeordneten, von ihren Mandataren nicht bevollmächtigt wurden, die Verstaatlichung der Administration zu votiren, gingen so weit, dass sie auch jene Thatsache in Abrede stellten, wonach die $\frac{3}{4}$ Majorität des Abgeordneten-Hauses eine treue Widerspiegelung der Nation wäre, sie griffen zu solchen Waffen, welche bei uns, wo wir dies mit Selbstbewusstsein verkünden können, die Redefreiheit auf möglichst breitester Basis gebettet

ist, die Unterbrechung der Verhandlungen zu Folge hatten, mit einem Worte, sie nahmen ihre Zuflucht zur Obstruktion.

Trotzdem konnten sie ihr Ziel nicht vollkommen erreichen, nachdem trotz ihres willkürlichen Vorgehens ein, in seinen Folgen sehr wichtiges und weitgehendes Princip zum Gesetz erhoben wurde, nach welchem in Zukunft die Verwaltung durch ernannte Beamte zu geschehen hat.

Die erste und wichtigste Aufgabe des neu zusammentretenden Reichstages wird daher die Durchführung jener inneren Reformen bilden, welche zur Entwicklung des Landes nothwendig sind und unter diesen ist an erster Stelle die Reform der Verwaltung zu erwähnen.

Ich war schon so frei, in meiner letzten Programm Rede, auf jene Fragen hinzuweisen, welche in dieser Richtung gelöst werden müssen, indem ich es für wünschenswerth erachtete, dass das Verwaltungs-Gericht kreirt werde. Dies wäre natürlich nur ein Theil der grossen Reform, nach dem jedoch die Legislative diese Aufgabe vollkommen zu lösen haben wird, ist es nothwendig, dass mit der Regelung der Comitats-Verwaltung, zugleich der obenerwähnte Gesetz-Entwurf, als auch die Frage der Städte mit selbstständiger Municipien, die Regelung der Gemeinde, die Regelung des Curatel und Tutelwesen, das Rechts-Verhältniss der Beamten und alle jene Fragen gelöst werden, welche mit dieser grossen Reform in Verbindung stehen, die thatsächliche Durchführung all' des Gesagten betrachte ich als Hauptaufgabe des zukünftigen Reichstages.

Mit der Auflösung des Reichstages wurde der Wunsch der Opposition erfüllt, die Nation ist berufen zu entscheiden, ob sie die Durchführung dieser wesentlichen Reform wünscht oder nicht!

Ich bin überzeugt, dass diejenige Richtung mit überwiegender Majorität vertreten sein wird, welche in dieser Frage mit einem entschiedenen «Ja» antworten wird und dadurch jenen Principe nachtragliche Sanction ertheilen wird, welches im XXXIII. Gesetz-Artikel vom Jahre 1891. niedergelegt wurde.

Die erwähnte Frage ist eine der wesentlichsten, welche auch ich, als unerschütterlicher Anhang der liberalen Parthei in mein Programm aufzunehmen für meine Pflicht hielt.

Die zweite Hauptfrage — meine Herrn — welche nach meiner Auffassung ein jeder Kandidat, an seine sehr geehrten Wähler richten muss, ist, ob es weiter zu dulden sei, dass im Abgeordneten-Hause unter dem Schutze von wohlklingenden Wahlsprüchen, mit Hülfe strotzender Phrasen, derlei Verhandlungen gepflogen werden, wie jene der letzten Jahre? Ob der Zeitpunkt nicht gekommen, dass die Nation selbst von der Majorität, daher von der liberalen Parthei, entschieden verlange, dass dieselbe, die in letzterer Zeit angegriffene Würde des Parlamentes rehabilitire? und die ruhigen, sachlichen Debatten ermögliche? Ich erkläre es offen, — meine Herrn — dass wir bei diesem Zeitpunkt angelangt sind, und ich im Falle, dass ich durch ihr Vertrauen meinen Platz im Abgeordneten-Hause, wieder einnehmen werde, mit all' mir zu Gebote stehenden parlamentarischen Mitteln dahin streben werde, dass dieses Ziel erreicht werde.

Dies bildet gewiss eine Aufgabe der liberalen Parthei, dies durch zu führen. Mit diesem festen Entschlusse zieht sie in den Kampf, ihre Fahne, auf welche die Vertheidigung des Parlamentarismus, der wahre, nationale Fortschritt, die ernste, patriotische Arbeit und die Durchführung der liberalen Reformen mit glänzenden Lettern geschrieben steht, hoch schwenkend!

Die gegen uns kämpfenden Partheien haben grosse Manifeste erlassen. Sie kleideten ihre Versprechungen, Ziele und ihre Bestreben in wohlklingende Worte.

Die liberale Partei hat dies nicht nothwendig, da sie Ihr Wirken mit Thatsachen documentirt, mit solchen Thatsachen, über welche die ganze Bevölkerung des Landes Kritik üben kann und eben deshalb glaube ich, dass diese Kritik die Waagschale nur auf ihre Seite neigen wird.

Beseelt durch diese Überzeugung, sei es mir gestattet — geehrte Mitbürger — noch jene Richtung zu kennzeichnen, welche mich in meinem Wirken leitet.

Im Falle meiner Erwählung werde ich für die Reinheit des Parlamentarismus kämpfen, und dahin streben, dass die Majorität Ihren Willen, entgegen jeden Angriff, zur Geltung bringen könne. Ich werde mitwirken, dass unser cultureller Fortschritt in jeder Richtung patriotisch sei, dass unsere wissenschaftliche Fortbildung in nationaler Richtung schreite, dass die Beschlüsse des Parlamentes in kirchlichen und Religions-

Fragen nicht durch Intoleranz geleitet werden, dass die durch Gesetz gesicherten Rechte einer jeden Confession intakt und unverletzt aufrecht erhalten werden.

Ich werde jedes Bestreben unterstützen, welches auf die Consolidirung unserer Finanzen, auf das Aufrechterhalten des Gleichgewichtes im Staats-Haushalte gerichtet ist. Ich werde jedoch mich nie verschliessen, solche Ausgaben zu votiren, durch welche unsere kulturellen Interessen gefördert werden und jene Investitionen ermöglichen, welche zur Erhaltung des ungestörten Friedens unbedingt nothwendig sind.

Ich werde in den Reihen derjenigen kämpfen, welche das Aufblühen unseres Handels und Gewerbes aufrichtig wünschen. Als Anhänger der Handels- und Gewerbe-Freiheit, werde ich jene Agricultur-, Handel und Gewerbe-Politik unterstützen, welche das Wohl des Bürgerthums vor Augen halt und wodurch die intensivere Entwicklung des Gewerbes ermöglicht wird.

Ich werde die Codificirung des Privatrechtes urgiren und werde jedes Bestreben unterstützen, dessen Ziel ist, unser Kriminal-Verfahren zu vervollkommenen, mit einem Worte, welches die Entwicklung unseres Rechtslebens auf Basis der richterlichen Unabhängigkeit bezweckt.

In meinem bescheidenen Wirkungskreis werde ich stets trachten, dass unsere Landesvertheidigung vorwärts schreite, dass der Geist unserer Landwehr rein ungarisch sei, seine Schlagfertigkeit gefördert und Ihre Ausbildung und Disciplin — wenn es nothwendig ist — gesteigert werde.

Wenn ich auch weiterhin so glücklich sein werde, Mitglied der Delegation zu sein, werde ich, ohne mich vor jenen Opfern, welche die Schlagfertigkeit des gemeinsamen Heeres erheischt, zu verschliessen, dahin streben, dass diese Opfer auf das Nothwendigste reducirt werden. Doch werde ich dabei aus wahrer Ueberzeugung und dahin trachten, — und wenn möglich — mitwirken, dass Ungarn und dessen Söhne im gemeinsamen Heere jenen Platz einnehmen, welcher ihnen mit Recht gebührt.

Schliesslich erkläre ich, dass mein Wirken stets liberal und national sein wird.

Hiemit wäre ich zum Schluss meiner Rede gelangt.

Bevor ich jedoch von Ihnen, geehrte Mitbürger, für jetzt Abschied nehme, gestatten Sie noch, dass ich einen kurzen Rückblick auf jene Parthei-Constellationen werfe, welche inmitten unseres wogenden politischen Lebens entstanden sind.

Die Existenz-Berechtigung der Unabhängigkeits- und 48-er Parthei habe ich nie in Zweifel gezogen; jedoch habe ich niemals anerkannt und bin auch heute nicht in der Lage, dies thun zu können, dass die Anhänger derselben auf richtigem Pfade wandeln, nachdem jenes Ziel, welches sie sich aussteckten, unter den heutigen Verhältnissen und solange der 1867-er staatsrechtliche Ausgleich intakt aufrecht steht, unerreichbar ist; — und nachdem ich diese staatsrechtliche Basis acceptire und ein aufrichtiger Anhänger des Ausgleiches bin, ist es natürlich, dass ich die Bestrebungen dieser Parthei, weder unterstützen, noch billigen kann.

Indem ich die Existenz-Berechtigung dieser Parthei zwar anerkenne, kann ich jenes Vorgehen, jenen Kampf und jene Richtung, in welche diese Parthei unser parlamentarisches Leben hineinreissen wollte, nicht für gerechtfertigt finden — ich will nicht untersuchen, ob dies bewusst, oder unbewusst geschah — welches jedoch zu Folge hatte, dass der erste 5-jährige Reichstag, von welchem jeder Politiker, mit Recht so viele schöne und grosse Resultate erwartete, grösstentheils der Schauplatz persönlicher Kämpfe und solcher Verhandlungen war, welche schliesslich zur Auflösung, desselben führten.

Dass dies geschach, dass die geehrten Wähler den Unannehmlichkeiten einer Winterwahl ausgesetzt wurden, dafür sind sie in erster Reihe verantwortlich. Merkwürdig bleibt es jedenfalls dass dieselbe Parthei, welche im vorigen Sommer bei Gelegenheit der Verhandlung der Verwaltungs-Reform die Auflösung des Abgeordneten-Hauses urgirte, jetzt, nachdem sie, mit Hilfe der Obstruktion das Wirken des letzten Cyclus beinahe brach legten, jetzt wo in Folge dessen die Auflösung thatsächlich erfolgte, mit scharfen Worten die Regierung angreifen und dieselbe der Verletzung der Constitution, der Gewaltthätigkeit und des Despotismus anklagen; ich frage nun, wo bleibt hier die einfache, reine Logik, wo bleibt die consequente Haltung?

Das erwähnte Bestreben wurde nicht nur durch die 48-er Parthei treu unterstützt, welche Parthei auf gleicher Basis steht, wie die soeben erwähnte und von derselben sich nur darin unterscheidet, dass sie die ausgesteckten Ziele nicht auf radikalem Wege,

sondern durch succesives Umstürzen der Ausgleich-Basis und deren Institutionen Schritt für Schritt erreichen will, aber dieselbe wurde auch von derjenigen Parthei unterstützt, welche es für nothwendig hielt, sich in allerjüngster Zeit in den National-Mantel zu hüllen, deren Führer, trotzdem er nach Anhörung des Programmes der gegenwärtigen Regierung erklärte, die Bestrebungen derselben zu billigen, es dennoch für gut fand eine zuwartende Stellung einzunehmen und diese Bestrebung endlich wurde von ihr, als derjenigen Parthei, welche sich als Vorkämpfer der staatlichen Verwaltungs-Reform girirte, in der Weise unterstützt, dass sie es für gut fand, bei Gelegenheit der Einschaltung dieses grossen Principes in das Gesetz, wie der den schon gewöhnten Pfad zu betreten und statt der principiellen Richtung, jene des persönlichen Kampfes einzuschlagen und bevor die Wahl-Campagne begonnen hat, wer wüsste es zum wie viel und wievielten Male Namen, Richtung und vielleicht auch Princip zu wechseln, damit sie in je gefälliger Gestalt vor die Schranken der Wahlen treten könne. Diese Parthei hat den Namen National-Parthei angenommen, als ob es in Ungarn überhaupt nothwendig wäre, dass Jemand jenes Epitheton noch extra aufnehmen und verkünden müsste, welches im Herzen eines jeden echten Ungarn mit flammenden Lettern eingepägt ist, — ich wenigstens kann mir keinen ungarischen Staatsbürger denken, mit Ausnahme Einzelner, von nationalen Aspirationen beseelten Individuen, — dessen Ziel, Sehnsucht und Bestrebung nicht wäre, dass wir in echt nationaler Richtung vorwärts schreiten sollen. — Ich rangire mich wenigstens unbedingt in die Reihe derselben. — Dieser Namenswechsel kann unsere politischen Verhältnisse im Auslande in ein spassiges Licht stellen, besonders vor denjenigen, welche uns nicht kennen. Ungarn, wo es demgemäss nothwendig ist, dass eine National-Parthei entstehe, kann nur so ein Land sein, wo sehr traurige Verhältnisse und politische Strömungen herrschen und wo es jetzt nothwendig ist, dass ein verwegenes Häuflein das Land retten will, dass es nicht in antinationaler Richtung vorwärts schreite.

Doch, Gott sei Dank, dies ist nicht nothwendig und wenigstens jener Theil des Auslandes, welcher Ungarn kennt, wird dieser Umgestaltung, vereint mit uns, nicht diese Erklärung beimessen können in Anbetracht der jezigen Verhältnisse und der vorherrschenden Ideen. Doch wenn es unmöglich ist, dass dies die Ursache des Namens und Richtungs-Tausches sei, taucht die Frage auf, welche sie eigentlich sei?

Mit wenigen Worten will ich es erklären:

Jenes Bestreben, die Majoritat vor dem Lande in antinationales Licht zu stellen um dieselbe beschuldigen zu können — denn beweisen kann sie es nicht — dass dieselbe in unpatriotischer Richtung vorwärts strebt, da nach meiner Auffassung derjenige, der nicht in nationaler Richtung vorwärts strebt, unbedingt unpatriotisch handelt, dass sie es vor dem Lande glaubwürdig erscheinen lassen will, dass sie allein als jetzt schon National-Parthei berufen, ist Ungarn von dem Ruin zu retten.

Es ist ein grosses Glück, dass unsere patriotisch gesinnten Bürger unsere politischen Verhältnisse viel besser kennen, die Erfolge der liberalen Parthei viel gründlicher beurtheilen als dass sie einem solchen Raub-Märchen Glauben schenken würden.

Jener Theil der Nation, der auf staatsrechtlicher Basis steht, wird daher wählen; ob er geneigt ist, wohlklingenden Wahlsprüchen zu folgen, und ob er jene Parthei zu unterstützen gewillt ist, die zu sich selbst kein Vertrauen hat, welche im Bewusstsein ihrer schwankenden Basis überall Verbündete sucht, wo sie solche findet, welche ihre Waffenbrüder nicht wählt, sondern dieselben annimmt, ob dieselben mit ihr auf gleichen Principien stehen oder nicht, welche sich krampfhaft an die Waffen-Freunde klammert, auch damals und dort, wann und wo sie, wenn auch nicht zurückgewiesen ihr doch ausser allen Zweifel zur Kenntniss gebracht wurde, dass ihr Waffenbund nicht unter allen Umständen erwünscht ist, — oder die Nation wird sich um das Banner derjenigen schaaren, — welche anstatt prächtige Worte, anstatt wohlklingenden, aber leeren Devisen den wahren liberalen Fortschritt auf ihre Flagge schrieb.

Ich zweifle keinen Augenblick, dass sie die letztere wählen wird.

Als Anhänger dieser Parthei, bekenne auch ich mich, die liberale Parthei will ich mit ganzer Hingebung unterstützen. Unter der Fahne dieser Parthei ziehen wir in den Kampf, unsere Ideale hoch schwenkend wollen wir auf wahrer liberalen und nationalen Grundlage unser Vaterland vertheidigen gegen jeden Feind, komme er wo immer her, — wahrer Liberalismus begeistert uns in unsern Bestrebungen, laut dessen Principien jeder Mann ohne Unterschied der Geburt, des Ranges und der Stellung sich

als Patriot seiner Person Geltung verschaffen kann, laut dessen Principien jede Confession und deren Rechte gleiche Achtung genießen, dessen Ziel es ist, die vaterländische Cultur, Gewerbe und Handel zu unterstützen, um Thron und Vaterland schaarend, unerschütterlich das Aufblühen und die Entwicklung derselben zu fördern, dessen Wahlspruch endlich kein anderer sein kann, als der, welcher in jeder patriotischen Brust lodert, welcher jeden Staatsbürger zu grossen und schönen Thaten aneifert, welcher den ungarischen Genius und der ungarischen Denkungsart wahren Ausdruck verleiht und mit welchem die liberale Parthei auch diesmal in der Hoffnung und Bewusstsein ihres sicheren Sieges in den Kampf zieht und welcher lautet: »Für König und Vaterland«!

Empfangen Sie, geehrte Mitbürger, meinen wiederholten Dank für Ihr Vertrauen und bewahren Sie mir auch in Zukunft Ihre Freundschaft.

Budapest, im Janner 1892.

Dr. Aurel Münnich.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Liberal denkende Wahlbürger!

Der Zeitpunkt der Entscheidung naht. Die allgemeinen Wahlen für den Reichstag werden Ende des laufenden oder anfangs des kommenden Monats vollzogen werden.

Als achtungswürdige Menschen können wir mit ruhigem Gewissen behaupten, dass unser Sieg zweifellos ist, wenn im Momente der Gefahr ein Jeder von uns seinen Platz ausfüllt, wenn Jedermann so handeln wird, wie er seinem bisherigen Benehmen nach handeln soll und muss.

Wer sich anders benimmt, begeht einen Verrath an seinem Vaterlande, dem man nach bester Einsicht und bestem Können zu dienen verpflichtet ist, begeht einen Verrath an der Ehre unseres Wahlbezirkes, welcher nie einen besseren Vertreter haben wird, als er jetzt gehabt hat, begeht einen Verrath an seiner Vaterstadt, wenn er deren besten, grössten und getreuesten Sohn verlässt, -- er begeht aber auch einen Verrath an sich selbst, denn Niemand kann es wissen, ob er der Unterstützung unseres gewesenen und zukünftigen Deputirten, der auch seinen politischen Feinden jederzeit hilfreich an die Hand gegangen ist, in Hinkunft nicht bedürften wird.

Wir sind in der günstigen Lage, dass wir einen Abgeordneten-Kandidaten nicht erst suchen müssen, denn jener Mann, der uns bisher vertreten hat, zählt zu den besten, hervorragendsten Deputirten des Landes und darum sind wir überzeugt, dass wir die Ansichten und Gefühle von Euch Allen verdolmetschen, wenn wir ausrufen: Es lebe unser

Abgeordneten-Kandidat Dr. Aurél Münnich! Éljen!

Um jedoch auch allen Formalitäten zu entsprechen, werden wir am 11. dmts., Sonntag vormittags 11 Uhr im grossen Saale des Hotels Bergmann, eine Parteigeneralversammlung abhalten, bei der auch die Vertreter sammtlicher Gemeinden des Iglóer Wahlbezirks erscheinen werden, und darum ersuchen wir Euch, an der Generalversammlung in je grösserer, in voller Zahl theilzunehmen, damit wir bei dieser Gelegenheit unseren Abgeordneten-Kandidaten auch formgemäss kandidiren, seine Programmrede anhören und alles feststellen, was im Interesse der Sicherstellung seiner Wahl noch durchzuführen sein wird.

Der Sieg wird unser sein, wer siegen will, der halte zu uns.

Das Executiv-Comité.

DE BALLACI CÉZA

Fimbles

Father Kingly mark

John

Exposition des arts et manufactures

Le grand salon de l'Exposition des arts et manufactures est ouvert au public depuis le 1er mai 1855. Les heures d'ouverture sont de dix heures du matin à six heures du soir.

Le grand salon est divisé en deux parties principales : la partie française et la partie étrangère. La partie française occupe la moitié septentrionale et la partie étrangère la moitié méridionale.

La partie française est divisée en dix sections principales, correspondant aux différents arts et manufactures. Ces sections sont : 1. Les arts et manufactures de la France ; 2. Les arts et manufactures de la Belgique ; 3. Les arts et manufactures de la Prusse ; 4. Les arts et manufactures de l'Autriche ; 5. Les arts et manufactures de la Russie ; 6. Les arts et manufactures de la Suède ; 7. Les arts et manufactures de la Danemark ; 8. Les arts et manufactures de la Hollande ; 9. Les arts et manufactures de la Suisse ; 10. Les arts et manufactures de l'Espagne.

La partie étrangère est divisée en dix sections principales, correspondant aux différents pays étrangers. Ces sections sont : 1. Les arts et manufactures de l'Angleterre ; 2. Les arts et manufactures de l'Allemagne ; 3. Les arts et manufactures de l'Italie ; 4. Les arts et manufactures de la France ; 5. Les arts et manufactures de la Belgique ; 6. Les arts et manufactures de la Prusse ; 7. Les arts et manufactures de l'Autriche ; 8. Les arts et manufactures de la Russie ; 9. Les arts et manufactures de la Suède ; 10. Les arts et manufactures de la Danemark.

Le grand salon est ouvert tous les jours, sauf le dimanche et les jours fériés. Les heures d'ouverture sont de dix heures du matin à six heures du soir. Les billets d'entrée sont en vente à la caisse d'entrée.

Exposition des arts et manufactures

Le grand salon de l'Exposition des arts et manufactures est ouvert au public depuis le 1er mai 1855. Les heures d'ouverture sont de dix heures du matin à six heures du soir.

Le grand salon est divisé en deux parties principales : la partie française et la partie étrangère. La partie française occupe la moitié septentrionale et la partie étrangère la moitié méridionale.

La partie française est divisée en dix sections principales, correspondant aux différents arts et manufactures. Ces sections sont : 1. Les arts et manufactures de la France ; 2. Les arts et manufactures de la Belgique ; 3. Les arts et manufactures de la Prusse ; 4. Les arts et manufactures de l'Autriche ; 5. Les arts et manufactures de la Russie ; 6. Les arts et manufactures de la Suède ; 7. Les arts et manufactures de la Danemark ; 8. Les arts et manufactures de la Hollande ; 9. Les arts et manufactures de la Suisse ; 10. Les arts et manufactures de l'Espagne.

La partie étrangère est divisée en dix sections principales, correspondant aux différents pays étrangers. Ces sections sont : 1. Les arts et manufactures de l'Angleterre ; 2. Les arts et manufactures de l'Allemagne ; 3. Les arts et manufactures de l'Italie ; 4. Les arts et manufactures de la France ; 5. Les arts et manufactures de la Belgique ; 6. Les arts et manufactures de la Prusse ; 7. Les arts et manufactures de l'Autriche ; 8. Les arts et manufactures de la Russie ; 9. Les arts et manufactures de la Suède ; 10. Les arts et manufactures de la Danemark.

Le grand salon est ouvert tous les jours, sauf le dimanche et les jours fériés. Les heures d'ouverture sont de dix heures du matin à six heures du soir. Les billets d'entrée sont en vente à la caisse d'entrée.

Le grand salon est ouvert tous les jours, sauf le dimanche et les jours fériés. Les heures d'ouverture sont de dix heures du matin à six heures du soir. Les billets d'entrée sont en vente à la caisse d'entrée.

Le grand salon est ouvert tous les jours, sauf le dimanche et les jours fériés. Les heures d'ouverture sont de dix heures du matin à six heures du soir. Les billets d'entrée sont en vente à la caisse d'entrée.

Le grand salon est ouvert tous les jours, sauf le dimanche et les jours fériés. Les heures d'ouverture sont de dix heures du matin à six heures du soir. Les billets d'entrée sont en vente à la caisse d'entrée.

1896.

Igló.

Szabadelvű Választópolgárok!

Közeledik a döntés pillanata. Az általános országgyűlési képviselő választások e hó végén, vagy jövő hó elején meg fognak tartatni.

Mint tisztességes emberek nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk, hogy győzelmünk kétségtelen; kétségtelen, ha mindegyikünk a döntés pillanatában ott lesz a gáton, ha mindenki úgy fog viselkedni, a hogy eddigi magaviselete után viselkednie kell.

A ki ezt nem teszi, árulást követ el hazája ellen, melyet legjobb meggyőződésünk szerint kell szolgálni, árulást követ el választókerületünk becsületén, melynek jobb képviselője soha nem lesz, mint a milyen most volt, árulást követ el szülővárosán, ha elhagyja annak legjobb fiát, de árulást követ el önön magán is, mert senki sem tudhatja, vajjon nem lesz-e még szüksége az ellenségeit is támogató eddigi és jövődöbéli képviselőnkre.

Azon helyzetben vagyunk, hogy képviselői jelöltet keresnünk nem kell, mert az, ki bennünket idáig képviselt, az ország legjobb képviselői közé tartozik és azért tudjuk, hogy valamennyitek nézeteit és érzelmeit tolmácsoljuk, midőn azt kiáltjuk:

Éljen Dr. Münnich Aurél képviselőjelöltünk!

Hogy azonban minden formalitásnak is megfeleljünk, f. hó 11-én, azaz vasárnap d. e. 11 órakor, a „Bányász“ szálloda nagytermében pártközgyűlést fogunk tartani, melyen meg fognak jelenni az iglói választókerület összes községeinek képviselői is, és azért kérünk titeket, jöjjetek el e pártgyűlésre minél többen, jöjjetek el, mindannyian, hogy e gyűlésen formailag is kijelölve a mi szeretett képviselőjelöltünket meghallgassuk annak programbeszédjét és megállapítsuk mindazt, a mit az ő megválasztásának biztosítása érdekében még tennünk kell.

A győzelem a mienk, a ki győzni akar, velünk van.

A végrehajtó bizottság.

1896. október.

Iglói választókerület.

Geehrte Mitbürger der Opposition!

Es sind bereits zweiundzwanzig Jahre, dass die liberale Partei in der Gesetzgebung dominiert und das Land beherrscht. Sie zersetzte die Staatsinstitutionen, bedrückte das Volk, verletzte unser Gewissen, verdarb unsern Frieden, belastete das Land mit Schulden, die Bürger mit drückenden Steuern, sie drückte das Land zum Werkzeuge ihrer Interessen herab, beraubte allzuletzt unser Vaterland seines neunhundertjährigen christlichen Charakters.

Armuth und Elend überall, im soziellen Leben aber Hass und Bitterkeit — siehe, dies sind die grossen Verdienste der liberalen Partei!

Und die wilden Tataren des Iglóer Executiv Comite's eben dieser Partei, — die wagen es in ihrer blöden Vermessenheit jene soziell unabhängigen und oppositionellen Wahlbürger des Vaterlandverathes zu beschuldigen, die für die Grösse desselben, für die Ruhe unseres Volkes, für die Pflege seiner vitalsten Interessen, für die Vertheidigung seiner religiösen Gefühle, — mit einem Worte für die Befreiung unseres lieben Vaterlandes aus dem Joche der Schmarotzer, muthig zusammentraten.

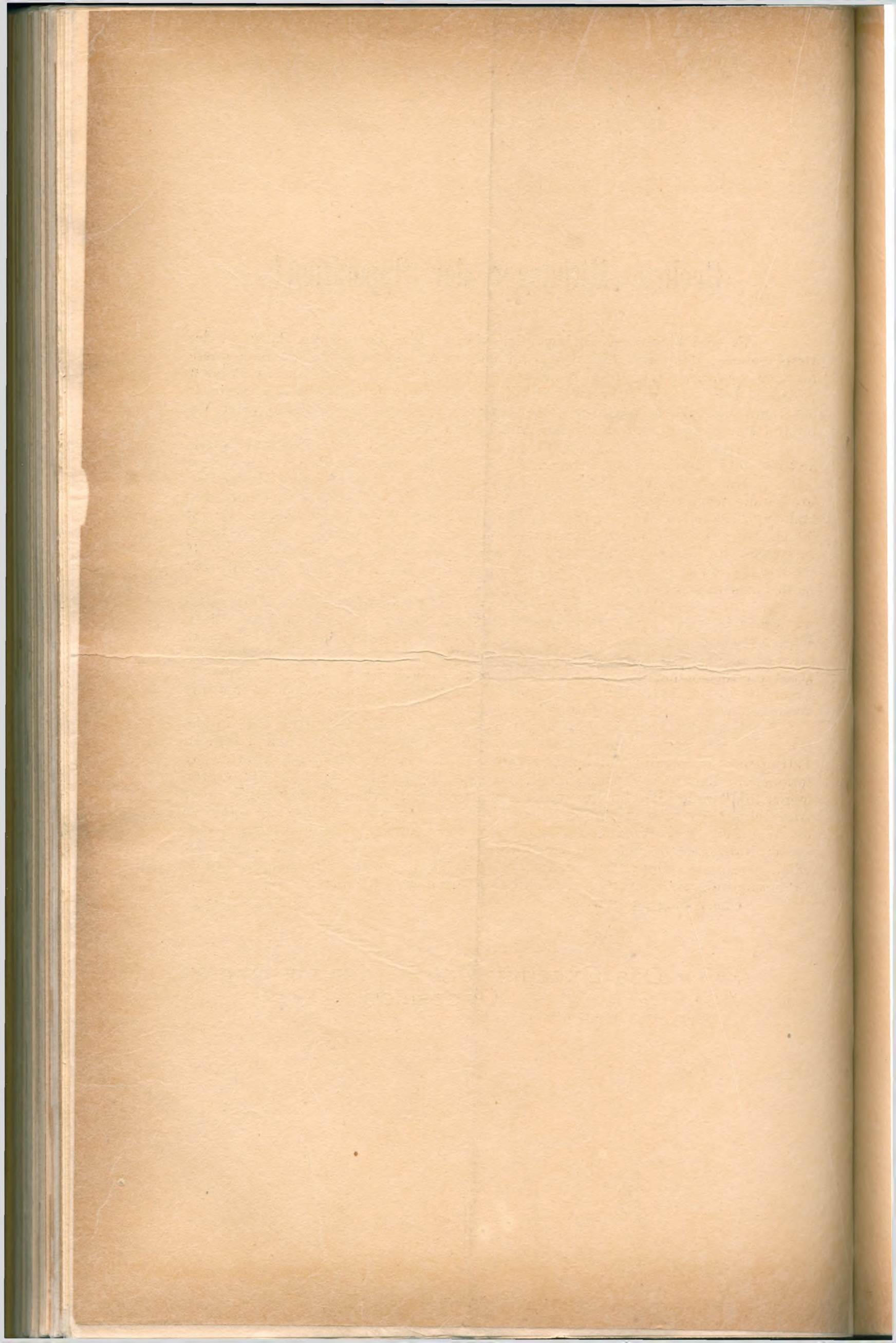
Ihr lieben Brüder der Opposition! **Der Excellenzherr Baron Johann v. Máriássy** pens. Feldmarschalllieutenant, Seiner Majestät geheimer Rath, Mitglied des Magnatenhauses. vor dessen patriotischen und bedeutenden Verdiensten jeder biedere Ungar seinen Hut absetzen soll der auch ein Sohn unserer Stadt ist, er ist unser hochverehrte Kandidat für den Landtag, der sich seinen Prinziens-Freunden in der kath. Hauptparre am 17. October l. J. um 4 Uhr Nachmittag vorstellen wird.

Kommet Freunde, kommet in grosser Zahl! Kommet Alle Ihr, in denen weder die wiederrechtliche Pression, noch nichtige Aussichten den wahren Patriotismus wankend zu machen vermögen, die bei der Ausübung ihrer constitutionellen Rechte vor Allem die Interessen des Landes und der Nation verfolgen, die weder Belohnung, weder ungerechten Vortheil, destoweniger aber Auszeichnungen schnöde ambitionieren, die ihr Vertrauen einzig und allein in die Wahrheit ihrer Prinzipien setzend, sich also auf keine Unterstützung, welche immer Natur selbe auch sein möge stützen; wohlwissend, dass im Lager der edlen vereinigten Opposition weder ein Obergespan, weder Stuhlrichter, weder Bürgermeister, weder Notär, noch ein Gendarme sich befindet!

Unser Sieg ist gewiss!

Das Executiv Comité der vereinigten
Opposition.

OK. 1896.

188

188

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text at the bottom of the page.

1896.

Igló.

Ellenzéki polgártársaink!

Huszonkét esztendeje, hogy a szabadelvű-párt uralkodik a törvényhozáásban és kormányozza az országot. Megbontotta állami intézményeinket, megsanyargatta népünket, megsértette lelkiismeretünket, felzavarta békességünket, megterhelte az országot adóssággal. a polgárokat súlyos adókkal, az államot saját céljainak eszközévé aljasította le, megfosztotta végre Magyarországot kilencszázados keresztény jellegétől.

Szegénység és nyomor, a társadalomban gyűlölet és visszavonás — ime a szabadelvű párt érdemei!

És e párt iglói végrehajtó bizottságának megvadult tatárjai dobálóznak eszeveszetten a hazaárulás vádjával mindazon társadalmilag független és ellenzéki választó polgárokkal szemben. kik a haza nagyságára, a nép jogainak védelmére, érdekeinek hű gondozására, hitének megóvására, egy szóval édes hazánknak a liberális husosfazékosok nyügje alól felszabadítására szövetkeztek.

Ellenzéki polgártársaink! **Nagyméltóságú báró Máriaassy János ny. altábornagy ur, valóságos belső titkos tanácsos, főrendiházi tag,** kinek hazafias nagy érdemei előtt minden igazi magyar meghajol, **ki szinte e város szülőtte, Ő a mi szeretett képviselőjelöltünk,** ki f. évi okt. hó 17-én d. u. 4 órakor az iglói kath. parochia épületében mutatja be magát politikai párthiveinek! Jöjjetek el e gyűlésre minél többen! Jöjjenek azok, kikben se az erőszak, sem ígéretetek által nem tudják elaltatni az igaz hazafit, ki alkotmányos joga gyakorlatában első sorban az ország, a nemzet érdekeire gondol, ki konczot, ki előnyt, ki olcsó dicsőséget nem remél, ki kizárólag elvei igazságában és semmi másban, semmi egyéb támogatásban nem bizik, mert az egyesült ellenzék táborában se főispán, se szolgabíró, se polgármester, se jegyző, se zsandár nincsen!

Győzelmünk biztos!

Az egyesült ellenzék végrehajtó
bizottsága.

1896. október

Iglói választói egyesület.

Tisztelt választók !

Midőn néhány barátom szives meghívására elhatároztam magamat, hogy önök körében megjelenjek, két érzelem vívott tusát keblemben.

Éreztem erőm gyöngeségét és tehetségeim korlátoltságát, mert annak ismeretéig mégis eljutottam, hogy mily magas, mily nehéz ama feladat, mellyel a nekem szánt téren megküzdenem kell.

De másrésztől meghatva az irányomban sok oldalról nyilvánult bizalom által, még kevésbé állhattam ellen egy bensőbb ösztönnek, mely kell, hogy minden igaz hazafit a tettek mezejére vezesse, hol a számára kimért körben hazafiai kötelességét teljesítse, s a benne bizalmukat helyező polgártársai iránt háláját lerőjja.

Győzött lelkem eme harcában a kötelesség szent szózata, győzött, mert megtanultam az élet iskolájában, hogy a ki kötelességeit felnem ismeri, s azok teljesítésétől vonakodik: a valódi szabadságra vagy meg nem érett, vagy nem érdemes. És én, midőn a szabadság szent temploma felé az első lépést teszem, mindenekelőtt kötelességet teljesítek, kötelességet, hogy nyilvánosan igazoljam az igénytelenségemben vetett bizalom némi jogosultságát, hogy legalább fővonalakban megismertessen azon vezéreleveket, melyek helyeslésétől függ az önök szabad elhatározása, de melyek helyeslése nélkül az én elhatározásom is minden alapot nélkülözne.

Felfognak önök bizonyára menteni az alól, hogy mindazon törvényhozási kérdések felől nyilatkozzam, melyeknek megoldása, legalább nagy részben, — a már javában folyamatban lévő országgyűlésre vár. — Vannak azok közt számosan olyanok, melyek az én szakismeretemet sok tekintetben meghaladják, s melyekben engem csupán a keblemben élő igazságérzet vezérel. Vannak olyanok, melyekben a bíráló ész csak beható tanulmányozás után hozhat helyes ítéletet; vannak olyanok, melyeknek sorrendben miképen hozatalától is a legfontosabb érdekek függenek. De minden törvényhozási kérdésnél a képviselőnek állást foglalnia kell, s elfoglalt álláspontjától kell szemlélnie működése életkörtét, mert csakugy érvényesítheti a részletek feletti tanácskozásban s a hasznosság megmérésében a választók közakarata által a bizalom alapján nyert befolyását.

És itt nem habozom azonnal nyíltan bevallani, hogy általánosságban csak azon tételre léphetek a törvényhozás körében, melyet az ország nagy többségének megbízásából a szabadelvű képviselők elfoglaltak s elfoglalva tartanak; e téren mozogtam nyilvános életem eddigi szűkebb körében, e téren akarok egyesülni

mindazon hazafiukkal, kik államunk függetlenségéért, államintézményeink okszerű reformjáért, a civilisatio terjesztéseért, a közgazdaság emeléseért s általában a haladásért több kevesebb sikerrel küzdöttek, s hiszem mindig több szerencsével ezután is küzdeni fognak, mert az nem lehet, hogy a nap visszaforduljon keletre, hogy a férfikort gyermekkor kövesse, hogy a szabad munkásság jutalma szolgaság legyen; mert kell, hogy a virágzásnak indult bimbó gyümölcse érleltessék, kell hogy a fáradalom jutalmát megtalálja, kell, hogy a szabad fejlődés s tökély célpontját mindinkább megközelítse.

Felidézem a történelem tanuságát, hogy minden nagyobb szabásu reform, mi hazánkat s nemzetünket a civilisatio úsvényén előbbre vitte, mind a szabadelvűség zászlaja alatt küzdött ki; e zászló az, mely alá legtisztább meggyőződésemből sorakozom, e zászló az, melynek védelmére teszek fogadalmat, mit elhagyni soha, s csata vesztes esetére is csak árnya alatt nyugodni fogok.

Azt azonban megengedik önök uraim, hogy két oly ügyről, melyek napjaink forrongó vita tárgyát képezik, vagy melyek közelebbi létérdekkünkkel kapcsolatban állanak, némieket megérintsek, s azok irányában álláspontomat — habár röviden is — de közelebről — megjelöljem.

Helyzetünk felett a közgazdasági kérdés uralkodik. Nehéz a munka, óriási a küzdelem, mi e téren nemzetünkre vár. Századok munkáját követelte a jog kivívása, hogy a magyar saját sorsát intézhesse. A birodalmi kapcsolatnak századokig csak nyögét ismertük. Csak 10 éve, épen napjainkban, hogy közjogi viszonyaink részletesen rendezettek, s a paritás és kölcsönösség alapján állami önállásunk megszilárdított. Az égető szükségek, halaszthatlan teendők egész özöne áromlott nemzetünk vállaira, s előkészület s tapasztalat hiányában, nemritkán a szerencsétől is elhagyatva, csak a türes által megedzett nemzeti erőnk szívósságának köszönhetjük, hogy elmaradottságunk érzetétől sarkalt rohamos kapkodásunk miatt, a felettünk összehorlított teher alatt eddig is lenem roskadtunk. De növekedett is erőnk államjogi helyzetünk biztosabb talaján, s nemzeti öntudatunk hatalmas melegénél, s bekövetkezett a pillanat, hogy államjogunk páncéljával vértetesen kilépjünk a küzdőterre: melyen anyagi érdekeink jogosultságát s érvényesítését az igazság s méltányosság fegyverével kivívassuk.

Nem akarjuk mi boldogulásunkat szomszédunk kárával, de azt sem tűrhetjük, hogy a hármas

bérez s négy folyam viránya mások iparának gyarmatul szolgáljon. Mezőgazdaságunk s iparunk fejlesztésére, kereskedelmi főbb vonalaink felépítésére tíz év alatt pótoltuk századok mulasztását, s mindezek tovább fejlesztésétől létünk vagy nem létünk van feltételezve.

Közgazdasági emelkedéstünk előitem a fő-célpont, s annak helyes szervezete csak eszköz a cél eléréséhez, megfelelőnek kell lenni a kitűzött célhoz képest. De megfelelőnek, a helyzetre tekintve is, s egyes vonalait annak nem mindig a célra törekvő akarat, hanem vajmi gyakran a lehetőség szabja meg.

Egy közönséges gazda, habár minden gondját, erejét, munkáját birtoka mivelésének legjovődelmézőbbé emelésének szenteli is, a viszonyok mily szélhoz hálozatától van feltételezve izzadásának csak mérsékelt sikere is. Mindez áll a nemzet egyetemes gazdaságára is.

Az intézmények, melyek a népek munkásságának sikerét biztosítani vannak hivatva, rögtön más népek hasonló intézményeivel szemben foglalnak helyet, s feltétlen uralmat, mit tűrünk nem lehet, követelmünk sem jogos; s ezen elévülhetlen igazság vezet minden népet az egyezmény terére, mi ha nem sikerül, beáll az érdekharc, s mindig valószínűbb, hogy a csatavesztés a gyengébbet éri. S ezért tartom az egyezményt mindig üdvösebbnek, de csupán egyedül azon határvonalig, melyen túl az alávetés veheti kezdetét. Nem ismerem magyart, kiből az állami öntudat annyira alásüllyedhetne, hogy bárkivel szemben is, míg keze mozoghat, kegyelem kenyérért feladja jövőjét; de tisztulva is látom a magyar értelmet, hogy a kölcsönösség alapjára fektethető testvéri egyezményt ne dobja el könnyelműen hiú reményekért.

A vám szövetség kölcsönös engedmények és előnyök mellett, belső fejlődésünk akadályai nélkül, tenyésztőbb hatású a még csak levélbe indult közgazdaság felvirágoztatására; és ha ilyen és ily módon jön létre: én ezt elfogadom, de ha e szövetség iparunk nyakára csak jármot hozand, s kereskedelmünk forgalmát csak békóba szorítaná, terményeink csak a szövetséges étvágyak kielégítésére koboztatnék el: mi sem riasztana vissza a határzár megvonásától, és az alaptörvényünk által biztosított önálló vámterület proclamálásától. Jól tudom én azt, hogy a régi nóta, miként saját zsirjába fulladjon a magyar, akkor ismét rákezdhető, de a gőz és villany hatalmasabb erő, mint szomszédunk régi praktikája, s kissé megfeszítve erejét, keresztül kasul jár a régi számadásou.

A közgazdasági szervezet egyik jelentékeny tagozata: a jegybank intézménye.

Hitelt kér, az alapja s miveletei biztosítéka mellett jegyei számára; de hitelt is nyit és oszt a becsületes munka, szorgalom s takarékos gazdaság javára. Éltető erejét képezi a köz s magán szorgalomnak, táplálja a gondosságot, megöli a könnyelműséget.

Alaptörvényünk a pénzürték egységére fektette az árforgalom értelmét a monarchia mindkét felében, s az eddigi bankjegyekkel egyértékű állampénzjegyeket mindkét fél nemzeti becsületének védpajzsa alá helyezte. Nehézség e tétel, de nem leküzdhetlen a bankügy rendezésénél, s még nehezebbé válik egy önálló magyar jegybank alapításánál. De mind e nehézséggel még meglehet birkózni, s elbáritása nem megoldhatlan. De még ezen felül s a bécsi bank érdekein kívül nem

hagyható számításon kívül a pénzhatalmakkal fenálló viszonyunk sem, s egy téves vonás, vagy egy ballépés megrendítheti államunk legkényesebb hitelérdekeit. — Ezen eltagadhatlan körülmények igazolják ama kísérleteket, melyek a jegybank egységének dualisticus alapon fentartására vonatkoznak, s ha ekkép megoldhatók lennének hitelérdekeink, biztosíthatnánk gazdaságunk, iparunk és kereskedelmünk terjedelmének megfelelő hitelforrásaink: kérdem megnyugtató e mindenkit a tudat, hogy mindeu megrázkodtatás nélkül feltáru minden hitelképes előtt a jogosult szomját kielégítő forrás, melyből az általa biztosan fedezhető mennyiség könnyedén meríthető, s igazolt, contingens erejéig a másik szerződő fél által nem korlátozhatatik.

Nekem nem sok reményem van olyan egyezményhez, mely jogos igényeinket kielégítheti; de ha sikerülne olyat létrehozni, mely az ép most vázolt alapelveknek teljesen megfelelne: csak is így s ily módon nem látnám veszélyesnek elfogadását, a hitelt inkább ma, mint holnap szorgosan szükségesülő nemzetemnek.

Talán még e szavak el sem hangzanak a léghen, s már is oly ára szabatik egy ily egyezménynek, mely a nyerhető haszonnál magasabbra rug fel s mindamellert megkötné bennünket az egyezmény időszakára.

Ha a tárgyalások ily végett érnének, s áldozatunk nélkül az egyezmény létre nem jöhetne: nem késnék egy pillanatig sem nemzetem áldozatkészségére apellálni, hogy anyagi erejének végső megfeszítésével is küzdje le az érintett de nem legyőzhetlen nehézségeket, s járuljon utolsó fillérével is a magyar önálló bank felállításához.

És most engedjék meg tisztelt választóim, hogy a számítások rideg tarlójáról egy pillanatra a kedély világába átléphessek, hogy lelkem felemelkedhessék az anyagi lét bilincseiből a szellem felsőbb regiojába.

A munkában kifaradt, a veszélyek s ármányokkal küzdő, s a csapások által látogatott ember felismerve ereje, tehetsége korlátait, az ég felé fordul, hol vigaszt, enyhülést, megnyugvást és üdvöt keres, s ha azt teljes szívbeli odaengedéssel teszi, talál is mindenkor. S ezért nem szabad, sőt nagybűn a hit szabadságot még csak érinteni is. — Az egyházban ölt alakot magára a vallás, s kell, hogy az alak is szent és törhetetlen legyen, mint maga a vallás. Hazánkban béke uralkodik a felekezetek közt, zavartalan ezek mindegyikének egymáshoz viszonya, mi szabad atkotmányos államban másként nem is lehet. És mégis a napirendre került kérdések egyik legnehezebbike az egyházi kérdés üdvös megoldása.

Hazánk népességének többsége o'y felekezethez tartozik, melynek szervezete a legszorosabban össze van fonva az állam szerkezet több ágazatával.

Békjöt képez ez mind az állam a hit irányában, s úgy az államot, mint az egyházat gyakran akadályozza szabad mozgásában, s lehetetlenné, teszi a katholika egyház önkormányzatát, mit a többi felekezetek oly meglegedéssel élveznek. Mindenki előtt tudva van, hogy a protestantismusnak legerősebb gyámöla az autonom egyházi szerkezet. Erősen hat ez nemcsak a vallásos érzület szilárdulására, hanem a népnevelés s az önálló szellemi fejlődés terjedésére s tökélesülésére. Teljes lelkemből előmozdítani kívánom a katholika egyház közjogi helyzetének

oly átalakulását, hogy az, az autonomia sértetlen elvei szerint szervezhető legyen, s állam érdek érintése nélkül autonomus szervezetét önmaga rendezhesse. S ha ez megtörténik, az egyházi kérdés többi számai mind alárendelt természetet öltenek, mert képzelhető-e, hogy bárki is egy autonom egyház tulajdonjogát csak kérdésbe is vonhatja? képzelhető-e, hogy a hit és erkölcsi élet gyarapításában — mi minden autonom egyháznak közös feladata — egy autonom catholica egyház bármely oldalról is megzavartathatnék. — Ha a jogi, politikai, rendőri s anyagi érdekek a hit országától külön választatnak, csak úgy lesz lehető „a szabad egyház, szabad államban,“ s a magán s nyilvános élet viharai közt kifáradt, s nem ritkán összezuzott ember kedélye csak úgy találhat üdvöt a hit szentélyében. A sirban nyugszik hazánk legnagyobb bölcse, s halhatatlan mlve után a sir szélén esengett a hit vigaszáért; bölcsesége megnyugvást talált a reá mért végzetben, de szívét csak a hit szent malasztja töltötte be. Nem fogom soha szem elől téveszteni a nagy ember által adott nagy példát.

Nem tehetem, hogy érintetlenül hagyjam a bennünket, mint volt Jászkerületi lakosokat legközelebről érintő érdekeket. Nem szabad nem bevégzett tényként tekintenem az átalakulást, mely a némely törvényhatóságok kikerekítéséről szóló törvény folytán végrehajtatott. Ez új kereten belül maradt még fenn némi berendezni való. A változott helyzet a választó kerületek kiigazítását követeli. Megyénk új határai közt módosítani kell azokat, módosítani úgy, hogy a választási jog gyakorlásában minden választó jogosult a helyi fekvés miatt ne csak ne korlátolva hanem könnyebbitve legyen.

A czélszerű berendezés növeli a választók érdekelttségét, s melegebb érdeklődés és kiterjedtebb részvét igazabban fejezi ki a valódi közakaratot, s egyedül ez képezheti alapját a törvényhozói küldetésnek. Törekvésem nem lehet más, mint a Jásznép idevágó jogos igényeinek kielégítésére hatályosan közreműködni.

Az 1865-ik évi országgyűlésen felvették a Jászkunkerületnek a redemptióból eredő kárpótlási igényei. Az ezeket biztosító törvények már másfél század porával vannak belepve. A nagy Deák indítványára a kormány a kérdés tanulmányozására utasított, s én Jászkun származásomból és

önökkel egy vérből eredő kötelességemnek ismerem e tanulmányok eredményre vezetését szorgalmazni, s azoknak törvényes s igazságos elbírálásában kitelhetőleg közrehatni.

A közigazgatási reform alapvonalait már meghatározta a törvényhozás, azoknak teljes ki-munkálása immár csak rövid idő kérdése, de be-végzetlen még némi részben az igazság szolgálta-tási szervezet végmegállapítása, kerületünket ez ügy mindenek felett legégetőbbben érdekli. Törvény-székünk elhelyezése az igazság szolgáltatás lehe-tőségével áll kapcsolatban. Sajátságos s el apró-zott birtokviszonyaink enyészettel lennének fenye-getve az igazság szolgáltatás nehézségei által, né-pünk közmívelődési ösztöne vesztene élénkségéből vagy talán enyészetnek is indulna, — bíróságunk s főleg törvényszékünk czélszerűtlen elhelyezése folytán. S törvényszékünk fennmaradása teljes mér-tékben összeegyeztethető új megyénk érdekével, s nagy mérvű beruházásaink hasznosítása kegyeli az állam érdekeit, s jelentékeny könnyebbitéstől szolgál pénzügyi szigorú helyze'ünkben. Hiszem, hogy e kérdés jogosult érdekeink teljes kielégi-tése szerint lesz megoldható, s egy Jász képvise-lőnek minden erejével oda hatni egyik legszen-tebb kötelessége.

Azt hiszem, felmentenek önök uraim, egyéb-bb részletek megvitatásától; befoglalvák azok mind-azon keretben, mit beszédem elején felállítottam. — E keretben óhajtok mozogni, igen — ismét-lem — mozogni óhajtok, s nem esküdni a mester szavára, mert noha működésem terétől csak a sza-badelvű álláspontot ismerem el, de azon belől füg-getlen meggyőződéssem sem a hatalom nyomása alatt meg nem hajlik, sem a bárhonnán eredő csáb fuvalmak közt ingadozni nem fog, s ha nem bírnám legjobb meggyőződéssem s önök közérzölete közt a kellő öszhangzatot épségben tartani: tudni fognám, hogy mi a helyzetet felismerő képviselő erkölcsi kötelme.

S ha önök Uraim, úgy a mint magamat be-mutattam, álláspontomat s nézeteimet tolmácsol-tam, nagybecsű bizalmokkal megajándékozni méltóztatnak: szíves megbízásukat parancsul fogadom s hálás köszönettel törekedni fogok azt meg is érdemelni.

Jászberény, 1877. Január 7.

Lenk Sándor.

Lenk Sándor

Jászberény, 1877. Nyomatott Bakos István könyvnyomdájában.

Faint, illegible text in the upper left column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the upper right column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Small, faint text fragment located in the center of the page, possibly a page number or a small heading.

Faint, illegible text in the lower left column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the lower right column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Small, faint text fragment located in the lower middle section of the page.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

1892.

Kaposvár.

Tisztelt Polgártársaim.

A magyar országgyűlés a kormány előterjesztésére a napokban feloszlatatik. Az új képviselőválasztások január hó végén megtörténnek.

Alkotmányos államban az országgyűlés feloszlatása a legritkább esetek közé tartozik, azt csakis nagy politikai és társadalmi események szokták előidézni.

Nálunk a kormány gyengesége, a többség törvényhozási működésének meddősége egyrészt, másrészt az ellenzék által országszerte megindított mozgalomtöli félelem vitte rá a kormányt s pártját ezen elhatározásra.

Tisztelt Polgártársaim! Minden józan okoskodás szerint azt kellene hinni, hogy egy országgyűlési párt, mely a legfontosabb szavazásoknál százon felüli többséggel rendelkezett, mely birtokában volt a hatalom minden eszközeinek, — oly erőt egyesít magában, miszerint nem kell rendkívüli eszközökhöz folyamodni uralma biztosítására és bátran felveheti az igazságos alkotmányos küzdelmet a nemzet színe előtt. És ime, az ellenzék alkotmányos és törvényes küzdelmei által az egész országban felvert hullámok, megrecsegtették a kormánypárt rozoga bárkáját, nem merté felvenni az egyenlő és igazságos harcot, nem merté bevárni a rendes képviselőválasztások határidejét.

Szövetkezni akar az elemekkel, — a legszigorubb téli időt tüzi ki a választásokra,

Az egész országban pusztító járvány dül, mely bánatba dönt ezer és ezer családot, a hol az édes gyermekek utáni síratás tölti be szegénynek, gazdagnak háztáját.

Azt hiszi a kormány, hogy az időjárás viszontagsagai, a mostoha termés nem alkalmasak arra, hogy a polgárok jogaik gyakorlataért lelkesedjenek. Az alig három heti idő pedig nem elég arra, hogy az elvek tiszta harczát, mely a választókkal folytonos közvetlen érintkezés, a szó hatalmának nemes fegyverével vivatik, kellőleg előkészíteni lehessen.

Azt hiszi tehát a kormány és pártja, miszerint ily körülmények közt könnyű szerrel legyőzheti és megtörheti a 48-as és függetlenségi pártot, melynek nem állnak rendelkezésére a hivatalos hatalom eszközei, telt párt-pénztárak és sok más eszköz, miket a választásokból jól ismerünk.

Ezek tisztelt Polgártársaim a döntő indokok, melyek a kormányt és pártját vezetik, szenvedjenek a választó polgárok százezerei, csak a kormányé legyen a hatalom továbbra is.

De tisztelt Polgártársaim ugy látszik a kormány elszámította magát. A függetlenségi párt és a többi ellenzék pártok is a hazafi és lelkesedéstől telt szívvel vették fel a küzdelmet az egész országban. Partunk mindenütt szervezkedik, készül a harczra. Nem fél a hidegtől, járványoktól, fáradalmaktól. A haza java elveink szent volta, az ország, a nép iranti kötelességünk dicső jelszavai alatt emeljük fel a 48-as függetlenségi párt zászlaját a kaposvári kerületben.

El fog érkezni a megpróbáltatások nagy ideje, csak az fog meghátrálni, ki nem viseli szíven hazája javát. Alkotmányos küzdelmünk tiszta, nemes és önzetlen volt. Céljaink magasztosak, mert hazánk függetlenségét akarjuk kivívni és a 48-as nagy elveket megvalósítani, a mint azok a 48-as és függetlenségi párt alap programjában letéve vannak. Szabad hazában szabad polgárokat akarunk, jöletben, jogegyenlőségben az igazság uralma latt.

A történelem megczáfolhatlan tanuság arra, hogy az ily czélokot népek és nemzetek mindig elérték, ha kitartók voltak, nem csüggedtek és mint önzetlen hazafiak gyakorolták polgari jogaikat. A jónak, az igaznak győzni kell. Nekünk gyermekeink is vannak, mi szent örökség képen vettük át elődeinktől hazánk függetlenségét nemzetünk szabadságát, jogainkat ahoz, hogy boldog országban boldogan élhessünk, — tehát ha mi az isteni végzet szerint mindezeket el nem is érhetjük, meg kell azt szerezni utódainknak.

De tisztelt barátaim, ha a jelek nem csalnak, nincs már messze az idő elveink diadalra jutásához. Az ország napról-napra jobban meggyőződik arról hogy hazánkban a közszabadság, az anyagi jólét, a jogegyenlőség csakis a 48-as és függetlenségi elvek alapján érhető el, s hogy hazánk állami s közgazdasági függetlensége nélkül nem boldogulhatunk.

A kaposvári 48-as függetlenségi párt végrehajtó bizottsága megalakult, vezetni fogjuk a kerület választási ügyeit a központban. De szükséges, hogy a párthivek minden egyes községben is szervezkedjenek. A csüggedőket bátorítani kell, elveinknek igyekezzünk megnyerni másokat is. A központi végrehajtó bizottság Kaposvárott mindig lelkes támogatásban fogja részesíteni a külső községeket, forduljanak hozzá bizalommal.

Én, mint az egész kerület független ellenzéke által még mult év őszen felkért képviselőjelölt a kerület minden községébe el fogok menni. Az idő rövid. Minden egyes elvtársnak apostolnak kell lenni a 48-as és függetlenségi párt mellett.

Őrizzük meg a polgári becsület szép kincsét, legyünk apostolai az igazságnak. Legyen minden hazafiúi lelkesedéssel eltelt szív templom Ne léphessen oda kufár és áruló.

Legyünk erősek az összetartásban. Megmondta a magyar haza legnagyobb fia, a nepek igaz barátja, országunk szabadságának első apostola, Kossuth Lajos, hogy a kit úgy győznek le, az fel fog tamadni, a ki megadja magát, az örökre elveszett.

Ha teljesítjük kötelességeinket. Isten áldása velünk lesz, győzni fogunk Dicsőségünk a haza dicsősége!

Kaposvár, 1892. évi január 2-án.

Kapotsfy Jenő

a kaposvári kerület 48-as és függetlenségi orsz. képviselője.

1875.
D. BALLAGI GEZA.

1875.
Szabadelmű párt. képviselője
Vassó József
értesítője

A karczagi választókerület választóihoz.

Tisztelt választók!

Az 1872. évi szeptember 4-én megnyitott országgyűlésnek folyó évi május 24-én megtörtént berekesztésével képviselői megbízatásom lejárván: követett eljárásomról tisztelt választóimat kötelességszerűleg értesíteni kívánom.

A befejezett országgyűlés alkotmányos államkormányzatunk nehéz próbáinak időszaka volt. Eltitkolhatatlan lett államháztartásunk rendezetlensége: közigazgatási rendszerünk, valamint közgazdasági állapotaink hiányai minden téren mutatkoztak. E nyomasztó, leverő helyzetben csak egy törekvés, egy hazafiúi kötelesség lett uralkodóvá az országgyűlés tanácskozásában: meggátolni pénzügyeink további süllyedését, kijelölni államháztartásunk rendezésének eszközeit, s megtenni mindazt, mi a nemzet megélhetésére, anyagi és szellemi boldogulására s felvirágzására halaszthatlanul szükséges.

Az országgyűlési pártok mindenike meggyőződött a helyzet tarthatlanságáról. A jobboldali többség tehetetlenné lett; kebelében nem volt többé összetartás; a soraiból kikerült minisztériumok mindenike rövid életű volt: rövid időközök alatt kettő bukott meg, s a harmadikat sem vélte attól megkimélhetőnek. Az ellenzék kezei kötve voltak az alkotás legtöbb feladatával szemben. Mindenki érezte a megsokasodott bajt, annak nagyságát; tudta, hogy a késelemben veszély van; belátta, hogy tenni kell a nemzet életéért, meg kell menteni az országot a bukástól és számára a jövőt biztosítani.

Ily körülmények között, s ezen nehéz helyzetben, a jelen évi költségvetés ingerült tárgyalásai közepette a balközép jeles tehetségű vezére Tisza Kálmán felhasználva a kedvező pillanatot a cselekvésre kész elemek tömörítésére: folyó évi február 3-án tartott emlékezetes beszéde lángfolyamként hatott nemcsak az országház termében, de villanyként járta be az egész hazát; érezte minden előrelátó, hogy a nemzet megmentésére szövetkezni kell minden igaz magyarnak, s hogy a jelszó: »A haza minden előtt!«

A költségvetés általános tárgyalásának befejezésével a minisztérium beadta lemondását; s a balközép három tagjának belépésével megalakult új kormány folyó évi márczius 3-diki programja alapján tömörült és alakult meg, az országgyűlési két nagy párt egyesülésével, az országos »szabadelmű párt« és szűnt meg a balközépi elnevezés.

Mindenki tudja, hogy az országgyűlésen nem egyes emberek, de pártok bírnak döntő befolyással minden előforduló nevezetesebb kérdésben. Megválasztatásomkor kijelentettem, hogy a balközép párthoz csatlakozom, s elveit magaméinak vallom.

A szabadelmű párt megalakulásával s a balközép nevezet megszüntével akadtak pártelleneseink közül számosan, kik — bár ugyan sohasem is voltak eljárásunkkal megelégedve — folytonosan hangoztatják rosztalásukat a megtörtént nagyszerű tény felett, s elfeladásnak keresztelik eljárásunkat; holott ünnepélyesen ország-világ előtt lett kinyilatkoztatva: hogy a balközép nem kívánja senkitől elveinek feladását; de viszont megköveteli, hogy tőle se kívánja azt senki. Ez — bármint törekedjenek tagadni némelyek — elferdíthetlen igazság marad!

A pártnak elnevezése új lehet; de az irány mely vezérli, az alapelv mely létjoga, változatlanul egy. Végeztünk nem volt, nem lesz, nem lehet egyéb: mint Magyarország jólétének alkotmányos szabadságának és állami önállásának törvényes uton, békés eszközökkel való kivívása és biztosítása.

Ez azon cél, mely minket a múltban vezérelt és mindenkor vezérelni fog!

Ezen nagy cél elérésére — mely vezér-elvem nekem, valamint választóimnak is vezér-elve — csatlakoztam én a szabadelmű párthoz, s elveink diadalra jutásához értünk közelebb akkor, midőn pártunk vezére a balközép más két jeles tagjával a korona tanácsá-

ban foglal helyet és a működés, a cselekvés terén mutathatja meg és érvényesítheti — az eddig sikertelen — jószándékú hazafias törekvést.

E választókerület szélsőbaloldali polgárai részéről a pártok egyesülése után kérdés intéztetett hozzám: »hogy Tisza Kálmánnal ráléptem-e a közöstügyes alapra?« én erre hirlapilag nyilatkoztam; most ismét igennel válaszolok. Ráléptem ez alapra nem most, de 1867-ben, midőn ezen kiegyezés — törvényerőre emeltetvén, — kihirdettetett; rálépett erre mindazon képviselő, ki az országházban helyet foglal, nevezze bármiként magát, legyen a 48-as, avagy a függetlenségi párton.

A kiegyezési alapon áll ma: a legfőbb állami tisztviselő — épen úgy mint a falusi biró! Én rosznak tartottam akkor, midőn alkottatott — nem is szavaztam meg — rosznak tartom ma is e rendszert, s valamint eddig megváltoztatását ohajtottam, úgy jövőben is arra töreksem, midőn azt sikerrel és törvényesen tenni lehet.

Minden pártnak, ha létjogát nem akarja megtagadni, kormányra kell törekednie. Ugyan van-e párt az országban, mely ha többségre jut — erre ne törekednék? ugyan kérdem ha egy párt, mely azt mondja és hangoztatja, hogy alkotmányos uton akarja a közöstügyi törvényt megváltoztatni, vagy akár eltörölni, hogyan képzei másként ennek alkotmányos uton való elérését. mint ha az ostromolt alapra lép? A ki erre mai napság tagadólag felel és még is alkotmányos uton akarja elérni a czélt: vagy magát csalja meg, vagy másokat tart olyanoknak, kiket ámitani és félrevezetni lehet.

Tisztelt választók! A lezajlott országgyűlés, mint már fentebb jeleztem, a nyomasztó pénzügyi helyzet s a pártok állása miatt, nagy feladatának betöltésére igen keveset tehetett.

Pénzügyi és kormányválságok. — bizalom és egyetértés hiánya nem vezethettek a cselekvésben üdvös eredményre. Mindazáltal hasznos intézmény, üdvös törvény nem egy köszöni lételét ez országgyűlésnek, csakhogy a szerves egyöntetűség s a határozott irányú alkotás jellege hiányzik a működés eredményéből.

Egy rövid visszapillantást vetve a hozott törvényekre, kiválóbbak: a beszerzés terén — Budapest egyesítése, a kolozsvári egyetem felállítása, az űrvidék polgárosítása, s az új választási törvény; az igazságügy terén — a közjegyzői intézmény felállítása, az ügyvédség szervezése, s a kereskedelmi törvénykönyv megalkotása; a honvédelem terén — a Ludovica-Academiának, a nemzet régi ohajtása szerint, rendelkezésre való visszaszerzése, továbbá a honvédcsoportok szaporítása; a pénzügy és közgazdászat terén — a földadó szabályozása, a metermértékek behozatala, a vasutak rendezése s a belvizek lecsapolása iránti intézkedés.

De ha nem felelt is meg a várakozásnak jelen országgyűlés, kiengesztelődve tekinthetünk vissza mulasztásaira, mert megadta az alkotmányos parlamenti kormánynak legfőbb feltételét: a természetes elvi pártállást; megadta azt, hogy Magyarország képviselőházában a meddő vitatkozások helyett, a nemzet képviselote tettel kész a veszélyt elhárítani, a mulasztásokat helyrehozni s a bajokat gyökeresen orvosolni; s ezek által biztosítá a jövő üdvös alkotásait.

Ujlag kijelentem, a szabadelvű pártnak vagyok tagja. Én egyes választók meggyőződésének túllángoló hevét nem választhatom kalauzul elhatározásainnál; tudom mi, és mit tehet a nemes lelkesedés a hazáért; de épen azért Magyarország sorsát, összes választóim érdekét, egy kártyára kidobni, mint képviselő, nem vállalkozhatom soha.

A tisztelt választók bölcs belátása itél eljárásom felett. Én nyugodt lelkiismerettel várom azt, mert érzetem megnyugtat, hogy hazám, valamint választóim ellen nem vétettem, és egyedül megmentésükre s jólétükre törekedtem.

Nemzetem igaz és nagy érdekei vezéreltek, — s fognak vezérelni törvényhozó működésemben, ha választóim bizalma — e magas küldetéssel ismét megtisztelend.

És most tisztelt választóimnak — mint e kerületnek három ízben volt országgyűlési képviselője — hálás köszönetet mondok irányomban nyilvánult nagy becsű bizalmukért, s kérem tartsanak meg szives emlékezetükben.

1875. máj. 26.

Varró Soma.

1878.

A KARCZAGI VÁLASZTÓKERÜLET VÁLASZTÓIHOZ.

Tisztelt választók!

A karczagi választókerület választó polgárainak tekintélyes része legközelebb ismételve részesített azon megtiszteltetésben, hogy ezen kerületnek a jövő országgyűlésen leendő képviseltetésére felszólított és jelöltjéül tűzött ki.

Midőn hálásan fogadom e bizalmat azon kerület választói részéről, melyet három országgyűlésen volt szerencsém képviselni — a mi mindenkor legfőbb büszkeségem leend, — nem hivatkozom csupán arra: hogy a mult legyen a jövőnek biztositéka; — de még szorosabbra füzendő a felelősség körét, megjelölni kívánom azon irányt, melyet megválasztatásom esetén követni fogok; s írott szóban is, mely maradandó s szélesebb körben terjed el. óhajtom, bár röviden kijelenteni, a mit már előszóval nyilvánítottam.

Tisztelt választók! A nehéz és válságos viszonyok, melyek a lefolyt országgyűlés felett elvihartzottak, annyira összezilálták a régibb pártállásokat, hogy az — ki a mult törvényhozás tagja nem lévén, — a jelzett események távolabbi szemlélője volt, ha független gondolkozását megőrizni s egy új, valódi elvi alapon álló pártcsoporthozulásnak lehetőségét — az országgyűlésre jövő új elemek útján — fentartani kívánja: meggyőződéseim szerint nem határozhatja el magát, hogy a jelenleg létező pártok egyikéhez vagy másikához feltétlenül csatlakozzék.

Képviselői működéseim jövő irányát ugyanaz fogja vezetni a mi a multban vezette: önzetlen hazafiság, nemzetem igaz szeretete s a viszonyok megfontolása!

Kijelentem: hogy a lehetetlenség és vakmerő kockáztatás politikáját követni nem fogom; s azért a közjogi ellenzékhez — szélső baloldalhoz — nem csatlakozhatom, s tartozni nem fogok. Teljesülhetlen reményeket kelteni, fényes ígéretekkel vakítani, felzaklatni a szenvedélyeket, s e mellett elhanyagolni nemzeti jobblétünk munkás előkészítését: szerezhethet egyeseknek pillanatnyi sikert és tapsokat, — de nem azon politika: melynek útján bármely nemzet nagygyá, függetlenné és boldoggá lehet.

A másik két országos párt, a szabadelvű kormánypárt és az egyesült ellenzék, — melyek között a közigazgatási kiegyezés kérdéseinek bevégezése után elvi alap tekintetében különbség többé nincs nemkülönben a jövő országgyűlésen alakulandó pártok közül ahoz fogok csatlakozni, mely valódi magyar nemzeti politikát követend, s mely leginkább képes leend megszerezni a hazának a szabadság, béke és munka áldásait!

Hogy mi rejlik a jövő homályában: azt biztosan meg nem láthatja halandó szeme. De meggyőződéseim, hogy azon vihart, mely a testvér török nemzet felett elzuga, világrészünket megrázkódtatta; s azon érdek harezot, mely a velünk szövetséges ausztriai örökös tartományokkal egység útján fejeztetett be: a közel jövőben béke fogja felváltani, s ha örökösök nemzetünk, az eredmények melyeket e harezok hoztak reánk nem lesznek oly kedvezőtlenek, a milyeneknek azokat a veszély és aggodalom pillanataiban képzelnünk lehetett.

A jövő országgyűlés, ha váratlan események nem következnek be: a békés belrendezés művének lesz szentelve.

Kivánom : közkormányzati szervezetünknek, igazságszolgáltatási rendszerünknek, közmivvelődési intézményeinknek — a haladókor igényei szerinti, de egyszersmind nemzeti irányban való fejlesztését és rendezését; haderónknak a védtörvény revisiója által, magyar nemzeti alapon való szervezését; anyagi érdekeink fejlesztését; a pénzügyi egyensulynak — az adózók további terhelhetése nélkül való helyreállítását; az adók és illetékek behajtása körüli bosszantó és zaklató visszaélések pártatlan eljárás utjánai megszüntetését.

Egyszóval törekvéseim célja: valódi szabadelvű s nemzeti irány követése és reformok létesítése által, belviszonyaink rendezése és megszilárdítása — nemzeti érdekeinknek megfelelő határozott külpolitika által pedig, állami létünk biztosítása!

A nagy szavak és fényes ígéretek kora lejárt! S én nem ígerek saját választó kerületemnek különös és nagyszerű előnyöket; pedig én is szeretem — mint senki jobban — e földet, mely szült, nevelt, melyhez multam összes emlékei kötnek s melynek, ha eljő az idő — hantjai alatt kivánok pihenni; de tudom és érzem, hogy egyes vidékek jóléte és virágzása az összesnek — a hazának boldogsága által van feltételezve.

Buzgó törekvésem és folytonos gondoskodásom tárgya leend azonban e vidék minden jogos érdekének, előmozdítása; s mindazon állami közintézmény megtartása, illetve megszerzése, melyek e vidéket, — főszyökeres, józan, öntudatos magyar voltánál: — mely nemzetünk létének és mivvelődésének tényezője, — továbbá az országos közjövdelmekhez való jelentékeny hozzájárulásánál és kiterjedt mezei gazdaszatánál fogva jogosan megilletik.

Ezekben jelöltem meg irányát törekvéseimnek, melyek ha a tisztelt választók helyeslésével találkoznak: hálásan fogadom el a felajánlott bizalmat, annak ismételt és ünnepestélyes kijelentése mellett, hogy nemzetem igaz és nagy érdekei fognak vezérelni törvényhozói működésemben, ha választóim bizalma e magas küldetéssel ismét megtisztelend!

Isten áldja meg a választókerület népét!

Éljen a haza!

Karczag, 1878. jul 17.

Varró Soma.

1881.

A karczagi választó-kerület polgáraihoz.

Tisztelt választók!

Közeledik a nap, melyen a nép saját sorsa felett határozni fog!

A karczagi választó-kerület országgyűlési képviselő választása, a folyó junius hó 29-ére — Szerdán van kitűzve.

Itt a pillanat, mely követeli, hogy minden választó lelke mélyébe tekintsen, mielőtt szavazatát mérlegbe veti.

Mai napság nem kétséges többé, hogy a szabadelvű párt az, mely mellett az ország nagy többsége nyilatkozni fog! Magyarország választó-kerületei közül a 48-as s függetlenségi szélbal alig 200-ban állított jelöltet; míg az ország nagyobb részében még be sem lépett s jelét sem adta annak, hogy a világon van; így ha minden jelöltje megválasztatnék is, — pedig fele sem fog megválasztatni — még mindég kisebbségben lenne az ország 448 képviselője között!

A szélső balnak az országban való többségre jutásáról tehát szó sem lehet! Törekvése megtörik a nép józan értelmességén. Mindig kevesebb ember hiszi el azt az ámitást, hogy e párt kormányra jutása esetén megszűnik az adó s mégis az országot minden jóval ellátja, s kormányozni fog pénz nélkül. Azt a biztatást is hiába szórják a szélbal emberei, hogy többségre jutásuk esetén azonnal függetlenné lesz Magyarország, s lesz külön pénzügye, külön hadserege; mert mindenki tudhatja, hogy ez ügyeket nemcsak a jövő országgyűlésen, de még az ezután következőn sem lehet napi rendre hozni, — lévén ezek 1878-ban 10 évi időre eldöntve.

A szabadelvű pártnak az országban való többsége kétséges sem lévén: bizonyos az, hogy a karczagi választás eredménye, a 48-as pártnak sem az országban való többségre jutását elő nem mozdítja, sem kisebbségben maradásán többé nem segít!

A mi választásunk eredménye tehát országos szempontból véve most már köznyős dolog. De nem az — a saját érdekeink szempontjából!

Az ország sorsait nem mi döntöttük el; de saját sorsunk — városunk és vidékünk jövője — a mi kezeinkben van s a felett a mi választásunk eredménye lesz döntő.

Ennek tudatával járuljon a szavazáshoz minden választó.

Ott van a z intő példa a multban! Midőn hat év előtt a párt vizsály szakított a mult hagyományaival, szakított a mérsékelt iránynyal s képviselővé tett egy idegent, a ki felénk sem jött s reánk sem gondolt a választás után; s a kinek képviselő-sége alatt nem csak azt veszítettük el, a mihez jogos reményeket kötöttünk — mint Karczagnak megyeszékhelylyé tételét, — de megingatva láttuk mind azt, a minek már birto-kában voltunk, mint a törvényszéket s mindazon államigazgatási tényezőket, melyek területünkön vannak.

Ezen érdekeink és előnyeink forognak veszélyben most is, midőn a szélsőségek emberei ismételni akarják azt a mi 6 év előtt történt, egy szélsőbali és idegen jelölt megválasztására való törekvésük által; ami ha ismét bekövetkeznék egyértelmű volna Karczag és vidéke érdekeinek megsemmisülésével.

Akit nem döbönt vissza a felelősség ily káros eredmény elidézéséért, melyet sza-

vaztával létrejönni segít: ám feleljen azért a jövőnek a mi következni fog! Fel fog jegyez-
tetni azok neve, kik Karczag jövőjét eljátszották.

Mi pedig — kik a vakmerő koczkáztatás politikája helyett, a békés, biztos és foko-
zatos haladásának adunk előnyt; s a mellett városunk és vidékünk érdekeit és előnyeit sem
akarjuk a szenvedélyek örvényébe dobni: sorakozzunk Varró Soma mellett, ki 4
országgyűlésen érdemesnek bizonyult bizalmunkra, a ki mindég megállta helyét s az
összeköttetést a döntő körökkel fen tudván tartani, városunk s a kerület érdekében akart
és tudott is tenni!

Válasszuk követünké újra Varró Sámuel!

Ne engedjük, hogy az jegyeztessék fel a Nagy-Kunság évkönyveibe, hogy a
Jász-Kunok megváltásánál egy Varró István munkált szabaddá lételünkön, s másfélszáz év
mulva vidékünk hanyatlása s Karczagnak az utolsó falu színvonalára süllyedése következett
be akkor, midőn azon őznek ivadékát s a nép régi kipróbált képviselőjét Varró Somát elhagyta
a kerület bizalma.

Választó-kerületünk polgárainak józan hazafisága biztosít arról, hogy ily káros
eredmény következni nem fog, s hogy Karczag és környékének érdekei Varró Soma meg-
választása által biztosíthatni fognak.

Ily elhatározással gyakoroljuk tehát legszebb polgári jogunkat, egyszersmind első
polgári kötelességünket.

Éljen megválasztandó követünk ;

Varró Soma!

Karczag, 1881 június 25.

Több karczagi választó.

*St. Jánoskolonaiál. — Szentesi posta hon
! Nagy /*

*St. Jánoskolonaiál.
St. Jánoskolonaiál.
St. Jánoskolonaiál.*

Karczag, 1881. Nyomatott Spitzer S.-nél.

Handwritten note on the right margin: "Karczagot kelt. Varró Soma"

Rigó füttyök a varjú károgásra.

Szép derék legény kend,
„Farán billents” Bálint,+
Verseiből látom,
Hír, név után ábit.

Fűzfa verseiben,
Sokat összehordott,
Mégis átolvasta
Kinek türelme volt.

Én is átolvastam,
Nagy-Kunok „Vigh” prűcske!
S látom, hogy meglágyult
A kend feje csücske.

No de úgy van mikor
Karón varjú károg,
Nem látja alatta,
Milyen mély az árok!

Láttam én már „kendet”
Papp Sándor oldalán,
Régi jó időkről,
Elfelejtkezett tán?

Nem mondotta akkor,
Minőket most hadar,
Mik alól kilátszik,
A lóláb is agyar!

Nóde! maradjon kend
Komjáthy pártossa,
„Antallal” „Janóval”
„Szúcscsel” egy táborba.

Úgy is tudjuk mi azt,
Meennyit ér Komjáthy?
Nem kell kormánybiztos
Megmondta Csanády!

Szent elveknek hogyan
Lenne Apostola?
A kit megnyergeltek
A „kormány” és „Tisza.”

Ki mellett most kortes
„Gál Kálmán” és „Horthy”,
A kormányhajónak
Lelkes matrózai.

Kik erőszakolják
A Nagy-Kun polgárra,
Hogy csak szavazzanak
Komjáthy Bélára.

Igen! mert Papp Sándor
„Elvű negyvennyolc”
Míg Komjáthy alatt
Kijukadt már a „kas”.

S bele fog hullani
A kormány ölétébe,
Mint a zabi gyerek
Annya kötőjébe.

„Ézt csak az nem látja
A ki nem akarja,
Vagy a kinek szemét
A hályog takarja.”

„Csakis az nem érti
A kit pénznek vágya,
Vitt és vezetett át
Komjáthy pártjára.

„Gál Kálmán” és „Németh”
Az olaj a vízzel.
Akárhogy zavarják
Elválnak az szélylyel.

Németh Antal és Gál
Hogy illik ez össze?
Az egyik „demagóg”
A másik meg „büszke”!

Tegye minden ember
Kezét a szívére
És vallja be igaz
Lelk’ösmeretére,

Kinek köszönhetjük
A „Muszály Vármegyét”?
Hogy „Kun-Kerületünk”
Elvesztette nevét!

S hogy Törvénszékünk is
A mint az „ige” szól,
Karczagról ma-hónap
Szolnokra vándorol.

Horthy és Gál Kálmán
Váltak mindig azon,
Hogy csúfot tegyenek
A szomszéd Karczagon.

S midőn megnyugodtak
Karczag síró jajján;
Most hogy jelöltünk Papp”:
Feltámadt az orkán.

Kigyót békát mond Gál
A nemes hajtásra
S ordítani beállt
„Antal” táborába.

Hitted-e valaha
„Negyvennyolc”
Hogy egy párton leszél
„Gál Kolománussal”!

Polgármester bukás!
Második patika!
Szegény Papp Sándor most
Ennek levét issza!

Haragszanak reá
„Gálok” „Bolemánok”
Mintba kudarczukban
Ő volna a fő ok.

„Bálint” vad poéta
Neki rugaszkodott,
Mert hát a „pegazus”
Rajta nagyot rugott.

Bántja Kerek Zoltánt,
Kovacs Gusztit sérti,
„Faránbillents” koma
Kend magát sem érti!

Hát mi kifogás van
Papp Sándor úr ellen?
Beösmeri azt ma
Mindeu igaz „ellen”.

Hogy a mi jelöltünk
„Kunvér” s jó hazafi
Kit nem fog a „rangkór”
Eltántoritani!

Azért tehát rajta!
Maradtok szájtáti,
Kik azt ordítjátok
Hogy éljen Komjáthy!

Minket nem vittek el
„Petendre” alkudni,
És nem is vettek meg
„Sárközy tizessi.”

Mi maradunk „Kunok”
Iszunk kerti vinkótl
S Lelkünkért nem veszünk.
Föl cserebe bankótl.

De nem is tärhetjük
S nem engedjük soha!
Hogy „három-negy ember”
Kit elvittek „Oda”!

Eladjon beunfuket
Mint a Szarvasmarhát
S Hozzon a nyakunkra
„Követnek” „mostohát”!

Ha ők felszedték már
A Komjáthy pénzét,
S megitták a borát
Hadd kiáltsák nevét!

Idő nap előtt még
Befogják azt látni
A mit Madarason
Meg is jósolt Horthy.

Hogy Komjáthy Béla
Akként fog „ugralni”
A hogy a főispán
Fog majdan „dudálni”!

„Gál” Gusztusa szerint
Válasszatok tehát,
Felejtsetek el a
Szeretett Kúnházát!

De mi megmaradunk
„Kúnsági hí fiak”
A kik szívők szerint
Imigy kiáltanak.

Papp Sándor az éljen!
Ő fog követ lenni,
Komjáthy Bélából
Bizony nem lesz semmi.

A ki otthon sem kell
A maga felének,
Hogy kéne az a kun
Nemzet többségének.

Éljen hát Papp Sándor
Bukjon meg Komjáthy:
Hadd vakarja fejét
A sok szájtáti.

Háromszoros éljen
Zúgjon mindentele,
Ki a pártunkra kel
Az Isten van vele!

Kortés.

perzsa nem az...

Rede

des

Baron PAUL LUZSÉNSZKY an seine Wähler.

Gehalten den 2. Februar 1869.

Sehr geehrte Mitbürger!

Als Sie vor drei Jahren die Güte hatten mir eine ähnliche Auszeichnung zu Theil werden zu lassen, erging, meine Herren, aus Ihrer Mitte an mich die Aufforderung, die in der zweiten Adresse des 1861-er Reichstages enthaltenen Grundsätze zu verfechten.

Als mich später Ihr Vertrauen, meine verehrten Herren Wähler, mit der Würde eines Reichstags-Abgeordneten betraute, erklärte ich, daß ich aus inniger Ueberzeugung jener Aufforderung, welche — wie Sie sich erinnern werden — damals der Ausdruck der öffentlichen Meinung war, zu entsprechen gewillt sei und schloß meine bei dieser Gelegenheit gehaltene kurze Rede mit den Schlussworten der obengenannten Adresse: „Was Macht und Bergewaltigung uns nehmen, das können uns Zeit und günstigere Umstände wiedergeben, die Wiedererlangung dessen aber, was die Nation aus Furcht vor Leiden selbst aufgibt, bleibt immer zweifelhaft.“

Auf diese Aufforderung und den obigen Schlusssatz, berufe ich mich heute, weil beide die von mir auf dem Reichstage bewahrte Haltung nicht nur motiviren, sondern auch rechtfertigen.

Um mein Gelöbniß zu erfüllen, mußte ich, nachdem die Majorität des Reichstages von den Grundsätzen der 1861-er Adresse abgewichen, in die Reihen der Opposition treten, (allgemeiner Applaus und langdauernde Hljenrufen.) Obgleich die Tagesblätter die Resultate der dreijährigen Reichstagsperiode ihrem ganzen Umfange nach mitgetheilt haben und die wiederholte Aufzählung derselben, daher fast überflüssig ist, so kann ich doch die wichtigeren Errungenschaften dieser Periode nicht stillschweigend übergehen.

Der sehnlichste Wunsch der Nation wurde erfüllt! Se. Majestät wurde gekrönt! Wir haben einen konstitutionellen König! Er lebe hoch! (Stürmische Hljenrufe.) Wir besitzen ein verantwortliches Ministerium! Ob! daß es sich unabhängig nennen könnte! (Wahr! Sehr wahr!)

Die Abgeordneten unserer Brüder jenseits des Királyhágó berathen wieder mit uns — im Sinne der Gesetze.

Die Presse ist frei geworden! Es wurden Geschwornengerichte zur Beurtheilung von Preßvergehen geschaffen, leider nicht im Sinne der 1848-er Gesetze. (So ist es!)

Es wurden Gesetze über die Gleichberechtigung unserer israelitischen Mitbürger, über die Ablösung des Weinzehents geschaffen!

Wir besitzen ein Religions- und Nationalitätengesetz, das Inslebentreten des die Volkserziehung und das neue Lehrsystem betreffenden Gesetzes steht in naher Aussicht.

Das langersehnte freundliche Einvernehmen mit Kroatien und Slavonien ist wieder hergestellt; — schließlich wurden im Interesse der Kommunikation mehrere zweckentsprechende Gesetze geschaffen, deren Wohlthaten namentlich auch unserer Stadt zu gute kommen werden.

Dies meine Herren sind die schmählicheren Früchte des Ausgleiches! Welcher Patriot könnte ihnen seine Anerkennung verweigern?

Doch wie Alles unter der Sonne, so hat auch dieses Bild seine Schattenseite. Der Ausgleich forderte Opfer, die Opfer wurden gebracht und so kam es, daß wir den Ausgleich einerseits als die Denksäule unseres wiederhergestellten Verfassungslebens betrachten können, während wir ihn andererseits als den Grabstein unserer theuersten Hoffnungen ansehen müssen.

Die Reihe der Thatfachen, welche die Opposition im Laufe dieser Reichstagsperiode zu verhindern, zu modificiren und zu annulliren bestrebt war, ist lang und es kann nicht meine Absicht sein die Aufmerksamkeit meiner geehrten Herren Mitbürger durch Aufzählung derselben zu ermüden.

Ich verschweige es, wie die Opposition bei Feststellung der Quote, bei ihrem Vorschlage um Trennung der Staatsschulden, bei der Botirung der Pensionen und Salinenscheine, bei den die ungarische Armee, das Tabakmonopol und andere wichtige Angelegenheiten betreffenden Fragen durch das berüchtigte: „Szavazzunk“ (Laßt uns abstimmen!) zu Fall gebracht wurden.

Ich will nicht unser Leid durch Bitterkeit vermehren; — fühlt doch ein jeder, dessen Brust ein tiefes Leid verbirgt, den Schmerz, auch ohne daran gemahnt zu werden.

Ich beschränke mich daher nur auf die Erwähnung dessen, was mir zur kurzen Begründung des oppositionellen Programmes nothwendig erscheint. (Hört! Hört!)

Nach einem der Grundgesetze unseres Vaterlandes ist Ungarn ein freier, selbstständiger, keinem anderen Reiche untergeordneter Staat (allgemeine Zustimmung.)

Dieses Gesetz wurde durch die Gesetze über die gemeinsamen Angelegenheiten in seinem Wesen alterirt.

Ungarns Reichstag verfügt nicht mehr selbstständig über Gut und Blut der Staatsbürger. Dieser Rechtsaufopferung gegenüber, welche die Majorität eine eingebillete nennt, behauptet man, daß Ungarn erst jetzt und nur im Sinne der neueren Gesetze auf Grund des Paritätsprinzipes durch seine Delegirten zu dem faktischen Gebrauche dieses Rechtes gelangt sei, nachdem den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern nur so viel Einfluß auf unsere Angelegenheiten gestattet ist, als wir auch die ihrigen auszuüben berechtigt sind. — Dieß mag in der Theorie richtig sein, aber eben so unbestreitbar ist es, daß dieser gegenseitige Einfluß die Unabhängigkeit unseres Vaterlandes in eben dem Maße in Frage stellt, als er unsere Gemeinsamkeit mit den ebengenannten Königreichen und Ländern konstatirt (Zustimmung.) Und doch wie viel der Worte über diese Selbstständigkeit.

Es wird ferner behauptet, daß der Ausgleich, dessen brennende Nothwendigkeit Jedermann fühlte, auf einer anderen Grundlage nicht erreichbar war. Es wäre meiner Ansicht nach ein eitles und unfruchtbares Beginnen, wenn man darüber ob diese Behauptung eine gegründete sei, oder nicht, **jetzt**, nachdem die Resultate, respektive Bedingungen des Ausgleiches in Folge der königl. Sanktion zu Gesetzen geworden, streiten wollte. — Die Entscheidung dieser Frage ist Sache der Geschichte, unsere Pflicht ist es, geehrte Mitbürger, die obligatorische Kraft der bestehenden Gesetze anzuerkennen. Die Anerkennung und die Ausführung des sanktionirten Gesetzes ist die heiligste Pflicht jedes Staatsbürgers! Dieß ist die Ansicht jeder Partei im Vaterlande — über diesen Punkt besteht keine Meinungsdivergenz. — Aber während die Rechte den konstitutionellen Bildungsprozeß als beendet betrachtet und sich auf die Aussage einer großen Autorität stützend erklärt: „die Wünsche der Nation sind erfüllt!“ betrachtet die gemäßigte Linke den hergestellten Konstitutionalismus als den Standpunkt, von welchem aus sie, auf der gesetzlichen Bahn fortschreitend, die Selbstständigkeit des Vaterlandes, zu erkämpfen hofft. — (Elfenrufe!) In Folge dieses Glaubens hat sich das linke Centrum zur Aufgabe gemacht mit allen gesetzlichen Mitteln dahin zu streben, daß die Delegation und das gemeinsame Ministerium, als kostspielige, den Gang der Angelegenheiten verzögernde und mit der Selbstständigkeit unseres Vaterlandes nicht vereinbare Institute abgeschafft werden, (allgemeine Zustimmung) eine selbstständige ungarische Armee geschaffen; (langanhaltender Applaus und allgemeine Elfenrufe!) — die Selbstständigkeit unserer Finanz- und Handelsangelegenheiten errungen und Ungarns Selbstständigkeit im diplomatischen Wege anerkannt werde. — Dieß meine Herren das Programm der gemäßigten Linken!

Zwei Fragen drängen sich dem besorgten Patrioten bei Lesung dieses Programmes auf. Die eine: sind diese Wünsche erreichbar? die andere: wann können sie erreicht werden?

Auf die erste Frage werden wir meritorisch erst nach den Wahlen antworten können, auf die Zweite können wir bestimmt erwidern: den Zeitpunkt kann Niemand voraus sagen, daß wir aber nie zum Ziele gelangen können, wenn wir nicht auf dasselbe losgehen, wird! Jedermann einleuchten.

Diese unumstößliche Wahrheit ruft die Bürger des Vaterlandes zur Wachsamkeit und Thätigkeit bei den Wahlen auf, damit nicht das fürchterliche „Zu spät“ über uns erdröhne! — (Zustimmung.)

Die obige Meinungsdivergenz erzeugte die Anklagen, welche eine Partei gegen die andere erhebt. — Die Rechte beschuldigt die Linke damit, daß sie Alles table, Alles zu verhindern trachte; während die Linke der Rechten vorwirft, daß sie Alles mit stürmischer Eile votire. Keine der

beiden Parteien kann in dieser Frage über die Andere richten; — in diesem Rechtsstreite gibt es nur zwei kompetente Richter die Geschichte und das Vaterland.

Die Geschichte wird ihr Urtheil in ihren Annalen, das Vaterland bei den jetzigen Wahlen fällen.

Und jetzt, nachdem ich die Ehre hatte, das Programm der gemäßigten Linken, kurz motivirt vorzutragen, bin ich so frei an meine geehrten Wähler eine Bitte zu richten. Wollen Sie auf das strengste untersuchen, liegt wohl in diesem Programme eine Idee, ist wohl darin ein Wort zu finden, das manche Journale oder wer immer es sein mag, dazu berechtigen würde, daß er die Partei der gemäßigten Linken mit Gelüsten nach Umsturz und Ruhestörung insinuire oder mit spottenden Vergleichen beschimpfe?

Vergleichen Verdächtigungen und Verläumdungen beantwortet die Linke im Bewußtsein ihrer gerechten Sache nicht mit ähnlichen Anschuldigungen, denn sie findet ihre Rechtfertigung in den Thatfachen. — Darum vertrauend auf die Popularität ihres dem Gefühle der Nation entsprechenden Programmes, beruft sie sich auf den Patriotismus der Wähler, und auf ihre von den Vorfahren geerbte Anhänglichkeit zur konstitutionellen Freiheit und zur Selbstständigkeit des Vaterlandes. (Allgemeine Zustimmung.)

Wonach die gemäßigte Linke strebt? das ist deutlich in ihrem Programme ausgedrückt: Gesetze, die sie nicht für heilsam hält, auf gesetzmäßigem Wege abzuändern und dieß ist nicht nur das Recht, sondern auch Pflicht eines jeden Parlamentes, denn es besitzt ja die gesetzgebende Gewalt. (Zustimmung.)

Und wenn es dieses Recht nicht besäße, wie kam es, frage ich, daß die neuesten Gesetze wider die früheren funktionirten Gesetze zu Stande kamen? (Zustimmung) Möge die Regierungspartei in Majorität sein oder die Opposition, dieser Umstand darf das Wesen der gesetzgebenden Gewalt nicht im Mindesten beeinträchtigen und ändern. (Zustimmung.)

Geehrte Mitbürger! Ich sprach von der Vergangenheit, ich berührte die Gegenwart, gestatten Sie mir einen Blick in die Zukunft zu werfen. — In allen Wahlbezirken des Vaterlandes bilden sich Parteien und wir können mit Recht hoffen, daß bei den nächsten Wahlen die Wähler nicht über Personen, sondern vielmehr über die Ansichten und den Charakter derselben richten werden. — Folgerichtig ergibt sich daraus, daß Diejenigen, welchen die Ehre zu Theil wird zu Abgeordneten kandidirt zu werden, mit ihren Prinzipien und Ansichten die Wähler bekannt machen müssen. — In Entsprechung dieser Pflicht erkläre ich auf das feierlichste, **daß das Programm der gemäßigten Linken der Ausdruck meines politischen Glaubensbekenntnisses ist (allgemeine andauernde Zustimmung.) — Ich war immer ein Fagelöhner der konstitutionellen Freiheit, der Gleichberechtigung und des Fortschrittes, und werde es bleiben bis zum Tode. — Meine Vergangenheit möge Sicherheit bieten für meine Zukunft.** (Anhaltende, enthusiastische Zustimmung.)

Viel des Schaffens ist für den nächsten Reichstag aufbewahrt worden — Von diesen will ich zwei Fragen erwähnen, welche meiner Ueberzeugung nach die wichtigsten sind und die größte Tragweite besitzen. — Die eine ist die Neugestaltung des Oberhauses. — Was darüber die gesetzgebende Gewalt in weiser Einsicht beschließen wird, kann man mit Gewißheit nicht voraussagen, obwohl es zu vermuthen ist. — Ich aber fühle mich berufen zu erklären, daß weder mit dem demokratischen Geiste der 1848-er Gesetze, noch mit der so vielfach **verschrieenen** Gleichberechtigung die Einrichtung vereinbar ist, daß geborene Gesetzgeber einen direkten Einfluß auf die Gesetzgebung ausüben.

Die zweite nicht weniger gewichtige, und eine Frage von nicht geringerer Tragweite ist die Koordination der Komitate und Städte, mit einem Worte der Munizipien — der große Sohn unseres Vaterlandes nannte die Munizipien Bollwerke der Konstitution, ebenso erklärte sich ein nicht übertriebener Munizipalist, unser sehr geehrter Kultus-Minister. Und dieß mit Recht; — denn fassen wir immer das Beispiel anderer Länder in's Auge, welches satifam lehrt, daß in jenen Staaten, in welchen an Stelle des Munizipalsystems die Centralisation Platz gegriffen, die Regierungen mit sicherem Erfolg ihre Macht auf Kosten der Freiheit vergrößern. In diesem Vorgehen besitzen sie die stärkste Waffe in der Centralisation, diesem Zwillingsgeschwister des Absolutismus. (Zustimmung.) — Ich muß gestehen, daß ich ohne der Autonomie der Munizipien weder eine persönliche Freiheit, noch ein öffentliches Leben mir vorstellen kann, am wenigsten bei einer parlamentarischen Regierungsform, bei der die Hauptaufgabe der Munizipien darin läge, daß sie in Zeiten, als der Reichstag nicht beisammen ist, die etwaigen Uebergriffe der Regierung überwachen sollten. (Zustimmung.) Wachen wir also auf, daß die Centralisation an unseren Schutzmauern keine Breschen schießen möge, wiedrigenfalls würde ihr früher oder später in dieser oder jener Form der Absolutismus auf der Spur folgen. — Diese zwei Geschwister können ohne einander nicht leben. — Die Gegner des Munizipalsystems behaupten, daß eine verantwortliche Regierung mit diesem nicht regieren könne; ich hingegen bin der festen Ueberzeugung, daß, wenn die Regierung niemals gesetzwidrige Verordnungen

gen erläßt, sie bei den Municipien nie auf Aemtern stoßen, im Gegentheil, daß sie in Senen ihre stärkste Stütze finden wird.

Von dieser Ueberzeugung geleitet werde ich die Autonomie der Municipien immer unterstützen und verteidigen und würde von ihren Rechten nur diejenigen opfern, welche mit dem parlamentarischen Systeme im engsten Sinne des Wortes nicht vereinbar sind. (Allgemeine Zustimmung.)

Möge es mir endlich noch gestattet sein einige Worte an meine geehrten Wähler zu richten (Hört!) Es naht die Zeit, daß die Wähler der königl. Freistadt Kaschau über die Ansichten meiner Partei und über mich das Richteramt ausüben werden. Daß das durch Sie zu fällende Urtheil mir, der ich weder nach Aemtern noch Auszeichnungen getrachtet, sondern bloß durch Erfüllung meiner Pflicht allein die Zustimmung meines geliebten Vaterlandes und das Vertrauen meiner Mitbürger zu erlangen bemüht war, nicht gleichgültig sein kann, dies folgt natürlicherweise aus dem durch mich gewählten, jetzt eben besprochenen politischen Standpunkte. Darum kann ich auch die jetzige Gelegenheit nicht vorüber gehen lassen, ohne meinen innigsten und warmsten Dank für Ibi mir bis jetzt geschenktes Vertrauen auszusprechen und mich Ihrem ferneren Wohlwollen zu empfehlen. — Seien Sie, meine Herren, überzeugt, daß derjenige, der außer diesem Vertrauen nichts mehr zu erreichen wünscht, dasselbe schätzen kann und schätzen wird. (Allgemeiner enthusiastischer Beifall.)

1878.

174.

Kassa szab. kir. város választóihoz.

Tisztelt választó-közönség!

Alkotmányos szokás, hogy a képviselő, mandatumának lejártával, kerülete választóinak beszámol.

Elmulaszthatlan kötelességemnek tartottam tehát én is, hogy önöknek a legközelebb bezárt országgyűlés működéséről számot adjak; hogy kifejtsem azon álláspontot, melyet képviselői minőségemben elfoglaltam, előadván azon indokokat, a melyek engem a fontosabb kérdésekre nézve adott szavazataimnál vezéreltek, befolyásoltak.

Mielőtt azonban erre áttérnék, fel kell említenem azt: **hogy az országgyűlésre több és nagyobb fontosságú kérdések megoldása talán soha nem vártakozott; az országgyűlés működéséhez annyi remény és vártakozás, mint most, soha nem fűződött, másrésről, hogy az országgyűlés nehezebb idők, súlyosabb viszonyok között soha nem tanácskozott.**

Ha tehát az országgyűlés a vártakozásnak meg nem felelt; ha az ahhoz fűzött remény sok tekintetben teljesedésbe nem ment: ne keressék, uraim, ennek okát sem az őszinte jó akarat, az erő és kitartás hiányában, — sem a minden áldozatra-képes hazafiuság lankadásában, de adják ki abból a jogos osztályrészt az időknek, viszonyoknak és körülményeknek is.

Az országgyűlés megnyitásával csaknem egy-időbe esett a reánk nézve oly nagy fontosságú keleti kérdés napirendre hozatala s az utolsó két évben keleti határainkon oly események zajlottak le, melyek lázas izgatottságban tartották a nemzetet, a képviselőházat.

A keleti kérdéssel egyidőben került napirendre a birodalom két fele között 1867-ben 10 évre megkötött gazdasági kiegyezés megújítása is.

Azon számtalan közös érdekeken kívül, a melyek minket Ausztriával összefűznek, egyesítenek, vannak egymással ellentétes érdekeink is; és ez ellentétes érdekek azok, a melyek a napirendre került kiegyezés tárgyait képezték. Ez ellentétes érdekek kivívása, biztosítása okából a kiegyezési tárgyalás szenvedélyes érdek-harcczá változott.

Ezekben állott az idők nehézsége, a viszonyok, a körülmények súlyosvolta. Ezek az országgyűlés működésére sokszor zsibbasztólag hatottak. **Ezek teremtettek itt és ott kényszer-helyzeteket, a melyeket elhárítani, leküzdeni az emberi erő elégtelen volt.**

Kérem tehát önöket, hogy ezek méltányos figyelembe-vétele mellett mondjanak az országgyűlés működése felett igazságos ítéletet.

Az országgyűlés működése nyitott könyvként áll önök előtt; ösmerik annak minden lapját: rövid lehetek tehát önökkel szemben; minélfogva csakis a főbb mozzanatokra fogok szorítkozni.

A fusionnak célja, a szabadelvű pártnak programja: — a gazdasági kiegyezésen felül, melyről később szólok, — a pénzügyi helyzet rendezésében; az ország hitelének megszilárdításában; a közigazgatás szervezésében s az igazságszolgáltatás égető bajainak orvoslásában culminált.

Nem értük el az előnkbe-tűzött célt mindenben. Sok maradt megoldatlannal, amit megoldani akartunk. De mindamellett be kell ismernie mindenkinek, aki igazságosan akar bírálni, hogy a kitűzött cél felé határozott lépésekkel haladtunk.

Nem szüntettük meg a deficitet; nem állítottuk helyre államháztartásunkban az egyensúlyt: — „de sikerült pénzügyi kormányunknak államháztartásunkban mégis oly javításokat eszközölni, a melyek ma már milliomokban nyilatkoznak.“

Az országgyűlés folyama alatt megvizsgált zárszámadások szerint tett a deficit az 1874. évben 61 $\frac{1}{2}$ milliót; az 1875. évben 40 $\frac{1}{2}$ millió frtot; az 1878. évre a legrealisabb alapon megállapított költségvetés szerint a hiány már csak 21 millió frt, melyekből majdnem 9 millió régibb adósságunk törlesztésére fordítatik.

S hogyan állott a fusio előtt és hogyan áll ma az ország hitele?

Midőn ennek előtte az országnak hitelre volt szüksége, — mint az 1867., 1870., 1871. és 1872. években. — kapott az állam törlesztési kölesönt 30—50 év alatti visszafizetésre.

Később, a fusiot közvetlenül megelőzőt időkben, — az 1873. és 1874. években, — már az államjavak jelzálogkép való lekötése mellett is csak rövid 5 évi visszafizetés feltétele mellett.

S hogy áll most hitelünk? Ma kapunk rente-(járdék)-kölesönt, melytől az ország csak a kamatokat köteles fizetni. S hogy mit jelent ez ma, midőn a 153 millió kölesön visszafizetése bekövetkezett: ezt önök, uraim, sokkal jobban tudják és értik, semmiut azt bővebben indokolnom kellene.

Joggal mondhatta tehát a szabadelvű párt kiáltványában: „hogy az ország hullámzó hitele szilárd alapot nyert: hogy a külföldi pénzvilág járadék-kölesönünket elfogadta; hogy közhitelünk európai szentesítést nyert.“

Szóval, uraim, pénzügyünk, állami háztartásunk rendezése oly határozott irányt vett és oly javulást mutat, hogy emberi számítás szerint, az egyensúly helyreállíthatásán többé kétkednünk alig lehet.

A közigazgatás szervezése volt az országgyűlésnek második nagyfontosságú feladata

1876. július 16-án tartott beszédemben előadtam, hogy az országgyűlés ez irányban több törvényt alkotott. Eltérők a nézetek e törvények belértéke, életrevalósága felett s megengedem én is, hogy azok nem tökéletesek; hogy az élet azok módosítását, megváltoztatását kívánja; de nem lehet mégis eltagadni azt, hogy azok közigazgatási állapotainkat jelentékenyen javították; hogy a közigazgatási bizottságról szóló törvény által egy forum teremtett, melyen a közigazgatásnak minden szála, minden ágazata egyesül; a hol az ügyek nyilvános ülésekben nyernek az eddiginél gyorsabb elintézést. Nem lehet e törvényektől megtagadni, hogy míg azok egyrészt biztosították az **önkormányzatot**, másrészt fokozták a hivatalos közegek személyes felelősségét; hogy megszüntettek oly abnormis viszonyokat és állapotokat, a melyek helyes, jó administratiót lehetlenné tettek.

A **justitia** terén nagyobb-szabású, általános becesel bíró alkotásokat mutat fel a törvényhozás.

Csaknem egy-százados küzdés és fáradozás után megalkottatott a köz- és magán élet biztonságára a **büntető törvénykönyv**, mely ugy a bel-, valamint a külföldi szakemberek egyhangu véleménye szerint a kor és tudomány magaslatán áll.

Megalkottatott a kereskedelmet és forgalmat megkönnyítő váltótörvénykönyv.

Az országgyűlés teendőinek azonban legfontosabb részét képezte a **gazdasági kiegyezés Austriával!**

Nem bocsátkozom különben a részletekbe itt sem. Ismerik önök a törvényeket előnyeikkel, hátrányaikkal!

Beismerem, hogy e törvények az ország jogos igényeit ki nem elégítik, de állíthatom mégis és, reményem szerint, be is igazolom, hogy jobbak azok, mint akár egy, hosszú évekre terjedő, provisorium, akár az Austriával való szakítás lett volna.

S miután a kiegyezési törvények, mint általában minden egyezség, **nem az általánosan jó, hanem a relative jobb, vagy rosszabb** szempontjából bírálendók meg — miután azok kölesönös engedékenység, a kölesönös érdekek méltányos mérlegelése alapján létrejött compromissumot képeznek: — hozzájárultam azok elfogadásához mert:

midőn a gondolkozó és mindent számba-vevő hazafi szemével körültekintettem, azt láttam: hogy mi, aránylag csekély-számú magyarok, egy nagy államban élünk, melyben a 15 millió lelket számláló Magyarország egyenlő jogokat élvez a 20 millió lelket számláló Austriával s hogy ide-haza, Szt. István birodalmában, a mi kezeinkben, a mi birtokunkban van a kormány, a hatalom, annak minden eszközével: hogy a magyar nemzet, a viszonyok befolyása mellett, erősbül, emelkedik, izmosodik; elleneink száma ellenben fogy; erejük gyengül és zsibbad.

Széttekintettem saját tuzhelyünkön és láttam, hogy míg csak ezen városban is alig egy évtizeddel az előtt, ifjaink nevelését néhány tanár gondozta, addig ma, csak a községi iskolákban, 41 tanár oktatja ifjainkat nemzeti nyelvünkön, magyar nemzeti szellemben.

Ezeket látva, azt súgta szívem, hogy igaza lehetett Széchenyinek, midőn azt mondta, hogy Magyarország nem volt, hanem lesz; mert ha ez irányban haladunk; ha a magyar nemzeti nyelv és szellem e hazában nap-nap mellett tért foglal: rövid idő múlva Szt. István birodalma nyelvben, szívben-lélekben egyaránt magyar leend.

Erős lett tehát bennem a hit, hogy mi, minden rokon fajtól távol és sokkal erősebb néptörzsektől körülvéve, nemzetiségünket, political individualitásunkat jelen political helyzetünkben legbiztosabban az Austriával való kapcsolatban tarthatjuk csak fel: hogy e viszonyok lazítása, vagy épen megszakítása ez időszert érdekünkben nem áll. Már pedig kétségtelen, hogy a gazdasági szakítás a political kapcsol lazítását is maga után vonta volna!

Mérlegeltem az **ország pénzügyi helyzetét** s midőn láttam, hogy deficitel küzdünk; hogy a deficit fedezetére zálogra is csak 5 évi visszafizetés feltétele mellett kaptunk kölcsönt: hogy a legközelebbi években reánk 153 millió forint visszafizetése nehezedik, melyek fedezete végett ismét hitelhez leszünk kénytelenek folyamodni; midőn azt tapasztaltam, hogy állampapirjaink árfolyama az egyezkedési tárgyalás esélyeivel parallel hullámszik: midőn láttam, hogy a hosszú alkudozás alatt forgalmunk, kereskedelmünk napról-napra lankad:

önként toltam előmbé a kérdés: vajjon helyes lenne-e ily viszonyok között az országot azon megrázkódtatásnak kitenni, a mely úgy a status quo-t fentartó hosszú provisoriummal, de még inkább a gazdasági szakítással okvetlen bekövetkeznék? Önként toltam előmbé azon nagy horderejű következmények, a melyeket a netaláni fizetési képtelenség fejünkre zúdítana!

Számba-vettem az egyezség meghiusulása esetén feltétlenül bekövetkező gazdasági harez valószínű következményeit és megvallom, nem tudtam elzárkózni a félelem elől, hogy ily harez rendszerint a gyengébb leveretésével végződik.

Számba-vettem a fenyegető külügyi helyzetet, a határukon dúló haborút is, mely a belviszály kiegyenlítését sürgetve, a „birodalom összes népeinek egyetértést, **„vállat vállalhoz“** parancsolt.

Ily benyomások alatt állottam, midőn hosszas alkudozások után a két kormány között létrejött egyezség az országgyűlés elé terjesztetett. S a midőn meggyőződtem, hogy ez időszert egy jobb egyezség létesítése lehetetlen: hogy az egyezség a status quo fentartásánál jobb; a szakítás ellenben végzetes lehetne; — midőn meggyőződtem, hogy ez egyezségben az ország jogai megvédve, sérelmei részben orvosolva vannak; midőn kétségbevonhatlan számtani adatokkal beigazoltattam, hogy az egyezség elfogadása esetén a kincstár évenként 5—6 millió frt jövedelmet nyer, a 153 millió visszafizetése, illetőleg consolidálása pedig minden nagyobb kár, vagy megrázkódtatás nélkül eszközölhető leend: hozzájárultam az egyezség elfogadásához.

Hozzájárultam az egyezés elfogadásához nem könnyelműen, de hosszas gondolkodás és önmagammal vívott tusa után. Hozzájárultam azon reményben, hogy e kiegyezés lehetővé teszi a békés fejlődést: hogy békében folytathatjuk közgazdasági és pénzügyi rendezkedésünket; hogy, a 10 év lejártával, jelenlegi nyomott helyzetünk-
ből kibontakozva, anyagilag és szellemileg megerősödvé és a mult hibáin okulva, foghatunk az egyezkedés nagy munkájához.

Hozzájárultam az egyezés elfogadásához, mert úgy voltam és úgy vagyok meggyőződve, hogy annak elutasítása esetén kockáztattunk volna sokat, holott nekünk kockáztatni semmit sem szabad!

Ezekben feltártam önök előtt őszintén és határozottan működésem, eljárásom indokait.

Amidőn tehát eljárásomat most önök igazságos ítélete alá terjesztem, csak azt engedjék meg még megjegyeznem: mikép lehet, hogy tévedtem; de nyugodt lélekismerettel és tiszta öntudattal mondhatom, hogy egész eljárásomban, minden tettemben és cselekedetemben a legönzietlenebb szándék, a legtisztább akarat és egyedül a haza iránti hűség, a haza javának, jólétének előmozdítása vezéreltek!

Többire önök nagybecsű bizalmáért hálás köszönetemet ezuttal is ismételve, honfui tisztelettel maradtam

Kassán, 1878. évi július hó 14-én.

Juhász Mihály.

Dr. Juhász Mihály

Dr. Juhász Mihály
Parizból levele
Arkanum gyűjtemény

1892.

Kassa.

Czo hutorel grof Apponyi?

Mojo lyube praczelye, moja lyube braczi!

Polnom szom sz radoszczu ai sz pisnoszczu, zse mnye tu Kosiczoh na zsemi kuruczovszke sz taku velyku radoszczu vitacze, zse nye lyem telyo szu tu, kelyo se do szali meszcza, alye escsi i dzvere biju tote, ktore se nye meszcza.

Hejh alye czalkom insak se sztalo terasz na pretku tim mesaczu, ket zavrelyi orszaczku dietu! Tam bul ai nyajjasnejsi Kraly, keho kazsdi uherszki cslovek — za panom Bohom — najracsii vidzi, alye us jeho tronszku besedu, zosz sztoru zavrel orszaczku dietu, do koncza lyem tak szluhalyi, jak ket se ot umartehe zviklyi otproscsovacz.

Alye precsi, moja lyube praczelye, tam najvekxa czaszka zosz pravej sztranki bulyi lyudze, a vov tej besedi nye bulo inso, jak to, zse czo robela pod pol piatim roku nasa orszaczka dieta, lyebssi povedacz, zse jaku szluzsbu robelyi ih sluzsebne a verne votovaczi zosz pravej sztranki.

Alye precsi tota hudobna prava sztranka tak cziho a zarmuczeno szluhala czalkom dokoncza naseho nyajjasneho Kralya besedu.

Ta csomto tota czihoszcz, ta szkadzi to toto zarmuczensztvo?

Povem ja: Grof Szapary vidzel, zse nye mozse na nyics vinszcz sztotu sztranku, hocz jak duvernye voksuju, bo na lyevej sztranki, hocz szu alye menyey, zato ih visej vikricsu zosz szpravodlyivszkim a vokсами i sztim moczu totu veksu pipogyu sztranku, htora se tedi anyi rusicz nye sme. Sval se potem Szapary a rozohnal dietu, a veczka roszkagal najveksej zsime novu vivolyunku. A zato roszkagal tak, zsebi hudobne lyudze od voksovanya nazad trimal, ai zsebi preukagal, zsebi nyemohla voksovacz nasa szpravodlyiva orszaczka lyeva sztranka, — alye potem pravej sztranki roszkazsu, abo ponyho hocz batar poslyu, i tak ho prinyesu.

Alye zato lyeva sztranka se nye boji, alye escsi szveksu duvernoszczu idze do vojni; nye bojime mi se od snyeha, od zamarzsena, — alye zlyekla se prava sztranka, hocz siczko se pre nyu sztalo, ona szczela tak, a precsi se zlyekla, jak vidzela, zse jak se czesi nasa sztranka.

Ta zaczo to tak, zse od teho se zlyeknye prava sztranka czo ona szama szczela?

Ta zato, moja lyube praczelye, bo nas zsvot nye inso, jak jedno velyke czigansztvo; czigansztvo zato, bo unasz nye to szcze a robi nasa dieta i verhnoszcz, czo mi lyudze szczeme.

Ta kedi se pitaju od lyudzoh, zse czo szczu? ta kedi mozsu povedicz tote hudobne lyudze, zse czo szczu, ai keho szczu? ked vivolyenka²jeszt.

A naso vivolyovanye i slyeboda je otravena, bo verhnoszcz ai jeho sztranka siczko robi, zse na silu, zosz jeho beamterskeho moczu tiszcz a tiszcz protekcziu, prisilyeje sztatecneho csloveka, se krem sercza ai presz szumenye bi voksoval na pravu verhnovszku sztranku; dricsnih lyudze nato silyi, zsebi pri voksovanemu sztolu cziganyelyi. Precsi verhnoszczii silyenye kazsdi cslovek hlop musi bucz, pri szvojej krajini a viznamenye, a ja zadam vam dobre lyube praczelye, zse biszcze siczke take hlopi bulyi. Czigansztvo terasz to, zse slyebodna vivolyovanka, ked bi slyebodna bula tedi bi anyi jeden hotar nye mala prava sztranka.

Alye i indzej se zosz czigansztvom sztreduyeme. Bo terasz na prednyi zsvot zsjeme, idze na predek ai nas verhnoszcz, alye lyem planim. Bo pretim ked vekxa sztranka, tojeszt prava sztranka, nye szczela to, czo szpravodlyive lyudze szczu, alye precsi lyubela szvojeho vezira ai se czahala gu nyemu ai gu szebe. Terasz us pravej sztranki toto czahanye ai vjedno trimanye tes czigansztvo. Bo vera grof Szapari se nye narodzel na toto meszczo, dze je, anyi jeho usilovnye, anyi jeho roboti ho tam nye polozsa. Ked financzminister bul, lyem 22 milyioni dlusztva zohabel na krajinu, zosz szlovom on doterasz nyema anyi jednu szkutku nato, zsebi sznyima preukagal bul, zse on za ministerprezidensa szuczii bul.

A lyem zato zoszta on pravej sztranki za vezira, zse ministerprezidens zoszta, a nye zato zoszta ministzer, zse veksu sztranku vodzel. Alye vecz vov slyebodnej krajini, lyem temu slyebodno ministrovi bucz, keho vekxa sztranka szcze, hto vedze totu veksu sztranku.

Ta hudobna prava sztranka szpokojnye privitala teho noveho vezira, htoreho na nyu roszkazalyi, sztim se czesela, se vecz szebe zasluzsi totu duvernoszcz, htoru mu teraz lyem tak na zadavek dalyi.

Vera nye zasluzsel on to, bo poldruha roka jeha verhnovszstvo czale lanczui klamanszke. Oklamanszke bulyi siczkim, escsi Szapary grof se biroval szam fszebe, ai szvojej velykej sztranki, a precsi hlaszkavi, ponyizseni bul, ai zse nye verel im, roszkazol v zsime ai zamarzsenyu vivolyovanku.

Ta dobre merkujcze, mojo lyube praczelye, Tisza Kalmana lyebo jeha sztranka rada vidzela, bo precsi u jeha velykej hibi, lyem to jedno zasluzsel szebe. Alye Szapareho ai jeha velyka sztranka nye lyubi, ai jeha vlaszne lyudze, ho nye szczu, alye zse to znal, ta rozohnal dietu, a novu sztranku scze szebe szerzovacz. Bo hlaszkavi se nye bizuje szvojej moczi, rozumu, sluzsbi, a tak nye ma druhu pomocz, jak szebe szvoju sztranku gu szebe zrobitcz. Takih malih grofkoh szcze gu szebe prinyeszcz, htore nye poznaju nase lyudze, anyi to nye znaju, czo szczu, czo zsadaju, nyics nyeznaju mlade lyudze, htore siczko jemu dzekuju, htore zato potem siczko sluzsebnye zrobja, czo on im rozkazse.

Terasz precz im nye doszcz na pravej sztranki bucz, alye terasz lyem na takeho ablegata slyebodno voksovacz, htoreho na nyih roszkazaju, jeha nato siluju.

No ta mojo lyube braczi, to je najvekza pokuta ai najvekza sluzsba, ked to iszcze pridze, ked vi na to prisztanyecze, mojo lyube lyudze, ta tak na totu hudobnu krajinu okrutnye szmutne dnyi budu visviczicz. Tedi vi nyemacze veczej slyebodu, nyemacze recht, a pusztj verhnoszcz hocz keho poslye na vasz, ta budu moszcz robitcz, bracz szvami jak jednu umarscsinu.

Tota velyika verhnoszcz tak visi nam nad hlave, jak na jednim vlaszu jedna osztra sablya, htora siczkim zsvot ai slyebodnoszcz szrtasi. Preczi pravej sztranki tej pokuti dva sztranki vojuju zosz sztatecsnima veczmi, pri krajini a pri slyebodnoszczi, — a to je krajinszki sztranka ai 1848-ma. Nyeska 1848-me nasz pomaha, jutre mi budzeme ih pomahacz. Bo mi obidvojo, uherszku slyebodnoszcz szczeme, bo obidva sztranki zosz csisztima puskami nato vojuju, zse naso rehti, a krajinszke rehti bi szme zahranyelyi.

Bo krajina velykej nyescseszczi se kruczi, a doklya toto nyescsesztvo trime, tak obidva sztranki musime vjedno vojovacz, zsebiszme nasu krajinu nazad vivojovalyi na krajinszkim rechtu ai slyebodu.

A na totu vecz dricsnyejseho, szpravodnyivseho, lyebseho ai mudrejseho csloveka nye mozsecze najszcz, jak **Beöthy Ákosa**. On taki cslovek, htoremu jeha talent ai pocslivoszcz taka csiszta, jak snyeh czo terasz szpadal; serczo mu take, jak zlato, jeha rozum ai talentum taki moczni, jak aczily, hto fse za szpravodlyivoszcz ai na lyudzom dobroszczi vojoval.

Ja, mojo lyube praczelye ai braczi, dzekujem vam menye krajinu ai za naso dva lyeve sztranki, zse takeho dricsneho csloveka szcze kandidovalyi!

Naj zsiye Beöthy Ákos!

1896. évi. 15. Kassa.

de nyomtat a „Orbán - Kassai Közlöny” 1896. évi. október 11. számból. A rendőrök ma nap elfogták. Pk.

Osztrák párt.

Hallja meg egész Kassa város, de hallják meg különösen e városnak a kereskedői és iparosai, a mit itt elmondunk.

A mohácsi vész óta Magyarország két politikai táborra szakadt.

Az egyik tábor a hazát szolgálta, a másik Bécsnek, a császárnak hódolt.

Bethlen, Bocskay, a Rákóczyak és Kossuth Lajos magasan lobogtatták azt a zászlót, a melynek a jeliséje: »a hazáért és szabadságért.»

E zászló a százados csaták viharáiból hol diadalmasan emelkedett ki, hol megviselte azt az árulás és a balszerencse, de el nem bukott soha, meg nem lett gyalázva soha és ezernyi vész között tenger könynek árján át minden időben bátran haladott a maga útján: előre!

Azt hittük, hogy az 1867-iki kiegyezés az osztrák tábort örökre eltüntette a magyar föld színéről.

Sajnos: csalódtunk. A Tisza-aera alatt új életre kelt és Bánffy alatt megerősödött.

Mi nem ámitunk, nem csalunk, hanem igazat mondunk.

Nemcsak állítunk, hanem bizonyítunk és felhívjuk az osztrák pártnak a kassai sajtóját, valamint a kassai osztrák pártnak egész vezérkarát és minden közkatonáját, hogy czáfolják meg azokat a tényeket, melyeket e cikkelyünkben alább felsorolunk. És ha megczáfolnak: akkor hamuval behintett fejjel és megszakgatott ruhákkal elzarándokolunk az Önök választása szerint vagy a bécsi Arzenálba a Haynau melképéhez vagy ős Budavárba a Hentzi szobrához s ott alázatosan megkövetjük Önöket, ellenben ha a nyomban következő tényeket megczáfolni nem képesek: akkor férfiakhoz illő módon és bátorsággal ismerjék be, hogy nők nem a hazát, hanem Bécsnek szolgálnak, hogy az Önök pártja nem magyar párt, hanem osztrák párt.

Ime: a tények.

A magyar kvótabizottságban a 67-es alapon álló minden pártárnyalat aránylagosan képviselve van. Tagjaihoz Falkot, Horánszkyt és Wekerlét is számítja.

Ez a kvótabizottság egyhangú határozattal nemcsak pusztán kimondotta, hanem a Falk Miksa tollából eredő kitűnő s egyúttal meggyőző indoklással ki is mutatta, hogy az osztrák részről a magyar kvóta-emelés iránt támasztott követelés minden ízében jogtalan, méltánytalan, merőben alaptalan s hogy ezt a követelést, a melyet a nemzet elviselni nem képes, a leghatározottabb formában vissza kell utasítani.

Az a magyar, a ki e manifesztált világos igazság daczára a kvótát mégis felemelni akarja: nem a magyar érdeket, hanem Ausztriát szolgálja, mert azt cselekszik, hogy jog, igazság s erkölcs ellenére évenként körülbelül öt millió forintot kivesz a magyar adózóknak a zsebéből és kiveszi e jelentős összeget egyes egyedül abból a célból, hogy az osztrák adózóknak zsebein a mi kárunkra évenként öt millió forinttal könnyítsen.

Bánffy pedig határozottan a kvóta-emelést akarja, a ki tehát a kormánypártnak a jelöltjére szavaz: az önönmagának az adóját szándékosan emeli és egyben szavazatával azt bizonyítja, hogy ő nem magyar, de osztrák párti.

Ez az egyik tény.

Ország-világ tudja, hogy az olcsó tőkével dolgozó és kifejlett osztrák ipar s kereskedelemmel a magyar nem versenyezhet.

A magyar kormány két eszközzel jöhetett és Baross óta jött is eddig a magyar iparnak s kereskedelemnek segítségére ebben az egyenlőtlen versenyben, nevezetesen azzal, hogy a magyar áruknak kedvezményes szállítási díjakat biztosított a magyar államvasutaknak a vonalain és hogy az állami szükségleteket magyar gyáros- és iparosoktól szerezte be.

És méltatlankodva hallottuk a legilletékesebb szájából t. i. Bilinszky osztrák pénzügyminiszternek az ajkairól a magyar önértetre annyira lealázó és a magyar iparra s kereskedelemre kiszámíthatatlanul káros következményeket róvó azt a kijelentést, hogy a magyar kormány az új vám s kereskedelmi szerződésben a magyar ipar segélyezésének erről a két eszközéről az osztrák ipar javára lemondott s ezen célra a magyar kormánynak meg van tiltva, hogy a magyar áruknak a magyar államvasutak vonalain szállítási kedvezményeket adhasson és az államnak a szükségleteit kizárólag magyar honosoktól szerezze be.

Bilinszkynek ezt a lealázó és károsító kijelentését eddig senki meg nem czáfolta, következőképpen az igazat mondotta.

Kereskedő és iparos polgártársak!

Bánffy oly többséget akar összehozni, a kormány oly képviselőket igyekszik választani, a kik ezt a gyalázatos alkut elfogadják és ratifikálják

Ily alkut csak egy legyőzött és minden anyagi s erkölcsi erőből kivetkőztetett állam fogadhat el, de szabad ország, szabad állam, szabad polgárság soha, soha.

Tudjátok, mit jelent ez az alku? Azt, hogy gyalázatunkra még saját vasutainkkal sem rendelkezhetünk, államvasutainkkal nem rendelkezhetünk, a melyeket magyar pénzen, magyar adón szerveztünk és tartunk fenn.

Az a kereskedő, az az iparos, a ki a kormány jelöltjét támogatja: botorul saját anyagi érdekeinek az üterét metszi el.

A ki a kormánypárttal szavaz, az Ausztriának az iparát s kereskedelmét emeli, a magyar ipart s kereskedelmet pedig szándékosan elnyomja, osztrák érdeket és nem magyart istápol; osztrák párti: nem magyar.

Ez a másik tény.

Tessék megczáfolni osztrák uraimék,

1896. Apr. 12. Kano.
Kempner zu Ehren Kano Hochschule, Kano.
H. Kano. A. Kano. Kano. Kano. Kano.

Geistlich sein

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text appears to be organized into several paragraphs or sections, but the individual words and sentences are too light to transcribe accurately.

1878.

A Keczei képviselő választókerület választóihoz!

Tisztelt választó polgártársak!

Több oldalról azon megtisztelő felhívás intéztetett hozzám, hogy a Keczei választó kerületben a képviselő jelöltséget vállaljam el. Egedve a bizalom ezen önkényt jövő nyilvánulásának, a jelöltséget elfogadom.

Kövessém-e a bevett szokást, elősoroljam programomat? Ismernek Önök, s tudják azt, hogy soha semmi körülmények közt, úgy magán, mint nyilvános életem bármely szakában önérdek nem vezérelt, függetlenségemet, lelkem tiszta meggyőződését fel nem adtam soha; őszintén, minden habozás nélkül kimondom most is, hogy a szabadeltű kormánynyal szemben ellentétes álláspontra helyezkedni nem látom indokoltnak.

A monarchia másik felével, hosszú és erős küzdelmek után nehéz körülmények, kedvezőtlen viszonyok között a kiegyezés létre jött. A kormány, senki által kétségbe nem vonható, legjobb intentioval megtett minden lehetőt, hogy az ország jogai és anyagi érdekei megóvassanak.

Tudjuk, hogy nem minden történt úgy, mint kívántuk és mint maga a kormány óhajtotta.

De e kiegyezések most már 10 évig fel nem bonthatók, ezekkel szemben az ellenzéknek minden törekvése hiú ábránd. ---

Nézetem szerint tehát mindenkinek hazafiúi kötelessége, kértülve a pártviszályt támogatni a kormányt, hogy a nemzetközi vitás kérdések lecsillapultával a belreformok terén haladhassunk előre a kor kívánalmainak megfelelőleg.

Sok teendő vár reánk a közigazgatás, a törvénykezés terén — az ipar és mezőgazdaság terén, lépünk nemes versenyre, kitartással az Európai mivelt nemzetekkel.

Szerzett ismereteimet és tapasztalataimat hiszem én is hasznossan érvényesíthetni, ha önök tisztelt választók bizalma a képviselői állással tisztel meg; s mindél ama férfiak sorai között fognak látni, kik önzetlentül oda működnek, hogy a szeretett Haza boldog legyen!

Ezeknek kijelentése után fogadják önök tisztelt választók hazafiúi szives üdvözlétem őszinte kifejezését.

Budapest, Julius 10-én 1878

Tisztelőjük

Földváry Gábor.

1991

1991. évi költségvetés

Dr. Ballagi Géza

1878.

Kernyóai körlevél.

Mélyen tisztelt választó közönség!

Mint az ellenzék híve, annak alap- és irányelveiből kiindulva, tisztelem a politikai meggyőződés függetlenségét és sem az egyéni önérzet, sem a parlamenti méltósággal meg-egyeztethetőnek nem tartom a pártfegyelem oly kiterjedésbeni alkalmazását, mint azt a leg-utóbb lefolyt országgyűlésen a kormánypárt a közügy kárával és az alkotmányosság rovására gyakorolta.

A jelenlegi kormányban bizalmam nincsen, mivel külügyi politikája a nemzet közvé-leményével és hagyományaival homlokegyenest ellenkezik.

Nem lehet bizalmam a mostani kormányban továbbá már azért sem, mivel a meg-alakulása alkalmával tett ünnepélyes ígéreteit nem csak hogy be nem váltotta, de kitűzött céljától merőben eltérőleg, az Austriával kötött kereskedelmi- és vámszerződést, úgy nemkü-lönben a Bankkérdést oly módon oldotta meg, mely az országra újabb tetemes terheket hárít, bennünket Austria irányában gyarmati viszonyba süllyeszt, és a hitelforgalmi igényeket ki nem elégíti.

A belügyek terén létesített törvényhozási alkotások a jól rendezett közigazgatás szín-vonalára nem emelkednek, az adóviszonyok kellőleg nem rendezettek, a bírói függetlenség vissza nem állíttatott, az igazságszolgáltatás gyorsabbá és olcsóbbá nem tétetett, az egyház és állam közötti jogviszony nem szabályoztatott, a még fennálló királyi kisebb haszonvételek kérdése megoldatlanul hagyatott.

Mindezeknél fogva üdvösnek tartom az ellenzéki elemek egyesülését, mert csak a feladatát jól felfogó ellenzék képes a kormány működését hatályosan ellenőrizni, annak elté-vesztett politikai irányát a nemzeti közhangulat mértéke szerint szabályozni, folytonos szorgal-mazásai és erélyes sürgetései által a kormányt azon intézkedések keresztülvitelére sarkalni, melyek az ország felvirágzására vezetnek.

Részemről a már felemlítettteken kívül a jövő országgyűlés főteendői közé sorozom:

Az állami háztartás sikeresebb és mélyebbre ható rendezésének kérdését, különösen pedig a takarékoságnak az államintézmények minden ágában való rendszeres alkalmazását.

A hadsereg létszámának a külügyi viszonyok által engedett mértékbeni leszállítását, és ennek következtében ezen legsúlyosabb tehernek enyhítését.

Az **egyenes adók** további fokozásának feltétlen beszüntetését.

A létező adórendszernek oly módoni átalakítását, hogy az adózók minden törvény-telen zaklatásoktól megoltalmaztassanak.

Az egyéni és társulati jognak törvény általi biztosítását;

A kisbirtokosok hitelviszonyainak javítását;

A kereskedelmi és iparérdekek fejlesztését;

A közlekedési és közmunka ügynek czélszerű törvény általi szabályozását.

A főrendi háznak rendezését oly alakban, hogy abban a kormánytól függő főispá-nok helyt ne foglalhassanak, és hogy a törvényhozás ezen tényezőjének függetlensége és hiva-tásszerű méltósága biztosíttassék.

De nem kívánok hosszas lenni, azért félbeszakítom a törvényhozás többi teendőinek elősorolását, annál inkább, mivel azok egy országgyűlés által egyszerre úgy sem oldhatók meg, hanem csak azon sorrendben, a mint a szükség követelni és az idő engedni fogja.

Elég legyen tehát annyit kijelentennem, hogy én a napirendre kerülendő kérdések-ben szavazatom latba vetése előtt mindenkor a valódi szabadelvűséget, a nemzet meghamisít-lan követelményeit, az országnak nem képzelt, hanem mellőzhetlen szükségeit, végre az állam anyagi erejét is változatlanul szem előtt fogom tartani.

Ha tehát a mélyen tisztelt választó közönségben, ezen röviden felsorolt irányelvek személyem iránt bizalmat keltenek, úgy tisztelettel kérem önöknek támogatását.

Kelt Zomborban 1878. évi Julius hó 28-án.

Szem.ző Gyula.

1876
Károlyi Géza

Magyar nyelv és irodalom

Magyar nyelv és irodalom
A nyelv és irodalom tantárgy célja a nyelvhasználati készségek fejlesztése, a nyelvvel szembeni tudatos viszony kialakítása, a nyelvvel szembeni érdeklődés felkeltése, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása.

A nyelv és irodalom tantárgy célja a nyelvhasználati készségek fejlesztése, a nyelvvel szembeni tudatos viszony kialakítása, a nyelvvel szembeni érdeklődés felkeltése, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása.

A nyelv és irodalom tantárgy célja a nyelvhasználati készségek fejlesztése, a nyelvvel szembeni tudatos viszony kialakítása, a nyelvvel szembeni érdeklődés felkeltése, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása.

A nyelv és irodalom tantárgy célja a nyelvhasználati készségek fejlesztése, a nyelvvel szembeni tudatos viszony kialakítása, a nyelvvel szembeni érdeklődés felkeltése, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása.

A nyelv és irodalom tantárgy célja a nyelvhasználati készségek fejlesztése, a nyelvvel szembeni tudatos viszony kialakítása, a nyelvvel szembeni érdeklődés felkeltése, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása.

Dr. BALLAGI GEZA.

A nyelv és irodalom tantárgy célja a nyelvhasználati készségek fejlesztése, a nyelvvel szembeni tudatos viszony kialakítása, a nyelvvel szembeni érdeklődés felkeltése, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása, a nyelvvel szembeni magabiztonság kialakítása.

Magyar nyelv és irodalom

1878.

An die geehrten Wähler des Kesmarker Bezirkes!

(Besondere Berücksichtigung.)

Die letzten drei Monate der Schlusssession des vor Kurzem geschlossenen Reichstages, während welcher ich den Kesmarker Wahlbezirk zu vertreten die Ehre hatte, waren — abgesehen von der Erledigung des in Folge der Ausgleichsarbeiten verspäteten diesjährigen Budgets, einiger Vorlagen von untergeordneter, meist localer Bedeutung, endlich der Bedeckung des durch die Delegationen bewilligten 60 Millionen Credits — fast ausschließlich der Finalisirung der nunmehr für 10 Jahre mit Oesterreich endgiltig abgeschlossenen wirthschaftlichen Vereinbarung gewidmet; die verfassungsmäßige Behandlung mehrerer in Vorlage befindlicher Gesetzentwürfe, — darunter die Modification der Stempel- und Gebührenvorschriften, der Wald- und der Polizeistrafgesetzentwurf, mußte einer künftigen Legislative vorbehalten bleiben.

Insbefondere waren es die Regierungsvorlagen betreffend das Beitragsverhältniß zu den gemeinschaftlichen Ausgaben der Monarchie und die 80 Millionen Forderung der österreichischen Nationalbank, welche vermöge ihrer auf viele Jahre hinausreichenden finanziellen Tragweite geeignet waren intensive parlamentarische Anfechtungen zu provociren. In beiden Fragen hat die seither auf Grundlage eines alle inneren und äußeren Fragen im Großen und Ganzen umfassenden Programmes geeinigte, ehemals drei Fraktionen bildende gemäßigte, d. i. auf der im Jahre 1867 geschaffenen staatsrechtlichen Basis stehende Opposition, welcher ich mich entsprechend den anlässlich meiner Candidatur wiederholt ausgesprochenen Ansichten angeschlossen, energisch, aber erfolglos gegen eine ebenso ungerichtfertige als das Maß unserer Leistungsfähigkeit ihrer Ansicht nach überschreitende Ueberlastung unseres Staatshaushaltes angeknüpft. In der Quotenfrage konnte sie einer Beitragsleistung von 30 Percent nicht beistimmen, weil die für Ungarn entschieden ungünstige Berechnung der beiderseitigen direkten und indirekten Staatseinnahmen, wobei nicht nur einige Steuergattungen Oesterreichs, sondern auch die Landeszuschläge, deren entsprechender Betrag in den direkten Steuern Ungarns enthalten ist, völlig unbeachtet blieben, — für Ungarn einen Antheil von nur 29 Percent ergab; — was die 80 Millionen schuld betrifft, mußte die Theilnahme Ungarns an der Tilgung derselben oppositionellerseits unso entschieden abgelehnt werden, als selbst die Regierung, die dießfälligen Ansprüche Oesterreichs für ganz unberechtigt

erklärend, ihre endlose Nachgiebigkeit auch in dieser letzten Ausgleichsfrage einzig und allein durch die Ermägung zu begründen vermochte, daß ein Beharren auf dem Rechts- und Billigkeitsstandpunkte die Vollendung des ganzen Ausgleichswerks zu gefahrden geeignet wäre. Selbstverständlich konnte dieses Motiv die Opposition, die den Ausgleich, namentlich das Zoll- und Handelsbündniß mit dem überwiegend protektionistischen Tarif schon an und für sich für unannehmbar erachtete, nicht bestimmen ein Gesetz zu votiren, welches unsere an einem chronischen und nach den neuesten Errungenschaften vielleicht unheilbaren Deficit krankenden Staatshaushalt — denn die viel gepriesenen dürftigen fiscalischen Vortheile des Ausgleichs, welche sich nach meinem Dafürhalten theilweise, namentlich was die an die 47-procentige Erhöhung der Spiritussteuer geknüpfte Erwartung einer Mehreinnahme von 2 Millionen betrifft, als illusorisch erweisen werden, bieten gewiß keinen Ersatz für eine nachhaltige Schädigung der Steuerfähigkeit — überdies für 60 Jahre hinaus mit einem jährlichen Tribut von 400,000 Gulden belastet.

Ebenso einmüthig hat die gemäßigte Opposition gegen die das Versammlungsrecht verfassungswidrig maafregelnde, erst in jüngster Zeit zurückgezogenen Ministerialverordnung Stellung genommen, momentan aber wie überall nicht mehr als einen moralischen Erfolg zu erringen vermocht. Die Bedeckung des durch die Delegationen der gemeinsamen Regierung votirten außerordentlichen Credits konnte sie trotz des durch die Ereignisse täglich mehr gerechtfertigten Mißtrauens rüchftlich der Verwendung desselben, im Sinne des XII. G.-A. vom Jahre 1867 nicht verweigern; immerhin aber bleibt es zu beklagen, daß der in der ungarischen Delegation auf Ausschließung der nunmehr fast zur Gewißheit gewordenen Eventualität der Okkupation Bosniens und der Herzogowina gerichtete Hedeömy'sche Antrag von keiner Seite Unterstützung gefunden hat. — —

Heute ist der Ausgleich eine vollendete Thatsache, ein beide Reichshälften für 10 Jahre bindendes Gesetz. Umjomehr halte ich es für die nächste und vornehmste Aufgabe der Regierung und der Gesetzgebung innerhalb des durch dieses Gesetz gewährten Spielraumes seine Nachtheile zu mildern, durch Institutionen zur Begünstigung der Rohproduktion und Hebung des Credits, zweckmäßige Revision des Gewerbegesetzes, Anbahnung von Tarif-Conventionen mit möglichst vielen Staaten, Förderung des Exports und des Communicationswesens die wirthschaftliche Stagnation, und ihre unerbittliche Consequenz, den finanziellen Ruin nach Möglichkeit hintanzuhalten.

Die Nation wird urtheilen, ob sie die gegenwärtige Regierung trotz ihrer Mißerfolge nach fast allen Richtungen hin, trotz ihrer lange verhüllten, jetzt schließlich zu Tage getretenen, dem Keim unberechenbarer politischer und finanzieller Complicationen bergender Orientpolitik, zur Initiative in dem auch unter günstigen Verhältnissen auf Schwierigkeiten aller Art stoffenden, aber in den meisten Zweigen der Verwaltung kaum mehr aufzuschiebenden Reformwerke für berufen halt. Bei den bevorstehenden Neuwahlen wird sich jeder einzelne Wahlbezirk vor die Alternative gestellt sehn, für die Zukunft hinreichende Garantien zu erblicken in der zweifellos glänzenden Vergangenheit und Befähigung Einzelner ihrer Mitglieder, — oder sein Vertrauen zu verweigern einer Regierung, die nach so oft wiederholter volltönender Verheißung, unsern sammtlichen Rechte Interessen zu conserviren, heute bei der Theilnahme an der 80 Millionen-schuld, andererseits bei der durch die öffentliche Meinung

fast einmüthig perhorrescirten, den Dualismus unmittelbar gefährdenden Okkupation türkischer Provinzen angelangt ist. Angesichts dieser eminenten Parteifrage wird jetzt, wenn ja, die Personenfrage gewiß überall erst in zweiter Linie maassgebend erscheinen können. Nichtsdestoweniger sei es mir auch bei diesem Anlaß gestattet meinen geehrten Mitbürgern für ihr mir durch die jüngste Wahl votirtes, mich weit über Verdienst auszeichnendes Vertrauen meinen ergebenen tief gefühlten Dank auszusprechen. Wie immer auch die geehrte Wahlerschaft demnächst über das Abgeordnetenmandat zu verfügen für gut befindet, allezeit wird es meine schönste Erinnerung bleiben, den Wahlbezirk, welchem ich auch angehöre und dessen Interessen auch die meinigen sind, wenn auch nur wenige Monate vertreten zu haben.

G r o ß - L o m n i s , den 10. Juli 1878.

Andor Spóner.

Faint, illegible text in the upper left quadrant of the page.

I

Faint, illegible text in the lower left quadrant of the page.

1887.
Kéirdővárosi helyi kemény.

ÖSZINTE VÁLASZ

a „Székelyföld“ 9-ki számában megjelent nyilttéri nyilatkozatra.

Miután a „Székelyföld“ szerkesztősége ismert igazságszeretetésénél fogva nyílt támadása után sem akar védelmet elfogadni és közreadni: alattírtak kényszerítve lettünk megsértett egyéni becsületünk védelmére ezen az úton nyilatkozni.

Mély megbotránkozással olvastuk a mindenki által ismert szabadelpárti állást szinlelő, de a valóságban a szabadelpárti-pártnak legnagyobb ellenségeiből álló, legfennebb 10—12 egyént számláló klikk egyik tagjának többek nevében tett nyilatkozatát.

Csakugyan egyelőre mintha visszadöbbenne az ember azon vakmerőségtől, melylyel ezen urak 3—4-en — de mondjuk, 10-en — az erőszak minden nemével az általános közvéleményt minden áron saját tetszésüktől akarják függővé tenni.

Kik azon „Többen“ urak?

Ohajtanok a neveket hallani, hogy lehetne méltó az ezt követő általános kaczaj az elkövetett szemtelenséghez.

Mi, a kik ezen rágalomra válaszolunk, a midőn eljárásunkat indokoljuk, nem titkoljuk el neveinket.

Saját neveink aláírásával nyilatkoztatjuk ki azt, hogy mi az Eötvös Károly ur bevonulása alkalmával tanusított magatartásunkat illetőleg senki által sem voltunk sem előlegesen, sem utólagosan semmire felkérve, hanem csakis saját szívünk sugallatát követjük akkor, a midőn önkéntelenül összetömörülve, Molnár Józsiást, mint a szabadelpárti-pártnak általunk ismert és így szeretett, nagyrabecsült képviselőjelöltjét éltettük.

Ennél többet mi nem tettünk. Ezen eljárásainknak indokaiból bátrak leszünk ezuttal némely dolgokat felemlíteni s tessék tetszés szerint itélni.

A midőn ezelőtt néhány évvel a kantai városrész felett a Torja vize rendes medrét elhagyva, a kantai lakosokra ömlött s több mint 150—200 lakház kisebb-nagyobb mérvben heteken keresztül vízben uszott: ki jött a kantai népnek segítségére?

Ki tett egyetlenegy komoly lépést is a veszély elháríthatására?

Ki hívta a kantai lakosokat 30—40 számban, hogy költözzenek le huiukból? Ki mondotta, hogy hagyják ott az egészségtelen helyet az alatt, míg a veszély tart? Ki ígérkezett annyi élelemmel, szállással ellátni ingyen, a hányat csak tágas lakása mellett épületei befogadhatnak?

Nem igen tette biz azt senki más, csakis az addig szintén malmánál vízveszélylyel elfoglalt Molnár Józsiás.

A midőn ezelőtt néhány évvel városunk árváinak ügyei tudvalevőleg nagy zavarban voltak: ki volt az a szives, a ki anyagi állása s nagy iparához aránylag számos magán-teendői közepette az árvák ügyeinek rendbehozására felkérés folytán vállalkozott?

Ki hozta rendbe az akkor oly nagy zavarban levő árvatigyekeket?

Ki mentette meg közülünk többeknek ingyen, minden mellékes jutalom nélkül, veszélyben forgó vagyonát?

Senki más, Molnár Józsiás!

A midőn ezelőtt néhány évvel egy helybeli vállalkozó szövetségnek sikerült volt az esetleg több százezer forint értéket képviselő Kecskés-Zsiros havast korlátlan faizási jog mellett 300 s egynehány forintért haszonbérbe venni s a szerződés már azon stadiumban volt, hogy csak a képviselőtestület megerősítésére várt:

ki volt az, a ki ezen szövetséggel szemben első sorban szembe mert szállani és így ezen, városunk roppant kárára már csaknem létrejött egyezséget nyíltan, az igazság fegyverével megdönteni indítványba tette?

Az előharcos újból nem volt más, mint Molnár Józsiás.

Folytassuk-e tovább is indokainkat? mert folytathatnók tovább is és meglehetősen hosszasan.

Hanem azt hisszük, hogy már ennyi is elég arra, hogy mi, mint e városnak jóindulatu polgárai, a méltányosság, az igazság nevében azt, a mit tettünk, t. i., hogy a midőn Eötvös városunk piaczára beérkezett, mi Molnár Józsiást éltettük, minden tisztességes, becsületes ember előtt indokolja.

Szégelynok olyan hálátlan, olyan önző, olyan korlátolt felfogásu embereknek lenni, vagy valaki által olyanoknak tartatni, a kiknek ily csekély elismerés, hála nyilvánítására is rábeszélés vagy más felbujtási mód lenne szükséges.

Épen ezért e mocskos forrásból származott vádat visszautasítjuk oda, a honnan eredett.

Ennyit az igazság érdekében, a midőn egyszersmind kinyilatkoztatjuk, hogy jövőre az ismert klikk megjegyzéseit figyelmen kívül fogjuk hagyni, mivel azokat feleletre érdekesnek nem tartandjuk.

Kezdi-Vásárhely, 1887. június 10.

Bodor György, Megyaszai Pál, Turóczy István, Csiszár Mózes, Hatházi Dénes, Tordai János, Wüncsendorfer Ferdinánd, Tompos István, Rátz András, Binder János, Jancsó Dávid, Szabó Sámuel lakatos, Beke András, Szász Dániel, Kovács Áron szöcs, Bodó Áron, idősb. Baka István, Benkő Dániel, Mágori Lajos szöcs, Csiszár Dániel, Mágori Áron, Bodó Bálint, Molnár Mózes timár, Csiszár András, Jancsó Gábor szöcs, Szöcs Bálint csizmadia, Klünglein József, Kovács János szijgyártó, Mátyus László, Kovács György, Kovács Ferencz, Grájzing Ferdinánd, Szöcs János (Bugja), Fekete Ferencz, Rátz Gergely, id. Rátz Ferencz, id. Mágori József, ifj. Mágori József, Deák Pál, Mágori Ferencz, Rátz Bálint, Nagy József, Turóczy Dániel, Turóczy Áron, Turóczy Dávid timár, Demkó Ferencz, Szász Bálint, Lakatos István, Lakatos Izra, Szöcs Ferencz asztalos, ifj. Megyaszai Sándor, Szöcs Jakab, Tordai Dénes, Megyaszai Sándor, Fazakas Albert, Jancsó Sámuel, Turóczy Mózes, Mágori Ferencz, Jancsó Béla, Nagy Dániel, Benkő Dénes, Szotyori Dávid.

Pár szó

a 62 névaláírással f. év és hó 10-én megjelent és 15-én szétszított „Őszinte válasz“-ra.

Az „Őszinte válasz“ hangja ugyanolyan, mint a válasz aláírói nagyobb részének 1887. június 4-én az Eötvös-párttal szemben tanúsított viselete volt. Igazán el lehet mondani: a madarat tolláról s némely állatot hangjáról lehet felismerni.

Az igazságnak hogy mily loyális bajnokai azok az ordító szerencsétlen lisztes vitézek: szolgáljon bizonyítékul az alábbi

Nyilatkozat.

„Többek által a „Székelyföld“ 9-ki számában megjelent nyilttéri nyilatkozatra „Őszinte válasz“ czim alatt kiadott és nevünk aláírásával ellátott válaszra kinyilvánítjuk, hogy mi azt soha alá nem irtuk és hogy nevünk aláírása hamisított, mit is saját kezünk aláírása által bizonyítunk.

Turóczi István és Megyaszai Pál hordoztak egy ivet és azt adták elő, hogy írjuk alá, mert arról való, hogy a programbeszédet átvettük, de előttünk az „Őszinte válasz“ soha fel nem olvasott és így mi azt sem magunkévá nem tesszük. sem azt alá nem irtuk.

Fekete Ferencz s. k. Mágori József s. k. Turóczi Áron s. k. Kovács János szijgyártó s. k. Rácz Gergely s. k. Jancsó Béla s. k. (Nem is láttam ököket.) Hatházi Dénes s. k. Turóczi Daniel s. k. Turóczi János pr. Jancsó István s. k. Turóczi Mózes s. k. Tompos István s. k. Deák Pál s. k. Megyaszai Sándor pr. Benkő Gábor s. k.“

Kell-e ehhez magyarázat?

Undorral kell elfordulni minden jobb érzésű polgárnak az ily hitvány eljárásokkal szemben. Nem kutatunk tovább, nem keressük az okot; hisz az a dicsőített személyben leli magyarázatát; pedig jól tudjuk, azon 62 aláírásban nincs tiznél több, ki valójában ama piszkos munkához nevét adta volna: ama tizből is a tévutra vezetett bűnösök eltántorodott lelke Bacchus istenség vegyített nedvétől feltüzelve adta nevét az „Őszinte válasz“-hoz. Jól tudjuk azt is, hogy mint jelent meg az „Őszinte válasz“ két kiadásban: egyik a névlajstrommal, a másik a nélkül; hisz az utóbbi csak a hazugság leplezésére kellett szolgáljon.

Bizony, polgártársak, ily munkához öseitek tiszta nevét oda dobni, nem vált polgári becsületek előnyére! . . .

Jó akaratall figyelmeztetünk, hogy visszagondolva dicsőített jelöltötök multjára, egykönnyen ne engedjétek magatokat lépre csalatni, mert a kiábrándulás nagyon fájó leend.

Érdemes jelöltjoknek nagyszerű ténykedéseiből nem ohajtuunk semmit levonni, sőt az igazság érdekében mi is kinyilvánítjuk, hogy önök jelöltjök egy félreismert lángész, hogy oly kiaknázhatlan bánya, a melynek belsejében a különféle drága ercek bő tárháza tanyáz, csak ki kell aknázni. ki kell csiszolni, bátran lehet, uraim, az országházzal szemben levő palotába közbámulatra kiállítani.

Jól tudjuk, uraim, hogy ő az egyetlen férfi, ki 6 hét alatt minden szaktudományból, mi e kerek földön létezik, vizsgázni képes.

Nagy tehetsége mily széles stadiumban mozog, kell-e fényesebb bizonyíték, hogy a könyvvezetést és a lövészetet művészeti magaslatra emelve, bliktri hozzá képest a világ minden művész lövője, ő ott is talál, hova nem célzott, és gyenge lelkiismerete az idő és feledékenység mélyében keres és talál megnyugvást a kérlelhetetlen lélek hánykolódásai ellen. És a földi bíró?

A város árvaügyét hogy mily pontosan és lelkiismeretesen kezelte és tisztázta, megvalljuk ehhez nem tudunk hozzászólni, mert köztudomású tény, hogy az akkori főispán, mivel annyit értett hozzá, mint a hajdu a harangöntéshez, kéz alatt egyszerűen figyelmeztette, hogy állását, melyet nem tud és nem képes betölteni, hagyja el. Az igazság érdekében ki kell nyilatkoztassuk, hogy e felhívásnak eleget is tett, és örömmel kinyilváníthatjuk, hogy örvendetes hasznára az árva-ügynek.

A Kantát az árviztől ki mentette meg?

„Ez nem más, mint Molnár Józsiás“!

Édes Istenem, mit mond ehhez az annyira dicsőített „nagy ember“! Fogadjunk kézsák derekában, hogy fényes parkja terebélyes fáinak lombosára alatt elmélkedve e hálátlan világ méltatlanságairól, megszólalt önérzete indignációval utasítja vissza szerető híveinek ez igazságtalan ráfogását és elpirult arczezal kiált a mindenség Urához: Ments meg, Uram, jó barátaimtól, majd ellenségeimtől megvédem magamat. Ugy-e, édes Józsiás ur?! Ön a város képviselőjének jegyzőkönyvei tanúsítása szerint a vészbizottsági tagságról kétnapi pünkössti királyság után, tekintettel a

malma érdekeire, épen akkor mondott le s futott meg a munka elől, midőn a város minden egyes polgára honfiai kötelességének tartotta a szerencsétlenek segélyére lenni.

Ez a valódi igazság! A város képviselőtestülete jegyzőkönyvéből bárki is meggyőződést szerezhet.

A Kecskés és Zsirosról tudjuk, hogy az ma is a miénk. Kézdi-Vásárhely város sem egy képviselőjének, sem képviselőjének nem volt szüksége arra, hogy ép Molnár Józsiás ur mentse meg; hisz mi mindenütt képviselőinket a becsület oly magas fokán állóknak ismerjük, hogy azok a közügy érdeke megvédésénél dicsőített jelöltjük vezetésére nem szorultak és nem is szorulnak soha s azok véleményén tulrepülni érdemes jelöltjük, ha még úgy akar is, nem tud.

Ennyit egyszer s mindenkorra, tisztelt urak, s ebből meggyőződhetek, hogy nehéz feladat rossz ügy védelmére kelni, mert az magát soha ki nem fizeti, ha mindjárt finom liszttel flaszterozák is a göröngyös utat.

Okulni és megtérni sohasem késő!

Kézdi-Vásárhelytt, 1887. június 18-án.

Többen.

1884.

Nyilt levél a király-helmeczi kerület tisztelt választóihoz.

Mélyen tisztelt választók!

Az országgyűlés berekesztetvén, képviselői megbízatásom időtartama lejárt; ez alkalommal, mélyen tisztelt választóim, első szavam, melegen érzett hálás köszönetem, azon nemes és felemelő bizalomért, melylyel már két választás alkalmával megtisztelni méltóztattak.

Midőn Önök azon kitüntető megbízást ruházták reám, hogy a bodrogközi választókerületet az országgyűlésen képviseljem, tudomással birtak szerény tehetségem és ismereteim hiányosságáról, tehát nem is kötöttek Önök személyemhez egy fényes szereplés reményét, de megválasztottak azon meggyőződéssel, miszerint azon szavazatot, melyet az Önök bizalma kezeimbe letett, minden esetben gondos meg-bíralás után lelkiismeretességgel és minden magánérdektől menten fogom alkalmazni és hogy mint közlegény a közjogi alapon álló ellenzék politikai táborában tehetségeim szerint közreműködjem.

Képviselői működésem értéke az Önök bíralata alá tartozik, de, hogy önzetlen jóakarattal a haza javának előmozdítására volt irányozva minden cselekvésem és minden gondolatom, azt tiszta lélekkel állíthatom; s midőn megszokott nyíltsággal ennek kifejezést adok, hallgatag nem mellőzhetem azt sem, hogy én azon igazságtalan gyanúsításokat, melyekkel ma a politikai pártok küzdelmeiben oly gyakran találkozunk és a melyet a sajtó az elkeseredésig fokoz, határozottan rosszalom s elítélem.

Én a három országos politikai pártot egyaránt hazafiasnak, törekvéseiben igaznak és szándékiban becsületosnak tartom; én elismerem, hogy a kormány összműködése a közjó elérésére van irányozva, hogy a kormányelnök s minisztertársai kifogástalan, jeles férfiak és hogy ők az állam érdekeit belátásuk szerint ernyedetlen munkássággal, szívós kitartással és odaadó jóakarattal igyekeznek előmozdítani. Én nem vonom kétségbe a függetlenségi párt törekvéseinek jogosultságát sem, sőt ha nemzeti önállóságunk és függetlenségünk ezen párt által fentartott követelményeit ez idő szerint megszerezhetőnek remélhetném. bizonyos határig magam is hozzájárulnék; de az én lelkiismeretem nem bírná el azon felelősség súlyát, mely azáltal nehezede reá, hogy az aspiráció elérhetésének minden reménye nélkül az 1867-ik évi XII-ik trvezikkben foglalt kiegyezés által alkotott közjogi alap — mely a magyar állam önállóságát, belkormányzatának függetlenségét és a magyar nemzet egyenjogusítását biztosítja — erőszakosan felforgattassék és az alap elvetése által az ország — bár nem teljesen független, de a nemzeti irányu fejlődés és izmosodás előmozdítására alkalmas — intézményei veszélyeztessenek.

Nem érintve az úgynevezett antisemita pártot, melynek törekvései nem felelnek meg a jogegyenlőség nagy eszméjének s nem illenek felvilágosodott korunkhoz, az országos politikai pártok a közjó megítélésében és annak elérésére vezető eszközök megválasztásában térnek el egymástól. Ily véleményeltérés az, mely a közjogi alapon álló ellenzék a kormánypárttól elválasztja, a mint ez, az ezen párt részéről közzétett s az ország választóihoz intézett felhívásban oly fényesen lett kimutatva s nekem, mint ezen párt szerény tagjának, elég lenne egyszerűen ezen párt-nyilatkozatra hivatkozni, politikai magamtartásának igazolása végett; azonban megszokott őszinteségem arra késztet, hogy röviden elmondjam azon főpontot, mely engem a közjogi alapon álló ellenzék táborába sorozott s öt évi tapasztalatom ezen elhatározásomban még inkább megerősített.

Az 1873-ik évben beállott pénzválság nagyon súlyossá tette az ország pénzügyi és gazdasági helyzetét és ezen helyzet a következő évben még súlyosbba lett. — Ezen súlyos helyzet nyomása alatt lévén az ország, 1875-ik évi február 3-án, azon időben az ellenzék vezérfia Tisza Kálmán, az országgyűlés képviselőházában tartott nagyfontosságú beszédében, a kiegyezési alapot elfogadván, a következő nyilatkozatot tette: »Őszintén megmondom a tisztelt ház tagjainak, mint hazámfiainak általában, hogy azok, a kik az 1867-ik évi XII-ik trvezikket fentartani akarják, gondolják meg, hogy ha az ország pénzügyileg és

gazdaságilag nem rendeztetik, nem fogják megtartani azt az alapot; el fog az alap enyészni, hogy úgy változzék meg, mint egyikünk sem óhajtja; tehát fogjunk kezét, hogy itt egy rendezett pénzügyekkel bíró állam legyen.» Hozzá tette még azt is, hogy ő az egyenes adók emelését ellenzi, mert az az ország baján nem segít és elszegényedésre vezet. — Ezen felhívás alapján kezét fogott, csekély kivétellel, az egész nemzet Tisza Kálmánnal azon célból, hogy az ország pénzügyei az egyenes adók emelése nélkül rendeztessenek és ez alapon keletkezett 1875-ben az úgynevezett szabadelvű párt s a Tisza Kálmán kormánya.

Hogy mikép felelt meg ezen kormány pénzügyi s közgazdasági politikája a hozzá kötött reményeknek, legvilágosabban igazolja a következő összehasonlítás:

Allamdíósságunk kamatai, kezelési és törlesztési költségei 1874-ben 64 millió forintot tettek, ez évben pedig e czímen már 110 millió forintnál többet adunk ki; tehát ma államdíósságainkra 46 millióval többet költünk, mint 1874-ben. — Államdíósságaink tőkéje pedig 1874-ben 1348 millió forint volt s ma megüti a kerek kétezer millió forintot; a Tisza kilencz évi kormánya alatt tehát államdíósságunk 652 millió forinttal emelkedett. Az államháztartásban a bevétel és kiadás közötti különbözet 68 millió forintot tett és daczára annak, hogy azon időtől az állam birtokai nagyrészből eladattak és a befolyó vételár elköl-tetett, hogy az egyenes és közvetett adók folytonos és nagymérvű emelése által az állam adójövedelmei 60—70 millió szaporodást tüntetnek fel, mégis a deficit 1882-ben 63 millió frtra rugott és habár az ország lakói folyton újabb és nagyobb adókkal súlytatnak, állandó deficitünk, nem feledve ki a számításból a kormány által tett hasznos beruházásokat sem, köztudomásu, oly óriási nagy összeg közt ingadozik, melyet szerény nézetem szerint a nemzet elviselni nem bír.

Azon állami feladatok teljesítésére tehát, melyre ezen kormány vállalkozott — képtelennek bizonyult. — De mert az adók folytonos emelése gazdasági kimerülést, válságot és köznyomort szülnek, az örökös adósságsinálásnak pedig más vége nem lehet, mint a pénzügyi bukás, én, a ki hazámat a pénzügyi bukás veszélyétől s nyomorától megóvni óhajtom, a jelenlegi kormányt nem támogattam, de nem támogathattam azért sem, mert azon nagy pénzáldozatokkal szemben, mely az országot elpusztítja, a jelenlegi kormány politikai vívmányt sem mutathat fel, sőt ellenkezőleg Horvátország nyílt lázadásával szemben hátrálni volt kénytelen; a jelenlegi kormány közkormányzatilag szerencsés alkotásokat nem tett, de felidézte a társadalmi osztályok és vallásfelekezetek versengéseit.

Ezen okok vezettek engem, hogy nem pártoltam a kormány politikáját, de híve voltam a közjogi alapon álló ellenzéki pártnak, melynek célja a képviselői rendszeren nyugvó állam háztartásának rendezése, közgazdasági bajaink megszüntetése, a fennálló életképes elemek okszerű kimélésével, korunknak megfelelő szabadelvű újítások fogantatba vétele, a magyar állam alapjának kiépítése és megszilárdítása, szóval, mindazon államfeladatok teljesítése, melynek fogantatba vételére ezen kormány képtelennek bizonyult.

Fővonásokban ezeket óhajtottam Önöknek, mélyen tisztelt választóim, jelenteni ezen alkalomból midőn az országgyűlés berekesztetvén, nagybecsű bizalmuk által reám ruházott és személyemet oly nagyon megtisztelő megbízatásuk lejárt. — Jelentésem ezen alakját azért választottam, hogy mélyen tisztelt választóim annál többen értesüljenek azon meggyőződésemről, mely engemet megbízatásuk tartama alatt vezérelt.

Midőn nagybecsű és személyemet mélyen megtisztelő bizalmukért hálás köszönetemet újabban is kifejezem, hazafiúi tisztelettel vagyok

Budapesten, 1884. május hóban.

Pilisy Ferdinánd.

Magtirtetetu

Keptre Otercra up at hoes wimor

Piss

1881.

A kis-czelli szabadelvű párt folyó hó 4-iki mozgalmáról.

Kis-Czell városa és vidéke e napon ünnepi diszt öltött magára ; már kora reggel mindenféle lázas kíváncsiság volt észrevehető, s mindenki örömmel nézett azon percz elé, melyben a köztisztületben álló képviselőjelöltet : Fackh Károly urat, körében üdvözölheti.

Körülbelül 1200 választó gyülekezett reggeli fél 10 órakor a városháza elé, ahonnan **Marton Pál**, köztisztületben álló pártvezér indítványára Fackh Károly ur küldöttségileg felkérte, hogy választói körében megjelenni sziveskedjék

Erre képviselőjelölt ur, riadó éljenek mellett, választói előtt megjelent, s ez alkalommal Marton Pál ur által bemutatván, egyszerű, fesztelen modorral, szépen csengő hangon a következő programbeszédet tartotta :

Tisztelt Polgártársaim !

A kis-czelli választó-kerület szabadelvű pártjának ápril hó 23-án tartott értekezletéből hozzám érkezett felhívásra a kerület országgyűlési képviselőjének jelöltségét elfogadtam. Hogy eddig késtem tisztelt polgártársaim előtt megjelenni és nézeteimet a törvényhozás legfőbb teendőiről elmondani, annak oka az, hogy míg a kerületnek előbbi képviselője birta mandatumát, nem találtam helyesnek magamat jelöltként bemutatni. (Helyes !)

Ha daczára annak, hogy időm és erőm, mint egy nagyobb vasuti vállalat igazgatójának, majdnem egészen igénybe van véve, még sem vonakodtam e jelöltséget elfogadni, a főök abban rejlik, hogy meggyőződésem szerint a mostani körülmények közt az ország polgárainak csak tökéletes független, az egyik, vagy a másik téren tapasztalt férfiakat szabad a képviselői méltósággal kitüntetni ; (Ugy van !) alkotásra és pozitív működésre van szüksége a nemzetnek, hogy a már eddig is szerencsésen megkezdett, vagy elvileg elhatározott reformok és javítások gyakorlatilag valósulhassanak. (Helyes !)

Rövid programomnak lényegét e szó teszi :

Munka és újra munka ! (Zajos éljenzések.)

Elég volt a hosszú beszédcsatákból államjogi kérdések fölött, — meg kell szünnie annak a szokásnak, mely szerint a legegyszerűbb közgazdasági kérdésekbe az állam- és párt-politikát vegyítik be.

Oly ország, mint a mienk, mely a kereskedelmi, ipari és avval szoros összeköttetésben álló közlekedési téren annyira hátra maradt, — oly ország, melynek vagyonosodása részint e tények, részint elemi csapások következtében nemcsak előre nem haladott, hanem csökkent, politikai helyzeténél fogva pedig nagy kiadásokra van utalva, csak a legnagyobb óvatossággal, a legnagyobb lelkiismerettel vezetendő és kormányozandó.

A mint az inproductiv kiadásokban fősvényeknek kell lennünk, ép oly bőkezűeknek kell lennünk oly kiadásoknál, melyek képesek a nemzet vagyonosodását előmozdítani.

Mindenekelőtt a kereskedelem, az ipar és általában a közgazdaság terén van sok teendőnk. (Ugy van !)

Itt első sorban oly intézkedésekre van szükségünk, melyek a termelőnek lehetségessé teszik, hogy terméseit hamar és olcsón juttathassa a fogyasztó kezébe ; továbbá oly intézkedéseket kell tennünk, oly törvényeket kell hoznunk, melyek által a kereskedelmi életben előforduló számtalan perek igazságos és gyors módon fejeztessenek be ; — mert csak akkor lehet a külföldtől várni, hogy tőkét magyar ipar vállalatokba fektesse, ha honunkban hasonló gyors eljárásra számíthat, mint otthon.

Midőn azonban ezen intézkedések fontosságát hangsúlyozom, nem feledkezem meg azon kérdésekről sem, melyek tisztelt polgártársaim, — mint mezőgazdáknek érdekével a legszorosabb összefüggésben vannak.

Első és legfőbb minden esetre az **adóügy**. — Nagyon jól tudom, hogy az adó a földbirtokot már is nagyon súlyosan nyomja és hogy a mezőgazdák újabb terheket alig viselhetnek el ; azt is tudom, hogy az adókvetés nem mindenben arányos, és hogy az illetékek kiszabásánál és behajtásánál imitt-amott az országban helytelenségek fordultak elő ; de mig egy részről ezen állapotok javítására már a mostani országgyűlés határozott lépést tett oly törvény

által, mely az egész illeték-rendszert egyszerűsíteni fogja: — addig másrésről nyíltan és őszintén ki kell mondanom, hogy véleményem szerint az ország lakossága az adók egyszerű leszállítását semmiféle párttól és kormánytól nem várhatja és pedig azért nem, mert, mint már említettem. Magyarország politikai helyzeténél fogva nagyobb kiadásokra van utalva; mely nagyobb kiadásoknak lényeges része a véderő fenntartására esik. (Ugy van!) — Habár az általános ladmóteleztség következtében háboru esetére nagyszámu hadsereg fölött rendelkezünk. ezen nagy számu hadseregek esetleges felszerelése már béke időben roppant kiadásokat igényel, mely kiadások még az által is szaporodnak, hogy a tudomány ugy a fegyverkezésben, mint a védépitkezésekben és erősítésekben száraz földön ugy, mint tengeren, folyton újabb és újabb találmányokat hoz létre. Ha e találmányokat, a tudománynak e téren való haladását figyelmen kívül hagyóok, oda jutnánk, hogy hadseregünk egy netaláni háboruban, — mitől az Isten menisen meg! (Helyes!) — ellenségeink jobb és czélszerűbb teyverei által legyözetnék, s ez által nemcsak a birodalom nagyhatalmi állása, hanem magyar nemzetiségünk is veszélyeztetve volna. — Már pedig, tisztelt polgártársak, semmi áldozattól sem szabad visszariadnunk, **mikor a nemzeti lét, mindnyájunknak mindene, a haza forog kérdésben.** — Továbbá oly kiadásokat és befektetéseket kell tenni, melyek az adófizető polgár vagyonosodását emelik és képessé teszik, hogy adóját könnyebben fizesse (Riadó éljenzés, nagy tetszés.)

Ha tehát valaki felkelne, ki önöknek, polgártársaim, azt akarná kilátásba helyezni, hogy az adók leszállítása egyáltalában lehetséges: akkor az illető vagy nem ismeri az ország helyzetét, igényeit és szükségleteit, vagy ha ismeri és mégis ilyenemű könnyítéssel kecsegteti a választókat, eljárása nagyon hasonlítana az **amításhoz.** (Ugy van!)

Egyik főteendője legyen a jövő országgyűlésnek a **közut és vasuthálózatnak** kiegészítése. (Helyes!) — Midőn hazánk 1867-ben visszanyerte alkotmányos szabadságát, az ország oly sürgetve követelte a vasutak építését az akkori kormánytól, hogy ez a közvélemény nyomása alatt néhány oly vonalat is engedélyezett, melyek, ha hasznosak és üdvösek is az általuk keresztülmetszett vidékekre nézve. — egy egészséges, az ország szükségleteinek megfelelő taritpolitikának alig voltak képesek szolgálni. — E helyzet javítására az utolsó években komoly lépések és pedig szép eredménnyel tettek. — Az állam a legfontosabb vonalakat részint maga építette ki, részint megvette és így azon vasutakkal együtt, melyek a biztosítási viszonyok következtében ugy szólván az államtól függnék, egy versenyképes magyar vasut hálózatot teremtett. — Ha én tehát vasuthálózatunk kiegészítését említem, nem csak a kezdett vasutpolitika erélyes tolytatása mellett akarok szót emelni, hanem a kisebb pályáknak, az ugynevezett vicinális vasutak létrehozásának szükségét akarom hangsúlyozni. (Helyes!) — E vicinális vasutaknak építését nem lehet az államtól követelni: itt a főfeladat a tervezett vonal mellett lakó érdekeltekre esik; ami azonban ki nem zárja azt, hogy az állam eféle pályáknak egy vagy más módon segédkezet ne nyújtson. — Ilyféle kis vasutaknak fontosságát, melyek hivatva vannak a nagyobb vonalaktól távolabb eső vidékeket a nagy vasuthálózattal összeköttetésbe hozni, nem lehet eléggé hangsúlyoznom és kötelességemnek fogom tartani, ebbeli tapasztalataimat és netaláni befolyásomat, ha a körülmények kívánják és megengedik, e szép vidék és tisztelt polgártársaim érdekében érvényesíteni. (Éljen!)

Másik fontos teendője lesz azon vidékeket, melyek majd minden esztendőben **borzasztó vizáradásnak** vannak kitéve, okszerű építkezések által az elemek ellen megvédeni, és azon vizeket, melyek rendes időbben nagyobb tért foglalnak el mint szükséges, gondos szabályozás által medrükbe visszaszorítani, de csak ott, a hol a nyerendő haszon kétségtelenül túlhaladja a reá fordítandó szabályozási költségeket. (Helyes!)

Ezen munkák nemcsak ezer és ezer hold eddig terméketlen földet tesznek művelhetővé és termékenynyé, hanem a közegészségi viszonyokra is a legkedvezőbb befolyással vannak. (Ugy van!)

Elkerülhetlen, de jól gyümölcsöző kiadásokat követel a **közoktatásügy** is, melyektől tehát nem szabad visszajednünk. Mi oly korszakban élünk, melyben képzettség és tudomány nélkül semmire sem lehet mennünk; a mint az aratás nem képzelhető a nélkül, hogy magot ne vessünk a földbe, a mint a vadrózsa csak akkor válik nemessé, ha kellő időben és módon beoltatott: ép ugy honfiaink nagy száma a különféle életpályán csak akkor fog sikert, elismerést és anyagi jutalmazást találni, ha fiatalságunk ugy az elemi, mint a felsőbb iskolákban oly tanítókat, oly taniszereket talál, melyek által a tanítás sikere biztosítva van. Ezt pedig áldozat nélkül nem lehet elérni! Ha jó tanítókat kívánunk és a mostani jó erőket biztoítani akarjuk, oly állást kell nekik adni, hogy anyagi gondtól menten tövises és fáradságos pályájukon egész odaadással működhessenek. (Éljen!)

A kormány feladata lesz az alkotmányos uton hozott törvényeket szabadelvű módon, de szigoruan keresztül vinni; a népben a kötelességérzetet erősíteni; a közerkölcsiséget és igaz vallásosságot bármely hitfelekezetnél ápolni és támogatni a nélkül, hogy a felekezetek közti **egyvetértés** legkevesbé is csökkenjen; sőt inkább minden módon odahatni; hogy ezen egyetértés, mely Magyarország népeinek büszkesége, szigoruan fentartassék. (Éljen, zajos helyeslés.)

Tisztelt polgártársaim! mind e felsoroltak és sok más, itt nem említett tenni való szerencsés kivételére egy erős, az országgyűlés nagy többsége által támogatott kormány szükséges. (Ugy van!)

Miután pedig meggyőződésem, hogy azon párt soraiban, mely a mult országgyűlésen többségben volt, oly hasznos erők, oly tehetséges férfiak vannak, kiknek újra megválasztását bizton lehet várni és mely erők a most választandó tapasztalt egyéniségekkel együtt a kormányt mind azon feladatok kivételében, melyeket említettem, támogatni fogják, én is legüdvösebbnek találom, ha megválasztásom esetében a **szabadelvű párthoz csatlakozom.** (Éljen!) A kormányt pedig, mely e pártból származik, minden nemes törekvéseiben, melyek benső meggyőződésem szerint az ország javára céloznak, támogatni igyekszem.

Én tisztelek minden meggyőződést, s egy pillanatig sem kétlem, hogy azon párt és annak tisztelt jelöltje, mely ellen a mostani választásnál küzdünk, ugyan e célra, tudniillik: drága hazánk jóllétének elérésére és előmozdítására törekszik, de praktikus szempontból indulván ki, azon párthoz kell csatlakoznom és azt a kormányt kell támogatnom, mely fenállása óta bebizonyította, hogy az országnak ugy szellemi, mint anyagi fejlődését szívében hordja. — Azon hat év alatt, mióta a szabadelvű párt és a belőle alakult kormány intézi ügyeinket, több mint 200 törvény alkottatott, közöttük olyanok is, melyeket a külföld is legnagyobb mértékben méltányol; továbbá olyanok is, melyek bizonyosságot tesznek finanziaális helyzetünk javulásáról és azon bizalomról, melylyel egész Europa Magyarország hitelének megszilárdulása iránt viseltetik. Még egyet, tisztelt polgártársaim, legyen szabad említenem: én, az önök jelöltje, az üzleti, valamint társadalmi életben oly helyen állok, mely vágyaimat tökéletesen kielégíti, ki függetlenségemnél fogva egy országgyűlési képviselői állást nem azon okból vagyok kész elfogadni, hogy ez által személyes célokat érhessek el; (Nagy tetszés.) — én, tisztelt polgártársaim, egész örömmel, egész odaadással fogok törekedni bennem helyezett bizalmukat igazolni és Isten segítségével az alkotmányos intézmények kiegészítésében és fejlesztésében szeretett hazánk és polgártársaim javára részt venni és közreműködni. (Helyes!)

Előre is ki kell mondanom, hogy e munkásság nem sok és nagy beszédekben fog nyilvánulni, melyek lehetnek kápráztatok, de ritkán gyümölcsözők, — hanem igenis nyilvánulni fog azon a helyen, mely tulajdonképen a törvényhozás műhelye: a **szakbizottságban.** (Ugy van!) Ha a tisztelt polgártársak méltányolni fogják e zajtalan munkásságot és midőn bizalmukkal engem akarnak e nagy teletelőséggel járó méltóságra emelni, bebizonyítják, hogy a munkának érdemét ismerik és becsülik. (Ugy van!)

Magamat szíves jóakaratokba ajánlva, rövid programbeszédemet e szavakkal végzem:

Isten éltesse drága hazánkat!

Isten éltesse alkotmányos királyunkat! (Zajos és szünni sem akaró éljenzés.)

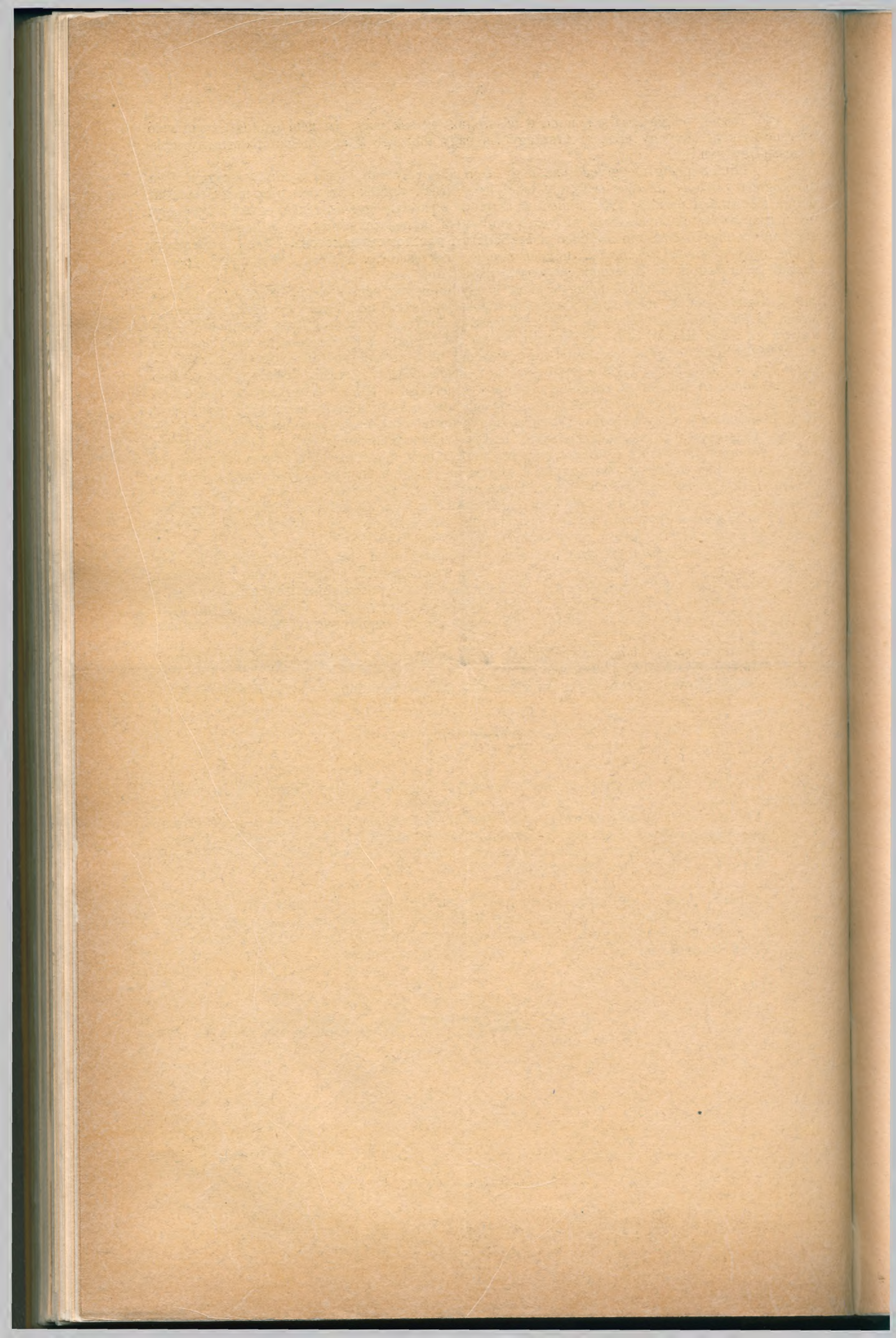
E beszéd soha sem muló gyökeres emlékeket hagyott a jelenvoltagek, és leirhatlan lelkesedést keltett.

Ezekután Marton Pál ur rövid, tartalomdus szavakban megköszönte a nagy számú választó-közönségnek szíves türelmét, kifejtve a szabadevűség honboldogító eszméit, felkérte őket, hogy azt kiki saját körében minél inkább terjessze, hogy a pártot a biztos siker koronázza.

Ezekután a jelenvoltagek széteszlottak.

A midőn mindezeket leirtam, nem hagyhattam figyelmen kívül azon körülményt, hogy a függetlenségi párt néhány embere egyes vallásfelekezetek lealakonyítását használja fel kortescélokra. Valóban sajnós, hogy a felvilágosultság korszakában ily fegyverekhez nyulnak. — Adjuk meg az Istennek, mi az Istené, és az embernek, mi az emberé.

Egy jelenvoltage.

1875.

Kisvárdai beszéd.

Tisztelt polgártárs!

„Hazánk veszélyben van!!“

E gyászhang nyilallik át az ország házából a megrendült haza határáig.

Hazánk veszélyben forog főképp pénzügyileg; mert ha idejekorán segély nem érkezik, az örvény, melynek szélére jutott, eltemeti állami függetlenségével együtt örökre.

A forrás, honnan bajaink származnak, bár ismeretes, de mégis elmondom röviden: Egyik kormány úgy, mint a másik, nem arányosította kiadásait a jövedelemhez.

Az országgyűlési többség — a jobboldal — nyakra-főre megszavazta a kormány által beterjesztett kölcsönjavaslatokat.

Közbejött még a keleti vasut, s ehez hasonló sok milliót tevő ismert különféle kiadások szomorú egymásutánja.

Honnan kell kiindulni a baj orvoslátának?

Az ország házából!

De véleményem szerint az ország házában jelenleg uralkodó többség a vészt el nem háríthatja. Nem, pedig azért, mert folyvást félénk politikát űz, s a gyökeres reformokhoz nyulni vagy nem akar, vagy bátorsága nincs. Megelégszik, ha a hiányt deficittel, új adóval vagy új kölcsönrel fedezve, tengetheti haldokló pénzügyünk életét, pedig háromszázötven millió megdöbbsentő kölcsön elég lehetne már arra, ha helyzetünk nem javul, hogy megsemmisítse anyagilag és szellemileg nemcsak adósságát, de roppant adóját fizetni nem bíró nemzetünket, mit igazol az adónak országszerte végrehajtók által történhető beerőszakolása.

Ily körülmények között minden, hazáját lelke mélyéből szerető polgárnak oda kell törekedni, hogy a legközelebbi országgyűlésre oly képviselő jelöltessék ki, kinek multját, szívét, lelkét, amennyiben embert ismerni lehet, ismeri, kiből megbizhatik, hogy az lelkét az önzés homálya által beárnyaltatni nem engedi; mert a képviselő készíti elő hazánk jövőjét, s határoz vérünk és vagyonunk felett.

Felhivom tehát kerületünk választó polgárait, miként folyó évi március havának 30-ik napján, mint képviselőjelölésre kitűzött napon Kis-Várdán, a nagyvendéglőben délelőtt 11 órakor tartandó értekezletre megjelenni sziveskedjenek, hogy így a politikai pártok jelen ziláltságában alkalom nyíljon sok szomorú csalódás után politikai meggyőződésökben megrendített hazafiaknak elvét eszmecsere útján kiismerni, és ha elvünkkel politikai hitvallások (elvök) azonos, testvéri kezet nyujtva, közös erő- s egyetértéssel tanakodni megrendített hazánk jobb jövője felől, hazánk boldogsága lévén örökre legszentebb törvényünk.

Kelt *Petriben*, 1875. február 18-án.

Hazafias tisztelettel

Lövey Antal.

1911

Magyarország története

DE BALLACI GEZA

1911

Választó polgárok!

Szabolcsvármegye függetlenségi és 48-as pártja végrehajtó bizottsága által hozott alábbi határozatot figyelmetekbe ajánljuk:

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Nyiregyházán 1896 évi október hó 22-ik napján, a Szabolcsvármegyei »48. és függetlenségi párt« végrehajtó bizottságának ülésében.

Határozat

Tekintve azt, hogy Vidovich László ur, a tiszai járás főszolgabírája, mándoki lakos, a kisvárdai választó kerület 48. és függetlenségi pártjának f. hó 15-én megtartott közgyűlését megelőzőleg is a legnagyobb nyilvánossággal és töle kitelhetőleg minden lehető uton módon arra törekedett, hogy Dr. Farkas Balázs ur pártunk egyik legtisztelre méltóbb tagja és a kisvárdai választókerületnek ideáig is már 16 éven át országos képviselője a f. hó 28-án megtartandó országos képviselőválasztásra jelölt gyanánt felleptetve ne legyen, és ezen irányu törekvéseit a f. hó 15-én Kis-Várdán nagyszámu választókerületi párttagok részvétele mellett megtartott közgyűlésnek Dr. Farkas Balázs ur jelöltségében történt egyhangu megállapodásával szemben is tovább folytatta, sőt később magát az Ugron Gábor ur vezetése alatt működő politikai párt tagjának jelentve ki, a f. hó 28-án megejtendő választás alkalmára a képviselő jelöltséget el is fogadta oly választó kerületbeli polgárok felkérése alapján, s támogatására bizakodva, kik pártunk tagjai soha nem voltak, s ma sem azok és a kik igazi pártunkbeli jelöltnak országos képviselővé leendő megválasztását őszintén elő sem mozdíthatják, — figyelembe véve azt is, hogy ugy Vidovich László ur, valamint párthiveinek eddig pártunkhoz tartozott töredéke a f. hó 15-ikén Kisvárdában főleg a képviselő jelölt személyében történt megállapodás céljából megtartott közgyűlésre meghíva lettek, s azon megjelenni és álláspontjuknak ott kifejezést adni módjukban állott, s mégis ettől elzárkózva, ezen egyedül megengedhető nyílt, őszinte fellépést mellőzve e közgyűlést kikerülték, s a választókerületi párt — jelölésre egyedül jogosult — közgyűlésének kikerülésével tervszerűleg a Dr. Farkas Balázs ur megválasztása ellen lépven sorompóba, ez által a párt bomlasztására törekedtek, s végül tekintve azt is, hogy Vidovich László ur az ily uton megszerzett jelöltséget ma is fenntartja annak daczára is, hogy a »Szabolcsvármegyei 48. és függetlenségi párt« közgyűlése f. hó 12-én épen az ő jelenlétében hozott határozatával kimondotta, miszerint a f. hó 28-iki képviselő választás alkalmára választó kerületenkint pártunknak csakis egyetlen tagja lehet jelölt, és megválasztása érdekében a legtöbb tevékenységet épen azoktól fogadja el, akik köztudomás szerint nemzetipárti és néppárti választó polgárok gyanánt ösmeretesek; a »Szabolcsvármegyei 48. és függetlenségi párt végrehajtóbizottsága kijelenti, hogy többször említett Vidovich László urat e párt jelöltjének nem tekinti, és a kisvárdai választó kerületnek igazi 48. és függetlenségi párti tagjaitól elvárja azt, hogy Vidovich László urnak nem tole nem közgyűlésebol eredett képviselőjelölti minőségét, e minőségben való szereplését, és törekvéseit tudomásul sem veszi, hanem a f. hó 28-án megejtendő képviselő választásnál minden erejükkel Dr. Farkas Balázs ur megválasztását fogják előmozdítani

K. m. f.

B o r y B é l a

„Szabolcsvármegyei 48. és függetlenségi párt és ezen párt végrehajtóbizottságának elnöke.

Szesztay Károly.

Batta Ignác,

„Szabolcsvármegyei 48. és függetlenségi párt és ezen párt végrehajtó bizottságának tagjai.

Menyhért János,

Mezőssy Béla

1877
The [illegible] of [illegible]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

[Illegible text]

1881.

NYILTLÉVEL

Komárom sz. k. város ellenzéki választóihoz.

Melyen tisztelt polgártársaim!

Nylváuos életpályámon törekvésem egyik fő czélja volt, hogy polgártársaim szives bizalmát kiérdemeljem: hazug volnék tehát, ha azt mondanám, hogy nem okozott nekem örömet, ha az ohajtott bizalomnak csak legkisebb mértékét is tapasztalám.

Meg kell azonban vallanom, hogy öröömöm szabad folyását mindig korlátok közé szoritá azon öntudat, hogy én a tanusított bizalomra érdemes még nem vagyok. Ezen kínos öntudattal lépek Önök elé most is, midőn ígéretemhez képest — más alkalom a kitűzött határidőre nem nyilván — jelen szerény soraimban kijelentem, miszerint az Önök magasztos bizalmára, t. i. az ajánlott képviselőjelöltségre magamat érdemesnek nem érzem: de sőt tudom azt, hogy a nem keresett megtiszteltetés nem az én csekély egyéniségemet, de azon hazafiai politikai hiteltvet illeti, melyet bennem mindig sajátjukként vélték felismerhetni.

Es ebben nem tévedtek uraim: én önöknek testvére vagyok, én Önökkel egyenlően a szeretett magyar haza édes emlőjén tanultam imádni kedves hazánkat! Magyar vagyok: s ha tudnám, hogy szívem gyökerében csak egy szál is volna, mely nem magyar vért lövel ereimbe, — öukezemmel tépném ki azt keblemből!

Magyar vagyok, gyermeke e szegény, árva, elátkozott nemzetnek, melynek saját vezérei tagadják meg életjogát, életképességét!

Magyar vagyok, Önök véreből való vér, s így azon sebek sajjását érzem, melyek az Önök szívén is vérzenek, s melyeknek orvoslásáért utolsó lehettemig küzdeni hazafiai kötelességemnek ismerem.

Kérem azonban Önöket, ne rójjanak reám oly terheket, melyeknek súlya alatt összeroskadni lennék kénytelen. — Az ellenzékhez tartozom, azt vallom, a mit Önök hisznek és tartanak jónak! — Nem tartom azonban még se jónak azt, hogy reám, legérdemtelenebb, leggyengébb barátjukra akarnak bízni oly küldetést, melyhez nem elég a becsület, erős akarat, bátorság, tántoríthatatlan elhűség — mit talán bennem fellelni hisznek; — hanem kell fényes tehetség s a hatalomnak egy bizonyos eszköze, melyekkel én, fájdalom! nem rendelkezem.

Önök nekem a polgári erények érdemkoszoruját érdemtelenül kinálták: köszönöm, százszor köszönöm; — de szerénységem tiltja azt elfogadni!

Ha becsülnek, engedjék meg nekem, hogy én Önöket ide-haza szeretthessem, s hogy a magyar nemzet nagysága alapjához — karöltve Önökkel — mint szegény napszámos: békében és szeretettel hordhassam a köveket!

Fogadják megtisztelő szives jóakaró bizalmukért hazafias kebelből eredő hálás köszönetemet! —

Tartsanak meg továbbra is szives szeretetükbe.

Komáromban, 1881. évi június hó 15-én.

SÁNDOR MIKLÓS.

1911.11.11

Dr. BALLAGI GÉZA

SÁNDOR MÁTYÁS

1875-iki választás.

D^o BALLAGI GEZA.

A körmendi kerület választó közönségéhez.

Tisztelt választó polgártársak!

A vízbe esett ember a habhoz is kapkod. Ez a közmondás ugyan csak beteljesült az Udvary-párt, vagyis igazabban a vas-zalai népbanknál elődök és lógók 30-as bizottságán, midőn ez önöket, tisztelt választó polgártársaink, legközelebb oly nyomtatványokkal árasztott el, melyek a szent ügy nagy horderejéhez és méltóságához illő tiszta program helyett a szabadelvű pártgyűlés által képviselőjelöltül egyhangulag kikiáltott Sibrik Kálmán szándékos kisebbitését és a kezdetben titkolódzás köpenye alatt, most pedig már nyíltan is képviselői állásra aspiráló Udvary Ferencz égigmagasztalását tartalmazza.

Mi a bankigazgató uszályhordozóiból alakult 30-as bizottság nemtelen fegyvert használó végvergődését csak mosolyogva nézzük; de mégis — nehogy a kisebbitő állítások hívókra találjanak — választó polgártársaink és képviselőjelöltünk iránti tisztelet és kötelességérzetből szükségesnek látjuk, az alaptalanul emelt vádak és törpítési célok ellenében öntudatos és higgadt cáfolattal élni.

Mindenek előtt azt állítja ama 30 tagu bizottság, hogy a szabadelvű párt elnöke, Sibrik Kálmán a képviselőt jelölő pártgyűlés határidejét a választmányt mellőzve tüzte ki, hogy ezen önkényű eljárás volt oka, miszerint több község lakossága kellő tájékozást nem szerezhetvén, a gyűlésben részt nem vett, és hogy csakis ily mesterkéltnon sikerült bizonyos sugallatnak Sibrik urat képviselő jelöltül a körmendi kerületben felléptetni.

Hogy a szabadelvű párt elnöke a képviselőt jelölő közgyűlést a választmány meghallgatása nélkül tüzte ki, azt az eddigi gyakorlatból meritett jogánál fogva eslekedte. Azok, kik a pártok egyesülése előtt a baloldali ellenzékhez tartoztak, tudhatják, miszerint az ellenzéki pártgyűlések határidejét mindenkor az elnök állapította meg, s az ily megállapítás ellen soha legkisebb kifogás sem tétetett; tehát a pártgyűlés előtt elvet soha nem valló egyénekből alakult 30 tagu bizottság óriási megbotráncozása csakis kákán esomót keresésnek tekinthető. A mi pedig az önkényű kitűzéssel kapcsolatos másik két vádpontot illeti, arra nézve elég megemlitenünk, hogy a képviselőt jelölő közgyűlés határideje a megyei lapokban kellő időben közhírré tétetett; ha az Udvary-féle párttöredék nem akart róla tudomást szerezni, annak sem a szabadelvű párt elnöke, sem más okozója nem lehet.

De ezek még elnézhetők volnának, ha a 30 tagu bizottság sületlen kiadványában a személyeskedés terére nem lép. Ugyanis kiadványában Sibrik Kálmán képviselőjelölt előéletét bonczolgatva, azt meri állítani, hogy benne „a jövő országgyűlésen megoldandó kérdések által megkivánt szakértelem és munkakedv fel nem lelheto.”

No lám, a 30 tagu bizottság — élén egy főszályhordozóval — azt akarja elhitetni t. választó polgártársainkkal, hogy az ő jelöltjükön kívül más egyénben kellő szakértelem és munkakedv nem is lehet; teszi pedig ezt azért, hogy a választó közönséget — ha lehet — tévutra vezesse.

Mi midőn tagadjuk a 30 tagu bizottság képviselőjelöltjének az országgyűlési képviselői állásra való szakértelmét, mely tagadásunk indokolásával nem fogunk adósok maradni — egyuttal, hogy párhuzamot vonhassunk a két képviselőjelölt között, kiderítjük, minő tulajdonok azok, melyek Sibrik Kálmánt a választó közönség legalább is othatodának bizalmára érdemessé tették, és kinek védelmében fog eltörpülni az oly nagy hűhóval fellépett 30 tagu bizottság.

Először bizonyos az, hogy Sibrik Kálmán jelöltünkben a menekülő Rákóczy Ferenczet Rodostóba is követő ősenek lelkesítő vére buzog, mit igazol azon tény, hogy őséhez méltóan a valódi szabadelvűségnek mindig híve és annak a legváltóságosabb körülmények között kitartó támogatója volt; politikai hitvallását pedig mindenkor nyíltan megmerte mondani, azaz nem rejtette magába mint azok, kik most a valódi szabadelvűség álcájára alatt akarják a fusio előtt pár nappal még politikai elvnelküli

jelöltjüket a képviselői állás magaslatára emelni. Továbbá képviselőjelöltünk iskoláit végezve, megszerezte mindazon alaptudományokat, melyek nélkül élelmes ember lehet ugyan bárki, de politikai szakértelmű soha! — és megszerzett alaptudományaival a politikai szereplés terére lépve, ott mindenkor oly magas álláspontot foglalt el, hova sem a 30 tagu bizottságnak, sem jelöltjének felkapaszkodni minden erőlködés dacára sem sikerült. És végre sokkal képzetebb, hogysen mások által innét onnét összeböngészett program elfogadására szorulna, mit igazolnak Őrségben tett körutja alkalmával saját gondolatfolyamából elmondott és általános dicséretet nyert programbeszédei. Egyébiránt akik őt közelebbről ismerik, azok csak kacagnak a 30 tagu bizottság kisebbitő erőlködése felett.

Ez a mi képviselőjelöltünk; hát az a másik ugyan minő egyéniség lehet, kiről a 30 tagu bizottság nem resteli a nyilvánosság előtt elmondani, hogy: „ki zsenge gyermekségétől megszokta az életet súlyos viszonyok közt örökös munkával átküzdeni, ki nek művei a kerületben „a l a k o s s á g” — legyen ez egyben igaza — jótétemnyeiként tündökölnék stb. stb.“

A 30 tagu bizottságnak nagyon furesa fogalmai lehetnek a képviselői állás hivatottságára nézve, ha ezzel kapcsolatban az élet súlyos viszonyai közti küzdelmet valami különös érdemnek tekintik. Ha az ily körülmények elégségesek lennének a képviselői állás hivatottságához, ugy a szegény sorsból fölfelé törekvők mindannyia országgyűlési képviselőségre hivatott lenne. Az ily hivatottságot azonban mi el nem ismerhetjük, s ennél fogva a felhozottakat csakis erőltetett üres frázisoknak tekintjük.

A kiadványban még tovább folytatott hízélgést és égigmagasztalást figyelmünkön kívül hagyva, miután képviselőjelöltünk előéletére és képzettségére a 30 tagu bizottság kiesínlő világot vetett. — mi is megkísértjük Udvary Ferencz képviselőjelölt előéletére világot vetni, csupán azért, hadd lássák t. választópolgártársaink a két képviselő közti azon különbséget, mely valóban létezik.

Udvary Ferencz ur a gymnasialis és felsőbb iskolákat bár csak kívülről látta, de azért a könyvtáblára nyomott kétszerkettőt ugyannyira megtanulta, hogy jegyzősegédi foglalkozásának abbahagyása után az ügyesbajos emberek véres veritékéből (okiratok készítéséért fizettetett díjakból) szép vagyont szerzett. Jelenleg a vas-zalai népbank vezérigazgatója, s a 30 tagu bizottság híte szerint, midőn a megszorult embertársaknak könyörületos 10, 11 stb. % fizetési kötelezettséggel kölcsönt szavaz, minden igyekezetével a nép javára törekszik; és mi több, nyomorult 5—6000 frt. évi jövedelem mellett kénytelen az élet súlyos viszonyai ellen küzdeni! A bank fizetett emberei őt második Linkoltnak tartják, mert hát nincs tudomásuk arról, hogy az iparosból köztársasági elnök lett Linkoln időközben vasszorgalommal szerezte meg azon alaptudományokat, melyeket ifjúkorában meg nem szerezhett, s minőket Udvary urban bizony-bizony hiában keresünk. A 30 tagu bizottság továbbá erősen kérkedik vele, hogy jelöltjük, Udvary ur szabadelvű volt születésétől fogva. Mi ezt, a tapasztaltak után tagadjuk. Egyébiránt ha a bankigazgató hívei a folytonos kertülést, a se ide- se oda nem hajlást szabadelvűségnek tartják, ez esetben meggyőződésüknek kellő alapja van. Az oly nagy hűhóval hangoztatott magas finansziális tudományát is kétségbe kell vonnunk, és pedig a következő indokolással:

Midőn Körmendre nézve azen kérdés merült fel: rendes tanácsu város- vagy csak nagyközség legyen-e? — Udvary ur a rendes tanácsu város mellett küzdött, állítván, hogy 10% pótlékkal a kiadásokat fedezni csak gyermekjáték lesz; és midőn ő maga lett a nagyközség bírása, a pótlékot 23%-re esigázta fel. Ez aztán szép finansziális tudomány!

Arra nézve pedig, a mi önzetlenségét és a polgártársi érdekeket illető törekedéseit illeti, csak annyit jegyzünk meg, hogy Udvary ur volt az, ki jegyzői minőségében az irtás váltságból befolyó összeg kezelését a várostól el — magához vonta, mert 1% kezelési költséggel szaporithatta saját jövedelmét; és ő volt az, ki a körmendi közbirtokosságnak az erdőfelosztásra vonatkozó határozatát, uszályhordozója közbenjárásával megsemmisította, minek következtében a közbirtokosság azon 2000 frtját elveszté, melyet a felosztási munkálatokba fektetett.

Az egész Udvary-pártot képező 30 tagu bizottság kihívására mindkét képviselőjelöltet bennitván, egyuttal kiderítettük, hogy Sibrik Kálmán nemesak szakértelmes, tevékeny és szabadelvű férfi, hanem az elő- és jelen életére vetett tekintet alapján a képviselői állásra nagyon is illetékes; azért tisztelt választó polgártársak ne hallgassanak az Udvary-párt 30 tagu bizottsága kisebbitéseire, jelöltjükre kényszerített és innét-onnét összetakolt inézesmadzagszerű programjukra s Őrséget szolgálirósággal kecségtető ígéretekre, mert ez mind kortesfogás akar lenni; hanem maradjanak meg megyeszerzte híres rendíthetlen szabadelvűségük terén, és példás összetartásukkal mutassák meg a világnak, hogy kerületükben a „se ide- se oda nem tartozás” politikát űzők hízélgő szavai siket fülekre találnak s ott csakis a mindig nyílt és szabadelvű politikai hitvallásu jelölt juthat diadalra.

Jelöltünk szüntelen nyílt és szabadelvű politikai hitvallást követett; azért egy szívvvel, lélekkel kiáltunk:

Éljen SIBRIK KÁLMÁN nyílt és szabadelvű jelöltünk!

Éljen az összetartás, mely jelöltünket a körmendi képviselői állás elfoglalására érdemesíteni fogja!

Több szabadelvű s választóképes honpolgár.

Korteszalok.

Haragszik az udvari párt,
Hogy megkapta a mit nem várt;
Hajnalban, hajnalelőtt
„Ellenőr“ nyomdásza nagy bakot lött.

Hazafi kell most a gátra,
Börziáner vonulj hátra!
Hajnalban, hajnalelőtt
Jelszavunk: „a haza minden előtt!“

Előttünk nem igaz ember,
Kinek szíve csak pénzért ver;
Percentért — Rebachért,
Kiván a polgártól vagyont és vért.

Sibrik Kálmán lesz követünk,
Ki hazafi tartson velünk;
Hazáért — királyért
Áldoz ő, hogy ha kell: vagyont és vért.

Jutalmazuk életében,
Ki hű maradt a veszélyben:
Viharban — békében,
Honáért vert a szív kebelében!

SIBRIK KÁLMÁN lesz követünk,
Őt kívánja kerületünk!
Nincs ő ellene kifogás
Nem is kell nekünk senki más!

Éljen tehát Sibrik Kálmán!
Ez hangozzék Körmend táján.
Még érdemli, hogy éltsük,
És nevét szívünkbe véssük! . . .

Mert ő hazánk igaz híve,
Erte dobog s hevül szíve!
Jólétünket munkálja ő —
Áldja meg őt a teremő! . . .

Van ő benne szív, lélek s ész —
Senki ő rajta túl nem tesz.
Éljen hát a mi jelöltünk —
Sibrik Kálmán lesz követünk!

Szentmiklósy Károly.

Ad notam: „Erre arra a Balaton szélén.“

Sibrik Kálmán lesz a mi követünk,
Ki a hazát szereti, tartson az most velünk, —
Éljen hát, éljen hát, ki szereti a magyar hazát!

Észszel szívvvel segethetünk talán
Még a haza sok baján, éljen Sibrik Kálmán!
Éljen hát, éljen hát, ki szereti a magyar hazát!

Sibrik Kálmán jó hazafi léssen,
Esze, szíve helyén van, pénze is csak léssen.
Éljen hát, éljen hát, ki szereti a magyar hazát!

Horváth János.

Először a Vas megyei lapokban

Törvény

A helyzet felől való tájékozás mellett program gyanánt szolgálólag.

1887.
Kovács.

Sólym, Lajos
v. f. pap.

Igen tisztelt választó polgártársak!

Mindenekelőtt fogadják legbensőbb köszönetemet a készséges szivességért, melylyel igen rövid programbeszédem meghallgatására egybeseregleni nem sajnálották. A szabad polgártársak szeretete és ragaszkodása mindenkinek önértékét kedvesen érinti. Az önök szives barátsága az én becsérzetemet nemcsak kellemesen csiklándozza, sőt igen magasra emeli az által, mert azt semmi egyébbel nem érdemeltem ki, mint hogy részint közvetve, részint közvetlenül fölismerték bennem azt a rokonérzelmekkel telt keblet, mely örömeiben, bánatában a székely testvérekkel együtt örvend, együtt sir. Fokozza értékét az önök nemes barátságának az, hogy olyan nehéz körülmények között nyilvánítják becses ragaszkodásukat irányomban, a midőn méltán ajakaimra vehetem a régi példaszót: „jó barátainkat nyomoruságunk közepette ismerjük meg.“

Nem hogy az alkotmányos követválasztások alkalmával szokásos valami anyagi előnyöket várhatnának tőlem, sőt még közös bajaink enyhületét is csak azon csekély mértékig remélhetik, a meddig a legőszintébb jóakarattal párosult szerény tehetségeim terjednek és önök bátor szívvvel, segítségre készen mégis körülöttem csoportosultak egy olyan pillanatban, midőn édes megváltónk lelkét is megszállotta volt a csüggedés és így kiáltott föl: „Atyám! Atyám! miért hagyta el te engemet?!“

Életemnek ezen legválságosabb pillanatában így el vagyok hagyatva én is, mert midőn ezen igen tisztelt választókerület polgárai közül többen még márczius hó folyamán olyan módon sziveskedtek nekem felajánlani a képviselő-jelöltséget, hogy még politikai pártállásuk követeléseit is föláldoznák a belém helyezett személyes bizalomnak, akkor minden emberi józan észszel arra kellett számítani, miszerint ezt a felettébb kedvező és csak kivételes ritkaság gyanánt előforduló alkalmat két kézzel fogják megragadni éppen a szabadelvű párt érdekében mindazok az intézők, kik a követválasztás vállalatába jóakarattal befolyjni hivatva vanuak. Ezen biztos és egyedül okszerű számítás helyett azonban minő valóságra ébredénk? A házi sajtó, mely még a gyergyó-szentmiklósi békának is tudott hasábokat szentelni, az én jelölésemről nem birt magának tudomást szerezni, főispán és főszolgabíró a nép legszélő rétegeibe is elható befolyásaikkal nemcsak elfordultak tőlem, hanem a nyakamra hozták a pénzt, a mire a milyen szükségünk van mindnyájuknak a maga helyén, rossz czelokra használva éppen olyan kárhuzatos.

Az emberi méltóságot sok nemes tulajdonságok összesége képezi. Ezek között én egyet sem nézek magasabbra, mint azt a bátorságot, melylyel egészen szerény életkörülmények között élő férfiak is az igaztalanságok ellen sikra szállanak. Nagy büszkeség tölti el a keblemet, hogy az önök becses körében ilyen derék férfiak között érezhetem magamat és áldom a végzetemet, mely még idáig megóvott attól a különben hasznos gyarlóságtól, hogy segítsek a farkasoknak ordítani s megtartott abban a helyzetben, hogy a józan ész világánál nekem fölcillámlott igazért bárkivel szemben is meg mertem állani.

Igen tisztelt választók!

Ezen személyes vonatkozásokkal tulajdonképpeni programomnak küszöbén belül vagyok. Mint a régi Deák-párt híve őszintén csatlakoztam a fuzióhoz, a Deák és Tisza-párt egybeolvadásához, miből megszületett a szabadelvűpárt, mely hazánk sorsát már 12 év óta kormányozza. Önök mindnyájan jól tudják, hogy ennek a kormánynak egy szerény, de hű hivatalnok vagyok s mint ilyenek más politikai véleményeim nem is lehetnek, mint a szabadelvűpártnak, de azért tisztelettel tudok lenni minden politikai meggyőződés iránt, ha az a hazaszeretet lényegéből táplálkozik. Kétségen kívül innen van az a személyes szerencsém, hogy nemcsak itten tiszta székely testvérek között, hanem még az oláhok és szászok között is sok olyan barátokkal dicsekedem, kikkel a milyen keserű harcot vívtam a politikai elvek

felett, éppen olyan szép egyetértésben tudtam élni az édes haza szeretetében és a társadalmi élet terén.

Mely politikai elvek tartják össze a szabadelvűpártot? melynek összes célzatai és sovágásai a Tisza Kálmán kormányelnök személyének határozottságában jegecednek ki, önök előtt feleslegesnek tartom azért fejtegetni, mert éppen olyan jól ismerik azokat, mint én magam. Tény az, hogy a szabadelvűpártnak, élén avval az éleseszű és erős akaratú kormányférfiával, annyira hatalmában áll a helyzet, hogy az ország pénzügyi nyomorúságain kívül az ugynevezett házi kormányzás terén éppen akkor idézhet elé tetszés szerinti változtatásokat, a midőn éppen jónak látja és tetszik neki. Ennek a hatalmas szabadelvűpártnak a kormánya alatt miért vagyunk hát mi mégis elégedetlenek? miért fenekedünk egymás ellen s háborunk este és reggelen? Talán rosszak a szabadelvűpárt többsége által megalkotott törvényeink? Hisz vannak azok között olyanok is, melyekhez az ellenzéki pártok is hazafias készséggel járultak hozzá? Miért nincs hát meg közöttünk az a nyugalom, mely okvetlenül megkivántatik arra, hogy szerény hivatása körében a maga dolgát minden polgár csendes békeességben és meglegedésben végezhesse s mi tenger lelki és testi erőt emészt föl a töprengés a felett, hogy miért nem lehetett ennek vagy amannak a dolognak a sorát másképpen intézni? Mi az oka ennek a felfordult világnak. Megmondom. Az a mit már a közlebről önökhöz intézett nyílt levelemben érintettem volt, t. i. hogy ugyanazon törvényekkel nem mérünk egy egynek, mint a másoknak.

Sziveskedjenek engem ennél a kényes résznél jól megérteni. Nem akarom teljeséggel azt mondani, hogy közigazgatás vagy bíróság tán pénzért, sajtóért vagy malaczért árulja az igazságot. Koránt sem. A részrehajlás ilyen hitvány alakban való nyilvánulhatását közigazgatási tisztviselőink s az igazság kiszolgáltatására hivatott hivatalnokaink erkölcsi becsérzete ha nem is zárná ki, lehetetlenné tenné azt a mi népünk értelmes figyelmessége. Érttem a különböző mérték alatt tehát azt, hogy míg ugyanazon utánjárás mellett az egyik smán zöldágra vergődik, a másoknak semmi ügyesbajos dolga soha sem bír kifejlődni az örökös bonyodalomból. Miért? Azért, mert nálunk az utóbbi időben családi urakom vert gyökeret s a ki véletlenül nem született abba belé, vagy elég vakmerő, hogy annak rozoga tárgonzáját ne voncsolja maga is egész erővel eléfelé, annak nálunk nincs numerusa. Legjobb esetben ráfogjuk, hogy baloldali. Elkezdjük piszkálgatni, lenézni, mint a bélpoklost kerülni s addig s addig keserítgetjük, míg a társadalommal olyan meghasonlásba sodorjuk, melyből soha többé ki nem gázol.

Igy teremnek meg nálunk a szapora csirái olyan állapotoknak, melyek előbb-utóbb életképes és jobb sorsra érdemes családok végromlását fogják maguk után vonni és ha a saját politikai hitvallásonhoz való erős ragaszkodás nem készítené rá, már csak azért is nagyon óhajtánám, hogy ebben a megyében mint valami varázsütésre alakulna át mindenki egyszerre szabadelvű-pártivá, hogy látnok meg, vajjon micsoda ezim alatt folytatnók akkor egymás ellen a társadalmi üldözést?

Nehogy azt vélje valaki, sőt tiltakozom azon föltevés ellen, mintha ezen állapotok hibájában a kormánynak csak egy körömfeketényi része is volna. Még egy kormányunk sem volt, mely a társadalomnak egészséges irányban való fejlődése iránt inkább érdeklődött volna, magának a kormányelnöknek puritán jelleme pedig semmitől sem botránkozik meg annyira, mintha államérdekeket magán céljaik elérésére törpítenek le közegei. Miképpen nehezdedtetted tehát mégis reánk a családi uralom akképpen, hogy szomszéd szomszédal, sógor sógorral, sőt testvér testvérral több mint bizalmatlan lábon áll? s ennek folytán nélkülözünk kell a kellemes együttélhetés leglényegesebb föltételét, a szeretet és bizalom áldásos melegét? A bizon csak úgy, hogy a midőn személyes érdekeinket elkezdtek szembeállítgatni, nem vettük észre, hogy ebből egy olyan zavaros lesz, melyben könnyű lesz megfogni éppen azt a hatalat, a melyik a konyhára legalkalmasabb. Mire pedig megébredtünk, már elannvira össze voltunk zándorodva, miszerint az arra valóknak lehetetlen volt olyan párttá tömörülni, mely képes leendett a veszélyes áramlatnak gátat vetni. Nagy szerencsétlenség, rettenetes csapás, ha szegény földműves nép veritékes munkájának gyümölcsét, kenyérré valóját sodorja el az ár. Szerintem még keservebb sors, ha az ember lelkibékességét iszapolja be a mocsár.

Mondhatná valaki, sőt egyáltalán nem kétlem, mégis fogják mondani azok a jó barátaim, kik azt sem engedték meg nekem, hogy programomat az egyedül alkalmas idő-

ben mondhattam el, igen megfogják mondani vagy valami nóbel gavalléros módon megfogják kérdeni tőlem, hogy mi közöm nekem mindezekhez? s mit fujdogálom a mi nem éget? Hát bocsanatot kérek! de réges-régen meg van már állapítva az, hogy ha Dániában hüzik valami, minden dánusnak joga van utána látni, hogy vajjon mi rothadott meg? Ezzel a természeti jogommal élek én is és csak lelkiismeretem parancsának teszek eleget, midőn fölszó-lalok az érdekekben, *hogy szűnjék meg nálunk végre-valahára az örökös conscriptio.*

Azt állítják, hogy a Székelyföld túlnépes. Megengedem, bár sok szó fér hozzá, hanem annyi bizonyos, miszerint olyan sokan még sem vagyunk, hogy erkölcsileg büntetlenül agyon gyilkolghatnók egymást. Ugyan bizon mit mond a világ abhoz, ha azt állítom, miszerint Háromszéken százakra rug a megnótázott emberek száma s a sorozat napról-napra nő, mert arra, hogy valaki conscribáltassék, bőven elégséges az, ha valamelyik megjegyzett egyénnel valahol egy jó szót találunk váltani. És kicsodák azok a megnótázott emberek itten? Megvallva az igazat, azok között bizon vannak olyanok is, a kikkel én magam sem igen cserélek pipát, de legio a száma azoknak, a kiknek véleményök van, vagy pedig igen meredt a derekuk. Mondjak-e még többet? Mondhatnék, mert hegedűszóban igen szép mesém van egy emberről, a ki mint férj — de azt hiszem elég lesz ebből ennyi.

Hanem folyó hó 1-éről kelt nyílt levelemben én programot ígértem önöknek. Ezt az ígéretemet akképpen kívántam volna beváltani, hogy egyik kovásznai barátom által a tekintetes járási főszolgabíró urnak bejelentettem azt a szándékomat, miszerint vasárnap, azaz június hó 12-én délutáni programomat Kovásznán akarnám elmondani s erre a gyülekezésre köteles tisztelettel kikértem az engedélyt. Tekintetes Hollaky Attila főszolgabíró ur, ki gyöngéd rokonszenvének már annyi kézzelfogható tanujelével halmozott el, szíves volt megtetézni irántam való hajlandóságait azzal, hogy ezt a kérésemet kereken megtagadta abból az indokból, mert erre a napra hasonczélu engedélyt adott már ki az ellenzéki képviselő-jelöltnek. Én édes Istenem! hát Kovásznából mióta lett egy olyan kicsi csárda, melyben két dudás ne férhetne meg?

Megvallom, első pillanatban annyira bántott ez az atyáskodó gondoskodás, miszerint ugyan semmi intézkedést sem kértem, de egy később bekövetkezendő szükség céljából az esetet be is jelentettem Tisza Kálmán eó Excellentiájának. Most midőn e sorokat írom, már lecsillapult vérrel átlátom pedig, hogy a tekintetes főszolgabíró urat a lehető legjobb szándok vezette eljárásában, mert tudva azt, hogy milyen kicsiny az én pártom, attól félt, hogyha Kovács Károly ellenfelem valami paprikás beszédjétől jó étvágyat talál kapni az ellenzéki választók tábora, az én pártocskámat menten megeszi ozsonára. Mennyi jóakarát! s én mégis haládatlankodom. Bizon csunya bogár az ember.

A tekintetes főszolgabíró ur hivatalos jelentése szeriut az én pártom 16 tanitóból áll. Vajjon ez a 16 ember fogta volna-e veszélyeztetni a Kovács 500 emberének tanácskozását, vagy pedig a Kovács 500 embere nem engedte volna meg, hogy 16 emberemmel valamelyik iskolába csendesesen megvonuljak? Bizon mégis csak szép dolog a helyes logika s nagy szerencse, ha a közbiztonság őrei meg vannak evvel az égi adománynyal áldva. Vagy talán valamicskével mégis csak tekintélyesebbecke a pártom? Micsoda? Esetleg 4—500 választó begyülhetett volna az én zászlóm alá is? Lám! lám! két hivatalos Tény egybevetése mi furcsa eredményre vezet az embert.

A fennebbi tiszta valóságon alapuló körülményeknél fogva elesvén a lehetőség²től annak, hogy az orbai derék választó polgártársak közül azokat, kik nagybecsű bizalmukat szívesek voltak belém helyezni, holnap Kovásznán együtt láthassam és üdvözölhessem, kénytelen leszek az érintkezésre más utakat és módokat választani. Addig is megjegyzek általánosságban annyit, hogy a mint már mondtam, én a mi megyei állapotainkban egy festett koporsót látok, s ha a tisztelt választók bizalma által a törvényhozás tagjává válhatnak, mindenekelőtt való legfőbb törekvéseimet arra irányítnám, hogy ezt a festett koporsót fölnyissam és kitakarítását eszközöljem. Vajjon nem azért tologatják-e az én szekeremet annyian — visszafelé?

Egy másik buzgó törekvésemet képezné az, hogy a mindkét nemen levő székely itjuság a megélhetésre szükségképpen megkívántató képességeknek már itthon a családi tűzhely közelében annyira birtokába juthasson, hogy eképpen fölszerelve, megközelíthesse azokat az életforrásokat, melyek alkalmas erők számára a hazábar a tudományos, iparos, földmives és honvédelem terén elégséges számban még nyitva állanak.

A Romániával való vámszerződés rendezése kérdésében nem értek egyet azokkal a politikusokkal, a kik olyan megoldás mellett buzgólkodnak, mintha Háromszék vármegye már ma olyan erős iparral dicsekedhetnék, melyet csak fejleszteni kellene, hanem éber figyelemmel volnék arra a félreismerhetetlen körülményre is, hogy népünk existenciájának határozott alapját még mindig a földművelés és kapcsolatos mezőgazdaság képezi. Ennélfogva egyáltalán nem birnék örülni a szóban levő kérdés olyan irányban leendő tisztázásának, mi tisztán csak az iparos-kereskedés követeléseinek kedvezve, Háromszékot rögtönösen belekényszerítene az életmód gyökeres megváltoztatásába, mert nincs elégséges készlete arra, melylyel az átmenet nélkülségeit kibővíthetné s az államkincstár sincsen abban a helyzetben, hogy az erre szükséges támogatást elégséges mértékben megadhatná.

Van még egy helyi érdek s nekem az sok bűt okoz. Minden hazafi kebel elszorul a gyakori példáira annak, hogy kisbirtoka, sőt igen módos székely családok mikképpen válnak földönfutó koldusokká? Hiszen régebben is voltak mostoha idők, a midőn nyomottabb körülmények között vergődő családok beadósodtak és Isten segedelmével kigázoltak a nyomorúságból. Mi az oka ennek? Emlékezni fognak a választók közül többen még az akkori rendszerre, a midőn ha arra került a sor, hogy adósságát valaki csekély birtokából elégítse ki, a tartozás törlesztése érdekében korántsem került az egész birtok eladás alá, hanem a kommandó kiszállott, kiszakított a tartozásnak megfelelő birtokrészt, azt eladta, de a többi megmaradt. Most ha valaki kölcsönre szorul, annál rosszabb minél szebbecke a birtoka, mert annál többen áhitoznak rá, a kik aztán ki is módolják, hogy hajából a szegény adós ne vergődhessék ki. A birtok így eladásra kerül s poton áron rendesen azok kezeibe kerül, a kik felebarátjuknak maguk ásták meg a sirját. Miképpen lehetne ezen a bajon segítettetni? igazán nem tudom, de érzem, hogy valamiképpen minden betegségnek meg van a maga orvossága, azonképpen annak is meglehetne találni a nyitját és végtelen boldognak érzéni magamat, ha ez nekem sikerülne, vagy jobban mondva, ha a jó Isten erre reá segítene.

Igen tisztelt választók!

Hirtelenében ebbe a négy utolsó pontba foglaltam össze azon főbb feladatokat, melyeket megválasztásom esetére megoldani s lehető legkomolyabb kötelességemnek tűztem ki. Élőszóval még más teendőkre is kiterjeszkedhetém s ezeket is tűzetésebben kifejthettem volna. De ha már így esett kérem! fogadják ezt a csekélyt is jóakaró elnézéssel, bírálják meg a hazaszeretet világánál, de szigoruan és sziveskedjenek engem a folyó hó 18-án megtartandó képviselő választás alkalmával becses hajlandóságukkal azon mértékig megajándékozni, a mennyi kezességet látnak bennem arra nézve, hogy érdekeiket hasznosan, sikeresen és becsületesen fognáni szolgálni.

Még addig legalább részlegesen lesz szerencsém önöket saját tűzhelyeiknél fölkeresni s azzal az édes megnyugvással nézek a választás kimenetelének esélyei elé, hogy tisztelt vetélytársaim mindenike igen forrón szereti édes hazánkat és nemzetünket, de ezekben még sem múlják felül az önök

Sepsi-Szentgyörgy, 1887. június 11-én

igaz barátját

Szeremley Császár Lajost.

1887.
Kovács.

Igen tisztelt választó polgártársak !

Az irányomban nyilvánított önzetlen barátság által mondhatnám, sőt büszkén mondom is

Kedves Barátaim!

A szabadelvűpárt tegnapi képviselő-jelölő gyűlésének tapasztalásai, ha még nem tudtuk volna, megtanítottak bennünket arra, hogy milyen leleményes és erős a hatalom, midőn valamely jó ügy, valamely jogos igény nyakának kitekeréséről van a szó?

Igaz, hogy erre a gyűlésre a meghívó helylyel-közzel az én barátainak is megküldetett, de ha meggondolom

1., hogy míg az egész gyűlekezési szándékról engem egy árva lélek sem értesített, addig a hivatalos központban megindult lőtás-futás oda irányult, hogy a jelölő gyűlésen a B. Szentkereszty Béla igen tisztelt vetélytársam érdekeinek keressen alkalmas szószólót,

2., hogy a gyűléssé alakulandó értekezlet olyan időre volt egybehiva, a midőn a velem oly szívesen rokonszenvező lelkészek és tanítók nagyobb részét hivatása otthon foglalta el és hogy Zágón derék választói, kik szívesek voltak írásban és szóval tömegesen mellém csatlakozni, egy orgona-felszentelés ünnepélyessége által tüzhelyeikhez voltak kötve s végre

3., hogy „Többen” úr, ki a pártgyűlést ilyen módon kieszelte, három jelölt közül absolute csak egyikiünkért birt és pedig erősen lelkesedni,

ezek azt a meggyőződést érlelik meg bennem, miszerint az egész manoeuvre oda irányult, hogy én szép szerével kessesem le a vonatról.

Köszönet azonban a pártgyűlésen jelen volt barátaim buzgalmanak, hazafias és férfias erélyének! az a szépen kifőzött terv annyira nem sikerült, miszerint noha Thury Gergely B. Szentkereszty Béla vetélytársam javára a jelöltségtől visszalépett, a gyűlés tulajdonképpen czéljának azt a lényegét, hogy az eddig ellenzéki kézen volt kerületben *egy jelöltet* kiáltson ki, egyáltalán nem érte el. Miért nem? azért, mert abban a pártgyűlésben, mely a fennebbiek szerint egészen a B. Szentkereszty Béla javára irányított mesterséges czélzattal jött létre, az elnöklő Dónáth József ő nagysága a többséget sem a beszélők számából, sem érveik nyomatékosságából, sem pedig a tetszésnyilvánítások árnyalataiból sehogy sem bírta kivenni.

Az intéző köröknek irányomban kezdet óta táplált rosszakaratát, noha jól látom és teljességgel nem osztozkodom az itt közöttünk is saját magunk által úntalan hangoztatott azon lealázó véleményben, *hogy a székely nép hunyázkodó jelleme nem merészel a hatalommal szembeszállani*, azon alapon, mert alig egy évi érintkezés után nagyobb ragaszkodásra éppen nem tarthatok számot, arra voltam erősen elhatározva, hogy ha ezen bár *czélzatos pártgyűlés irányomban nem ellenszenvet, hanem csak közömbösséget nyilvánít, a jelöltségtől fájó szívvél bár, de a pártérdeknek tartozó köteles tisztelettel azonnal vissza fog-nék lépni*. Ismételt és a legmelegebb köszönet azonban az önök lelkes barátságának! a gyűlés méltóztatott másképpen határozni, mert olyan tapasztalt böles elnök, mint a milyennek Dónáth József ő nagyságát tiszteljük, rendszerént olyankor nem bírja a gyűlések többségét kivenni, a midőn minden jel arra mutat, hogy a megejtendő szavazás eredménye nem az óhajtott irányban fog kiütni.

Tudjuk, hogy a nap Mátyás királynak Budán jött fel, a czinkotai kántornak ellenben Czinkotán. A mi pártgyűlésünk bizonytalan többségét szabadjon ezen alapon ne-

künk is különböző mérték alá vonni s azt a meggyőződést táplálni, hogy ha annak sikere a mesterségesen csoportosított hátrányos körülmények daczára is nem a mi kudarcunkat fejezte ki, minden rendes gyűlés többsége határozottan megadná azt az eredményt, a mi az önök szives és tántoríthatlan rokonszenvében tényleg meg van, t. i. a bizalomnak azon mértékét, mely elégséges arra, hogy engem érdemtelent bár, birtokába helyezzen a leg-szebb polgári érdem koszorujának, a jövő országgyűlésre való képviselőséggel leendő megbizatásnak.

Jellemem komolyságának és következetességének tartozni vélek tehát azzal az erős elhatározással, hogy végét szakítom annak a gyerekes bujosdi játéknak, mely nevet-ségesen kicsinyes furfangokkal oda törekedik, hogy elrabolja előlem polgártársaim felettébb becses bizalma érvényesülhetésének lehetőségét. Ugyanazért eltökéltem magamban, hogy az én hozzájárulásommal olyan szent és komoly ügy, mint a képviselőjelölés, sem hivatalos, sem nyereszkedési vágyakkal komplikált kortes intriguakkal profanáltatni nem fog. Olyan intézők koczájára, *melyek többségemet megállapítani nem tudják, kisebbségemet pedig kimondani nem merik*, ügyemet többé bízni nem fogom. Gyülekezék tehát az orbai igen tisztelt szabadelvű párt tetszés szerint, de *az én barátaim nélkül*, mert akármit határozzon, a fennebbieken foglaltaknál fogva, én magamat annak alávetni sem Isten sem ember előtt kötelezve nem vagyok és nem is lehetek. Arra kérem tehát egész szeretettel önöket, kik felettébb lekötő becses barátságuk kegyeiben engem továbbra is megtartani hajlandók, hogy semmi olyan pártgyűlésben, melyre ismét az én kikerülesemmel hívja akárki önöket, ne vegyenek részt, mert a farkas néha báránybőrbe öltözködik.

Határozott szabadelvű programmat, melyben azt szándékozom kimutatni, hogy ha még olyan nyomasztólag hatnak is a közelebbi évek mostohaságai, a vámháború és az ipar pangása, *állapotaink leggyorsabban orvoslandó bajait még sem ezek, sem pedig a törvények rosszasága képezik, hanem sokkal inkább a törvények végrehajtása körül nyilvánuló részrehajlás s a protekciónak már a közszemérem határait sem tisztelő szertelensége*; alkalmas időben elfogom mondani. Hol és mikor? azt barátainak hasonló módon becses tudomására fogom hozni s az eddiginél még várakozásteljesebb bizalommal nézek a nagy nap elé, mely az önök szives ragaszkodása folytán meg fogja mutatni, ha *vajjon a székely testvérek csakugyan olyan alkalmazkodók-e*, mint a hogy sok „székely húsból való hús és vérből való vér“ velem csupa önzetlen (?) barátságból szeretné elhíttetni?

A viszontlátásig fogadják legszivesebb üdvözlését s tartsák meg szives szeretetökben továbbra is

Sepsi Szentgyörgyön, 1887. június 1-én

igaz barátjukat

Szeremley Császár Lajost.

1881.

Carassiu humilul.

Onoratu publicu alegatoriu!

Cu atentiune fiindu la numerulu ponderosu a compatriotiloru nostrii romani dein acestu cercu alegatoriu, o datorintia placuta eugetu a face, candu sentiementele mele politice (credeulu politicu) le aducu la cunoscintia fratiloru romani in limba loru materna.

Eu dein fragedámi etate, -- fiindu nascutu dein acele parti unde romanii se afla in numeru mai ponderosu, -- in privintia romaniloru amu fostu si sunu cu o fidelitate sincera si cu sentiemente amicabile; esperiindu ca fratii romanii prein o serguintia neobosita si caracteru nepatatu sá nisuitu totu deauna pentru binele si inflanirea patriei.

Cá fidelulu partidei contrari, scopulu celu sublimu a libirtatei, egalitatei si fratietai asiú dori alu duce indeplinire intre toti locuitorii patriei.

Sciu si recunosc cumca fratii romani asia intre inprejurari favorabile catu si in triste au fostu si suntu patrioti adevverati.

Promittu garantediú ca adusele legi de pana acumu in favorea nationalitatiloru me voliu nisui se se aplice dupa dreptate si in specie in ori ce intrebare despre natiunea romana, -- intielegendu desvoltarea spirituala si materiala, venindu pre tapetulu desbaterei -- in mine voru aflá unu adevveratu partinitoriu; si votulu meu -- ma in catu are ff de lipsa cu pasirea mea la lupta -- acelea ale realiz'a me voliu nisui.

Alegerile ce se aproprie fiindu de unu interesu forte insemnatu pentru asiezarea sortiei patriei nostre pre base mai solide, dorescu dara realizarea si invingarea principiiloru nostre contrarie.

Increderea asiediata in mine e mare, cu cuvente de onóre cetatienesci ve promitu ca aceleia indeplinu voliu corespunde.

Se traesca bravii patrioti romani!

Se traesca patria!!

Buda-pesta, 1. Juniu 1881.

Sinceru fidelu

Dr. Emiliu Farkas,

candidatulu cerculu alegatoriu de Carassieu.

~~RS~~ Catra onoratulu publicu alegatoriu romanu dein cerculu Carasielului.

1881
K. S. S. S.

Erstein (unten abwärts)

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

1881.

A krassói választókerület 1848-as függetlenségi polgáraihoz!

Nyilván van önök előtt, miszerint választókerületünk 1848-as függetlenségi pártja, a Csanády Sándor, Irányi Dániel az országos központ és Helfy Ignác által is ajánlott **dr. Farkas Emil** budapesti ügyvédet kérte föl és nyerte meg képviselőjelöltül.

Nyilvánvalóvá teszem önök előtt, miszerint nevezett jelölt e hó 29-én Ombodon — első, legszélső községében e kerületnek — kérésünkre megjelent, s ott kérésünk, óhajtásunk szerint hitét, becsületszavát adta arra, hogy a 48-as elveknek örökké hive marad. E kijelentés után pedig a függetlenségi párt által kiadott programot aláírásával is megerősítette, magáévá tette. Mely aláírt programot megtekintés, átolvasás végett, bárkinek is rendelkezésére bocsátok.

Kevés mondani valóm van még. Sem időm, sem költségem arra, hogy hosszasan beszéljek és hogy hosszadalmas nyomtatványokért fizessek. De biztositanom kell önöket arról, hogy minden törvénytelen üldözéstől védelmezni fogjuk. Biztositanom kell önöket arról hogy, ha lenne merész, kinevezett avagy választott hivatalnok, a ki önöket akár fenyegetés, akár ígéret vagy ajándék által meggyőzésük kinyilvánításában, követésében gátolni fogná: én a törvény adta jogorvoslatot igénybe veszem.

Föl hát! föl a zászlóval, föl magasra. Föl polgárok föl magasra a zászlóval, melyet a Hunyadyak, Zrinyi, Bethlen, Boeskey, Rákóczy és Kossuth alatt hordozánk!!

Az immár elviselhetlen terhekért ez egyetlen jogot, a választás jogát hagyják kárpótlásul. Ám használjuk e jogot okosan fel! Minden három évben van egy nap, melyen önök kezében van letéve saját sorsuk, gyermekeik és hazánk jövője, minden három évben van egy nap melyen önök kezében a hatalom! Igen, mert nincs kétség a felett, hogy az alkotmányos fejedelem, az ország meg nem vesztegetett többségének akaratát törvény gyanánt fogadja el.

Polgárok! e nap közelg: a kísértők ajtóitokon, szivetekben kopogtatnak. Ne, óh ne bocsássátok be őket se házaitekba se sziveitekbe!

Éljen a hon! éljen Kossuth! éljen Farkas Emil a krassói választókerület függetlenségi követje!

Bátorság, kitartás és akkor a diadal a miénk.

Ombodon, utolsó posta Szatmár 1881. május 30-án.

48-as intéző bizottság nevében:

Szabó Albert m. k.

pártelnök.

1870

1870

1881.
Krassói kemlék.

J e g y z ő k ö n y v,

mely felvétellett Krassón 1881. jun. 27-én tartott függetlenségi 48-as párt intéző-bizottsági gyűlésén.

1. sz. elnök jelenti, hogy Farkas Emil eddigi jelöltünk egészen okadatolatlanul visszalépett a pártot, az idő rövidségét tekintve, a legkellemetlenebb helyzetbe hozta, mert már alig van lehetőség arra, hogy pártunk a győzelem kilátásával jelöltet léptethessen fel; mindamellett felhívja a bizottságot, hogy az elv fentartása tekintetéből jelöltet állítson, mert ily körülmények között, midőn a győzelem biztos kilátásával nézünk a választás elé; kétszeres kötelességévé vált pártunknak.

Az intéző bizottság meglepetéssel, s egyszersmind a legmélyebb, s szinte ki-magyarázhatlan fájdalommal veszi tudomásul nevezett jelölt visszalépését, s épen ennyire az utolsó napokban, midőn már részünkről lehetlenné van téve a hatásos intézkedés. S midőn így fájdalmának kifejezést ad, nem zárkozhatik el attól sem, hogy ez eljárás felett legnagyobb megbotránkozásának kifejezést ne adjon. Eltekintve azonban e fájdalmas esettől, mindenesetre jelöltet állít még ez utolsó napokban is pártunk, mert álláspontunkat feladni semmi esetre sem akarjuk, nem engedjük szélyelrobbantani, e most szépen összetömörült függetlenségi pártot. Ez indokok alapján az intéző bizottság tehát ép jelenlevő tek. Dienes Lajos szatmári ügyvéd urat kéri fel jelöltjének, ki egész készséggel adja ide nevét még e nehéz körülmények közt is, mert — mint mondá — elvért kész e tőle telhető áldozatot szívesen meg-hozni. E kijelentést lelkes éljenzéssel fogadják a bizottság tagjai s a jelenlevő szavazó polgárok. Eljen **Dienes Lajos!**

Krassó, 1881 jun. 27.

S i n k a L a j o s,

pártjegyző.

S z a b ó A l b e r t, m. k.

pártelnök.

1881

Proctor's

Legislation

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

2nd 1881

2nd 1881

2nd 1881

1878.
Küküllő megye.

Tisztelt hazámfia!

Tagadhatlan, hogy valamint országszerte, úgy megyénkben is a közügyek iránti meleg érdeklődést hideg közönyösség, az egykori élénk tevékenységet csüggeteg tétlenség váltotta fel.

Oka nem titokzatos talány, szomorú közállapotaink nyomasztó viszonyaiban, mindnyájunk által elég világosan felismerve van az.

Az „országos párt fusió“ arany napjaiban tett ígéretek teljesületlen maradtak, a felélesztett szép remények csalódásba olvadtak föl.

Biztattak, hogy — a már akkor — nehéz terhek, ha nem is könnyítettnek, de fokoztatni sem fognak, s im! elértük azoknak erőnket meghaladó súlyosítását.

Mondták: hogy közgazdasági és pénzügyi kérdéseink kedvező megoldásába, anyagi gyarapodásunk biztosító feltételeit fogjuk megnyerni — s valjon bekövetkezett-é? fájdalom az ebbeli alkotásokkal csak a közelszegényedés útja lett elgyengítve.

Hangoztatták, hogy az intézmények szabadelvű irányba nyernek további fejlesztést, a jog, a közszabadság a polgári élet e legfőbb kincsei biztosító védelmet fognak találni: elhittük, de hitünkben csalódtunk, mert e téren minden ellentétes irányban eszközöltetett.

Mindezek valók ugyan, de ezért nem igazolhatják az elcsüggedést, nem a visszavonulást.

Alkotmányunk főalapelve, mely szerint a nemzet önmagának szab törvényt, elutasíthatlan kötelességévé teszi minden polgárnak a közügyek iránti érdeklődést; parancsolólag utasítja arra, hogy legbensőbb meggyőződésével hangot és érvényt szerezni igyekezzék és sorsának javítására törekedjék.

Föl tehát és sorakozzunk! ős Küküllőmegyének szelleme lengjen újból át, tegyünk biznyságot arról, hogy mint elődeink úgy mi is, hazánk sorsa és közügyei iránt alkotmányos polgárt megillető módon érdeklődünk, meggyőződésünk és óhajtásunknak kifejezést adni készek vagyunk.

Bizalommal kérem fel tehát mindazokat, kik úgy megyei önkormányzatunk, mint szintén a küszübön álló képviselő választások kérdései elől teljesen visszavonulni nem hajlandók, mindazokat: kik a közügyek iránt érdeklődéssel vannak a nyomasztó közállapotokban benső megnyugvást nem találnak, de hazafi kötelességüknek tartják a súlyos viszonyok javításáért alkotmányos uton küzdeni, e magasztos czélokért egy ellenzéki politikai pártba egyesülni, mindazokat ismételen felkérem f. é. július hó 15 napjára d. e. 9 órakor D.-Szt.-Mártonban tartandó értekezletre megjelenni méltóztassanak.

Végül csak annyit kívánok megjegyezni, hogy e felkérést többek sürgető kérésére voltam bátor megyénk több hű fiaihoz és így kegyedhez is intézni, de kötelességemnek tartom egyszersmind kijelenteni, hogy a megalakulandó politikai párt teendőire nézve előleges megállapodások nem történtek, s azok egészben az egybegyülvő értekezletnek vannak fenntartva.

Kérésem ujitása mellett fogadja legőszintébb üdvözlömetem.

Hazafi szolgája:

Gyárfás Lajos
csopói földművelő

1878.

A lévai választókerület tisztelt választóinak!

Mielőtt megszűnnék azon megtisztelő megbizás, melylyel engem felruházni kegyesek voltak, lehetetlen képviselői állásomtól megválni a nélkül, hogy őszinte érzelmeimnek kifejezést ne adjak.

Nem hiszem, hogy hazánkban az alkotmányos korszak fenállása óta kormány-
nak nehezebb állása lett volna a mostaninál! — Akkor, midőn a multban elkövetett tévedések folytán egy állami pénzbukás előtt állt a nemzet, ezt megelőzni volt hivatva az e
czélra a volt bal-közép és Deákpárt összeolvadása által alakult »szabadelvű-párt« . . . és
hogypénzügyeinkben javulás állt be, . . . hogy ma pénzügyeink nem állnak a kétségbe-
esés határán, mint álltak akkor, midőn a szomorú örökséget átvette a jelen kormány és az
azt támogató szabadelvű-párt — azt egy igazságos, elfogulatlan honpolgár sem tagadhatja.

Magyarország területének több nem magyar nemzetiségű polgárai vannak és ha-
bár a magyar nemzet minden polgári jogát megosztá velök, elégtelenségüknek elég nyug-
talanító jelét adták. Az előbbi kormányok elég erőmegfeszítést tanusítottak arra törekedni,
hogy a testvéries egyetértés fentartassék, fáradozásaik azonban — fájdalom — merőben
sikertelenek voltak! Nem akarom én érdemül felróni a jelen kormány-
nak s pártjának, hogy a fent jelzett viszonyt kedvezőbbé varázsolta, de mindegyikünk tudhatja, mert velem
élte át, hogy midőn a szerb mozgalmak keletkeztek, hazánkban is veszélyes tünetek mu-
tatkoztak és most? — legyen az magyar, vagy bármi más nemzetiség, — az össze-
tartozás érzete lengi át mindannyit, . . . én úgy hiszem tisztelt választók, hogy ez önmagá-
tól, minden öntudatos behatás nélkül nem történhetett, és ha valakinek az itt tapasztalható
javulás beszámítható, az bizonyára nem az ellenzék.

Hogy nagyon sok nem történt meg, mit a közvélemény épen úgy óhajtott mint
én, az tény, csak hogy annak okait elősorolni igen terjedelmes munka volna és így csak rö-
viden fejezem ki, midőn reá mutatok a keleti viharra, mely hazánk létét is kockáztatja, ha
az előrelátó, ügyes és higgadt politikai vezetés hiányzik.

Sokszor kellett önmagát, jobb érzelmeit megtagadni a kormányhí képviselőnek,
hogy a bekövetkező rázkódások által hazájának ne ártson, megválni a népszerűség kin-
csétől, azon hittől vezérelve, hogy ennél mérhetlenül nagyobb kincset ment meg: szeretett,
drága hazáját.

Elválok tehát önöktől, mint eddigi képviselőjük, azon megnyugvással, hogy
meggyőződésből, és mint láthatják, önérdek nélkül kívántam ez állásomban hazámnak szol-
gálatokat tenni!

Pártunk működésének helyességét úgy hiszem, a jövő fogja igazolni a kedvező
eredmények által, iparkodtam kerületem javára is — itt-ott, a hol épen lehetett — hasznos
lenni; kívánom és szívemből óhajtom, hogy utódom kerületünk hasznára még többet mu-
tathasson fel!

Adja a gondviselés, hogy a jelen bonyodalmak közül szeretett hazánk dicsően
bontakozzék ki, mint a nap a komor fellegek közül és éltető sugarai a testvéries szeretetet
keltsék fel keblünkben.

Vegyétek kiváló tiszteletemet és nagyrabecsülésem nyilvánulását.

Kelt Budapesten, 1878. június 15-én.

Kürthy József,
országgyűlési képviselő.

Journal of the [illegible] [illegible]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

1845

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

1878.

Felhívás

a losonczy választó-kerület t. cz. választóihoz.

A losonczy kerület volt képviselője gróf Forgách Antal alulírott napon tartott beszámoló beszéde után kerületünk számos választója ellenzéki irányu értekezletet tartván egy 21 tagból álló bizottságot küldött ki azon utasítással, hogy e hó 14-ének délelőtti 11 órájára az egész választó-kerület nem kormánypárti választóit képviselő jelölése végett hívja össze.

Alulírott bizottság utasításához képest, hogy ezen július 14-én megtartandó gyűlésen határozott javaslattal léphessenek fel, küldöttséget menesztett gróf **Zichy Nándor** ó méltóságához, őt vagy a jelöltség elfogadására vagy más jelöltünk támogatására kérendő fel; — felhívja egyszersmind kerületünk mindazon választóit, kik a kormány és pártjának bel- és külügyi politikájával s általában jelen országos állapotainkkal megelégedve nincsenek s az ellenzék erősbitése által kedvezőbb országos viszonyokat óhajtanak létesíteni, hogy folyó **július hó 14-én** azaz vasárnap délelőtti 10 órakor a losonczy cassinói épület nagytermében további tanácskozás és végleges képviselőjelölés végett megjelenni sziveskedjenek.

Kelt Losonczon, 1878. július 7-én.

Az ideiglenes végrehajtó-bizottság:

Búsbak Ádám, Holles Danó, Zelenka Gyula, Kovács Sándor, Matulay József, Török Sándor, Szabados István, Biskup Lajos, Schmidl Soma, Nádossy Gyula, Kishalmy Ferencz, Sántha Zsigmond, Czóbel Károly, Ágner Lajos, Auslander Vilmos, Gresits József, Maróthy István, Klein Soma, Szilávy Lajos és Nádler László.

Fordító!

1878

DR. BALLAGI GÉZA

Vyzvanie

ku ct. volicom lucenskyho volebnyho okresu.

Dolu naznacenyho dna gróf Anton Forgách, byvaly zastupitel lucenskyho okresu o svojom na krajinskom sneme sa drzani volicom pocet dávajúc, mnohy volicia tohoto okresu, ktorí sa s terajšim ucinkovaním vlády a tak aj byvalyho zastapitela nie spokojni hufno shromazdeuia drzali, ktoré jedon 12 údovy vybor stym dorucením vyslalo, zeby ten setkych tych volicom, ktorý sa s ucinkovaním tejto vlády nie spokojni, na 14 ho tohoto mesiaca spolu zvolal.

Dolu podpisany vybor s vojej úlvhe zotpovedat chcúc, aby na tomto dna 14 ho Juliusa vydrzjavat sa majúcom shromazdení uz s hotovym návrhom vystúpit mohol, vyslal 5 udou k Osvy-cenymu páuu gróf **Ferdinand Zichymu**, aby ho ku zastupovaniu tohoto okresu vyzvali.

Vyziva ďalej dolu podpisany vybor vsetkych tych volicom, ktorý sa s ucinkovaním terajšej vlády, vládněj stránky a vübec s celou polohou a stavu nasej vlasti nie spokojni, aby sa cim hufnejsie v nedelu dna **14. Juliusa** rano o 10-tej hodile v sále lucenskyho casina shromazdili a tak o dalsom prevedeni volby krajinskyho ablegata sa poradili,

V.-Lucenci, dna 7. ho juliusa 1878.

Docasny vybor :

Adam Búsbak, Daniel Holles, Julius Zelenka, Alexander Kovács, Josef Matulay, Alexander Török, Stefan Szabados, Ludovit Biskup, Samuel Schmidl, Julius Nádossy, Franz Kishalmy, Karol Czóbel, Ludevit Ágner, Vilhelm Auslander, Josef Gresits, Stefan Maróthy, Samuel Klein, Ludevit Szlávy, Ladislaus Nádler.

LIBRARY

of the University of Toronto

DR. BILLAGI GÉZA

2

1878.

A losonczi választó-kerület t. választóihoz.

Két egész hetet vesztegettünk el azon jóakaratu kísérletekben, hogyan lehetne kerületünk ellenzéki jelöltségére egy férfit megnyernünk, ki a kormánypárt jelöltjének tekintélye és birtok-súlya ellenében legalább is oly súlyt volna képes ellenállítani.

A mellékczelelnak hozott ezen áldozat kárba veszett s most visszanyertük lelkünknek szabad mozgását.

Ti hozzátok kedves polgártársak, kik egy független magyar haza szent ügyeiért lelkesedtek, ti hozzátok, kik a nemzetet elszegényítő rendszer nyomora előtt nem akartok porba hullani s csókolni a talpat, mely eltiporni készül, kik emelt homlokkal merítek visszakövetelni állami létünk nemcsak egyes, hanem összes feltételeit; ti hozzátok polgártársaink, kik meggyőződéseket nem a forgandó politikai nézetek ingó nádjához, hanem hazánk függetlenségének sziklaerejű jogához szoktátok kapcsolni, hozzátok intézzük hívó szózatunkat: ti derék földmives társaink tegyétek félre 24 órára kaszáitokat s ekéiteket, ti iparosok zárjátok be műhelyeiteket, tanítók, papok, ügyvédek s mindenek kik e hazának, független hazátoknak határai között: kívántok szolgálatokat tenni, jőjeteek augusztus 5-én reggeli 8 óráig, szerető körünkbe, s kinek jellemében, multjában s jelenében biztosítékot birunk arra nézve, hogy országos és polgári közjavunk érdekében fogja adni mindenkor szavazatát, ismert és derék polgártársunkat

Búsbak Ádámot válasszuk meg országgyűlési képviselőnknek.

Szegény hazának pénztelen fia vagyunk, de ha ezekkel rendelkezünk is, nem sérte-nők igaz elkövetéseket ígéretekkel és adományokkal, csak azon közös adományban akarunk és reménylünk veletek osztozkodni, hogy a hazának és saját lelkünk megvesztegethetlenségének hozott áldozatunk, talán nekünk is, de fiainknak és unokáinknak mindenesetre meghozza a gazdag jutalmat.

Éljen Búsbak Ádám!

Kelt Losonczon, 1878. július hó 31-én.

A függetlenségi párt végrehajtó-bizottsága.

1898.

A. Jánosvári világtörténelmi és néprajzi társaság

Feliratok a társaság működéséről és a közléséről. A társaság célja a magyar néprajz és történelmi emlékeinek gyűjtése és közzéadása. A társaság elnöke Dr. Ballagi Géza.

Dr. BALLAGI GEZA.

Bücsk Ádámot választotta meg a társaság elnökévé. A társaság közléseinek kiadására a társaság elnöke felhatalmazott.

Egyenlőre Ádám!

1898. évi társasági közlés.

A társaság elnöke felhatalmazott.

1878.
Losonci kemélek.

Kvelectenim volicom Lucenskiho volebnihho okresu.

Celé dva tidne sme smarnili na hladania jednoho muze, keršby proti váznosti vyznacenihho ablegata vláadne stránky aspon podobnú váznost a majetnost predstaviti mohól.

Ustavanie nase bolo zbitecné, a na tento cas sme svobodní, nikomu nezavjazaní.

Vás tedy mily spoluvolicja, ktery za svatú vec neodvislé spolcéné vlasti a krajini horlite, vás kerí ne padate ponizene na kolena pred ozobracovaním nasím vseobecním, kerí neboskávate peti na vasich hlavách stupati chtejicje, vás kerichz nadeja a presvedcena sa nekláti ako tratina, ale pevne stojí ako hrad a pevnost práv a svobód nasich vlastenskych pred trunom Bozim; vás vyzivame ctihodní rolnici, odlozte na bok na 24 hodini kosi a pluhi vase, — vás velectení remeslinici zloste i vi nástroje vase, vás ucitelia a kazetelia ludu, vás predstavení, notari, pravotári a jini, kerí neodvislej vlasti a vsobecnimu zrostu vlastenskiho dobrého sluziti chcete, vseckych vás vyzivame: podte 5-ho Augusta rano o 8-mé hodine mezi svojich Lucenskych uprimnych spolumestanov, a toho ne osvsiceného a vsak predce vzdelaného, vázného muze, jehozto celí predesli a pritomni zivot, celi charakter ducha o tom nás ujistuje, ze vzdicky nase dobré bude zastavati

Adam Búsbaka sy vyvolme za ablegata aneb vysláncu krajinského.

My znizenihho narodu chudobní synovja neslubujeme vám ani hostini ani odmeni, ba cobysme aj statisice mali s takimi sluby by sme pravomislnost vasu obraziti nechceli, ale delitis a chceme svami a té pekne nadeji ze z dobrovolních s nezaplateních vlastenskych skutku vyplivající odmena asnád jeste aj nám, ale nasím djetkám a vnukom dozajista od pána Boha udelená bude.

At zije Adam Búsbak ablegát Lucenskiho volebn. okresu!

v Lucenci dne 31-ho Julia 1878.

Stály vybor neodvislej stránky.

111
1875

1875

4. Printed for the printer by J. W. ...

At the ...

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

1881.

A lugosi választó kerület román nemzeti part t. tagjaihoz.

T. választók!

Mult hó 30. tartott ~~postorke~~letükön a kilenczes bizottságukat megbízták. Kerületük jelöltségét nekem felajánlani. Fogadják mely köszönetemet a nagybecsü bizalomért, mellyel évek előtt már több ízben megtiszteltek és ez alkalommal ismét kitüntettek. Ő szinte sajnálattal kényteleníttem azonban önöknek ez alkalommal kinyilatkoztatni, miszerint a jelen körülmények között nem volnék képes az ország gyűléséhez egy mandatumot elvállalni. Indokaimat, melyek ily válaszra késztetnek, talán legjobban fogják méltányolhatni, ha nézeteimet az ország jelenlegi politikai helyzete fölött bár csak főbb vonásaiban, de minden tartózkodás nélküli nyíltsággal lehetőleg tömöten előadom:

Alig 14 év folyt le az alkotmányos aera visszahelyeztetése óta. Rövid idő tartam a népek életében. Rövid még csak arra is hogy emlékezetünkben kitörölje arra részint jogosult részint talán fölöttebb sanguinikus, reményeket, melyek az új rendszerhez köttettek. És mikép valósultak e remények? Mi az eredménye e rendszernek már csak ily rövid idő után is? Hadd beszéljenek a tények. Egy nyomasztó állam adósság, az adóerő végletes megfeszítése, zavart pénzügyek alapos kilátás nélkül azok szabályozására, gazdaszati pongás, az állam tisztviselők egy serege, törvény nélkülség az igazság szolgáltatás terén, jogtalanság a, különben is minden tekintetben súlyedtt állapotban levő, közigazgatás terén. Daczára annak, hogy az adó már is a tökét fenyegeti, daczára annak, hogy az állam budget kétszeresére emelkedett, mégis csak egy elenyésző minimális része az, mellyel legégetőbb gazdaszati és mivelődési szükségleteink kielégítésére disponálhatunk. Kereskedelmi-politikailag a gyarmat-rendszer reánk nehezedő sulya alatt állunk. Szövetségesünk hatalmas karjai által a világ piaczatol elszigetelve, productionk és contumtionk egyaránt monopolisáltatnak.

Még egy gazdag, iparilag magasan fejlett államot is megtörne idővel ily fiscalicus és kereskedelmi-politikai kizsákmányolási rendszer. Ki hihetné akkor, hogy a mi szegény, szellemi és anyagi fejlődésben hátramaradt, iparnélküli földmives országunk sokáig képes lesz még egy eltévesztett politikai rendszer ily nyomasztó sulyának ellentállhatni? Valóban az optimismus egy magas foka szükségeltetik arra, még ma sem látni be, hogy e rendszernek, minden külső impulsus nélkül is, más saját benső tarthatatlansága miatt, elébb utóbb össze kell roskadnia. Senki az országban, ki a helyzet egész komolyságát képes felfogni, ily nemü optimismusban nem szenvedhet. A legmérsékeltőbb remények is, melyekre az alkotmányosság visszaállítása feljogosított, ma komoly, aggályokká változhat át már a legközelebbi jövőt illetőleg is. A ki be sem látja, mintegy ösztönszerűleg érzi a jelen rendszer benső tarthatatlanságát. Előzetében vagyunk a bekövetkezendőknek, melyek nagy árnyékukat már előre vetik és hazafiai kedélyeket elszomorítják.

Mikép lehetséges, hogy egy bár még kinemfejlődött de a természet adományaival gazdagon megáldott ország néhány év alatt a decadentia ily állapotába jusson? Hisz majd csak ugy hangzik mint egy rémrege, ha egy miniatúrába foglaljuk össze azt, mit mi magunk megéltünk, minek sulyos következményeit mi magunk érezzük oly érzékenyen, minek türhettlensége fölött mi magunk fadadunk ki hangos panszokba minden adott alkalommal. Ha rossz szándék tevszerűen a destructiora törekedett volna — talán elpirulhatna azon mű előtt, melyek nagy tehetségü és tiszteletre méltó jellemü férfiak akkor vittek végbe, midön a legtisztább szándékkal, a legnemesebb törekvésektől lelkesítve és férfierejük egész odaadásával a regeneratio nagy művéhez fogtak. Bizonyos, ki sem fogja tagadni, hogy a legjobb akarat daczára is történtek egyes nagy és veszélyes balfogások, melyeknek káros következményeit előre nem látva most annál élénkebben érezzük: mégis tulbecsülnök azok jelentőségét ha csak is ezekben akarnök találni helyzetünk komoly aggályosságának egyedüli okát. Egyes félre lépések is okozhatnak ugyan jelentékeny károkat, de nem idézhetik elő a destructio azon processusát melynek lejtőjen mi ma állunk. A baj gyökerei mélyebben fekszenek. Azok csak is az egész, politikai rendszer alapeszméjében magában találhatók fel. Ezen alapeszme pedig abban pontosul össze: Egy kis polyglott államból egy nagy nemzeti államot csinálni.

A kétszeres ellen mondás, a világos természet elleniessége egy ily állami czélnak, kézzel fogható. Mégis ezen alapeszme képezi összes állam politikánk eleven gyüpontját. Ez azon nagy államczél, melynek valósítására összes erőink megfeszítésével, vas következetességgel törekszünk a nélkül hogy azt csak egy pillanatra is szem elől tévesztenök.

Ez alap eszmétől vezérelve választottuk ki a monarchia népei között a német elemet, hogy vele szövezzünk, mert —: „Minden lat közjogi konzessioért fontszámra kapjuk a nemzetiségeket,” mint nekem évek előtt egyszer Magyarország legszeretetre méltóbb és kétségkívül legszellemdúsabb állam férfja választott. A közjogi latonkívül azonban kénytelenek voltunk gazdaszati önállóságunkrol is lemondani; kénytelenek voltunk a gyarmat-rendszer elfogadni és így gazdaszati fejlődésünk élet idegét önmagunknak lekötöni. Ezentül egészséges gazdaszati fejlődés elvileg kivolt zárva. Az állam suly pontja kivüle helyzetett. És hatályos befolyás nélkül a monarchia külpolitikájára abban tettszödtünk, itthon békés vissza vonultságunkban nagyhatalmasságot játszani.

E nemzeti kizárolagosság változtatta át igazságszolgáltatásunk aránylag türhető állapotát teljes anarchiáva, csak is azért, mert az osztrák törvények nem a nemzeti genius szülöttjei. Ki nem érzi az országban azon szerencsétlen hatást, melyet egy ily rendszabálynak kereskedelmi és hitelviszonyainkra, az

egész anyagi jólétünkre gyakorolnia kellett? Természetes, hisz úgyszólván egy tollvonással egy új létfel-tétet vontunk meg államunktól!

Egy nagy és erős, nemzeti és a politikában oskolázott aristocrátia, egy nagy és hatalmas klerus, mely dicséretére legyen mondva, a nemzeti ügynek mindig hive, egy eléggé jelentékeny középosztály és egy aránylag tekintélyes és a nemzeti eszméért lelkesedett intelligencia mind megannyi hathatos tényező arra nézve, ha a magyar nemzetiségnek a többi, százados elnyomás folytán, gyengébb nemzetiségekkel szemben egy bizonyos nemzeti suprenatiát biztosítsanak. Mégis mindezek dacára a magyar nemzetiség még mindigg minden tekintetben gyenge arra nézve, ha egy polyglott államnak a nemzeti állam jellegét adja meg csak az egyedül természetszerű tulsúlyával. Ha egyszer ez alapeszmét valósítani kell és pedig úgy hogy az alkotmányosságnak legalább külalakjai megőriztessenek, akkor, miután a magyar neuzetiség a lakosságnak csak kisebbsége a kisebbség kizárolagos uralma azonban az igaz alkotmányosság lényegével egyáltalán összérhetetlen: csak egy is maradt fen, mely persze szinte nem vezethet a célhoz, de a melyen legalább meglehetett kísérteni a lehetetlent lehetővé tenni. Minden szabadság, minden alkotmányos jog a nemzetiségek kezében hatályos eszközzé válik önmaguk politikai érvényesítésére; ha ezt megakarjuk akadályoztatni és pedig úgy negative mint positive: akkor a valódi alkotmányosság tekinteteit, a jó közigazgatás tekinteteit mesterségesen alá kellett rendelni az egy legmagasabb politikai tekintetnek, az állam legfőbb céljának. Törvényhozás, végrehajtó hatalom, közigazgatás egyaránt a kisebbség eme kizárolagos uralmának, a nemzeti állam eszméjének szolgálatába vétettek. Minden törvényhozási, — minden kormány cselekmény, a nagy közigazgatási műszer minden egyes szerve e legmagasabb szem pontból ítéltek meg. Minden állam tisztviselő helyére e szem pontból tétetik és a nemzetiségek politikai nullifikatioja nagyszabású stylusban fogantatba vétetik. Hogy e mellett mily állapotban vannak a közigazgatás nagy érdekei, e felett, csak egyetlen egy hang uralkodik az országban; ez a korrupcio ezerfejtű hydrája mily pusztítólag és bontólag ragodik állam szervezetünkön, e felett csak egy általános elrémülés uralkodik. És mégis mindezek csak természetszerű következményei egy természet ellenes politikának.

A nullificatio műve ma bevan végezve és mély sajnálattal kénytelenit-tetünk konstatalni, miszerint ma a nemzetiségeknek részben már a törvény-részben annak alkalmazása folytan az alkotmányos életben való részvét, egy tisztességes parlamentaris küzdelem, lehetetlenné van téve.

De ha mindennek dacára még ma is volna itt-ott egy nemzeti kerület mely még jelenleg is képes volna mandatumát egy nemzeti képviselő kezeire bízni, nem-e merül fel a kérdés: Mily kilátással és mi célra küldenek fel az országgyűléséshez e szétszort kerületek képviselőiket? Meg mindig teljesen nem főgnók fel a helyzetet, ha azt vélnők, hogy ez által csak a legkevesebbet is elértük volna.

A saját erők túlbecslése, hegemonistikus aspiratiók, nagy hatalmassági viszketek minden esetre némileg nemzeti jellemvonások; mindazonáltal ezek nem volnának elégségesek lélektani magyarázatára e vabanque politikának, mely mindent okoztat, hogy mindent nyerjen. A lélektani mozzanat mélyebben fekszik. Azon nagy események előestéjén, melyeknek bekövetkeztét minden kiséjti, melyeknek horderejét senki előre kinemszámithatja, a mai nap döntő körei politikájuk keresztülvitelében a nemzetilét egyik életérdekét látják. Igaz, ez egy nagy és, tegyük hozzá, fatalis tévedés: de ez nem változtat a dolgon. Ha valaki egyszer e meggyőződéshez ragaszkodik, ha egyszer egy-bár csak képzeleti de nemzeti életérdek a nemzeti állam megalkotásával azonossittatik: akkor több volna gyermekies naivitásnál azt hinni, hogy ezen politikáról, tehát egy életérdekről le lehet mondani, nem tudnám miért, talán néhány képviselő néhány szép beszéde kedviért. Észszerűleg ilyesmit követelő nem lehetne. Meggyőződve lenni hogy a nemzetilét csak is a nemzeti államban találja fel valódi biztosítékát és egyidejűleg a polyglott állam természetszerű követelményeinek concessiókat tenni — nem hősieis önfeláldozás hanem észellenes abdikatio volna. De ha ez áll, úgy mindenki kénytelen beismerni, miszerint jelenleg az egyetlen egy alkotmányos fegyverünk: az érvek logikája is erőtlen. Minden nemzeti manifestatio részünkről a parlamentben nem volna egyéb mint egy csapás a vízbe. Fájhat, de kénytelenek vagyunk beismerni, hogy jelenleg egy komoly politikai transzaktionak feltételei absolute hiányzanak.

Ily körülmények között, t. választók, indokaimat méltányolni fogják tudni és megfogják felelni kéréssemnek: Engem ez alkalommal egy országos képviselői mandatum esetleges elfogadásától felmenteni. Egyet fognak velem érteni, ha én jelenleg a legjobb akarat mellett sem volnék képes helyemet a képviselő házban betölteni.

Azonban csak részben adnék a helyzet feletti nézetemnek kifejezést, ha azt itt már félbeszakitanám, hogy önöktől elbucsuzzam. Csak néhány pillanatra kérem azért még fel barátságos figyelmüket.

Az érvek logikája ez alkalommal erőtlen. De a mit az érvek logikája sikeresíteni nem képes, azt rendesen annál kérlelhetetlenebbül kierőszakolja a tények logikája.

A tények logikája az mely a nemzeti állam-politikáját saját alkotóinak kezei alatt, ellent állhatnul a destruktio-politikájává változtatja át.

Nem hiányzottak annak idején ez irányban az intőszavak. Több egy évtizednél folyt le azóta. Akkori aggályaink azóta súlyos tényekké tömörültek. És a „nagy nemzeti állam politikája“ természet szerű következtességében kénytelen volt államunk életidegét háromszorosan: pénzügyeleg, gazdaszatilag és politikailag lekötöni. Egy ily politika ellen csak egyetlen egy hatályos szer létezik: e politikának magának következetes keresztül vitele. Minden lépés, melyet e pályán azon szándékkal teszünk előre, hogy a nemzeti állam nagy eszméjéhez közeledjünk, tényleg egy lépéssel közelebb vezet magának e politikai rendszernek elkerülhetlen benső összrokkadásához.

Azok, kik annak idejében az érvek logikája iránt érzéketlenek voltak, ma már nem óvhatják meg magukat a tények pressiója ellen. A logikai kapcsolatot azonban ezen eltévesztett politika és ennek természetszerű következményei között ma sem látják be.

Emancipálni akarják az országot gazdaszatilag; igaz alkotmányosságot, egészséges közigazgatást akarnak behozni; ki akarják irtani a korrupciót, egy szóval: az egészséges állam fejlődés feltételeit akarják megszerezni. De ma sem akarnak lemondani a nemzeti állam eszméjéről. Még ma is azt képzelik, hogy mindkettő egyszerre lehetséges.

Lehet akarni, egy polyglott államot mesterségesen egy nemzeti állammá átídomítani: de akkor a priori le kell mondani egy egészséges állami fejlődésről. Vagy; akarhatunk egy egészséges államfejlődést: de akkor le kell mondanunk a nemzeti állammról. A választás szabad de nem lehet mindkettőt egyszerre akarni.

Kisértsék meg az ország gazdaszati emancipatióját; az elérhető volna; de annak keresztül

vitelével egyidejűleg sarkából kiemelnök magának e nemzeti-állam-politikának archimedesi támpontját. A magyar nemzetiség természetszerű suprematiája dacára sem volna képes mesterséges kizárolagosságát hatalmas szövetségese nélkül biztosítani. És e szövetség, mely magyarországra nézve kitűnően nemzetpolitikai jelentőséggel bír, a szövetségesre nézve majdnem kizárolag csak kereskedelmi politikai értékkel bír. Vonjuk megítéléstől ezt és felbontottuk magát a szövetséget. Tehát, lehetne az országot gazdaságilag emancipálni: de lehetne csakis a nemzeti állam árán.

Kisértsek meg az igaz alkotmányosság, az egészséges közigazgatás életbeléptetését, kísértsek meg a korrupciót többé fel nem használni: bizonyára ily eljárás nem késne a legrövidebb idő a legjobb gyűnölcsöket hozni; de egy ily eljárás egyuttal lépten nyomón a nemzeti állam eszméjének rovására a polyglott állam eszméjét érvényesítené. Tehát, lehetne igaz alkotmányosságunk, jó közigazgatásunk és közérkölcösségünk: de lehetne csakis a nemzeti állam árán.

Hangosan és jogosan panaszkodunk a rendszeretlenség felett a kormányzat minden ágazatában. De helytelenül számítjuk azt a jelenlegi kormánynak be, hogy mindig csak egy esetről esetre való politikát követ. Mert nagy tévedés azt hinni, hogy ez alapon egy rendszeres politika lehetséges volna. Minden hiba első sorban azáltal bosszulja meg magát, hogy egy kényszer helyzetbe jutunk. Csoda-e ha mi, egy egész politikai irány kiindulási pontjául egy téves alapeszmét vévén fel, oly sodorba térítettünk, mely valódikép nem más, mint a kényszerhelyzetek folytatólagos sorozata. Ott hol az állam életérdekei mesterségesen egy természetellenes fő állam célnak alárendelvék, ott ez életérdekek észszerű, rendszeres ápolása eo ipso elvileg kíván zárva. A kormány politikának eme rendszeretlensége csak logikai következménye magának e politika alapeszméje rendszeres keresztülvitelének. És ismét, lehetne tehát ez életérdekek észszerű és rendszeres ápolását inauguralni: de ismét nem lehetne csakis a nemzeti állam árán.

És ebben nyilatkozik a tények logikájának ellenállhatlan ereje! Vétkezketünk a természetszerű fejlődés törvényei ellen: de nem tehetjük ezt büntetlenül!

Ha egy váratlan incidens közbe nem jön, úgy fordulat nem valószínű, s így ezen már kiindulási pontjában eltévesztett politika fentarthatatlanul kifogja futni pályáját. Kiszámíthatatlan lesz a kár, melyet minden irányban okozni fogott. Mégis kénytelen vagyok önöknek őszintén bevallani miszerint mindezek lelkelem nyugalmát megzavarni nem képesek. Bármily káros legyen is e politika reánk románokra nézve, bármennyire akadályoztassa is ez nemzeti fejlődésünket, nemzeti létünket magát nem képes érinteni, annálkevesebbé azt komolyan veszélyeztetni. A politikai rendszerek elvesznek, de a népek megmaradnak. Ez egyszer sem lesz máskép.

És én nekem erős meggyőződés: hogy a magyar és román nép életérdekeinek solidaritása, ma még elhomályosítva, előbb utóbb egész fényében felfogismer tetni és akkor megjött a komoly transactionnak ideje is.

Bár mi hamarabb következnek be e pillanat!

Önök, t. választók, azonban felkérem, őrizték meg nekem addig is nagybecsű bizalmukat, úgy mint rokonszenvüket, melyet teljes mértékben viszonozom.

Vlajkovetz, 1881. június 3-án.

Mocsonyi Sándor.

Dr. BALLAGI GEZA.

BUDAPEST
81
JUN
18
del. ott. D.

1872.

A mádi ker. választóihoz.

N y i l t s z ó.

A mádi kerület választó-polgárainak egy igen tekintélyes része képviselő-jelöltjének tűzvén ki, s ezen reám nézve alig érdemlett kitüntetést köszönettel fogadva, gondolkozóba estem, valjon politikai hitvallásomat én tárjam-é ki eleibök közszemlére, közbírálatra, vagy egyszerűen így szóljak hozzájuk: „*megválasztatásom esetére adjatok ti választó-polgárok kezembe egy kívánságtokat s akaratotokat magában foglaló okmányt, s én parancsként fogom azt három éves megbízatásom ideje alatt szemeim előtt tartani.*” Azonban döntő befolyást gyakorolt elhatározásomra a hazánkban életbeléptetett parlamentarismus szülte szokásos eljárás, s anélkül, hogy azon másik rendszer helytelenségéről meg lennék győződve egészen, követem az első eljárást.

Képviselői kötelességem teljesítésében három érdek lesz irányadóm: **hazámé, kerületemé s egyes választóimé.** Hazám közérdekeinek mindég alárendelem kerületemét, kerületem érdekeinek az egyesekét, egyes választóim érdekeinek a saját magamét.

Az ország ügyeit jelenleg vezető minisztérium kormányrendszerét nem helyeslő balpárthoz fognék az országgyűlésen tartozni, s pártfegyelme alá rendelem magamat azon határig, hol netalán az egyes képviselő szolgálai függés vonala kezdődik.

Hazánk közjogi kérdései közt legnagyobb horderejű a jobbpárt által 1867-ben létesített ugynevezett közösügyes kiegyezés. Ezen 1867-iki törvényről hitem az, hogy miután ezen kiegyezés a birodalmi közösügyek intézésére felállította a magyar országgyűlés jogkörét megcsonkító delegatiót, mely magában rejtette a magyar hadsereg feladása eszméjét, s az ország pénzügyei független vezetéséről lemondást, szóval, miután ezen többször említett egyezés oly intézményt állított fel, mely hazánkat állami önállóságától fosztotta meg, mely miatt még belügyeink szabadelvű fejlődése, s rendezése is nemcsak folytonosan gátoltatik, de valósággal lehetetlenné tétetik: ezen egyensúlyt tévesztett törvény vagy egyezés módosítására, megváltoztatására, megválasztva a kellő időt, törvényes eszközökkel és utakon töreksem.

És ezen törekvés nem rögtöni felforgatása a létező kormányformának, még kevésbé forradalmi cél, hanem éppen azoknak észszerű megelőzése; ezen törekvés vezet azon állapotra, hogy a szabadság hiánya miatt a magyar földön ne sóhajtson senki más uralomra, mint a magyar király uralmára. Hitem szerint a delegatiók eltörlése, a nemzeti véderőnek új alapra fektetése, az ország anyagi érdekeinek függetlenítése egy a haza belbékéjének s nyugalmanak kérdésével.

Ne ámitsa azzal magát senki, hogy ha a balpárt megszüntetné ezen törekvését, mi ugyan erkölcsi lehetetlenség is, megszűnnék a jobboldal uralma ellen minden törekvés. Ha mi elhallgatnánk a kövek szólalának meg. Szólani fognak a csonka parlament tehetetlenségéből erőt merített reactionáriusok; szólani fog a mérhetlenségig emelkedő deficit és adó. Szólani fog a védtelenül felejtett iparosok és kereskedők bukása; szólani fog minden, mit a nemzet ezen egy szóba foglalt: „**haladás.**” A balpárt, mely most szól, ugyanaz a régi párt, melyet a jobboldal úgy ismer a történetből, hogy annak kielégítése, s megnyugtatója nélkül nem lehet a magyar hazában semmi állandó politikai művet teremteni. A balpárt, mely most szól és figyelmeztet: **nemzeti,** — ki fog utánunk vagy helyettünk, és mit kiáltani? — arra feleljen meg a jobboldal bölcsesége, mely ezen hazafias párt törekvéseit veszélyeseknek hirdeti. Én úgy vagyok meggyőződve, hogy a jelen béke napjai hivatvák arra, hogy ezen 67-iki kiegyezés metszette sebek begyógyittassanak; a nyugalom napjai valók arra, hogy ezen függő kérdések fejedelem és nemzet közt kiegyenlítettessenek. — Ennyit közjogi állapotainkról.

Ami hazánk belügyeit illeti, én őszinte barátja vagyok minden valódi haladásnak, mely a haza polgárainak szellemi és anyagi jólétét előmozdítja; minden változtatásnak vagy újításnak, mely a polgárok egyéni szabadságát nem megszorítja, hanem célszerűen kiterjeszti; s általán fogva minden valódi értelemben vett reformnak, mely édes hazámat a többi civilizált népekkel egyenlő színvonalra emeli. Azért szükségesnek tartom a nép-oktatás ügyét erélyesen felkarolni mindenekelőtt; a mivelt nép szolgásgot nem tűrhet.

Óhajtom a vallásügyi és azzal rokon kérdések megoldását, természetesen a vallások egyenlősége alapján. Védem, mint protestáns, hitfelekezetem autonómiáját; de védem nemcsak magunkét, hanem védem a katolikusok, óhitűek és izráelitákét egyformán; ez a jog, ez a méltányosság kifolyása. A Lorántffy Susánnák, Horváth Máriák, vagy az Eszterházyak, Szelepcsényiek adományai egyforma pergamentre vannak írva.

Az elavult főrendi táblát, a megyék által választandó, s utasítással ellátott köve-tek belevegyítésével igyekszem felfrissíteni, s életrevalóvá tenni.

Az iparosok ügyét a f. év február 25—26-án tartott pesti országos értekezletökön megállapított elvek alapján, minden erőmből elősegítem; igyekezni fogok, hogy az iparosok művelődése, szakösmerete országos pártfogással fejlesztessék. Államszükségletek, főképen a hadiszerek s egyéb országos vállalatokhoz megkivántató gyártmányok, hazai s belföldi iparosaink által fedeztessenek.

Törekedni fogok a magyar nemzet jellemével soha ki nem békíthető kutató fináncrendszer, s a földmivelő természetnyujtotta szabadságát annyira sértő dohány-egyedlárúság megszüntetésére.

Végre, mit legelőbb kellett volna mondanom, vagy talán mondanom sem kell, kedves kis hazánknak Tokaj-Hegyaljának, melynek világhírű természetménye ugyis nemzetünknek egyik büszkesége: érdekét, hasznát, erőm szakadtáig, képviselői s törvényhozói befolyásom egész súlyával elősegítem.

Ezek tehát rövideden vázolvá azon eszmék, melyek engem megválasztatásom esetére képviselői pályámon mindenütt kísérni fognak. Ezek azon elvek, melyekre itt ünnepélyes esküt fogadva, nincs eszköz, nincs hatalom, nincs ígélet, hogy engem ezektől eltántoríthassanak.

Tolcsván, 1872-ik évi május 1-én.

Mezősy László,

a mádi választó-kerület balpárti képviselő-jelöltje.

1875.

SZABÓ LÁSZLÓ,

követjelölt nyilatkozata

a mádi kerület közjogi ellenzék választóihoz!

Tisztelt választó polgárok!

Nép szava, Isten szava. Leggyönyörűbb szaka a nép életének, melyben önállósáért, függetlenségeért és megcsontított alkotmánya visszaszerzéséért küzd.

Mint a virágzó lányka első szerelme, mely egész lényére előmlik, minden csepp véréát átjárván az égi tűz, nem ismert érzelmekkel tölti be szivét, úgy lép a szabaduló nép egészen új világba és lelki tehetségeinek működései új tárgyakra irányozvák.

Ekkor nincs tagja a tömegnek, mely nyugalomba lenne, minden legcsekélyebb idege mozgásba van, és ezen közmozgás ellenállhatatlan.

Szeretett testvéreim! E küzdelmek korszakába jutottunk mi is, hogy őseink által vérrel szerzett alkotmányunk alapját -- rólunk, nélkülünk, senki semmit -- visszaszerezhessük és megtarthassuk.

Megragadom tehát azon zászlónak rudját, melyet a törvények tisztelete mellett kezembe adtatok a képviselő-jelöltség kijejlése által, melynek világító lámpájánál el nem tévedhetünk, sőt életadó melege által forr a magyar világ bús tengere, hogy dicső őseink drága vérével szerzett nyolcszázados alkotmányunk védelmére és fentartására a népek tengere mélyéből keleti gyöngyök és briliántok merüljenek fel a magyar föld színére.

Drága földieim! Megsokalván a magyarok Istene hazánk százados szenvedéseit, az ámitások, csábitások és vesztegetések által előidézett népünk erkölcsi romlását, le küldvén hozzánk az egész világon át sebes szárnyakon repülő civilisatió s népeket boldogító angyalát, hogy fenhargon hirdesse azt, hogy: „legyen igazság, vagy veszzen el a világ;“ én pedig hazánk nemtőjének Kossuth Lajos hazánkfiának mondatával állok itt előttetek:

„Isten nem halt meg, bár szent oltára körül a hivek meggyérültek is, de eljő az idő, mely nem messze van, hogy az ámitások és csábitások köde szétfoszlik szemeikről s a nép kiábrándulván, ismét tömörülni fog a szent oltár körül“.

Szeretett kedves testvéreim! Ha az Isten úgy akarja mint magunk, hogy szerencsés lehetnék az ország színe előtt hazám függetlenségének és önállásának visszaszerzésére és védelmére, buzgó óhajtásaimat élőszóval kifejezhetni, a következő pontok védelmébe tiszta meggyőződéseim szerint, hiszem és vallom állami életünk valódi garantiáját.

Jeligém, melyet még ifju koromban magamévá tettem az, hogy: virad, haladjunk.

Alapelveim: Magyarország legyen önálló és független magyar állam, mely minden idegen beavatkozástól menten intézze minden ügyeit, s mely teljes önállósággal birjon, a polgári közigazgatáson kívül is, a hadügy, nemzetközi viszonyok és közigazgatás minden ügyeiben, mely alaptörvény nélkül nincs üdvössége a már-már az örvény szélére sodort, több századokon át, e sokat, de sokat szenvedett magyar hazánknak.

Tisztelt választó polgárok! Rövid időn át be fogják látni azok is, kik szegre akasztották ezen alapelveket, melyeken hazánk önállósága és függetlensége nyugszik — de a nemzet is — hogy az országot és népet igen sok millióval szegényebbé és a helyzetet veszélyesebbé tették.

De hála a magyarok Istenének, még menthetlenné nem teheték hazánkat, mert csak a nemzet önmaga tehetné azt azzá, ha ki hagyná ölni kebeléből a véle született honszerelmet. — De én a magyar nemzetről és magyar népről ily szentségtörést fel nem teszek.

Tisztelt választó polgárok! Ezek mellett, hogy lépcsőről lépésre haladjon a nemzet az önállóság és függetlenség felé, jeligém szerint kívánom, hogy:

a) a vámterület önállósíttassék, hogy a közigazgatási téren nemzetünk anyagilag is gyarapodhassék;

b) hogy magyar bank függetlenül állíttassék fel az osztrák banktól, hogy az uszorások vérszopó fulánkjaitól a nép megszabadulhasson;

c) hogy az oktatás és népnevelés terén ingyen és kényszer-iskolák törvényileg állíttassanak fel, mert oktatás nélkül az ember nem ember, hanem más valami;

d) hogy a honvéd-sereg az alkotmányra felesketve, a magyar hadügyminiszter felelős rendelkezése alatt álljon s a közös hadsereg megszüntetessék, mert ezáltal 50 millió forint megtakaríthatatik;

e) mindezen elvekből folyólag kívánom a magyar birodalomra nézve a persónáluniót;

f) követelem, hogy állíttassék vissza az ősi megyei kormányzat népképviselői alapján, mint védbástyái az alkotmányunknak;

g) minden visszamaradt hűbéri viszonyok, minő a kisebb királyi haszonvétel is, szüntetessék be;

h) szüntetessenek be minden a nemzet jellemével meg nem egyező adónemek, ugymint a fogyasztási adó, az elkeserítő egyenes örökösödési százalék, a dohány egyed-áruság és mindazon nemei az előjogoknak, melyek az egyenlőség, testvériség és szabadság politikai szentháromságunk elveivel ellenkeznek. Egy szóval legyen szabad a föld, valamint a nép is, vallás, nyelv és születéskülönbség nélkül.

Szeretett testvéreim! hogy a fentebb előadott pontokban foglalt elveket vallom, támogatom és védelmezni fogom, mindenütt és mindenkor. Esküszöm a magyarok Istenére.

Éljen az önálló és független magyar haza! éljenek a baloldal közjogi ellenzék polgárai! éljen a szabadságra törekvő nép.

Kelt **Tállyán**, június 29-én, 1875.

SZABÓ LÁSZLÓ,

a ti hű néptársatok.

1875.

Tisztelt választók!

A mádi választókerület **szabadelvű pártjának** f. hó 6-án tartott értekezlete egyhangu kivánalma folytán, ezen díszes kerület országgyűlési képviselőjéül jelöltettem, és a jelöltséget e párt tekintélyes küldöttségének felhívására elfogadtam.

Midőn ezen megtisztelő felhívást elfogadtam, tettem ezt azon honpolgári kötelességből, hogy bennem vetett bizodalomuknál fogva szerény tehetségemet a hon javára és a kerület kiváló érdekei előmozdítására fordítsam.

A legközelebbi országgyűlés teendői felett nézeteimet — jelöltség elfogadására meghívó küldöttség előtt — elmondottam; kinyilatkoztattam ugyanakkor azt is, hogy: **én a mult országgyűlésen volt két nagy párt, t. i. a Deák- és balközép-pártoknak egygyeolvadásából alakult szabadelvű párt tagja vagyok, és a kormány által kiadott, nemkülönben a megyei, valamint e kerületben alakult szabadelvű párt által is elfogadott programot magamévá teszem.**

Csalódnék, vagy legalább is csalódásban ringatná önmagát és a t. választókat az, ki most egyik vagy másik országos kérdés megoldása iránt részletes ígéretet tenne, azokat körvonalozva kivinni ígérné és hinné. Mert mindazon kérdések, melyek égető megoldásra várnak, a helyzet és viszonyok uralmától függnék, így azoknak részletes kivitelét határozottan eleve megállapítani s körvonalozni nem lehet.

Helyzetünkben egyedül **irányadó elvekről** lehet szólni, mivel **ezek képezik a lényegét, a részletek pedig ezeknek csak kifolyásai.**

Legfőbb törekvésem oda fog irányulni: mikép a kijelelt és megoldásra várandó kérdések — hazánk érdekeinek megfelelőg — a legkedvezőbben intéztessenek el.

Hogy a bank és vámkérdések — az ország elvitázhatlan jogánál fogva — hazai iparunk és kereskedelmünk kiváló érdekükben s felvirágzásukra nyerjenek megoldást.

Hogy a belreformok terén a nemzet szokásai, a szabadelvű előhaladás, a jog és igazság lesznek azon főtényezők, melyek engemet minden egyes kérdésben vezérelni fognak.

Hogy hazánk integritása vagy sarkalatos alkotmányos jogai megcsorbitását czélzó törekvéseknek ellene szegülök.

Hogy e kiváló és tekintélyes választókerület érdekeit — a törvény korlátain belől — valamint eddig minden időben szivemen hordoztam és tehetségem szerint előmozdítani igyekeztem — ugy ezt jövőre is ígérem.

Midőn ezeket szükségesnek tartottam önök mikénti tájékozásuk végett kijelenteni, el nem mulaszthatom még annak kiemelését, hogy: **én teljes bizalommal viseltetem a jelenlegi szabadelvű kormány iránt, melynek zászlóját hazánk politikai helyzetének nagy fia: Tisza Kálmán lobogtatja — és ha a t. választók minden időben nagyrahecsült bizalma által a törvényhozó-testület tagjává megválasztatni szerencsés lehetek, hogy a zászlót, mely alatt megválasztattam, el nem hagyom, legdrágább kincsem: szeplőtlen becsületesemre fogadom.**

Legyes-Bényén, 1875. június 12-én.

Zalay István.

DE BALLAGI GEZA.

1878.

Mádi kerület.

Meghívás.

Az 1875⁵/₈-ik évi országgyűlés berekesztetvén, a nemzetnek újra visszaadatott a joga: nemcsak bírálatot mondani a lefolyt országgyűlési cselekmények felett, de minden egyes választókerületnek új választások által szabad meggyőződésének nyílt kifejezést is adhatni az iránt, hogy e sokat hányatott Magyar hazánk jövő országgyűlésén, mely elveket valló képviselő által képviseltesse magát?

Ily nagyfontosságú, a polgári jogok és kötelességek legszebbikét igénybe vevő cselekménynél a „ mádi“ vagyis „hegyaljai“ választókerület is nem maradhat tétlenül.

Miért is alólirottak:

miután a szabadelvű vagyis kormánypártnak törekvését — a lefolyt országgyűlési eseményekből ítélve — nem találjuk olyannak, mely által Magyar hazánk állami, anyagi és szellemi felvirágzása biztosíthatnák; sőt ellenkezőleg! . . . De

miután választókerületünk, mint Hegyalja, napról napra sülyedő anyagi helyzete miatt, a végelpusztulásnak néz elé, — a nélkül, hogy a létező kormányok bármelyike, e bajok elhárítására bármit is tett volna, —

azt hiszszük, hogy nyílt kifejezést adunk ama meggyőződésnek, mikép — országos és helyi bajaink orvoslása indokából — kerületünk választó polgárai többsége „ellenzéki“; így csak összetartás és tétlenségből kilépés szükséges arra, hogy ily elveket valló képviselő által képviseltesse is magát a jövő országgyűlésen.

E téren alakulás és ellenzéki képviselő-jelölt felállítása végett, van szerencsénk folyó hó 14-ik napjának délutáni 3 órájkor, Mád városa vendéglői nagytermében tartandó értekezletre, minden árnyalatu ellenzéki választó polgárt tisztelettel meghívni.

Hegyalja, 1878. július hó.

Szabó László.

Dorozsnyák Károly.

Selmeczy Lajos.

Molnár János.

Fried Dávid.

Engel Kobi.

Horkay János.

Honétzy Miksa.

Likay László.

ifj. Kottán József.

Németh Bertalan.

Friedmann Lipót.

Ternyey Pál.

Csuka Imre.

Igaz József.

Magyarország

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint text at the bottom of the page, possibly a list or index.

1875.

Makó.

Gróf Ráday Gedeon

levele Makó város azon választó polgáraihoz, a kik őt a képviselőjelöltség elfogadására felszóllították.

Ma vettem a makói „szabadelvű-párt” elnökségének nagybeesü levelét, melyben értesíteni sziveskedik, hogy Makó városának szabadelvű pártja f. hó 13-án tartott közgyűlésében a jövő országgyűlésre esekély személyemet kegyeskedett képviselőül egyhangulag kijelölni.

Sietek a t. elnökség azon felhívására, hogy a jelöltséget elfogadnám és ezen elhatározásomról értesíteném, válaszmomat tisztelettel és szokott őszinteséggel becses kezéihez juttatni.

Mélyen meghatva vettem Makó részéről történt kijelölésemet, mert jelölül veszem annak, hogy a közügyek terén folytatott működésem emlékezte még nem merült el a feledékenység tengerébe, de zálogául veszem annak is, — mi leginkább megörvendeztetett, — hogy a jó akarat, tiszta hazafiságból eredő munkásság lehet ugyan kitéve pillanatra félreértések és keserűségeknek, de az igaz hazafiaknál előbb-utóbb jutalomra talál.

En a jutalmak legszebb és értékesebbének polgártársaim önkéntelen, nem keresett bizalmát és rokonszenvét tekintem; a bizalom legkiválóbbjának pedig a képviselői megbízást, kivált oly nagy horderejű országgyűlésre, mint az előttünk álló, és oly választó kerület részéről, mely jelöltjét nem annyira személyileg mint nyilvános működése által ismeri.

Ezért fogadtam Makó város nagyérdemű választó közönsége szabadelvű részének felhívását a legőszintűbb öröm és hazafim köszönettel, miért is — bár más kerületek részéről is nyilvánul irántam bizalom, — mindenek előtt Makó — azon város megtisztelő felhívásának kell hogy hódoljak, mely színhelye volt szinte azon munkásságomnak, mely legnevezetesebb korszakát éltetnem töltötte be.

Hódolok tehát a meghívásnak és elfogadom a jelöltséget, már csak azért is, mert nem zárkozhatom el ama hittől, hogy az Alföldön teljesített szolgálataim és soha sem lankadt kérlelhetetlen szigorú eljárásom után, kijelölésem Makón más mint a jók és tiszta honpolgárok jelölése lehessen, mi által azt hiszem, hogy választóira alig lehet egy országgyűlési jelölt is büszkébb, mint ma én.

Volt ugyan kijelölésem első hírére aggályom, de ez eloszlott az által, hogy a nagybeesü levél és a közölt közgyűlési jegyzőkönyvből látom, miként párthelivel, különösen az elmúlt országgyűlés nagyon tisztelt képviselőjével nem állok szemben; mert az általam melegen üdvözölt és — legalább esekélységem erejéhez képest elő is segített — országos nagy párt-egyesülés és ez által a szabadelvű-párt megalakulása érdekét, a szükséges őszinteség iránti bizalmat, mi sem in-gathatja inkább meg, mintha két oly egyén küzd egymással szemben, kik az egyesülés előtt külön part tagjai voltak.

Hogy megválasztatásom esetében a „szabadelvű párt” őszinte tagja, a valódi szabadelvű eszmék kitarató harcosa, az államháztartás jól felfogott érdekeinek higgadt munkása, a jó közigazgatás, igazságszolgáltatás törvényhozói előmozdítója, végre azon intézmények létesítésében, melyek a honpolgárok személy és vagyonbiztonságának állandó megszilárdítását hivatják biztosítani, ha kell előbarcosa leszek, azt úgy hiszem nem szükséges a mélyen tisztelt választóknak ígérnem, de ígérem azt, hogy igyekezni fogok a tapasztalásból merített meggyőződéseim után indulva keresni és megtalálni az előttünk álló számos belügyi, közigazgatási reform-kérdések tárgyalásánál azon utat, mely egyaránt érintetlenül hagyva az elmélet doctrináit és a szabad és célszerű haladást bilinesbe verő hagyományok irányát, egyedül a szabadelvű végezel szem előtt tartásával a czélszerűt és kivihetőt előrése vézet, mert a renddel párosult szabadság meghonosodását tartom a szabadelvű párt czéljának, feladatának.

Engedje meg a tisztelt elnökség, hogy szíves közleményeiért köszönetemet nyilvánítva felkérni bátorkodjam, méltóztatnék ezen hódoló válaszmomat Makó város szabadelvű polgárainak tudomására hozni és egyuttal megtisztelő bizalmukért mély és őszinte köszönetemet tolmácsolni.

Kötelességemnek ismerendem még a választás előtt Makón megjelenve, a választó közönségnek köszönetemet és hódolatomat személyesen is nyilvánítani.

Fogadja az egész makói választó közönség kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Buda pesten, 1875. évi június hó 16-án,

Gróf Ráday Gedeon.

1873
Mokk.

Grot Rånbyr Gården

Enligt Måls Rätts utslag vid förhör den 1873
i köpingen för att tillägga tillgångarna

Enligt förhör den 1873 vid förhör den 1873
i köpingen för att tillägga tillgångarna

Enligt förhör den 1873 vid förhör den 1873
i köpingen för att tillägga tillgångarna

Enligt förhör den 1873 vid förhör den 1873
i köpingen för att tillägga tillgångarna

Enligt förhör den 1873 vid förhör den 1873
i köpingen för att tillägga tillgångarna

Enligt förhör den 1873 vid förhör den 1873
i köpingen för att tillägga tillgångarna

Enligt förhör den 1873 vid förhör den 1873
i köpingen för att tillägga tillgångarna

Pallag's v. v. v. v. v.

Grot Rånbyr Gården

212.
1872.

Felhívás Máramaros megye balpárti közönségéhez!

A pesti országos-baloldali-kör kezdeményezése folytán az ország minden szegletében szervezkednek már az ellenzéki tábor férfjai.

E mi végmegyénk, valamint ezelőtti időkben mindig ott volt a szabadolva eszmék zászlója körül, most sem maradhat hátra a haza szent érdekei megett.

Eltársi bizalommal kérjük azért fel minden velünk érező polgártársunkat: a megye választó-kerületeiben való mielőbbi szervezkedésre . . . és felkérjük különösen a sziget-kerületi választókat, hogy folyó évi február hó 24-én délután 3 órakor, a „Korona“ vendéglő nagytermében tartandó nyilvános gyűlésre eljöni sziveskedjenek. Meg kellene itt választani először is a f. hó 29-én tartandó pesti országos értekezletre megbizottunkat, azután intézkedéseket tenni egy baloldali kör alakítása iránt.

Több elvtárs megbizásából:

V. Krüzsely Bálint.

M. Szeged 1872. febr. 10.

1875

Lehrbuch der Arithmetik

Einleitung
 I. Die Arithmetik
 1. Die Zahlen
 2. Die Operationen
 3. Die Brüche
 4. Die Potenzen
 5. Die Wurzeln
 6. Die Logarithmen
 7. Die Permutationen
 8. Die Combinationen
 9. Die Binomische Formel
 10. Die Binomische Formel
 11. Die Binomische Formel
 12. Die Binomische Formel
 13. Die Binomische Formel
 14. Die Binomische Formel
 15. Die Binomische Formel
 16. Die Binomische Formel
 17. Die Binomische Formel
 18. Die Binomische Formel
 19. Die Binomische Formel
 20. Die Binomische Formel
 21. Die Binomische Formel
 22. Die Binomische Formel
 23. Die Binomische Formel
 24. Die Binomische Formel
 25. Die Binomische Formel
 26. Die Binomische Formel
 27. Die Binomische Formel
 28. Die Binomische Formel
 29. Die Binomische Formel
 30. Die Binomische Formel
 31. Die Binomische Formel
 32. Die Binomische Formel
 33. Die Binomische Formel
 34. Die Binomische Formel
 35. Die Binomische Formel
 36. Die Binomische Formel
 37. Die Binomische Formel
 38. Die Binomische Formel
 39. Die Binomische Formel
 40. Die Binomische Formel
 41. Die Binomische Formel
 42. Die Binomische Formel
 43. Die Binomische Formel
 44. Die Binomische Formel
 45. Die Binomische Formel
 46. Die Binomische Formel
 47. Die Binomische Formel
 48. Die Binomische Formel
 49. Die Binomische Formel
 50. Die Binomische Formel
 51. Die Binomische Formel
 52. Die Binomische Formel
 53. Die Binomische Formel
 54. Die Binomische Formel
 55. Die Binomische Formel
 56. Die Binomische Formel
 57. Die Binomische Formel
 58. Die Binomische Formel
 59. Die Binomische Formel
 60. Die Binomische Formel
 61. Die Binomische Formel
 62. Die Binomische Formel
 63. Die Binomische Formel
 64. Die Binomische Formel
 65. Die Binomische Formel
 66. Die Binomische Formel
 67. Die Binomische Formel
 68. Die Binomische Formel
 69. Die Binomische Formel
 70. Die Binomische Formel
 71. Die Binomische Formel
 72. Die Binomische Formel
 73. Die Binomische Formel
 74. Die Binomische Formel
 75. Die Binomische Formel
 76. Die Binomische Formel
 77. Die Binomische Formel
 78. Die Binomische Formel
 79. Die Binomische Formel
 80. Die Binomische Formel
 81. Die Binomische Formel
 82. Die Binomische Formel
 83. Die Binomische Formel
 84. Die Binomische Formel
 85. Die Binomische Formel
 86. Die Binomische Formel
 87. Die Binomische Formel
 88. Die Binomische Formel
 89. Die Binomische Formel
 90. Die Binomische Formel
 91. Die Binomische Formel
 92. Die Binomische Formel
 93. Die Binomische Formel
 94. Die Binomische Formel
 95. Die Binomische Formel
 96. Die Binomische Formel
 97. Die Binomische Formel
 98. Die Binomische Formel
 99. Die Binomische Formel
 100. Die Binomische Formel

1875

1878.

Máramaros megye választó polgáraihoz!

Alkotmányunk egyik legfontosabb jogának gyakorlására vagyunk felhiva. Közeledik az idő, a mikor szavazatunkkal nyilatkozniunk kell az iránt, hogy ki által, s mely alapelvek szerint kívánunk befolyni hazánk sorsának intézésére. A népfenség hatalmas nyilatkozata ez.

Az imént lefolyt országgyűlési időszak nagy fontosságú események korszaka volt; gazdag meglepetésekben és alkalmas arra, hogy a remények és aggodalmak a haza kétes jövője felől a véleményeket különböző irányba tereljék. Szűkebb körben is tájékozatlanul állunk a teendőkre nézve, a mikkel a haza felvirágoztatására hatni lehetne.

Az újabb választás alkalom lesz arra, hogy ítéletet mondjunk a múlt felett. Előttünk vannak képviselőink jelentései; megelégedésünk vagy kárhóztatásunknak még nincs szava. Az ítélet csak úgy lehet igazságos, ha érett megfontolás eredménye. Pedig az igazságra törekedniünk kell és legfőképen arra, hogy kimondott ítéletünk a közvélemény félre ismerhetlen szava legyen.

De a balszerencsében és válságok küszöbén kell leginkább törekedniünk az egyetértésre; meghallgatni a különböző véleményeket és követni a legjobbat. Bizonyára senki közülünk nem kívánja most felidézni a pártharcot egymástól eltaszító szenvedélyvel és méltatlan eszközökkel. — Kevés kivétellel a megye a közélet küzdelmeiben mindenkor az egyetértés példányszerű színtere volt és különösen válságos időben a választások eredménye mint egy lélek gondolata nyilvánult.

Ez a megye értelmiségének érdeme vala: ennek kötelessége most is felvilágosítani a nép alsóbb rétegét az eseményekről, hogy ítélete igazságos lehessen.

Ne mulasztjuk el ezt a kötelességet. Vitassuk meg a dolgok jelen állását; vonjuk le az eseményekből a leghelyesebb következtetést és sorakozzunk a köré. Azután igyekezzünk közegyetértéssel megállapodni azon egyénekre nézve, a kikre óhajtjuk bizni kerületeink képviseltetését.

Ezek az okok indítanak minket arra, hogy Máramaros megye értelmiségét felkérjük, hogy a küszöbön álló képviselő választások tárgyában folyó hó 20-ik napján d. e. 10 órakor M.-Szigeten a megye székházának nagy termében barátságos és bizalmas tanácskozássra megjelenni sziveskedjenek.

Kelt, M.-Szigeten, 1878. július hó 13-án.

Mihálka László s. k.

Szilágyi István s. k.

Kutka Kálmán s. k.

Kricsfalusy Vilmos s. k.

Fankovich Sándor s. k.

Veréczy Lajos s. k.

Krúzselyi Bálint s. k.

Lator Bálint s. k.

Fejér Bertalan s. k.

Olsavszky István s. k.

Illyásevits János s. k.

Szaplonczay Pál s. k.

Pogány Ödön s. k.

Szabó József s. k.

Művelődési és Polgári Társaság

Alkotmányunk egyik legfontosabb feladatának tekintjük a művelődés terén való fellépést. Hiszen az ide, a mielőtt a társaságunk megalakult volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne. Ezért a mielőtt megalakultunk volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne.

Az országunkban a művelődés terén való fellépésnek nagy jelentősége van. Hiszen az ide, a mielőtt a társaságunk megalakult volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne. Ezért a mielőtt megalakultunk volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne.

Hiszen az ide, a mielőtt a társaságunk megalakult volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne. Ezért a mielőtt megalakultunk volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne.

Hiszen az ide, a mielőtt a társaságunk megalakult volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne. Ezért a mielőtt megalakultunk volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne.

Hiszen az ide, a mielőtt a társaságunk megalakult volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne. Ezért a mielőtt megalakultunk volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne.

Hiszen az ide, a mielőtt a társaságunk megalakult volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne. Ezért a mielőtt megalakultunk volna, az országban nem volt olyan társaság, amely a polgári és művelődési életünk érdekében tevékenykedne.

Kel. M. Szeged, 1878. július hó 13-án

Lator Béla	Mihályi László
Péter Bertalan	Szilágyi István
Olavcsky István	Kukcs Kálmán
Ispánovits János	Krisztafánsz Vilmos
Szelepcsényi István	Pankovits Sándor
Farkas György	Veregy István
Szabó József	Károlyi Béla

249.

1875.

A marczali kerület választó polgáraihoz !

Tisztelt polgártársak !

DE BALLYAI GÉZA

A marczali kerület szabadelvű kormánypártja engem alulírtat tűzvén ki képviselőjelölt-jéül, kötelességemnek tartom politikai hitvallásomnak jelen nyilatkozatomban kifejezést adni.

Mielőtt ezt tenném, határozottan kijelentem, hogy az én programmom a **Wenkheim-Tisza miniszterium programmjával egy és ugyanaz** s ha ismét nekem lenne szerencsém a marczali lelkes választó-kerületet képviselni, minden erőmből támogatnám a **közelebb létrejött szabadelvű-párti kormányt.**

Én ismerem a kormányon ülő férfiakat, ismerem a másik két párt vezéreit is. S így közvetlen tapasztalatból szereztem azon meggyőződésemet, hogy hazánk jelen szomorú helyzetében egyedül az újabban alakult szabadelvű párt és kormány képes segíteni égető bajainkon !... Mikor a magyar-állam már-már pénzügyi bukás szélén állott, **Tisza Kálmán** február 3-iki emlékezetes beszédével egyszerre új életre ébresztette a haza csüggedezni kezdő jobbjaikat. Azt mondta ő hazafias önmegtagadással, ne vitassuk többé azon kérdéseket, melyeket ma úgy is lehetetlen megoldani, hanem pártkülönbség nélkül egyesüljünk erősen és tömören, hogy megmenthessük hazánkat a fenyégető szegyenletes bukástól !

A hazafias szót megértette a nemzet, megértették a pártok s f. évi márczius elején megalkult a nagy szabadelvű párt s az erős **Wenkheim-Tisza miniszterium !**

Ezen pártnak és kormánynak a hiva vagyok én. Ennek a programja képezi az én politikai hitvallásomat is, melyet a következő néhány pontban előadni kötelességemnek tartok :

1. Akarom, hogy **államháztartásunk**, melyet a hét évi rossz gazdálkodás a bukás szélére juttatott, mielőbb rendeztessék. Egyes ember és állam csak akkor lehet boldog, ha háztartása rendben van, ha nem pazarol könnyelműen, ha kiadásait bevételeihez szabja. Jelszavam tehát ; „**hogy az ország pénzével takarékosan bánjunk**“.

2. Akarom, hogy **összes kormányzati rendszerünk** egyöntetivé alakíttassék át s ez uton a hivatalnokok száma is leszállíttassék. De abba soha bele nem egyezem, amit a Sennyey pártja akar, hogy még a közigazgatási tisztviselőket is a kormány nevezze ki. Nem egyezem bele azért, mert fenn akarom tartani, sőt kiakarom terjeszteni megyei önkormányzatunkat s mert, ha még több hivatalnokot nevez ki a kormány, akkor még több nyugdíjra lesz szükség, pedig különben is nagy már a teher, mely a nyugdíjakban a nemzetre nehezedik.

3. Akarom, hogy **igazságszolgáltatásunk** gyorsabb és jobb legyen s az államkincstárt kisebb mértékben terhelje mint eddig. Ezért örömmel szavaztam meg a múlt májusban hozott azon törvényt, mely 43 törvényszék megszüntetése által száz ezreket takarít meg az országnak. A Sennyeyi-párt ezen üdvös törvénynek egyhangulag ellene szavazott.

4. Akarom, hogy **vasut-ügyünk** rendeztessék, hogy kisebb vasutaink egyesíttessenek, a tarifa- kérdés szabályoztassék, az ellenőrzés egyszerűsítessék s vasutaink célszerűbben osztassanak be. Mindezt azért akarom, hogy forgalmi, közlekedési rendszerünk megfeleljen a magyar kereskedelem érdekeinek, s hogy azon 15 milliányi vasutbiztosíték, melyet az állam évenként kifizet, minél kisebb összegre szállíttassék le.

5. Akarom, hogy a **bankkérdés** az ország jogának és érdekeinek megfelelőleg mielőbb megoldassék. Akarom, hogy a jegybank a magyar kormány felügyelete, s Budapesten székelő elnökség és igazgatóság alatt álljon, hogy hiteleit az egész országra kiterjessze, hogy így minden fizetéképes magyar ember olcsó kamatu kölcsönhöz juthasson. Akarom ezt egyéb fontos okokon kívül, azért, mert az uzsoráskodást csak ez uton lehet gyökerestül kiirtani.

6. Akarom, hogy **vám- és kereskedelmi rendszerünk** nehéz kérdése akképp oldassék meg, hogy az mind állam-, mind nemzetgazdasági érdekeinknek megfelelő legyen, hogy iparunk, kereskedelmünk és mezői gazdaságunk emelésére szolgáljon. Az Austria és Magyarország közt fennálló vám- és kereskedelmi szerződés évenként több millió kárt okoz a magyar nemzetnek. A czukor, sör s. t. b. után milliókra rugó fogyasztási adót fizetünk Austriának. Akarom tehát, hogy addig is míg újabb vámrendszerünk megállapíttatnék a fogyasztási adókra nézve a magyar kincstár érdekében minél előbb az igazságnak megfelelő intézkedések tétessenek. Ez által tetemesen fog szaporodni az ország évi jövedelme.

7. Akarom, hogy a **közmunkakérdés** mielőbb szabályoztassék s az állam kincstára ez uton is megmentessék kiadásainak egy részétől.

8. Rendületlen elvem a **vallás és lelkiismeret szabadsága**.

9. A **népiskolák** s általában a **nevelés ügyét** emelni elengedhetlen kötelességemnek ismerem. A magyar faj az által őrizé meg századokon át nemzeti létét, hogy értelmesebb volt a többi hazai nemzetiségeknél. A magyar nép művelődése egyik legfőbb biztosítéka hazánk jövő felvirágzásának.

10. Rendületlen hiva vagyok **édes anyai magyar nyelvünknek** és sajnálom hogy vannak, kik magyar létükre, kárboztatják a **Wenkheim-Tisza** ministerium magyar nemzeti politikáját. Ám beszéljen a magán életben mindenki azon a nyelven, melyen akar, de a magyar államnak a magyar nyelv iránt elmulaszthatatlan kötelességei vannak. Ime alig pár hónapja, hogy mostani ministeriumunk vette kezébe az ország ügyeit s már épen e napokban még az osztrák vasutttársaság is állított fel iskolákat, hol magyarországi hivatalnokait a magyar nyelvre taníttatja. —

Tisztelt választók! A fentebbi pontokban a legsürgetőbb kérdéseken kívül csak egynemely irányban jelezhettem meggyőződésemet és elveimet. Van ezeken kívül még nem egy fontos kérdés, melyeket ha nem is egyszerre, de rövid évek alatt megoldani kell. Azt hiszem, nincs okunk kételkedni azon, hogy a mostani kormány minden, időről időre felmerülő kérdésnél épen úgy a jog, a szabadság és a józan szabadelvűség szempontjából indul ki, mint az eddigieknél. Kezdek erről nekünk az új kormány eddigi működése s vezérfőfőinek határozott politikai jelleme. —

Hogy az érintett égető kérdések, különösen a bank- és vámügy nagy kérdései sikeresen oldathassanak meg, erős és tekintélyes kormányra van a nemzetnek szüksége. Midőn kormányunk az osztrák ministeriummal és osztrák bankkal folytat tárgyalásokat, akkor szükség, hogy egész önérzettel mondhassa el magáról: **én egy erős kormánypárt, én egy nemzet nevében beszélek.**

A kormány ereje a nép bizalmán nyugszik. Ha ez alap meging, ha olyan képviselőket küldünk az országgyűlésre, kik szabadelvűnek mondják ugyan magokat s mégsem akarnak a szabadelvű kormánypárt tagjai lenni, akkor csak aláadni segítjük, nem pedig megszilárdítani a **Wenkheim-Tisza** kormányt.

Különbén is a ki sikert akar aratni a politika terén, annak vagy csatlakoznia kell valamely létező párthoz, vagy oly szellemi erővel bírnia, mely elég arra, hogy egy új pártot alakitson. Ha az előbbit nem akarja, az utóbbit pedig nem bírja megtenni, akkor nem veheti roszt néven, ha a világ kineveti.

Három párt volt a múlt országgyűlésen, midőn az szétoszlott, három párt lesz a jövő országgyűlésen is, ugymint: a **szabadelvű kormánypárt, a Sennyey-párt és a függetlenségi párt.** —

Én a szabadelvű kormánypárt hiva vagyok, azé a párté, melynek létrejöttén egy **Deák Ferencz** és egy **Ghyeczy Kálmán** örömkönyvetek ejtettek, azé a párté, melynek élén a derék hazafi **Wenkheim** és a kitünő tehetségű **Tisza Kálmán** állanak. Én a **Wenkheim-Tisza** kormány hiva vagyok, azon kormányé, melynek megalakulását örömmel üdvözölte az európai sajtó, s a mely hivatva van, hazánk roncsolt hajóját biztos révpartra vezetni.

A kit képviselőjűknek akarnak megválasztani, kérdezzék meg előre, hogy **belrja-e nevét az országgyűlési szabadelvű párt tagjai közé.** A ki ezt meg nem ígéri, arra ne szavazzanak. Erre az egyre, azt hiszem, szabad nekem tisztelt polgártársaimat kérnem, nekem, a kit két ízben tiszteltek meg nagyrabecsült bizalmukkal!...

Isten áldása legyen a magyar hazán és a koronás magyar királyon!

*Isten áldása legyen a **Wenkheim-Tisza** ministerium hazafias működésén!*

HORVÁTH SÁNDOR. m. k.

a marczali kerület szabadelvű kormánypárt képviselő-jelöltje.

1878.

N É V Y J Ó Z S E F

Marczalii képviselő-jelöltnek Marczaliban 1878. évi július 21-én tartott

PROGRAMMBESZÉDE.

Alkotmányunk értelmében az országgyűlési képviselőház három-három év után újra alakul.

Szabad polgárok szabad választása ad jogot egyes férfiaknak, hogy őket az országgyűlésen képviseljék, azaz: helyettök és nevökben azt mondják és tegyék, a mit meggyőződésök és legjobb tudásuk szerint a haza javára, a közjólét előmozdítására előnyösnek, szükségesnek tartanak.

Önök jól tudják t. polgártársak, hogy most új alakulás van küszöbön. A választási mozgalmak kerületünkben is megindultak; de a polgárok bizalma megoszlott.

Hivatásom terhei közt ért a megtisztelő felszólítás többek részéről, hogy a képviselőjelöltséget elfogadjam. És én, bár nagyon is érzem, hogy eröm csekély ahhoz, a mit a nép, az egész haza javára tenni óhajtanék, — nem tértem ki a meghívás elől. Életem a közpályán folyt le; tudom mi a kötelesség, — tudom becsülni, méltányolni a polgártársak bizalmát.

Nem hiúság, nem a dicsőség szomja bánt; elhatározásom egyedüli indító oka: az ország, s e kerület javára működni; s ha önök azt hiszik, hogy mint képviselőjök, becsülettel megállom helyemet, e tiszt terheitől nem riadok vissza.

Midőn azonban képviselő-jelöltként önök elé lépek, kötelességemnek ismerem nyíltan, férfiasan elmondani, melyek azok a célpontok, melyek elérésére minden erőmmel törekedem, valamint önöknek is joguk van lelkembe tekinteni, hogy lássák, az vagyok e, a kinek gondolnak? oly eszményeim vannak-e, melyek önöket is lelkesítik?

Engedjék meg tehát t. polgártársak, hogy röviden előadjam nézeteimet azon kérdésekről, melyeknek megoldására hatni, — az irányt, melyben haladni fognék, ha t. elvtársaim többségre jutva, a képviselői megbízást az én kezembe tennék le.

Külügyi politikánkkal, úgy a mint az eddigi eredményeiben ismeretes, nem lehetek megelégedve. A vitéz rokon török nemzet megaláztatása, a török birodalomnak eldarabolása bevégzett tény; s nekünk, a kik egy szívvel kívántuk e birodalom egész voltának fenntartását, még az a szomorú tiszt jutott, hogy Boszniát és Hercegovinát, mint mondják »Europa megbízásából« elfoglaljuk. Az elfoglalás csak ideiglenesnek van ugyan hirdetve, de féltő, hogy e kelletlen szerzemény örökös átkunk marad. Én azon fogok törekedni, hogy az ne maradjon.

Törökország hatalmi állásának kérdése szorosán összefügg a mi lételünk kérdésével, s én sohasem egyezném oly tettbe, mely bár jóhiszeműleg is, nemzetiségünk, államiságunk ellen irányulna.

A magyar országgyűlésnek egy nagy, szent, s másutt alig található feladata van: „**a magyar nemzetiség védelme.**“ Nagy államokban, hol egy nyelv uralkodik, hol a nép egy törzsöknek hajtása, nem ismerik azt a veszélyt, mely bennünket e sok nyelvű, s különféle népfajtól lakott hazában lépten nyomon fenyeget. Nekünk éjjelnappal résen kell lennünk, hogy titkon működő gonosz kezek a magyarság életerét meg ne sértsék. Azért úgy az erkölcsi, mint az anyagi hatalom emelésére, kifejtésére, kifelé ovatos eljárásra vagyunk utasítva; de áldozatokra is készen kell lennünk, ha a nemzeti lét, a nemzeti becsület forog kérdésben.

Én a fennálló közjogi alapot elfogadom, mert meggyőződésem, hogy az Ausztriával való törvényes összeköttetés, nemcsak a tulsó félnek válik javára. Mindazon ügyekre nézve azonban, melyek a dualismus lényegének érintése nélkül önállóan, a magyar államiság eszméjének megfelelően kezelhetők, teljes szabadságot követelnek hazánknak.

Törvényhozásunk eddig is sokat tett, s nincs igazuk azoknak, a kik föltétlenül ócsárolják alkotmányos korunk vívmányait. De az is kétségtelen, hogy sokat mulasztott, sokat félszegen tett, s hogy a jövő országgyűlésnek nehéz feladata lesz, a mulasztások pótlásában, — a ferdeségek helyreütésében, s a belügyek különféle ágaiban égetően szükséges reformok keresztülvitelében.

A berlini congressus az európai békét ha nem örökre is, legalább egy időre biztosította, mely által azon helyzetbe jutottunk, hogy a belügyi szükséges átalakításokhoz nyugodtan foghat a törvényhozás.

Belügyeinkben pedig legsürgősebbnek tartom az állambáztartásban megzavart egyensúly helyreállítására célzó, s már megkezdett intézkedéseknek erélyes folytatását. Sok adósság nyomta eddig is államunkat, s a legutóbbi országgyűlés ezt még inkább szaporította. Az adósságokat ezután is fizetnünk kell, csak hogy ezt a czélszerűbb gazdálkodással, a helyes takarékoság által kívánom elérni; e végből azonban a polgárok további terhekkal nem róhatók meg.

A rendes katonaságnál megtakarításokat tehetünk, ha csak az elkerülhetlen szükséges számban tartjuk őket a tetteges szolgálatban és a szolgálati időt rövidebbre szabjuk; de egyuttal a honvédséget annyival inkább fejlesztünk kell, mert ebben van egyedüli nemzeti támasztékunk.

Szükségesnek tartom az állami hivatalnokok nyugdíjazásainak törvény által való szabályozását, hogy érdemetlenek ne huzzanak nyugdíjat azon pénzből, melyet mi az adóban oly nehezen fizetünk.

Igen sokat meggazdálkodhatnánk az által, ha a sok hivatalt kevesbíténénk, és a hivatali kezelést egyszerűsíténénk. Egyik hivatalt a másikba beolvasztandónak kívánom úgy, hogy az állam is nyerjen, abból a polgárok is hasznot huzzanak az által, hogy ha valami bajuk van, annyi sok hivatalba ne kelljen zarándokolniok. Ma, ha valakinek baja van, egész bucsujárást kell tartania, míg nehezen odajut, hol panaszát felveszik. Mennyit vesztenek ezzel a polgárok az időben?

Az egyenes adók és illetékek annyira túl vannak már csigázva, hogy ha azok még tovább is emeltetnének, vagyonainkat az államtól haszonbérbe bírnánk, ma sem állunk ettől messze, ezért sem az adók, sem az illetékek tovább nem emelhetők, sőt ha az állambáztartás engedi, alább szállítandók.

Oly sok sérelmet szenvedünk naponként az adók és illetékek kezelése és behajtása által, hogy az erre vonatkozó törvényekből származtathatom terhes állapotunknak első részét. Ezen törvények sürgősen átvizsgálandók, és olyanokkal cserélendők fel, hogy ne legyen okunk továbbra is panaszkodni.

Szükségesnek tartom, hogy termelési képességünk fokozására minden lehető elkövetessék, hogy ez által könnyebben viselhessük a ránk nehezedeő terheket. A kormánynak egyuttal olyan politikát kell vezetnie, hogy a termelő terményét minél könnyebben és előnyösebben értékesíthesse. E célból legalább a fő közlekedő utak olyan állapotban tartandók, hogy azok mindenkor járhatók, s azokon a termények szállíthatók legyenek; s minthogy a főúti hídvarmok a termelőre és kereskedőre hátránnyal vannak, azok eltörlendők, és a hidak felügyelete és kezelése az államra bizandó.

Ki kell emelnem, hogy Somogyvármegyében három vasutunk van; de azoknak vajmi csekély hasznát éreztük és érezzük. Okvetlen szükséges, ha az azokra kiadott millióinknak hasznát akarjuk látni, — hogy ezek egymással, és egyenes vonatban Budapesttel összeköttetésbe hozassanak, minek ha rövid időn nem is, de terheink könnyebbsege után be kell következnie.

Szükséges felülről gondoskodni, hogy terményeinknek biztos piacza legyen, melyen azokat minden időben eladhassuk, hogy valahára megszabaduljunk azon kellemetlen helyzetből, hogy eladni valónk annyi van, hogy nyakunkon romlik, és még sincs pénzünk, az adót még sem tudjuk fizetni.

Az ipar-, kereskedés- és termelésünknek mainap legnagyobb ellensége a luxusadó; az erre vonatkozó törvényt föltétlenül eltörlendőnek tartom. Az állam sok hasznot akart ebből huzni, s nem vette észre, hogy magának is, a polgároknak is kárt okoz vele. Naponként látjuk, hogy azon iparosnak, kinek iparczikke luxusadó alá esik, nincs annyi foglalkozása, mint volt azelőtt, tehát jövedelme csökkent. A kereskedő kevesebb áruczikket szállít, mert kevesebb annak kereslete. A termelő kevesebb czikket és mégis

olcsóbban árusít el, mert kevesebb a fogyasztó. Egy iparüzletben például az eddigi 10 munkás helyett ma csak öt van alkalmazva. A tíz munkás több gabonát, húst, bort fogyasztott, mint az öt; mikor több fogyasztás van, akkor nagyobb a kereslet, s ha ez nagyobb, akkor a terményeknek ára is magasabb s a termelőnek bizonynyal jobban esik, ha drágábban, mint ha olcsón ad el.

Az állam ott látja a luxusadó hátrányát, mert ebből nem vesz be annyi hasznót, mennyit elveszt a vesztes polgárok egyenes adóján, mert tény az, hogy a hol kevesebb a termelés és munka, ott kevesebb a jövedelem, s hol ez kevesbedik, ott az adónak is alább kell szállnia.

A luxusadó-törvényt tehát, mint károsat, eltörlendőnek tartom.

A földművelés, ipar és kereskedés emelése végett földművelési gazdaiskolák, ipar és kereskedelmi szakiskolák állítandók fel kisebb helyeken is; ezek nélkül nem tudunk versenyezni a tanultabb külföldiekkel; — s ha programmul állítanánk ma is fel a régi programot: »mégis hunczut a német«, — aligha volna ebből valami hasznunk: míg ha az iskolákban okosabbakká képeztetünk a németnél, akkor mi járunk túl a németek eszén a tudományunkkal, és nem lesz szükség többé a hunczut programra.

Szükséges, hogy az új ipartörvény az újabb kivánalmaknak megfelelőleg átvizsgáltsék; s elengedhetlen, hogy az államnak szükségletei, a katonai és honvédfel-szerelések a hazai termelés és iparból fedeztessenek.

Az ipar és mezőgazdasági hitelviszonyok javításáról, kell, hogy a törvény gondoskodjék.

Kivánom, hogy a közigazgatási úton felmerülő panaszok ne az egyes hatóságok, avagy miniszterium, hanem az e célból felállítandó közigazgatási bíróság által döntessék el, hogy reménységünk lehessen, hogy ha igazunk van, azt legalább ezen bíróságnál megtaláljuk. Az adó és illeték körül felmerülő sérelmek is ezen bíróságnál orvoslandók.

Emlitém már, hogy a sok hivatalt összevonandóknak tartom, és kivánom, hogy azok egy főnök vezetése alatt álljanak, és a hivatalnoktól a szakértelem, vagyis az kívántassék meg, hogy tanulja és értse azon törvényeket és tudományokat, melyek az elfoglalandó hivatal viselésére szükségesek.

A polgárok érdeke követeli, hogy a járások területei a községek érdekeinek és kívánalmainak megfelelőleg kerekíttessenek úgy ki, hogy azok közigazgatásilag, adó-ügyileg és bíróságilag egy területet képezzenek; minden járásnak legyen telekkönyve is, hogy ahhoz mindenki könnyen hozzájuthasson.

Kivánom, hogy a budapesti kir. tábla több részre felosztassék; a közhivatalok és bíróságok, a hozzájuk befolyt munkához aránylag a szükséges személyzettel ellátassanak, hogy ügyeink a dolog természetéből folyó gyorsasággal intéztessenek el. Eddig megtörtént az velünk, hogy a legsürgősebb ügyeinkben évek múlva, vagy soha sem kaptunk választ panaszainkra; pedig annyit csak kívánhatunk a közhatóságtól, hogy az elébe terjesztett panaszunkra választ adjon.

Különösen óhajtom, hogy telekkönyvi rendtartásunk akként módosíttassék, hogy az ingatlanokra vonatkozó jogügyletek bekebelezései a telekkönyvnel könnyebben, gyorsabban és kevesebb költséggel keresztülvihetők legyenek.

Kivánom, hogy az oly régen vajudó polgári törvénykönyv elkészíttessék; a regale, korcsmáltatási jog, megszüntetessék; a rendőrség a törvény által mielőbb szabályoztassék.

Arra törekszem, hogy hazánkban teljes vallás- és lelkiismeret szabadság legyen; az alsóbb ügy, mint a felsőbb iskolák ügyei törvény által rendeztessenek; az országgyűlési főrendi ház pedig a mai kor kívánalmainak megfelelőleg átalakíttassék.

Az elsorolt ágakat tartom azoknak, melyek a törvényhozás által mindenek előtt tárgyalás alá veendő, még pedig azért, mert az ezen téren levő hiányoknak tulajdonítom azon terheket, melyek a polgárookra nehezedenek.

Azt hiszem t. polgártársak, hogy az állam által reánk rótt, s maholnap elviselhetlenné váló terheket mindnyájan egyformán érezzük, s természetünkben van, hogy a terheket magunkról elhárítani iparkodunk; s előre haladva, mindig újabb és jobb intézkedések által törekszünk jólétünket előmozdítani.

Azt mondják ellenfeleink, hogy legyünk a politikában konszervatívek. Ezt az elvet mainap még egyáltalán nem fogadhatom el, s azt hiszem, t. polgártársak is velem tartanak, ha meggondoljuk, mit tesz az konszervatív? ez magyarul annyit tesz, mint »maradás«, a mi egyértelművé válhatik a tespedéssel. Én t. polgártársak annyit sok teher és rendezetlenségben, mint a mennyit ma már körülöttünk látunk, nem megmaradni, hanem attól menekedni akarok.

Én a szakadatlan munkásság által fontolva akarok előrehaladni, hogy a meglevő bajokat elhárítsam. azon úton akarok haladni, melyen a polgárok vagyoniilag és szellemileg azon magaslatra helyeztetnek, hogy a civilizált népekkel mindenben versenyezzenek, hogy ezek el ne nyomjanak, ki ne zsákmányoljanak bennünket.

Általános jólét a végczélunk törvényeinkkel. Ezt tudva, főtorekvésem, hogy az állami élet minden ágában olyan intézkedések tétessenek a törvényhozás által, hogy ezen végczél eléérjék; ezért az egyes kérdések megoldásánál mindenkor azt az álláspontot tartom elfoglalandónak, a mely a polgárok jólétére vezet, s ezekben lépésről lépésre a haladást tartom szem előtt.

Merülhetnek fel a törvényhozásban olyan kérdések, melyeket a napi események hoznak elő, s melyeket előre látni nem lehet. Ezekre csak annyit mondhatok, hogy ismerem t. polgártársak érzelmeit, és azokhoz mindenkor alkalmazkodni fogok. Ha itthon lekiismeretesen fogtam fel ügyeiket, másutt sem lehetnék azokhoz hűtlen.

Tekintsünk csak vissza az épen most lefolyt országgyűlésre, és látni fogjuk, mily visszás helyzetbe jöttek a képviselők választóikkal?! A képviselőket ezelőtt 3 évvel újongva választották meg, és küldték az országgyűlésre, mert kormánypártiak voltak. És ime mit látunk a 3 év letelte után? azt, hogy a képviselők bevallják, hogy elhagyták a kormányt; és a választók csak ezért dícsérik őket, s csak akkor nem lettek volna megelégedve, ha mint kormánypártiak tértek volna haza.

Intő példa ez t. polgártársak arra nézve, hogy ma, — különösen midőn az országgyűlési pártok egyike sem alakult a természet törvényei szerint, hanem azok mindegyikét csak a napi helyzet kényszere vezette egy zászló alá, és épen ezért rövid idő alatt foszlányokra fognak szakadni, — foglaljon-e és melyik pártban foglaljon ma helyet a képviselő? Én teljesen biztosítottnak hiszem a választókat, ha a képviselőnek irányelveit ismerik és azon ígéretet bírják, hogy tartózkodni fog a szélsőségtől, a mely akár az ellenzék, akár a kormány részéről jöjjön, mert ez, az országra veszedelmet hozhat. Épen ezért a kormány legutóbbi politikájával sem érthetek egyet, mert, habár nincs okunk kételkedni a kormánynak tiszta hazafiságában; mégis mivel az eszközöket, melyekkel a veszedelemben levő hazát sietve óhajtja megmenteni, — túlzottaknak, a nép akaratába ütközőknek látom, és a majdan bekövetkező visszahatásban a népre háruló veszedelmet is látok, — azt ezen útján nem követhetem.

A képviselőnek tiszta hazafiúi érzelve, t. polgártársak, értelmesség és munkássága, valamint a választók akaratának és érzelmeinek ismerése több biztosíték nekünk a képviselőnek rófszámra terjedő ígéreteinél. Ha ezen tulajdonokat megtalálták t. polgártársak a képviselőben, akkor attól nincs okunk tartani, hogy az hűtlen lesz, cserben hagyja a választókat. az nem fogja magát soha megtagadni.

Az elsoroltak az irányelvek, melyek szerint én a t. polgártársak érdekeit, -- ha a választó polgárok többsége bizalmával tisztelne meg, az országgyűlésen képviselném.

Fontolják meg t. polgártársak a haza és saját maguk mai állapotát, és majd ha megjön az idő, jelentsék ki, hogy a mai nehéz helyzettel megvannak-e elégedve, azt szeretik-e; avagy annak elvetését, a haladást tartják-e a hazára és önmagukra üdvösebbnek? Egyre azonban kérem a t. polgártársakat, s ez az, hogy ne legyenek a haza és önmaguk érdeke iránt közönyösek, mert ez kiszámíthatlan veszedelmet hozhatna maga után; menjenek el majdan az urnához, és gyakorolják azon legszebb jogukat, a képviselőre szavazást, melyet az államtól oly igen drágán, a ránk nehezülő terhekért kaptunk cserébe, és úgy szavazzanak, hogy annak eredményeül ne a haza veszedelmét várják, hanem örömmel kiálthassuk; »Éljen a boldog haza!«

Dr. BALLACI GÉZA.

1867.

~~Magyarországnak~~

Hegyesi Márton programja a margittai választó-kerület polgáraihoz.

Tisztelt polgártársak!

Mindenek előtt fogadják legmélyebb köszönetemet, azon soha el nem feledhető kitiüntetésért, hogy ezen kerület képviselő jelöltjéül kitüzni méltóztattak. Nem saját személyes érdekeimnek tulajdonítom ezt, hanem tulajdonítom azon elv iránti hűségnek melynek zászlaja alá én is esküdtem, s melynek két országgyűlésen szerény de tántoríthatlan közkatonája voltam.

Az a zászló a „függetlenségi 48-as párt“ zászlaja. Ennek a diadaláért tüzték fel önök lobogóikra nevemet.

Programm helyett elégséges lenne csupán annyit mondanom, hogy megválasztásom esetén ugyanaz lennék a mi voltam, Mert meggyőződésem az, hogy hazánk súlyos helyzetét kétségtelenül az 1867-iki kiegyezés teremtette meg; ezen alapnak tulajdonítom én azt, hogy Magyarország jóllétét fölvirágoztatását megteremteni lehetetlen; mindenkit meggyőzhetett erről már a tapasztalati élet.

Hogy tehát hazánk hajóját azon örvénytől, mely felé 1867 óta rohan, megmentsük, a kellő pillanat helyes megválasztásával meg kell változtatnunk az 1867-iki törvények káros alkotásait, törekednünk kell az önálló rendelkezési jog visszaszerzésére a pénz és hadügyekben; törekednünk kell nevezetesen a magyar hadsereg felállítására, s az önálló bank és önálló vámterület megalapítására. Ezt parancsolja államiságunk érdeke, s ez reánk nézve létkérdés; mert csak ezen az uton segíthetünk anyagi bajunk orvoslásán.

Törekednünk kell különösen azért, hogy akkoron, midőn idevonatkozólag a szerződési idő lejár, a többség pártunkké legyen, mivel mindezeknek megvalósítását csak pártunk tüzte ki programjává.

Törekednünk kell annyival inkább, mert ez az egyedüli út és mód arra nézve, hogy pénzügyeinkben az egyensúlyt helyre állíthassuk, hogy terheinket apaszthassuk, s hogy adósságoknak adósságra leendő halmozását elkerülhessük.

Addig is azonban igyekeznünk kell minden rendelkezésünkre álló téren nemzetgazdasági érdekeink felvirágoztatásán. Változtatást kell tennünk az ipartörvényen, hogy iparosaink sorsán segítsünk. Helyesebb vasuti tarifát kell behoznunk, hogy gabnánk és borunk kivitelét a külföldre előmozdítsuk. Létesítenünk kell az ország mindazon vidékén, mely még nincs bevonva a vasuti forgalomba viczinalis vasutakat. Meg kell alkotnunk a közmunka törvényt, melyet én az adó-százalék alapjára óhajtok fektetni.

De legtöbbet kell a törvényhozásnak tennie a közigazgatás terén, föl kell eleveníteni ismét a megszibbadt megyei életet. Én hiszem, hogyha a virilismust megszüntetjük, ha az autonomiát fejlesztjük, ha az igazságszolgáltatási tisztviselők választási jogát, természetesen élethoszíglan és szigorú kvalifikációval ismét vissza adjuk a megyének, újra folpezsdül a megye, s ezzel együtt a közélet, s a megyék ismét az alkotmányosság védbástyáivá lesznek.

Sok teendő vár a törvényhozásra az igazságszolgáltatás terén is. Megalkotásra vár a büntető és polgári perrendtartás. Én mind a két eljárást a szóbeliség nagy elvére óhajtom fektetni a szabad bizonyítás elméletének alkalmazásával, s azonkívül a büntető perrendtartásra nézve főhajom még az, hogy az a tiszta vádrendszer alapján dolgoztassék ki, és hogy az esküdtszék is legalább oly mérvben, mint ausztriában van híven a

43-iki férfiak tradícióihoz, alkalmaztassék. Megváltoztatandóknak tartom egyszersmind a közelebbi országgyűlések hibás igazságügyi alkotásait is.

Óhajtom ezeken kívül, hogy a teljes vallás-szabadság és polgári házasság törvényileg kimondassék; a főrendiház nem a születés, de az érdem alapján újjá szerveztessék; a választási törvény megváltoztassék, a községenkénti titkos szavazás és az irni olvasni tudóhoz kötött általános szavazatjog alapján; az adóügy reformáltassék, s egy közigazgatási törvényszék behozassék.

A kül kérdésekben mindig ott fogok állani, a hol a szabadság és Magyarország érdekei leendenek.

Tisztelt polgártársaim! Lesz-e többsége pártunknak az országgyűlésen vagy nem? az a választó polgároktól függ, de ha kisebbségben maradunk is, pártunkra, mely elvi és nem személyes párt, akkor is szükség lesz, még azok szempontjából is, kik a jelenért dolgoznak, mert pártunk tartja fel a jövő zászlóját.

Megválasztatásomból ha győzünk, én reám csak nehéz kötelességek hárulnak, a választás dicsősége önöket és azon zászlót fogja illetni, a melyek alá önök sorakoztak. Önöktől függ, hogy ezen zászló diadalra emeltessék, önöknek tehát mindnyájoknak meg kell jelenni a választási urnánál, mert jegyezzék meg jól, hogy nem az én személyemnek, ki a jelöltséget nem kerestem, hanem az önök elvei diadaláról van szó.

Tartsa meg Isten ezen elvek mellett önöket s tartsa meg a hazát az azt környező veszélyek között.

Fogadják még egyszer meleg köszönetemet s tartsanak meg minden esélyek között is szíves emlékezetükben.

Éljen a haza!

1875.

Marosszék alsókerületének tisztelt választóihoz!

Az 1872—75-ki országgyűlés berokasztetvén, az új választások a jövő 1875—78-ki országgyűlésre elrendeltettek. A lefolyt országgyűlésen én valék szerencsés Marosszék alsókerületét képviselhetni, s midőn f. év május 31-én M.-Vásárhelytt tartott gyűlésünkön az alsókerület, csaknem minden községből kisebb nagyobb számban megjelent választóim becses megjelenésökkel megtiszteltek, részembe juttaták a szerencsét az országgyűléseni szerény működésemről számot adhatni. Ezen gyűlésünkön őszintén elmondám, mily csekély eredmény az, mit a mult országgyűlésről hazahozhatánk? Igyekeztem kimutatni az okokat, mik a nagyobb eredmények elérésébe hátráltattak, s őszintén bevallám a 3 évi országgyűlés alatt volt különböző pártok és kormányok irányábani magamtartását.

Számoló beszédem után e gyűlés értekezletté alakult, s midőn igénytelen eljárásomat és személyem gyenge tehetségeit kegyesen bírálva, azon mindent felülmúló jutalomba részesítte, hogy újra az alsó-kerület képviselő-jelöltségét reám ruháza, — ismerve magam legjobban egy képviselőbe megkivántató tehetségnek személyembe létező hiányait, nem tulajdonítom egyébnek, mint azon őszinte jóakarát és teljes függetlenséggel tett eljárásomnak, melylyel a multba hazám, székem és választóim érdekeit képviselni kívántam.

Nekem azon értekezlet már érdemem feletti jutalmat nyujta az által, hogy újra képviselő-jelöltté tett. Azonban, ha a tisztelt választók ezen jelöltséget a közelebbi július 3-án történendő választáskor becses szavazatuk által támogatni és engemet bizalmukkal újra megajándékozni kívánnának, azon esetre kötelességemnek ismerem igen röviden a jövőrei nézeteimet és pártállásomat elmondani, mint a mely program fog a jövőbe irányadóul szolgálni.

Általánosan tudva van, hogy a haza nyomasztó pénzügyi helyzete a bajok felismerése, s ezen hazafi érzés, mely nemzetünk nagy fiait akkor vezérli hazafi áldozatokra, midőn hazánk legnagyobb bajban van; előidéze a mult országgyűlésen a két nagy párt, az úgynevezett Deák- és balközép-párt rokonelemeinek egyesülését. Ez egyesülésből alakult a szabadelvűpárt, melynek kifolyása a jelen kormány.

En őszintén e párthoz csatlakoztam. És most, mint a pártnak csekély, de hű tagja ezen párt és az ebből keletkezett kormány által remélem létrehozni azon reformokat, melyek eddig részint a fenálló pártállás, részint a kormányok hibái miatt elmaradtak?

Első teendőnek tartom mindenek felett a deficizzel küzdő államháztartás mérlegének helyreállítását, s e czélból, midőn a takarékosság veszély nélküli legmagassabb fokáig elmenni kívánnék, egyszersmind ohajtom a nemzet gazdaságának, iparának oly mérvbeni fejlesztését, mely által az anyagi helyzet javulva, terheinek viselése könnyebbé válhassék! Enuélfogva támogatni kívánám:

1. Egy magyar nemzeti önálló bank felállítását.

2. Vámszövetségünknek az igazság és jogos érdekeinknek alapjáni újra szervezését.

3. A közigazgatás és igazságszolgáltatás oly módoni reformját, hogy ezáltal mind az állam kevesebb kiadásra kényszerítettessék, mind pedig egyesek olcsóbb és könnyebb igazságszolgáltatáshoz jussanak.

4. A közigazgatás reformjánál kívánom a megyék kikerekítését, de nem úgy, hogy országunk egy tabularasának tekintessék és csupán a házi pénztár felállítására figyelve, igen nagy megyék állittassanak?

En csak a mulhatatlanul szükségesnek mutatkozó kikerekítéseket ohajtom, szemelőtt tartva a történelmi fejlődés mellett az érdekek szoros összefűzését. És épen azért teljes meggyőződésemmel, hogy hazánk közérdekével szorosban azonos az, hogy Marosszék, Maros-Vásárhely központal, mint önálló törvényhatóság fennmaradjon és kerekítettessék ki, más törvényhatóságok sérelme nélkül, saját sokféle érdekeik által iúe grávitáló szomszód községeknek ide csatlakozása által. Az így kikerekített megyéknek jó községi és megyei szervezet általi oly reorganisatioját kívánom, mely által a közigazgatás sokkal nagyobb hatáskörrel ruháztassék fel, minővel a jelenben bír.

Meggyőződésemmel az, hogy nemcsak az eddig is gyakorlatba, a közigazgatásnál volt áthágásos ügyek véglegesen áttendők, de a polgári úgynevezett bagatel ügyek, melyek a rendsbírósnak óriási muukaidejét veszik igénybe, minél előbb a községi és közigazgatás jól szervezett közegekre ruháztassék át! Ez által, és csak így reméllem a tervbe vett törvényesékek és hírák apaszthatását, s ez által eszközölni ohajtott költség kimelését, az igazságszolgáltatás veszélyeztetése nélkül elérhetni.

Hadd kapja meg a szegény falusi ember ezerféle apróság ügyeibe, ótthon költség nélkül az igazságszolgáltatást és sérelmei orvoslását!

5 Ohajtom, hogy bár mennyire kíváujunk is az európai mivelt államok mintája után haladni szabadelvű haladásunk csak nemzeti érdekeink, szellemi és anyagi helyzetünk erős számbavételével történjék.

Én az uzsora törvény egészbeni eltörlését, nem tartom helyesnek és így óhajtom annak a legrövidebb idő alatti korlátozását.

Hajmeresztő dolgokról hallani, e tárgy körül. Sok szegény tétetett már az önző kegyetlen uszorások által tönkre. Ideje, hogy az állam-törvények által korlátolja az ilyen eseteket.

6. De, hogy, midőn az uzsora korlátozták, egyszersmind mód nyujtassék a lehető olcsó hitelre, óhajtom és minden lehető megkísérteni kívánok egy Marosszéken felállítandó népbank létesítésében.

7. Ohajtásom népünk gyermekei neveltetését megkönnyíteni és a nevelés körül minden az államerejét fejl nem haladó áldozatot meghozni.

Ezekon kívül még számos teendője lesz a jövő országgyűlésnek, melyekre nézve csak annyit vagyok bátor mondani, hogy ha becses bizalmokkal újra személyem lesz megtisztelve, — egész lelki és testi erőmmel — minden önérdek fölretételével, csupán hazám és választóim érdekét tartva szemelőt, mint független ember kívánom önöket képviselni.

Én a Magyarországgali uniót fiatalságom első éveitől fogva lelkemből ohajtottam, azt mint egyedüli biztosítékát államunknak tekintem ma is, de épen azért, hogy ez unio állandó, erős örökös és mind Magyar-, mind az egykori Erdélyországra nézve üdvhozó legyen; kívánom, hogy Erdélynek meglevő specialis érdekei nagyobb figyelembe részesüljenek, mint eddig, mert e specialis érdekek előmozdítása az összes haza érdekeivel nemcsak nem ellenkezők, de ugyanazonosok.

Adja Isten, hogy a jövő országgyűlés több és valóban üdvhozó eredményt mutathasson fel. Legyen boldog hazánk és abban a széknek lakói!!

Magamat a t. választók kegyébe ajánlom, vagyok tisztelő

Maros-Vásárhelytt, 1875. június 18.

hazafi szolgájok :

Jenei József.

DE BELLASI GEZA

1878.

A volt Marosszék alsókerületének tiszt. választóihoz!

Igen jól tudom, hogy az, a ki az életben bárminemű megbízást nyer valakitől, és elfogad, eljárásáról számolni köteles; minden megbízások között azonban az, a ki a nemzet legdrágább kincsének: az alkotmánynak, legmagasztosabb jogát, egy kerületnek az országgyűlési képviseltetését nyeri meg, szoros kötelessége eljárásáról választóinak nyílt számadást adni.

És hogy ezt nem csak tudom, de teljesíteni is kívántam, azt hiszem eléggé mutatja az, hogy két ízben voltam szerencsés az országgyűlésen viselt dolgaimról, választóim azon részének, kik felhívásomra személyes jelenlétükkel megtisztelni kegyeskedtek, számadást adni.

Most, midőn az 1875—78-ik országgyűlés berekesztetett, bárha ezen országgyűlés legfontosabb tárgya: az Ausztriával folytatott és megkötött egyezség feletti magantartásáról, még a múlt évben számolni kívántam, s ma is azt mondhatom: hogy úgy a most 3 éve adott program, mint a múlt évben jelzett ígéretemet, minden e tárgybeli szavazásnál teljesen beváltottam. Mindemellett már most az egész országgyűlés folyamáról számadómat megtenni, kötelességemnek ismertem. Azonban a mikéntre nézve, egyenes szándékom vala, miként már két ízben tettem, most is személyesen és élőszóval tenni, de miután az én igen tisztelt választóim kivétel nélkül falusi gazdák és igen sokan, a kikkel külön találkozni, beszélni és érintkezni szerencsés voltam, azon véleményöket nyilváníták, hogy ily szorgos munkanapokban, midőn még az időjárás is annyira nem kedvező, ne kívánjam igénybe venni becses idejüket az egy helyre való megjelenésre teendő kérésem által, hanem inkább írásban küldjem meg egyszerű számadómat t. választóimnak.

Késedelmem okának ezen őszinte bevallása után engedjék remélnem kegyes elnézések.

A tárgyra térve át: Én tisztelt választó urak ez előtt 3 évvel, midőn szerencsés valék több elv- és személyes barátaim által képviselővé kijelöltetni, egy rövid programot adtam vala önöknek.

Ezen program alapján és mellett tiszteltek meg önök, képviselővé lett választásom által, nagybecsű bizalmakkal.

Miképen lehetne az én képzeletem szerint igazságosabban számolni, mintha kezembe veszem ma, ezen ez előtt 3 évvel kiadott programot, és akkor, midőn a különböző hírlapok, sok képviselőt különböző módon vádolnak ígéret és program megszegésével, megnézem az én programom minden pontját és azon kérdést teszem fel önön magamnak: ha hive voltam-e szava zataimnál adott ígéretemnek?

Ép azért bátor vagyok azon akkor, 3 év előtt kiadott programból egyet ide csatolni, azon tiszteletteljes kérésem mellett: méltóztassanak az ígéret- és tények összehasonlítására pár percet szentelve, hozni meg eljárásom felett becses bírálatukat!

Idézett programomban legelőbb is kimondottam vala, hogy én a szabadelvűpárt-hoz tartozom és mint ennek tagja kívánom a mennyibe lehetséges elérni:

1. Egy magyar nemzeti önálló bank felállítását.
2. Vámszövetségünknek az igazság és jogos érdekeinknek alapjáni újra szervezését.
3. Közigazgatás és igazságszolgáltatásunk hiányainak lehető kevés kiadás mellett

jávitását.

4. Megyék kikerekítését specialiter Marosszék megmaradását Maros-Vásárhely központul oly módon, hogy ez az ide gravitáló községekkel szaporittassék.

Ezzel egyidejűleg az apró, ugynevezett bagatel ügyeknek a jól szervezett közigazgatási közegekre leendő átruházását óhajtottam.

5. Uzsora törvényhozatalát, hogy az óriási uzsorától szabaduljon a szegény nép.
6. Egy marosszéki népbank felállítását, és végre:
7. Lehető támogatását az olcsó állami nevelésnek.

Ezek voltak a kiválólag megnevezett óhajtasok, és ezeken kívül eléjehető ügyek és törvényjavaslatokra ígertem, hogy mint független ember, minden önérdek félretételével csupán hazám és választóim érdekét tartva szemem előtt, kívánom önököt képviselni.

Már most tisztelt választó uraim, ha ezen ígéretemmel szembe feltéttetik, a mint-hogy jogosan fel is tehető a kérdés: miként jártam el? — egyszerű, de őszinte nyílt feleletem, hogy minden pontra nézve ígéretemhez hiven — mint független képviselő — jártam el és adtam szavazatomat.

1. A szabadelvűpártnak voltam tagja, de midőn láttam, hogy a kormányunk az annyiszor ígért független nemzeti bank felállítását — még azon dualistikus alakba is, a melyet mint a kormány programját — ez előtt 2 évvel önök eleibe terjesztettem vala — nem képes kieszközölni — a kormány bankügyi törvényjavaslatának ellene szavaztam, kijelentve, a mint ez parlamentarisan rendszerbe illő, hogy kész vagyok a pártból kilépni, de e tárgyba választóimnak tett ígéretemet és meggyőződésemet a pártfegyelemnek sem rendelhetem alája.

2. A vámszövetséget már megszavaztam, mert bár kielégítőnek épp úgy én, mint maga a kormány és párt sem tartotta — de én részemről nem láttam a férfit — illetőleg férfiakat, kik után meggyőződésből menve remélhettem volna jobb egyesség létrehozását. És bár én elvileg az önálló vámterület híve vagyok, de ezt a mostani körülmények között, midőn nem habozom kimondani az ausztriávali kiegyezést egész őszintén lelkemből óhajtottam, kivihetőnek teljességgel nem tartottam. És aztán elismerem ugyan, hogy az egyes kerületek és ezekbe lakó választók érdekeit a képviselőnek kötelessége egyoztetni a közérdekkel, s hol ez talán lehetetlen lenne a köznek az egyesek érdekét alárendelni, de miután még elvileg is nagy kérdés az illető szakférűak között is, hogy voltaképpen a külön — vagy a közös — vámterület áll-e inkább az ország érdekében? akkor én kimondhatni vélem, hogy az én választóimnak a jelenbe specialis érdekekbe nem is állott a külön vámterület felállítása.

Igaz, hogy a közös vámterület mellett sokkal jobb egyességet vártam a létrehozottnál, jogaink és a méltányosság egyformán jobbra jogositottak, de tény és pedig fájó tény az: hogy a Damokles kardjaként fejük felett függött keleti kérdés egy oly kényszerhelyzetet teremtett, melybe a csekély eredmény is jobbnak látszott, egy Ausztriával történhető gazdasági szakításnál s a jövő van hivatva igazságos ítéletet mondani a felett, vajjon azoknak volt-e igazok, kik ezen egyességnél inkább akarták a szakítást vagy provisoriumot, avagy kik egy gyenge békét is előbbre bocsúltek egy közös érdekű századok óta egy fejedelem alatt élő szomszéd országgal perlekedés és szakításnál? Én ez utóbbiak közé tartoztam. És a végén is bár milyen rossz egyességnek kiáltott ez ki — nem tagadható, hogy a felállítandó banktól nagyobb hitel van kikötve Magyarország részére, mint volt eddig bármikor, 50 millióra lévén téve Magyarországon felhasználható hitel minimuma. A kormány bizalmi férűainak a bank igazgatásban való részvételeitől elvárhatjuk, hogy hazánk érdekeinek megfelelő eljárás és ellenőrzés alatt fog állani a banktársulat működése.

A vám- és kereskedelmi egyességbe is pár millió kárpótlást nyertünk és így egészebe véve az egyességet, valamivel mégis jobb a jelenlegi állapotnál.

3. Az igazságszolgáltatás terén a törvényszékek és bírák reductiója által az állami kiadás apasztatott és a közigazgatás pedig kiválólag az erdélyi részekbe a szászföld organizatiója és a megyék kikerekítése által reformáltatott és a kezelési költségek kevesbítetttek.

A mi már a megyék kikerekítését illeti? Önök előtt van a tényállás: Maroszzék egészen megmaradott Maros-Vásárhely központtal és szaporodott mind intelligencia, mind vagyoni tekintetben tekintélyes hazafiakból álló 84 községgel, azok között egy virágzó várossal, s ma egyik legsszebb törvényhatósága a haza erdélyi részének.

A megyék kikerekítésével egyidejűleg hozatott az ugynevezett közigatási bizottságokról törvény.

Mennyiben léssen üdvös e törvény? a felett még a gyakorlat van hivatva a jövőben helyes kritikát alkotni, de a mennyiben a szabad választás jogával bíró megyébe az állami közigazgatás különböző ágait összehozni, a mindenféle tisztviselőket, hivatali közegeket ellenőrizni és működtetni helyesnek látszott, azt ezen új intézmény által hittük elérhetőnek és így ennek létrehozását támogattam.

Ugyanezenez országgyűlesen hozatott meg valahára oly sok várakozás után az ugynevezett bagatel ügyek elintézéséről törvény is.

Reánk falusi gazdákra nézve egyike ez a legüdvösebb törvényeknek, a mennyiben kisebb polgári peres ügyek feletti bíráskodást bizonyos feltételek mellett kiterjeszti a szolgabírákra, a városok, nagy községek és körjegyzőségi békebírákra; a községi bíráskodás hatáskörét 20 forintig kötelezőleg emelte, egyszerű eljárást állapítva meg s ezáltal kivette a gazda közönséget a drága és hosszadalmas ügyvédi eljárás alól és most nem fog az eset elkállhatni, hogy a perkoltségek felülmulják a 10—20 vagy 50 forintig menő tőkekövetelést. Természetesen, hogy a törvény a várt jótékony eredményét éreztesse, kívánatos volna, hogy arra képesített jobbaink közül minél többen vállalkoznának a békebírói szerepre.

5. Az uzsora törvény meghozatott. Egy végveszélyiely fenyegető katastrofának az általános közóhajts szerinti meggátlása czéloztatott ezáltal. És ha a szegény nép nem megy önként némely most is hallható egyességek alapján szánszándékkal veszélybe, ma már a bíró 6, legfennebb 8 százalék kamatnál többet nem ítélnet az adós fejére.

6. A Maroszzéken felállítani szándékolt népbank ügyében is, ha nem is még a törvényhozás útján, de társadalmi úton történt előhaladás. A kisbirtokosok földhitelintézetének létesülése kuszbön áll. Ő Felsége a magyar király 10 ezer forinttal kezdte meg ennek létesítését. A maroszzéki havas kezelő igazgatóság 5 ezer frttal járult hozzá, s alapos reményünk lehet, hogy egy gazdasági fiók-bank Maros-Vásárhelytt is fel fogja ütni üdvös tanyáját!

7. A nevelésügyben bizony nem sok történt államunk anyagi szorult helyzete miatt, de ha itt úgy, mint egyéb belügyeinkben a takarékoság lehető mértékéig el kívánt menni az országgyűlés, annyit mint tényt mutathat fel, hogy míg 1874-ben 60 millió felül volt a deficit, 1875-ben már 40 millió és a folyó évi költségvetés hiánya 21 millióra szállott le.

Ez is sok ugyan; de a multakhoz képest nagy haladást jelez, s okot ad a reményre, hogy takarékos és böles gazdálkodás mellett el kell enyészni az államháztartást, úgy mint egyesek jólétét veszélyeztető deficitnek.

Ezekon kívül még számos törvények hozattak a mult országgyűlésen; a többek között az oly régen várt és egész Európa szaktudósai által megdicsért büntető törvénykönyv.

Igen tisztelt választó urak! A mi az én programombeli ígéretemet illeti, azt hiszem, hogy ennyivel, szerény magamtartásárolí számolatomat be is végezhetném? de nem akarok kitérni az előre nem látott és e miatt semmi ígéretet, nem is involváló keleti kérdés miatt szomszédunkban folytatott muszka-török véres háboru, s ennek keserű következményei irányában felelős kormányunknak eljárása iránti magam mikénti tartásárolí számot adni.

En, tisztelt választó urak! nemzetem és hazám legnagyobb ellenségének tekintem az oroszot, e mellett feledni sem oly könnyen lehet, hogy 7 és fél évet legszebb életidőmből miatta szenvedtem a börtön falai között és így bizony elképzelhető, hogy egy szavazattal örömet hozzájárultam volna ezen ellenség leveretéséhez! Azt is jól tudtam, hogy nemcsak választóimmal, de egész nemzetünkkel egyformán éreztünk a természetes szövetségünk a török nemzet mellett. Lelkünkben kívántuk ennek győzedelmét. Adtunk a legnagyobb nélkülözéseink mellett is, ha csekély, de szívből adott segélyezést. Azonban a politikában nem szabad csak az érzelem által vezéreltetni magunkat és a nemzet pénzét, de kizárólag vérért könnyen oda dobva egy lehető véres háboru iszonyainak kitenni szeretett hazánkat, s ebbe családainkat. És én nem habozom kimondani, hogy a mennyire csaknem minden nap — itt honlétem alkalmával — szerencsés voltam választóimmal érintkezni, úgy észleltem véleményeket, hogy bár végtelenül óhajtották a török nemzet győzedelmét, s bár ha a szeretett király és egy hazafias kormány felhívására készek lettek volna életet és vagyont csatamezejére vinni, de ha lehetséges ezt kikerülni és a szűk törzés, a természet egyéb mostohasága sat. által okozott sebeket legalább a béke áldásaival orvosolni nagyon is óhajtották? . .

És én, kinek bizony nem jutott, nem is juthatott részébe az europai diplomaták titkaiba pillanathatni, és így a helyzetet megítélhítni. megelégedtem most azzal, hogy 300 év óta most lévén a monarchia külügyi kormánya oly magyar ember kezeibe, kibe multjánál fogva jogasan hitt e nemzet; ezen férfi minden lehető meg fog tenni hazánk és főleg nemzetünk érdekében!

Ezen hit támogattatta vélem a gr. Andrászi Gyula közös külügyminiszterrel e tekintetben egy uton járt magyar kormány e tárgybeli politikáját idáig.

Midőn a berlini congressus összeült, akkor már az országgyűlés, eloszlott. Köztudat már ma, hogy ezen europai congressus számunkra egy oly szerepet adott, melyet úgyszólva az egész nemzet aggodva, mondhatni ellenszenvvel fogad. Ez a Bosznia és Hercegovina occupálása. Még ezen tárgyról nem számolhatott kimerítően a kormány. De bár mit mondana is — erős meggyőződősem, hogy ez csak egy el nem odázhatótt kényszerhelyzet eredménye. Sok ily helyzetet kellett már elfogadni e nemzetnek — s azt hiszem, e keserű labdacsojt is az élet és fennállhatás okáért kell bevennünk, de óhajtom, hogy csak muló kura legyen és semmi szin alatt hosszason ne tartson, hanem ha béme gyünk is, hozzon ki onnan mielőbb a bölcs politika és a jó Isten!!!

És most hálás tisztelettel megköszönve azon bizalmat, melylyel 3 év előtt annyira megtisztelni kegyeskedtek, az akkor nyert mandatumot kezeik közé leteszem, és szerény eljárásomat becses bírálatok alá bocsátom. Istentől áldást kérve szeretett hazánkra, magamat nagyrabecsült szívességekbe ajánlva, vagyok tisztelő

Mező-Csávás, 1878. július 21-én

hazafi szolgájuk:

Jenei József.

DE BALLAGI GÉZA.

A. Mannschild's. Tisztelt Uradonhoz
nek

Mannschild's

Mélyen tisztelt választó közönség!

Kedvesen lepott meg nagybecsű bizodaluknak őszinte nyilvánítása, melynek hangoztatása mellett csekély személyemet felső kerületünk képviselőjévé maguk között kijelölni és atyafiságos körökbe szívélyes indulattal meghívni méltóztattak.

Önök a legbecsesebb kincsesel a világon: „bizodalukkal“ ajándékoztak meg engem egy oly kincsesel, mely egyedül kártalanítja a közpályának vele született — minden tövis szurásait; egy oly kincsesel, melynek bírása a közdolgoznak egyszerű, de határozottan őszinte, s jóakaratu munkássát, a teljes „önmegnyugvás“ nemes önérzetere lelkesíti fel, s végre, a mely egyszersmind a munkának erélyes tovább folytatására buzdít.

Becses meghivasuknak készséggel engedve, eljöttem tehát önök atyafiságos körébe, hogy eme becses ajándékot őszinte keblem egész melegével megköszönjem önöknek.

De hazafiui köteletségem volt eljönni, ugyanazon sorban azért is, miként személyesen lehessek szerencsés elmondani, hogy azon nemes bizalomért, melylyel engemet megtiszteltek, a magam részéről én mit adhatok cserébe?

És itt, ne legyen visszatetsző, ha önmagamról kellend első sorban szólanom.

Egyenes vérségi kötelékeim századok óta kötnek Marosszékhez, s habár nem születtem ezen széknek határai között, maradandólag ide kötnek minden érdekeim és Marosszéknek nyilvános tere volt politikai iskolám színhelye.

Közdolgaink érdekében itt ejtettem ki a legelső szót, munkakörömet egész Marosszék ismerhette és mindenki előtt nyilván tudva levő dolog, hogy a köznek lelkiismeretes munkásként szolgálni kívánván, semmi áldozatban nem volam fukar, s e pillanatig az önzetlen köteleességérzetnek teljes kitartásával — háttérbe szorítva csaknem mindent, a mi magányügyem lehetett — törekedtem, hogy azon bizalomnak, mely ezen nemes székben fokról-fokra emelt — minél inkább megfelelhessék.

Rövid politikai multam, s egy általán nyilvános működésem, mindig egy nyitott könyv volt, melyből kiki, tetszése szerint olvashatott.

Ennyi mindössze, a mit magamról teljes önmegnyugvással mondhatok; ugyde mégis az említettekben kell kifolyni annak, a mit önöknek cserébe a bizalomért adhatok.

Adok: kiolthatlan és semmi körülmény által meg nem ingatható őszinte hazaszeretetet, mely hódolatot, s legbensőbb alattvalói hűséget Magyarország alkotmányos királyához;

Őszintén hálás ragaszkodást székünk és határozott törekvést ennek jogos érdekei javára.

Kegyeletes ragaszkodást mind ahhoz a multból, a mi hazánk parlamentális kormány formáját, az ezekben élők testvéries egyetértését, a különböző vallásfelekezetek egymás iránti türelmességét és jogaiknak kölcsönös tiszteletben tartását nemcsak nem gátolja, sőt elősegíti, s végre ragaszkodást a multnak mindazon alkalmazhatóságaihoz még, melyek hazám és népe ugy szellemi, mint anyagi fokozatos haladásának útjában nem állnak;

felajánlom önök előtt jelen, szabadelvű irányban a mérsekelt haladás útján vezető határozott törekvésemet és Isten segedelmével kifejthető munkásságomat!

Határozott törekvést mindarra, mi által veszély nélkül az államháztartásnak lehető egyszerűsítése, a közvagyonosodásnak, s tehát az adóképeségnek is fejlesztése, ezen tényezőknél segélyével pedig a terheknek lehető könnyítése eszközölhető.

Ugyancsak határozott törekvést arra nézve is, hogy állami törvényhatósági és községi életünkben, egyfelől azon, már kötelező alkotások, melyek hazámat phisikai és anyagi erejéhez mérten, az igazság és méltányosság határain túlterhelik, tehát szabad fejlődésében akadályozzák, a melyek továbbá ugyszólva idegenből vétettek át, vagy csupán az elmélet számára valók, de, melyeknek alkalmazhatóságát a gyakorlati élet nem igazolja, kiküszöböltesenek, vagy módosítsassanak; a jövőnek gyökeres alkotásai pedig szellemi- és anyagi erőnknek, fejlettségünknek, szokásaink és vezérörökséggel járó természetünknek, mindenesetre pedig a gyakorlati alkalmazhatóság helyesebb céljainak megfeleljenek.

Nagyjában körvonalazott im ezen törekvések korlátai között, nem mellőzhetem el következő részletekre is röviden kiterjeszkedni:

1. teljes meggyőződésből járulnék szavazatommal a kivihetőség határai között: egy minden idegen befolyástól ment önálló nemzetibank létesítéséhez;

2) határozottan támogatni óhajtanám azon már megindult törekvéseket, melyek a hazai ipar- és gazdaság felvirágozása érdekében, a vám-ügy czélszerű rendezése által nem csak a kellő oltalmat, hanem egyszer s mind ezen téren a vagyongyarapodást is lehetőleg biztosítják;

3) határozottan járulók, a lelketlen és mind inkább elfajuló uzsoráskodásnak szigorú korlátozásához;

4) csekély örömtől kitelhetőleg, előmozdítani óhajtanám legközelebből a birtokosság támogatása mellett, Marosszéken egy „Népbank“ már célbavett létesítését;

5) kitelhető buzgalommal segiteném elé, a törvényhatóságok területkörének megállapítását ezen uton lehető könnyen kormányozható, s mégis minél életképesebb megyéket előtérben;

6) szavazatommal mezditanám elő, a birói teendők halmazának apasztása, s a költségesebb perlekedés mellőzésének szempontjából: az apróbb polgári és kihágásos ügyeknek egyszerű közigazgatási uton lehető elintézését;

7) szavazatommal járulnék a községi intézménynek községeink szellemi és anyagi erejéhez mérendő módosításához.

8) hasonlólag szavazatommal járulnék azon már felmerült indítványhoz is, miszerint a kellőleg fegyelmezett s czélszerűnek bizonyult csendőri intézmény, mint hazai közrendőségünk kiegészítő része a közös hadügyminiszterium rendelkezése alól teljesen elvonva, a m. k. honvédelmi ministerium felsőbbbsége alá helyeztessék:

Határozott kívánságom: hogy Magyarország erdélyi részének oly specialis kérdései, melyek az unionak teljes realisálását épen nem zavarják, ezen részeknek azonban culturalis és vitalis érdekeire jelentékeny befolyással vannak, mondom az ilyen specialis kérdésekre méltányos tekintet fordittassék.

És végre, mert teljes őszinteséggel tartozom önöknek, nem szabad haboznom nyíltan kimondani azt is, miszerint magyar ember vagyok, s mint ilyen Magyarországnak — melyben elismerem, egymással testvéries egyetértésben élni utalt különböző ajkuk vannak, — határozott irányu egyszerű munkássá lévén, teljes meggyőződésből kell törekednem arra, hogy a Királyhágon inneni részek magyarságának zömét képező székelységnek szellemi és anyagi fejlesztésére — mások jogos igényeinek sértése nélkül — méltó figyelem fordittassék.

Ime tisztelt választó-közönség! ez vagyok, ilyen a legőszintebben véve gondolkozásom és ime ezen elmondottak képezik elhatározott törekvésemnek célját!

Ha ez mind összevéve a mit magammal, mint határozott meggyőződést őszintén adhatok, nagybecsü bizodalomuk s hazafi várakozásuknak megfelel, az esetben bizton számítok szives támogatásukra.

Éljen! és mindenek előtt a haza!

Éljen a király!!

SzentIvány Kálmán.

1875.

Marosszék felsőkerületének érdemes választóihoz!

Azon szerencsében részesültem egy pár hónappal ezelőtt, hogy székünk felsőkerületének érdemes választói közül számosan személyesen megtaláltak s felszólítottak: vajjon a képviselő-jelöltséget elfogadni s képviselővé választatni ohajtók-e? mert ez esetben nagybecsű bizodalomukkal fognának megtisztelni.

Ugyanakkor nem valék azon helyzetben, hogy ezen megtisztelő bizalmas felszólításokra határozottan feleljek, erre pedig két okom volt:

Tudtam ugyanis, hogy a felső-kerületben még két más név körül is hullámozott a közvélekedés, s minthogy mind a két névnek tulajdonosát magamnál korosabb és tapasztaltabbnak ismertem el, az előttem jogosabbnak tetsző érdekek háttérbe szorításával saját személyemet, előtérbe töltni nem tartottam ildomosnak;

továbbá tudtam, mert tudtuk mindnyájan, hogy a bajban levő közös édes hazának megmentésére az eddig éles ellentétben állott két nagy politikai párt egymás között őszintén kibékülvén — mint ez veszekedő tagtársak között történik, ha fejük fölött a közös háztető kigyúlad — az egymással éles és nyílt politikai tusában állott külön pártfelek egy közös nagy pártban, a „szabadelvű“-pártban egyesültek, egygyé olvadtak, s közösen a legnemesebb elszántsággal azon tekintélyes nagy erőt, mely eddig a czéltalan párttusákra fecséreltetett: a haza szent érdekeinek biztosítására fordítani határozták.

Ezen nemes elhatározás lelkesítette székünk hazafias szellemű lakóit is, midőn véget vetvén — pár szóval ezelőtt — az addig éles tusában állott „bal-“ és „jobbpart“ létezésének, kevés kivétellel, az egyesült „szabadelvű“ nagy pártot Marosszék kebelében is erős elhatározással megalkotta.

És ily körülmények között, miután a pártoknak őszinte egyesülését lelkemből óhajtottam, s ezt a közös haza szék, jobb jövőjének egyedül biztos zálogaként tekintettem, s valakivel e tárgyról csak szóltam, mindenkinek hasonló értelemben nyilatkoztam is önként következett, hogy az annyira óhajtott békének itt a szék keblében való megtestesíthetése útjába zavarólag közbelépni sem helyesnek, sem ildomosnak, sem méltányosnak a magam részéről nem tartottam.

A békének, s tehát a nyugodt választásnak biztosítása érdekében tett minden lépéseim nyilvánosak voltak, s azoknak teljes őszinteségében kétkedni senkinek is sem oka, sem joga nem lehet.

Avagy nem-e a közös békének őszintén szívemből eredő ohajtása vezérelt-e engem s mindnyájunkat, a midőn május hava 22-én az akkor épen együtt volt törvényhatósági bizottság számos tagjait, s több itt megfordult választó társaimat az eddig fennállott pártokra való tekintet nélkül egy bizalmas értekezletre magamhoz kértem, s ők számosan becses megjelenésekkel tisztelvén meg, miután ugyanakkor jelen voltak mindazok az érdemes férfiak is, kiknek neve, mint jelölteké hangoztatva lett, kértem, hogy, ha bár önmegtágadással is törekednék mindenáron oda, hogy a hön ohajtott békének biztos zálogaként a két választókerületben csak egy-egy jelölt, állittatnék fel. Mondják meg azon sokak, a kik személyesen jelen voltak.

Ezen említettem értekezletnek, valamint ezt megelőzőtt és követettnek is eredménye köztudomásu tény.

Az tudniillik, hogy Bothos Kálmán nyíltan s nemes őszinteséggel visszalépvén, az enyimmel egyesítette kérését minden barátainkhoz is avégre, miszerint ellenjelölt nélkül Bereczki Sándort, mint a feloszlott balpart egyik vezértagját. — béke-törekvéseink teljes őszinteségének csálhatatlan jelöl — egyhangulag képviselővé választani segítsük. A mi mindenestre nagy dicsőség, s a mit még Marosszéken senki sem ért eddig el.

Bereczki Sándor ezen kijelöltetést — személyesen jelenlévén — elfogadta, s megköszönte és azon ohajtást fejezte ki, hogy egy Ny.-Szeredában ezután megtartandó még népesebb választói értekezlet részéről is hasonló értelmű támogatást nyerne.

Következőleg megtörtént a ny.-szeredai népesebb értekezlet is június 2-án, s ugyanott szóról-szóra ismétlődvén Bothos Kálmán visszalépése, s tehát Bereczki Sándornak egyhangu kikiáltása, ő egyszersmind egy meghívó küldöttség élén a gyűlésben személyesen megjelent, s határozottan kinyilatkoztatta, hogy a jelöltetést és képviselőiséget nem fogadja el, a politikai cselekvés teréről teljesen lelépik.

Tény továbbá az is, hogy ezen gyűlés miunden elhatározás nélkül, de nagy méltatlankodással szétoszlott. És ne csodálkozzék ezen senki, mert hisz ezen gyűlésben nagy számmal voltak olyanok, kik Bereczki Sándort az eddig állott párt különbözetek miatt hét év folyamán keresztül egyetlen kijelöltetése alkalmával sem támogatták, de a kiknek béke-törekvése teljesen jóakaratu és őszinte volt.

Másnap tehát jun. 3-án történt azonban, hogy Bereczki S. önmagát az addig őszinteséggel közreműködő tényezők választóknak, s főleg pedig a már közös „Szabadelvű-párt” gyűlésnek előleges meghallgatása nélkül, tényleg kijelölte, s magának pártot szerezni több falvainkban már személyesen meg is jelent, egyszersmind ezen újabb elhatározása felől a „szabadelvű-párt” elnökét és általa a pártot értesítvén.

Ily körülmények hatása alatt hivatott és gyűlt össze Marosszék „szabadelvű-párt”-jának népes közgyűlése tegnap, tehát június 8-án Maros-Vásárhelytt és ugyan itt általános egyhangu szavazatával, tekintettel az előzményekre, kimondotta határozatilag: hogy kijelölésbe nem bocsátkozik, s jelöltek hiányában felső kerületünkben is a képviselői pályatért teljesen egyesült pártunk hármely tagjának részére nyitottnak és szabadnak nyilvánítja.

Ezen pártgyűlés után újabban és többek által felszólíttatván, minnekutána ily körülmények és tények után nem érezhetem magamat erkölcsileg kötelezve a további visszavonulásra, s miután a nagy „szabadelvű-párt”-nak — melyhez szívvvel, lélekkel tartozom — határozatával is szemben már nem állok.

Van szerencsém ezennel nyíltan kijelenteni, mind azon tisztelt barátainknak, kik e tárgyban hozzám bizalmas kérdést intézni szivesek voltak: hogy székünk felső választókerületében az orsz. képviselővé való kijelöltetést, s megválasztásom esetére az orsz. képviselői állást a legnagyobb megtiszteltetés jeleként elfogadom, s a megtisztelő bizalomnak — a haza jobb jövője iránti biztos hitben, őszinte hazafiai készséggel, s nem lankadó munkaösz-tönnel, — minden eshetőségek között megfelelni, — mint eddig, ezután is — szent és elhatározott törekvésem.

S végre, hogy nihelyt a tisztelt választók részéről bizalmas meghívásukat veendem, előttök szíves köszönetemet s politikai törekvésem célját nyilvánítani személyesen sietendek.

Bizalmas támogatásukat kéri és reményli
Maros-Vásárhelytt, 1875. jun 9.

tisztelő pártfeiók és választó társuk

SzentIvány Kálmán.

1875.
Marosvásárhelyi levelek.

Tisztelt választók!

Bármennyire kihívó is Bereczki Sándor ur f. hó 14-iki nyilatkozata személyem s mások személye ellen, ovakodom mégis egy ívekre terjedhető versengést folytatni Bereczki urral, és pedig az önök untatására.

Azonban tisztelt választók önök előtt provokáltatván, kik közül már is igen számosan részeltettek bizodalomuk nyilvánításának szerencsésében, ha önmagamért nem is, de önöknek multhatatlanul tartozom azon erkölcsi elégtétellel, miszerint Bereczki urnak nyílt határozottsággal némely megjegyzéseket tegyek, s ezen már a lapokban is agyoncsépelet ügyet a pártatlan közvélemény szigorú ítélete alá bocsássam.

1. Mindenek előtt általánosságban előre kell bocsátanom, hogy már közreadott nyilatkozatomat Bereczki úr — egyes tételeiben — bővítette ugyan, de meg nem czáfolta, mert nem czáfolhatta, és én úgy eddig, mint ma és jövőben is, tetteim, valamint szavamért mindig helyt állok.

2. Félremagyarázhatatlan tény és naptiszta igazság lévén az:

hogy a június 2-iki Ny.-Szeredait megelőzőt három — 3 — előleges konferentia Bereczki urat kijelölte, és ő ugyanott, ugyanannyszor a jelöltséget elfogadni nyilatkozott;

hogy ezen eljárás által a volt „jobboldali“ többség a legőszintébben ohajtott békének biztosítása érdekében, a volt „baloldali“ kisebbségnek — 7 évi eredménytelen küzdelme után — elégtételt adott, s a párt küzdelem fegyverét utógondolat nélkül letette;

hogy előzetesen ily leplezetlenül a nyilvánosság előtt lefolyt tények daczára, Bereczki ur gyanúsítással szívében és ajkán a június 2-iki szeredai gyűlés előtt határozottan visszalépett, a hogy a kapacitáló ott helyt tett nyilatkozatokkal szemben „méltóságán alólinak“ mondotta többek előtt a visszatérést, s a gyűlés tornét odahagyván, a gyűlés minden kijelölés nélkül szétoszlott;

hogy másnap június 3-án illetőknek minden előleges kihallgatása nélkül, „mert általános elkedvetlenedést“ vett észre, s mert s „választók tömeges megkeresését“ czélozták volna — kiket a fáradtságtól megkímélni akart, „önmegtagadással“ a jelöltséget elvállalni nyilatkozott; a tények ily állásában ítéljen mindenki:

Bereczki urnak jogában állott-e, miután a kijelöltetés által mindnyájukké lett, a mi, — vagy legalább is régi pártfeleinek — előleges megkérdezése nélkül, bármiféle pletyka hirre, bizalmunkat magától eltaszítani, ugyanakkor, midőn már csak saját nyilatkozatából is kivehetőleg néhány óra alatt ő maga úgy gondolkozott: hogy „hátha az alattomos működésről nyert értesülésem nem helyes,“ tehát önmagának, a visszalépés indokai alaposágában kételkednie lehetett.

Mert, hogy az én és többek őszinte béketörekvésében azért nem hitt meg, mert valaha volt egy május 12-ike, a melyen a székelyek között pártösszeütközés történt; mondhatom, hogy ez sajnálatos egy kortes eszköz volna, ha biztos nem volnék felőle, hogy a székely önértetesebb és okosabb, sem mint, hogy Bereczki urnak felállított „május fáját“ mosolylyal ne fogadná.

Hogy pedig meghívói nem küldettek szét, ez csak annak jele, hogy dolgait nem intézte elég ügyesen, egyébiránt majd nyilatkozni fognak azok, a kikre állítólag bizatot, s a kik közül némelyek ezen megbizatus felől csak most (a Bereczki ur nyilatkozatából értesültek.)

Továbbá, hogy valjon helyes eljárás volt-e a június 3-iki nyilatkozata Bereczki urnak, mely nem csak, hogy az illető, s egy értelmre jutott párttagok előleges meghallgatása nélkül, de egyszersmint oly értelemben is állított ki, melyből bár ki idegen kiolvassa jogosan következtetheti: hogy a felső kerületnek csak egy kivihető embere van, s ennek is, minthogy a jelöltség elfogadása, csak nagy „önmegtagadásába“ kerül szintugy erővel nyakába kötik a képviselő jelöltséget?

Ily körülmények között, miután Bothos határozottan visszalépett, Bereczki ur pedig játékot üzni látszik, a nagy pártgyűlés kimondja, hogy jelölt nincs, s a szabaelvű-párt bármely tagja pályázhat:

nem tartozkodván többé, kiállok a sikra, s azoknak, kik bizalommal megkérdeztek nyíltan felelem: „szerencsémnek tartom, s elfogadom, ugy a kijelölést, mint megválasztást,“ hibáztathat-e engem valaki nyugodt lelkiismerettel?

Azzal végzi Bereczki ur „megküzdünk,“ ugy látom, hogy ez csakugyan történni fog; az is lehet, hogy az eredmény után, falba egyikünk se fogja verni fejét, magam részéről én azonban nem titkolhatom el, miszerint azon nemes bizalomra; mely irántam nyilvánulni fog, legyen az eredmény bármi, büszke leszek, s legszebb dicsőségemnek fogom tartani.

Isten önökkel.

Maros-Vásárhelytt, 1875. jun. 16.

Őszinte honfitársuk:

SzentIvány Kálmán.

Maros-Vásárhely felső-kerületének tisztelt választóihoz!

Tisztelt választó polgártársak!

A küszöbön álló országgyűlési képviselő-választásoknál városunkban két párt áll egymással szemben: egyik a szabadelvű vagyis kormánypárt, mely mellé sorakozott eddig is a magyar nemzet többsége; a másik a szélsőbali párt, mely mind eddig nagy kisebbségben maradt.

A szabadelvű párt emberei a meglévő törvényes alapokon való fokozatos fejlődést és az ország minél nagyobb függetlenségének lassankinti békés kivívását tartja szemé előtt, a haza bölcse Deák Ferencz által kijelölt uton; a szélsőbali párt azonnal követeli az Ausztriától való elszakadást és az ország teljes függetlenségét; nem vévén számba ama beláthatlan veszélyeket, melyek egy ily rohamos átalakulás folytán úgy belülről, mint kívülről a hazát fenyegetik.

A román passivista párt (tisztelet a hazafias józan románoknak, kik e párthoz nem tartoznak) egyik hírlapjában, az „Observatoriulu“-ban felhívta pártfeleit, hogy ha már szavazni akarnak, inkább adják szavazataikat a szélső balpártra, mert ha ez győz: zavar leend az országban, s nekik pedig boldogulni a zavarban könnyebb leend.

Polgártársak, válasszatok tehát: a fokozatos, de biztos haladás, a magyar hazát a veszélytől távol tartó józan szabadelvű párt, avagy ama másik: a rohamos átalakulás, a hazát beláthatlan zavaroknak kitevő szélsőbali párt kell-e ti nektek!? Vajjon a hazáját, családját és vagyonát veszélytől féltő honpolgárnak hová kell adni szavazatát?! Feleljen meg erre a ti józan eszetek, a ti kebletek hazafias sugallata!

Mi csak arra kérünk: ne tántorítsanak el az egyszólamú ígérő hangzatos szavak, ne vezessen a legtöbbször rosszat szülő szenvedély heve, hanem csupán a tiszta józan ésszel párosult hazafias indulat legyen az, a mely szavazataitokat a jelen választásnál is vezérelni fogja!

Tudjuk mi jól, hogy sokan vannak városunk t. polgárai között, kik a jelen kormánnyal sok tekintetben nincsenek megelégedve (de hát hol is van-e világon tökéletes kormány?) azonban politikai elveikre nézve sokkal közelebb állanak a szabadelvű, mint a szélsőbali párthoz. Kérjük ezen t. polgártársainkat, ne szavazzanak csak azért a szélsőbali pártra, hogy a kormányt megbuktassák, mert gondolják meg, hogy bukhatik vele maga a haza is! Tartsák az ilyenek hazafiui kötelességüknek az elveikhez sokkal közelebb álló szabadelvű párttal szavazni, ennek jelöltjeit támogatni, mert csak így hiúsíthatják meg a hazára beláthatlan veszélyeket hozó szélsőbali párt győzelmét!

Habár köztudatu dolog, de e helyen is felemlíteni kívánjuk, hogy volt képviselőnk Borosnyai Pál ur a jelöltségtől visszalépett s őszintén óhajtja pártunk felsőkerületi jelöltje, a köztisztületben és szeretetben álló **Kovács Ferencz** apát-plebános ur győzelmét, melyet, hogy biztosíthassunk, tisztelettel kérjük pártunk minden egyes tagját, érvényesítse mindenki szavazatát, ne maradjon távol pártunk egy tagja se, mert csak egyetértésünk biztosíthatja győzelmünket.

Eljen **Kovács Ferencz** városunk felső-kerületi képviselő jelöltje!
Hazafiui tisztelettel

Maros-Vásárhelyt, 1881 június 23.

A felső kerületi szabadelvű párt
szervező-bizottsága.

1881

ВЪВЕДЕНІЕ
ВЪ
ПРЕДМѢТЪ
ИЗУЧЕНІЯ
ИСТОРИИ
РОССІИ

1884.

Maros-Vásárhely: I. kerület.

Beszámoló és programbeszéd.

Tisztelt polgártársak!

„Szabadok vagytok, csak akarnotok kell.”
Jelige.

Az 1881—4-iki országgyűlés bezáratván, kértelmeknek ismertem programomhoz hiven, sáfárkodásomról számot adni, egyuttal az új választás iránt tájékozni.

Magyarország állami függetlenségének visszaszerzése nélkül helyzetünk nem egyéb, mint az 1867-ki alkotmányosdi köpenyébe burkolt összpontosító önkénykedés folytatása, mely nemzeti fejlődésünket zsibbasztja.

Ily rendszer és kormány itánt teljes bizalommal nem viseltethetünk, és nem ellenszenv, nem érdekből, hanem kötelességből kell a nemzet dicső multjáért és jobb jövője reményében, mint közjogi ellenzék küzdenünk, hogy a szabadság, egyenlőség és testvériség szent igéi házánk javára testté váljanak.

Parlamentünk a szó valódi értelmében nincs; mert a képviselőházban a választási hivatalos erőszakolások, ígéreték, fenyegetések miatt a tiszta közvélemény nem érvényesülhet, míg a főrendiház gyökeres újrendezés nélkül hivatásának meg nem felelhet, — és egy ily torzintézmény befogadására még drága új országházat építenek, mely Goth-styljével a kiszivattyuzott népeket imára buzdítsa, hogy ily nemzetrontó rendszertől az isten mentse meg.

Hova jutottunk a közös-ügyes kiegyezés óta? hova, különösen a jelen kormány biztató ígéreteivel?

Az *ország önállósága* hiányában tekintélye a felfelé kegyhajhászás, lefelé népszerűség vadászás mellett folyton sülyed, legkirivóbb példa erre a horváthországi czimerkérdés, mely az ellenzék hazafias vitája daczára, szégyenletes meghunyászkodással, gyáván intéztetett el, melynek káros következményei még ezután várhatók.

Tudományunk, művészetünk nem annyira tehetség, hanem kellő pártolás hiányában minden nagyobb lendület nélkül csak tengődik, — megalkottuk ugyan a szerzői jogról szóló törvényt, megválnak minő dicső sikerrel?

Iparunk a panaszszal telt kézművesek és sorban bukó kisebb gyárak sorsát tekintve, nem igen halad előre, és e részben az új ipartörvénytől a szakképzettség és testületi szervezet tág köre mellett, sokat nem remélhetünk elérni, míg az önálló vámterület nemlétében, többire idegen iparcikkokkal árasztatunk el.

Kereskedelmünk a kelet összes forgalmát a nyugottal nem közvetithetvén, inkább a mindennapi szatócsságra van utalva, ezen tul rendesen idegenek, de fájdalom, kevés magyar folytathat nagyobb üzleteket.

Gazdaságunk a külfölddeli versenyt ki nem állhatván, csak pang, a földbirtok gyorsan változik; mezőgazdáink egymásután buknak, és az új kataszter-törvény a föld jövedelméhez képest többire aránytalanul kirótt adókkal sújt.

Társadalmunk, közéletünk hanyatlik, az erkölcsök lazulnak, a börtönök tultömvék, a közszellem sötétségben barangol, a reakció kísértget.

* * *

És mit mutat föl a bezárt országgyűlés eredményül?! szóljunk igazat:

Pénzügyi tekintetben: aránytalan terhek rakattak a nemzetre, nyauis a föld-, ház-,

tőkekamat-, járadék-, szesz-, cukor-, kávé-, sör-, ásványolaj-, vám- általános jövedelmi pótlás és más adóknál, úgy a pénzügyintézeteknél gyümölcsözőleg elhelyezett tőkék megadóztatásánál jelentékeny adóemelések, közösüges kiadások, államadósságok és bosnyák költségek, az ellenzék hazafias tiltakozásai daczára a kormánypárti engedelmes többség által megszavaztattak.

Ezekkel szemben képzelt kedvezményül a napszámosok adómentessége, a hadmentességi adónak a szegényebb osztályok által elviselhetőbbé tétele, a közadók kezelése és a pénzügyi közigazgatási bíróság felállítása batározottatott el.

A közlekedésnél: több vasut államosítása, új vasutak építése és több helyi érdekű vasut, például: marosvásárhely-szászrégeni, marosludas-besztercei és deés-beszterceinek engedélyezése elfogadtatott; de míg a munkács-beszkidai vasut állami költségen építették, addig a közigazgatásilag és hadászatiilag egyiránt fontos és sürgős marosvásárhely-tölgyesi vasutvonalnak kiépítése elég indokolatlanul elodáztatott.

A belügyi téren: a megyék háztartása és a tisztviselők minősítése szabályoztatott, úgy a csendőri intézmény fejlesztetett; melyek által azonban a jobb közigazgatás, az önkormányzat rovására aligha lesz elérhető,

A honvédség érdekében: a Ludovika akadémia fejlesztetett, és a közös hadseregbeli katonai nevelő és tisztképző intézetekben 120 hely a nemzet ifjai számára rendszeresített; mely intézkedések által azonban az önálló magyar hadsereghez nemcsak közeledés nem történt, sőt magyar ezredek tíz évre osztrák ezredekbe osztattak be, mely törvény- és nemzetellenes eljárás ellen az ellenzék tiltakozott.

A közoktatásnál: a középiskolai oktatás és a tanárok kiképzése szabályoztatott: de az egyetemek és jogakadémiák újraszervezése a közművelődés kárára elodáztatott.

Az igazságügyi téren: a fölebbezés és az uzsora s a káros hitelügyletek korlátozásáról, a törvénykezési szünetről intézkedések történtek, megválnak, mely hatással, — legkiválóbb alkotás marad a szerzői jogról törvény, mely a szellemi termékek megvédését célozza.

Földművelés- ipar- és kereskedelemügyi tekintetben: legfontosabb az új ipartörvény, bárha több irányban lényeges hiányai maradtak fenn, melyeken az élet és tapasztalat javítandának, főleg, ha önálló vámterületünket kivivhatjuk, — hogy a műborokról beadott törvényjavaslat mellőztetett, annak hazai borászatunk érdekében csak örvendhetünk, mert szegényletes lett volna egy bortermelő országban a borkészítést, illetve hamisítást még törvénybe foglalni és ezt főleg a külföld előtt bevallani.

* * *

Ezen általában és nagyjában vázolt eredmény a bezáró királyi trónbeszédben inkább a kormány magasztalására földicsértetett; úgy, de abban a miniszteri felelősség nyílt megszégésével nincs szó az adók és egyéb közterhek ama folytonos fölcsigázásáról, melyet a bezárt o. gyűlés többsége a kormánynak oyalázatos készséggel megszavazott, — nincs szó az antiszemitizmus és szocializmus által előidézett rázkódásokról, melyek a nemzeti közszellemet nemcsak a törvényhozásban érdekelték, sőt messze kiható következményeik beláthatatlanok, — nincs szó a nagymérvű kivándorlásról, melynek oka az elszegényedésben és túladóztatásban rejlik, — nincs szó a bukovinai magyarok (csángók) betelepítéséről, mely nemzeti óhaj iránt a kormány nem elég erélyesen viselte magát, — nincs szó a köztisztviselők és hivatalnokok szomorú anyagi helyzetéről, s a folyton növekedő drágaságról, mely válságos helyzet bizony komor képet nyújt a magyar társadalom ezen mivelte osztályáról.

De van benne hézag és tévedés, midőn például az államháztartás ~~egye~~ súlyát a rendes kiadások és bevételek közt helyreállítottának mondja, holott a hiány 40 — 50 millió forint közt állandó és ezt a rendkívüli-betéttel elütni nem lehet, — ilyen *Fiume kérdésének* agyonhallgatása, holott a szakadatlan áldozatok fejében már valahára megoldandó lenne, hogy Fiume véglegesen Magyarországhoz csatoltassék és ez által egyetlen magyar tengeri kikötőnk jövője biztosítottassék.

A mondottakat röviden összefoglalva, jelenlegi helyzetünk ez: a közösügyes közjogi állapot tarthatatlan, — pénzügyeink rendezetlenek, — adósságcsinálás és adóemelés határ-talanok és elbirhatlanok, — anyagi jólét és megelégedés csak kegyes óhajok, — nemzeti szellem és közerkölcsök hanyatlanak, — alkotmányos szabadságunk kortes-politikává fajult, melyet itt-ott a kormány elnézésével, közegei a mindennapi megélhetés érdekében bátran űznek.

Ezen leverő helyzettel szemben mit várhatunk a jövőtől, ha a fennálló rendszer hívei még tovább is folytatják gazdálkodásukat, melyen bizony csak személycserével gyökeresen nem változtathatni mindaddig, míg Magyarországnak állami függetlensége akint nem rendeztetik:

„Hogy Magyarország legyen önálló, független állam, mely minden idegen befolyás-tól menten intézze minden ügyeit, mely teljes önállósággal bírjon, a polgári közigazgatáson kívül a hadügy, pénzügy, nemzetközi viszonyok és közigazdaság minden ügyében.“

Ez pártunk jelszava, ez saját hitem és meggyőződése, mely nélkül e földön élünk halnunk nem lehet.

* * *

Az új országgyűlés már idei szept. 25 re össze lévén hiva, szükségesnek és czélsze-rűnek látom némi tájékoztatásul annak legsürgősb főteendőit röviden elősorolni, hogy a választó polgártársak ezen irányban kívánhassanak jelölteiktől nyílt és határozott programmot.

Nézetem szerint ezen fontosb tárgyak lesznek:

A vám- és kereskedelmi szövetség Ausztriával az 1878: 20. t.-cz. értelmében 1887. végén lejárván, 1886. végéig fölmondható és ha föl nem mondatik, további 10—10 évre folyton fennállónak ismertetik el;

Az osztrák-magyar bank szabadalma az 1878. 25. t.-cz. szerint ugyan 1887. végén lejárando és 1884. végéig annak megújítása kérhető:

A közösügyekből kifolyó terhek aránya az 1878: 19. t.-cz. szerint 1887. végéig levén megállapítva, ez szintén megújitható lesz.

Ugy a véderő-törvény és a romániai vámmentes szerződés is előkerülhet;

Mindezen önállóságunkat legközelebről érdeklő legfontosabb államjogi ügyek ezen 1884/7. évi országgyűlésen kerülendvén elő, már csak ezen tekintetben is kiváló figyelmet érdemel: hogy közösügyes alapon vagy pedig nemzeti független alapon álló képviselők vá-lasztassanak-e? mert előbbi esetben tovább is újabb tíz évre Ausztria alárendelt gyarmatává súlyesztetünk, míg az utóbbi esetben önállóságunkat visszavivhatjuk.

A teljes vallásszabadság és ezzel okszerű kapcsolatban álló általános kötelező polgári házasság intézményei annál sürgősebben megalkotandók, mivel csak ezek által remélhetni, hogy a jogegyenlőség alapján minden faj- és vallásbeliek a magyar állam eszme hívei legyenek.

A képviselő választási törvénynek az általános titkos szavazatjog alapján gyökeres át-alakítása, illetve a kuriai bíraskodásnak czélszerű behozatala, valamint a főrendiháznak kor-szerű rendezése óhajtandó!

A polgári-törvénykönyv és a közvetlen szóbeli eljárás, a bíróságok végleges szerve-zetével együtt, mint rég ígért reform várando.

A büntető törvénykönyv felülvizsgálando és a büntető eljárás esküdtszéki alapon mint elodázhatlan szükség szabályozando.

Fiuménak, mint a magyar korona kiegészítő részének a megérdemelt és méltán ho-zott áldozatok folytán Magyarországhoz tartozandósága valahára végleg eldöntendő.

A közmunkaváltság annyi ígéretek és hosszas várakozás után rendezendő, hogy e részben a sok visszaélés korlátoztassék.

A köztisztviselők és hivatalnokok szolgálati pragmatikája és nyugdíjszabályzata a kormány legutóbbi biztatása folytán elintézendő, addig is némi könnyebbités a lakbéremelés és drágasági pótlék által nyujtando.

Az ügyvédi rendtartás az igazságszolgáltatásra nézve a bírósággal egyenértékű ügyvédi-kar függetlenségének, tekintélyének és anyagi helyzete javításának biztosítása érdekében gyökere-sen és a kor kívánalmaihoz képest újra alkotando.

A hirhedt drága bosnyák-foglalás és bekebelezési törekvés abban hagyando, miután a kor-

mánynak a keleti politikára nézve szilárd nézete nincs, mely sem kezdeményezni, sem pedig mások kezdeményezését meggátolni nem képes, hanem csak várakozik és hallgat, mikor és mikép lehet mások kárán nyerve osztózni, addig pedig követeli a sok vér- és pénzáldozatot.

Ezen irányban kötelessége a függetlenségi pártnak a nemzet jogaiért erélyesen küzdeni, és mindig kimutatni: hogy a jelenlegi közjogi állapot a nemzet érdekeivel s a valódi alkotmányossággal össze nem fér, mely rendszert a végtelen áldozatok daczára közelgő pénzügyi bukás követend, — mely válságos helyzetből Magyarország csak a törvényes állami függetlenség alapján lesz biztosan újra teremthető és erkölcsileg, szellemileg, politikailag s anyagilag fokozatosan fölvirágoztatható, — mely üdvös czélt csak a szabad és független polgárok önérzetes tömörülésével érhetünk el, ha csak bünt vetni és kárhezetot aratni nem akarunk.

* * *

Kossuth Lajos legnagyobb hazánkfia egyik legújabb levelében azt írja: *„Az alap minálunk is le volt rakva, s az idő alkalmat is hozott a felülépítésre; és mit építettek? feladást az ezer éves magyar államjognak, s a jelennek mindazon keserves anomaliáját, a jövődönék mindazon bizonytalanságát, a mely a jogfeladásnak kényszerű következménye.“*

Deák Ferencz a nemzet bölcse erre vonatkozólag hangsúlyozta: *„A mit a nemzet önként felad, azt még Isten sem adhatja vissza; de a mit az erőszak elvesz, azt idővel és kedvező körülmények közt visszaszerezhetjük.“*

Szechényi István a legnagyobb magyar pedig azt mondotta: *„Magyarország nem volt, de lesz.“*

Nehogy az ezredéves emléknapon állami önállóságunk eljátezása folytán azt mondhassuk: *„Magyarország volt, de nem lesz.“*

* * *

T. polgártársak! Fogadják nagybecsü bizalmukért a multban hálás mély köszönetemet, — igyekezni fogok azt jövőre is teljes odaadással megérdemelni, — csak elvszilárdság, kötelesség-érzet és egyetértés lelkesítsen mindnyájunkat.

Éljen a haza! Éljen e függetlenségi párt!

Marosvásárhely. 1884. június hó 3-án.

Lázár Ádám,

I. ker. volt crsz.-gyűlési képviselő.

1884.

Maros-Vásárhely.

Kommentált nóták,

— a vásárhelyi követválasztásra. —

I.

Kerek udvar, kicsi ház . . .
Hát te Houchárd¹ mit csinálsz?
Festem a szakállamat,²
Várom a galambomat.

A galambom elrepült,
Amoda egy fára ült.
A fa alatt megállván,
Hessegeti a Kálmán.³

Kálmán, édes gyermekem!
Votumokat szedj nekem.
Jól tudod te a kótát:
Adok érte banknótát.

II.

Három csillag az egen,
Houchárd Ferencz a nevem,
Magam vagyok az, a ki . . .
Egy idegen hazafi.

Születésem francia,
Hazám Bergengóczia⁴
Nagy mameluk a nevem,
Tisza Kálmán mesterem.

Houchárd bátya pénzt adjon,
Ballagi meg ballagjon,
Le- vagy akár felfelé
Vissza Budapest felé!!!

III.

Süti Sütő⁵ Hozsárdot,
Ember olyat nem látott!
Ütött-kopott a legény,
Nehezen sül a lepény.

Megborjuzott a boczi,
Hetvenedik Dabóczi⁶
Felszökkent a tej ára . . .
S abba' neki nincs kára.

Okos suszter, szipa Lag⁷
Drága-e a bánfimag?
Hej leesett az ára,
Nem üt ki a kaptára.

Vásárhelyi polgárok!
Votumért pénzzel járok.
Hát azt meg nem bánjátok,
Hozsárdot ha szánjátok.

IV.

S ha már ki kell vallani:
Blokk volt bizon Ballagi.
S mi tagadás? ide lenn,
Ő is csak egy idegen.

¹ Olvasd: Hozsárd.
² Ajelölt ur — ki a szépnemnek aggott kora daczára is tetszeni kíván — festegetni szokta magát.
³ Nem „Sándor.”
⁴ Flandria fővárosa.
⁵ T. i. Baumgarten Rájmund, a pék.
⁶ Itt nem Mihály értendő.
⁷ Nem a csizmadia, hanem a téglavető, a vásárhelyi nagy magyar, kinek elődei a Lajtha vize mellett laktak.

1884.
Harris - [unclear]

1887.
Maros-Vásárhely,

236

V Á L A S Z T Á S I N Ó T A .

Ad nótám : Marosszéki piros párizs . . .

Vásárhelyi sugár torony,
Meg-megvillan s ismét borong,
Felhő zúg a gombja felett,
Hej! még gonosz idő lehet,
A bizon!

Anno ezer de rosz dátum,
Ép az öt éves mandátum,
S hej csak azért kitalálva,
Hogy pusztuljunk lábbon állva,
Ugy bizony!

Azt akarja Tisza Kálmán,
Ing se legyen már a vállán
A magyarnak, a székelynek,
Addig nyúznak, addig fejnek,
Adóval!

Főispánnál fonnak, szőnek,
Jelentkeznek a jelöltek,
Hintegetik a maszlagot,
Osztyák már a Bánffy-magat
Bökézzel!

Hozsárd elment, itt van Boncza,
Vásik foga kormány koncra,
Forgatott programmja jukas,
Csipje meg a veres kakas,
Szaporán!

Változékony bomló Boncza,
Nem az elvit, a pénzt osztja.
Hiteszegett hitben, elvben,
Cselédszerző Budapesten,
Bazárba!

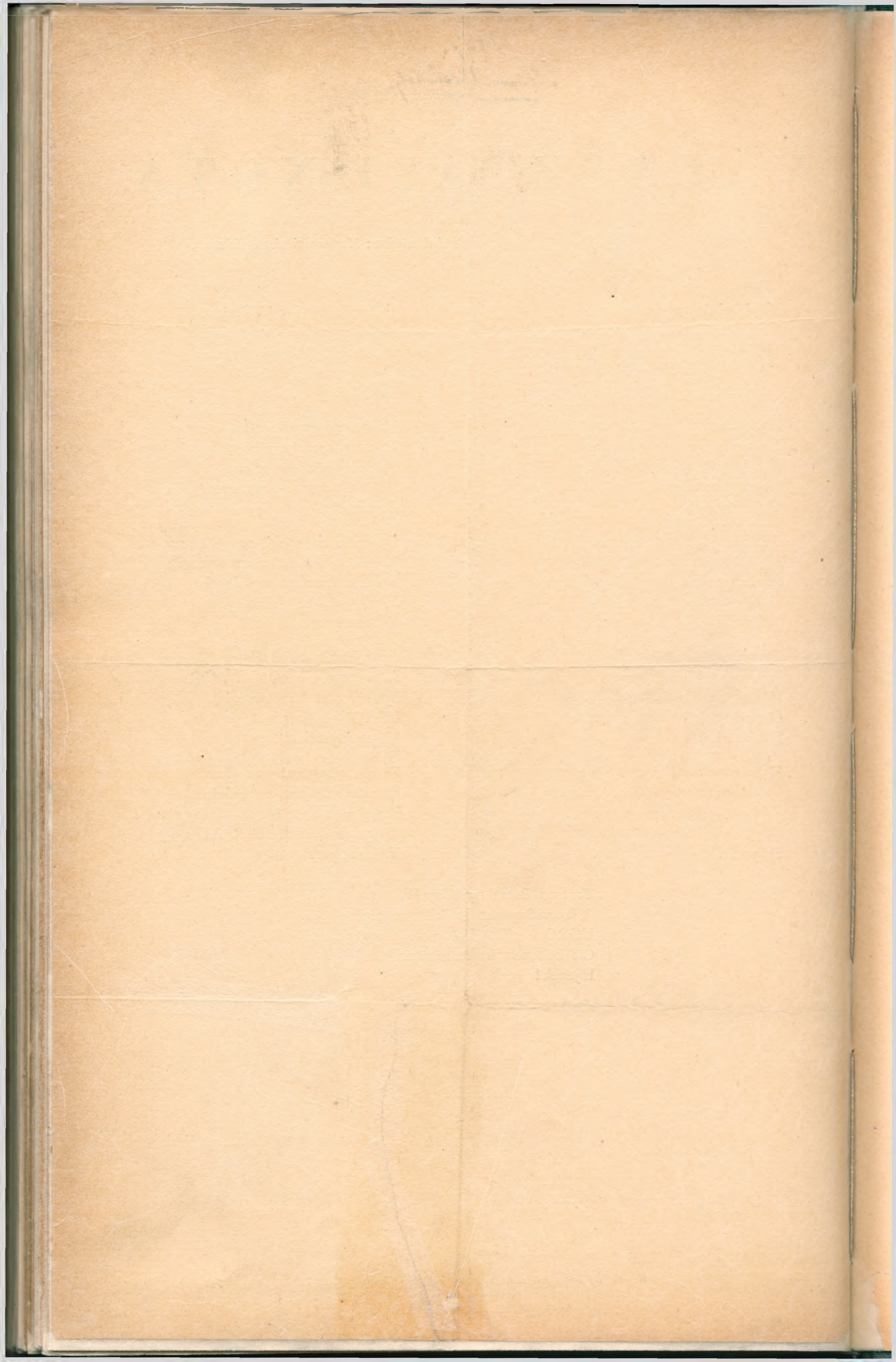
Háromszéken ellenzéki,
Itt meg kormánypárt kell neki,
Kocsárdon antiszemita,
Hullat, mint a jukas szita
Egymásra!

De tudja meg csél-csap Boncza,
Konczlesőnek itt nincs koncza,
S szent Lukács is eliheti,
Hogy vasutyi elmehetyi,
El biza!

Az ellenzék erős tábor,
A fővezér UGRON GÁBOR,
Ilyen vezért hűn követünk,
UGRON legyen a követünk
Vásárhelytt!

Felhő tolong, zúg az elem,
Itt van mindjárt a küzdelem,
Pénzt veszteget bár a sátány,
Követünk lesz LÁZÁR ADÁM
Vásárhelytt!

Tartson össze az ellenzék,
A kormánypárt széjjel nem tép,
UGRON s LÁZÁR volt követünk,
Ők kellenek ismét nekünk,
Éljenek!

1887.
Maros-Vásárhely.

235.

Nyílt levél

a marosvásárhelyi I-ső kerületi független párt el-
nöke ügyv. Kuthi Albert urhoz!

Helytt.

Tisztelt kartárs ur!

Tegnap este-felé szobámban ülve, egész váratlanul benyitott hozzám azon Boncza nevű ur, kit a kormánypárt Marosvásárhely egyik kerületében képviselőül akar megválasztani, és midőn azon kérdésére ha valjon igaz-e mikép én azt beszéltem, hogy neki Budapesten cselédszerző intézete volt, én igenlőleg feleltem s álitásomat fentartottam, goromba kifejezéseket használva kiutasításomra eltávozott.

Nem sokára visszatért két uri ember társaságában és ezek jelenlétében ugyan előbbi jelenet ismételtetett.

Gorombáskodásáért a maga utján orvosolni fogom sérelmemet. Levelemnek nem ez a célja. Annak megírására azon vágy ösztönzött, hogy ha netalán kartárs ur, vagy bárki előtt a tőlem hallot ténykörülmeny egyszerű koholmánynak lenne feltüntetve, ezen levelemben foglalt fevilágosítás által a valódi tényállás ki-tüntethető legyen.

Boncza urat megismertem évekkal ezelőtt néhai sogora házánál.

Ezen ismeretségünk alapján Budapesten találkozva, ő maga beszélte el nekem, hogy ügyvédi praxissa mellett küzd a szükséggel. Ismételt találkozásunk alkal-mával dicsekedve említette, hogy helyzete javult.

A javulás bekövetkeztét ugy magyarázta ki, hogy bizonyos cselédszerző és közvetítő intézetnek bizonyos apró-cseprő perpatvaros ügyeit kezelvén, alkalma nyílt megismerkedni az intézet könyveivel és könyvvezetőjével. Az elsőből meggyőződött az üzlet jövedelmező voltáról, az utóbbi utján meggyőződött, hogy az üzletet nem a tulajdonos, hanem a könyvvezető szakértelme és összeköttetése teszi jövedelmezővé. Megegyezett tehát utóbbival, hogy ennek neve alatt nyissanak egy hason üzletet. Az üzletet ugyan azon épületben az ugy nevezet Haris-bazárban, kevés változtatás-sal ugyan azon cég alatt megnyitották és az üzlet brillians jövedelmeket hozott.

Ezt én Boncza ur szájából hallottam. Ha nem igaz, akkor ő nem mondot igazat.

Hogy az üzlet mennyi ideig tartott, és ha valjon most is tart-e hallgató kompanistasága? azt nem tudom.

Meglepett azonban, midőn hallottam három évvel ezelőtt, hogy képviselő jelöltül fellépett.

Marosvásárhely, 1887. jun. 24.

kész kartársa:

Ferenczi Miklós,

REVUE

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

1887.
Moss-Vásárhely.

Polgártársak!

Gyalázatos merénylet készül ellenünk!

Azon párt, mely fennen hirdeti mindig a függetlenséget, a választói jog szabadságát, mely párt működésit nálunk arra fektette, hogy általunk és közülünk választott követet küldjön a törvényhozásba: ma meggyalázni akarja elveit; meggyalázni dicsőségit s alattomban nyakunkra akar erőszakolni oly képviselő-jelöltet, **ki nem vérünkből való vér.**

Polgártársak! E gyalázatot tűrni nem szabad!

Nem engedhetjük, hogy legszentebb jogunkban ily alattomosan megraboltassunk; mert azért vagyunk függetlenségi, hogy reánk semmi hatalom befolyással ne lehessen.

Utasítsunk vissza minden ilyes merényletet, s álljunk továbbra is a magunk lábán!

Lázár Adám a nép kipróbált embere. Kinek lehet ellene panasza; oka a bizalmatlanságra?

Nemes tetteivel ő a mult hibáit eltörölte s ma tisztább lelkű hazafi, mint azok a szájhősök, akiket ide hoznak nyakunkra a jobb- és balpártról.

Ragaszkodjunk polgártársak a mi kipróbált régi elvtársunkhoz: Lázár Adámhoz s ne engedjük tért az idegenek kísérleteinek.

Ha összetartunk: győzünk; ha pártokra oszlunk: elveszünk!

Egyetértően kiáltunk:

Éljen Lázár Adám egyetlen képviselőjelöltünk!

Több függetlenségi választó polgár.

1887.

Maros-Vásárhely.

NEHÁNY SZÓ

MAROS-VÁSÁRHELY SZ. KIR. VÁROS ALSÓ KERÜLETBELI SZABADELVÜ
VÁLASZTÓ POLGÁRAIHOZ!

Polgártársak! Küszöbön áll ama nap, melyen a higgadt, józan gondolkodás és komolyságtól áthatott szabadelvűség, az elfogultság, féktelen düh által vezérelt függetlenséggel sikra száll.

S épen ezért résen legyünk s igyekezzünk mint igaz szabadelvű polgártársak, hogy bizalmunkkal egy olyan férfit tiszteljünk meg, a ki nem hatalmas szavakkal, kecsesítő igéretekkel, hanem szilárd akarattal és határozott szándékkal legyen azon, hogy városunk, eme drága szülőföldünk jólléte, boldogsága minél inkább előmozdittassék; **és ne legyen csak a mi városunk, a mi polgárságunk a kormánynak mostoha gyermeke!**

Mert kérjük? mit tett, vagy tehetett Lázár Adám oly sok évi képviselősége alatt városunk érdekében? **Eppen semmit!**

Nagy hű-hóval megválasztatta magát, felment az országgyűlésekre, látott, hallott, — **talán beszélt is?** (kiáltó szó a pusztában) hazajött s pihentette öreg esontjait!

Nem ilyen, **csak titulus** után vágyó képviselő kell nekünk, a ki már ezen a téren rég túlélte magát és vajmi keveset tehet, hanem kell olyan, a **ki férfias tetterővel, vasakarattal** és ha kell **VÉRÉVEL** is vívja ki anyagi jóllétünket!

Jelöltünk Boncza Miklós nem zsidó és nem idegen, a mint azt a nagyszájú ellenzék kürtöli, hanem igaz székel hazafi, a ki minden önzés és számítás nélkül jött körünkbe, hogy városunk érdekeit illetékes helyen védelmezze s polgárságunk sanyaru helyzetén segítsen!

Félre tehát a kételkedéssel, a bizonytalansággal!

Ne engedjük magunkat a Lázár Adám féket vesztett mámoros kolompósai által elvakíttatni!

Ne a fogadók büzhödt levegőjében, tivornyák között, hanem ki-ki otthon csendes hajlékába határozza el magát arra, hogy mégis jobb egy Boncza Miklóstra, mint egy kétes multu Lázár Adámra szavazni!

S ha el jön a nap, szivre tett kézzel, felemelt fővel, büszkén kiáltsuk: ÉLJEN BONCZA MIKLÓS, a mi szabadelvű követünk!!

A szélbal ígérhet, mert nem kell megadnia!

Összetartás, egyetértés és komoly elhatározás vezéreljen minket!!

Ugy legyen!!

Marosvásárhelyt, 1887. június 25-én.

Több választó.

1937.

Maros-Vásárhely szabadelvű választó polgáraihoz.

Polgártársak!

A magát függetlenségének nevező párt kétségbeesett küzdelmiben a terrorizálás terire lépett, és egy politikai párthoz nem illő fegyverekkel igyekszik a választó polgárok politikai szabad meggyőződését befolyásolni. Rágalmaz, gyanusít, erőszakoskodik, szóval: győzelemre juthatása érdekében az eszközök megválasztása és felhasználásában épen nem válogatós.

Mi, e térre nem léptünk; e térre nem is fogunk lépni.

Szabad állam szabad polgáraihoz illő tisztességes fegyverekkel harcolunk. Elveink győzelmibe vetett erős hitünk; meggyőződésünk arról, hogy: **a jobb ügynek győzni kell, egyetlen fegyverünk.**

Mi, a pártunk működése által elért **nagy eredményekre** hivatkozunk; a függetlenségi meggyőző tények, országos hatású eredmények hiányában, azon **eszményi** eredményekre, melyeket kormányra juthatásuk esetén elérhetnének. Eredmények hiányában nagyhangú szavak, pattanós bombastok, frázisok, beválthatlan ígéretek től hemzsegő beszédekkel igyekeznek a választó polgárokat elszédíteni.

Mi, azt mondjuk: a **hazát, nemzetet nagygyá, erőssé tettük; erősebbé, nagyobbá teendjük a jövőben.** Ok: erőse fogják tenni: ha, ha, ha...!

E két program között óriási a különbség! Mi szilárd alapon állunk, mely állami életünk békés fejlesztésére erős, biztos alapot nyújt; náluk a kezdet, az alap, a kiindulási pont is hiányzik.

Városunk nyugalma pár nap óta, a függetlenségi fenyegetése, ijesztgetése, erőszakoskodása következtében, fel van zavarva. E szerep nem illik azon párthoz, mely magát **függetlenségének** és a szabadság egyedüli hivatott védőjének nevezi.

A választó polgárok meggyőződésének szabad nyilvánítása törvény uralma alatt áll, és annak egy jog-államban megtörténni nem szabad, hogy egy párt terrorizálás, erőszakoskodás által szerezzen magának győzelmet.

Megfélemlítettetni nem engedjük magunkat. Elveinket, már hazafi kötelességből, sem szabad megtagadnunk. Hívek maradunk azokhoz mindig.

Polgártársak, szabadelvű választók! Felemelt fővel járuljunk az urnához s teljesítsük a haza iránt legszentebb kötelességünket nyíltan és hozzánk illő önértézetességgel. E jog gyakorlása nekünk nemcsak jogunk, de kötelességünk is a haza, nemzet, önmagunk és a jövő nemzedék érdekében is.

A pártunkhoz tartozó választót a párt védi meg; az egyes választó ügye, a párt ügyévé leend.

Polgártársak! Jól szervezett pártunk bátran nézhet a választás elé. Most a választás küszöbén célunktól az ellenpárt fenyegetése, erőszakoskodása ne ijesszen el; hiszen e párt épen **gyöngesége érzetiben igyekszik nyomást gyakorolni reánk.**

Pártunk céljai szentek. E célok valósulásától függ hazánk jóléte, biztonsága, alkotmánya. E célok valósulását nemcsak párt, de hazafias szempontok s így városunk érdekei is parancsolják.

Mutassuk meg szavazatunkkal, hogy e város polgárai tényleges, hasznos politikát tűznek; hogy megelégtünk már a phantomok elleni küzdelmet, a donquissotte-i harcot.

Utilapot a szájhősöknek, kik csak rombolni, rontani tudnak, de építeni nem!

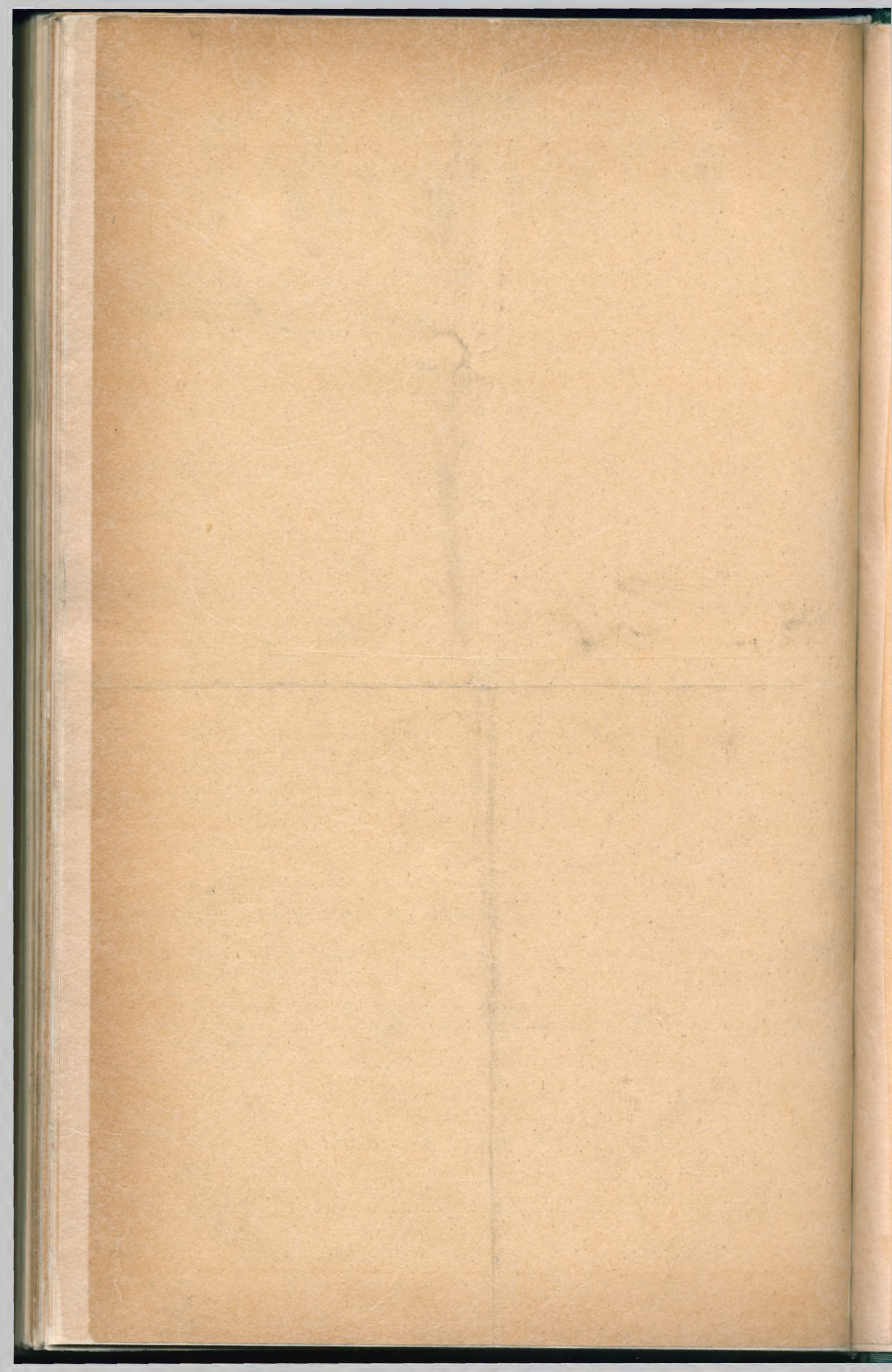
Polgártársak! Küzdelmünket az egész nemzet figyelemmel kíséri; bizik ügyünk: az igaz ügy győzelmiben. Ne legyünk e bizalomra érdemetlenek!

Tartsunk össze és győzünk!

Kijelentve, hogy az inzinuációra hasonlóval nem válaszolunk; az erőszakoskodás ellen a törvény oltalmát vesszük igénybe, kiáltunk.

Éljen BONCZA MIKLÓS, a szabadelvű párt jelöltje!

A marosvásárhelyi szabadelvűpárt
végrehajtó bizottsága.

A „Kolozsvár“ levélszekrénye.

ÁDÁM HUSZÁR.

Szerkesztő ur! Ön igen súlyos vádakat emelt Lázár Ádám ur ellen, s vádjainak jelentékeny részét fenntarthatja azért, mivel a ezáfolat meg sem lőn kísértve, a többi részét pedig fenntarthatja azért, mivel a vádak megdöntésének kísérlete hiu vergődésnek bizonyult.

Nekem is van egy adatom Lázár Ádám urról, s mivel ugy hazánkra nézve, melynek szerető fia vagyok, mint a függetlenségi pártra nézve, melynek hü követője vagyok — megszegyenítőnek, sőt bizonyos tekintetben kompromittálónak tartom azt, hogy Lázár Ádám ur az ország tanácsában helyet foglaljon: kérek soraimnak helyet, hogy a lehetőségig, a választás küszöbén én is hozzá járulhassak Marosvásárhely polgárságának felvilágosításához. Adatom nem a rossz hazafi jelleméről, hanem a kapzsi képviselő kezéről szól.

Ugyanis.

A ház folyosóján apró pléhtálcák vannak a falra szegezve, abból a czélből, hogy a képviselők egy-egy gyors és váratlan szavazás alkalmával az elnöki esengettyű által behivatván, égő szivarjaikat letehessék. Nem eldobott szivarok ezek, szerkesztő ur, hanem letett szivarok a végből, hogy a szavazás után megint elővehetők legyenek.

Képzelteti, szerkesztő ur, azon nyenczek bosszuságát, kik a maguk 70 kros boockjára vagy 80 kros havanna florjára alig hogy rágyujtva, pár pillanatra kénytelenek voltak a tanácssterembe menni s mikor kijöttek, a kis pléh ládát üresen találták. A meggyujtott szivarok következetes állhatatossággal tüntek el mindig a tálcákból.

A bosszuság annyira általános lett, hogy utoljára számos képviselő panaszra ment a háznagyhoz a teremszolgák ellen. A háznagy kérdőre vonta a szolgálakat, kik azonban ártatlanoknak mondták magukat. A háznagy követelte, hogy urát adják a szivarvég gyűjtőnek, mert különben ők lakolnak meg.

A szolgálak e parancs után leskelődni kezdtek. Mikor megszólalt az elnöki esengettyű s ürülni kezdett a folyosó, a teremszolgák fürge ügyességgel helyezkedtek el a különböző fiúkében és lesték a vadat.

És megjelent a folyosón Ádám ur és körültekintett és nem látva senkit, megrakta tágas zsebeit szivarvégekkel, előbb megnyalván a tüzes végét, hogy rókát ne fogjon a kabát.

A teremszolgák ekként igazolták magukat és a háznagy szintén igazolta a teremszolgákat.

Az ordináré esetnek hamar hire futott. Gögös képviselők az anyaországból fitymálva szólították meg az erdélyieket: „Te, az a Lázár Ádám erdélyi ember?“ Egy másik: „Az a Lázár a függetlenségi párthoz tartozik?“ Egy harmadik: „Honnan képviselő az a Lázár Ádám? Marosvásárhelyről? Hát nincs jobb dolga a marosvásárhelyi polgárságnak.“ „Ne bántsátok — mondta egy negyedik — bizonyosan a választóinak viszi.“

Sokszor megfigyelték Ádám urat, de halandó ember az ő szájában egész szivart nem látott.

Elbeszélésem való. Ugy tudom, hogy Ugron Gábor most Marosvásárhelyen van. Talán ajánlani is fogja a polgárságnak, hogy Ádám ur megválasztassék. Hát kérdezze meg a választó polgárság Ugron Gábort a szivarvégek históriája felől. Ha Ugron megtagadja elbeszélésem valóságát, felhatalmazom a szerkesztő urat, hogy nevemet, mint ferdítőét kitegye a lapjába.

Ha pedig a marosvásárhelyi polgárság mindebben semmi megalázót nem lát, hát válassza meg képviselőnek ezt a szivarvég es huszárt.

Z.

1. 1840

ADAM HUSZAR

1840
1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850

1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860

1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870

1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880

1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890

1887.
Alkalmi Versok.

ALKALMI VERS.

Megérkezett már Boneza,
Tillaárom haj!
Megaladzott a kocza,
Tillaárom haj!
Hát bizony nem tagadjuk,
A malacot eladjuk.
Tillaárom haj!

Olesó ma a becsület,
Tillaárom haj!
Nem árt egy kis jó szüret,
Tillaárom haj!
Szüret úgy is rég nem volt,
Azért rajtunk annyi folt.
Tillaárom haj!

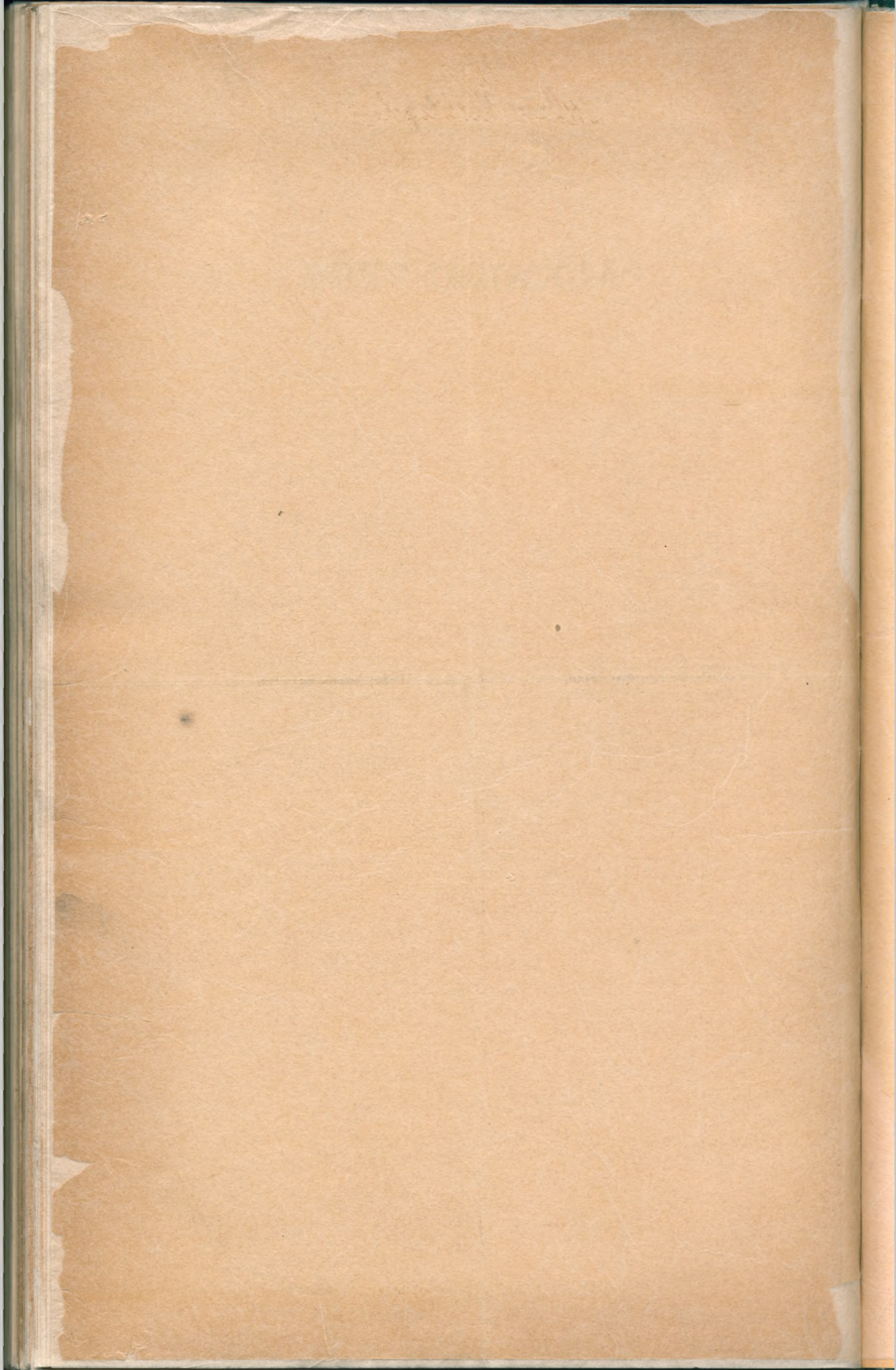
Pénzért veszik ma a szót,
Tillaárom haj!
Hej, az régen nem így volt,
Tillaárom haj!
En is adok ha! ha! ha! . . .
Boneza hozta divatba.
Tillaárom haj!

A nagy muflon megijeszt,
Tillaárom haj!
A kis Boczi jól ereszt,
Tillaárom haj!
Hát megfejem, ha lehet,
S tőlem aztán elmehet.
Tillaárom haj!

Kihajtott a tökvirág,
Tillaárom haj!
Rég nem volt már jó világ,
Tillaárom haj!
Most a vagyon, na de esitt!
Boneza hozott egy kicsit.
Tillaárom haj!

Átlátok én a szitán,
Tillaárom haj!
Hjába rug a kapitány,
Tillaárom haj!
Mert ezudar az a szita,
Mint egy antiszemita.
Tillaárom haj!

Olyan kedvem van, hogy na!
Tillaárom haj!
Bár soha el ne fogyna,
Tillaárom haj!
Huzzad cigány reggelig!
Bonezától majd kitelik.
Tillaárom haj!

KORTES-MESE.

— Irtam mérgemben, de jó kedvvel. —

Mezőségeen foly a hajsza,
Kipödörve Désy bajsza.
Hát, akar ő vizen-sáron
Követ lenni mindenáron.

De kimondom vele szembe':
Egy mese jött az eszembe.
Mese. . . mese. . . az a móka
Kurta mese, de bohóka:
„Érett szőlő, meg a róka.“

Való igaz,
S így történt az,
A nagy mondom.
Marha nem is szóról-szóra,
De oly módon:
Valahol ott Kölpény táján,
Szőlő függött magas fáján
A Laposban,
Vagy Avasban,
Vagy Legyesen,
Én biz' arra egyenesen
Most már nem is emlékezem,
De, hogy történt
Arra tüstént
Itt a kezem!

Érett szőlőt róka látja,
Nyelvét pedzi, száját tátja
Vásik foga a gerezdre,
Hallgat, fülel minden neszre,

S mondja: „Oh, na!
Beh jó vóna
Aranyszínü, fán fityegő
Érett szőlő!“

Kapja magát s tátva száját,
Ugrik, szökik kettőt, hármát,
Iramodik erre, arra,
Előbb jobbra, onnan balra.
Megkerüli hátul, elöl,
Megpróbálja mindenfelől,
De hiába!
Ugrádozás megyen kárba.

„Balgatagság — mond a róka —
Ugrádozni e karókra.
Hiszen tiszta, egyenes,
Hogy a szőlő nem is szőlő,
Csak egres.“
Ilyen formán megesett:
Szőlőt róka nem evett.
S nagy haraggal, szörnyű búval,
Tovább állott dérrrel-durral.

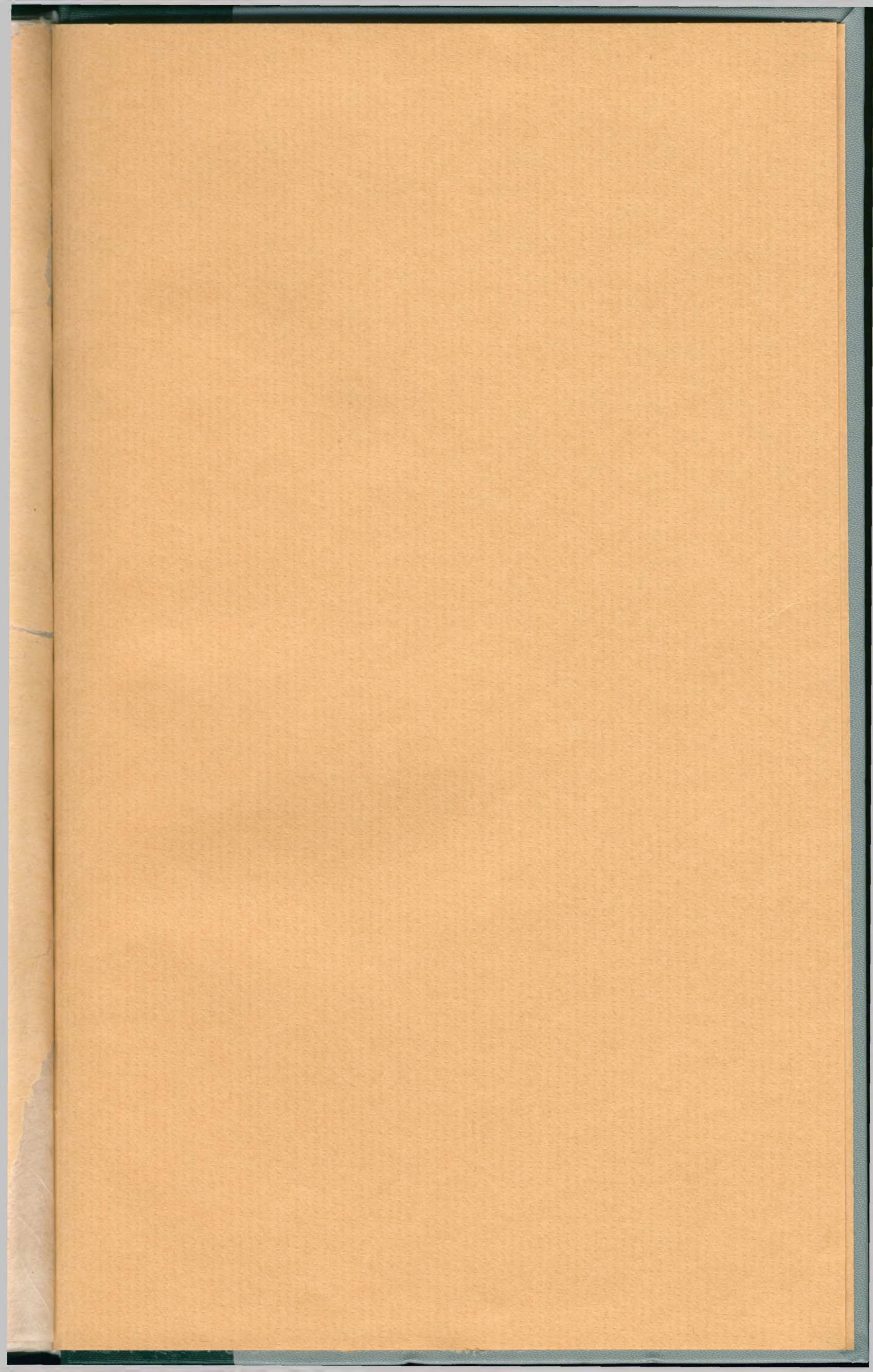
* * *

Régi mese, új alakban,
Elmesélve e szavakban.
De a mi a valót nézi:
Így jár Désy,
Ahogy én most elmondám.

1895.
Kortárs-Messe.

KORTÁRS-MESSE

DE BALLACI GÉZA.

2012

